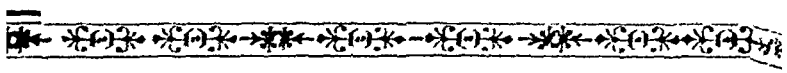
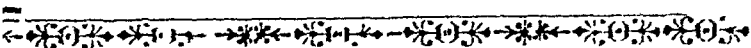


इति श्री उत्तराध्ययन सूत्र.

पूर्व विभागा समाप्त.



सतो (अविहृदए) कोइने बाधा करनार थाय नहीं, (स भिक्खू) ते भिक्षु कहेवाय छे १५
असिंपपजीवी अंगिहे अमिते, जिइदिए सँवओ सिंपपमुक्के ।

अणुक्कसाई लहुअपपमखी, चिंथा गिंह षंगचरे सँ भिक्खू ति वेमि ॥ १६ ॥

अर्थ—जे साधु (असिंपपजीवी) चित्रादिक शिष्यवडे आजीविका करनार न होय, तथा (अंगिहे) स्त्रीना अथवा शूद्रियोना परिचय रहित होय, तथा (अमिते) मित्र अने उपलक्षणथी शत्रु रहित होय, तथा (जिइदिए) जितेन्द्रिय होय, तथा (सव्वज्जो) बाह्य अने आभ्यतर सर्वथा प्रकारे परिग्रहथी (सिंपपमुक्के) विप्रमुक्त-रहित होय, तथा (अणुक्कसाई) श्रल्प कृपायवालो होय, तथा (लहुअपपमखी) लघु एटळे चोळा विंगेरे असार अने श्रल्प एटले योडु मोचन करनार होय, तथा (गिंह) द्रव्य अने भाव ए वे प्रकारना घरनो (चिंथा) त्याग करी जे साधु (षंगचरे) एकलो एटले रागद्वेष रहितपणे सयममार्गमां विचरे, (स भिक्खू) ते भिक्षु कहेवाय छे (चिंवेमि) ए प्रमाणे हे जदू ! में श्रीरर्धमानस्वामी पासेथी जेम सांमब्बु छे तेम तने दू कड्डु छु १६

॥ इति पचदशमध्यायनम् ॥ १५

॥ इति श्रीउत्तराध्ययन पूर्वविभाग ॥ ५

અર્થ—(લોએ) આ લોકને વિષે (દિવ્યા) દેવ સંબંધી, (માણુસ્સા) મનુષ્ય સંબંધી, (તહા) તથા (તિરિચ્છા) તિર્યંચ સંબંધી અર્થાત્ દેવાદિકના કરેલા (વિવિહા) વિવિધ પ્રકારના-પરીક્ષા કરવા માટે અથવા દ્વેપાદિકને લીધે કરેલા હોવાથી અનેક પ્રકારના (મીમા) મયંકર (મયમૈરવા) મયવડે ભૈરવ ઇટલે મહામયને ઉત્પન્ન કરનારા (ઊરાલા) મોઢા (સદા) શબ્દો (મવંતિ) થાય છે, તે શબ્દોને (જો) જે સાધુ (સોઢા) સાંમઢીને (ન વિહિજ્ઞાઈ) વીક ન પામે-મય ન પામે (સ મિવત્તૂ) તે મિશુ કહેવાય છે. ૧૪.

આ પ્રમાણે સિંહપણે વિચરવાનું નિમિત્ત કહું, હવે સમગ્ર ધર્મનું મૂલ જે સમકિત છે તેની સ્થિરતાને માટે કહે છે—

વાયં^૩ વિવિહં સમિચ્ચ લોએ, સહિં^૬ લેદાણુગા^૬ અ કોવિઅપ્પા ।

પણે અંમિમૂઅ સંઞ્વદંસી, ડંવસંતે અંવિહેડા^૬ સં મિર્મલૂ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ—(લોએ) લોકને વિષે (વિવિહં) વિવિધ પ્રકારના-મિન્ન મિન્ન (વાયં) વાદને-મતને (સમિચ) જાણીને જે સાધુ (સહિએ) જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર સહિત, અથવા આત્માના હિત સહિત વર્તનાર, તથા (લેદાણુગા^૬ અ) કર્મને લેદ-નાશ પમાડનાર એવા સંયમને પ્રાપ્ત થયેલો, તથા (કોવિઅપ્પા) કોવિદ ઇટલે આગમના રહસ્યને જાણનાર છે આત્મા જેનો એવો, તથા (પણે) પ્રાજ્ઞ ઇટલે વીજા દર્શનીઓ કરતાં અધિક જ્ઞાનવાળો, તથા (અમિમૂઅ) પરીપહ અને ઉપસર્ગોનો પરામ્ભવ કરીને (સંઞ્વદંસી) સર્વ પ્રાણીવર્ગને પોતાની સમાન જોનાર, તથા (ડંવસંતે) ઉપશાંત ઇટલે કપાય રહિત એવો

प्रमाणे घट्टनी करेली व्धारया छे हवे सूत्रना अचरो प्रमाणे अर्थ करीए तो तेनी व्याख्या आ प्रमाणे समवे छे,—जे काइ आहारादिक गृहस्थीओ पासेथी पामीने (जो) जे साधु (त) ते दातारोनो (त्रिविधे करी (नाणुकपे) उपकार न करे एटले साधु मुघाजीवी होवाथी तेमनो सांसारिक उपकार करवाने इच्छे नहीं, (स) ते (मणवयकाय सबुडे) मन, वचन अने कायाए वरी सारी रीते सवरवाड्यो सतो (भिक्खू) भिक्षु कहेवाय छे १२.

आंयामग चैव जैवोदण च, सीअ सीवीरजवोदग च ।

नो हीलए पिंड नीरस तु, पतंकुलाणि परिव्वए सं भिंखू ॥ १३ ॥

अर्थ—(आंयामग) घान्यतु ओसामण, (चैव) तथा (जवोदण च) यवोदन एटले यवनु भोजन, तथा (सीअ) शीतळ-यडु थयेतु भोजन, (च) तथा (सीवीरजवोदग) सीवीर एटले काजी अने यवोदक एटले यव धोयेतु पाणी, ए सर्व (नीरस तु) नीरस एवा पण (पिंड) पिंडनी जे साधु (नो हीलए) हीलना न करे-निदे नहीं, तथा जे साधु (पतकुलाणि) प्रात एटले निर्धन मनुष्योना कुळमां (परिव्वए) गोचरी पाणीने माटे अटन करे, (स भिक्खू) ते भिक्षु कहेवाय छे १३

संदा विविहा भवति लोए, दिव्वा माणुस्सा तंहा तिरिच्छा ।
भंमा भयभेखा उंराला, जो सोच्चौ नं विहिंजइ सं भिंखू ॥ १४ ॥

सयणासणपाणभोअणं, विविहं खाइमसाइमं परेसिं ।
 अदए पडिसेहिए निअंठे, जे तत्थ नं पदूसई सें भिक्खू ॥ ११ ॥

अर्थ—(सयणासणपाणभोअणं) शयन, आसन, पान—पाणी अने भोजन, तथा (विविहं) विविध प्रकारुं (खाइम-
 साइमं) खादिम अने स्वादिम ए वस्तुअने (अदए) नहीं देता एवा (परेसिं) गृहस्थीओए (पडिसेहिए) माग्या छतां
 निषेध करायो एवो (जे) जे (निअंठे) साधु (तत्थ) ते नहीं देनार उपर (न पदूसई) प्रद्वेष न पामे, (स भिक्खू)

जे भिखु कहेवाय छे. ११. जं किंचि आहारपाणं, विविहं खाइमसाइमं परेसिं लंघुं ।
 जो तं तिविहेणं नाणुकपे, मणवयकायसुसंबुडे सें भिक्खू ॥ १२ ॥

अर्थ—(जं किंचि) जे कांइ थोडुं पण (आहारपाणं) आहार, पाणी, तथा (विविहं) विविध प्रकारुं (खाइम-
 साइमं) खादिम अने स्वादिमने (परेसिं) गृहस्थीओ पामेथी (लंघुं) पामेने (जो) जे साधु (तं) ते आहारादिकवडे
 (तिविहेण) ऋण प्रकारे एटले मन, वचन अने कायवडे बाल तथा ग्लानादिक साधुने (नाणुकपे) उपकार न करे-तेमने जे
 तेमांथी न आपे ते भिखु कहेवाय नहीं. परंतु (मणवयकायसुसंबुडे) मन, वचन अने कायवडे सारी रीते संवरवाळो जे
 साधु ते आहारादिकवडे बाल, ग्लान आदिक साधुओनो उपकार करे-तेमने आपे (स भिक्खू) ते भिखु कहेवाय छे. आ

(विविधा य) तथा विविध प्रकारना (मिष्पियो) शिल्पीओ एटले सुतार विगरे कारीगरो, (तेषिं) आ सर्वेनी (स लोगपूअ) श्लोक अने पूचने-प्रशसाने (नो वयइ) कहेवी नहीं तेमा श्लोक एटले कीर्ति जेमेके आ पुल्यो सारा छे एम कहेतु ते, अने पूजा एटले आ पुल्यो पूजा योग्य छे एम कहेतु ते आ प्रसाये तेमनी कीर्ति गावाथी के पूचानो उपदेश करवाथी साधुने काइएण लाभ नयी, तेथी ते करना नहीं (त) ते सर्वेने (परिणाय) झपरिझाए जायीने अने प्रत्याख्यान परिणए तनीने जे साधु (परिणए) समयमार्गमा विचरे (स भिक्षू) ते भिक्षु कहेवाय छे ६

तथा वली—

गिहियो 'जे पठइएण दिट्ठा, अप्पवइएण वै संथुआ हविंजा ।
'तेसि इंहलोइअफलट्ठा, 'जो संथेव नै करेइ से भिक्षू ॥ १० ॥

अर्थ—(ले) जे (गिहियो) गृहस्थीओने (पवइएण) प्रज्या लीधा पछी (दिट्ठा) जेया होय, तथा उपलचणथी परिचित करी होय, (य) अथवा (अप्पवइएण) प्रज्या लीधा पहेला (सधुआ) परिचय करेला (हविंजा) होय, (तेषिं) ते गृहस्थीओ साथे (इंहलोइअफलट्ठा) वस्त्र, पात्र, भिचा विगरे आलोकना फरने अर्थ (जो) जे साधु (गयव) परिचयने (न करेइ) न करे, (स भिक्षू) ते भिक्षु कहेवाय छे १०.

तथा—

अर्थ—(मंतं) मंत्र, तथा (मूलं) मूलीयां-वनस्पतिरूप औषधिओना गुण कहेनाहं शास्त्र, तथा (विविहं विञ्चितं) विविध प्रकारनी वैद्य संबंधी पथ्य अने औषध विगेरेनी चिंता-विचार, तथा (वमन-उलटी, तथा (विरेक्षण) विरेचन-रेच, तथा (धूम) भूत प्रेतने त्रास पमाडवा मोटे मणशील विगेरेनो धूमाडो देवो ते, तथा (नित्त) नेत्रने संस्कार करनाहं सोयहं-अंजन विगेरे, तथा (सिण्णं) पुत्रादिक थवा मोटे मंत्र अने औषधादिकथी संस्कार करेला जळमडे स्नान करावचुं अथवा रोगथी मुक्त थयेलाने स्नान करावचुं एटले के तेवा स्नाननो विधि बताववो ते, तथा (आउरे सरणं) पोते आतुर थया छतां एटले मांदा थया छतां ' हा ! माता ! हा पिता ! ' ए रीते मातादिकचुं सरण करचुं, (च) तथा (तिगिच्छत्तं) पोताना रोगनी चिकित्सा करवी, (तं) ते सर्वने (परिणाय) ज्ञपरिज्ञाए जायीने अने प्रत्याख्यान-परिज्ञाए त्याग करीने जे साधु (परिच्यए) संयममार्गमां विचरे (स भिवखू) ते भिडु कहेवाग छे. ८.

तथा—

स्वत्तियगणउग्गरायपुत्ता, माहण भोईअ विविहा य सिर्पिणो ।

नो तेसिं वयई संलोगपूअं, तं^{१०} परिणायं परिठ्थं^{११} सै भिवखू ॥ ९ ॥

अर्थ—(स्वत्तियगणउग्गरायपुत्ता) चत्रिय एटले राजाओ, गण एटले मल्लादिकना समूह, उग्र एटले आरचकादिक अने राजपुत्रो एटले राजकुमारो, तथा (माहण) ब्राह्मणो, तथा (भोईअ) विशेष नेपथ्यादिक भोगवाळा मंत्री विगेरे,

विद्याओ आ प्रमाणे-(छिन्न) वस्त्र, हाथीदात, काष्ठ त्रिगेरेमा कोइ ठेकाणे फाट हुट थइ होय ते उपस्थी तेनु शुभाशुभ फळ कहेवु ते छिन्न विद्या कहेवाय छे, तथा (सर) पडज, मध्यम, विगेरे स्वरोनु स्वरूप कहेवु, वताववु के गावु ए विगेरे स्वर-विद्या कहेवाय छे, तथा (मोम) भूकपादिकनु लक्षण तथा तेनु फळ कहेवु, तेमज ऋतु विना वृद्धादिक फळ आपे तेनु कारण कहेवु ए विगेरे भौमविद्या कहेवाय छे, तथा (अतलिकम) आकाशमां गधर्वनगर विगेरे जोवामां आवे छे तेनु लक्षण तथा फळ कहेवु ते आंतरिक्ष विद्या कहेवाय छे तथा (सुविण) स्वप्ननु शुभाशुभ फळ कहेवु ते स्वप्नविद्या कहेवाय छे, तथा (लक्षण) जेमां स्त्री पुरुपादिकनां लक्षणो कक्षां होय त लक्षणविद्या एटले सामुद्रिक विद्या कहेवाय छे, तथा (दड) वांसना दड विगेरेनु शुभाशुभ स्वरूप कहेवु ते दडविद्या कहेवाय छे, तथा (वर्युविज) प्रासाद विगेरेनां लक्षणो कहेनारु शास्त्र वास्तु विद्या कहेवाय छे, तथा (अगविआर) नेत्र, मस्तक, हाथ विगेरे फरकवायी तेना शुभाशुभ फळने कहेनार शास्त्र अगवि-कार विद्या कहेवाय छे, तथा (सरस्त विजय) दुर्गा-चीवरी अने शिवा-शियाळ विगेरेना शब्दनो विजय एटले तेनु शुभाशुभ फळ कहेवु ते स्वरविजयविद्या कहेवाय छे. आधी विद्याओनो उपयोग करी एटले गृहस्थो पासे तेने प्रगट करी जे साधु तेनावडे आजीविका करे ते भिक्षु कहेवाय नहीं परतु ते विद्याओवडे जे आजीविका न करे ते ज भिक्षु कहेवाय छे ७

तथा—
मंत मूल विविह^३ विज्जचित, वंमणविरेअणधूमनिच्चसिणण ।
आउरे संरण तिगिण्टत्त चं, त^४ परिणोय परिद्वंए सं भिव्वखु ॥ ८ ॥

तथा—

जेण पुण जहाइ जीविअं, मोहं वा कसिणं निर्अच्छइ ।
नरनारिं पजेहे सयां तवस्सी, न यं कोऊहलं उवेइ सं भिक्खू ॥ ६ ॥

अर्थ—(पुण) बळी (जेण) जेनाथी एटले जे पुरुष अथवा स्त्रीथी (जीविअं) संयम-चारित्ररूपी जीवितनो (जहाइ) त्याग थाय तेम होय (वा) अथवा जेनाथी (कसिणं) समग्र (मोहं) कपाय अने नोकपायरूप मोहनीय कर्मनो (निअच्छइ) बंध थाय तेम होय तेवा (नरनारिं) पुरुष अने स्त्रीनो (सया) सदा (तवस्सी) तपस्वी-मुनि (पजेहे) त्याग करे. (य) तथा जे साधु (कोऊहलं) स्त्री संबंधथी कौतुकने (न उवेइ) न पामे (स भिक्खू) ते भिळु केहेवाय छे. प्रथमथी भोग भोगव्या न होय तो ' स्त्रीनो भोग केवो हसे ? ' एण जे कौतुक पामे नही अने प्रथम भोग भोगव्या होय तो जे तेतुं स्मरण न करे, ते भिळु केहेवाय छे. ६.

हवे पिंडविशुद्धिद्वारा भिक्षुपणुं कहे छे.—

छिन्नं सरं भोममंतल्लिक्खं, सुविणं लक्खणदंडेवथुविज्जं ।

अंगविआरं सरस्स विजयं, जो विज्जाहिं न जीवई सं भिक्खू ॥ ७ ॥

अर्थ—(जो) जे साधु (विज्जाहिं) आ विद्यामोवडे (न जीवई) आजीविका न करे (स भिक्खू) ते भिळु केहेनाय छे. ते

मन्त्री-सेवीने, (च) तथा (विविह) विविध प्रकाराना (तीउएह) शीत, उष्ण, (दसममग) डांस, मच्छर विगोरे उपमर्गो-परिसहोने पामीने (अच्यगमस्ये) अच्यग्र छे मन जेनु एवो अने (असपहिटे) असप्रहट-आक्रोशादिकने विपे हर्ष न पामे एवो (जो ; जे साधु (कसिण) ते समग्रने (आहियासए) समभावे सदन करे (स भिक्खु) ते भिञ्जु कहेवाप छे ४

यकी बीञ्जु —

णो संक्रिमिच्छई ने पूँअ, नो विअ वदणग केअओ पंसस ।

से' संजेए सुंवेए तवँससी, संहिए औयगवेसए सँ भिक्खु ॥ ५ ॥

अर्थ—जे (सक्खिअ) अभ्युत्थानादिक सत्कारने (जो इच्छई) इच्छतो न होय, तथा (पूथ) वसादिकवडे पूजाने (न) इच्छतो न होय (पि अ) तथा (वदणग) द्वादशावर्त विगोरे वदनाने (नो) इच्छतो न होय, तो पछी (पसम) गुणना कीर्तिनरूप प्रशसाने तो (कअओ) क्याथी ज इच्छे ? अर्थात् प्रशसाने पण इच्छतो न होय, (से) एवो ते (मचए) सारा अनुष्ठानने विपे सारी रीते यतना करनार होय, तथा (सुंए) सारा व्रतवाळो होय, तथा (तवँसी) उरुकट तपवाळो होय, तथा (संहिए) ज्ञान अने क्रियावडे सहित होय, अथवा हितकारक अनुष्ठान सहित होय, तथा जे (आयगवेसए) कर्ममळ दूर क्याथी नुद्ध एरा आत्मानी गवेपणा करनार होय, (स भिक्खु) ते ज भिञ्जु कहेवाप छे ५

अर्थ—(अक्रोशवहं) आक्रोश एटले वचनवडे तर्जना अने वध एटले ताडन, तेने पाम्ये सते (विद्भु) ' पोते ज करेला कर्मचुं आ फळ छे ' एम जाणीने जे (धीरे सुणी) धीर एवो साधु (लाडे) संयम पाळवामां तत्पर तथा (निजं आयगुत्ते) निरंतर असंयमना स्थानकोधी आत्मांनुं रचण करतो सतो (चरे) विचरे, तथा (अव्वगमणे) अव्यग्र एटले अशुभ ध्यानथी विरम्युं छे मन जेनुं एवो अने (असंपहिटे) असंप्रहृष्ट-आक्रोशादिकने, विषे हर्ष न पामे एवो एटले कोइ कोइ-ने आक्रोश करतो होय ते देखीने हर्ष न पामे अथवा पोते जीजाने आक्रोश करवामां हर्ष न. पामे एवो सतो (जो) जे साधु (कसियं) समग्र आक्रोशादिकने (अहि पामए) सहन करे, (स भिम्यू) ते भिजु कहेवाय छे. पोताने कोइ आक्रोशा-दिक करे तो पोते मनमां एम विचारे के—“ आ आक्रोशनां वचनो मार्गं कर्मनो ज्य कर्मनोरां छे तेथी ते मने आनंद आपनारां छे, परंतु आ विचारां साधुनी आशातना करवाथी कइ गतिने पागशे ? ” इत्यादिके वचनो बोल्या विना ज समग्र आक्रोशादिकने सहन करे ते ज भिजु कहेवाय छे. ३.

तथा,—

पंतं संयगासणं भइत्ता, सीउण्हं विविहं चं दंसमसगं ।

अव्वगमणे असंपहिटे, जो कसियं अहिआसए स भिव्वू ॥ ४ ॥

अर्थ—(पंतं) निःसार एवा (संयगासणं) शयन, आसन अने उपलब्धथी भोजनं, आच्छादन विगरेने (भइत्ता)

अने शीयाळपणे पाळे २, सिंहपणे दीक्षा ले अने शीयाळपणे पाळे ३ तथा शीयाळपणे दीक्षा ले अने सिंहपणे पाळे ४
तेमां पहिलो भांगो श्रेष्ठ छे ।

सिंहपणे विचरवानु ज-पाळवानु ज विशेषे करीने कहे छे—

राओवरय चरिज लाटे, विरए वेअंवि आयरखिए ।

पणो अभिभूय संवदसी, 'जे कम्हिंवि नं मुच्छिए सँ भिंम्वू ॥ २ ॥

अर्थ—(लाटे) सारु अनुष्ठान करवाथी प्रधान एवो जे साधु (राओवरय) राग रहितपणे (चरिज) विचरे, तथा
ने (विरए) भसयमथी विरतिवाळो होय, तथा जे (वेअंवि) वेद एटले आगमने जाणतो होय, तथा जे (आयरखिए)
दुर्गतिथी आत्मानु रक्षण करतो होय, अथवा वेदधित एटले आगमना ज्ञानवडे आत्मानु रक्षण करतो होय, तथा जे (पणो)
प्राप्त एटले हेय अने उपादेयने जाणतो होय, तथा जे (अभिभूय) परीपह अने उपसर्गनो परामव करीने रहतो होय,
तथा जे (संवदसी) सर्व प्राणीवर्गने पोहाना आत्मानो जेवा ज जोतो होय, तथा (जे) जे (कम्हिंवि) सचित के
अचित कोदने विपे पण (न मुच्छिए) मूर्खोवाळो न होय, (स भिंम्वू) ते भिक्षु ऋहेनाय छे २ तथा —

अंकोसवह विंइत्तु धीरे, मुंणी चरे लाटे निचमयाँयुत्ते ।

अंवगमणे अंसपहिटे, जो कंसिए अँहिआसए सँ भिंम्वू ॥ ३ ॥

अथ सभिच्छु नामनुं पंदरसुं अध्ययन. १५.

चौदसा अध्ययनमां नियाणा रहितपणानो गुण कळो. ते गुण मुख्यत्वे करीते भिच्छुने ज-साधुने ज होय छे, तेथी आ अध्ययनमां भिच्छुना गुणो कहेवाय छे. आ संबंधथी आवेला आ अध्ययननुं पहेलुं सूत्र कहे छे.—

भोणं चरिस्सामि संमेच्च धम्मं, सहिए उज्जुकडे निआणछिन्ने ।

संथवं जंहिज्ज अकामकामे, अआएसी परिव्वए सै भिक्खु ॥ १ ॥

अर्थ—जे मनुष्य (मोण चरिस्सामि) हुं मुनिपणानुं आचरण करीश एवा अभिप्रायवडे (धम्मं संमेच्च) श्रुत चारित्र धर्मने अंगीकार करी (सहिए) बीजा स्थविर साधुओनी साथे रहतो होय, तथा (उज्जुकडे) जे ऋजु एटले माया रहित-सरळताथी क्रिया अनुष्ठान करतो होय, तथा (निआणछिन्ने) नियाणारूपी शब्दने जेणे छेदी नांखुं होय, तथा जे (संथवं) माता, पिता अने बीजा सर्व संबंधीओना परिचयने (जहिज्ज) तजतो होय, तथा जे (अकामकामे) कामभोगनी कामना-इच्छा रहित होय, तथा जे (अआएसी) अज्ञातैपी एटले जे कुळमां पोताना तप, नियमादिक जाणवामां न होय एवा अजाएया कुळमां भिच्छा ग्रहण करवाने इच्छतो सतो (परिव्वए) विचरे, (स भिक्खु) ते भिच्छु कहेवाय छे. अर्थात् सिंहपणे नीकळुं-प्रवज्या लेवी अने सिंहपणे विचरुं एटले निरतिचारपणे प्रवज्यानुं पालन करुं एम भिच्छुनुं लक्षण कहुं छे. अहीं साधुना चार भांगा आ प्रमाणे थाय छे—सिंहपणे दीघा ले अने सिंहपणे ज तेने पाळे १, शीयाळपणे दीघा ले

भञ्जोन्विगा) जन्म अने मृत्युना भयथी उद्वेग पांमला, तथा (दुबखस्ततगवेसिणो) दु खना अतनी गवेषणा करनारा एटले तसारनो नाश करवा मांटे उद्यम करनारा, तथा (पुब्ब) पूर्व जन्ममां (विगयमोहाण) मोह रहित एवा जिनेश्वरना (सासणे) शासनने विपे (भावणभाविथा) धर्मना अभ्यासरूप भागनावडे भावित एटले नासित थयेला ते छए (अचि रेणैव कालेण) थोडा काळमां ज (दुक्खस्तत उवागया) दु खना अतने पाग्म्या, अर्थात् मोचने पाग्म्या ५१-५२

फरीथी मद मतिवाळा शिष्यने स्मरण कराववा मांटे श्रद्धयनना अर्थने समाप्त करता सता कहे छे —
राया यसह देवीए, माहणो अ पुरोहिओ । माहणी दारगा चैव, संवे ते परिनिब्बुडि ॥५३॥

अर्थ—(दवीए सह) कमळावती राणी सहित (राया य) शुकुर नामनो राजा, (माहणो अ) तथा ब्राह्मण भृगु नामनो (पुरोहिओ) पुरोहित, तथा (माहणी) यशा नामनी ब्राह्मणी, (चैव) तथा (दारगा) तेमना ते पुत्रो (ते सत्त्वे) ते सर्वे-छए तथा (परिनिब्बुडे) निर्धृति-मोच पाग्म्या (ति नेभि) एम दु कडु छु ५३

॥ इति चतुर्विंशमध्ययनम् ॥ १४



सम्मं धैम्मं विअणित्ता, चिञ्चा कामगुणे वरे । तवं पंगिज्झ जहक्खायं, धोरं धोरंपरक्कमा ॥ ५० ॥

अर्थ—(विउलं) विपुल एटले मोटा (रज्जं) राज्यने (चइत्ता) तजीने, (अ) तथा (दुघए) दुःखे करीने त्याग करी शक्याय एवा (कामभोगे) कामभोगेने तजीने (निब्बिसया) विपय रहित थयेला, तथा (निरामिसा) सर्व संग रहित थयेला, तथा (निअेहा) स्नेह-प्रतिबंध रहित थयेला, तथा (निप्परिगहा) बाल्य आभ्यंतर परिग्रह रहित थयेला एवा ते राजा तथा राणी (सम्मं) सम्यक् प्रकारे (धम्मं) श्रुत चारित्ररूप धर्मेने (विअणित्ता) जाणीने, तथा (वरे) श्रेष्ठ एवा (कामगुणे) कामभोगेने (चिञ्चा) तजीने (जहक्खायं) जे प्रकारे जिनेश्वरोए कळो छे ते प्रकारे (धोरं) धोर-अति दुष्कर एवा (तवं) अनशनादिक तपने (पंगिज्झ) ग्रहण करीने (धोरपरक्कमा) कर्मरूपी शत्रुने जीतवा माटे धोर-भयंकर छे पराक्रम जेमनुं एवा ते राजा अने राणी प्रव्रज्या लेता हवा, ४६-५०.

हवे समग्र अध्ययनने समाप्त करे छे.—

एवं ते कैमसो बुद्धा, सव्वे धम्मपरायणा । जम्ममच्चुभओड्विग्गा, दुक्खस्संतगवेसिणो ॥ ५१ ॥

सासणे विगैयमोहाणं, पुव्वं भावणभाविआ । अचिरेणेव कैालेणं, दुक्खस्संतमुवागया ॥ ५२ ॥

अर्थ—(एवं) ए प्रमाणे एटले पूर्वे कक्षा प्रमाणे (ते) ते छए जनो (कममो) उपर कहेला अनुक्रमे करीने (बुद्धा) प्रतिबोध पाग्या, तथा (सव्वे) सर्वे एटले ते छए (धम्मपरायणा) धर्मेने विपे तत्पर एवा, तथा (जम्ममच्चु-

सर्पनी जेम तमे विपयोथी (सकमाणो) शक्रा पामता सता (तणु) धीमे धीमे (चरे) चालो जेम गरुडनी पासे रहेलो सर्प तेनाथी शका पामतो सतो गरुड न जाये तेम धीमे धीमे चाले छे, तेम तमे पण गरुडनी जवा विपयोथी शका पामीने तेनाथी तमने बाधा न थाय तेम क्रियामां प्रवर्तो-यल करो. ४७

आ प्रमाणे राणीए राजाने बोध आपी कहु के-“ आ प्रमाणे करवाथी-

नागो ठव बंधेण छित्ता, अप्पणो वेसइ वए । ऐअ पंत्य महाराय, ईसुआरे त्ति” मे” सुअ ॥ ४८ ॥

अर्थ—(नागो ब्य) हाथीनी जेम (बधण छित्ता) बघनने छेदीने (अप्यथो) पोतानी (वसइ) वसतिमां-रहेवाना स्यानमां (वए) तमे जशो जेम हार्थ। बघननी सांकळने तोडीने पोतानी वसतिरूप विध्याचळनी अटवीमां जाय छे, तेम तमे पण कर्मरूपी बघनने तोडीने पोतानी एटले शुद्ध जीवनी वसति चै मुक्ति, तेमां जशो आम कहेवाथी दीघानु फळ मोच छे एम कहु हवे राणी उपदेशने समाप्त करती सती कहे छे के—(इसुआरे) हे इशुकार नामना (महाराय) महा राजा ! (एअ) आ में तमने जे कहु ते सर्व (पत्य) आत्माने हितकारक छे, (त्ति) ए प्रमाणे (मे सुअ) में सांमळ्यु छे, अर्थात् गुल्ला मुखथी सांमळीने में तमने कहु छे, पण मारी शुद्धि कल्पनाथी कहु नथी ४८.

आ प्रमाणे राणीनु वचन सांमळी राजा प्रतिबोध पाम्या त्यापछी ते बन्नेए शुं कर्हु ? ते कहे छे—

चइत्ता विउल रैज, कामभोगे अ दुच्चए । निव्विसयां निरामिसा, निन्नेहा निव्वरिगहा ॥ ४९ ॥

स्सामो) थइए, एटले के जेम आ पुरोहित विगेरेए विपयोनी चंचलता जोइ तेमनो त्याग कर्यो छे, तेम आपणे पण तेनो त्याग करीए. ४५.

अहीं राजा शंका करे के—“ कामभोग अस्थिर छे तोपण तेनाथी सुख तो थाय छे, तेथी तेनो त्याग शामाटे करवो ? ” ते उपर कहे छे.—

सामिसं कुललं दिस्स, बज्झमाणं निरामिसं । आमिसं सव्वमुज्झत्ता, विहरिस्सामो निरामिसा ॥४६॥

अर्थ—(सामिसं) मांसरूपी आमिषे करीने सहित एवा (कुललं) गीध के समळीने (बज्झमाणं) बीजा पची-ओवडे वाधा-पीडा पमाडाता (दिस्स) जोइने, तथा (निरामिसं) मांसरूपी आमिष रहित एवा जे होय छे तेने ज निर्भय जोइने (सव्वं आमिसं) धन धान्यादिक सर्व प्रकारना आमिषनो (उज्झत्ता) त्याग करीने (निरामिसा) निःसंग थइ सती हुं (विहरिस्सामो) अप्रतिबद्धपणे विचरीश. ४६.

कहेलाना अनुवादवडे ज उपदेश आपवा माटे कहे छे.—

गिद्धोवमे उ नैच्चा णं, कामे संसारवड्डणे । उरगो सुवस्सपासे वां, संकमाणो तंणुं चरे ॥ ४७ ॥

अर्थ—हे राजा ! (गिद्धोवमे उ) उपर कहेला आमिष सहित गीधनी उपमावाळा विषयलुब्ध मनुष्योने (नच्चा णं) जाणीने तथा (कामे) कामभोगने (संसारवड्डणे) संसारने वधारनारा जाणीने (सुवस्सपासे) गरुडनी पासे (उरगो वा)

अर्थ—जे विवेकी होय ते प्रथम (मोरो) काममोगोने (सुखा) मोगवीने (य) अने त्यापछी ते मोगोने (वमिता) वमीन (लडुभ्रयविहारियो) लडु एटले वाडु, तेनी जेवा भूत एटले थया थका विचरवाना स्वभाववाळा एटले वायुनी जेम अप्रतिबद्ध विहारवाळा, तथा (आमोदमाणा) सायुनी क्रिया करवाथी हर्य पामता सता (गच्छति) इच्छित स्थाने जाय छे कोनी जेम ? (कामकमा) स्वेच्छाए विचरनारा (दिया) द्विजो-पवीओ (इव) जेम एटले के जेम पवीओ स्वेच्छाए विचरवाथी ज्या ज्या इच्छा होय त्या त्या हर्य पामता सता जाय छे, तेम प्रतिबध रहित मुनिओ पण ज्या ज्या रायमनो निर्वाह सुखे थाय त्या त्या विचरे छे ४४

करीधी घनादिकने विषे रागने दूर करवा माटे कहे छे—

ईमे अ बद्धा फंदति, मम हेतथज्जमार्गया । वंय च संत्ता कामेसु, भविस्सामो जंहा ईमे ॥ ४५ ॥

अर्थ—(अज) हे आर्य ! हे राजा ! (मम) मारा अने उपलब्धथी तमारा (हत्यं) हाथमा (आगया) आवेला एटले आधीन थयेला (इमे) आ प्रत्यच देखाता शब्दादिक विषयो (बद्धा अ) बांध्या सता पण एटले घणा उपायवडे रचण कर्या सता पण (फंदति) अस्थिरपणाए करीने कपे छे एटले जाणे कपता होय तेवा देखाय छे,—परिणामे नारा पामे छे (च) अने (वंय) आपणे तो (कामेसु) ते विषयोने विषे (सत्ता) आसक्त थया छीए अहो ! मोहनो विलास केचो छे ! तेथी करीने हे स्वामी ! (जहा ईमे) जेम आ पुरोहित विंगेरे चारे जण मुनि थया छे तेम आपण्यो पण (भवि-

द्वैवगिणा जेहाऽरंसे, डंज्झमाणेसु जंतुसु । अन्ने संत्ता पमोअंति, रागदोसवसंगया ॥ ४२ ॥

अर्थ—(जहा) जेम (अरणे) अरणेने विषे (दवगिणा) दावानळवडे (जंतुसु) प्राणीओ (डंज्झमाणेसु) बळते सते (अन्ने संत्ता) बीजा एटले नहीं बळता सत्त्वो एटले प्राणीओ (रागदोसवसंगया) राग द्वेपने वश थया सत्ता (पमोअंति) हर्ष पामे छे. ४२.

एवमेव वैयं मूढा, कामभोगेसु मुच्छिआ । डंज्झमाणं नं बुज्झामो, रागदोसग्गिणा जंगं ॥ ४३ ॥

अर्थ—(एवमेव) ए ज प्रमाणे (वैयं) अमे (मूढा) मूढ एटले अविवेकी अने (कामभोगेसु) कामभोगने विषे (मुच्छिआ) मूर्छी पाम्या सत्ता (रागदोसग्गिणा) राग द्वेपरूपी अग्निवडे (डंज्झमाणं) बळता एवा (जंगं) जगतने एटले प्राणीओना समूहने (न बुज्झामो) जाणता नथी. जे विवेकी अने राग द्वेप रहित होय छे ते तो दावाशिवडे बळता बीजा प्राणीओने जोइने पोताना रक्षणनो उपाय करवामां तत्पर थाय छे, पण हर्ष पामता नथी. परंतु जे विवेक रहित अने रागादिकाळा होय छे ते उत्तरकालनो विचार कर्या विना ज हर्ष पामे छे. असे पण भोगनो त्याग करता नथी, तेथी अविवेकी ज छीए. ४३.

जेओ एवा अविवेकी नथी, तेओ शुं करे छे ? ते कहे छे.—

भोगे भुञ्चा वमिस्ता यं, लंहुभूयविहारिणो । आमोदमाणा गच्छंति, दिंया कामकमा इव ॥ ४४ ॥

नहीं परतु (इको हु घस्मो) एक धर्म ज (नरदेव) हे राजा ! (ताण) रक्षण करना छे-साथे आवनार छे (इह)
आ जगतमां (इह) ए मृत्युने वरते (अन्न) बीजु (किंची) काइ पण (न विजई) रक्षण करना छे नहीं. ४०

ज्यारे धर्म बिना बीजु बांइ रक्षण करना नथी, तथी ज--

नाह^४ रमे पंक्खणि पजेरे वा, सत्ताणछिन्ना चैरिस्सामि भोण ।
अकिंचणा उब्जुकडा निरामिसा, परिगैहारभनिअत्तदोसा ॥ ४१ ॥

अर्थ--हे राजा ! (पक्खणि) पक्षीणी (पजेरे वा) पांजरने विषे जेम रति पामती नथी, तेम (अह) हु जरा-
मरण॥दिक उपद्रववाला आ भवरूपी पाजरने विषे (न रमे) रतिने-प्रीतिने पामती नथी तेथी करीने हु (सत्ताणछिन्ना)
नाश करी छे स्नेहनी सत्तति जेणे एवी, तथा (अकिंचणा) सच्चित्त अने अचित्त एवा यन्त्रे प्रकारना परिग्रह रहित एवी,
तथा (उब्जुकडा) माया रहित छे कृत-अनुष्ठान जेतु एवी, तथा (निरामिसा) विषयरूपी आमिप-मांस रहित एवी,
तथा (परिगहारभनिअत्तदोसा) परिग्रह अने आरमरूपी दोषोथी निवृत्ति पामेली एवो सती-एवी यहने हु (मोण)
सुनिपथाने-चारित्रने (चरिस्सामि) आचरीय-ग्रहण करीश ४१

तथा--

वमन तुन्य छे, तेने तमे ग्रहण करवाने इच्छो छो, तेथी तमे वमन करेलाने खानारा थाओ छो, ते तमारी जेवाने उचित नथी. ३८. तथा.—

सैव्वं जैगं जइ तुहं, सैव्वं वा वि धणं भवे। सैव्वं पि ते^१ अप्पज्जत्तं, नेव^२ ताणाय तं^३ तैव ॥ ३९ ॥

अर्थ—हे राजा ! (जइ) जो कदाच (सव्वं जगं) आ सर्व जगत (तुहं) तमारे आधीन होय, (वा वि) अथवा (सव्वं घणं) सर्व धन (भवे) तमारे आधीन होय, तो (सव्वं पि) ते सर्व जगत अने सर्व धन पण (ते) तमने एटले तमारी इच्छाने पूर्ण करवाने (अप्पज्जत्तं) अपर्याप्त-असमर्थ छे. कारण के इच्छानी पूर्णता यती ज नथी. तथा (तं) ते जगत तथा धन (तव) तमालं (ताणाय) रचण करवा माटे एटले जन्म मरणादिक दूर करा माटे (नेव) समर्थ नथी ज. ३८. तथा—

मैरिहिसि राय जैया तथा वा, मणोरमे कामगुणे पैहाय ।

इक्को हु धम्मो नेरदेव ताणं, नै विज्जेई अन्नमिहेह^१ किंची ॥ ४० ॥

अर्थ—(राय) हे राजा ! (जया तथा वा) ज्यारे त्यारे पण एटले कोई पण काले (मणोरमे) मनोहर एवा (कामगुणे) कामभोगोने (पहाय) तजीने (मरिहिसि) तमे मृत्यु पामवाना छो. ते बखते तमारी साथे कोई पण आवयो

आ प्रमाणे निर्णय करीने ते चारेए एक साथे व्रत ग्रहण कर्युं, त्यारे जे धनु, ते चार गाथाओवडे चतावे छे —

पुंरोहिअ तं ससुअ सदार, सुंघाऽभिणिंम्लम्म पंहाय भोए ।

कुंहुवसार विउंलुचम तं, रीय अंभिम्ल संमुवाय देवी^{१३} ॥ ३७ ॥

अर्थ—(ससुअ) पुत्रो सहित अने (सदार) स्त्री सहित (त) ते (पुरोहिअ) पुरोहितने (अभिणिक्खम्म) घरनी बहार नीकळीने तथा (मोए) भोगीने (पहाय) तजीने त्रत ग्रहण करेला (सुंघा) समळीने (विउलुचम) विपुल पटले घणा अने उचम एवा (त) ते (कुहुवसार) कुहुवना सारथूत द्रव्यादिकने ग्रहण करता एवा (राय) राजा प्रत्ये (देवी) कमळावती नामनी राणी (अभिम्ल) वारवार (संमुवाय) कहेती हवी ३७

राणी राजाने शु कहेती हवी ? ते कहे छे —

वतासी पुरिसो रांय न सो होइ पंससिसो । माहणेण परिच्च, धंण आयाउमिच्छंसि ॥ ३८ ॥

अर्थ—(राय) हे राजा ! (पुरिसो) जे पुरुष (वतासी) वमन करेलाने खानारो होय (सो) ते (पंससिसो) पडितोने प्रशसा करवा लायक (न होइ) होतो नधी ते सामळी राजाप क्यु के—‘ हु वमन करेलाने खानारो शी रीते छु ? ’ त्यारे राणी बोली के—जे कारण माटे (माहणेण) आ भृगु नामना ब्राह्मणे (परिच्च) त्याग करेला (घण) घनने (आयाउ) ग्रहण करवाने (इच्छंसि) तसे इच्छो छे ते ब्राह्मणे त्याग करेलु घन प्रथम ग्रहण करीने तजेलु होवायी

एवी (जालं) जाळने (छिंदित्तु) छेदीने निर्भयपणे विचरे छे, ते ज प्रमाणे (धीरा हु) धीर पुरुषो (कामगुणे) जाळनी जेवा कामभोगीने (पहाय) तजीने (धोरज्जसीला) धोरी बळदनी जेवा शीळवाळा अने (तवसा) अनशनादिक तपवडे (उदारा) उदार एटले प्रधान एवा धीर पुरुषो (भिक्खायरियं) भिच्चार्याने एटले चारित्रने (चरंति) आचरे छे, तेथी हुं पण ए ज रीते व्रतने ग्रहण करीश. ३५.

आवा भृगुना वचनथी प्रतिबोध पावेली जया ब्राह्मणी बोली के—

नभे वं कौंचा समेइक्कमंता, तताणि जालाणि दलित्तु हंसां ।

पलित्ति पुत्ता य पंई अ मंज्झं, तेइहं कंहं नाणुगमिस्समिक्कां ॥ ३६ ॥

अर्थ—(नभे व) आकाशमां जेम (कौंचा) कौंच पचीओ तथा (हंसा) हंस पचीओ (समेइक्कमंता) ते ते स्थानोने उल्लंघन करता सता (तताणि) विस्तारवाळा (जालाणि) जाळरूप बंधनोने (दलित्तु) भेदीने (पलित्ति) चोतरफ जाय छे-फरे छे, ते ज प्रमाणे (मज्झं) मारा (पुत्ता य) वने पुत्रो अने (पइ अ) पति मोटा जाळना बंधन जेवा कामभोगीनो त्याग करीने आंकाश जेवा निर्लेप चारित्रमार्गने विपे ते ते संयमनां स्थानोने उल्लंघन करी आगळ वधता चोतरफ निर्भयपणे जो विचरे छे—विचरवाना छे, तो (ते) तेमने (अहं) हुं (इक्का) एकली-सहाय रहित थइ सती (कंहं) केम (नाणुगमिस्सामि) न अरुसरं ? तेमनी पाछळ हुं पण केम न जाउं ? ३६.

ते सामंतीने मृगु कहे छे —
जहा य भीई तणुअ मुअगमो, निम्मोअणि हिचं प्लेइ मुंत्तो ।
एमेए जाया पंयहति भोए, 'तेइह' कंह नाणुगमिस्समिक्को ॥ ३४ ॥

अर्थ—(मोई) हे भवति-हे प्रिया ! (जहा य) जेम (मुअगमो) सर्प (तणुअ) शरीरयी उत्पन्न थयेली (निम्मोअणि) कांचळीने (हिच) तज्जिने (मुत्तो) मुक्त-छूटो ययो थको पाछु जोया विना (प्लेइ) चोतरफ ज्या इच्छा होय त्यां गति करे छे, (एमेए) ए ज रीते आ वने (जाया) पुत्रो (मोए) काममोगने (पयहति) तजे छे. माटे (ते) ते वने पुत्रोनी पाछळ (अह) इ (इक्को) एकलो-सहाय रहित थयो सतो अहीं शामाटे रहु ? तेनी साये (कह) केम (नाणुगमिस्सामि) न जाउ ? एटले तेमनी पाछळ-सापे हु प्रवज्या केम न लउ ? आ वन्ने पुत्रोने घन्य छे के जेओ युवान छर्ता पय कयुक्की जेम विपयसुखनो त्याग करी सर्पनी जेम स्वतत्र विचरवा तैयार थया छे ३४

तथा—
'छिदित्तु जौल अर्वल व रोहिआ, मँच्छा जंहा कामगुणे पंहाय

'धोरेज्जसीला तँवसा उंदारा, धीरा हु भिक्खेखायरिअ चरति ॥ ३५ ॥

अर्थ—(जहा) जेम (रोहिआ) रोहित जातिना (मच्छा) मत्स्यो (अर्वल व) दुर्वल एटले जीर्ण थर गयेली

(लाभं) लाभने (अलाभं च) तथा अलाभने, तेमज (सुहं च) सुखने अने (दुःखं) दुःखने (संविक्खमाणो) समपणाए जोतो एटले लाभ, अलाभ, सुख, दुःख, जीवित अने मरण विंगेरां समताने ज भावतो सतो हुं (मोणं) मुनिपणाने (चरिस्साभि) सेवीश, अर्थात् मुक्तिने माटे ज मारे दीक्षा लेवानी छे; कामभोगने माटे लेवानी नथी. ३२.

ते सांभळी यशा ब्राह्मणी कहे छे.—

मां हु तुमं सोअरिआण संभरे, जुणो व्व हंसो पडिसोअगामी ।

भुंजाहि भोगाईं मए समाणं, दुंखं खु भिक्खोंयरिआ विहारो ॥ ३३ ॥

अर्थ—हे प्रिय ! (पडिसोअगामी) प्रतिश्रुत एटले सामे पूरे गति रुग्णारा (जुणो) जीर्ण-घरडा (हंसो व्व) हंसनी जेम (तुमं) तमे (सोअरिआण) सहोदरने-भाइअने तथा उपलक्षणी वीजा स्वजनने (मा हु संभरे) स्मरण करयो नहीं. एटले के जेम वृद्ध हंस सामे पूरे तरवानो आरंभ करी पछी शक्ति नहीं होवाथी पाव्रो सबले पूरे चाले छे अने स्वजनने संभारे छे तमे तमे पण व्रतनो भार उपाडवामां असमर्थ थइने पछी स्वजनने तथा भोगने संभारयो. तेथी करीने (मए समाणं) मारी साथे (भोगाईं) भोगने (भुंजाहि) तमे सारी रीते भोगयो. कारण के—(भिक्खायरिआ) भिवाचर्या करयी तथा (विहारो) ग्रामादिकमां अप्रतिबद्ध विहार करवो तथा उपलक्षणी लोच विंगेरे कष्ट सहन करवा ए (दुःखं खु) दुःख ज छे. ३३.

पुनरुप करेला छे, एटले के जमे तेम अस्तव्यस्त पडेला नथी, तथा (अग्रमण्यभूआ) मधुरादिक प्रधान रसवडे करीने प्रभूत-पुण्य छे अथवा प्रधान रसनाळा छे अने पुण्य छे (ता) तेथी करीने (पगाम) इच्छा प्रमाणे हाल तो (कामगुणे) ते कामभोगीने (भुत्ता) आपणे भोगनीए, अने (पच्छा) पछी एटले वृद्धावस्थामा आपणे वळे (पहा गमग) प्रधानमार्ग एटले गारिरूप युक्तिमार्गमा (गमिस्तामि) जइशु-चारित्र ग्रहण करशु ३ ?

ते सामळी अशु पुरोहित रुंहे छे —

भुत्ता रेसा भोई जेहाइ 'जे' वओ, ने जीविअट्टा पेजहामि भोर्प ।

लैभ अलाभ च सुँह च दुँम्ल, सविँवमाणो चरिस्तामि 'भोण ॥ ३२ ॥

अर्थ—(मोइ) मन्ति-हे प्रिया ! (रसा) रसो तथा उपलवणथी सर्व कामभोगो वारवार (भुत्ता) भोगव्या छे (वओ) इष्ट क्रिया करवामां समर्थ एतु वय (ये) आपणने (नहाइ) तजे छे, उपलवणथी जीवित पण आपणने तजे छे, तेथी करीने जेटनामां ते वय अने जीवित आपणने न तजे तेटलामां ज आपणे प्रव्रज्या अगीकार करी लइए अही ते ब्राह्मणी कनी शक्ता करे के—“ दीक्षा तो तमे परमवमां प्राप्त थनारा भोगीने माटे ग्रहण करो छो, ते भोगी तो आ मयमां ज प्रत्यच प्राप्त थयेला छे, तो पछी दीक्षा लेवाथी गु फळ छे ? ” ते पर कहे छे के— (जीविअट्टा) असयम-मयम रदित एवा नीवितने माटे इ (मोए) आ भोगीने (न पजहामि) तजतो नथी परत

हे पुत्रो ! (कुले कुले) धेर धेर (भिक्खुमाया) भिच्चा मागता सता आपणे (गभिससामो) दीच्चा लइने मासकल्पादि-
कने क्रमे विहार करशुं. २६.

ते सांभळी कुमारो चोल्या के—

जस्स रिथं मच्चुणा सैक्खं, जस्स वै रिथं पलायणं । जो जाणे नं मरिस्सामि, सो हुं कंखे सुए सिअं ॥२७॥
अर्थ—हे पिता ! (जस्स) जे प्राणीने (मच्चुणा) मृत्युनी साथे (सक्खं) मैत्री (अत्थि) छे-होय, (व) अथवा (जस्स)
जेने ते मृत्यु थकी (पलायणं) नाशी जवानुं (अत्थि) छे-तेवी शक्ति होय, तथा (जो) जे प्राणी (जाणे) एम
जाणतो होय के (न मरिस्सामि) हुं नहीं मरूं, (सो हु) ते ज प्राणी (कंखे) इच्छा करी शके के-आ कार्य (सुए)
आवती काले (सिआ) थशे-हुं करीश. २७.

तेथी करीने—

अज्जेव धम्मं पडिवज्जयामो, जहिं पवैष्णा नं पुण बभ्वामो ।

अंणागयं नेवें य अत्थि किंचिं, सद्धा खंमं ऐ विण्हइत्तु रोगं ॥ २८ ॥

अर्थ—हे पिता ! (अज्जेव) आजै ज (धम्मं) चारित्रधर्मने (पडिवज्जयामो) आपणे अंगीकार करीए, के (जहिं)
जे चारित्रधर्मने (पवणा) पाम्या एवा आपणे (पुण) फरीयी (न बभ्वामो) जन्म, जरा अने मरणादिक वडे ब्याप्त

अर्थ—(जा जा) जे जे (रयणी) रात्रि तथा उपलक्षण्यी जे जे दिवस (वचइ) जाय छे, (सा) ते (न पडिनिअचइ) पाछी आवती नथी. तेथी (अहम्म) अधर्मेने (कुणमाणस्स) करता एवा एटले धर्मेने नहीं करता एवा प्राणीनी (राइओ) रात्रिओ उपलक्षण्यी दिवसो (अहला) निष्फळ (जति) जाय छे अर्थात् गृहस्थाश्रम ए अधर्मेनु कारण छे, तेथी तेनो त्याग करयो ज योग्य छे २४

तथा—

जा जा वचइ रयणी, न सा पडिनिअत्तइ । धम्म च कुणमाणस्स, संहला जति राइओ ॥ २५ ॥
अर्थ—(जा जा) जे जे (रयणी) रात्रि ने दिवसो (वचइ) जाय छे, (सा) ते (न पडिनिअचइ) पाछी आवती नथी (च) तेथी (धम्म) धर्मेने (कुणमाणस्स) करता एवा प्राणीनी (राइओ) रात्रिओ ने दिवसो (सहला) सफल (जति) जाय छे, केमके मनुष्यजन्मनु फळ धर्म ज छे अने ते धर्म, व्रत ग्रहण कर्या विना थइ शकतो नथी, तेथी अमे व्रतने ज अगीफार करशु २५

आवा पुत्रोना वचनथी प्रतिनोघ पामेला भृगु पुरोहित कहे छे —

एगओ सर्वसिचा ण, दुहंओ सम्मत्तसजुआ । पंचा जाया गमिस्सामा, भिखंमाणु कुले कुले ॥ २६ ॥

अर्थ—(सम्मत्तसजुआ) सम्यक्त्वउडे युक्त तथा उपलक्षण्यी देशविरतिवडे युक्त एवा (दुहंओ) तमे बे अने अमे बे सर्वे (एगओ) एक स्थाने एटले गृहवासमां (सबसिचा ण) साथे रहीने (पंचा) पछी वृद्धावस्थामां (जाया)

अर्थ—(लोओ) आ लोक (केष) शीकारी जेवा कोनावडे (अन्माहओ) हणायो छे ? एटले पीडा पामेलो छे ? (वा) अथवा (केष) जाळ तुल्य कोनावडे (परिवारितो) चींटायेलो छे ? (वा) अथवा (अमोहा) अमोघ एटले सफल एवा शस्त्रना प्रहारो (का) कया (बुत्ता) कथा छे ? आ वाचतमां (जापा) हे पुत्रो ! (चितापरो) हुं चितातुर (हुमि) छुं. तेथी तमारा वचननो भावार्थ मने कहे-समजावो. २२.

आ प्रमाणे पूछवाथी ते कुमारो बोल्या के—

मैच्युणन्माहओ लोओ, जरेणै परिवारिओ । अमोहा रयणी बुत्ता, एवं ताय विआणह ॥ २३ ॥

अर्थ—(लोओ) आ लोक (मच्चुणा) मृत्युवडे (अन्माहओ) हणायेलो छे, कारण के तेनो प्रचार सर्वत्र प्रस्खलित छे. तथा (जराए) बुद्धावस्थावडे (परिवारिओ) चींटायेलो छे, कारण के ते जरा ज प्राणीओने मरणयोग्य बनावे छे. तथा (रयणी) रात्रिओ अने उपलक्ष्यधी दिवसो (अमोहा) अमोघ-सफल प्रहारो (बुत्ता) कथा छे, कारण के तेना पहवाथी-व्यतीत थवाथी आयुष्य पूर्ण थये प्राणीओनो घात अवरय थवानो छे-मृत्यु पामवानुं छे. (एवं) ए प्रमाणे (ताय) हे पिता ! तमे (विआणह) जाणो-समजो. २३.

तथा—

जा जा वैचइ रयणी, नै सा पंडिनिअत्तइ । अहम्मं कुणमाणस्स, अंहला जंति रंइओ ॥ २४ ॥

तेवो (नो) नथी जे वस्तु अमूर्त्त होय तेने शब्द, रूप, रस, गंध अने स्पर्श होता नथी, तेथी ते इन्द्रियोवडे ग्रहण करी शकाती नथी. जे घटादिक वस्तु मूर्तिमान होय तेने शब्दादिक होय छे तेथी ते इन्द्रियोवडे ग्रहण करी शकाय छे (वि अ) धळी (अशुचभावा) अमूर्त्तपणाने लीधे ज ते आत्मा (निचो होइ) नित्य छे. जे द्रव्य अमूर्त्त होय ते नित्य न होय छे जेम आकाश अमूर्त्त छे तो ते नित्य पण छे. अहीं कोइने शका थाय के—“ जो आत्मा अमूर्त्त छे तो तेने वध शी रीते सभदे ? जेम आकाश अमूर्त्त छे तेथी तेने अनुग्रह के उपघात विगरे कांइ पण थता नथी ” आनो उत्तर ए छे जे— (अस्स वधो) आ आत्मानो शरीरने विपे ने वध छे ते (अज्झत्थहेउ) आत्माने विपे रहेला मिध्यात्व, अविरति, कपाय विगरेना हेतुवाळो-निमित्तवाळो (निअओ) निधे छे जेम आकाश अमूर्त्त छे तो पण घटादिकने विपे तेनो वध निधे छे ते न रीते आत्मानो शरीरने विपे वध थाय छे (च) तथा (वध) वधने (सत्ताहेउ) सत्तारतु कारणभूत (वयति) पडितो कहे छे ज्यासुधी आत्मानो शरीर सांभे वध छे त्यासुधी ते आत्मा भवभ्रमण कर्मा फरे छे वेदांतमां पण कहु छे के—“ कर्मवदो भवेज्जीव कर्मभुक्तो भवेच्छिव ”—कर्मथी पधायो होय त्यासुधी जीव होय छे-जीव कहेवाय छे अने कर्मथी भुक्त-रहित थाय त्यारे ते शिव-सिद्ध थाय छे-सिद्ध कहेवाय छे १६

जहा वय धर्ममयाणमाणा, पाव पुरा कम्ममकासि मोहा ।

उरुवभमाणा परिराक्खिता, तं नेवं भुज्जो वि संमायामो ॥ २० ॥

* ओरुवभमाणा इति पाठ साधु ।

अर्थ—(जहा) जेम (पुरा) पहेला (मोहा) अज्ञानने लीधे (घमं अयाणमाणा) घर्मने नहीं जाणता, तथा (उरब्भमाणा) अवरोध कराता एटले घरथी नीकळवांनुं नहीं पामता, तथा (परिराक्खिअंता) सारी रीते रचण कराता एटले साधुना दर्शननो निषेध कराता एवा (वयं) अमे (पावं) पापवाळा (कम्मं) कर्मने (अकासि) कराता हवा, (तं) तेवा पापकर्मने (भुज्जो वि) हवे फरीथी (नेव समायरामो) अमे नहीं ज करीए, २०.

तथा वळी,—

अब्भमाहयस्मि लोगस्मि, सँव्वओ परिवारिए । अमोहाहिं पैडंतीहिं, गिहंसिं ने रइं लँभे ॥ २१ ॥

अर्थ—हे पिता ! (अमोहाहिं) अमोघ एटले सफळ एवी (पडंतीहिं) आवी पडती शस्त्रनी धारावडे (अब्भमाहयस्मि) पीडा पामता, तथा (सव्वओ) सर्व दिशाओथी-चोतरफथी (परिवारिए) वींटायेला (लोगस्मि) जगतमां (गिहंसिं) घरने विषे रहेवामां अमे हवे (रइं) प्रीतिने (न लँभे) पामता नथी. जेम जाळथी वींटायेलो अमे शीकारीए शस्त्रना प्रहारवडे हयेलो मृग प्रीतिने न पामे, तेम अमे संसारमां प्रीतिने पामता नथी. माटे अमने जवा द्यो. २१.

ते सांभळी मृग पुरोहित कहे के—

केणं अब्भाहओ लोओ, केणं वा परिवारितो । केणं वा असोहा वुंत्ता, जाया चित्तोपरो हुंसि ॥२२॥

अर्थ—(जहा प) जेम (अग्नी) अग्नि (अरणी) अरणिना काष्ठमाथी (असतो) प्रथम नहीं छलां पण उत्पन्न थाय छे, तथा (सीरे) दूयमां प्रथम अछतु एउ पण (घय) घी उत्पन्न थाय छे, (अहा) तथा (तिलेसु) तलने विपे प्रथम अछतु एउ पण (तिल) तेल उत्पन्न थाय छे (एमेन) ए ज प्रमाणे (जाया) हे पुत्रो ! (सरिरम्भि) शरीरने निपे प्रथम अछता एवा पण (सत्ता) प्राणीओ-जीओ (समुच्छई) उत्पन्न थाय छे, तथा (नामइ) नाश पामे छे, एटले वादळानी जेम बीउराइ जाय छे, (न अक्चिठ्ठे) ते जीवो कायम रहेता नथी, अर्थात् शरीरनो नाश थवाथी नीयनो पण नाश थइ जाय छे, तेथी नीव रहेता नथी जेम बोरडीगी छाल, गोक, मड्डुडानां पुष्पो अने जळ विगेरेना सयोगथी तेमां प्रथम नहीं एवी पण मदयत्ति उत्पन्न थाय छे, ते ज प्रमाणे पृथ्वी, अप, तेज, वायु अने आकाश ए पांच महाभूतोनो सयोग थवाथी तेमां प्रथम अछतो एवो पण आत्मा उत्पन्न थाय छे, अने पछी ते पचभूतो नाश पामे त्यारे आत्मा पण नाश पामे छ तेथी करिने आत्माने परलोकमां जगानु नथी-परलोकमा जगार आत्मा ज नथी १८

ते सामळीने कुमारो कहे छे —

नौ इदिअगिज्झो अमुत्तभावा, अमुत्तभावा विं अ होइ निच्चो ।

अज्झत्थहेउ निअओइस्स वंधो, संसारहेउ च वैयति वध ॥ १९ ॥

अर्थ—हे पिता ! (अमुत्तभावा) अमूर्त्तपणु होनाथी आ आत्मा (इदिअगिज्झो) इदियोवडे ग्रहण करी सकाय

(लोओ) जगतना लोक (जस्स कए) जे धनादिकुने माटे (तवं) तपने (तप्पति) तपे छे-करे छे, (तंसव्व) ते सर्व (तुब्भं) तमारे (इहेव) अहीं आपणा घरमां ज (साहीणं) स्वार्थीन छे. माटे तेनो उपभोग ल्यो. १६.
ते सांभळी कुमारो कहे छे,—

धणेण किं धम्मधुराहिगारे, संयणेण वा कामगुणेहि चेंव ।

संमणा भविस्सासु गुणोहधारी, वंहिंविहारा अभिगम्म भिक्खं ॥ १७ ॥

अर्थ—हे पिता ! (धम्मधुराहिगारे) दश प्रकारना यतिधर्मरूप धूसरीने वहन करवाना अधिकारमां (धयेण) धनवडे (वा) अथवा (संयणेण) स्वजनवडे (चेंव) तेम ज (कामगुणेहिं) कामभोगवडे—इंद्रियोना विषयोवडे (किं) अमारे शुं प्रयोजन छे ? कांह ज नथी. तेथी अमे (भिक्खं) भिदानो (अभिगम्म) आश्रय करीने (वंहिंविहारा) द्रव्यथी ग्रामादिकनी वहार विहार करवावाळा अने भावथी अप्रतिवद्ध विहार करवावाळा अने (गुणोहधारी) गुणना समूहने धारण करवावाळा (समणा) साधु (भविस्सासु) थइशुं. १७.

आ प्रमाणे पुत्रोनुं वचन सांभळी भृगु पुरोहित धर्म तथा परलोकनुं निराकरण करवा माटे आत्मानोज अभाव वतावे छे.
जहा य अंगी अरणी असंतो, खीरे धयं तिंल्लमहां तिल्लसु ।

इमेव जाया संरिरम्मि संत्ता, संमुच्छई नोसइ नावचिद्धे ॥ १८ ॥

ईम च मे अतिथ ईम च नेतिथ, ईम च मे किञ्चिन्मिम अकिञ्च ।
तं ऐवमेव लालप्पमाण, हेरा हरति त्तिं कंह पंमाओ ॥ १५ ॥

अर्थ—(इम च) वळी आ धान्यादिक (मे) मारे (अतिथ) छे, (इम च) अने आ धनादिक मारे (नेतिथ) नथी, (इम च) वळी आ छए ऋतुमां अतुकूळ सुल करनार घर विगेरे (मे) मारे (किञ्च) करवा लायक छे, अने (इम) आ वायिज्यादिक मारे लाम न होवाथी (अकिञ्च) करवा लायक नथी (एवमेव) ए प्रमाणे (लालप्पमाण) वारंवार बोलता एवा (त) तेओने (हेरा) आयुष्यने हरण करनारा रात्रि दिवसो (हरति) हरण करे छे-भवांतरमां लइ जाय छे (त्ति) ए हेतु माटे (पंमाओ) प्रमाद (कंह) शा माटे करवो ? धर्म करवामां प्रमादी थडु कोइ रीते योग्य नथी १५

आवां कुमारनां वचन सांभळी ते कुमारोने धनादिकभे लोम पमाडवा माटे पुरोहित कहे छे —

धेण पैभूअ संह इत्थिंआहिं, संयणा तंहा कर्मणुणा पंगामा ।

तं व कंए तंप्पति जंस्स लोओ, तं सैंव सैंहीणमिहेव तुंठम ॥ १६ ॥

अर्थ—हे पुत्रो ! (इत्थिंआहिं) स्त्रीओनी (सह) साथे (पभूअ) पुण्ड्र (धण) धन, तथा (संयणा) माता, पिता, काका विगेरे स्वन्नो, (तंहा) तथा (पंगामा) प्रकार-उत्कृष्ट (कामणुणा) कामभोगो आपणे घेर वतें छे. तथा

चिरकाल भोगववां पडे छे, तेथी ते कामभोगो (पगामदुक्खा) अत्यंत दुःख आपनारा छे, अने (अनिगामसुक्खा) अल्प एटले तुच्छ सुख आपनारा छे, तथा कामभोगो (संसारमोक्षस्स) संसारथकी ज मूकावुं तेना (विपक्खभूआ) शत्रुभूत छे, अने (अणत्थाण) अनर्थोनी (खाखी उ) खाणरूप ज छे. १३.

कामभोग अनर्थनी साणरूप छे एम जे कहुं, तेने ज विशेष स्पष्ट करे छे.—

परिव्ययंते अनिअत्तकामे, अहो अ रौओ परितप्पमाणे ।

अन्नप्पमसे धणभेसमाणे, भप्पोति मंच्चुं पुरिसे जंरं च ॥ १४ ॥

अर्थ—(परिव्ययंते) विषयसुखना लाभने माटे आम तेम भमतो, तथा (अनिअत्तकामे) नधी निवृत्ति पाम्मो काम-मनोरथ जेनो एवो, तथा (अहो अ राओ) दिवस रात (परितप्पमाणे) ताप पामतो एटले कामनी प्राप्तिने माटे चोतरफ चित्तरूपी अग्निथी बलतो, तथा (अन्नप्पमसे) अन्यने माटे एटले स्वजनेने माटे थइने प्रमत्त एटले तेना ज कार्य करवामा आसक्त चित्तवाळो सतो (धणं एसमाणे) विविध उपायोवडे धननी गनेपणा करतो एमो (पुरिसे) पुरूप (मच्चुं) मृत्युने (जंरं च) तथा दृढावस्थाने (पप्पोति) पामे छे. अर्थात् अपूर्ण मनोरथवाळो ज ते मूढ दृढ थइने मरण पामे छे, पोताना आत्मानुं कांइ पण कार्य साधी शकतो नथी. १४.

तथा—

छे, धीना वेद मात्र धी धार्मीनिका करनारा काइ नाल्लण कहेवता नथी ”
पुत्रो रघुल रुनार नथी, ते उपर एण रुतु छे के—

“ यदि पुत्राद्रवेत्सर्गा, दानघर्मो निरर्तिक । धनधान्यव्यय कृता, रिक्त कुर्यान्न मन्दिरम् ॥ ”

“ जो रुदारा पुत्रथी ज स्वर्ग मळु होय तो दान एटले दान तिनरे सर्व धर्म निरर्थक छे, तेथी दानने माटे धन धान्यनो व्यय करीने धर घाली रुतु ज नहीं ” एण ए वात सरी गथी वळी जो पुत्रोथी सद्गति मळती होय तो—

“ यदुभ्रा दुर्ली गोधा, ताग्रचूडस्तथैव ७ । तेषां च प्रथम स्वर्गः, पथाद्धोक्तो समिष्यति ॥ ”

“ दुर्ली, घो अन कुकडा ए घणा पुत्रोवाळा होय छे, तेथी तेमने प्रथम स्वर्गनी प्राप्ति घशे अने त्यारपळी रीजा लोको स्वर्गे जशे ” १२

वळी तमे काममोग मोगववातु कहो छो एण ते केवा छे ?

खणमित्तसुख्वा वैद्रुकालदुःखा, पैगामदुःखा अनिगामसुखा ।

संसारमोःस्तस विपैवल्लभूआ, खोणी अणत्थाण उं कामभोगा ॥ १३ ॥

अर्थ—हे पिता ! (काममोगा) काममोगो (खणमित्तसुख्वा) चणमान एटले मात्र भोगवती वसते ज सुख आपनारा छे, अने (चद्रुकालदुःखा) घणा काळ सुधो दुःख आपनारा छे, कारण के कामभोगथां नरकादिकना दुःखो

तथा (जहकामं) अनुक्रमे (कामगुणेहिं) कामभोगवटे निमंत्रण करता एवा (तं पुरोहितं) ते पुरोहितने (पसमिक्ख) मोहवडे आच्छादित बुद्धिवाला जोइने (ते कुमारगा) ते वने कुमारो (वफं) आ प्रमाणे वाक्यने नीलता हवा. १०-११.
 शुं वीब्ब्या ? ते कहे छे.--

वेआ अहीआ नं ह्वंति ताणं, भुत्ता दिआ नितिं तमंतमे णं ।

जाया थं पुत्ता नं ह्वंति ताणं, 'को नाम' ते अणुमन्निज्ज णं ॥ १२ ॥

अर्थ--(वेआ) वेदो (अहीआ) भय्या थका-भयवा मात्रथी ज (ताणं) रक्षण करनार (न ह्वंति) थता नथी.
 अने (भुत्ता) भोजन कराव्या एना (दिआ) छिजो-ब्राह्मणो तो (तमंतमे णं) अति रीद्र नरकमां (निति) लइ जाय छे. कारण के तेओ पशुवधादिक कुमार्गनो उपदेश आपनारा तथा अनाचारने सेवनारा होवाथी तेमने भोजन करावतुं ए उलटुं नरकतुं कारण छे. (य) तथा (जाया) उत्पन्न थयेला (पुत्ता) पुत्रो पण (ताणं) रक्षण करनार (न ह्वंति) थता नथी. तो हे पिता ! (ते) तमारा (एअं) वेदाध्ययनादिक आ वचनने (को नाम) भोग बुद्धिमान (अणुमन्निज्ज) माने ? वेदाध्ययन रक्षण करनार नथी, ते उपर कतुं छे के--

“ शिल्पमध्ययनं नाम, वृत्तं ब्राह्मणलक्षणम् । वृत्तस्थं ब्राह्मणं ग्राहू-नेतरान् वेदजीवकान् ॥ ”

“ भगवतुं ते एक जाततुं शिल्प छे, ब्राह्मणतुं लक्षण तो आचार ज छे. जे आचारमां रतो होय ते ज ब्राह्मण कहेवाय

जमाडीने, तथा (पुत्ते) पुत्रोने (गिहसि) घरने विषे (परिदृष्य) स्थापन करीने तथा (इत्थिआहि सह) स्त्रीओनी साथे (मोए) भोगोने (शुचा ण) भोगवीने पत्नी तमे बने भाइओ (आरएणगा) अरण्यवासी (पसत्था) श्रेष्ठ (सुथी) मुनिओ-चापसो (होह) धजो ६.

आ प्रमाणे मृगुए ऋगु त्पारे ते कुमारोए शु कर्तुं ? ते कहे छे.—

सोअग्निगा आयगुणिघणेण, मोहानिला पंजलणाहिएण ।

संततभाव परितप्पमाण, लालप्पमाण बहुहा बहु च ॥ १० ॥

पुरोहिअ तं कमसोऽणुणित, निमतंयत च सुए धरेण ।

जंहकम कामगुणेहि चंवं, कुमारगा ते पंसमिख वंक्क ॥ ११ ॥

अर्थ—(आयगुणिघणेण) आत्माना गुणो जे रागादिक ते रूपी इधणावाळ अने (मोहानिला) अज्ञानरूपी वायुथी (पंजलणाहिएण) अधिक प्रज्वलित थयेला-सळगेला (सोअग्निगा) शोकरूपी अग्निवडे (संततभाव) ताप पाम्युं छे अतःकरण जेनु एवा, तथा (परितप्पमाण) अस्यत ताप पामता, तथा (बहुहा) बहु प्रकारे (बहु च) अने घणु-वारवार (लालप्पमाण) दीन वचन बोलता एवा, तथा (कमसो) अनुक्रमे (अणुणित) अनुनय करता एटले पोतानो अभिप्राय जणावता, (च) तथा (सुए) पुत्रोने (घणेण) घनवडे (निमतयत) निमत्रण करता, (चंवं)

अह तायओ तैत्थ सुणीण तेसिं, तवस्स वाघायकरं वैयासि ।

इमं वयं वेदविदो वैयासि, जहा न होई असुआण लोको ॥ ८ ॥

अर्थ—(अह) हवे (तायओ) तेमना पिता भृगु (तैत्थ) ते अत्रसरे (सुणीण) मानथी मुनिपणाने पामेला (तेसिं) ते पुत्रोने (तवस्स) तपना एटले चरित्रना (वाघायकरं) व्याघातने एटले विधने करनारं वचन (वयासि) कहेता हवा के ' हे पुत्रो ! (वेदविदो) वेदने जाणनारा पंडितो (इमं वयं) आहुं वचन (वयंति) कहे छे, (जहा) के—(असुआण) पुत्र रहित मनुष्योने (लोको) परलोक एटले उत्तम गतिनी प्राप्ति (न होई) होती नथी. कहुं छे के—

“ अपुत्रस्य गतिर्नास्ति, स्वर्ग नैव च नैव च । तस्मात् पुत्रमुखं दृष्ट्वा, पश्चाद्धर्मं समाचरेत् ॥ ”

“ पुत्र रहित माणसनी सद्गति थती नथी, स्वर्ग पण मळतुं ज नथी; तेथी पुत्रतुं मुख जोइने पछी धर्मतुं आचरण करतुं. ” विगेरे. ८.

आ प्रमाणे शास्त्रनो नियम छे तेथी—

अहिज्ज वेए परिविस्स विप्पे, पुत्ते परिट्ठप्प गिहंसि जाया ।

मुच्चा ए भोए सिंह इत्थिआहिं, आरसुगा होह सुणी पसत्था ॥ ९ ॥

अर्थ—(जाया) हे पुत्रो ! प्रथम (वेए) वेदोने (अहिज्ज) मणीने, तथा (विप्पे) जाल्हाणोने (परिविस्स)

मातापिताए सोडु कहिने छैतयी छे " एम विचारी तत्काळ वृक्षपरथी नीचे उत्तरी साधुओने वदना करी ते वन्ने भाइओ पोताने घेर गया अने त्या पोताना पितानी पांमे तेओ मधुर वचनथी कहवा लाग्या

(आ प्रमाणे प्रथमनी छ गाथाओनो भावार्थ सप्रदायथी कह्यो हवे वाकीनो कथासप्रदाय खरकार ज कहे छे, माटे हवे ते खर ज कहीए छीए)

ते कुमारोए तेना पिताने शु कहु ? ते कहे छे —

असासय दँटुमिम विहार, बहुअतराय न य दीहमाड ।

तेम्हा " गिहनी नँ रेइ लँभामो, आमतयामो चरिसामु मोण ॥ ७ ॥

अर्थ—(इम) आ (विहार) मनप्यभव (असासय) अशाश्वत एटले अनित्य छे तथा (नहुअतराय) घणा रोगादिक अतरायराळो छे एम (दँटु) जोइने-जाखीने (य) तथा (दीह आड) आ फाळे पब्योपमादिक जेटलु दीर्य आयुष्य पण (न) नयी, (तम्हा) ते कारण माटे (गिहसी) अमे घरने मिपे (रह) रतिने (न लभामो) पामता नथी तेयी (आमतयामो) अमे तमने पूछीए छीए-तमारी पासे रजा मागीए छीए के अमे (मोण) मुनिपणालु (चरिसामु) आ चरण करीए-दीबा लइए ७

आ प्रमाणे पुनोए कहु, त्यारे—

विचारी पुत्रपरना मोहरूपी अन्धकारथी जेसनां ज्ञानरूप नेत्रो ढंकाइ गयां छे एवा ते भृगु पुरोहिते अने तेनी पत्नी यशाए एकदा बने पुत्रोने शीखामण आपी के—“ हे पुत्रो ! माथे भुंढा होय, हाथमां दंडादिक धारण कर्या होय अने बगलानी जेम कपटथी नीची दृष्टि राखीने चालता होय एवा यतिओ कदाच तमारा जोवामां आवे, तो तमे तेमनी सन्धुख जोया विना तेमनाथी दूर जता रहेजो. कारण के तेओ राक्षसनी जेवा निर्दय होय छे अने तेओ नाना वाळकोने पकडी तरत ज तेमने सारी नांखीने तेमनुं मांस खाइ जाय छे माटे तमारे तेमनी पासे जनुं नहीं अने ते विश्वासघातीओनो विश्वास करवो नहीं. ” आ प्रमाणे मोहथी मूढ थयेला मातापिताए तेमने शीखामण आपी.

एकदा ते बने पुत्रो क्रीडा करता गाम बहार गया. त्यां तेमणे दूरथी साधुओने आवता जोया. तेमना भयथी गाममांथी आयेली भिच्चाने छोडीने त्यां ज आहार करवा वेठा. परंतु दैवयोगे ते साधुओ ते ज वटवृक्षनी नीचे आव्या अने पोते बने भाइओए विचार कर्यो के—“ आ यतिओ तो साधारण अन्न ज खाय छे, तेमनी पासे मांस तो छे ज नहीं, तो आमने विषे आपणने कहेलुं मातापितानुं वचन शी रीते मळतुं आवे ? आ साधुओ दोपवाळा नहीं छतां आपणने आपणा मातापिताए शामाटे तेवा दोपवाळा कया हशे ? वळी आवा वेपवाळा साधुओने आपणे पहेंलां कोई पण ठेकारे जोया होय तेवो भास थाय छे. ” आ प्रमाणे विचारतां ते बने भाइओने जातिस्मरण ज्ञान थयुं. तरत ज पूर्वभवे पालन करेलुं चारित्र स्मरणमां आवतां तेओ प्रतिबोध पास्या, अने विचारवा लाग्या के—“ अहो ! मोहने लीधे आपणने आपणा

हित हमेशा जोशीश्रीने पुत्रप्राप्तिना उपायो पूछवा लाग्यो, अने देवोनी मानता करवा लाग्यो “ पुत्रने माटे पीडाता मनुष्यो देवादिकनी घषी सेवा करता देखाय छे ”

अहीं स्वर्गमां रहेला ते वन्ने गोपदेवोए अग्रधिनार्थी जाण्यु के—“ आपणे अहीथी च्यवीने भृगु पुरोहितना पुत्रो यइतु ” आ प्रमाणे जाणी तेथो साधुनो वेप धारण करी भृगुने घेर आव्या तेमन जोइ आनद पामेला भृगुए पोतानी पत्नी सहित तेमने वदना करी मुनिओए तेमन धर्मलाभनी आशीष आपी धर्मनो उपदेश आप्यो तेथी बोध पामी ते नन्ने दपतीए श्रावकधर्म अगीकार कर्यो. पक्षी भृगुए तेमने पूछपु के—“ हे पूज्य ! मारे पुत्रो थशे के नहीं थाय ? ” त्यारे तेथो बोल्या के—“ तमारे श्रेष्ठ वृद्धिवाळ्य वे पुत्रो थशे, परतु तेथो वाल्यावस्थामां ज दीचा ग्रहण करशे माटे तेमने प्रज्या लेतां तमारे अतराय करवो नहीं कारण के तेथो दीचा लईने घणा जीवोने प्रतियोग पमाळशे ” आ प्रमाणे कही ते वात कसुल करावी ते नन्ने देवो स्वर्गे गया

केतलेक काळे ते वन्ने गोपदेवो स्वर्गमाथी च्यवीने भृगुनी पत्नी यशानी कुडिमां अवतर्यो. त्यारे ते भृगु पोताना पुत्रोने जीदगी पर्यंत साधुना दर्शन ज न थवा देवाना हेतुथी पोतानी पत्नी सहित पासता कोइ नाना गाममां जईने रळो. पक्षी त्यां समय पुर्य थये यशाए पुत्रगुलने प्रसव्या ते वन्ने वाळको द्रहमां कमळनी जेम प्रतिदिन वृद्धि पामवा लाग्या ते पुत्रो रुइक मोटा थइ समजवा जेवा थया त्यारे भृगुए विचार कर्यो के—“ कदाच दैवयोगे अहीं कोइ साधु आवथो अने तेने जो आ पुत्रो देखशे तो तत्काळ तेथो दीचा लइ लेशे माटे तेथो साधु पासे जाय ज नहीं एम करवु ” आ प्रमाणे

जेने एवा (ते) ते वने पुरोहितना कुमारो (तार्यं) पिता पासे (उवागम्म) जइने (इमं) आ प्रमाणे (उदाह्) कहेता हवा. ६

आ गाथाओनो भावार्थ कथानक थकी जाणवो. तेनी कथा आ प्रमाणे.—

चित्र अने संभूतना पहेलाना भवमां बीजा तेना मित्रो के जे गोवाळ हता, तेणे पण तेमनी साथे दीक्षा लीधी हती, तेओ पण चारित्रनुं आराधन करी देवो थया हता. “चारित्र पाळवाथी कदाच मोच न मळे तो अवरय स्वर्ग तो मळे ज छे.” त्यांथी चवीने ते वने चित्तिप्रतिष्ठित नगरमां कोइ इभ्यने घेर अश्विनीकुमार जेवा मनोहर रूपवाळा पुत्रो थया. त्यां मोटी ऋद्धिवाळा बीजा चार इभ्यपुत्रो तेमना मित्रो थया हता. तेओए चिरकाळ बुधी भोग भोगवीने एकदा गुरु पासे धर्म सांभळी वैराग्यथी ते ज गुरु पासे दीक्षा लीधी. त्यां चिरकाळ दीक्षानुं पालन करी, विविध श्रुतनो अभ्यास करी तथा छेवट विधिपूर्वक अनशन ग्रहण करी ते छए महर्षिओ काळधर्म पामी पहेला देवलोकमां नलिनीगुल्म नामना विमानने विषे चार पल्यो-पमना आयुष्यवाळा श्रेष्ठ देवो थया. त्यां पण विविध प्रकारना भोग भोगवी आयुष्य पूर्ण करी ते जे गोपना जीवने मूकीने वाकीना चार देवो प्रथम चव्या. तेमांथी एक देव कुरुदेशमां इषुकार नामना नगरमां इषुकार नामे राजा थयो, बीजो देव ते ज राजानी राणी कमलावती नामे थयो, बीजो देव ते ज राजानो भृगु नामे पुरोहित थयो, अने चोथो देव ते ज पुरोहितनी पत्नी यया नामे थयो.

हवे ते भृगु पुरोहितने घणे काळे पण पुत्र थयो नहीं, त्यारे ते अत्यंत चिंतातुर थयो. तेणे विचार कर्षो के- “चित्तने आनंद आपनार पुत्र विना आ मारुं घर वृद्ध विनाना वननी जेबुं शून्य भासे छे.” आ प्रमाणे विचारी ते पुरो-

आग्रहवाळ-तेने प्राप्त करवानी इच्छावाळ चित्त छे जेमनु एवा (ते) ते वे इमारो (ददृण) साधुओने जोइने तथा भोगोनी अन्वित्यता जोइने-जाणीने (सप्तारचक्रस्स) सप्तरूपी चक्रना (विमोखण्डा) मोचिने माटे एटले सप्तरचक्रधी सुक्त थवा माटे (कामगुणे) कामभोगने विये-कामभोगधी (विरत्ता) विरक्त थया (४) (माहणस्स) ताल्लण जातिना तथा (सकम्मसीलस्स) पोवाना पदकर्ममां आसक्त-वत्पर एवा (पुरोहिअस्स) शृगु पुरोहितना (दोणि नि) पन्ने (पिअपुत्तगा) वहाला पुत्रो (तत्थ) ते गाममां (पोराणिय) पूर्वनी (जाइ) जातिने-अन्मने-भवने (सरित्तु) स्मरण करीने (तद्दा) तथा (सुचिण) नियाणादिक रहितपण्ये सारी रीते आचरण करेला (तवसजम च) चार प्रकारना तप अने सत्तर प्रकारना सयमने याद करीने-जाविस्मरण ज्ञानधी जाणीने कामभोगधी विरक्त थया ५

त्यारपधी वेओए जे कर्पुं ते कहे छे --

ते कौमभोगेसु असज्जमाणा, मोणुस्सएसु जे आवि दिव्वा ।

मोक्खताभिकखी अँभिजायसट्ठा, तांय उवागर्मम ईम उँदाहु ॥ ६ ॥

अर्थ--(माणुस्सएसु) मनुष्य सगधी (कामभोगेसु) कामभोगने त्रिये (असज्जमाणा) अनासक्त एटले सग नही करतारा, (जे आवि) तथा वळी जे (दिव्वा) दिव्य एटले देवसगधी कामभोगेना सगने पण नही इच्छनारा, मान (मोक्खताभिकखी) मोचि मेळयवानी ज अभिलाषावाळा, तथा (अँभिजायसट्ठा) उत्पन्न थइ छे पूर्ण श्रद्धा-तत्त्वस्त्वचि

सुलभवोधि हता तथा बीजा चार जीवोने बोधि पमाडवामां तेओ कारणभूत थया छे तेथी तेमनुं प्राधान्य जयाववा माटे प्रथम ग्रहण कर्युं छे. तेओ भृगु पुरोहितना पुत्री थया. तथा (पुरोहिओ) त्रीजो जीव भृगु नामनो पुरोहित थयो, (य) तथा (तस्स) ते भृगु पुरोहितनी (जसा) यशा नामनी (पत्नी) पत्नी ए चोथो जीव. (तहा) तथा (विसालकिन्ती अ) विशाल कीर्तिवाळो, (इसुआरो) इपुकार नामे (राया) राजा थयो ते पांचमो जीव. (अ) तथा (इत्य) आ भवमां ज (देवी) इपुकार राजानी मुख्य राणीरूपे थयेली (कमलावई) कमलावती ते छठो जीव जाणवो. आ छए जीवो पोतपोताना आयुष चये अनुक्रमे आगळ पाळळ चवीने पूर्वना संबंधी एक ज नगरमां एकठा थया. ३.

हवे तेओनी मध्ये प्रथम ते कुमारोने जे प्रकारे जिनेद्रमार्गनी प्राप्ति थइ ते देखाडे छे.—

जाईजरामच्युभयाभिभूआ, बहिंविहाराभिणिविडुचित्ता ।

संसारचक्रस्स विमोक्खणट्टा, दहूण ते^३ कामगुणे विरत्ता ॥ ४ ॥

पिअपुत्तगा दीणि वि मांहणस्स, सक्कम्मसीलस्स पुरोहिअस्स ।

संरित्तु पौराणिअ तत्थ जाई, तंहा सुचिणं तंवलसंजमं च ॥ ५ ॥

अर्थ—(जाईजरामच्युभयाभिभूआ) जाति-जन्म, जरा अने मृत्युना भयथी पराभव-पीडा पामेला तथा (बहि-विहाराभिणिविडुचित्ता) बहि एटले संसारनी बहार विहार एटले स्थान जे मोच तेने विषे अभिनिविष्ट एटले

अर्थ—(कामेहिं) कामभोगथी (विरक्तकामो) निवृत्त थइ छे अभिलाषा जेनी एवा, तथा (उदत्तचारित्तवो) उदात्त एटले श्रेष्ठ छे सर्वविरतिरूप चारित्र अने नार प्रकारनो तप जेनो एवा (महेसी) महर्षि (चित्तो वि) चित्र पण (अणुत्तरं) सर्वोत्कृष्ट (संजम) सत्तर प्रकारना संयमने (पालइत्ता) पाळीने (अणुत्तरं) जेनाथी उपर कांइ पण नथी एवी सर्व लोकाकाश उपर रहेली (सिद्धिगहं) सिद्धिगतिने (गया) पाम्या. (त्ति वेमि) एम हुं कहुं छुं. ३५.

॥ इति त्रयोदशमध्ययनम् ॥ १३ ॥

अथ इषुकारीय नामनुं चौदसुं अध्ययन. १४.

तेरमा अध्ययनमां मुख्यपणे नियाणा करवानो दोष कह्यो छे, अने तेना प्रसंगथी नियाणा रहितनो गुण कह्यो छे, आ अध्ययनमां पण मुख्यपणे नियाणा रहितनो गुण ज बतावे छे. आ संबंधथी प्राप्त थयेला आ अध्ययननां प्रथम त्रण सूत्र-त्रण गाथा कहे छे.—

देवा भवित्ताण पुरेभवम्मि, केई चुआं एंगविमाणवासी ।
पुरे पुराणे उरुआरामे, खाए सैमिद्धे सुरलोअरस्से ॥ १ ॥

नेत्रो कुटी गया ! तरत ज ए प्रमाणे गोळी मारनारनो तपाम करीने राजाना अगर्चकोए ते पशुपालने पकळ्यो, अने वांधीने सूच मार मायों, त्यार तेणें पोताने बुबुद्धि आपनार पैला अपकारी ब्राह्मणनु नाम लीयु ते जाखी राजाए कोपयी तरत ज पुत्र, मित्र अने वयु सहित ते ब्राह्मणनो वध करान्यो " मोटाथोनो क्रोध निष्कळ थतो नयी. " त्यारपछी ते चक्रीए पुरोहित विंगरे ते नगरना रहीश सर्व ब्राह्मणोनो घात करान्यो ' क्रोधांध पुरुषोने विवेकबुद्धि कयांधी होय ? ' पछी राजाए प्रधाने कथु के- " हमेशां ब्राह्मणोनां नेत्रोनो धाळ भरी मारी पासे मूऊनो के जेयी ते नेत्रोनुं हमेशां द्रु मर्दन करु " सबुबुद्धिवाळा मन्थीए तेनो क्रूर आशय जाणी श्लेष्मातकना फळोवडे थाल भरीने राजा पासे हमेशां मूऊना माळ्यो तेने वारवार राजा पोताना हाघवडे स्पर्श कारतो हतो-पोळतो हतो अने ते स्पर्शने खीरल्लना स्पर्श करतो पण अधिक मानी आनद पामतो हतो ब्राह्मणोनो नेत्रोनी बुद्धयी ते फळोनु निर्दयपणे मर्दन करी ते खुशी थतो हतो अने निर्लज थइने ते थाल चणवार पण छेडो मूक्तो नहोतो आ प्रमाणे दिवसे दिवसे बुद्धि पामत्रा अशुभ परिखामवाळा ते राजाए सोळ वर्ष निर्गमन कर्पो प्राते विषयमा अत्यत आसक थयेला ते ब्रह्मदत्त चक्री पोतानु कुल सात मो वर्षनु आशुज्य पुर्ये करी मरण पासीने रीद्रभ्यानने लीधे तमस्तमा नामनी सातमी नरकर्मा उत्कृष्ट आशुये नारकीपणे उत्पन्न थया.

हचे प्रसगथी चित्रमुनिनी अगशिष्ट हकिरुत द्रुतकार कहे छे-

चित्तो नि कामेहिं विरैत्तकामो, उदत्तचारित्ततवो महेसी ।

अणुत्तरं सज्जम पालइत्ता, अणुत्तर सिद्धिगंड गेय त्तिं त्रेमि ॥ ३५ ॥

आपो. " ते सांभळी राजाए कहुं के— " माहं अन्न वीजाने जरतुं नथी—पचतुं नथी, अने ते भोजन करवाथी तेने उलटो उन्माद थाय छे. " त्यारे ब्राह्मण क्रोधथी बोल्यो के— " मात्र अन्न देवामां पण तमारी कंजुसाइ छे तो वीजुं तो तमे शुं आपशो ? माटे तमने धिक्कार छे. " तेहुं तेनुं वचन सांभळी चक्रीने पण तेना उपर कोप आव्यो, तेथी तेना आखा कुडुं-वने तेणे पोतातुं भोजन जमाड्युं. ते जमनाथी रात्रे ते आसा कुडुंवने अत्यंत कामनो उन्माद थयो. तेथी मा, वेन के वहु विगेरेनी कांड पण अपेचा राख्या विना ज ते ब्राह्मणे तथा तेना जुतान पुत्रे वन्ने जणाए मदिराथी उन्मत्त थया होय तेम अनाचार सेव्यो. पछी प्रातःकाळ थयो अने उन्माद पण उतरी गयो त्यारे ते ब्राह्मणे विचार कुर्यो के— " आ राजा मारो विना कारणे लज्जाने लीधे परस्पर युस देसाडी शस्या नहीं. ते वसते ते ब्राह्मणे विचार कुर्यो के— " आ राजा मारो विना कारणे शत्रु थयो छे, के जेणे जाणी बुजीने मारा कुडुंवनी आ प्रमाणे हीलना करी छे. " एम विचारतो तेनुं वैर लेवानी इच्छायी ते विग्र नगर बहार चाल्यो गयो. भमतो ते भिमे एक वनमां एक पशुपाळने जौयो. ते पशुपाळ दूथी कांकराने आंगळीपर चडानी पीपळाना पांडामां छिद्र पाडतो हतो. ते जोइ आर्थय पामी विभ्रे विचारुं के— " आ पशुपाळ माहं कार्य सिद्ध करी शके तेवो छे. " एम निश्चय करी ते विभ्रे ते पशुपाळने सन्मानपूर्वक मथुर वचनवडे वश करीने कहुं के— " माथे श्वेतं छत्र धारण करी हाथीपर बेसी राजमार्गमां जे जतो होय तेनां वन्ने नेत्रो तारे पथरनी गोळी मारीने फोडी नांसवां. " ते मांभळी जडताने लीधे ते पशुपाळे तेनुं वचन अंगीकार कर्नु. पछी तेने ते हांपिल्यपुरमां लड गयो. अने समय आव्यो त्यारे भीतनी ओधे रही ते पशुपाळे एकी माथे वे गोळीओ आंगळीपर चडानीने मूकी, जेथी चक्रीनां वने

दश आप्यो, तो पण तमने लेश पण वेराग्य थयो नहीं, अने मारो वचननो सधळो प्रयास जळने वलोववा जेवो निष्कल थयो, तेथी तमारी अविनीतनी उपेचा करनी ज योग्य छे आ प्रमाणे कही चित्रमुनिए त्यांथी अन्यत्र विहार कर्यो ३३

आ प्रमाणे कहीने मुनिना गया पछी ब्रह्मदत्त चकीनु शु थयु ? ते कहे छे—

पचालराया वि अ बभैटत्तो, सँहुस्स तस्सा वैयण अर्काउ ।

अँणुत्तरे भुँजिअ कामभोगे, अँणुत्तरे 'सो नरँए पँविट्ठो ॥ ३४ ॥

अर्थ—(पचालराया वि अ) पचाळ देशनो रात्ता (पभदत्तो) ब्रह्मदत्त चक्रवर्ती (तस्सा) ते (साहुस्स) साधुना (वयण) वचनने-उपदेशने (अर्काउ) अर्गीकार नहीं करीने (अणुत्तरे) सर्वोत्तम एवा (कामभोगे) कामभोगीने (भुजिअ) भोगवीने (सो) ते (अणुत्तरे) सर्व नरकीमां श्रेष्ठ एवा (नरए) सातमी नरकना अप्रतिष्ठान नामना नर कावासामां (पविट्ठो) पडो-गयो आ घुत्रमां नियाणु करवाथी परिणामे अवश्य नरकसां ज जतु पडे छे एम देसा-
डणु अ ३४

ब्रह्मदत्त चक्री जे रीठे नरकमां गया ते सयधी अवशेष रहेली कथा टीकाकार कहे छे -- ब्रह्मदत्त राजाने धर्ममां अयोग्य घारी ते मुनिए तेनो त्याग करी अन्यत्र विहार कर्यो, अने चक्रीए पण चिरकाल सुधी राज्य भोगल्लु एकदा पूर्वना परिचयवाळा कोइ ब्राह्मणे चक्री पासे आवीने कहु के—“ हे चक्री ! तमार मोजन करवानी मारी इच्छा छे माटे ते मने

अर्थ—(जइ) जो कदाच (तं) तमे (भोगे) भोगेने (चहउं) तजवा (असत्तो) अशक्त-असमर्थ (सि) हो तो (रायं) हे राजा ! (बजाईं) आर्य एटले शिष्टजनने उचित एवां (कम्माईं) कार्योने (करेहि) करो, तथा (घम्ममे) समकित अने अणुव्रत गुणव्रत विगेरे गृहस्थ धर्ममां (ठिओ) रखा सता (सब्वपयाणुकंपी) सर्व प्राणीओ उपर अनुकंपावाळा-दयावाळा थाओ. (तो) ए रीते करवाथी पण (इओ) आ भव पछी तमे (विउव्वी) वैक्रिय शरीरवाळा (देवो) देव (होहिसि) थशो. ३३.

आ प्रमाणे कहा छतां राजाए कांइ पण अंगीकार कर्युं नहीं, त्यारे मुनिए कणुं के—

‘ न तुज्झ भोगे चइऊण बुद्धी, गिद्धो सिं आरंभपरिगहेसु ।

‘ भोहं कैओ इत्तिओ विप्पलांओ, गच्छामि रायं आंमंतिओ सिं ॥ ३३ ॥

अर्थ—हे राजा ! आटलुं वधुं कहा छतां पण (भोगे) कामभोगेने (चइऊण) तजवानी (बुद्धी) तमारी (बुद्धी) बुद्धि (न) थइ नहीं, पण (आरंभपरिगहेसु) आरंभ एटले सावध व्यापार अने परिग्रह एटले सचित अचित आदि वस्तुनुं ग्रहण तेने विपे (गिद्धो सि) तमे लुब्ध ज रखा छो. माटे (इत्तिओ) आटलो बधो (विप्पलाओ) विप्रलाप एटले विविध प्रकारना वचननो विन्यास (मोहं) निष्फळ (कओ) कर्यो, तो हवे (रायं) हे राजा ! (गच्छामि) हुं जाउं छुं. (आंमंतिओ सि) में तमारी पासे जवानी रजा लीधी छे. तमने जीवितनी अनित्यता विगेरे देखाडीने घणी रीते उप-

ते सांभळीने मुनि फरीशी काममोगनु अनित्यपणु बर्तावे छे —

अंचेइ 'कालो तुरियति राइओ, न यावि' भोगा पुरिसाण निंचा ।

उंविच भोगां पुरिस चैयति, दुम जेहा खीणफल व पैमखी ॥ ३१ ॥

अर्थ—हे राजा ! (कालो) काल-समय (अंचेइ) अत्यंत उतावळो जाय छे, (राइओ) रात्रिओ (तुरिअति) त्वरा करे छे-उतावळी वही जाय छे ए उपलक्षणथी दिअसो पण शीघ्र जता रहे छे, तथा (पुरिसाण) पुरुषोना (भोगा अचि) भोगो पण (न य निचा) नित्य नथी-शाश्वता नथी, कारण के (भोगा) भोगो (पुरिस) पुरुष पासे (उविच) पोतानी मेळे आवीने-प्राप्त थइने पाछा (चयति) ते पुरपनो त्याग करे छे जोके पुरुषो भोगनो त्याग करवा इच्छता नथी, तो पण भोगो पोते ज पुरुषोनो त्याग करे छे (जहा) जेम (पवखी) पचीओ (खीणफल व) क्षीण थया छे फळ जेना एवा (दुम) दुमने तजी दे छे तेम, जेम पचीओ फळनो नाश थगाथी घृवने तनी दे छे, तेम भोगो पुणपनो नाश थगाथी पुरपने तजी दे छे ३"

वेधी करीने—

जइ त सिं भोगे चइउ अंसत्तो, अजाइ कंमाइ कंरोहि रांय ।

धंमे ठिओ सर्वपयाणुकपी, तो 'होहिसि' देवो इओ विउंठवी ॥ ३२ ॥

तस्स मे अप्पडिकंतस्स, इमं एआरिसं फलं। जाणमाणे वि जं धम्मं, कामभोगेसु मुच्छिंओ ॥२९॥ जुयलं॥

अर्थ—(चित्ता) हे चित्रशुनि ! (हत्थिणपुरम्मि) हस्तिनापुरने विपे (महिड्डिअं) मोटी अद्विवाळा (नरवइं) सनत्कुमार नामना चक्रवर्तीने (दड्डुणं) जोइने (कामभोगेसु) कामभोगने विपे (गिद्वेणं) लुब्ध थयेला एवा में (असुहं) अशुभ (निआणं) नियाणुं (कडं) कर्हुं हतुं. (तस्स) ते नियाणाथी (अप्पडिकंतस्स) पाछा नहीं फरेला एवा (मे) मने (इमं) आ (एआरिसं) आवा प्रकारनुं (फलं) फळ प्राप्त थयुं (जं) के जेथी (धम्मं) धर्मने-श्रुतादिकधर्मने (जाणमाणे वि) जाणता छतां पण हुं (कामभोगेसु) कामभोगने विपे (मुच्छिअओ) मूर्छा-आसक्ति पास्यो छुं. जाणता छतां हुं कामभोगने सूकी शकतो नथी ते नियाणा कर्यानुं ज फळ छे. एस हुं मानुं छुं. २८-२९.

फरीने नियाणानुं फळ उदाहरणवडे बतावे छे.—

नागो जहा पंकजलावससो, देहुं थलं नाभिस्सेइ तीरं ।

एवं वयं कामगुणेसु गिद्धा, न भिक्खुणो मंगमणुं वयामो ॥ ३० ॥

अर्थ—(जहा) जेम (पंकजलावससो) कादववाळा जळमां मग्न थयेलो एटले खुंची गयेलो (नागो) हाथी (थलं) स्थळने-उच्च भूमिने (देहुं) जोइने एटले जोता छतां पण (तीरं) कांठाने (न अभिस्सेइ) पासतो नथी-कांठापर जइ शकतो नथी. (एवं) ए ज प्रमाणे (कामगुणेसु) कामभोगने विपे (गिद्धा) आसक्त थयेला (वयं) अमे-अमारी जेवा मनुष्यो (भिक्खुणो मग्गं) भिक्षुकना मार्गने-चारित्रधर्मने (न अणुव्वयामो) अनुसरता नथी-पासता नथी. ३०.

रहितपणे कर्मों मृत्यु पासे-तेनी नजीक नजीक (उवनिज्झइ) लइ जाय छे अने जीवित होय छे त्यारे पण (जरा) श्रद्धावस्था (वण) वर्णने एटले शरीरना सौंदर्यने (हरइ) हरे छे-विनाश करे छे. माटे (पचालराया) हे पचालदेशना राजा ! (वयण) मारु वचन (सुणाहि) सामळो ते ए के—(महालयाइ) मासमघणायदिक मोटां (कम्भाइ) अशुभ कर्मों (मा कासि) न करो २६

आ प्रमाणे सुनिए कछु, त्यारे चक्री बोल्या —

अह पि जाणामि जेहेहं साहु, ज मे तुम साहसि वंक्कमेअ ।

भोगों इमे सर्गेकरा हवति, जे दुंज्या अंजो अंम्हारिसेहि ॥ २७ ॥

अर्थ—(साहु) हे सुनि ! (इह) आ जगतमा (जहा) जे प्रमाणे छे ते प्रमाणे (अह पि) हु पण (जाणामि) जाणु छु, (ज) के (मे) मने (तुम) तमे (एअ) आ उपर कछु ते (वक्क) वचन-हितोपदेश (साहसि) कहो छो परतु (इमे) आ प्रत्यक्ष देखाता (भोगा) कामभोगो (सगकरा) सगने करनारा एटले प्रतिवधने करनारा (हवति) छे, के (जे) जे भोगो (अजो) हे आर्य ! (अंम्हारिसेहि) अमारी जेवने एटले गुरुकर्मने (दुज्या) दु खे करीने जीती सकाय तेवा छे अथवा (दुचया) दुःखे करीने तजी सकाय तेवा छे २७

हरियणपुरमि चिंता, दंडूण नरवइ मैहिड्डिअ । कामभोगेसु गिद्धेण, निआणमंसुह कंड ॥ २८ ॥

हवे जीवे त्याग करेला शरीरं शुं थाय छे ? तथा तेना स्वजनो शुं करे छे ? ते कहे छे,—
 तं^२ इक्ष्णं तुच्छसरीरं^३ से, चिद्गयं^४ दहिअ उ पावगेणं ।

भज्जा य पुत्तो वि अ नायओ वा, दायारमन्नं^५ अणुसंकमंति ॥ २५ ॥

अर्थ—(से) ते मरेलानुं (तं) ते एटले त्याग करेलुं (इक्ष्णं) एकलुं (तुच्छसरीरं) तुच्छ शरीर (चिद्गयं) चितामां रहेलुं करीने—चितामां नाखीने तेने (पावगेणं) अग्निवडे (दहिअ उ) बालीने—भस्मसात् करीने पछी तेनी (भज्जा य) भार्या, तथा (पुत्तो वि अ) पुत्र पण, तथा (नायओ वा) ज्ञातिओ—स्वजनो (अन्नं) बीजा (दायारं) दातारने (अणुसंकमंति) अनुसरे छे. ज्यारे कोइ पुरुष मरी जाय त्यारे तेनी स्त्री विगेरे स्वजनो तेने चितामां बाली पछी पोतानो निर्वाह करनारा अने धनादिक आपनारा एवा बीजानो आश्रय ले छे एटले के सर्वे स्वार्थमां ज तत्पर थाय छे, मरेलानी वार्ता कोइ पण पूछतुं नथी के तेनुं शुं थयुं हशे ? २५.

तथा—

उवनिज्जइ जीविअमर्प्यमायं, वसुं जरा हरइ नरस्स रायं ।

पंचालराया वयणं सुणाहि, मां कासि कम्ममाइं महालयाइं ॥ २६ ॥

अर्थ—(रायं) हे राजा ! (नरस्स) नरना एटले शर्णीना (जीविअं) जीवितने—आयुष्यने (अप्पमायं) प्रमाद-

अर्थ—हे राजा ! (तस्स) ते मरणना मुत्तमा पडला मनुष्यना (दुवख) दु खने (नाइओ) एटले दूरना स्वजनो (न विभयति) विभाग करी शकता नथी—बहेंचीने तेनु दु ख लइ शकता नथी—लेता नथी, तथा (मित्तवग्गा) मित्रवर्गो (न) विभाग करी शकता नथी, तथा (सुत्थान) पुत्रो विभाग करी शकता नथी, तथा (यधमान) बहुओ एटले माता पिता विगेरे नजीकना स्मनो विभाग करी शकता नथी—बहेंची लेता नथी, परतु (इक्को) एकलो (सय) पोते ज (दुक्ख) दु खने (पच्चणुहोइ) अनुभवे छे कारण के (कम्म) कर्मे जे ते (पचारमेव) कर्ताने ज—करनाराने ज (अणुजाइ) अनुसरे छे, एटले जे प्राणी कर्मे करे छे तेन तेना फळने पण भोगने छे २३

था प्रमाणे अशरण भावना कही हवे एकतर यावना कहे छे—

चिञ्चां दुपय च चैउप्यय च, खित्तं गिह धण धंन च संबय ।

संवम्मप्यवीओ अवसो पंथाइ, परं भव सुदरं पविंग वी ॥ २४ ॥

अर्थ—(सकम्मप्यवीओ) पोतानु कर्मे ज बीजु छे—सहायभूत छे—साथे रहेनारु छे जेने एवो तथा (अत्तसो) परा-धीन एवो ते मनुष्य (संबय) सर्व (दुपय च) भार्यादिक द्विपदने, तथा (चउप्यय च) हस्ती आदिक चतुष्पदने, तथा (खित्त) इहु आदिना घेनने, तथा (गिह) घरेने तथा (घण) सुवर्णादिक घनने, तथा (धन्न च) शाळि विगेरे धान्यने (चिञ्चा) तजीने (सुदर) स्वर्गादिक सारा (वा) अथवा (पावग) नरकादिक पापक एटले अशुभ एवा (पर मव) परमव प्रत्ये (पयाइ) जाय छे, एटले जेजु कर्मे कर्मु होय तेवा फळने पामे छे—तेने अनुत्तरता भवमां जाय छे २४

जहेहँ सीहो व 'मिअं गेहाय, मँचचू नरं 'नेइ हुँ अंतकाले ।
 नँ तँस्स माँया व पिआँ व भाँया, कौलम्मि तँम्मिसहरा भँवंति ॥ २२ ॥

अर्थ—(जहा) जेम (इह) आ जगतमां (सीहो व) सिंह (मिअं) मृगने (गहाय) ग्रहण करीने—पकडीने पो-
 ताने वश करे छे—पकडी जाय छे, अथवा परलोक पमाडे छे—मारी नांखे छे. ते ज प्रमाणे (मचू) मृत्यु—यमराज (हु)
 निश्चे (अंतकाले) अंतकाळे एटले आशुष्य पूर्ण थाय त्यारे (नरं) मनुष्यने (नेइ) पोताने वश करे छे अथवा परलोक
 पमाडे छे. (तम्मि कालम्मि) ते वखते (तस्स) ते मरनार मनुष्यना (माया व) माता के (पिआ व) पिता के (भाया)
 भाइ विगेरे कोइ पण (असहरा) अंशघर एटले पोताना जीवितना भागने धारण करनारा (न भवंति) यता नथी, एटले
 मृत्युथी लइ जवाता तेनुं पोताना जीवितनो अंश आपीने रचण करी शकता नथी. जेम कोइ राजा कोइ माणसना सर्व-
 स्वनुं हरण करे छे तो तेने बीजाओ तेना स्वजनादिक पोतानुं धन आपीने पण राजाथी छोडावे छे, तेम अहीं स्वजनो
 पोताना जीवितनो अंश आपीने तेने मृत्यु पासेथी छोडावी शकता नथी. २२.

आ रीते जीवितनुं रचण तो न करी शके, परंतु दुःखना भागी पण थइ शकता नथी. ते उपर कहे छे के.—

नँ तँस्स दुःखं विभयंति नैइओ, नँ मिच्चवगा नँ सुआ नँ वंधवा ।
 इँधो संयं पच्चणुहोइ दुँखं, कँत्तारमेवं अणुजाइ कैम्मं ॥ २३ ॥

चारित्र्यनो समष छे ज नहीं २०

आ प्रमाणे नहीं करवाथी शो दोष छे ? तु हानि छे ? ते कहे छे—

ईह जीविण राय असासयम्मि, धणिअ तु पुंसाइ अकुवमाणो ।

से सोअई मच्चुमुहोवणीए, धम्म अँकाऊण पैरम्मि लोए ॥ २१ ॥

अर्थ— (राय) हे राजा ! (इह) आ (जीविण) मनुष्यनु जीवित (धणिअ तु) अत्यत (असासयम्मि) अशाश्वत-
अस्थिर सते (पुंसाइ) शुभ अनुष्ठानने (अकुवमाणो) नहीं करतो एवो (से) ते मनुष्य (मच्चुमुहोवणीए) मृत्युना
मुखमा प्राप्त थयो सतो एटले मरण समय आवे सते (सोअई) शोक करे छे “ हा ! में मनुष्य जम पामी काइपण धर्म
कर्यो नहीं ” इत्यादिक शोक करे छे तथा (धम्म) धर्मने एटले शुभ अनुष्ठानने (अकाऊण) नहीं करीने एटले नहिं
करवाथी (परम्मि लोए) परलोकमा जइने त्यां पण शोक करे छे कारणके धर्म नहीं करवाथी नरकादिकमा ते जाय छे,
अने त्यां असह्य असातावेदनीथी पीडा पामे छे त्यारे शशिराजानी जेम “ हा ! में मनुष्यभवमा केम पुण्य कर्युं नहीं ? ”
इत्यादिक शोक करे छे २ ?

मृत्युना मुखमा प्राप्त थाय त्यारे अथवा परलोकमा दु खथी पीडा पामे त्यारे कोइपण स्वननादिक तेनु रचथ करवा
समर्थ नथी ते उपर कहे छे—

अर्थ—(अ) तथा (पावित्र्याए) पापी एटले नीच एवी (तीसि) ते चंडाळनी (जाईइ उ) जातिने विपे (सव्वस्स) सर्व (लोगस्स) लोकने (दुगुंछणिज्जा) जुगुप्सा-हीलना करवा लायक एवा (मु) आपणे (सोवागनिवेशणेषु) चंडाळना घरने विपे (बुच्छा) बस्या हता. (इहं तु) जने अहीं तो एटले आ भवने विपे तो (पुरेकडाई) पूर्वे करेलां (कम्ममाई) कर्मां एटले शुभ अनुष्ठान प्रगट थयां छे-तेतुं सारुं फळ प्राप्त थयुं छे. आ वाचतनी आपणने खात्री छे तेथी फरीने पण ते शुभकर्मने ज उपार्जन करवानो उद्यम करवो योग्य छे, परंतु विपयोमां लुब्ध थइने रेहवुं योग्य नथी. १६.

ते ज वतावे छे—

सो दैणिसिं राय महाणुभागो, महिड्डुओ पुंषफलोववेओ ।

चइत्तु भोगाई असासयाई, आयाणहेऊ अभिनिक्खमाहि ॥ २० ॥

अर्थ—(सो) ते एटले जे तमे पूर्वभवे संभूत नामे हता ते तमे (दाणिसिं) हमणां एटले आ भवे (महाणुभागो) मोटा प्रभाववाळा, तथा (महिड्डुओ) मोटी ऋद्धिवाळा, तथा (पुंषफलोववेओ) पुण्यना फळे करीने सहित एवा (राय) राजा थया छो. आ प्रमाणे पूर्वे करेला शुभ अनुष्ठानतुं फळ साक्षात जायुं छे तेथी आ भयमां पण (आयाणहेऊ) आदान एटले चारित्रधर्मना कारणे-चारित्रधर्म ग्रहण करवा माटे (असासयाई) अशाश्वत-चर्याक एवा (भोगाई) भोगीने (चइत्तु) तजीने (अभिनिक्खमाहि) सर्वथा नीकली जाओ, एटले प्रव्रज्या ग्रहण करी. कारणके गृहस्थीपण्यामां सर्व

हवे धर्मनु फळ देखाडता सता कहे छे—

नरिंद जाई अहमा नैराण, सोवागजाई दुहओ गैयाण ।

जहिं वैय सेवजणस्स नैसी, वैसीअ सोवागनिवेशणेषु ॥ १८ ॥

अर्थ—(नरिंद) हे राजा ! (सोवागजाई) चडाळनी जातिने (गयाण) प्राप्त थयेला (दुहओ) आपणा वन्नेनी (नराण) मनुष्यो मध्ये (अहमा) अधम-नीच (जाई) जाति हती, एटले के ज्यारे आरणे चडाळनी जातिमां उत्पन्न थया हता, त्यारे आपणी जाति सर्वजनने निंदवा लायक हती अहीं राजाने शका थाय के—“ कदाच तेवी चडाळनी जाति पाम्या हइछु, पण पळीथी कोइ बीजी उच जातिमां रखा हइशु ” आ शका उपर कहे छे के—(जहिं) जे जातिमां (सब्यजणस्स वेसा) सर्व जनना द्वेपी एटले सर्व जनने अप्रीति करनारा एवा (यय) आपणे वन्ने (सोवागनिवेशणेषु) चडाळना घरने विषे (वसीय) वस्या हता—रखा हता १८

अहीं राजाने शका थाय के—“ तेवी जाति पाम्या छतां तथा तेज जातिना घरमां रखा छतां कदाच ते वस्ततो देशकाळ एवो हांय के जेमां आपणी हीलना न थइ होय ” तो ते उपर मुनि कहे छे—

तैसे अं जाईई उ पाँविआए, वुँच्छा मुं सोवागनिवेशणेषु ।

सेवजणस्स लोणस्स दुंगुछणिजा, ईह तु कम्मइ पुरेकंडाइ ॥ १९ ॥

“आटलामां ते शुं छे? जो तमे करावी आपता हो तो आथी चार गुणा सुवर्णना अलंकारो पण हुं सुखेथी उपाडी शकुं.” ते सांभळी श्रेष्ठीपुत्र हसीने बोल्यो के—“ हे प्रिया ! ते बखते तेटलो शिलापुत्रक मात्र जराक ज हाथे उपाडवानो हतो, ते पण तुं उपाडी शकी नहोती, ते ज शिलापुत्रक कायम होंशेथी कंठमां धारण करी राखे छे, अने तेने बणवार पण काढती नथी. तो अहो ! थोडा सुवर्णनो पण केवो महिमा छे ! के जेथी पर्वत जेवडो भार पण खनी जेवो हलको थइ जाय छे.” आ प्रमाणे पतितुं वचन सांभळी ‘ मारा पतिए मारी शठता जाणी. ’ एम विचारी ते प्रत्युत्तर आप्या विना ज लजाथी नीचुं मुख राखी वेसी रही. जेम आ बहुए सुवर्णना मोहथी मोटो पथ्थर पण कंठमां धारण कर्यो, ते ज प्रमाणे विवेक रहित लोको जे अलंकारो धारण करे छे, ते भारभूत ज छे.

इनि श्रेष्ठीपुत्रनी बहुनी कथा.

‘ बालाभिरामेसु दुहावहेसु, नै तं सुहं कामगुणेषु रीयं ।

विरैत्तकामाण तवोधणाणं, जं भिक्खुणं सील्लगुणे रैयाणं ॥ १७ ॥

अर्थ—(रायं) हे राजा ! (विरत्तकामाण) कामभोगथी विरक्त थयेला, तथा (तवोधणाणं) तपरूपी धनवाळा, तथा (सील्लगुणे रयाणं) नव प्रकारनी ब्रह्मचर्यगुप्ति विगेरे शीलना गुणोमां आसक्त एवा (भिक्खुणं) साधुओने (जं) जे सुख होय छे, (तं सुहं) ते सुख (बालाभिरामेसु) बाळ एटले मूढ पुरुषोने मनोहर एवा अने (दुहावहेसु) दुःखने ज आपनारा (कामगुणेषु) कामभोगने विषे (न) होतुं नथी. १७.

जेम सर्व गीत रदन समान छे तथा (सख नट) सर्व प्रफ़ानु नृत्य (निडनिअ) विटवणा रूप छे भूतादिकना थोरसा-
वाटा अने मदिरादिकधी मत्त थयेला मनुष्यो जेम हाथपग विगेरे शरीरना अयववो आमतेम पछाडे छे तेनी ज जेनु सर्व
नृत्य जाणनु तथा (सखे) सर्व (आहरणा) आभरणो-अलकारो (भारा) भारभूत ज छे तथा (सखे) सर्व प्रफ़ारना
(कामा) कामभोगो (दुहावहा) दुःखने ज आपनारा छे हाथी, पतग, अमर, मत्स्य अने मृग मात्र एक एक इद्रियना
विषयमा लुब्ध छे तो पण तेओ वध मरणादिक दुःखने पामे छे, तो पछी पांचे इद्रियोना विषयोमा आसक्त पुरुष दु खने
पाम, तेमा शु आश्चर्य छे ! अहीं अलकारोने भारभूत कक्षा, ते उपर श्रेष्ठीपुत्रनी वहुनु दृष्टात आ प्रमाणे छे —

फेइ नगरमा एक श्रेष्ठीपुत्र घणो घनाढ्य रहेतो हतो तेने मनोहर रूपवाळी अने चतुराइवाळी प्रिया हती एकदा
तेणीनी सासु कांइ काम करती हती, तेणीए वहुने कसु के—“ हे बहु ! घरमाथी शिलापुत्रक लात्र ” त्यारे वहुए जमान
आप्यो के—“ हे माता ! एटलो वधो भार माराथी उपडतो नथी ” आवु तेणीनु वचन सांभळी तेना पतिए विचार
कर्या के—“ आ स्त्रीए शरीरना रचणनी खानर खोटी उत्तर आप्यो छे, तेथी ते शठने मोरे शिचा आपी जोइए के
जेथी फरीथी थावी शठता न करे ” एम विचारी तेणीने खर न पडे तेम एरूदा ते ज शिलापुत्रकने चोतरफ सुवर्णथी
मढावी प्रियाने आप्यो ते जोइ तेणीए अति दर्य पामी पोतानी डोके मांघ्यो पछी थोडा दिवम गया त्यारे तेना पतिए
तेणीन पछ्यु के—“ हे प्रिया ! आ अलकार भारवाळो छे तेथी तु तेने उपाडी शके छे के नहीं ? ” त्यारे ते गेली के—

‡ वाचवानो पथर-उपरवणो

सुख नथी एम हुं जाणुं छुं. अहीं ' स्त्रीजनोवडे परिवरेला ' एम एकली स्त्रीओनुं ज ग्रहण कर्युं छे, अने हस्ती, अश्व, वस्त्र; आसन विगरेनुं ग्रहण कर्युं नथी. तेनुं कारण ए छे के आ ब्रह्मदत्त चक्री सीओमां ज वधारे लोलुप हता. तेम ज सर्व विपयोमां स्त्रीओनी ज मुख्यता छे एवुं जणाववा माटे केवल नारीजननुं ज ग्रहण कर्युं छे. ? ४.

आ प्रमाणे चक्रीए कहुं, त्यारे मुनिए शुं कर्युं ? ते कहे छे.—

तं पुंभवनेहेण कैयाणुरागं, नैराहिवं कामगुणेसु गिद्धं ।

धम्मस्सिओ तस्स हिआणुपेहि, चित्तो इमं वैयणमुदाहरित्था ॥ १५ ॥

अर्थ—(पुंवनहेण) पूर्वना स्नेहे करीने (कयाणुराग) करी छे प्रीति जेने विपे एवा अने (कामगुणेसु) कामगुणने विपे एटले विषयसुखने विपे (गिद्ध) लुब्ध थयेला (तं) ते (नराहिवं) नराधिपने एटले ब्रह्मदत्त चक्रीने (धम्मस्सिओ) धर्ममां—चारित्रधर्ममां स्थिर थयेला तथा (तस्स) ते चक्रवर्तीना (हिआणुपेहि) हितानुपेची एटले हितने ज इच्छनारा एवा (चित्तो) चित्र मुनि (इमं) आगळ कहेवाशे एवुं (वयणं) वचन (उदाहरित्था) बोलता हवा. १५.

मुनि शुं बोल्या ? ते कहे छे.—

संबवं विलविअं गीअं, संबवं नटं विडविअं । संबवे आहरणा भंआ, संबवे कामा दुहावहा ॥ १६ ॥

अर्थ—हे राजा ! (संबवं) सर्व प्रकारनुं (गीअं) गीत (विलविअं) विलाप तुल्य छे. मत्त अने वाळकना गीतनी

वर्धकि रत्ने प्रगट करेला छे-वनाब्ध्या छे आवा प्रासादो चक्रीनी ज्या इच्छा होय त्यां वर्धकि रत्न करे छे एम श्रद्धो कहे छे आवा प्रासादोने तमे भोगवो तथा (चित्तघणप्पभूअ) चित्र एटले आश्चर्यकारक प्रभूत एटले घणु घन जेमां छे एवु अने (पचालगुणोववेअ) पचाल देशमां रहेला गुणो एटले शब्दादिक इद्रियोना विषयो, तेणे करीने सहित एवु (इम) आ (गिह) मारु घर छे तेने तमे (पसाहि) पालन करो-भोगवो पांचाल देशमां जेटली श्रेष्ठ वस्तुओ हती ते सर्व आ घरमां रहेली हती ते काळे पांचाल देश अति समृद्धिवाळो हतो, तेथी अहीं पांचाल शब्द लरयो छे खरी रीते तो आखा भरतचेवनी उत्तम उत्तम वस्तुओ चक्रीना घरमां हती ए तात्पर्य छे अहीं (चित्तघणप्पभूअ) ए पदमां चित्र पद जूडु पाडीए तो ' हे चित्र ! ' एवो अर्थ पण थाय छे १३

नेटोहि गीएहि अ वाइएहि, नारीजणाइ परिवारयतो ।

भुंजाहि भोगाई ईमाई भिंस्वू, मंम रोअई पेंवजा हुं दुंख ॥ १४ ॥

अर्थ- (नटोहि) त्रीश पात्रमद नाटकोवडे, (गीएहि अ) गांधर्व शास्त्रमां कहेला सगीतोवडे, (वाइएहि) भरतना शास्त्रमां वहेला मृदगादिक वाजिनोवडे, तथा (नारीजणाइ) स्त्रीजनोवडे (परिवारयतो) परिवारेला एवा तमे (भिंस्वू) हे मृनि ! (इमाइ) आ प्रत्यच देसता (भोगाइ) भोगोने (भुजाहि) भोगवो कारण के (मम) मने एटले मारा हृदयमां (रोअई) भासे छे के—(पवज्या) प्रव्रज्या पाळवी ते तो (दुंख हु) दुःख ज छे दीघामां कांइपण

अर्थ—(महत्थस्त्वा) महा एटले अनंत द्रव्यपर्याय सहित तथा निश्चय अने व्यवहार सहित एवा अर्थवाचुं स्वरूप छे जेनुं एवी, तथा (वयणप्पभूआ) वचनवडे अप्रभूत एटले अल्प अचरोवाळी (गाहा) गवाय ते गाथा कहेवाय छे अर्थात् छत्रनी एक गाथा, ते (नरसंघमज्जे) मनुष्योना संघ-समूह मध्ये (अणुगीआ) श्रोताओने अनुकूल लागे तेम कोइ साधुए कही, ते में सांभळी, के (जं) जे गाथाने सांभळीने (भिवलुणो) साधुओ (सीलगुणोववेआ) शील एटले चारित्रि अने गुण एटले ज्ञान अर्थात् क्रिया अने ज्ञान, ते वनेवडे युक्त एवा छता (इह) आ जिनप्रवचनने विपे (जयंते) यत्न करे छे, एटले जिनधर्मने विपे स्थिर थाय छे, ते गाथाने एटले सूत्रनी पद्धतिने सांभळीने हुं पण (समणो) साधु (जाओ म्हि) थयो छुं, अर्थात् कांइ दुःखने लीधे साधु थयो नथी. १२.

आ प्रमाणे त्रण गाथावडे मुनिए कहुं, त्वारे चक्री पोतानी राज्यसंपत्ति भोगववा मुनिने आमंत्रण करे छे,—

उच्चोदए महु कक्के अं वंभे, पवेइआ आवसहा य रंम्मा ।

इमं गिहं चित्तधणप्पभूअं, पंसाहि पंचालगुणोववेअं ॥ १३ ॥

अर्थ—हे चित्र ! (उच्चोदए) उच १, उदय २, (महु) मधु ३, (कक्के) कर्क ४, (अ) अने (वंभे) ब्रह्म ५. आ पांच मुख्य प्रासादो (य) तथा वीजा (रंम्मा) रमणीय-मनोहर (आवसहा) आनसथो-महेलो (पवेइआ)

१ भावविजयत्रीनी त्रीकामा उच्चोदय एक लीधो छे अने च ना ग्रहणगी मध्य नामनो प्रासाद चोथो लीवो छे.

(महाणुभाग) मोटा माहारम्यवाळो, तथा (महिद्विअ) मोटी ऋद्धिवाळो, तथा (पुष्पफलोववेअ) पुण्यना फळे करीने सहित (जाणसि) मानो छो, (तहेव) तेन प्रमाणे (राय) हे राजा ! (चित्त पि) मने चित्रने पण (जाणहि) जाण्यो. (अ) कारण के (तस्स वि) ते चित्रने पण एटले मारे पण (इड्डी) ऋद्धि एटले द्विपद, चतुष्पद अने घन धान्यादिक समृद्धि तथा (जुई) द्युति-काति (प्पभूआ) घणी हती अर्थोत् गृहस्थाश्रममां हु पण एवी ज ऋद्धिवाळो हतो

अर्हा वृद्ध संप्रदाय आ प्रमाणे छे—जेम नियाणु ऊरवाथी समूत मुनि चरुर्ती थया छे, तेम चित्र साधु नियाणु कर्पो विना शुद्ध चारित्र पाळीने महर्दिक देव थइ त्यांथी च्यवी अर्हो पण महर्दिक श्रेणीना कुळमां उत्पन्न थया हता त्यां तेने चक्रवर्तीना जेवी ऋद्धि हती तेथी ते हमेशा याचकोने एक कोटि सुवर्णनु दान आपता हता निरतर छए ऋतु समधी दुखने आपनाद, मनोहर अने अति उचा प्रासादोमां भोगो भोगवता हता अनेक हस्ती, अथ, रथ अने पालखी विगेरे बाहननी ऋद्धिवाळा हता तेम ज अति मनोहर रूपवती प्रियाथो सहित वर्तीण पात्रमद्द नाटक जोता निरतर सुखमां निमग्न रहेता हता तथा यणा प्रकारना भोगरसनो अनुभव करता हता ? ?

अर्ही चक्री प्रश्न करे के—“ जो तमारे आटली वधी समृद्धि हती, तो शा माटे तेनो त्याग कर्पो ? ” तेना उत्तरमां मुनि कहे छे—

संहरथरूवा वंयणप्पभूआ, गौहाणुंगीआ नरसधमज्जे ।

ज भिरखुणो सीलगुणोववेआ, ईहज्जयते संमणो भिं^३ जाओ ॥ १२ ॥

सर्व कोइ प्राणीने (सफलं) सफल ज होय छे. कारण के—(कडाण) अवरय वेदनापणे करेलां (कम्माण) कर्मोधी (सुक्खु) मोचि-छूटकारो (न अत्थि) थतो ज नथी. पूर्व करेलां कर्मोनुं फल अवरय भोगवहुं ज पडे छे. कहुं छे के—

“ कृतकर्मचयो नास्ति, कल्पकोटिशतैरपि । अवरयमेव भोक्तव्यं, कृतं कर्म शुभाशुभम् ॥ ”

“ सेंकडो कोटि कल्पे करीने पण करेला कर्मनो चय थतो नथी. शुभ के अशुभ जे कर्म कर्हुं होय ते अवरय भोगवहुं न पडे छे. ”

तेथी करीने (ममं) मारो (आया) आत्मा पण आ भवमां (उत्तमेहिं) उत्तम एवा (अत्थेहिं) अर्थवडे एटले द्रव्यवडे (य) तथा (कामेहि) शब्दादिक कामभोगवडे (पुणफलोववेए) पुणयना फले करीने युक्त ज हतो. अर्थात् मुनि कहे छे के—“ हे राजा ! मने पण पुणयना फलरूप सर्व इंद्रियोनां सुखो अने द्रव्य प्राप्त थयां ज हतां. तमारो एम न धारहुं के आने पुणयहुं फल कांइपण मळ्युं ज नथी. १०.

ते ज वात खत्रकार कहे छे.—

जाणसि संभूअ महाणुभागं, महिद्धिअं पुण्णफलोववेअं ।

चित्तं पि जाणाहि तेहव रंयं, ईड्डी जुई तस्स त्रि अ प्पंभूआ ॥ ११ ॥

अर्थ—मुनि राजाने पूर्वभगना नामथी ज संवोधन करे छे के—(संभूअ) हे संभूत ! जेम तमे तमार आत्माने

आ प्रमाये वियोगनु कारण जाणनि चक्रीए फरीधी पूछ्यु —

संचसोअप्पगडा, कम्ममा मंए पुरा कंडा । ते अज्जा परिभुजामो, किं नु चित्तो वि से तंहा ॥९॥

अर्थ—हे भुनि (मए) में (पुरा) पूर्वभवमां (सचसोअप्पगडा) सत्य एटले मृपानो त्याग अने शौच एटले आत्मशुद्धिने करनार धर्ममय अनुष्ठान, तेनावडे प्रगट एवा जे (कम्मा) शुभ फळ आपनारां कर्मों (कडा) कर्मां हवां, (ते) ते शुभ कर्मोंना फळने (अज्जा) आज्ञे (परिभुजामो) हु भोग्यु छु-अनुभवु छु, एटले के ते शुभ कर्मना फळरूप स्त्रीरत्न, राज्य विगोरेना सुखने आ भवमा हु अनुभवु छु तो हे भुनि ! (से) ते शुभ कर्मोंने एटले तेना फळने (कि नु) शु (चित्तो वि) चित्र नामना तमे पण (तहा) ते प्रमाये भोगवो छो ? अर्थात् चक्री कहे छे के—“हे भुनि ! जेम हु पूर्वभवमां उपार्जन करेलां सुकृतोनु फळ आ भवमां भोग्यु छु, तेम शु तमे पण भोगवो छो ? ” तेना उत्तरमां चक्री ज कहे छे के—“ ना, तमे भिद्युक्त छो तेथी ते सुख भोगवता जणाता नथी. तो शु ते तमारां शुभ कर्मों निष्फल यर्मा ? ” ह

आ प्रमाये चक्रीए पूछ्यु त्यारे भुनि तेना उत्तरमां पोतानु स्वरूप कहे छे —

संब्व सुचिण सफल नराण, कंडाण कम्ममाण न मुंक्खु अस्थि ।

अत्येहिं कामेहिं अ उत्तमेहिं, आया मंम पुंणफलोववेए ॥ १० ॥

अर्थ—(संब्व) सर्व कांइपण (सुचिण) शुभ आचरण एटले तप विगोरे शुभ अनुष्ठान (नराण) मनुष्योंने एटले

(कासिभूमि) काशी देशमां (सोवागा) चंडाल थया हता. ६.

देवा ये देवलोगम्मि, आसि अम्हे महिड्डिआ । इमा णो छिट्ठिआ जाई, अन्नमन्नेण जा विणां ॥७॥

अर्थ—(य) तथा त्थारपछी (देवलोगम्मि) देवलोकमां-सौधर्म नामना पहला स्वर्गमां (अम्हे) आपणे (महिड्डिआ) महर्दिक-मोटी समृद्धिवाळा (देवा) देवो (आसि) थया हता. त्थारपछी (इमा) आ (अन्नमन्नेण) परस्परवडे (जा) जे (विणा) रहित अर्थात् एकजीवना वियोगवाली (णो) आपणी (छिट्ठिआ) छठी (जाई) जाति थइ छे-छठो भव थयो छे. ७.

आ प्रमाणे चक्रीए कछुं त्त्यारे सुनि वोल्या के—

कम्म निअणप्पगडा, तुमे राय विचिंतिआ । तेसिं फलविवागेणं, विप्पओगमुवांगया ॥ ८ ॥

अर्थ—(राय) हे राजा ! (तुमे) तमे पूर्वभवमां (कम्मा) ज्ञानावस्थीयादिक कर्मो (निअणप्पगडा) नियाणावडे प्रकृत एटले उपार्जन कर्यां छे, तथा ते कर्मोने (विचिंतिआ) आर्त्तध्यानवडे चिंतव्यां छे. (तेसिं) ते कर्मोना (फलविवागेणं) फलरूपी विपाके करीने एटले फलना उदयवडे करीने आपणे (विप्पओगं) परस्पर वियोगने (उवागया) पाम्या छीए. आम कहेवानो भावार्थ ए छे जे-पूर्वे साधुना भवमां में नियेध कर्यां छतां पण तमे नियाणुं कर्तुं हतुं, तेतुं फल ए आनुं के आपणे अति प्रीतिवाळा थइ साथे ज रहेता हता ते तमारा नियाणाने लीधे जूदा पड्या छीए. ८.

चक्रवर्ती महिडूओ, बभैदत्तो मेहायसो । भायर बहुमाणेण, ईम वयणमंळववी ॥ ४ ॥

अर्थ—(महिडूओ) मोटी समृद्धिवाळा तथा (महायसो) मोटा यशवाळा (बभदत्तो) ब्रह्मदत्त (चक्रवर्ती) चक्रवर्तीए (भायर) पोताना पूर्व भवना भाइने-मुनिने (बहुमाणेण) बहुमानवडे (इम) आ प्रमाणे (वयण) वचन (अब्बवी) कणु ४

शु वचन कणु ? ते कहे छे —

आसिमो भायरा दो वि, अन्नमन्नवसाणुगा । अन्नमन्नमणुरत्ता अन्नमन्नहिएसिणो ॥५॥

अर्थ—(दो वि) आपणे वने (मायरा) भाइओ (अन्नमन्नवसाणुगा) परस्पर-एकीजाने वशवर्ती (आसिमो) हवा तथा (अन्नमन्नमणुरत्ता) परस्पर अत्यंत प्रीतिवाळा हवा तथा (अन्नमन्नहिएसिणो) परस्पर द्वितीय-शुभना अभिलाषी हवा अही चारवार अन्योन्य शब्द आब्यो छे त अत्यंत तुल्य चित्त जणाववा माटे लाबेल छे ५

कया कया भवमां आपणे एवा हवा ? ते कहे छे —

दासा देसणे आसि, मित्रा कालिजरे नेगे । हसां मैगतीराए, सोवांगा केसिभूमिए ॥ ६ ॥

अर्थ—(देसणे) दशार्ण देशमां (दासा) आपणे दास (आसि) हवा त्यापछी (कालिजरे नेगे) कालिजर पर्वतपर (मित्रा) मृगो थया हवा, त्यापछी (मैगतीराए) मृतगंगा नदीने कांठे (हसा) हसो थया हवा, अने त्यापछी

“ इमा णो छट्ठिआ जाई, अन्नमन्नेण जा विणा ॥ ”

“ आ अमारो छट्ठो भव परस्पर वियोगवाळो थयो छे. ”

आ प्रमाणे मुनिए वीजा श्लोकनो उत्तर भाग कयो. ते पेला अरघडिके कंठे करी लीधो. पछी तरत ज राजसभामां जइ तेणे राजानी पासे बने श्लोक संपूर्ण बोली वताव्या. ते सांभळी स्नेहने लीधे राजाने मूर्खा आची. ते जोइ सर्व सभाजनी चोभ पास्या. तेम ज “ आ अरघडिकनी वाणी सांभळवाथी अमारा स्वामीनी आची प्रवस्था थइ ” एम घारी क्रोध पामेला राजाना सेवको ते अरघडिकने मुष्टि अने लात विगेरेना प्रहारथी मारवा लाग्या. त्यारे ते बोलयो के—“ आ श्लोक में पूर्णो नथी, मने तमे मारो नहीं. ” आ प्रमाणे तेतुं वचन सांभळी राजसेवकोए तेने पूछ्युं के—“ त्यारे आ श्लोक कोणे पूर्ण कर्यो छे ? ” अरघडिके कहुं के—“ मारा अरघडुनी पासे कोइ मुनि आचीने रखा छे, तेमणे आ श्लोक पूर्ण कर्यो छे. हुं तो राज्यना लोभथी घेलो थइने फोगट ज आ ताडनातुं दुःस पास्यो छुं. ” पछी राजसेवकोए चंदनरसना उपचार करी चक्रीने सचेतन कर्यो अने मुनि संबधी वृत्तांत कयो. मुनिना आगमननो वृत्तांत जाणी ब्रह्मदत्तचक्री पोताना अंतःपुरनी स्त्रीओ अने परिवार सहित उत्कंठापूर्वक ते उद्यानमां गया. त्यां अथुना प्रवाहधी भीजागेला नेत्रवाळा चक्रीए मुनिने वंदना करी अने पूर्वना करतां पण अधिक स्नेहवाळा थइ चक्री योग्यस्थाने मुनिनी पासे वेठा.

आ वसते चक्री तथा मुनिने परस्पर वानो थइ ते वाचत वदतकार ज लसे छे. ते आ प्रमाणे—

चक्रीने विचार थयो के—“ ते पूर्वभवनो मारो भाइ मने शी रीते मळे ? ” एम विचारी तेने जाणवा माटे चक्रीए आ प्रमाणे दोढ श्लोक कर्यो —

“ दासा दसण्णे आसी, मिआ कालिजरे नगे । हसा मयगतीराए, सोवागा कासिभूमीए ॥

देजा य देवलोगन्मि, आसि अम्हे महिड्डिआ । ”

“ दशार्ण्य देशमा (दशपुरमां) अमे दास हता, त्यारपछी कालिजर पर्वत उपर मृगला थया, त्यारपछी मृतगगा नदीने कोठे हस थया, त्यांथी काशीपुरीमा चडाळना दीकरा थया, त्यांथी देवलोकमां महद्विक देव थया ”

“ आ वीचो श्लोक जे पूर्ण करी आपे तेने हु अर्ध राज्य आपु ” आ प्रमाणे चक्री हमेशा आखा नगरमां आधोपणा करावता हता ते सामळी नगरना सर्व लोकोए राज्यना लोभथी ते दोढ श्लोक कंठे करी राख्यो परतु कोइपण विद्वान वाकीनो अर्ध श्लोक पूर्ण करी शक्यो नहीं

अर्ही चित्रनो जीव पुरिमवाल नगरमा महेभ्यनो पुत्र थयो हतो, तेने जातिस्मरण ज्ञान थवाथी पोताना पूर्व भयो जाणी तेणे दीक्षा ग्रहण करी पछी ते मुनि ग्राम, नगर विगेरेमां विहार करता कोइ ठेकाणे लोकोना मुखथी ते दोढ श्लोक सामळी पूर्व भवना थुने बोध करवा माटे कापीन्यपुरे आख्या. नगरनी वहार एक मनोरम नामना उद्यानमां रखा त्यो अरपट्ट हांकारना मुखथी त दोढ श्लोक सामळी ते मुनि बोल्या के—

दीर्घराजा पोते मेघनी जेवी गर्जना करतो अने त्राणोनी वृष्टि वरसावतो युद्ध करवा लाग्यो. तेने जोइ कुमार पण क्रोध पाभीने पोते ज तेनी सन्मुख युद्ध करवा उतर्यो. अत्यंत पराक्रमवाळा ते बने एकत्रीजाना शस्त्रोने शस्त्रोवडे कापता युद्ध करवा लाग्या. तेवामां ब्रह्मदत्तना हाथमां सूर्य जेवुं तेजस्वी चक्र आकाशमार्गे आव्युं. एटले ते चक्रवडे ज ब्रह्मदत्ते दीर्घनुं मस्तक छेदी नांळ्युं. ते ज वखते समवसरणनी जेम ते युद्धभूमिने विषे ब्रह्मदत्तना मस्तकपर देवोए पुष्पवृष्टि करी अने कळुं के—“ आ वारमा चक्रवर्ती ब्रह्मदत्त जयवंत वतो. ” त्यारपछी बंदीजनेनी जेम जय जय शब्द करता पुरजनेए पितानी जेम जोयेला ब्रह्मदत्त चक्रीए उत्सव सहित कांपील्यपुरमां प्रवेश कर्यो. पछी कुमारपगामां जे जे कन्याओने परण्या हता ते सर्वेने तेणे पोताना नगरमां बोलावी. पछी मोटा सैन्य सहित ते छ खंड भरतचेवने साधवा नीकळ्या. अने थोडा वखतमां ज साधीने पाछा कांपील्यनगरे आल्या. ते वसते सर्व राजाओए मळीने चार वर्षे सुधी तेने चक्रवर्तिपणानो अभियेक कर्यो. पछी पांचे इंद्रियोना कामभोगेने भोगवता ते चक्रीए वणो काळ एक समयनी जेम व्यतीत कर्यो.

एकदा चक्रवर्ती सभामां वेशी सुंदर संगीतपूर्वक नाटक जोतो हतो, ते वखते कोइ दासीए राजाना हाथमां विचित्र वर्णवाळा पुष्पनो गुंथलो मनोहर कंदुक (दडो) मूक्यो. ते कंदुकने तथा नाटकने जोइ राजाए विचार कर्यो के—“ में आवो कंदुक तथा आवुं नाटक कोइ वखत कोइ ठेकाणे प्रथम जोयुं छे. ” आ प्रमाणे विचारी ऊहापोह करतां चक्रीने पांच भवतुं जातिस्मरण ज्ञान थयुं, अने मूर्छा खाइ ते पृथ्वीपर पडी गया. ते जोइ संभ्रम पामेला सामंतोए चंदनरसवडे सींचन करी चक्रीने स्वस्थ कर्यो. एटले तेणे जाण्युं के—“ सौधर्मदेवलोकमां में आवो कंदुक तथा नाटक जोयुं हतुं. ” पछी

बीजा पत्र तथा राज्यायाने बालाज्या ते सर्वे पांतपोताना सैन्य सहित गारायुगी नगरीमां आख्या ते सर्वे संतुं पटकरानाए तथा ब्रह्मदत्ते योग्य मन्मान कर्तुं पक्षी वरपत्तुने सेनापतिनु स्थान आपी सर्व राजाओ अने सैन्यो सहित ब्रह्मदत्तकुमारो दीर्घराजाने दीर्घे मार्गे प्रयाग करामाग कृषीन्वियपुर तरफ प्रयाग कर्तुं

आ सर्व इकीकृत दीर्घराजाना जाणवामां आषी, एटले तेथे कटक विंगरे राजाओ पासे पोतानो दूत मोहन्यो ते दूते आषी कटक विंगेर भित्तराचाओने कर्तु के—“ तमारे दीर्घराजानी साथे प्रयमनी च भित्ताइ छे ते अत्यारे तजयी योग्य नथी ” च सामंती कटक विंगेर राजाए चत्राच आष्यो के—“ आगे पहेलां ब्रह्मराजा सहित पांते भित्तो हला तेमां ब्रह्म राजा हरा गया पक्षी प्रयम दीर्घ च अमारी मैत्रीनो त्याग कर्तौ छे कारण के ब्रह्मराजाना पुत्रनुं तथा तेना राज्यनुं रषण करवातुं काम अमे दीर्घने च मोष्यु हतु परंतु तेथे त्यारथी अत्यारयुधी एजां निघ कर्तौ कर्तौ छे के तेकां कृकर्मो एक नीच जातिनो चडाड पत्र करे नही, तो हरे तु दीर्घने चरने कडेचे के-आ ब्रह्मपुत्र आगे छे, सेथी तु नाशी च अथवा पुढ करवा तेंवार पा ” आ प्रमाणे कही वेमळे ते दूतने रजा आषी

त्यारपक्षी ब्रह्मदत्तकुमार निरतर प्रयाग करी कृषीन्वियनगरे पहेल्यो, आं तरत च सैन्यरते तेले नगरने घेरी नीधु च परतें उतराट रीराग्य घनाथी तुलनी रागीए पूर्णो नामनी प्रवर्तिनी पासे जइने दीषा ग्रहण करी त्यारपक्षी तीम पत्रनु आगरा करीने ते अतुकमे तोच पाषी परतु दीर्घराजा तो साहसरनु अयलवन करी सैन्य सहित पुढ परत नगर बहार नीकराणो, एटल चद्र सैन्योतु परस्पर पुढ घरा लागुं तमां ब्रह्मदत्तना सैन्ये दीर्घराजाना सैन्यनो परामत्र कर्तौ, एटले

श्रेष्ठी वसे છે. જેમ સમુદ્રને શ્રી-લક્ષ્મી નામની પુત્રી છે તેમ તે શ્રેષ્ઠીને શ્રીમત્તી નામની શ્રેષ્ઠ કન્યા છે. તે જ શ્રીમત્તીને તેમ જ વસતે મદોન્મત્ત હાથીથી મૂકાવી હતી, તે વસતે તેમને જોઈને જાણે ચિત્રમાં આંહલી હોય તેમ તે તમારામાં જ તન્મય થવાથી સ્તબ્ધ થઈ ગઈ હતી. ઇટલે મહાકાંટે તેણીને તેનો પરિવારજન પોતાને ઘેર લઈ ગયો હતો. ઘેર આવ્યા પછી પણ તે કાંઈ સાતી નથી, નિદ્રા લેતી નથી, ક્રીડા કરતી નથી અને માત્ર આંહા વિશ્વને તમારામય જ જુદ છે. આવી તેણીની સ્થિતિ જોઈ મેં (ધાત્રીએ) તેણીને આગ્રહપૂર્વક પૂછ્યું ત્યારે તે ચોલી કે—“જેણે હાથીથી માંડ રક્ષણ કર્યું છે તે નરરત્ન જો મારા પતિ થાય તો હું જીવીશ, અન્યથા માંડ મરણ થશે.” આ હકીકત મેં તેણીના પિતાને કહી, ત્યારે તેણે મને જ તેણીની ઇચ્છા પૂર્ણ કરવા તમારી પાસે મોકલી છે. તો હે ભાગ્યશાલી ! જેમ હાથીથી તેમ તેણીનું રક્ષણ કર્યું છે, તે જ પ્રમાણે હવે કામદેવની પીડાર્થી પણ તેણીનું રક્ષણ કરો.” આ પ્રમાણે ધાત્રીનું વચન સાંભળી ત્રલ્લદત્તકુમાર તેની સાથે જઈ તે શ્રીમત્તીને પણ ઉત્સવપૂર્વક પરણ્યો. તે વસતે વરઘનુને પણ તે નગરના સુતુલ્લિ નામના મંત્રીએ પોતાની નંદા નામની પુત્રી ઉત્સવપૂર્વક પરણાવી. ત્યાં સુલે રહેતા તે વન્ને મિત્રો પોતાના અદ્ભુત ગુણોવડે પૃથ્વીપર પ્રસિદ્ધ થયા.

ત્યારપછી ઇકદા ત્રલ્લદત્ત અને વરઘનુ રાજાની રજા લઈ વારાણસી નગરી તરફ ચાલ્યા. અનુક્રમે નગરીની સમીપે આવ્યા ત્યારે ત્રલ્લરાજાના પુત્રને આવતો સાંભળી તે નગરીનો કટકરાજા તેની સન્યુસ આવી ત્રલ્લરાજાની જેમ તે કુમારને ઉત્સવપૂર્વક પોતાને ઘેર લઈ ગયો. ત્યાં તે રાજાએ પોતાની પુત્રી ત્રલ્લદત્ત સાથે પરણાવી અને હર્ષ પામી જમાઈને મોડું ચતુરંગ સૈન્ય અને ઘણું ધન આપ્યું. પછી ત્રલ્લદત્તે પોતાનો દૂત મોકલી યનુમંત્રી, ચંપાના રાજા કણેરુદત્ત, મગદત્ત, ચંદ્રસિંહ તથા

करवा मांटे ते हस्ती तेणीनी तरफ दोळ्यो ते जोइ ते कन्या मोट्यी बोली के—“ जो आ पृथ्वीपर कोइ घीर पुरुष होय तो ते आ यमराज जेवा मत्त हाथीयी मारु रबण करो ” आ प्रमाणे आक्रद करती, विलाप करती अने मुखपर दीनताने धारण करती ते कन्या शरथ मागवा लागी तथा तेनो परिवारजन अने वीजा पण पौरजनो हाहाकार करवा लाग्या तेजामां ब्रह्मदत्तकुमार त्यां आची चढ्यो. तेणे आयो भयकर देखाव जोइ तत्काळ हस्ती पासे आवी तेने हाक मारी, एटले हाथी क्रोध पायी ते कन्याने मूकी कुमारनी सामे ज दोळ्यो तरत ज कुमार तेनी सन्मुख पोतानु उचरीय वख फेंक्यु ते वख उपर प्रहार करवा मांटे ते मदाघ हाथी कांइक नीचो नम्यो, के तरत ज तेना दांतपर पग मूकी कुमार तेना स्कवपर चढी गयो, अने वचनना, पगना, अक्षुयना तथा हाथना प्रहारवडे तेने तत्काळ वश करी लीघो ते जोइने लोको कुमारनी प्रशसा करवा लाग्या पछीं कुमारे घीमे तेने हस्तीयाळ्यामां लइ जइ तेने खीले बांध्यो

आ सर्व वृचांत राजाना चाखवामां आव्यो, एटले ते तरत ज कुमार पासे आव्यो कुमारनु रूप अने तेज जोइ राजा आश्चर्य पाय्यो के—“ शु आ मनुष्यनु रूप धारण करी खर्य ज आव्यो छे ? के इद्र आव्यो छे ? के चद्र आव्यो छे ? ” आ प्रमाणे विचारी राजाए तेनु नाम, कुळ विगैरे पूछ्यु, त्यारे रत्नवतीना काकाए राजाने कुमारनो वृचांत कस्यो ते सांमिळी सुश थयेला राजाए मोटा उत्सवपूर्वक कुमारनी साथे पोतानी आठ कन्याओ परयावी शुभ मुहूर्ते ते आठ कन्याओने परणी कुमार त्यां सुखे रबो

एकदा कोइ वृद्धा व्हीए आवी कुमारने कणु के—“ हे भद्र ! आ नगरमा कुवेरनी जेवी समृद्धिवाळो वैश्रवण नामनो

करवा लाग्यो. तेमां ब्राह्मणोने भोजन करावतो हतो, ते वसते वरधनु विप्रना वेपे त्यां आवीने बोल्थो के—“ जे मने भोजन आपसो, ते साचाट् वरधनुने ज मळसो.” आतुं वचन सांभळी कुमार एकदम संभ्रमथी घर बहार आव्यो. पोताना मित्रने ज जोइ तेने प्रेमना अश्रुथी स्नान करावता तेणे दृढ आलिंगन कर्युं. पळी घरमां लइ जइ तेने तेनो वृत्तांत पृथ्वो. त्यारे वरधनु वोल्थो के—“ ज्यारे तमे रथमां सुता हता त्यारे वृचने आंतरे रहीं कोइ चोरे मने वाण मार्युं, तेथी हुं नीचे पृथ्वीपर पडी गयो अने त्यां झाडीमां अदश्य थइ गयो-संताइ गयो. पळी ते चोरो मने मेरेलो धारी त्यांथी चाल्या गया, त्यारे वृचनी ओथे ओथे धीमे धीमे हुं चाल्यो. अनुक्रमे ते ज सीमाडाना गाममां हुं महाकष्टे आवी प्होच्यो. त्यां ग्रामपतिना मुखथी मे तमारी वार्ता सांभळी. तेथी हुं अहीं आव्यो अने वांछित आपनार शुभ स्वप्ननी जेम तमने अहीं जोया, ते चहुं साहं थयुं.” पळी वने मित्रो त्यां सुरे रहा.

एकदा कुमारे वरधनुने कळुं के—“ हे मित्र ! आपणे कांइपण पुरुयार्थ कर्या विना क्यांसुधी आम चोरनी जेम नासता फरशुं ? माटे हवे तो प्रगट थयुं ए ज मने तो योग्य लागे छे. ” आ प्रमाणे ते वने मित्रो प्रगट थवाना उपायनो विचार करता हता, तेवामां समग्र लोकोने आनंद आपनार वसंत उत्सव प्राप्त थयो. एटले समग्र लोको इच्छा प्रमाणे क्रीडा करवा लाग्या, तेवामां गांडो थयेलो राजानो हस्ती बंधनना स्तंभने भांगी तथा सांकळने तोडी नांसी हस्तीशाळांमांथी बहार नीकळ्यो. तेने जोइ सर्व मनुष्यो त्रास पांम्या. तेथी लोकोनो मोटो तुमुल-कोलाहल आखा नगरमां प्रसयो. तेवामां कोइक कन्या नितंबना तथा स्तनना भारने लीधे मंद मंद चालती हती ते हाथीने जोइ भयथी कंपवा लागी, तेथीने प्रहण

आ प्रमाणे तेमनु बृचांत सांभळी ब्रह्मदत्त गांधर्वविवाहवडे तेमने पाऱ्यो, अने तेमनी साथे क्रीडा करतां तेणे निमेषनी जेम ते रात्रि निर्गमन करी प्रातःकाळें कुमारे ते बन्ने प्रियाओने कहु के-“ ज्यांसुधी मने राज्यनी प्राप्ति न थाय त्यांसुधी तमारे पुष्पवतीनी साथे रहेवु ” एम कही कुमारे ते बन्नेने रजा आपी. एटले ते विद्याधरपुत्रीओ प्रियनु वचन शगीकार करी त्याधी गइ तेमना जवाधी तेमणे ज विद्याधी रचेलो महेल विंगेरे सर्व अदरय थइ गयु

त्यारपळी नलदत्त कुमार रत्नवतीनी शोध करवा ते तापसना आश्रममा गयो अने त्या रहेला कोइ गुम आकारवाळा पुरुपने कुमारे पूछ्यु के-“ हे भद्र ! अहीं एक श्रेष्ठ रूपवाळी स्त्री हती तेने काले के आज्ञे तमे जाइ छे ? ” ते सांमळी तेणे कहु के-“ अहो ! शु तमे ज रत्नवतीना वल्लभ छो ? ” कुमारे हा कही त्यारे ते प्रसन्न थइ फरीधी बोल्यो के-“ काले में तेने अहीं रोती जोइ त्यारे में तेने पूछ्यु के-“ तु कोण छे ? अने केम रुप छे ? ” तेणीए मने कांइक जवाय आप्यो, तेटलामा में तेने ओळखी के आ तो मारी भाण्येज छे पळी तरत ज जइने में तेना काकाने तेना खरर आप्या, एटले ते खुशी थइने तेणीने अहींधी पोताने घेर लइ गया छे पळी तमारी घणी शोध करी पण तमारो पत्तो लाग्यो नहीं परतु ठीक थयु के आने तमे मळी गया ” एम कही ते पुरुष कुमारेने घनावह श्रेष्ठीने घेर लइ गयो, तेने जोइ श्रेष्ठी अत्यंत हर्ष पांम्यो, अने उत्सव सहित श्रेष्ठीए कुमार साथे रत्नवतीने परणावी पळी कुमार तेणीनी साथे विषयसुख भोगवतो त्या सुखे रहो

केटलाक दिवस गया पळी एकदा कुमार पोतानो भिन्न वरधनु जरूर मरण ज पांम्यो छे एम घारी तेनी मरणक्रिया

धर्यो खेद पाम्या. अमने पण ते वखते अत्यंत वैराग्य थयो तेथी अमे पिताने कहुं के—“ हे पिता ! हमणां ज आ धर्म-
 देशनामां अमे संसारनी असारता सांभळी छे, तेथी आवा असार अने चरिणिक विपयसुखनी अमार इच्छा नथी. ” त्यारपछी
 अमे मुनिअने नमन करी घेर आब्या. त्यारथी अमे अमारा भाइनी प्रयत्नपूर्वक रचा करवा लागी. एकदा अमारा भाइए
 फरता फरता पुष्पचूल राजानी पुत्री मनोहर रूपवाळी पुष्पवतीने जोइ, तेथी ते जडदुद्धिए तेथीनुं हरण कर्तुं. परंतु ते पुष्प-
 वतीनुं तेज सहन न करी शकवार्थी ते विद्या साधवा गयो. त्यारपछी जे थयुं ते सर्व तमे जाणो छो, पछी ज्यारे अमे बने
 बहेनो पुष्पवतीनी पासे आनी त्यारे तेणे अमने अमारा भाइना मरणनी वात करी तथा धर्मने अनुसरता मधुर वचनोवडे
 तेणे अमारो शोक दूर कर्यो. पछी ते शंकरविद्या जाणती हती तेथी तेना वळथी असाहं वृतांत जाणीने तेथीए अमने कहुं
 के—“ तमे गुरुनी चाणीनुं स्मरण करो अने अहीं ज आवेला ते ब्रह्मदत्तने तमे परणो. पत्यरनी रेखानी जेम ज्ञानीनुं
 वचन कदापि अन्यथा थशे नहीं. ” आ प्रमाणे पुष्पवतीनी चाणी सांभळी अमे ते प्रमाणे करवा कबूल कर्तुं, त्यारे पुष्प-
 वतीए हर्पना आवेशथी राती ध्वजाने वदले श्वेत ध्वजा तमने वतावी. ते जोइ तमे अमारो त्याग करी त्यांथी चाल्या गया.
 घणे काळे पण तमे आब्या नहीं त्यारे तमारी शोध करवा अमे घणा काळ सुधी ते वनसां परिअमण कर्तुं, पण तमे मळ्या
 नहीं. त्यारपछी “ सुर, असुर अने मनुष्यने जीतनार अमारो नायक अमने क्यां मळशे ? ” एम अमे विद्यादेवीने पूळ्युं.
 तेणे अहीं मळशे एम कहुं तेथी अमे अहीं आवीने रहेली छीए. आजि अमारा पुण्यथी आकर्षाइने आवेला तमे अमारी दृष्टिए
 पड्या एटले अमे तमने घरसां बोलाव्या. तो हे स्वामी ! पुष्पवतीनी जेम अमने बनेने परणी अमारो जन्म कृतार्थ करो. ”

त्या कोइ महेलनी नारीमा उभेली ने युवान स्त्रीथोने राजकुमारि जोइ. ते स्त्रीथोए पण कुमारने जोइ विलासपूर्वक कहु के-
 “ तमे ते वउते स्नेहीजननो त्याग करी जता रत्ना ए शु तमे उचित करुं छे ? ” ते सांमळी कुमारि पूछु के-“ स्नेही
 जन कोण ? अने तेना में शी रीते त्याग कर्यो ? ” तेथो बोली के-“ कृपा करीने यही अदर आवो, आसनपर बेसो अने
 अमने मधुर दृष्टिथी विश्रांति आपो एटले अमे कहीए ” आ प्रमाणे तेमना कहेवाथी कुमार तेना घरसां गयो त्यां ते बने
 युवतीओए तेनी स्नान, भोजन विगोरेथी भक्ति करी सुखेथी आसनपर बेसाडीने कहु के-

“ आ भरतचंद्रमा रूपानो चैताढ्य पर्वत छे, तेनी दक्षिण श्रेणिमा शिवमदिर नामनु नगर छे तेमां ज्वलनशिख
 नामना विद्याघर राजा छे तेने विद्युत्शिखा नामनो प्रिया छे तेमने नाटयोन्मत्त नामे पुन हतो, अने तेनाथी नानी
 अमे ग्वडा अने विशिखा नामनी बे पुत्रीओ छीए एकदा अमारा पिता अमारा महेलनी अगाशीमा चेठा वेठा तेना भिन
 अग्निशिखनी साथे वातो करता हता, ते वउते तेणे अष्टापद पर्वत तरफ देवोने जता जोया. तेथी ते अमारा पिता अमने
 तथा भिन अग्निशिखने साथे लइ विमानमां बेसी अष्टापद उपर गया. त्या अमे चैत्यमा रहेली पोतपोताना प्रमाण अने
 वर्णवाळी मणिमय निनप्रतिमाओने नृण प्रदक्षिणा करी. विधि प्रमाणे पूना करी अने नमस्कार कर्यो पछी चैत्यमांथी
 नीकळ्या, त्या एक अशोक वृक्षनी नीचे बे चारणसुनि बेठा हता तेमने अमे वदना करी, सन्मुख बेसी तेमना मुखथी
 अमृत जेवी धर्मकथा सांमळी पछी अग्निशिखे सुनिने पूछु के-“ आ बे कन्याओनो पति कोण थशे ? ” त्यारेते ज्ञानी
 सुनिए कहु के-“ आ कन्याओना भाइने जे मारशे ते तेमनो पति थशे ” थालु सुनिनु वचन सांमळी मारा पिता मनमा

तमने पूछया विना तमारा कार्यने माटे ज गया हशे. माटे आपणे ठेकाणे प्होंच्या पछी माणसो पासे तेनी शोध करावीशुं. परंतु अहीं यमराजना वन जेवा भयंकर वनमां चिरकाळ रहेवुं योग्य नथी. " आ प्रमाणे रत्नवतीना वचनथी कुमारे रयने आगळ चलाव्यो, अने केटलेक दिवसे ते भयंकर अटवीने ओळंगी मगघ देशना सीमाडामां रहेला एक गाम पासे आवी प्होंच्या. ते गामनी सभामां वेठेला ग्रामपति आ कुमारने मनोहर रूपवाळो जोइ ' आ कोइ उचम पुरुष जणाय छे ' एम धारी पोताने वेर लइ गया. तेनो योग्य अतिथिसत्कार करी ग्रामपतिए कुमारने पूछयुं के—" हे भद्र ! तमारुं मुख उदासीन केम देखाय छे ? " कुमारे जवाव आप्यो के—"मारो एक मित्र अरएयमां चोरो साथे युद्ध करतां क्यांइ पण गयो छे तेनो पचो लाग्यो नथी. " ते सांभळी ग्रामपतिपोते ज तेनी शोध करवा ते अरएयमां गयो. पछी केटलेक वखते पाछो आवी ते बोल्यो नही. " एम कही ते ग्रामपतिपोते ज तेनी शोध करवा ते अरएयमां गयो. परंतु आ एक वाण रुधिरथी खरडायेजुं हाय लागुं छे. " ते सांभळी के—" हे भद्र ! वनमां कोइ पण माणस छे नहीं, परंतु आ एक वाण रुधिरथी खरडायेजुं हाय लागुं छे. " ते सांभळी ' खरेखर वरधनु मराथो ' एम धारी कुमार अति आकुळव्याकुळ थइ गयो. तेवामां जाणे ते कुमारना दुःखने जोइ शक्तो न होय तेम सूर्य अस्त पाम्यो. पछी ते ज रात्रिना चोथा पहोरे ते ज गाममां घया चोरोनी घाड पडी. ते सर्वने कुमारे हतप्रहत करी नसाडी मूक्या. तेथी ते गामना लोको हर्ष पामी कुमारनी स्तुति करवा लाग्या. त्यारपछी कुमार ग्रामपतिनी रजा लइ त्यांथी रत्नवती सहित आगळ चाल्यो.

अनुक्रमे कुमार राजगृह नगरे प्होंच्यो, त्यां नगरनी बहार तापसना आश्रममां रत्नवतीने मूकी कुमार नगरमां गयो.

बन्ने मित्रो ते विषे विचार करवा लाग्या. तेवामां सागरदत्ते आवी ते बन्नेने पोताना घरना एक गुप्त भोंयरामां संताडी दीधा, अने निधिनी जेम तेमनुं रक्षण करवा लाग्यो. पळ्ही ज्यारे रात्रि थइ त्यारे ब्रह्मदत्ते अने वरयनुए ते नगरसांथी नीकळी जवानो विचार कर्यो, ते जाणी सागरदत्त तेमने पोताना रथमां वेसाडी नगरथी घणे दूर सुधी पहोंवाडी नेत्रमां अश्रु सहित पाळो फर्यो.

बन्ने मित्रो आगळ चाल्या. तेवामां घणां शस्त्रो जेमां भरेलां हतां एवो एक रथ तेमना जोवामां आव्यो. ते रथमां एक सुंदरी बेटेली हती. तेणीए आ बन्नेने जोइ कहुं के—“ तमोने आटली बधी वार केम लागी ? ” ते सांभळी तेमणे पूछ्युं के—“ तुं कोण छे ? अने असने तुं शी रीते ओळखे छे ? ” त्यारे ते बोली के—“ आ नगरमां महा धनाढ्य धनसंचय नामे श्रेष्ठी हता, तेने आठ पुत्रो उपर हुं एक पुत्री थयेली छुं. हुं युवावस्थाने पामी त्यारे में मारे लायक कोइ श्रेष्ठ वर जोयो नहीं. तेथी आ उद्यानमां रहेला यक्षनी हुं आराधना करवा लागी. ते यत्ने तुष्टमान थइ प्रत्यक्ष थइने मने कहुं के—“ ब्रह्मदत्त चक्रवर्ती तारो पति थशे. ” में यक्षने पूछ्युं के—“ तेने मारे शी रीते ओळखवा ? ” त्यारे यत्ने कहुं के—“ सागरदत्त अने बुद्धिलना कुकडातुं ज्यारे युद्ध थशे त्यारे विश्वमां मनोहर एवो ते त्यां पोताना मित्र सहित आवशे, अने तेना वचःस्थळमां श्रीवत्सतुं लांछन हशे, ते निशानीथी तारे तेने ओळखवो. वळी ते ब्रह्मदत्त बीजे गाम जतां अहीं मारा चैत्य पासेथी ज नीकळशे, त्यारे तेनो ने तारो प्रथम समागम अहीं ज थशे. ” आवी यक्षनी वाणीथी हे स्वामी ! हुं तमने बराबर ओळखुं छुं. तेथी हे विभु ! मारा मननी जेम आ रथपर तमे शीघ्र आरोहण करो. ” आ प्रमाणे तेणीनुं

जयाव " त्वारे ते महाकष्टे गेली के— "हे माता ! तमने आ प्रियगुलताए जेने माटे वात करी ते ब्रह्मदत्त जो मारा पति नहीं थाय तो मारु अवश्य मरण छे " ते सामळी में तेथीने कष्टु के— "हे पुत्री ? तारु मनवाछित हु पूर्ण करीश तु श्रुया चिंता न कर " आ प्रमाणे मारा कहेवाथी ते काइक स्वस्थ थइ अने फरीथी बोली के— "हे माता ! देवीना प्रसादनी जेम तमारा प्रसादथी मारु सर्व वांछित पूर्ण थशे, तोपण तेने प्रथम जणावचा माटे आ एक उपाय करो, ते ए के— एक दामढामा (पेट्टीमा) आ हार तथा तेनी साथे आ एक लेख मारा भाइ बुद्विलना नामथी तेने मोकली कारण के मारा भाइना नामथी मोकलता शीघ्रपणे आ वस्तु लेशे, नहीं तो कदाच न पण ले, अने मारा भाइए तो ते कुमारना मित्रने अर्थ लाख रुपीया आपपावु कष्टु छे, तेथी ते तरत ज लइ लेशे " आ प्रमाणे कहीने ते रत्नवतीए हार तथा लेख गइ काले चाकर मारफत तमने मोरुलाब्या छे, तेनो जवाब ते मागे छे माटे आपो "

आ प्रमाणे कहीने ते तापसी जवाब लेवा उभी रही, त्वारे में पण तेने एक आर्या लखी आपी तनो अर्थ आ प्रमाणे हतो — "योग्यताने लीधे मित्र वरधनुना कहेवाथी ब्रह्मदत्त कुमार जेम कृष्ण कमळा (लक्ष्मी) ने इच्छे तेम स्त्रीओमां रत्न समान रत्नवतीने इच्छे छे " आ प्रमाणे वरधनुना सुखथी सर्व इत्ताव जाणी ब्रह्मदत्त कुमार रत्नवतीने जोवा उत्सुक थयो

बीजे दिवसे वरधनुए आकुळ व्याकुळ थइने कुमारने कष्टु के— " हे स्वामी ! आपणी शोधने माटे दीर्घराज्याए पोताना सेवको अहीं मोकल्य्या छे, अने तेमना कहेवाथी आ नगरनो राजा पण तपास चलावे छे " आ प्रमाणे कहीने ते

धणा माणसो आ जननी (मारी) प्रार्थना करे छे, तोपण रत्नवती तमने ज स्वीकारवा इच्छे छे. ” आ शोकनो अर्थ तो जाण्यो पण तेनो भावार्थ शी रीते जाणवो ? एम वरधनु विचार करतो हतो, तेवामां बीजे दिवसे तेमनी पासे एक तापसी आवी. तेणीए ते बन्नेने आशीर्वाद आपी तेमना मस्तकपर पुष्पो नांखी वरधनुने एकांतमां लइ जइ कांइक वात करीने गइ. पछी वरधनु कुमार पासे गयो त्यारे कुमारे तेने पूछ्युं के—“ ते तापसीए शुं कहुं ? ” वरधनु बोल्यो—“ तेणीए कालना लेखनो जवाब माग्यो, त्यारे में तेणीने पूछ्युं के—ते लेख ब्रह्मदत्तना नामनो छे, तो ते ब्रह्मदत्त कोण छे ? ते तुं मने प्रथम कहे. ” आ प्रमाणे मारा पूछवाथी तेणीए कहुं के—

“ आ नगरमां सर्व स्त्रीओमां रत्न समान रत्नवती नामनी एक श्रेष्ठीपुत्री छे, ते बाल्यावस्थाथी ज मारापर प्रीति-वाळी छे. हाल ते युवावस्थाने पामी छे. एकदा तेणीनुं मन उदास थयेनुं जाणी में तेनी पासे जइ पूछ्युं के—“ तारा मनमां शानी चिंता छे ? ” ते सांभळी तेणीनी दासीए जवाब आप्यो के—“ हे माता ! घणा दिवसथी आनुं मन उदासीन छे. ” त्यारे फरीथी में रत्नवतीने चिंतानुं कारण पूछ्युं, तोपण ते लज्जाथी कांइ पण बोली नहीं. त्यारे तेणीनी प्रियसखी प्रियंगुलतिका बोली के—“ हे माता ! आ रत्नवती लज्जाने लीधे कही शकती नथी, तेथी तेनी वती हुं ज कहुं छुं के—ज्यारे आ रत्नवतीना भाइ बुद्धिल अने सागरदत्तना कुकडांनुं युद्ध थनुं हटुं, त्यारे आ रत्नवती उपवनमां गइ हती, त्यां तेणे एक उत्तम कुमारेने जोयो छे, त्यारथी तेनी आ अवस्था थइ छे. ” आ प्रमाणे ते सखीनुं वचन सांभळी में निश्चय कर्यो के—आने कामनी व्यथा ज छे. एम जाणी में रत्नवतीने कहुं के “ हे पुत्री ! मारी पासे तारो सत्य अभिप्राय

जलदी तमे तेनु कारण शोधी काढो आमां मारा माननी हानि थाय छे ते ज मने व्यथा करे छे धन जाय तेनी मने पीडा नथी " ते सांभळी वरघनुए बुद्धिलनो कुकडो जोयो, तो तेना पगोमां गुप्त रीति लोढानी सोयो नाखिली जोइ ते जाणी बुद्धिले शीघ्रपणे आवी वरघनुने कथु के— " हे भद्र ! जो तमे मारु आ कपट प्रगट न करो तो हु तमने लचमाथी अर्थ माग आपीश. " आ प्रमाणे सांभळी वरघनुए ते वात कुमारने छानी रीति कही त्यारे ते कुमारे तेनु कपट प्रगट न करतां तेना कुकडाना पगमांथी सोयो काढी नाखिलि फरीथी वने कुकडानु युद्ध कराव्यु तेमां मागरदत्तना कुकडाए बुद्धिलना कुकडानो परामव कर्यो ते जोइ सागरदत्त तुष्टमान थइ ते वने कुमारोने रथमां वेसाडी पोताने घेर लइ गयो त्यां तेओ पोताना ज वरनी जेम सुखेथी रथा

एकदा बुद्धिलना चाकरे आवी वरघनुने एकातमां कथु के— " हे भद्र ! ते वसते बुद्धिले तमने अर्थ लाख रुपीया आपवानु कथु इतु, ते बदल तेणे आ चालीश हजारनो हार तमने मोकल्यो छे " एम कही तेने ते हारनी पेटी आपीने ते चाकर पोताने स्याने गयो पछी वरघनु ते हारनी पेटी लइ कुमार पासे आव्यो, अने ते पेटी खोली तेमांथी उज्वळ मोतीनो हार काढी कुमारने देखाब्यो ते जोतां कुमारे तेनी अदर वांधेलो पोताना नामनो एक लेउ जोयो, ते जोइ कुमारे मित्रने पूछ्यु के ' आ लेउ कोनो छे ? ' वरघनुए कथु— " मने कांइ खबर नथी, तमारो के तमारा जेवा नामवाळ बीजा कोइनो हयो " ते सांभळी कुमारने ते जाणवानी अति उत्कंठा थइ त्यारे वरघनुए जेम सूर्य कमळने उघाडे तेम ते लेख उघाब्यो तेमां एक आर्या (श्लोक) लखेली हती तेनो अर्थ आ प्रमाणे हतो— " जो के सयोगथी उत्पन्नथयेला यत्नवडे

पक्षी ते मारी माताने हुं कच्छु नामना गाममां लइ गयो अने त्यां मारा पितानो मित्र देवशर्मा रहे छे, तेने घरे में मारी माताने मूकी. पक्षी त्यांथी नीकळी तमारी शोध करतो हुं अहीं आव्यो अने भाग्यने योगे अचानक तमारा दर्शन मने थया. तो हे स्वामी ! तमे पण आज सुधी शुं शुं सुख-दुःख पाभ्या छो ते कहो. ” आ प्रमाणे मित्रना पूछवाथी ब्रह्मदत्ते पोतानो सर्व वृत्तांत कळ्यो.

आ प्रमाणे सरोवरने कांठे बेठेला बने मित्रो वातो करता हता. तेवामां ते गाममांथी कोई माणसे आवी कुमारने कळुं के-“ हे कुमार ! आ गाममां दीर्घराजाना सुभटो आव्या छे, तेओ तमारी ज जेवा रूप चित्रेला बे चित्रो लोकोने बतावी पूछे छे के-‘ आवा रूपवाळा वे पुरुपोने तमे कोइपण ठेकाणे जोया छे ? ’ ते सांभळीने हुं आ खबर तमने देवा माटे अहीं आव्यो हुं. हवे तमने जेम योग्य लागे तेम करो. ” आ प्रमाणे कही ते पुरुष पोताने स्थाने गयो. एटले ते बने मित्रो-वरधनु ने ब्रह्मदत्त त्यांथी अरण्यने मार्गे नाशी अनुक्रमे भगता कौशांवी नगरीना उपवनमां आव्या. ते वखते त्यां बुद्धिल अने सागरदत्त नामना बे धनिको लख रुपीयानी होड करी शस्त्र जेवा नखवाळा पोताना बे कुकडाओतुं परस्पर युद्ध करावता हता. ते युद्ध जोवा आ बने मित्रो उभा रखा. तेमां सागरदत्तनो कुकडो जातिवंत हतो तोपण बुद्धिलना कुकडे तेनो पराभव कर्थो. ते जोइ अयोग्य कार्य नहीं सहन थवाथी वरधनुए सागरदत्तने कळुं के-“ हे सागरदत्त ! तमारो कुकडो जातिवंत छे, छतां ते आ सामा कुकडाथी पराभव केम पांमे ? ते पराभव पांमवो न जोइए. तेथी करीने जो तमारी इच्छा होय तो हुं तेतुं कारण शोधी काडुं. ” ते सांभळी सागरदत्ते तेने कळुं के-“ हे भाइ ! मारा पर कृपा करीने

विचार थवाथी हु शीघ्रपणे कार्पाव्यनगरमां गयो त्यां कापालिकनु रूप धारण करी हु चडाळना पाडामा कपटथी अटन करवा लाग्यो त्याना चडाळोए मने अटन करवानु कारण पूब्रथु, त्यारे में तेमने कटु के-“मारे मातगी नामनी विद्या साधवी छे तेनो विधि आ ज प्रकारे छे, तेथी हु अही मसुछु” पछी ते मातगनाज पाडामां रहेतां में त्यांना कोटवाळनी साथे मैत्री करी. तेथी कोटवाळ हमेशां मारी पासे मने नमवा माटे आववा लाग्यो एकदा में ते कोटवाळना मुखे ज मारी माताने कहेवरान्यु के-“तमारा पुत्रनो भिन्न कौंडिन्य नामनो योगी तमने पगे लागे छे” त्यारपछी एकदा में जाते जइने मारी मातामे ते गुटिका तथा एक मातुलिंग (वीजोरा) नु फळ आप्थु ते सावाथी मारी माता जाणे काष्ठनी मूर्ति होय तेम चेष्टा रहित थइ गइ तेने मुएली धारी कोटवाळे ते वृचात राजा पासे जइ कह्यो, त्यारे दीर्घराजाए तेनो अग्निसस्कार करवा माटे पोताना चाकरो मोकल्या तेओ आब्या, त्यारे में तेमने कहु के-“ अत्यारे जो तमे आनो अग्निसस्कार करशो तो तमने तथा राजाने घणो उग्र उपसर्ग थशे ” ते सांभळी भय पामीने ते भृत्यो त्याथी चाल्या गया. त्यारपछी में कोटवाळने कहु के-“ हे भिन्न ! जो तमे मने सहाय करो तो हु आना शुभ लवणवाळा शबवडे एक मत्र साधी लउ ” ते कोटवाळे मारु वचन अगीकार कर्तु, त्यारे तेनी साथे मारी माताने लइ रात्रिए हु स्मशानमां गयो त्यां कपटथी में एक मडळ आळेल्थु तेमां कांइक खोटी छोटी विधि करीने पछी नगरनी देवीओने बळिदान आपवा माटे में कोटवाळने नगर तरफ मोकल्यो. तेना गया पछी में मारी माताने चीनी गुटिका आपी, तेथी ते जाणे निद्रामांथी जागी होय तेम तत्काळ बेठी थइ तेने में मारी ओळखाण आपी सर्व वृचांत कह्यो ते सांभळी दु ए ताजु थवाथी ते रोवा लागी तेने में धीरज आपी कोमळ वचने शात करी

छे." ते सांभळी तेओए मने कणुं के—" ते स्थळ अमने देखाड. " त्यारे कपटथी में तेमने आम तेम भमाव्या, अने तमने में नाशी जवानी संज्ञा करी. पछी मारी पासे एक परिव्राजकनी आपेली गुटिका हती, ते में मारा मुखमां नांखी. तेना प्रमावथी हुं जाणे मरी गयो होउं तेवो चेष्टा रहित थइ गयो. एटले तेओए मने मरी गयेलो धारी तजी दीधो. पछी ज्यारे तेओ दूर गया, त्यारे में मुखमांथी ते गुटिका काढी लीधी, अने तमारी शोध करवा चाल्यो. अनुक्रमे कोइ गाममां हुं आव्यो त्यां मने एक परिव्राजक मळ्या. तेमने में नमस्कार कर्या, त्यारे तेणे मने कणुं के—" हे वत्स ! हुं तारा पितानो वखुभाग नामनो मित्र छुं. तो हे वरधनु ! ब्रह्मदत्त क्यां छे ? ते तुं मने कहे. " त्यारे में तेनापर विश्वास आववाथी तमारी सर्व हर्किकत तेने यथार्थ कही. ते सांभळी तेना मनमां घणुं दुःख थयुं. पछी तेणे पाछळनी वात आ प्रमाणे कही—

ज्यारे लाक्षागृह अग्निथी बळी गयुं त्यारे प्रातःकाले दीर्घराजाए तेमां जोयुं तो एक ज शत्रु नीकळ्युं. वधारे तपास करतां धनुमंत्रिनी दानशाला सुधी सुरंगा जोइ अने तेनी पासे अश्वनां पगलां पण जोंयां. आ उपरथी तेणे जाण्युं के— तमो वने धनुमंत्रिनी बुद्धिथी वचीने नाशी गया छो. आ प्रमाणे निश्चय थवाथी ते दीर्घराजा धनुमंत्री उपर घणो गुस्से थयो, अने तमारी वध करवा माटे तेणे सर्व दिशाओमां पोताना अश्ववारो मोकल्या. धनुमंत्री पण त्यांथी नाशीने कोइ ठेकाणे जता रखा, त्यारे तारी माताने दीर्घे चंडाळना पाडामां नांखी. त्यां तारी माता नरकनी जेवां दुःखो भोगवे छे. आ प्रमाणे ते परिव्राजक काकाना मुखथी सांभळी दुःख उपर दुःख पडयुं जाणी माताने दुःखसागरमांथी वचाववानो

शत्रु छे, तेथी तु अही ज रहींने तने पसद पडे तेवो चर शोधी काडी मने कहेजे ” आ प्रमाणे पिताना कहेवाथी हमेशां हु ते सरोवरने कांठे रहींने जता आवठा पथिकोने जोती हती तेवामां मारा मोटा पुय्यने लींघे कल्पवृचनी जेवा तमने में जोया तस्त ज मारुं मन तमारी उपर आसक्त थयु, तेथी मारा कहेवाथी तमने कांइपण्य पूछ्या विना मारा पिताए मने तमारी साथे परयावी ” आ प्रमाणे तेणीनां वचन सांमळी कुमार खुशी थयो, अने तेथीनी साथे सुयेथी मिलास करवा लाग्यो

एकदा ते पत्नीपति सैन्य सहित एक गाम भांगवा (लुटवा) नीकळ्यो तेनी साथे ब्रह्मदत्त कुमार पण चाल्यो पत्नी ते गामनी बहार एक सरोवर हतु, तेना कांठा उपर कुमार वेठो सर्व सै-ये गाममां जइ लुट करवा माडी तेवामां अकस्मात् मन्त्रीपुत्र वरघनु आधीने कुमारना पगमां पळ्यो, अने तेनो कठ पकडी पोते मोक्के कठे उचेथी रोवा लाग्यो ते जोइ कुमार हर्ष पाय्यो, अने अमृत रसने जाणे क्षरता होय तेवां वचनोवडे तेने शांत पाडी कुमारे तेने तेनो घृत्तत पूछ्यो त्यारे ते गद्-गद् स्वरें आ प्रमाणे बोल्यो —

हे कुमार ! ते वएते हु तमने वटवृचनी नीचे मूवी सरोवरमां जळ लेवा गयो त्यांथी कमळना पांदडानो पडीयो करी तेमां जळ लइ हु पाळो आवतो हवो, तेवामां उचा शस्त्रवाळा अने मारो मारो एम बोलता दीर्घराजाना सुमटोए जेम कागडाथो हसने रुंधे तेम मने रुय्यो पत्नी तेओए मने पूछ्यु के “ ब्रह्मदत्त क्यां छे ? ” त्यारे में जवाब आप्यो के— “मने कांइखररनथी ” आवो जवाब आपवाथी तेओ मने अत्यंत मारवा लाग्या त्यारे में कहु के— “तेने तो वाघ खाइ गयो

मोकली छे, अने मने कहुं छे के ते भाग्यवंतने मारा पिताने घेर लइ जा. कारणके ते समग्र उचितने जाणे छे. माटे हे प्रभु ! तमे मारी साथे चालो. ”

पछी कुमार ते दासीनी साथे नागदत्त नामना मंत्रीने घेर गयो. मंत्री पण जाणे चिरकाले पोतानो इष्ट अतिथि मळ्यो होय तेम कुमारने जोइ उभो थयो, अने तेने आदरमान आप्पुं. पछी दासीए मंत्रीने कहुं के—“राजपुत्री श्रीकांताए आ सुभगने तमारे घेर मोकल्या छे. ” एम कही दासी पोताने स्थाने चाली गइ. अहीं मंत्री ते कुमारनी स्वामीनी जेम सेवाभक्ति करवा लाग्यो. पछी प्रातःकाल थयो त्यारे ते मंत्री कुमारने राजमंदिरमां लइ गयो. त्यां राजाए पण तेनी उगता छर्यनी जेम अर्घादिक वडे पूजा करी. पछी “ तमारुं अतिथिनुं मारी पुत्री आपवावडे आतिथ्य करुं छुं ” एम कही राजाए कुमारने पोतानी पुत्री आपी, एटले कुमार तेणीने हर्षथी परख्यो.

एकदा एकतमां क्रीडा करतां कुमारे श्रीकांताने कहुं के—“ हे प्रिया ! ते तथा तारा पिताए मारुं कुळ जाणुं नथी, तेमज हुं केवळ एकलो ज अहीं आव्यो छुं, ते छतां मने तारा पिताए तारी साथे केम परणाव्यो ? ” श्रीकांताए कहुं के— “ मारा पिता वसंतपुरना राजा शबरसेनना पुत्र छे. तेने तेमना सगोत्री (पित्राइ)ओए राज्यथी अष्ट कर्यी छे, तेथी ते अहीं पत्नीमां आवीने रखा छे. अहींना रहीश सर्व भिल्लोने वश करी सैन्य अने वाहन सहित अहीं राजधानी करी ग्रामादिक लुंटी परिवारुं पोपण करे छे, अहीं रहेतां मारा पिताने श्रीमती नामनी राणीने विषे चार पुत्रो थया अने त्यारपछी हुं एक पुत्री थइ. ज्यारे हुं युवावस्था पामी त्यारे मारा पिताए मने कहुं के—“ हे पुत्री ! सर्व राजाओ मारा

बानी जरूर छे मांटे तमे हमण्णा अहीथी जता रहो हु तेमनी पासे तमारा गुणोनु वर्णन करी तमारे विपे तेमनो राग छे के विराग छे ? ते जाणी लउ पछी जो तेअोनो तमारे विपे राग थशे तो हु चारिमाथी राती धजा बतावीश, ते चोहने तमारे अही आवतु अने जो तेमनो विराग हशे तो हु श्वेत ध्वजा बतावीश, ते जोइ तमारे अन्य ठेकाणे जतु, अही आवतु नहीं "

आ प्रमाणे प्रियातु वचन सांमळी कुमार भय रहित हतो तोपण प्रियाना वचन प्रमाणे करवानी सातर ते त्यांथी नीकळी जरा दूर अइने रह्यो थोडोक काळ गया पछी पुष्पवतीए श्वेत ध्वजा देखाडी, ते जोइ कुमार धीमे धीमे त्यांथी आगळ चान्यो चालतां चालतां ते गहन वनने ओळगी सायकाळे एक सरोवर पासे आब्यो त्यां ते सरोवरना अमृतजेवा जळमां स्नान करी तथा जळपान करीने बहार नीकळी ते कुमार तेना वायव्य खूणाने कांठे आब्यो त्यां जाणे साचात जळदेवी होय एवी एक मनोहर रूप्याने जोइ कुमारे विचार कर्यो के—“ माशे जन्म आजे सफल थयो ” पछी विम्व र-हित एटले इच्छापूर्वक तेणीना दर्शनरूपी अमृतरसतु पान करीने ते कुमार प्रीम्प श्रुतुमां जळपान करता मारवाडना मुसा फरनी जेम वृत्ति पाम्यो ज नहीं ते कन्या पण नेत्रना कटाच नाखवा पूर्वक कुमारीना सासु जोती अने पोतानी दासी साथे कांइक चात करली धीजे ठेकाणे जवा चाली कुमार पण तेणीना मार्ग तरफ दृष्टि राखी तेर्यानी पाछळ पाछळ चान्यो तेवामां ते कन्यानी दासी पोताना हायमां धे बख्खो, ताबूल अने पुष्प लइ कुमार पासे आवी अने ते सर्व वस्तु कुमारने आपीने बोली के—“ हे प्रभु ! तमे सरोवरने कांठे ने कन्याने जोइ हती तेणीए पोताना चित्तनी जेम आ वस्तुओ तमने

के—“ते मारो शत्रु विद्याधर क्यां छे ?” ते बोली के—“तेणे मने पाठसिद्ध शांकरी नामनी विद्या आपी छे. तेनुं स्मरण करवाथी ते परिवाररूपे थह हुं जे कार्य वतावुं ते कार्य करी आपे छे, मने कांइ उपद्रव थतो होय तो तेनो ते नाश करे छे, अने हुं पूछुं त्यारे ते विद्याधरनी वार्ता मने कहे छे. तेथी ते विद्याने पूछीने हुं कहुं छुं के—जेणे मारुं हरण कर्युं छे ते नाट्योन्मत्त नामनो खेचर मारुं तेज सहन नहीं थवाथी मने अहीं मूकीने पोते विद्या साधवा माटे गाढ एवी वंशनी झाडीमां गयो छे. ते उंचा पग अने नीचे मुख राखी धूम्रपान करी विद्यानुं साधन करे छे, तेने हे स्वामी आजे ज विद्या सिद्ध थवानी छे. तेथी विद्याना बळवडे अधिक पराक्रमी थयेलो ते दुष्ट आजे अहीं आवीने मने परणवा प्रयत्न करशे.” आ प्रमाणे सांभळी कुमारे तेथीने कहुं के—“ते विद्याधर हमणां ज मारी अज्ञानताथी मारा ज हाथे खड्गवडे हणायो छे.” आवुं कुमारनुं वचन सांभळी प्रियनो लाभ अने अप्रियनो विनाश थवाथी अत्यंत हर्ष पामेली ते बोली के—“हे नाथ ! ते बहु ज ठीक थयुं छे.” पछी कुमार ते ज वखते तेने गांधर्वलग्नथी परणयो, अने त्यां विविध प्रकारनी रतिक्रीडावडे तेथीने क्रीडा करावी ते रात्रि क्षणनी जेम निर्गमन करी.

पछी प्रातःकाल थतां कुमारे आकाशमां विद्याधरीओनो ध्वनि सांभळयो, एटले तेणे पुष्पवती प्रियाने पूछयुं के—
 “हे प्रिया ! आ आकाशमां कोनो ध्वनि संभळाय छे ?” पुष्पवतीए कहुं के—“हे प्रिय ! नाट्योन्मत्त नामना तमारा शत्रुनी खंडा अने विशाखिका नामनी वे वहेनो छे, तेओ विवाहनी समग्र सामग्री लइने अहीं आवे छे, परंतु तेनुं आववुं हवे निष्फल छे. कारणके तेनी इच्छा कांइक हती, देवे ते अन्यथा करी नांखी छे. तोपण हे स्वामी ! हाल तेनाथी छुपा रहे-

तेथी श्रीढामां रसवाळा एवा मने धिक्कार छे " ए प्रमाणे कुमारे पोताना आत्माना पणी निंदा करी पळी त्यांची आगळ जतां कुमारे एरु सात माळनो मेहेल जोयो ते मेहेल फरतु नदननयी पण अधिक मनोहर वन हतु जाणे साक्षात् स्वर्ग होय तेना ते प्रासादपर कुमार चढ्यो, तो सातमे माळे तेणे एक कमळना सरला नेत्रवाळी देवांगना जेवीं सुदर कन्या जोइ कुमारे तेंने पूछ्यु के- " हे कन्याणी ! तु कोण छे ? अने अहीं निर्जन वनमां केम रही छे ? " ते सांमळी ते कन्या प्रथम तो भय पामी, पण पळीथी धीरन राखी गदगद कठे बोली के- " हे मद्र ! मारो वृत्तांत घणो मोटो छे, माटे प्रथम तमने ज हु पूछु छु के- " तमे कोण छो ? अने अहीं केम आव्या छो ? " ते सांमळी कुमार हर्षे पाभी बोण्यो के- " हु पाचाल देशना ब्रह्मराजानो पुत्र बलदत्त छु " आटलु सांमळतां ज ते कन्या आनद पाभी तत्काळ उभी थइ अने नेत्ररुपी अज लिमाथी पढतां हर्षनां अटुवेडे जाये कुमारने पाद्य करती होय एटले तेना पग घोती होय तेम ते कन्या कुमारना चरण कमळमां पडी पळी उभी थइने बोली के- " वणु सारु थयु के अहीं शरण विना रहेली हु शरणरूप तमने पाभी " दस बोलवी ते सारा दांतवाळी स्त्री रोवा लागी तेने कुमारे धीरज आपो पूछतु के- " हे सुदरी ! तु कोण छे ? ते हये कहे. " त्यारे ते बोली के- " हु तमारा मामा पुष्पचूल राजानी पुत्री तमने ज आपेली अने जेने बदले तमारी पासे दासीने मोकलेली ते पुष्पवती छु परणवाना दिवसनी राह जोती हु एरुदा उधानमां झीडा करती हती, त्यांची कोइ अघम विघाथर मारु हरण करी मने अहीं लइ आव्यो छे हे स्वामी ! अयुनना पियोगरुपी दावानळवेडे मारु शरीर आटला काळ सुधी बढतु हतु, तने तमे आच तमारा दर्शनरुपी अमृतनी वृष्टिदे नवरात्री शांत करुं छे " कुमारे तेणीने पूछतु

कहा छतां कुमार तेमनी साथे वनमां गयो. त्यां फळ अने पुष्पोना भारथी नमी गयेला मोटा वृचोने जोतो कुमार आनंद पामवा लाग्यो. तेवामां जाणे विंध्यपर्वतनो नानो भाइ होय एवो एक मोटो हस्ती कुमारना जोवामां आव्यो. तेने जोइ कुमार सर्व तापसोए ना पाळ्या छतां तेनी पाछळ चाल्यो. पछी कुमार ते हाथीने हाक मारी बोलाव्यो एटले ते हाथी पण क्रोध करी पाछो फर्यो. नदीना पूरनी जेम शीघ्रपणे सन्मुख आवता ते हाथीने जोइ तेने छेतरवा माटे क्रीडारसिक कुमारे तेनी सन्मुख पोतासुं उत्तरीय वस्त्र फेंवसुं. तेने हाथीए क्रोधथी सुंढवडे पकडी आकाशमां उछाळ्युं. तेने नीचे पडतां ज हाथीने छेतरा कुमारे ज तेने पाछुं लइ लीधुं. आ ग्रमाणे हाथीनी साथे कुमारे घणा काळ सुधी क्रीडा करी, तेवामां मेघे शरनी जेवी जळधारावडे ते हाथीने उपद्रव कर्यो, तेथी ते हाथी नासिने जतो रबो.

पछी एकलो पडेलो कुमार रस्तो नहीं जाणवाथी दिङ्मूढ थयो, तेथी ज्यां चलासुं त्यां चालवा लाग्यो. मार्गमां एक गिरिनदी आवी, तेने उत्तरी कुमार सामे कांठे गयो. त्यां एक जूडुं नगर उज्जड थयेळुं तेणे जोसुं. तेमां प्रवेश करतां कुमार एक वांसनी झाडी जोइ, अने ते झाडीनी वहार एक खड्ग तथा ढाल पडेलं जायां. ते जोइ शस्त्रप्रिय कुमारे खड्ग हाथमां लइ ते खड्गनी परीचा करवाना हेतुथी तेने ते ज झाडीमां चलाव्युं अने एक ज घाथी तेणे ते झाडी कापी नांखी. परंतु तेमांथी फरकता ओष्ठवाळं एक मस्तक नीकळेळुं जोइ ब्रह्मदत्त आति पाम्यो. पछी सारी रीते तपासपूर्वक अंदर जइ कुमारे जोसुं तो तेना जाणवामां आव्युं के—“ उंचा पग अने नीचे मस्तक राखी धूम्रपान करता आ कोइ साधकनुं मस्तक माराथी छेदासुं. ” एम जाणी कुमारेने घणो पश्चात्ताप थयो के—“ हाहा ! कोइ विनापराधी विद्यासाधक माराथी मरायो,

तेथी तेने एक बटवृद्धनी नीचे राखी वरघनु शीघ्रपणे जळ लेवा चाल्यो ते वखते सायकाळनो समय थयो हतो तेवामा त्यां आवी प्होचिला दीर्घराजाना सुमटोए वरघनुने ओळखी तेने रुधयो, पकळ्यो, अने तेने ब्रह्मदत्तने वताववा माटे खूब मारवा लाग्या ते वखते वरघनुए दूरथी कुमार सज्ञा करी तेथी कुमार पारानी जेम कोइ न नाणे तेम त्याथी नासी गयो

शीघ्रपणे नासतो ब्रह्मदत्त एक मोटा गहन अरण्यमा पडयो त्यां नीरस फळ खाइने पण तेणे आजीविका करी ' दुखी अवस्थामा जे मळे ते एाइ लेवु जोइए ' ते अरण्यमा ममतां नीचे दिवसे कुमारे एक तापसेने जोयो तेथी समुद्रमां पडेलो माणस जेम वहाणने जोइ हर्ष पांसे तेम ते तापसेने जोइ कुमार हर्ष पांम्यो कुमारे तेने पूछ्यु के—“ हे पूज्य ! आपनो आश्रम कयां छे ? ” ते सामळी ते तापस कुमारेने आश्रममां कुलपति पासे लइ गयो त्यां कुमारे नत्रताथी कुळपतिने नमस्कार रुयो त्यारे कुळपतिए तेने पूछ्यु के—“ हे वत्स ! तु कोण छे ? अने वायु पण सचार न करी शके एवा आ गहन वनमां तु शी रीते आव्यो छे ? ” त्यारे कुमारे तेमनी पासे पातानो सर्व घृचांत यथार्थ कळो ते सांभळी कुळपति गदगद स्वरे बोल्या के—“ हे वत्स ! तारा पिता ब्रह्मराजानो हु लघु आता छु हवे तु तारे ज घेर आव्यो छे, तेथी अहीं सुखे करीने रहे अहीं कोइनो भय नथी ” आ प्रमाणे कुळपतिनु वचन सांभळी कुमार हर्ष पांमी त्यां सुखेथी रळो तेवामा अनुक्रमे वर्षाश्चतु आव्यो त्यां कुळपतिए कुमारेने विशेष प्रकारनी समग्र कळाओ मयावी तेने अति कुशळ वनाव्यो

' सत्यात्रमां आपली विद्या अनंत फळने आपनारी थाय छे '

त्यारपछी अनुक्रमे शरदश्चतु आवी, त्यारे कद विंगेरे लेवा माटे मुनिओ बीजा वनमा चाल्या ते वखते कुळपतिए ना

गेरुना रंगेलां वस्त्रो धारण कर्यां तथा पोताना कंठमां ब्रह्मघ्न (जनोइ) धारण कर्युं. त्यारपछी वरघनुए कुमारना वक्ष-
स्थळ उपर श्री वत्सलुं चिन्ह हंतुं तेने चार आंगळना पहोळा वखना पाटाथी वींटीने ढांकी दीधुं. ' अहो ! शत्रुनो भय
प्राणीओने उत्कट होय छे. "

आ प्रमाणे वेपांतर करीने ते बने गाममां पेठा. त्यां कोइ ब्राह्मणे तेमने भोजन माटे निमंत्रण करी अति गौरवथी
बनेने जमाब्बा. त्यारपछी ते ब्राह्मणनी स्त्रीए हर्षथी ब्रह्मदत्तना मस्तकपर अक्षत छांटाया, अने उज्वळ वखनो जोटो तथा
अप्सरा जेवी पोतानी सुंदररूपवाळी कन्या ब्रह्मदत्त पासि मूकी. ते जोइ वरघनुए कहुं--" आ ब्रह्मचारी वदुकने तमे आ
शुं आपो छो ? अतिमनोहर हारलताने कोइ पण माणस गंधेडानी डोकमां नांखतुं नथी. " ते सांभळी ब्राह्मण बोल्थो
के--" आ बंधुमती नामनी मारी पुत्री छे. आनो वर चक्रवर्ती थसे एम मने एक नैमित्तिके कहुं छे. वळी तेणे कहुं हतुं
के--हृदय उपर वखनो पाटो बांधीने मित्र सहित जे तारे घेर आवीने भोजन करे तेने आ कन्यानो वर जाणवो. तेथी आ
योग्यने सद्विधानी जेम मारी पुत्री आपुं छुं. परंतु हे भद्र ! समज्या विना आ मारी प्राणप्रिया पुत्रीने जेम तेम हुं आपी
देतो नथी. " आ प्रमाणे ब्राह्मणना कहेवाथी मित्रनी संमति लइ कुमार ते कन्याने परएयो. पछी ते रात्रि त्यां ज रही
बंधुमतीने पोतानी रात्य हकीकत कही तेथीने त्यां ज राखी पोते मित्र सहित प्रातःकाळे त्यांथी चाली नीकळ्यो.

बने मित्रो घणे दूर गया त्यारे तेमणे सांभळ्युं के--" दीर्घ राजाना सुभटोए ब्रह्मदत्तने पकडवा माटे सर्व मार्गो रुंध्या
छे. " ते सांभळी बने मित्रो प्राणलुं रक्षण करवा माटे उन्मार्गें चालवा एक मोटी अटवीमां गया. त्यां राजकुमारने तृपा लागी.

सर्वे परिवाराने रजा आषी बहु अने वरघनु मित्र सहित लाषागृहमां गयो त्या मंत्रीपुत्रे कुमारानी सायें वातो करी अर्ध रात्रि निर्गमन करी, तेवामां तुलनीए पोताना टानगी माथसो पासे ते लाषागृहमां चोवरफथी अग्नि मूकाव्यो तरत ज दीर्घ अने तुलनीनो जाखे अपयश होय तेम घुमाबो पृथ्वीपर चोवरफ व्यापी गयो, अने तेनी स्वर्षापी ज जाखे होय तेम अग्नि पण ते लाषागृहमां चोवरफ व्यापी गयो ते जोइ मयभीत घइ कुमारे मित्रने पूछुनु के-“ आ शु ? आ शु ? ” यरघनुए नगर आप्यो के-“ हे स्वामी ! आ सर्व सुलनीनी दृष्ट घेष्टा छे परतु तमने आ उपद्रवथी वचाववा मांटे मारा पिताए अहीथी पोतानी दानयाया सुथी सुरग त्योदाथी राणी छे, तो अही पादना प्रहारवडे ते सुरगनु द्वार प्रगट करी तेमां प्रवेश करी बळी माता पिताए आ पुर्वांत गुप्तरीते तमारा मताराने पण आगळथी अण्णव्यो हतो तेथी तेणे पण पोतानी कयाने बले आ दागीने मोकळी ते, तेथी ते सचथी पण तमारे मोह राखयानी नरर नथी ” आ प्रमाणे मित्रनु वचन मांमळी पादप्रहार नडे पृष्ठीना पुटने फोडी सुरंग प्रगट करी वने मित्रो भोंपरामां योगीनी जेम पेठा ते सुरगने चीने छेडे वने मित्रो नीवड्या, ते ज पयले त्या मंत्रीए पे अथो तेंवार राख्या हवा, तेनापर आरुड थइ ते वने कुमारे ते ज रात्रिमां शाघ्रपणे पचाम योजन दूर नीवळी गया तेडलामां त्यां पणा मार्गना अमने लीधे वने अथो पडीने मरण पाव्या तेनो त्याग करी वने मित्रो पणे चालता क्रोडुक नामना गाममां गया त्यां राजपुत्रे वरघनुने कणु के-“ हे मित्र ! मने क्षुधा अने तृषा अत्यंत पाया करे छे ” तयारे वरघनु वॉण्यो के-“ हे स्वामी ! घण्यार तमे अही रहो ” एम कही कांइक पिचार करी ते गाममांथी इनामने तेडी लाची वनेए मात्र शिरा राखी बाकीनु मुडन कराव्यु पळी तेओए मध्याकाटना अत्र नेवा

अहीं धनुमंत्रीए लाजागृह कराव्युं जागी दीर्घ तथा चुलनीनो दुट विचार समजी लीधो. तेथी ब्रह्मदत्तकुमारने वचाववा माटे तेणे दीर्घराजा पासे जइने कहुं के-“ हे राजा ! मारो पुत्र वरघनु आपनी आज्ञा पाळ्यामां निपुण छे, अने हुं हवे अतिबुद्ध थयो छुं, तेथी आपनी आज्ञाथी कोइ ठेकाणे जइ आत्महित करुना चाहुं छुं. ” ते सांभळी दुट हृदयवाळा दीर्घने विचार थयो के-“ जो आ मंत्री अहींथी क्याइ जसो तो ते कोइ पण मारुं अनर्थ करसो अने तेनी मने खबर पण नहीं पडे. ” आ प्रमाणे तेना हृदयमां शंका थवाथी ते दीर्घराजा दंभथी स्नेहपूर्वक बोल्यो के-“ हे मंत्री ! चंद्र विना आकाशनी जेम तमारा विना प्रा राज्य शोभे नहीं. तेथी बीजे ठेकाणे दूर नहीं जतां अहीं ज रही दानादिक घर्म इच्छा प्रमाणे करो. ” आ प्रमाणे दीर्घराजाना कहवाथी बुद्धिमान धनुमंत्रीए गंगानदीने कांठे एरु दानशाळा बंधावी अने त्यां रही दीनादिकने अन्नादिकहुं यथेच्छ दान देना लाग्यो. पछी दान, उपकार अने मानथी बश करेला पोताना खानगी माणसो पासे ते मंत्रीए गुप्तरीते लाजागृह युधी ने गाउ लांवी सुरंग खोदावी. पछी धनुमंत्रीए आ वात पुष्पचूल राजाने पण खानगीरिते जणावी. तेथी तेणे पोतानी पुढीने वदले एरु सारी रूपवती दासीने मोकली. तेगीने उत्तम वस्त्र तथा आभूषणो पहराव्यां हवां तेथी लोके तेने राजपुत्री ज मानी. ‘ मणिजडित तेजस्वी करेलुं पीतळ पण सुवर्णनी शोभा आपे छे. ’

पछी गणिकाना प्रेमनी जेम मन विना चाल आडबरथी चुलनीए महोत्सवपूर्वक ते कन्यानो पुरप्रवेश करावी तेने ब्रह्म-दत्तनी साथे परणावी. पछी सर्व जनोने राजा दंड चुलनीए बहु संहित पुत्रने लाजागृहमां जवाहुं कहुं, त्यारे कुमार पण

एतदा मद्र नाति। हाथणी अने युग जातिना हाथीने लद कुमार अत'पुरमां गयो अने प्रथमनी जेम च बोली पोताने स्थाने गयो त्यापखी दीर्घ जुलनीने फसुं के—“ हे प्रिया ! आ तारा पुत्रनी हलाहळ विष जेवी अने गूढ अभिप्रायगळी वाणी समिळ ” देखीए रुष्टु—“ अले गेने तेम घाले, पण ते पाळकथी गु यमानु छे ? ” त्यापखी एकदा ब्रह्मदत्तकुमार हली अने बगलाने ते च रीते लागी प्रथमनी जेम बोली पोताने स्थाने गयो त्यारे दीर्घे राणीने फसुं—“ हे देवी ! आ तारा पाळक पुत्रनु बचन समिळ घूमाडो जेम अग्निने गुरांवे छे तेम आ कुमार मननी अदर रहेला कोयने सूचवे छे आ कुमार मोटो गये त्यारे अरश्य थापणा सुगमां विघ्न करुं, तेथी उत्पन्न यवा व्याधिनी जेम आ दुष्ट पाळकनु अत्यारथी च उच्छेदन करुं योग्य छे ” ते नामळी देवी बोली के—“ हे स्वामी ! राज्यने धारण करनारा आ मारा औरत पुत्रने दु केम मार ? फथुओ पण पोतानो वर्यांतु प्राणनी जेम रक्षग करे छे ' करीधी दीर्घे बोन्वो के—“ हे मुंदरी ! आ तारा पुत्रने तु शत्रु च मानी ले ते तारो नथी एम नखी जाण दु तारो प्रिय हातर छु तो तारे घया पुत्रो यरो ” आ प्रमाणे दीर्घेपुं यवन समिळी विषयपरना रागने लीधे पुत्रपर मोह रहिग यंपली जुलनीए तेनु यवन अगीकार फसुं अने पूज्यु के—“ कया उपायथी तने मारयो के जेथी आपखी लारुमां निंदा न घाय ? ” त्यारे दीर्घे बोन्वो के—“ आ कुमारनां लान करीए, तेनुं रागनगृह लागतु बनारीए, अने तेमां जना-आवगानु एरु च द्वार करीए पखी तेमां वदु सहित कुमार रांय गुर जाय त्यारे तेमां अग्नि गळगायवो के जेरी ते यकी जाय ” आ प्रमाणे दीर्घे अने जुलनीए निश्चय करी लाघा गृह पराण्य पखी पुत्रपरु रागानी पुत्रपयती नामनी कन्या मांये कुमारलो सवध करी तेमनां लग्नी तैयारी करया मंडी

‘अहो ! इंद्रियो अति दुर्जय छे !’ जेम गांडी थयेली स्त्री लूगडानि तजी दे, तेम चुलनीए पण मृत्यु पामेला पतिपरना प्रेमनो सर्वथा त्याग कर्यो. ए रीते ते बन्ने रतिनुं सुख भोगववा लाग्या. एस करतां दिवसो क्यां जाय छे तेनी पण तेमने खबर पडती नहोती.

केटलेक दिवसे आ बनेनो दुराचार धनु नामनो मंत्री के जे ब्रह्मराजाना चीजा हृदयरूप ज हतो तेना जाणवामां आब्यो, एटले ते सदबुद्धिना समुद्रे विचार कर्यो के—“जातिना स्वभावथी ज चपळ मतिवाळी चुलनी आबुं अकार्य करे ते तो ठीक, परंतु थापणरूपे सोंपेलुं आ आबुं राज्य दीर्घराजा स्वेच्छाथी भोगवे छे अने आबुं दुराचरण सेवे छे ते तेने छाजतुं नथी. आम करतां तो ते दुष्ट कदाच राजपुत्रनुं पण सराच करे तेमां शुं आश्चर्य ? कारण के नीच माणस सर्पनी जेम पोषण करनारने पण वश थतो नथी. ” आ प्रमाणे विचारी मंत्रीए ते सर्वे वृत्तांत पोताना पुत्र वरधनुने कल्लो. कारण के तेनी बुद्धि अत्यंत निपुण हती अने ते ब्रह्मदत्तकुमारनो प्रियमित्र हतो. ते वृत्तांत वरधनुए पण अवसरे कुमारने कल्लो. ते ब्रह्मपुत्रथी सहन थइ शक्यो नही. तेथी ते ते बन्नेपर कोप पामी एक कोयल तथा एक कागडाने बांधी साथे लइने अंतः-पुरमां गयो. त्यां चुलनी अने दीर्घे सभळतां ते बोल्यो के—“जेम आ कागडो अने कोयल वर्णसंस्कर होवाथी वध करवा लायक छे, तेम बीजो पण कोइ आवो हशे तो तेनो पण हुं अउश्य वध करीश. ” आ प्रमाणे कही कुमार पोताने स्थाने गयो, त्यारे दीर्घे चुलनीने कहु के—“आ कुमारे गने कागडो गण्यो छे अने तने कोयल गणी छे. आ प्रमाणे कहेवाथी ते आपणने बन्नेने हणवा इच्छे छे. ” राणीए कहुं—“आ बळकना वचनथी काइ भय राखवा जेनुं नथी. ” फरीथी

राजा, श्रीजो कौशल देशनो दीर्घ नामे राजा अने चौधो चपा नगरीनो स्वामी पुट्टचूल नामे राजा ते पांचिने परस्पर अति गाढ स्नेह हतो ते पांचे मित्रो परस्परनो विरह सहन करवामां अशक्त हता तेथी तेथो अनुक्रमे एक एकला नगरमां एक एक वर्ष माये ज रहेता हता एकदा चाराना क्रमथी कांयोन्यनगरमां ते सर्वे रखा हता त्यां केटलाक दिवसो गया पथी एक दिवस ब्रह्मराजाना मस्तकमां दु सह व्यथा थवा लागी अने ते अत्यंत दु सह थइ पढगाथी तेनी मरणात स्थिति थइ आवी एटले ब्रह्मराजाए वार वर्षनी उम्मरवाळा ब्रह्मदचकुमारने मित्रोना खोळागां स्थापन करीने कष्टु के— “ तमारे आ वाचक पासे आ मारु राज्य करावतु ” एम कही ब्रह्मराजाए शरीरनो त्याग कर्षो पथी ते मित्र राजाओए तेनी मृतत्रिया कनीने विचार कर्षो के—“ ज्या सुधी आ ब्रह्मदचकुमार चाल्यानस्थामां छे त्यां सुधी आपणे आरबकोनी जेम वार'फरती तेना राज्यतु रक्षण करखु ” आ प्रमाणे निश्रय करी दीर्घराजाने तेना रबण मांटे त्यां मूकी बीना त्रय मित्रराजाओ पोतपोताना नगरमां गया

पथी दीर्घराजा रबक विनाना ओदन (अन्न) ने कागडानी जेम ते रबक विनाना समग्र राज्यने इच्छा प्रमाणे भोगववा लाग्यो अने जेम वीलाडो पोताने मळेलु तमाम दूध पी जाय तेम तेणे ब्रह्मराजानो चिरकाळथी सचय करी राखेलो भडार साली करी नांर्यो तेम ज प्रथमना परिचयने लीधे अत पुरमां पण अप्रतिबधपणे जवा आववा लाग्यो अतेउरमां चुलनी राणीनी साथे निपुण वाणीबडे मरकरियुक्त वातो करया लाग्यो अनुक्रमे लोकापवादनी अवगणना करी, ब्रह्मराजानी मित्राहने वीसरी जइ तथा दुळाचारनो लोप करीने ते हमेशां चुलनी राणीनी साथे क्रीडा करवा लाग्यो.

आ प्रमाणे तेचुं वचन सांभळी चित्रमुनिए विचार कर्यो के—“ अहो ! मोह अति दुर्जय छे ! के जेथी आ मारो भाइ आगमने जाणे छे तोपण जाणी जोइने ज संसारसमुद्रमां पडे छे तेथी हुं तेने बोध करूं. ” एम विचारी तेणे संभूतने कहुं के—“ हे भाइ ! आ चिंतामणि जेवा तपना फळ बदल आहुं तृण जेचुं फळ सा माटे मागो छो ? जे माणस मोचनुं सुख तजीने चणिक भोगोनी आकांक्षा राखे छे, ते चिंतामणि रत्ननो त्याग करी काचना ककडानो स्वीकार करे छे. तेथी हे पंडित ! दुःखना कारणरूप आ निदाननो त्याग करो. केम मोह पामो छो ? ” इत्यादिक कहीने घणी रीते समजाव्या छतां ते संभूतमुनिए नियाणानो त्याग कर्यो नहीं. ‘ विषयोपरनी तृष्णाने धिंकार छे. ’ त्यारपळी आयुष्य पूर्ण थये ते वने भाइओ सौधर्म देवलोकमां देव थया. त्यांथी चवी चित्रनो जीव पुरिमताल नामना नगरमां श्रेष्ठीपुत्र थयो.

हवे संभूतनो जीव चर्चाने मोटी ऋद्धिवाळा कांपील्यपुर नामना नगरमां ब्रह्म नामना राजानी चुलनी नामनी राणीनी कुचिमां अचतर्यो. ते वखते चुलनीए चौद महास्वज्जो जोयां. ते जोइ जागृत थयेली राणीए ते घृचांत ब्रह्मराजाने कखो. ते सांभळी राजाए तेने कहुं के—“ हे प्रिया ! आ शुभ महास्वमोर्था तारे चक्रवर्ती पुत्र थशे. ते सांभळी राणी खुशी थइ. पळी सपय पूर्ण थये राणीए श्रेष्ठ पुत्र प्रसव्यो. राजाए मोटा उत्सवथी तेनो जन्ममहोत्सव कर्यो. पळी अनुक्रमे राजाए महोत्सवपूर्वक तेचुं ब्रह्मदत्त नाम पाडयुं. ते कुमार अनुक्रमे शुक्रपचना चंद्रनी जेम शुभ कळाभोवडे शोभतो वृद्धि पामवा लाग्यो अने अति मधुर वचनरूपी अमृतवडे लोकोने आनंद आपनार थयो.

आ ब्रह्मराजाने चार राजाओ भिव हता. तेमां पहेलो काशी देशनो कटक नामे राजा, बीजो गजपुरनो करेणुदत्त

थया नहीं. तेटलामां लोकना मुखथी ते वृत्तांत सांभळी चित्रमुनि पोते त्यां आव्या, अने तेणे संभूतमुनिने कहुं के-“ हे भाइ ! चारित्ररूपी वननो दाह करनार आ कोपनो त्याग करो. केमके कांइक न्यून पूर्वकोटि वर्षो सुधी निर्मळ चारित्रजुं पालन करीने जे पुण्यकर्म उपार्जन कर्तुं होय, तेने पण साधु एक अंतर्मुहूर्तमां ज कपायनी कळुपताथी हारी जाय छे. अज्ञानी जनोना संगथी साधुओने लोकोना आक्रोश, आघात, मरण अने चारित्रनाश विगेरे सुलभ थइ शके छे, परंतु तेमां उत्तर उत्तरने अभावे मुनिओ लाम ज माने छे. (एटले के मुनिने कोइ आक्रोश करे एटले गळो दे तो मुनि पोताना मनमां एम धारे के-“ आ माणस मात्र माने गळो ज दे छे पण कांइ मारतो नथी, तेथी मने-मारा आत्माने शुं नुकशान छे ? ” कदाच मार मारे तो एवुं विचारे के-“ मने मात्र मारे ज छे, पण तेथी कांइ हुं मरी जवानो नथी. ” कदाच मरण पमाडे तो पण ते एवो विचार करे के-“मारा देहनो नाश करे छे, पण मारा चारित्रनो नाश करता नथी.” एम विचारी साधु लोकोना आक्रोशादिकने पण लामरूपे ज माने छे.) हे भाइ ! आ पुरुषोए अपकार कर्को छे एम धारी तेनापर कोप करता हो तो तो कोप उपर ज कोप करवो योग्य छे. कारण के ते कोप धर्मधननो नाश करी अतंत दुःख आपनार छे.”

आ प्रमाणे मेधनी दृष्टिवडे जेम वननो दावानळ शांत थाय तेम शास्त्रने अनुसरता चित्रमुनिना वचनोवडे संभूत मुनिनो कोप शांत थइ गयो. पळी शांत थयेला ते मुनिने वंदना करी राजा विगेरे सर्व जनो पोतपोताने स्थाने गया, अने ते बन्ने मुनिओ पण उद्यानमां गया. त्यां तेमण्ये विचार कर्को के-“ आहारने माटे घेर घेर अटन करतां पण आपणने मोडुं कष्ट प्राप्त थाय छे, अने आ शरीर तो आहारथी पोपण कर्को छतां पण एकवार अवश्य जवातुं ज छे. तेथी हवे

जेवा ते क्रूर अने प्रचंड सुमटो ते मुनिने अति निर्दयपणे याटि निर्दयपणे याटि विगेरेना प्रहार करवा लाग्या ते प्रहारथी व्याकुळ थयेला साधु शीघ्रपणे महाकष्टयी पाछा बळ्या ते मुनि जता हवा तो पण ते नमुचिना निर्दय सुमटो प्रहार करतां विराम पाम्या नहीं, त्यारे ते मुनि प्रकृतिथी शांत हवा तो पण कोप पाम्या ' स्वभावथी शीतळ जळ पण अग्निना योग्यो उष्ण थाय ज छे ' तेथी ते मुनिना सुउमांथी प्रथम धूमाढानो समूह नीकळ्यो अने त्यारपथी ज्वाळाना समूहवडे आकाशतळनो स्पर्श करती तेचोलेरया नीकळी ते जोइ मय अने कौतुकथी पुरजनो ते मुनिने शांत करवा एकठा मळ्या अने सनत्कुमार चक्रवर्ती पण ते घृचांत सांमळी एकदम मुनि पासे आव्या चक्रीए नमस्कार करी मुनिने विज्ञप्ति करी के--" हे पूज्य ! आपने आवो कोप करवो योग्य नथी अग्निथी बळ्या छतां पण अगुरुनो धूप दुर्गंध आपतो नथी हे मगवान् ! अमारा पर कृपा करो अने आ कोपना फळने शीघ्र सहरी न्यो कारण के दुर्जन पुरुपना स्नेहनी जेम सत्पुरुषनो क्रोध विपरीत फळ आपनार थतो नथी कष्टु छे के--

“ न भवति भवति च न चिर, भवति चिर चेत्फले विसर्दति । कोपः सत्पुरुषाणां, तुल्य स्नेहेन नीचानाम् ॥ ”

(न होये होय तो चिर नहीं, चिर रहे तो फळ छेदो रे; सजन क्रोध ते एहयो, जेहवो दुर्जन नेहो रे पाप०)

“ सत्पुरुषो नो कोप नीच पुरपोना स्नेह जेवो छे एटले के ते रने प्रथम तो थाय ज नहीं, थाय तो चिरकाळ रहे नहीं अने कदाच चिरकाळ रहे तो तेंसु कांइ पण फळ थाय नहीं ” तेथी करीने हे पूज्य ! नीचजनेने उचित अने मुनिजने नहीं आदर कोला आ कोपने मूकी दो, तजी दो ” आ प्रमाणे राजाए विनति कर्यो छतां अति कोप पासेला ते मुनि शांत

निश्चल रहेला एक उत्तम गुणी मुनिने जोइ ते बन्ने भाइओ अत्यंत आनंद पाग्या. जेम पथिको वृत्तनी छायाने पामीने संताप रहित थाय, तेम ते बन्ने ते मुनिने पामीने समग्र संताप रहित थया. मुनिने जोइ आंखमां आवेला अथुना मियथी तेओए पूर्वतुं सर्व दुःख वमी नांखुं. थोडीवारे ध्यान समाप्त करी मुनिए तेमने पूछतुं के—“ तमे कोण छो ? अने क्यांथी आव्या छो ? ” त्यारे तेमणे पोतानो सर्व वृत्तांत कळो. अने भृगुपात करवानो विचार जयाव्यो. ए सर्व हकीकत सांभली मुनिए कहुं के—“ हे बुद्धिमान ! भृगुपात करवाथी तो मात्र देहनो ज विनाश थाय छे; पण पूर्वे करेलां कर्मनो विनाश थतो नथी. तेथी तमारे आत्मघात करवो योग्य नथी. दुःखतुं कारण पापकर्म छे अने ते पापकर्म तपथी ज क्षीण थाय छे. तेथी आ त्याग करवा लायक देहने तपतुं आचरण करी सफल करो.” ते सांभली वैद्यना वचनने जेम मांदो माणस स्वीकारे, तेम ते बन्ने भाइओए ते मुनितुं वचन अंगीकार कर्तुं, अने तरत ज तेमणे ते गुरु पासे दीक्षा लीथी. अनुक्रमे तेओ गीतार्थ थया. छट्ट, अष्टम विगेरे तपवडे पापकर्म सहित देहने शोषण करता जाणे मूर्तिमान तप अने शम होय तेम ते बन्ने साथे ज पृथ्वीपर विचरवा लाग्या.

विहारना क्रमे एकदा ते चित्र अने संभूत मुनि हस्तिनापुर आवी नगरनी वहार उद्यानमां रही दुष्कर तप करवा लाग्या. त्यां एकदा मासक्षपणने पारणे संभूत मुनि भिद्दाने माटे पुरमां अटन करता हता, तेवामां पैला दुष्ट नमुचि सचिवे तेने जोया. तेने जोइ नमुचिना मनमां शंका थइ के—“ कदाच आ मारं वृत्तांत अहीं प्रगट करशे तो मारी फजेती थशे. ” एम धारी ते दुष्टे पोताना सुभटांने आज्ञा करी के—“ आ साधुने आ नगरमांथी काढी मूको. ” ते सांभली यमराजना दूत

एकदा ते नगरीयां कौमुदीनो महोत्सव आब्यो ते वसते चित्र अने सभूत ए वने भाइथोए राजानी आबालु उल्लघन करी पुरा उपर स्वच्छ नख दाँकी कौतुरुधी नगरीयां प्रवेश कर्यो त्यां आखी नगरीया उरकठा पूर्वक गुप्तरीते फरी नगरीना लोकोनो गीतगानादिक उरसव जोवा लाग्या एक शीयाळनो शब्द सांमळी वीजा शीयाळ जेम शब्द करे तेम लोकोना गीतगान सांभळी ते चित्र अने सभूतने पण गावानी इच्छा थइ तेथी राजाना भयने पण दूर करी तेओ अति मनोहर गीत गावा लाग्या ते साभळीने मासीओ जेम मधपुडाने वीटी ले तेम लोको तेमने वीटाइ वळ्या “ आ कोण गाय छे ? ” ते जायवा माटे लोकोए तेमना मुखपरथी वखने दूर करुं एटले तेओ ओळखाया राजानी आज्ञानो लोप कर्यो जाणी ते वखने लोकोए बहु मार्या नासता, दीनपणे जोवा, भयथी व्याकुळ थयेला, पगे ओकरो खाता अने लोकोनो मार सहन करता तेओ महा सुरकेलीए नगरीनी बहार नीकळ्या.

पछी एक मनोहर उद्यानमा जइ तेओ परस्पर विचार करवा लाग्या के—“ आपणे कुळवंट दूषित होवाथी आपणा रूप लावएय अने कळाकुशळादिक गुणो सर्व निष्कळ छे क्षयरोगवडे जेम शरीरना सर्व धातुओ नष्ट थाय, तेम आ जातिना दोपवंडे आपणा सर्व गुणो नष्ट थया छे जेम व्यसने करीने ज व्यसन-कष्ट थाय छे, तेम आपणी जातिना दोपे करीने आपणा गुणो पण दोपरूप थया छे अने ते दोप शरीरनी ज साये रहेलो छे, तेथी आपणे रजनी जेम आ शरीरनो ज त्याग करवो योग्य छे ” एम विचारिने मरवानी इच्छाथी ते अने दबिथ दिशा तरफ चाच्या दूर गया त्यां एक मोटो पर्वत तेमणे जोयो ते पर्वत उपर चडीने शृगुपात करवानी इच्छाथी वने भाइओ तेनी उपर चड्या त्यां ध्यानमां

तथा संभूतने विचित्र कळाओ भणववा लाग्यो. ते भूतदिबनी स्त्री ते नमुचिनी स्नान भोजन विगेनी परिचर्या करती होती, तेना परिचयथी ते बन्नेने परस्पर प्रीति थइ, तेथी तेओ एकांतमां क्रीडा करवा लाग्या. ए रीते केटलोक काळ व्यतीत थयो त्यारे ते दृष्ट नमुचिनो दुराचार भूतदिबना जाणवामां आव्यो. तेथी भूतदिबने क्रोध पामी नमुचिने मारी नांखवानो विचार कर्यो. तेनो ते विचार चित्र अने संभूतना जाणवामां आव्यो, तेथी तेमणे गुरुभक्तिने लीधे नमुचिने नाशी जवानी सूचना करी एटले ते नमुचि त्यांथी नाशीने हस्तिनापुरमां गयो अने त्यां सनत्कुमार चक्रीनो मंत्री थयो.

अहों ते चित्र अने संभूत उत्तम रूप, अद्भुत लावण्य अने नहुं यौवन पास्या. तेथी तेओ कामदेव अने वसंत मासनी जेम अत्यंत शोभवा लाग्या. तेओ एक साथे वीणा अने वेणुना मनोहर ध्वनिए करीने सहित मधुर गीत गाता हता तथा नृत्य करता हता, ते जोइ दरेकहुं मन तेनामां ज तल्लीन थतुं हतुं. एकदा ते नगरीमां वसंत ऋतुनो महोत्सव थइ रजो हतो. तेथी नगरीना नाना मोटा स्त्री पुरुषो सर्व बहार नीरुळी गीतगानादिक करवा लाग्या. ते प्रसंगे आ बन्ने भाइओ पण उद्यानमां जइ नृत्य गीत करवा लाग्या. किन्नरना गीत करतां पण अधिक मनोहर तेमनुं गीत सांभळी पुरना सर्व लोको वीजां गीत नहीं सांभळतां तेमनुं ज गीत सांभळवा लाग्या अने तेमां ज लीन थइ स्पर्शोस्पर्शनुं पण भान भूली गया. सर्व जनोने ते चंडाळपुत्रोना ज गीतमां आसक्त थयेला जोइ वीजा गानाराओने तेमनापर ईर्ष्या थइ, तेथी तेओए राजा पासे जइ विव्रसि करी के—“ हे स्वामी ! कोइ मातंगना बे पुत्रोए गीतबडे सर्व जनोनुं आकर्षण करी सर्वने मलिन कर्यो छे.” ते सांभळी राजाए क्रोध पामी ते चंडाळोने नगरीमां प्रवेश करवानी ज बंधी करी. तेथी ते बन्ने नगरीनी बहार ज रता.

यशोमती' नामनी दासनी बुचिमा एकी साथे पुत्रपणे उत्पन्न थया. अनुक्रमे ते वने भाइओ युवावस्थाने पाम्या, त्यारे एकदा तेओ चेत्रनु रचण करवा गया त्यां एक वटवृक्षनी नीचे सुता हता, तेवामां ते वटवृक्षना कोटरमाथी एक सर्प नीकळी एक भाइने करडयो ते जाणवामां आववाथी वीजो भाइ ते सर्पनी शोध करवा लाग्यो, तेवामां तेने पण ते सर्प करडयो आ रीते ते वने भाइओ कांइपण चिकित्सा पाम्या नहीं, तेथी मरण पाम्या त्याथी मरीने कालिजर नामना पर्वतनी पासेना वनमां हरिणीना पुत्रो (हरण) थया परस्पर प्रेमवाळा तेओ एकदा वनमां फरता हता, तेवामां कोइ शिकारीए एक ज बाण मूकी ते वनेने मारी नांल्या त्याथी तेओ मृतगगा नदीने कठि हसीना (हस) पुत्रो थया त्यां पण हट स्नेहवाळा तेओ साथे ज फरता हता, तेवामां कोइ जाळिके जाळ नांखी ते वनेने पकडी तेमनी डोक मरडी मारी नाल्या अहो ! विषवल्लीनी जेम घर्मनी निदानु केवु कडु फळ प्राप्त थाय छे ?

हये अहीं वाराणसी नगरीमा एक 'मृतदित्र' नामनो घनवान चांढाळ रहेवो हतो तेने घर ते हसपुत्रो पुत्रपणे उत्पन्न थया अनुक्रमे वृद्धि पामता तेमनां चित्र अने सभूत नाम पाड्या ते वखते ते नगरीमां शख नामे राजा हतो, तेने दुष्ट मतिवाळो नमुचि नामनो मत्री हतो तेणे एकदा मोटो अपराध कर्यो, तेथी तेने छानी रीते मारवा माटे राजाए भूतदित्रने सोंप्यो ते मत्रीने भूतदित्रे कहु के— " जो तमे मारा पुत्रोने मणायो तो हु तमने मारु नहीं अने गुप्त रीते भोंयरामां रारु " ते सांमळी नमुचिए जीवित माटे थइने तेनु वचन अगीकार कहुं पछी ते भोंयरामां रहीने चित्र

१ अयवती नाम मोटो टीकामां छे
२ भूतदत्त नाम मोटो टीकामां छे

(दो वि) वने (समागया) एकठा थया. त्यां (ते) ते वने (इक्मिक्स्स) एकवीजाने-परस्पर (सुहदुक्खफलविवागं) सुकृत अने दुष्कृतथी उत्पन्न थता सुख अने दुःखना फळना विपाकने-उदयने (कंहंति) कहे छे--कहेता हवा. ३.
 आ ग्रमाणे त्रण सूत्रनो अक्षरार्थं मात्र कळो. तेनो भावार्थं नीचेनी कथाथी जाणवो.

चित्र--संभूत मुनिनी कथा.

शुभ लक्ष्मीना संकेतस्थाननी जेवुं साकेत नामनुं नगर छे. तेमां चंद्रावतंस नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने मुनिचंद्र नामनो कुमार हतो. ते कुमारें एकदा सागरचंद्र नामना गुरु पासे उपदेश सांभळी वैराग्य पामी दीक्षा ग्रहण करी. पछी ते देशांतरमां गुरुनी साथे विचरवा लाग्या. एकदा कोइ गाममां ते मुनिचंद्र मुनि भिच्चा माटे गया. तेवामां कोइ सार्थ मळवाथी गुरु तथा वीजा सर्व साधुओ तेनी भाथे विहार करी गया, पछी ते मुनि तेमनी पाछळ चाल्या; परंतु मार्गथी भ्रष्ट थया तेथी ते साथनी भेळा थइ शक्या नहीं अने एक मोटा वनमां जइ चळ्या. त्यां वे दिवस सुधी भूल्या तरस्या चाल्या, त्यारे त्रीजे दिवसे ते वनमां चार गोपाळ तेमने मळ्या. तेओए मुनिने आहार पाणी आपी तेमनी वैयावच्च करी. तेमनो ग्रत्युपकार करवानी इच्छाथी मुनिए तेमनी पासे जिनधर्मनो उपदेश कर्यो. ते सांभळी ते चारे गोपाळ प्रतिबोध पाण्या अने उत्कट वैराग्य उत्पन्न थवाथी ते ज मुनिनी पासे तेमणे प्रव्रज्या अंगीकार करी. ते चारेए शुद्ध चारित्र्युं पालन कर्तुं; परंतु तेमांथी वे साधुओए मलिन वस्त्र अने शरीर विगेरेनी जुगुप्सा करी. पछी अनुक्रमे तेओ काळधर्म पामी स्वर्गे गया. तेमां जे वेए जुगुप्सा करी हती तेओ देवलोकथी चवीने दशपुर नामना नगरमां, शांडिल्य नामना ब्राह्मणनी

अर्थ—(बाईपरानिश्चो लख) चडाळनी जातिथी परामव पामेलो-सभूत (हृत्थिणपुरमि) हस्तिनापुरमां (निश्चाण तु) निदानने-नियाणाने (कासि) करतो हयो 'मने चक्रवर्तीनी पदवी प्राप्त थाओ' एतु तेणे निदान करुं त्यारपळी (पउम-गुम्माओ) पयगुन्मथकी—नलिनीगुन्म नामना विमानयकी चवीने (चुलणीइ) चुलनीने विपे (वमदत्तो) ब्रह्मदत्त चक्रीपणे (उववओ) उत्पन्न थयो ?

'कपिल्ले सभूओ, चित्तो पुण जाओ पुरिमैतालमि ।

सिद्धिकुलमि विसाले, धम्म सोऊण पव्वइओ ॥ २ ॥

अर्थ—(कपिल्ले) कापीन्य नामना नगरमां (सभूओ) सभूतनो जीव ब्रह्मराजानी राणी चुलनीनी कुविथी उत्पन्न थयो हवे चित्र वया थयो ? ते कहे छे—(पुण) वळी (चित्तो) चित्रनो जीव (पुरिमतालमि) पुरिमताल नगरने विपे (विसाले) विशाळ एवा (सिद्धिकुलमि) श्रेष्ठीना कुळमा (जाओ) उत्पन्न थयो, अने त्यां तेणे (धम्म) धर्म (सोऊण) सांभळीने (पव्वइओ) प्रव्रज्या लीधी. २

त्यारपळी शु थयु ? ते कहे छे—

'कपिल्लमि अ एयरे, संमागया दो वि चित्तसभूआ । सुहदुक्खफलविवाग, केहति ते ईकामिक्खस्स ॥३॥

अर्थ—(कपिल्लमि अ) कापीन्य (एयरे) नगरने विपे एकदा (चित्तसभूआ) ते पूर्वभवना चित्र अने सभूत

(उत्तमठाणं) मुक्तिरूप उत्तम स्थानने (पत्ता) पाम्या छे (ति चेभि) एम हुं कहुं छुं.

आ प्रमाणे सुधर्मास्वामी जेवूस्वामीने कहे छे. प्राते सर्व ब्राह्मणो मुनिने शरणे गया त्यारे यत्ने सर्व छात्रोने साजा कर्या. पछी ब्राह्मणोने प्रतिबोध करी मुनि पोताने स्थाने गया अने अनुक्रमे मोक्षपदने पाम्या.

इति द्वादशं अध्ययनम्. १२.



अथ चित्रसंभूतीय नामनुं तेरसुं अध्ययन. १३.

बारमा अध्ययनसां तपने विषे उद्यम करवाहुं कहुं. हवे तप करनारे निदान (नियाणानो) त्याग करवो, ए कहेवा माटे निदाननो दोष बताववा चित्र अने संभूतनुं उदाहरण अहीं अषाय छे. तेथी आ अध्ययननुं नाम चित्रसंभूतीय छे. आ संबधथी आवेला आ अध्ययननुं प्रथम सूत्र कहे छे.—

जाईपराजिओ खलु, कांसि निआणं तु हर्त्थेणपुरस्मि ।
चुलणीइ बंभदत्तो, उववन्नो पंडमगुम्माओ ॥ १ ॥

ते द्रव्य अने शांतितीर्थ केवां छे ? ते कहें छे—(अणाइले) अनाविल एटले भियात्व अने प्रण शुक्तिनी विराघनारूप
बलुपताए कराने रहित तथा (अतपमन्त्रलेसे) जीमनी प्रसन्न—सारी लेरयागळा ते द्रव्य अने शांतितीर्थ छे के (जहिसि)
जे द्रवादिने विप (एवाओ) खान करेलो, तथा (विमलो) भावमळ रहित थयेलो, तथा (विमुद्धो) कलंक रहित
तथा (सुसीतिभूओ) रागादिकना ताप रहित थवार्यो अत्यंत शांतक थो लो एगो हु (दोस) आत्माने दूषण करे ते
दाप एटले कर्म, तनो (पजहाभि) अत्यंत त्याग करु छु अमारें आत्मानो शुद्धिने माटे द्रव्य अने शांतितीर्थ आवा
प्रकारनां छे ४६

हवे अघ्ययननी समाप्ति करे छे—

एअ सिंणण कुसलेहि ॥ दिठ्ठ, महासिंणण इंसिण पसत्थ ।

जहिसि णाया विंमंला विसुद्धा, महारिसी उत्तमठाण पत्त ॥ चि वोमि ॥ ४७ ॥

अर्थ—(एअ) आ उपर फहेलु (सिंणण) खान (कुसलेहि) तत्त्वज्ञानांओए (दिठ्ठ) देखु छे—कसुं छे तथा
आज (महासिंणण) महा खान छे, केमके आ खान ज समग्र मळने दूर करनार छे तेथी करीने ज (इंसिण) ऋषिओनु
(पसत्थ) प्रयास्त खान छे परंतु जळखाननी जेम दोष सहितपणाने लधि निंद्य नथी आ खाननु फळ फहे छे—
(जहिसि) जे खानवडे (णाया) न्हायेला (विमला) मळ रहित अने (विसुद्धा) कलंक रहित (महारिसी) महर्षिओ

मुनि जवाब आपे छे.—

धम्ममे हरए बंभे संतितित्थे, अणइले अत्तपसन्नलेसे ।

जहिंसि ण्हाओ विमलो विसुद्धो, सुंसीतिभूओ पंजहामि दोसं ॥ ४६ ॥

अर्थ—(धम्म) धर्मरूपी (हरए) द्रह छे अने (बंभे) ब्रह्मचर्यरूपी (संतितित्थे) शांतितीर्थ छे आ बनेनुं सेवन करवाथी समग्र कर्मरूपी मळना मूळ कारणरूप रागद्वेषनो नाश ज थाय छे, अने तेनो नाश थवाथी फरीने मळनो संभव रहेतो नथी. अहीं उपलक्षणथी सत्यादिक तीर्थो पण स्नानयोग्य समजी लेवां. कहुं छे के—

“ ब्रह्मचर्येण सत्येन, तपसा संयमेन च । मातङ्गर्षिर्गतः शुद्धिं, न शुद्धिस्तीर्थयात्रया ॥ ”

“ ब्रह्मचर्यवडे, सत्यवडे, तपवडे अने संयमवडे मातंग-चंडाल जातिना मुनि शुद्धिने पाम्या हता. केमके खरी शुद्धि तेनावडे ज थाय छे, परंतु तीर्थयात्रावडे शुद्धि थती नथी. ”

बळी तमे मानेला गंगादिक तीर्थो प्राणीओनी पीडाना हेतुरूप छे, तेथी करीने उलटा वधारे कर्ममळना बंधनरूप छे, ते शी रीते शुद्धि करी शके ? कहुं छे के—

“ कुर्याद्विर्षसहस्रं तु, अहन्यहनि मञ्जनम् । सागरेणपि कृच्छ्रेण, वधको नैव शुद्ध्यति ॥ ”

“ हजार वर्ष सुधी दररोज महा कष्टवडे समुद्र जेटला जळवडे भले स्नान करो, तोपण ते स्नानथी हिंसा करनार शुद्ध थतो नथी. ”

काष्ठो छे, कारण के ते रमो अ तपरूप अग्निमडे मरुम याय छे, तथा (सतमत्तोग) संयमना व्यापारो अ (सती) शक्तिरूप छे, कारण के ते न सर्ग जीयोना उपद्रवो दूर फलनार छे तथा (इतिथ) मुनि संपत्ती (पत्तत्य) प्रशस्त एतले जीवहिमा रहित होवायी भिन्की जनोए श्यागा फेला सम्यक् चारित्ररूप (होम) होमवडे-होमना विधिवडे (इत्यामि) दु होमं छु-यत्र करं छु आ प्रमाणे कया होमे करीने तमे अग्निने होमो छो ? ए प्रश्ननो उत्तर कसो ४४

आ प्रमाणे यत्रनु स्वरूप जायनि पक्षी नाम्बोए स्नाननु स्वरूप पूछ्यु —

के ते हेरए के अ ते सतितित्ये, केहिंसि पहाओ व रैय जेहासि ।

अस्वाहि 'गो सजंय जैखपूइआ, इच्छामु नैंउ भंवओ संगसे ॥ ४५ ॥

अर्थ—(ते) तमारे (हरए) पाणीनो द्रव (के) कयो छे ? (अ) तथा (ते) तमारे (सतितित्ये) शक्तिने माटे एतले पापना उपशमने माटे तीर्थ (के) क्यु छे ? (व) अथवा (कहिसि) शाने चिये (एहाओ) स्नान कयो यका (रय) रजनी नैरा रुमने (नहासि) दूर करो छो ? तमारे आशय चहु गमीर छे तेथी अमारी जेबु अ तमारे तीर्थ छे ? के पीबु जुदिना रगनरूप तीर्थ छे ? ते अमे नागवा नथी तेथी (सतय) हे सयत ! (जखपूइआ) यथोए पूनेला मुनि ! (गो) अमने तमारु स्नान (अयराहि) कसो (भवओ) तमारी (संगसे) पासेयी (नाउ) जाखवाने (इच्छामु) अमे इच्छिए छीए ४५

कडखी (का) कह छे ? (व) अथवा (ते) तमारे (कारिसंगं) छायां (किं) कयां छे के जेनाथी अग्नि सळगावी शकाय ? (य) तथा (ते) तमारे (एहा) एधा एटले समिधना काठना ककडा (कयरा) कया छे के जेनाथी अग्नि प्रदीप्त थाय ? तथा (संति) तमारे शांति एटले पापने दूर करवाना हेतुरूप अध्ययननी पद्धति कह छे ? तथा (भिक्खु) हे भिक्षु ! (कयरेण) कया (होमेण) हवनना विधिवडे (जेइं) अग्निने (हुणामि) आहुतिवडे वत्त करो छो ? छ जीव-निकायना आरंभनो निषेध करवाथी अमारो इच्छेलो-जाणेलो होम अने तेनां उपकरणो तो पहलां ज निषेध करायां छे, तेथी आ प्रश्नोमां “ तमारो यज्ञ शी रीते यह शके ? ” ते ज पूछ्युं छे. ४३.

मुनि आ प्रश्नो नो उत्तर आपे छे,—

तवो जोई जीवो जोइठाणं, जोगा सुआ सरिरं कारिसंगं ।

कम्ममे एहा संजमजोग संती, होमं हुणामि इसिणं पसत्थं ॥ ४४ ॥

अर्थ—(तवो) जे तप छे ते ज (जोई) अग्नि छे; कारण के ते ज कर्मरूपी भाव इधरणे भस्म करे छे. (जीवो) जीव जे ते ज (जोइठाणं) अग्निनु स्थान एटल कुंड छे, केमके तपरूपी अग्नि जीवने विषे ज होय छे. (जोगा) मन, वचन अने कायाना योगो ज (सुआ) सुच एटले होमवानी कडखी छे, केमके ते कडखीए करीने ज शुभ व्यापाररूपी धी के जे तपरूपी अग्निने प्रदीप्त करवानुं कारण छे ते तेमां-कुंडमां नांएनामां आवे छे. (सरिरं) शरीर ज (कारिसंगं) छायां छे, कारण के तेनावडे ज तपरूपी अग्नि सळगावाय छे. तथा (कम्म) कर्मो ज (एहा) एधा एटले समिधना

रीते सद्वृत्त एटले आश्रवना द्वारने वष करनारा, तथा (इह) आ भवने विपे अने उपलक्षणयी परमजने विपे पण (जीमिअ) असंयमरूप जीवितने (अणवकरमाखा) नहीं इच्छता, तथा (वोसदृकाया) परीपहो अने उपसर्गो सहन करवापणए करीने तजी दीधी छे कायाने जेमणे एवा, तथा (सुइचत्तदेहा) शुचि एटले व्रतनी मलिनता रहित एवा सता त्यक्तदेह एटले शरीरनी सारगार नहीं करवायी देहनो त्याग कर्यो छे जेमणे एवा मुनिओ (महाजय) कर्मरूपी शत्रुनो मोदो पराभव छे जेमां एवा (जणसिद्ध) श्रेष्ठ यज्ञने (जयइ) यजे छे-पूने छे-करे छे तेथी तमे पण एवो यज्ञ करो अहीं श्रेष्ठ यज्ञ कदेवायी तत्त्वज्ञानीओ आ यज्ञने ज सारो यज्ञ कहे छे एम दूचवन कर्युं छे तेथी आवो यज्ञ ज कर्मनो नाश करनार छे एम जाणवु ४२

जो आवो यज्ञ न श्रेष्ठ छे तो आवो यज्ञ करनारने कया कया उपकरणो जोइए ? अने ते यज्ञनो विधि केवो छे ? ते जाणवा माटे ब्राह्मणा प्रश्न करे छे —

के 'ते जोई किं' व 'ते जोइष्ठाण, का ते सुआ किं' व 'ते' कौरिसग ।
पूहा यं 'ते कैयरा' सति भिंस्वू, कैयरेण होमेणं हुंणासि जाँइ ॥ ४३ ॥

अर्थ—(ते) तमारे तमारा कहेला यज्ञमा (जोई) अग्नि (के) कयो छे ? (व) अथवा (ते) तमारे (जोइष्ठाण) आश्रितु स्थान एटले जेमां अग्नि स्थापन कराय ते कुड (किं) कयु छे ? (ते) तमारे (सुधा) सुच् एटले धी विंगेरे होमवानी

छ्जीविकाए असमारभंता, मोसं अदत्तं च असेवमाणा ।

परिग्रहं इत्थिओ भाण मांयं, एअं परिष्साय चरंति दंता ॥ ४१ ॥

अर्थ—(छ्जीविकाए) पृथ्वी आदिक छ कायनो (असमारभंता) आरंभ नहीं करता, तथा (मोसं) मृषावादाने (च) अने (अदत्तं) अदत्तादानने (असेवमाणा) नहीं सेवता, तथा (परिग्रहं) परिग्रह एटले मूर्छा, (इत्थिओ) स्त्रीओ, (माण) मान अने (मांयं) माया तथा उपलक्षणीयी क्रोध भने लोभ (एअं) आ सर्वे दुष्कर्मनुं कारण छे एम (परिष्साय) जपरिज्ञावडे जाणीने तथा प्रत्याख्यान परिज्ञावडे तेना त्यागरूप पचख्खाण करीने (दंता) दांत एटले इंद्रियोने दसनारा मुनिओ (चरंति) यज्ञने विषे प्रवर्ते छे, आ प्रमाणे मुनिओ प्रवर्ते छे, तेथी तमारे पण ते ज रीते प्रवर्तनुं योग्य छे. ४१.

आ प्रमाणे केवी रीतना यज्ञ माटे प्रवृत्ति करवी ? ए प्रश्ननो जवाब आप्यो. हवे केवी रीते यज्ञ करवो ? ए प्रश्ननो उत्तर आपे छे.—

सुसंबुडा पंचहिं संवरेहिं, ईह जीविअं अणवकंखमाणा ।
वोसट्टुकाया सुइचत्तेदेहा, महाजयं जेयइ जंणसिठुं ॥ ४२ ॥

अर्थ—(पंचहिं) पांच (संवरेहिं) संवरवडे एटले प्राणातिपातविरमणादिक पांच महाव्रतोवडे (सुसंबुडा) सारी

मुदिन तत्र गरी माने चागरुत्तुषे तत् त्वे के—

“तौमसाप्यामिह त्वसरा, माराजुप्यात्मके तुगम् । अन्नादिगीय यथेद, मृदभिन्नापनं हि तत् ॥”

‘ माराजुदिने करनाक मा शुभ फण् माप्यात्मिक-सम्पत्तौ गौर मूर्हीने गौर माजु चब्दादिफाटे बाह्य गौर त्व त तौ माय मृद गुग्गान च सिम्पय-मानद करानक ध ” ३६

मा पमाण मुनिना रचापी ने आदमोने तदेद धवा, तेथी याने माधीने मा प्रमाये वृद्धरा लाग्या —

‘ हिं ईरे भिस्सु धंग येनामो, पांवाइं हम्मार्डं पणोह्यामो ।

अंस्माहि णो सनय जंसवपुइआ, केहं सुइहं हूमत्रा ण्यति ॥ ४० ॥

अर्थ—(गिराजु) हे मित्रु ! (तप) अये (तद) केपी रीते (चरे) यत्रन माटे प्रार्थण ? अने केपी रीते (यथातो) मय हरीए ’ क जेनाटे (वासाई) पाप फटने अजुम एसां (कम्माई) कर्मेने (पगोह्यामो) दूर करीए (मंत्रय) हे मपा ! (चालापूह्या) हे यथोचंठ वृत्ति ! (जो) ममने (अरगादि) तमे बहो, फटने के फगनो नाग करसामो उपास्य ते याने अम चागीए हीए, ते जो तमोए दूषित फ्यो, तेथी हेने तमे च माते रा पत्तारो. (दुमला) पापयानीया (तदं) केपी रीते फटने फोने (गुण्ड) माते यत्र (ययति) फरे धे ? ते बहो ४०

मुनि बोध्या—

सारुं जोयेलुं (न वयति) कहेता नथी. ३८. (अर्याविं न्हारनी शुद्धिने पंडितो लेखामां लेता नथी. तेओ अंतरंगनी शुद्धि चाहे छे.)

ते ज बाबत स्पष्ट रीते कहे छे.—

कुसं च जूवं तणकट्टुमंगिं, सायं च पायं उदयं फुसंता ।

पांणाइँ भूआइँ विहेडयंता, भुंजो वि मंदाँ पंकरेह पांवं ॥ ३९ ॥

अर्थ—(कुसं च) कुश एटले दर्भ, तथा (जूवं) घूप एटले यज्ञस्तंभ. तथा (तणकट्टुं) वृण एटले वास अने काष्ठ एटले इंधणां, तथा (अमंगि) अग्नि, ए सर्वेने ग्रहण करता, वळी (सायं च) सायंकाळ अने (पायं) प्रातःकाळ (उदयं) जळनी (फुसंता) स्पर्श करता तथा (पाणाँइँ) जळादिकमां रहेला द्वीन्द्रियादिक प्राणोने अने (भूआँइँ) वनस्पतिक्रायने तथा उपलक्षणथी पृथ्वीकायादिकने (विहेडयंता) विविध प्रकारे बाधा-पीडा करता एवा तमे ब्राह्मणो (भुजो वि) फरीने पण एटले प्रथम ग्रहण करती वखते तथा त्यापछी शुद्धिने वयते पण जळ अने अग्नि विगेरेना जीवोतुं उपसर्दन करवाथी (मंदा) मंद एटले जड एवा सता (पावं) पापकर्मने (पंकरेह) करो छो एटले अशुभ कर्मने बांधो छो. तत्त्वज्ञानीओ तो कर्मरूपी मळनी नाश करवाथी ज तार्किक शुद्धि माने छे. परंतु तमारा मानेला यज्ञ अने स्नान तो घृपादिकना ग्रहणवडे अने जळस्पर्शादिकवडे जंतुओनी हिंसातुं कारण होवाथी उलटा कर्ममळनी वृद्धिना ज हेतु थाय छे. तेथी तत्त्वज्ञानीओ बाल-

संख्य सु दीसइ तवोविसेसो, न दीसइ जाईविसेसु कोई ।

सिवागपुत्त हरिएससाहु, जस्सेरिसा इडि मँहाणुभागा ॥ ३७ ॥

अर्थ—(तवोविसेसो) तपनो विशेष-माहात्म्य (संख्य सु) साचात ज (दीसइ) देखाय छे, परतु (कोई) काई पण (जाइविसेसु) जातिनु विशेषपणु (न दीसइ) देखातु नथी कारण के (सोवागपुत्त) आ चडाळना पुन (हरिएससाहु) हरिकेश साधुने जुओ, के (जस्स) जेनी (एरिसा) आवी (महाणुभागा) मोटा माहात्म्यवाली (इडि) समृद्धि छे जो जातिनु विशेषपणु होत तो आपणे ब्राह्मण छीए तेथी आपणने देवताओ केम सांनिध्य-सहाय न करे ? अने आ चडाळना पुनने केम सहाय करे ? ३७

हवे ते ब्राह्मणेने मिथ्यात्व रहित थयेला जोइने मुनि बोल्या —

किं मांहणा जेइसमारमता, उदएण सोहिं वहिआ विमंगह ।

ज मंगहा वांहरिअ विसोहि, न त सुदिट्ट कुंसला वंयति ॥ ३८ ॥

अर्थ—(माहणा) हे ब्राह्मणो ! (जोइस आरमता) अग्निनो आरम करता सवा (उदएण) जळवेडे (वहिआ) नहारनी (सोहिं) शुद्धिने तमे (किं) केम (विमंगह) शोधो छो ? आम कखु योग्य नथी कारण के (ज) जे (वाहरिअ) चहारनी (विसोहि) विशुद्धिने (मंगहा) तमे शोधो छो, (त) तेने (कुंसला) पडित पुरुषो (सुदिट्ट)

त्यारे मुनि बोल्या के—' (वाढं) बहु सारुं. एम करीए. ' (ति) ए प्रमाणे बोलता (महष्पा) ते महात्माए (मासस्स उ) मासखमणना ज (पारणए) पारणाने विपे-पारणा निमित्ते ते (भत्तपाणं) भात पाणी (पडिच्छइ) ग्रहण कर्यां. अही पारणक शब्दनी व्युत्पत्ति आ प्रमाणे छे.—“ पार्यते-नियमस्य पर्यन्तः क्रियतेऽनेनेति पारणं, तदेव पारणकम्. ” “ जेनावडे नियमनो छेडो-अंत कराय ते पारण अने स्वार्थमां क प्रत्यय करवाथी ते ज पारणक. ३५. ते वखते त्यां जे थयुं ते कहे छे.—

तंहिअं गंधोदयपुष्पवासं, दिंवा तंहिं वसुहारा यं बुद्धा ।
 पहयाओ दुंदुहीओ सुरेहिं, आंगासे अहो दाणं चें बुटुं ॥ ३६ ॥

अर्थ—(तहिअं) ते थज्ञपाटकने विपे (आंगासे) आकाशमां रहेला (सुरेहिं) देवोए (गंधोदयपुष्पवासं) गंधोदकनी १ अने पुष्पनी २ वृष्टि करी, (य) तथा (तहिं) त्यां (दिंवा) दीव्य एटले श्रेष्ठ (वसुहारा) वसुधारा ३ एटले द्रव्यनी निरंतर धारा (बुद्धा) देवोए ज वरसावी, तथा (दुंदुहीओ) देव दुंदुभिओ ४ (पहयाओ) वगाड्या, (च) तथा (अहो दाणं) अहो दान एटले अहो ! आहुं दान ५ आपवा बीजो कोण शक्तिमान छे ? ए प्रमाणे (बुटुं) देवोए घोपणा करी. ३६. (आ पांच दीव्य प्रगट तथा कहेवाय छे.)

ते जोइ आश्वर्य पामेला ब्राह्मणो पण आ प्रमाणे बोल्या.—

वृद्धि अने रचण ए त्वा अर्थ थाय छे तेथी करीने मगळकारक अने वृद्धि पामती तेमन सर्व प्राणीओने रचण करनारी प्रज्ञा एटले बुद्धिवाळा एवो अर्थ थाय छे तेथी करीने ज (सब्बचणेण) सर्व परिवार जननी साथे (समागया) एकन थईने आविला एवा (अम्हे) अमे (तुम तु) तमारा ज (पाए) पादने (सरण) शरथरूप (उवेमो) अगीकार करीए छीए ३३

अथमु ते महाभाग !, न ते किंचि न अचिमो । भुजोहि सालिम कूर, नाणावजणसजुअ ॥ ३४ ॥
अर्थ—(महाभाग) हे महाभाग ! (ते) तमारी (अचेसु) अमे पूजा करीए छीए (ते) तमारा (किंचि) पादनी रज विगेरे कांइ पण (न अचिमो) अमे नहीं पूजीए एम (न) नहीं तथा अमे विनतिपूर्वक कहीए छीए के—(नाणा वजणसजुअ) नाना प्रकारना व्यजन एटले दहीं विगेरे पदारथोवडे युक्त एवा आ (सालिम) शालिमय (कूर) ओदनने (भुजाहि) अर्हीथी ग्रहण करीने तसे जमो ३४

इम च मे अरिथ भूअमन्न, त भुजंसू अम्हमणुगहट्टा ।

वोढ ति पडिच्छंइ भंसपण, भंसस्स उ पोरणए महप्पा ॥ ३५ ॥

अर्थ—(च) वकी ' (इम) आ प्रत्यक्ष देखातु (मे) मार (पभूअ अन्न) पुष्कळ अन्न (अरिथ) छे, (त) ते अम्ह) अमारा (अणुगहट्टा) अनुग्रहने माटे (भुजइ) आप ग्रहण करीने जमो ' आ प्रमाणे ते उपाध्याये कल्य

पुंल्लि च इण्हि च अणगयं च, मणप्पओसो न मे अत्थि कोइ ।

जंक्खा हुं वेआवडिअं करेति, तंम्हा हुं एँए निहंया कुंमारा ॥ ३२ ॥

अर्थ—(पुंल्लि च) पहलां एटले अतीतकाले तथा (इण्हि च) हमणां एटले वर्तमानकाले तथा (अणगयं च) भविष्यमां एटले अनागत काले (मे) मारे (कोई) कांइ पण एटले अल्पमात्र पण (मणप्पओसो) मननो प्रद्वय एमनी उपर (न अत्थि) नथी. उपलक्षयथी नहोतो अने नहीं थाय. ' त्यारे आ छात्रोनी आवी अवस्था केम थइ ? ते संबंधमां कहे छे—' (हु) जे कारण माटे (जक्खा) यत्तो (वेआवडिअं) अमारी वैयावृत्त्य (करेति) करे छे (तंम्हा हु) ते कारणथी-तेनाथी ज (एए) आ (कुमारा) छात्रो (निहया) हणया छे. परंतु अमारो कांइ पण प्रद्वय आमां कारणरूप नथी. ' ३२.

ते सांभळी ते छुनिना गुणथी उपाध्याय विगेरेतुं चित्त आकर्षणं, तेथी तेओ आ प्रमाणे बोल्या.—

अंत्यं च धम्मं च विआणमाणा, तुंभे णं वि कुप्पह भूइपप्सा ।

तुंभं तु पाँए संरणं उवेसो, संसागया संवजणेण अंम्हे ॥ ३३ ॥

अर्थ—(अंत्यं च) शाखोना अर्थने तथा (धम्मं च) चांति आदिक यतिधर्मने (विआणमाणा) जाणनारा तथा (भूइपप्सा) भूति प्रज्ञावाळा (तुंभे) तमे (णं वि कुप्पह) कदी पण कोप न ज पामो. अही भूति शब्दना संगळ,

सारा थशे ?' एम धारी विषादने पामेलो (सो माहणो) ते रुद्रदेव नामनो ब्राह्मण उपाध्याय (समारिआओ) पोतानी भार्या सहित (इसि) श्रुपिने (पसादेति) प्रसन्न करवा माटे कहेवा लाग्यो के (मते) ' हे भगवान् ! आमणे तमारी (हील च) जे हीलना एटले श्रवज्ञा करी तथा (निद च) निदा एटले दोषनी उद्भावना करी तेने (समाह) तमे चमा करो ' २६-३०

बळी फराथी पण प्रसन्नता माटे ज कहे छे,—

बालेहिं मूढेहिं अयाणएहिं, जं हीलीओ तस्स खमाह भेते ।।

मंहप्पसाया इसिणो हेवति, नं हुं मुंणी कोवंपरा हेवति ॥ ३१ ॥

अर्थ—(मते) हे भगवान् ! (मूढेहिं) मूढ एटले कपायना उदयने लीधे व्याकुळ चित्तवाळा अने एज कारण माटे (अयाणएहिं) श्रवज्ञानी एटले दिवाहितना विवेक रहित एवा (बालेहिं) आ वाळकोए (ज) जे (हीलीआ) तमारी हीलना-श्रवज्ञा करी (तस्स) ते (समाह) चमा करो आ मूढ वाळको उपर सत्पुरुपोए कोप करवो योग्य नथी, परतु तेमना पर अनुकपा करवी योग्य छे कारण के (इसिणो) श्रुपिओ (महप्पसाया) महा प्रसादवाळा (हवति) होय छे (हु) परतु (मुंणी) मुनिओ (कोवंपरा) कोपयुक्त (न हवति) होता नथी ३१

ते सांभळीने मुनि चोन्या —

महर्षि (कुविश्रो) कोप पाग्या थका एटले कोप पासे तो (लोअं पि) आखा जगतने पण (डहेजा) चाळी नांखे,
 एटली तेमनी शक्ति छे. २८.

त्यारपळी ते उपाध्याये छात्रोने केवा जोया ? अने पळी शुं कर्णु ? ते कहे छे.—

अंवहेडिअपिटुसउत्तमंगे, पॅसारिआबाहुअकम्मचिट्टे ।

निबभेरितैच्छे रुहिरं वंसंते, उडुंमुहे निगगयजीहनेत्ते ॥ २९ ॥

ते पासिआ खंडिअ कडभूए, विमंणो विसंणो अंह मांहणो सो ।

इंशिं पॅसादेति संभारिआओ, हीलं च निदं च खंमाह भंते ! ॥ ३० ॥

अर्थ—(अंवहेडिअपिटुसउत्तमंगे) पीठ सुधी नमी गयां छे श्रेष्ठ मस्तको जेमनां, तथा (पसारिआबाहुअकम्मचिट्टे)

पहेळा थइ गया छे हाथ जेमना तथा जेओ अग्रिमां समिध-लाकडा नांखवा विंगरे कार्य करवानी चेष्टा रहित थयेला छे,
 तथा (निबभेरितैच्छे) फाटी गयां छे नेत्रो जेमनां, तथा जे (रुहिरं वंसंते) रुधिरुं वमन करे छे तथा (उडुंमुहे) जेमना
 मुख उंचा रही गयां छे, तथा (निगगयजीहनेत्ते) बहार नीकळी पडेल छे जिहा अने नेत्रो जेमनां एवा तथा (कडभूए)
 अत्यंत चेष्टा रहित थयाथी ऋष्ट जेवा जे थइ गया छे. आर्वा अयस्थावाळा थयेला (ते खंडिअ) ते छात्रोने (पासिआ)
 जोहने (अह) त्यारपळी (विमणो) चित्त रहित थयेलो एटले व्याकुळ चित्तवाळो थयेलो अने (विसंणो) 'शी रीते आ सर्वे

अर्थ—हे मूर्खोंओ ! आ मुनि (आसीविसो) आशीविपनी लब्धिवाळा छे एटले के शाप देवामा समर्थ छे, तथा (उगगतयो) उग्र तपस्वी छे, तथा (महेंसी) महा ऋषि छे, तथा (घोरव्यओ) घोर व्रतवाळा छे, (अ) तथा (घोर-परकमो) घोर पराक्रमी छे तेथी (जे) जे तमे (मत्तकाले) मौजन समये (भिक्वुअ) आ भिछुने भिचा नथी आपता एटलु ज नहीं, पण उलटा तेमने (बहेह) मारो छो, तेथी करीने (पयगसेणा न) पतगीयाना समूहनी जेम (अगसि) अग्निने (पकरद) आक्रमण करो छो जेम पतगीया अग्निने बुझाववा तेना पर पडे तो तेथी तेओ विनाश ज पांमे छे, तेम तमे पण तेनो यध ऋतां नाश ज पामशो २७

आ प्रमाणे ते मुनिनो प्रभाव देखाडी हवे हृत्पनो उपदेश आपे छे—

सीसेण पँअ सरण उँवेह, समागया संव्वजणेण तुंभे ।

अइ ईच्छह जीविअं वा धँण वा, लोअ पि एसो कुँविओ डेहेज्जा ॥ २८ ॥

अर्थ—(तुंभे) तमे (जइ) जो (जीविअ वा) जीवितने अथवा (धण वा) धनने (इच्छह) इच्छवा हो तो (सव्वजयेण) सर्व छात्रादिक परिवारना बनोनी साथे (समागया) एकत्र धया अका (सीसेण) मस्तकबडे करीने एटले मस्तक नमान्वापूर्क (एअ) आ महर्षिनु (सरण) शरण (उवेह) अगीकार करो कारण के आ मुनि जो तमारा पर कोप पामशे तो पछी एना सिवाय बीनो कोई तमारा जीवितादिकनु रक्षण करवा समर्थ नथी. ते ज कहे छे—(एसो) आ

(ठिअ) रहेला, तथा (असुरा) असुरनी जेवा परिणामने पामेला एटले राक्षस जेवा (ते) ते यक्षो (तहिं) त्यां यज्ञपाटकमां (तं जणं) ते लोकोने (तालयंति) मारे छे-एटले मारवा लाग्या. त्यारपछी (भिन्नदेहे) यक्षोना प्रहारोवडे भेदायां छे अंग जेनां एवा तथा (रुहिरं वसंते) रुधिरने वसन करता एवा (ते) छात्रोने (पासित्तु) जोइने (भदा) भद्रा (भुञ्जो) फरीवार (इणमाहु) आ प्रमाणे बोली. २५.

भद्रा जे बोली ते ज कहे छे.—

गिरिं नहेहिं खणह, अयं दंतेहिं खायह । जायतेअं पांएहिं हणह, जे भिक्खुं अवमन्नह ॥२६॥

अर्थ—(जे) जे तमे (भिक्खुं) आ भिक्षुकनी (अवमन्नह) अवधीरणा करो छो, ते तमे (गिरिं) पर्वतने (नहेहिं) नसवडे (खणह) खोदवा जेवुं करो छो, तथा (अयं) लोढाने (दंतेहिं) दांतवडे (खायह) चाववा जेवुं करो छो, तथा (जायतेअं) अग्निने (पांएहिं) पगवडे (हणह) हणवा जेवुं करो छो. कारण के भिक्षुं अपमान करवुं ते महा अनर्थने आपनारं छे. २६.

केम अनर्थने आपनार छे ? ते कहे छे.—

आसीविसो उगगतवो मेहेसी, घोरव्वओ घोरपरक्कमो अ ।

अंगणिं वं पक्खंद पंगसेणा, जे भिक्खुअं भत्तकाले वहेह ॥ २७ ॥

एवा (एअ) आ मुनिनी (मा हीलह) हीलना तमे न करो तथा (मे सब्बे) तमने सर्वेने (तेएण) पोताना तेजवडे (मा निहडिजा) म बाळो-मस्मसात् न करो; कारण के आ मुनि रोप पामशे तो तमने सर्वेने भस्मसात् करशे २३
ते बहते आ भद्रानु वचन निष्कल न थाओ एम घारी यचे जे क्युं ते कहे छे —

पंताइ तीसे वयणाइ सुंघा, पंतीइ भदाइ सुमासिआइ ।

इसिस्स वेअवडिअट्टयाए, जम्खा कुंमारे विनिवारयति ॥ २४ ॥

अर्थ—(पंतीइ) रुद्रदेव पुरोहितनी पत्नी (तीसे) ते (भदाइ) भद्राना (एताइ) आ उपर कहां ते (सुभासि आइ) सुभापित-सारां कहेलां (वयणाइ) वचनेने (सुंघा) सांमलीने (इसिस्स) श्रुपिनी (वेअवडिअट्टयाए) वैयावच करवाने अर्थे (जक्खा) यचो एटले विंदुक यच तथा तेना परिवारना यचो (कुमारे) ते छात्रोने (विनिवारयति) निवारि छे-उपद्रव करता ते छात्रोने दूर करे छे २४

शी रीते निवारि छे ? ते कहे छे —

ते धोररूवा ठिअ अंतलिक्खे, असुरा तंहिं त जण तालयति ।

ते भिन्नदेहे ठेहिर वेसते, पंसित्तु भंदा इणंमाहु भुंजो ॥ २५ ॥

अर्थ—(धोररूवा) घोर रूपवाळा एटले भयकर आकारने धारण करनारा, तथा (अंतलिक्खे) आकाशमां

रूणो तर्हि कोसलिअस्स धूआ, भद त्ति नामेण अणिदिअगी ।

त पौसिआ सजय हम्ममाण, कुद्धे कुमारे परिनिव्वेइ ॥ २० ॥

अर्थ—(तर्हि) ते यत्तपाटकने विपे (अणिदिअगी) अनिदित अगवाळी एटले मनोहर देहवाळी (भद त्ति नामेण) तेवी
 एवा नामनी (कोसलिअस्स) कौशलिक नामना (रण्यो) राजानी (धूआ) पुत्री (त) ते (सजय) तेवी
 अयस्यामा पण हिंसादिकयी निवृत्ति पामेला मुनिने (हम्ममाण) हणता (पासिआ) जोइने (कुद्धे कुमारे) क्रोध
 पामेला छात्रोने (परिनिव्वेइ) शात करवा लागी एटले तेमनो क्रोधाग्नि शात करी शीतळ करवा लागी २०

मद्रा ते छात्रोने शात करवा माटे ते मुनिना प्रभावने तथा नि स्पृहताने आ प्रमाणे कहेवा लागी —

देवाभिओगेण निओइएण, दिण्णएसु रूणा भणत्ता न ज्ञाया ।

नरिददेविदभिवदिएण, जेणामि वत्ता इसिणा सँ एसो ॥ २१ ॥

अर्थ—(देवाभिओगेण) देवना-यचना अभियोगाडे एटले बळात्कारवडे (निओइएण) नियोग करेला एटले प्रेरणा
 करेला एवा (रणा) मारा पिता कौशलिक राचाए (दिण्णएसु) मने एमने आपी हवी, तोपण जेणे (मणसा) मनवडे पण
 (न ज्ञाया) न ध्यान करी-मने न इच्छी तेवा नि स्पृह अने (नरिददेविदभिवदिएण) नोट्र अने देवद्रोए वदन करेला
 एवा (जेण) जे-आ (इसिणा) ऋषिपि (वता) वमन करेली एटले त्याग करेली (मि) हु छु, (स एसो) ते ज आ

एटले अग्निनी पासे रहेनारा रांधवानुं काम करनारा कोण छे ? अथवा (खंडिएहिं सह) विद्यार्थीओ सहित (अज्ञावयावा) अध्यापको कोण छे ? (जो रणं) जे कोइ होय ते (एअं तु) आ साधुने (दंडेण) लाकडीवडे अथवा (फलेण) घिलां आदिक फळवडे (हंता) मारीने तथा (कंठम्मि) कंठने विषे (धिचूण) पकडीने (खलेज्ज) तेने स्वल्लना पमाडी-काढी मूको. १८.

ते वखते त्यां जे थयुं ते कहे छे.---

अज्ञावयाणं वैयणं सुणिता, उद्धाइआ तैत्थ बहू कुमारा ।

११ दंडेहिं १२ वेत्तेहिं कैसेहिं चेव, समागया तं इंसिं तालयंति ॥ १९ ॥

अर्थ—(अज्ञावयाणं) आ प्रमाणे अध्यापकनुं-उपाध्यायनुं (वयणं) वचन (सुणिता , सांभळीने (बहू कुमारा) वया कुमारो-छात्रो) त्यां (तत्थ) त्यां (उद्धाइआ) दोह्या, अने (समागया) एकत्र थया थका ते छात्रो “ अहो ! आ क्रीडा करवानुं आवुं ” एम धारी एकदम (तं इंसिं) ते अग्निने (दंडेहिं) लाकडीओ वडे (वेत्तेहिं) वेत्रवडे एटले नेतरनी सोटीओवडे (कैसेहिं चेन) तथा कशवडे एटले चावुक वडे (तालयंति) ताडना करवा लाग्या-मारवा लाग्या. १९.

तेज वखते वीजुं जे थयुं ते कहे छे.---

सैमईहि मंजइ सुसमाहिअस्स, गुत्तीहि गुत्तस्सं 'जिइदिअस्स ।

इइ 'से नं देहिहत्थ अहेसरिण्ज, 'किमज्जे जैपणाण लैहिरत्थ लोम ॥ १७ ॥

अर्थ—(मज्ज) मने (समईहि) इयोसमिति आदि पाच समितिगडे (सुसमाहिअस्स) सारी समाधिवाळा, तथा (गुत्तीहि) त्रण गुत्तिगडे (गुत्तस्स) गुत्त एवा, तथा (जिइदिअस्स) जित्तेंद्रिय एवा (मे) मने (जइ) जो (अह एसरिण्ज) अही अथशब्द उपन्यासना अर्थवाळो छे एषणीय एटले एण्यावडे विशुद्ध एवो आहार (न दाहित्य) नहीं आपो, तो (अज्ज) आने (जणणाण) यज्ञोत्तो (लाम) लाम एटले पुण्यरूप फळनो लाम (कि) शु (लहित्य) यामशो ? काइ ज नहीं पामो पाने दान देवाथी ज उत्कृष्ट पुण्यनी प्राप्ति थाय छे, ते सिवाय बीजाने दान आपवाथी तेवा फळनो अभाव होवाथी दीधेली वस्तुनी दानि ज मात्र थाय छे, कतु छे के—“ जेम पात्र विना नाखेला दही, मघ, धी विगेरे नाश पामे छे, तेम अपात्रमां दीधेलु दान केवळ नाशने ज पामे छे ” १७

आवु यचनु वचन सांमळी उपाध्याय वोन्यो के —

'के इत्थ खत्ता उवजोइआ वा, अज्जावया वा सह खडिपहि ।

पंअ तु 'दडेण फेलेण 'कठम्मि 'धित्तण खेलेज्ज लो ण ॥ १८ ॥

अर्थ—(इत्थ) अही-आ यज्ञवाटकमां (के) कया (खत्ता) चत्रियो छे ? (उवजोइआ वा) अथवा उपज्योत्तिक

“ म्लेच्छ जाति थकी पण माधुकरी वृत्तिनुं आचरण करवुं—त्यांथी भिक्षा लेवी, परंतु बृहस्पति जेवा थकी पण एक अन्न एटले एक घरनी भिक्षा न ज खावी—न ज लेवी. ”

तेथी करीने (ताई तु) तेओ ज एटले उंच नीच कुळ्थी भिक्षा लेनारा मुनिओ ज (सुपेसलाई) उचम (खिचाई) चेनो छे. १५.

आ प्रमाणे पोताना अध्यापकनो तिरस्कार थतो जोइ तेना विद्यार्थीओ बोल्या.—

अज्ञावयाणं पंडिकूलभासी, पभाससे किं नुं संगासि अमहं ।

अवि एअं विणस्सउ अन्नपाणं, नं यं दाहामु तुमं निअंठीं ॥ १६ ॥

अर्थ—(अज्ञावयाणं) अमारा उपाध्यायनी (पंडिकूलभासी) प्रतिकूल बोलनार एवो तुं (अमहं) अमारी (संगासि) समच (किं नु) केम आवुं (पभाससे) जेम तेम असंबद्ध बोले छे ? तने धिक्कार छे के तुं आवुं बोले छे ! अमे तारं आवुं वचन सहन नही करीए. (एअं) आ प्रत्यक्ष एवुं सर्व (अन्नपाणं) अन्न अने पाणी (विणस्सउ अवि) भले विनाश पामो एटले कोही जाओ, परंतु (निअंठा) हे निर्ग्रथ-अकिंचन ! (तुमं) तने (न य) नहींज (णं) शब्द वाक्यना अलंकार माटे छे (दाहामु) आपीए. केमके तुं अमारा गुरुनो प्रत्यनीक छे-विरोधी छे. ते सांभळी यत्त कहे छे.—

अहीं फ़दाच नाम्नायां एम लहे रु—' अमे वेदविद्याने जाणनारा तथा ब्राह्मण जातिना छीए, ते छतां तु अमने जाति अने विद्याथी हीन रुम कहे छे ? ' ते उपर पद्य कहे छे—

तुब्भेत्थे भो भारथरा गिराण, अट्ट ने थाणाह अहिज वेए ।

उच्चाययाइ मुणिणो चैरति, तैइ तु खिँत्ताइ सुँपेसलाइ ॥ १५ ॥

अर्थ—(भो) हे ब्राह्मणो ! (इत्य) आ जगतमां (तुब्भ) तमे तो मात्र (गिराण) वाणीना एटले वेदविद्याना (भारथरा) भारने ज धारण करनारा छो कारण के—(वेए) वेदविद्याने (अहिज) मणीने पण (अट्ट) तेना अर्थने (न थाणाह) तम जाणता ज नथी जो कदाच तमे वेदनो अर्थ जाणता हो तो “ न हिंस्यात् सर्वभूतानि ”—“ सर्व प्राणीयोनी हिंसा न करयी. ” इत्यादिक वेद चयननो अर्थ जाणतां छतां शा माटे पशुहिंसात्मक यज्ञो करो छो ? तेम करवायी तो तत्त्वथी तमे वेदविद्याने जाणता ज नथी एटले तमे शी रीते जाति विद्या सहित होइ उत्तम क्षेत्ररूप थइ शको ?

त्यार उत्तम क्षेत्रो कोण कहंजाय ? ते कहं छे—(मुणिणो) जे मुनिओ (उच्चाययाइ) उच नीच परोने विपे (चरति) भिचाने माटे अन्न करे छे, परतु तभारी जेम पाकादिक आरममा प्रवर्तता नथी, तेओ ज तत्त्वथी वेदनो अर्थे जाये छे, कारण के वेदमां पण भिच्चावृत्तिने ज श्रेष्ठ रुही छे ते विपे वेदांतना अनुवाद करनारा कहे छे के—

“ चरंमाधुर्त्ती वृत्ति-मपि म्लेच्छकृत्वादापि । एकात्र नैव शुद्धीत, वृहस्पतिसमादपि ॥ ”

परिग्रहणो स्वीकार छे. (ते माहणा) तेवा क्रोधादिकथी भरेला ब्राह्मणो-तमे (जातिविज्ञाविहीणा) जाति अने विद्या ए वनेथी रहित छो. एटले के-क्रिया अने कर्मना विभागे करनि चारे वर्णोनी व्यवस्था करेली छे. कहुं छे के-

“ एकवर्णमिदं सर्वं, पूर्वमासीद्युधिष्ठिर ! । क्रियाकर्मविभागेन, चतुर्वर्ण्यं व्यवस्थितम् ॥
ब्राह्मणो ब्रह्मचर्येण, यथा शिल्पेन शिल्पिकः । अन्यथा नामसात्रं स्या-दिन्द्रगोपकृतीटचत् ॥ ”

हे युधिष्ठिर ! आ सर्वे जगत् प्रथम एक ज वर्णवाळें रहुं. पक्षीथी क्रिया अने कर्मना विभागवडे चार वर्णोनी व्यवस्था यह छे. तेमां जेम शिल्प जाणनार शिल्पी कहैवाय छे तेम ब्राह्मण्ये पाळवावडे ब्राह्मण कहैवाय छे. अन्यथा इंद्रगोप नामना कीडानी जेम नाममात्रथी ज ब्राह्मण कहैवाय. ” इत्यादि.

आ प्रमाणे कहैलुं छे तेथी क्रोधादिकवडे युक्त एवा तमारामां ब्रह्मचर्यरूप क्रियानो भंग नथी. माटे जाति पण तमारी ब्राह्मण कही शकसो नही. तथा सम्यग्ज्ञानरूप विद्या पण तमारामां भंगती नथी, कारण के अज्ञानताने जयावनारा वाळ्क्रीडानी जेवा अभिहोत्रादिक यज्ञमां तमारी प्रवृत्ति जोवामां भंगे छे. परंतु सम्यग् ज्ञानचुं फल तो मात्र विरति ज छे, ते तो तमारामां छे ज नहीं, अने ते निरति न होय तो सत्ज्ञान पण असत् ज छे. तेथी रुरीने (ताई) ते तमारा जायेला -मानेला ब्राह्मणरूप (रिचाई) छेत्रो (मुपावगाई तु) अत्यंत पापीज छे. एटले के क्रोपादिक पापस्यानको महित होवाथी अतिशय पापना कारणेने लीधे तमे अत्यंत पापनेन ज छो. पण उजम केव नथी. १४.

खेत्ताणि अम्ह विईआणि लोएँ, जेहि पैकिष्ठा विईहति पुष्ठा ।

जे' माहणा जेइविज्जोववेआ, ताँइ तु खिँत्ताइ सुँपेसलाइ ॥ १३ ॥

अर्थ—(अम्ह) अमे (लोएँ) लोकने विषे (खेत्ताणि) क्षेत्रो (विइआणि) जाणेलो छे, के (जहि) जे क्षेत्रोमा (पविष्ठा) वावेलो वीज एटले आपेला अयनादिक बीजा भवमा (पुष्ठा) परिपूर्ण (विईहति) उगे छे-फळदायक जाय छे, हे भिक्षु । तेवा क्षेत्रोमां हु पण छु एम तारे धारणु नहीं कारण के (जे माहणा) जे ब्राह्मणो (जाइविज्जोववेआ) ब्राह्मणरूप जाति अने चतुर्दश विद्याए करीने युक्त छे, (ताइ तु) तेथो ज (सुँपेसलाइ) मनोहर-उत्तम (खिँत्ताइ) क्षेत्रो छे पण तारी जेवा शुद्ध जातिना तेम ज चौद विद्या रहित एवा भिक्षुथो उत्तम क्षेत्र नयी १३

ते सामळी यवे कहु ---

कौहो अ माणो अ वँहो अ जेसि, मोस अदत्त च परिग्गहो अ ।

ते' माहणा जेइविज्जाविहीणा, ताँइ तु खिँत्ताइ सुँपावगाइ ॥ १४ ॥

अर्थ—(जेसि) जेधोने एटले जे ब्राह्मणरूप तमार (कौहो अ) क्रोध छे, तथा (माणो अ) मान छे तथा च शब्दपी माया अने लोम पण छे, तथा (वहो अ) वध एटले प्राणीहिंसा छे, तथा (मोस) मृपावाद छे, तथा (अदत्त च) अदत्तादान-चोरी छे, तथा चयन्दथी अन्नलचर्य-मैथुन छे, तथा (परिग्गहो अ) गोश्रुमि आदिक

अर्थ—हे ब्राह्मणो ! तमे मने कसुं के 'तुं कोण छे ?' तेनो उत्तर आपुं छुं के—(अहं) हुं (समणो) तपने विपे श्रम करनार एटले श्रमण-तपस्वी छुं, तथा हुं (संजमो) संयत एटले सावध व्यापार्यकी निवृत्ति पामेलो छुं, तथा हुं (वंमयारी) ब्रह्मचारी छुं-काममोगधी विमुख थयेलो छुं, तथा (धणपयणपरिगहाओ विरओ) धन, पचन अने परिग्रहधी विरस्यो छुं, एटले के गाय, भेरा अथवा अश्व विगेरे चतुष्पद रूप धननो, आहारादिकनां पकावचनो अने गरिम, घरिम विगेरे वस्तुरूप परिग्रहनो में त्याग करेलो छे, बली हुं कइ आशाए अहीं आब्यो छुं ? तेनो जवाव आपुं छुं के—(उ) तु-पुनः-बली (भिक्खकाले) हे ब्राह्मणो ! आ भिदाने अवसरे (परप्पविचस्स) परने माटे एटले गृहस्थीओने माटे प्रवृत्त एटले पकावेला (अबस्स अट्टा) अबने अर्थ (इहमागओ म्हि) अहीं यत्नपाटकने विपे हुं आब्यो छुं. ६.

कदाच ते ब्राह्मणो बोले के अहीं कोइने कांइ पण अपातुं नथी. तो ते विपे कइ छे,—

विअरिज्जइ ख्वज्जइ सुज्जइ अ, अन्नं पैभूअं भवयाणमेअं ।
जाणाह मे जायणजीविणो "ति, सेसैवसेसं ल्हज तवस्सी ॥ १० ॥

अर्थ—(भवयाणं) तमारुं (एअं) आ प्रत्यक्ष देखातुं (पभूअं) घणुं (अन्नं) अब (विअरिज्जइ) दीन, हीन अनाथ विगेरेने आपवामां आवे छे, तथा (रज्जइ) राजां विगेरे खावामां आवे छे, (सुज्जइ अ) तथा दाळ, मात, विगेरे भोजन करवामां आवे छे. बली तमे (मे) मने (जायणजीविणो) याचनावडे एटले भिवावडे आजीविका करनार

आ प्रमाणे ते ब्राह्मणोए तिरस्कार पूर्वक कथु, तोपण ते महात्मा मुनि शांतपणाने लीधे कांइ पण बोन्या नही, परतु ते बखते तेमनो भक्त जे त्रिदुक यच हवो, तेणे शुं कर्णु ? ते कहे छे —

जैकखो तंहि त्रिदुअरुखवासी, अणुकपओ तैस्स महामुणिस्स ।
पंच्छायइत्ता निअय सरिर, इमाइ वैयणाइ उदाहारित्या ॥ ८ ॥

अर्थ—(तहि) ते बखते (त्रिदुअरुखवासी) त्रिदुक वृचनी नीचे बसनारो तथा (तस्स महामुणिस्स) ते महामुनिने (अणुकपओ) अनुकृष्ट वेष्ट करनारो, अर्थात् तेमनो सेवक (जवखो) यच (निअय) पोताना (सरिर) शरीरने (पंच्छायइत्ता) गुप्त राखीने एटले साधुना शरीरमा प्रवेश करीने (इमाइ) आ (वैयणाइ) वचनो (उदाहारित्या) बोन्यो त्रिदुक नामना वनमां एक मोटो त्रिदुक वृच छे, तेनी नीचे आ यचनु वैस्य छे, ते वैत्यमां आ साधु कायोत्सर्गे रहेवा हवा तेथी तेमनी धर्मक्रिया जोइने गुणानुरागी ते यच ते मुनिनो सेवक ययो हवो तेथी अवसर जोइने ते बोन्यो =

यच शु बोन्यो ? ते कहे छे —

सैमणो अंह सज्जमो वभयारी, विरेओ धेणपणपरिग्हाओ ।
परपचित्तस्स उं भिक्खकाले, अन्नस्स अट्टा ईहमागओ भिंइ ॥ ९ ॥

अहीं संकर शब्दनो अर्थ उकरडो थाय छे तेथी संकरदूष्य एटले उकरडे नांखी दीधेलुं वख. जो के साधु उकरडे नांखी दीधेलुं वख लइने पहेरता नथी, तोपण ते ब्राह्मणोने अत्यंत दुगंछा उत्पन्न थवाथी तेओो बोन्या के—“ उकरडानुं वख कंठमां नांखीने पिशाचनी जेम भमतो आ कोण अहीं आवे छे ? ” ते हरिकेश साधु कोइ पण ठेकाणे पोतानुं उपकरण मूकीने जता नथी. ज्यां जाय त्यां सर्व उपकरण साथे ज राखे छे. एवो साधुनो आचार पण छे. तेथी ते ब्राह्मणो एवुं बोन्या. ६.

मुनिने दूरथी आवता जोइ उपर प्रमाणे ते ब्राह्मणो बोन्या. पछी मुनि नजीक आव्या, त्यारे तेओो शुं बोन्या ? ते कहे छे.

कॅयरे तुंमं ईअ अदंसणिजे, काँएव आँसा इहमागओसि ।

ओमचेलगा पंसुपिसायभूआ, गँच्छ खँलाहि किमिह टुँओसि ॥ ७ ॥

अर्थ—(इअ) आ प्रमाणे मलिन वस्त्रादिक धारण करवाए करीने (अदंसणिजे) नहीं जोवा लायक एवो (तुंमं) तुं (कयरे) कोण छे ? तथा (काएव) कइ (आसा) आशथी (इहमागओसि) अहीं यज्ञपाटकमां आव्यो छे ? (ओमचेलगा) असार वखने धारण करनार तथा (पंसुपिसायभूआ) धूळवडे पिशाच जेवा थयेला हे साधु (गळ्ळ) अहींथी जा. (खलाहि) अमारी दृष्टिथी दूर था. (किमिह) केम अहीं (टुँओसि) उभो रखो छे ? तारे सर्वथा अहिं उभा रहेवानुं नथी. ७.

ते ब्राह्मणो अनार्यं केम ? अने तेओ शू हस्या ? ते कहे छे —

जाईमयपडिरथद्वा, हिंसगा अजिइदिआ । अवभचारिणा वाला, इम वैयणर्मव्ववी ॥ ५ ॥

अर्थ—(जाईमयपडिरथद्वा) जातिमयी स्तब्ध एटले गर्विष्ठ थयेला, तथा (हिंसगा) प्राणीओनी हिंसा करनारा, तथा (अजिइदिआ) इद्रियोने वश नहीं राखनारा, तेथी करीने ज (अवभचारिणा) ब्रह्मचर्यने नहीं पाळनारा एवा ते (वाला) अज्ञानीओ (इम वयण) आ प्रमाणे वचन (अव्ववी) बोन्या ५
शू बोन्या ० ते कहे छे —

कयरे औंगच्छइ दितरुवे, कौलि विकराले फोक्कनासे ।

ओमचेलए पसुपिसायभूए, सकरदूस परिहरिअ कठे ॥ ६ ॥

अर्थ—(दितरुवे) दीस शब्दनो अर्थ अहीं वीभत्स वाचक छे, तेथी दीप्तरूप एटले वीभत्स रूपवाळो, तथा (काले) रयामवर्णवाळो, तथा (विकराले) विकराल एटले लांबा होठ अने दात बहार नकिळेला होवाथी मयकर रूपवाळो, तथा (फोक्कनासे) अग्र भागमां मोटी अने वच्चे वेठेली नासिकावाळो, तथा (ओमचेलए) अवम एटले असार चेल एटले बलने धारण करनारो तथा (पसुपिसायभूए) पासुवडे एटले घूळवडे शरीर एरडायेलु होवाथी पिशाच जेवो देखानो एवो आ (सकरदूस) सकरदूप्यने (कठे) कठमां (परिहरिअ) पहेरीने (कयरे) कोण (आगच्छइ) आवे छे ?

तथा उपलक्षणीया प्रश्रवणादिकपरिष्ठापनसमित्तिने विषे, (अ) तथा (आयाणनिक्खवे) आदान निक्षेपने विषे एटले पीठफलकादिक ग्रहण करवाने विषे अने स्थापन करवाने विषे (जञ्चो) यतनावाळा, तथा (संजञ्चो) संयम युक्त, तथा (सुसमाहिञ्चो) सारी रीते समाधिमान एवा ते मुनि हता. २.

मणगुत्तो वैयगुत्तो, कायगुत्तो जिइदिओ । भिक्खट्टा वंभइज्जम्मि, जस्रवाडमुवट्टिओ ॥ ३ ॥

अर्थ—तथा (मणगुत्तो) मनोगुप्तिवाळा, तथा (वयगुत्तो) वचनगुप्तिवाळा, तथा (कायगुत्तो) कायगुप्तिवाळा, तथा (जिइदिओ) जितेंद्रिय एवा ते मुनि (भिक्खट्टा) भिचाने माटे (वंभइज्जम्मि) जेसां ब्राह्मणोनुं पूजन करवामां आवे छे एवा (जस्रवाडं) यज्ञना पाडामां (उवट्टिओ) प्राप्त थया. अहीं पहेली गाथामां जितेंद्रिय शब्द आव्यो छे, छतां अहीं पण फरीथी लख्यो छे ते इन्द्रियोनुं विशेष दुर्जयपणुं जयाववा माटे छे. ३.
ते वखते शुं थयुं ? ते कहे छे.—

*** तं पासिऊणभेज्जंतं, तवेण परिसोसिअं । पंतोवहिउवगरणं, उवहसंति अणारिआ ॥ ४ ॥**

अर्थ--(तवेण) तपवडे (परिसोसिअं) कृश थयेला, तथा (पंतोवहिउवगरणं) प्रांत एटले जीर्णता अने मलिन-तादिके करीने असार छे वर्षाकल्पादिक ओधिक उपधि अने दांडादिक औपग्रहिक उपधि जेनी पासे एवा (तं) ते मुनिने (एज्जंतं) आवता (पासिऊणं) जोइने (अणारिआ) अनार्य एवा ते ब्राह्मणो (उवहसंति) हसवा लाग्या. ४.

राजाने कएु के—“ हे स्वामी ! आ मुनिनी वधू छे, तेखीनो मुनिए त्याग कर्यो छे, तेयी हने आ कया त्राहण सिवाय वीजाने अपाय नहीं देवतु बळिदान देवनो पूचारी ज लह जाय छे ” ते सामळी “ आ पुरोहित कहे छे ते योग्य छे ” एम विचारी राजाए ते कन्या ते पुरोहितने ज आपी. मुनिए वमन करेली पण ते कन्याने पामनि पुरोहित बहुन खुशी थयो ‘ हाडकाने पामनिने ध्याननी जेम छुद्र माणस असार वस्तुने पामनिने पण हर्षित थाय छे ’ पछी पुरोहित तेखीनी साथे हर्षथी भोग भोगनवा लाग्यो. एकदा तेखीने यज्ञपत्नी ऋषीने ते पुरोहिते यज्ञनो आरम कर्यो

आ प्रमाये आ कयानो प्रारभनो भाग छे, त्यारपळीनी कया द्रममा ज आवे छे, तेयी हवे सूत्र ज कहे छे —
सौवागकुलसभूओ, गुणुत्तरधरो मुंणी । हरिएसवलो नाम, आसि भिक्खू जिँइदिओ ॥ १ ॥

अर्थ—(सोवागकुलसभूओ) चडाळना वशमां उत्पन थयेला छता (गुणुत्तरधरो) उल्लष्ट गुणोने धारण करनारा, (मुथी) चिनेधरनी आशाने माननार तथा (जिँइदिओ) जित्तद्विय एवा (हरिएसवलो नाम) हरिकेशवळ नामना एक (भिक्खू) साधु (आसि) हता १.

ते साधु केवा हता ? अने शु करता हता ? ते कहे छे —

इरिएसणभासाए—उच्चारेसमिईसु अ । जँओ आयाणनिम्बेवे, सँजओ सुत्तमाहिओ ॥ २ ॥

अर्थ—(इरिएसणभासाएउच्चारेसमिईसु) इर्यासमिति, एणयासमिति, भापासमिति अने उच्चारसमितिने विषे

बोलता ते चंडाळोए तेने मार्यो नही-चाल्यो जवा दीधो. ते जोइ बळे विचार कर्यो के—“ प्राणीओ पोताना ज दोपथी विपत्ति पामे छे, अने पोताना ज गुणथी संपत्ति पामे छे. मारा वंधुजनो पण दोपने लीधे ज मने बाधा करे छे. शरीरथी उत्पन्न थयेला मळनी जेम दोपवाळा पुत्रने पण डाह्या माणसो तजी दे ज छे. आ मारा संबधीओए विपवाळा सर्पने मार्यो, पण विपरहितने मार्यो नही. तेथी हुं पण विप रहित थइ जाउं. ” आ प्रमाणे विचार करतां शुभ ध्यानने लीधे ते बळने जातिस्मरण ज्ञान थयु. तेणे पूर्वनो मनुष्यभव तथा देवभव पण जोयो. तेथी ते वैराग्य पामी विचारवा लाग्यो के—“ अहो ! में पूर्व भवे जातिमद अने रूपमद कर्यो, तेउं परिणाम केउं दुःखदायक आव्युं ! ” इत्यादिक विचार करी कोइ मुनिनी पासे जइ धर्म श्रवण करी ते बळे जैनीदीक्षा ग्रहण करी.

एकदा तीव्र तप करता एवा ते बळमुनि विहारना क्रमे चाराणसी नगरीमां गया. त्यां नगरीनी चहार तिंदुक नामना उद्यानमां गंडीतिंदुक नामनो यच्चराज रहेतो हतो, तेनी अनुज्ञा लइ ते महामुनि तेना चैत्यमां स्वस्थ चित्ते रथा. ते तपस्वीना उत्कृष्ट गुणो जोइ ते यच्च तेनापर अत्यंत रागी थयो. ‘ कोइ पण मनोहर गुणवान होय छे तो ते हारनी जेम हृदयने विपे धारण कराय ज छे. ’ कमळने सेवनार हंसनी जेम ते मुनिनी निरंतर सेवा करतो ते यच्चराज कोइवार पण त्यांथी अन्य स्थळे जतो नहोतो. एकदा बीजा वनमां रहेतो कोइ यच्च आ यच्चराजनी पासे आव्यो, तेणे यच्चराजने पूछ्युं के—“ हमणां तमे केम देखाता नथी ? ” त्यारे ते तिंदुक यच्चराज बोल्थो के—“ हे भिन्न ! हालमां हुं आ महात्मा मुनिनी निरंतर सेवा करं छुं, तेथी तमारी पासे आवी शक्यो नथी. ” पक्षी ते मुनिनुं चरित्र सांभळी प्रतिबोध

प्राणीओने मद जीतवो महादुष्कर छे , अनुक्रमे चारि पाळीने ते विप्रमुनि पूर्वोक्त वने मदनी आलोचना प्रतिक्रमणा कर्यो विना काळधर्म पामी स्वर्गे गया

अही मृतगानि कठि बळकोट्ट जातिना चडाळोनो स्वामी बळकोट्ट नामनो चडाळ रहतो हतो तेने गौरी अने गाधारी नामनी ने स्त्रीओ हती पेलो विप्रदेव आयुष्य पूर्ण थये स्वर्गमाथी चर्चने गौरीनी कुचिमां उत्पन्न थयो ते बखते गौरीए स्वप्नमा वसतऋतुना समागमथी नवपल्लवित थयेलो एक फळेलो आम्रपृष्ठ जोयो तेनु फळ पूछयाथी स्वप्नपाठके कष्टु के—“ आ स्वप्नथी तु श्रेष्ठ पुत्रने प्रसवीया ” ते सांभळी गौरी आनद पामी अनुक्रमे गर्भ घुञ्चि पामवा लाग्यो अने समय पूर्ण थये तेणीए पुत्र प्रसव्यो तेना पिता बळकोट्टे तेनु बळ नाम पाड्यु तेणे पूर्वभवमां जातिमद कर्यो हतो तेथी ते चडाळना कुळमां जन्म पाम्यो अने रूपमद कर्यो हतो, तेथी ते पोताना कुडनीने पण खेद करावे एवु कुत्सित रूप पाम्यो ते बाळक अनुक्रमे वृद्धि पाम्यो त्यारे ते सर्वने गाळो माडवा लाग्यो अने केवल कडवा वचन बोलवा ना ज स्वभाववाळो थयो तेथी सर्वने विपवृचनी जेम उद्वेग पमाडवा लाग्यो

एकदा वसतोत्सवमा तेना स्वजनो आनदथी एकठा थइ पानगोष्ठी करता हता, ते वरुते बीजा बाळकोने ते बळ वारवार गाळो माडी पनववा लाग्यो तेथी उद्वेग पामेला स्वजनोए ते बळने पानगोष्ठीथी दूर काढी मुक्यो, त्यारे ते मनमां अति दुःख पाम्यो वेटलामां त्यां एक उग्र विपवाळो कृष्ण सर्प नीकळ्यो. तेने जोइ ते चडाळोए ‘ आ दुष्ट सर्प छे ’ एम कही तेने मारी नारयो थोडीवारे बीजो दीपक जातिनो सर्प नीकळ्यो, तेने जोइ ‘ आ तो विप रहित छे ’ एम

पर विचरता ते मुनि एकदा ब्रजपुर नगरे गया. तेसां भिचाने माटे प्रवेश कर्यो. ते नगरमां एक हुतवहरथा नामनी शेरी हती. ते उनाळाना सूर्यना तापथी तपेला लोढा जेवी उषण हती. तेथी ते शेरीमां कोइ पण मनुष्य पोताना उघाडा पगवडे चाली शकतुं नहीं. कदाच कोइ अजाणथो माणस ते शेरीमां चाले तो ते तरत ज भुंजाता चणानी जेम उळ्ळीने मरण पामतुं हतुं. अनुक्रमे ते मुनि ते शेरी पासे आव्या. ते वखते तेमां कोइनो संचार थतो नहोतो, तेथी मुनिए पासेना घरमां रहला सोमदेव नामना पुरोहितने पूछुं के—“ हे भद्र ! आ मार्गे जाउं के न जाउं ? ” ते सांभळी ते विप्रे मुनिपरना द्वेषथी विचार कर्यो के—“ आ साधु भले आ मार्गमां जइने बळी मरे, अने ते हुं जोउं. ” एम विचारी ते मार्गे जवानी तेणे हा पाडी. त्यारे मुनि पण ते ज मार्गे चाल्या. तेना पादस्पर्शना प्रभावथी ते मार्गे जळ करतां पण वधारे शीतळ थइ गयो. इर्यासामितिथी धीमे चालता ते मुनिने जोइ पुरोहित विस्मय पाम्यो, तेथी खात्री करवा माटे ते पोताना घरमांथी वहार नीकळी ते शेरीए चाल्यो. तो हिमना जेवो शीतळ स्पर्श जोइ तेणे विचार्यु के—“ अहो ! में पापीए आ महापाप कयु. के जेथी अग्नि जेवा मार्गमां में आ महामुनिने जवातुं कळुं. अहो ! आ मुनिनी तपशक्ति केवी छे ? के जेथी तेवो उषण मार्ग पण जाणे अमृतरसथी छांट्यो होय, तेम शीतळताने पाम्यो. तेथी आ महात्मा कोइ मोटा प्रभाववाळा जणाय हें, जगतने पण वंद्य छे अने समतारूपी अमृतना समुद्र जेवा छे. ” आ प्रमाणे विचार करी पोतानो अनाचार प्रघट करता ते विप्र मुनिना पगमां पळ्यो. शंखमुनिए तेने साधुधर्मनो उपदेश आप्यो, एटले प्रतिबोध पाधी ते पुरोहितने तेमनी ज पाप दीक्षा ग्रहण करी. ते विप्रमुनि चारित्र्युं पालन करतां छतां पण जाति अने रूपनो मद करता हता. ‘ मनेन स भवेन ’ जेम

तेम्हा सुअमहिद्विजा, उत्तमद्वगवेसए । जेण्पाण पर चैव, सिद्धिसयाउणिजासि ॥३२॥

अर्थ—(तम्हा) बहुश्रुतना शुणो मुक्तिमा लई जनारा छे तेथो (उत्तमद्वगवेसए) उत्तमार्थने-मोखने शोधनार पुरये (सुथ अहिद्विजा) श्रुतज्ञाननो आश्रय करवो-तनो अभ्यास करवो (जेण) के जे श्रुतज्ञानवडे (अप्पाण पर चैव) पोताने अने परने पण (भिद्धि) सिद्धि प्रत्ये (सयाउणिजासि) पयाडी सकाय (ति वेमि) एम हु कहु छु ३२

इत्येकादशमध्ययनम् ११

—*F100003*—

अथ तप सभृद्धि (हरिकेशीय) नामनु वारसु अध्ययन. १२

अग्यारमा अध्ययनमा बहुश्रुतनी पूजा कही हवे बहुश्रुते पण तप करवामा यत्न करवो जोहए एतु जणाववा माटे आ वारमा अध्ययनमा तपनी सभृद्धिनु वर्थन करे छे आ सप्तथी आवेला आ अध्ययननी प्रस्तावना माटे प्रथम हरिकेशवळनु चरित्र कबे छे —

श्री हरिकेशवळनु चरित्र

मधुरानगरीमा शरत् नामे राजा हतो. तेणे एकदा वैराग्य पार्शो दीवा ग्रहण करी अनुक्रमे ते गीतार्थ थया पृथ्वी

वाळो छे, तथा (नाणारयणपडिपुसे) विविध प्रकारना मरकतादिक रत्नोवडे परिपूर्ण छे, (एवं) ए ज प्रमाणे (बहु-
 स्सुए भवइ) बहुश्रुत पण होय छे. ते पण सम्यक्ज्ञानरूपी अखूट जळवाळा तथा विविध प्रकारना अतिशयोरूपी रत्नो-
 वडे परिपूर्ण होय छे. ३०

हवे उपर कहेला गुणोना अनुवाद तथा तेनुं फळ देखाडवा पूर्वक ते बहुश्रुतनुं ज माहात्म्य कहे छे.—

समुद्गंभीरसमा दुरासया, अचक्रिआ केणई दुप्पधंसया ।

सुअस्स पुंसा विउलस्स ताइणो, खवित्तु कम्मं गइमुत्तमं गैया ॥ ३१ ॥

अर्थ—“ (समुद्गंभीरसमा) समुद्रनी गंभीरता जेवा एटले समुद्रनी जेवा गंभीर, तथा (दुरासया) दुराश्रय एटले
 कोइ पण परवादीए कपटथी आश्रय न करी शकाय एवा, तथा (अचक्रिआ) अचकित एटले परीपहोवडे त्रास नहीं
 पामनारा, तथा (केणई दुप्पधंसया) कोइ पण परवादीए दुष्प्रार्थ एटले पराभव न पमाडी शकाय एवा, तथा (विउलस्स
 सुअस्स) अंग उपांगादिकवडे विस्तार पामेला श्रुतवडे (पुंसा) परिपूर्ण भरेला, तथा (ताइणो) स्वपरने दुर्गतिना कट्ठी
 रक्षण करनारा एवा बहुश्रुत मुनिओ (कम्मं खवित्तु) कर्मनो चय करी (उत्तमं गइ गया) उत्तम गतिमां-मोक्षमां गया
 छे, जाय छे अने जशे. ३१.

आ प्रमाणे बहुश्रुतना गुणना वर्णनरूप पूजा कहीने हवे शिष्यने उपदेश आपे छे.

रमां ज जाय छे, बीजी नानी नदीओनी जेम वच्चे तूटक थती नथी (एव) ए ज प्रमाणे (बहुस्तुए भवइ) बहुश्रुत पण होय छे, एटले के—बीजी नदीओ जेवा सर्व मुनिओमां श्रेष्ठ अने निर्मल जळनी जेवा श्रुतज्ञाने करीने सहित होवाथी मोटी नदी जेवा बहुश्रुत पण सागरना जेवी मुक्ति प्रत्येज जाय छे पण बीजा साधुओनी जेम देवलोकदिकमां जता नथी (वच्चे विसामो लेवा नथी) वळी ते बहुश्रुत नीलवान पर्वत जेवा अति उच्च कुळमां उत्पन्न थयेला होय छे तेमनी प्रवृत्ति मोचना साधनरूप अनुष्ठानमा ज होय छे, ते विवेकीने देवादिक थवानी बांछा ज होती नथी, तेथी तेनु वच्चे रहेवु केम थाय ? जो इच्छा होय तो थाय २८

जैहा से नैगाण पँवरे, सुँमह मँदरे गिरी" । नाणोसहिपज्जलिए, पँत्र भँवइ धँहुस्तुए ॥२९॥

अर्थ—(जहा) जेम (से) ते (नगाण पवरे) सर्व पर्वतोमां श्रेष्ठ, तथा (सुमह) अति मोटो (मंदरे गिरी) मेरु पर्वत (नाणोसहिपज्जलिए) विविध प्रकारनी औपधिओवडे देदीप्यमान छे, (एव) ए ज प्रमाणे (बहुस्तुए) बहुश्रुत पण (भवइ) होय छे केमके ते पण श्रुतना महिमावडे अत्यंत स्थिर होय छे, बीजा पर्वतनी जेवा बीजा साधुओमां श्रेष्ठ होय छे, अने अधकारमां पण प्रकाश करनारी धामर्यापधि विंगेरे लब्धियो सहित होय छे २९

जैहा से सैयशुरमणे, उँदही अँक्खओदए । नाणारयणपडियुखे, पँत्र भँवइ धँहुस्तुए ॥३०॥

अर्थ—(जहा) जेम (से) ते (सयशुरमणे) स्वयभूरमण नामनो (उदही) समुद्र (अँक्खओदए) अखट जळ

रक्षण करेलो होय छे, (एवं) ए ज प्रमाणे एवाज (बहुस्तुए भवइ) बहुश्रुत पण होय छे. एटले के सामाजिकनी जेवा गच्छ-वासी मुनिओने उपयोगी एवा धान्यनी जेवा अंग, उपांग अने प्रकीर्ण सूत्रादिक भेदवाळा श्रुतज्ञानवडे परिपूर्ण एवा बहुश्रुत कोठार जेवा छे. ते प्रवचनना आधाररूप होवाथी परवादीओथकी तेमनुं सारी रीते रक्षण करचामां आवे छे. २६.

जेहा सा दुमाण पंवरा, जंबू नाम सुंदरणा । अणादिअस्स देवस्स, एवं भवइ बहुस्तुए ॥ २७ ॥

अर्थ—(जहा) जेम (अणादिअस्स) जंबूहीपना अधिपति अनाहत नामना (देवस्स) व्यंतर देवनो (सा) ते (सुंदरणा नाम) सुदर्शना नामनो (जंबू) जंबू वृक्ष (दुमाण) सर्व वृक्षोने विपे (पवरा) श्रेष्ठ छे. एटले के अमृत जेवा फळोवडे अने देवादिकना आश्रयवडे आना जेवो बीजो कोइ पण वृक्ष नथी. जो के आ जंबू पृथ्वीमय छे तो पण वृक्षने आकारे होवाथी तथा फळनी जेवा फळना पण आकार होवाथी तेने वृक्ष कहेवामां आवे छे. (एवं बहुस्तुए भवइ) ए ज प्रमाणे बहुश्रुत पण होय छे. केसके ते पण अमृतफल जेवा श्रुतज्ञानवडे युक्त, देवोने पूज्य तथा बीजा वृक्षो जेवा सर्व साधुओमां श्रेष्ठ होय छे. २७.

जेहा सा नईण पंवरा, सलिला सागरंगमा । सीआ नीलवंतप्पवहा, एवं भवइ बहुस्तुए ॥ २८ ॥

अर्थ—(जहा) जेम (नीलवंतप्पवहा) मेरुनी उत्तर दिशामां रहेला नीलवान पर्वतमाथी उत्पन्न थयेली-नीकळेली अने (नईण पवरा) सर्व नदीओमां श्रेष्ठ एवी (सा) ते (सीआ) सीता नामनी (सलिला) नदी (सागरंगमा) साग-

जहा से तिमिरिन्द्रसे, उंचिट्टते दिवायरे । जलते इव तेषण, इव भेवइ धहुस्सुए ॥ २४ ॥

अर्थ—(जहा) नेम (से) त (तिमिरिन्द्रसे) अधकारनो नाश करनार (दिवायरे) छरे (उंचिट्टते) उदय पामतो मतो ज (तेषण) तनचडे (जलते इव) नाणे ग्याळा मूक्तो होय तेम शोभे छे, (एव) एव प्रमाणे (धहुस्सुए मवइ) धदुश्रुत पण होय छे एटले के अगानरूपी अधकारनो नाश करनार ते धदुश्रुत पण समयना स्यानेने निपे शुद्ध, शुक्तर निगेरे अप्ययसायथी उदय पामता मता ज तपना तेनचडे जाग्न्यमान होय छे २४

जहा से उडुई चदे, नमखत्तपरिवारिए । पंडिपुणे पुणणमासीए, एव भेवइ धहुस्सुए ॥ २५ ॥

अर्थ—(जहा) नेम (से) ते (पुणमासीए) पूर्णिमानो (चदे) चद्र (उडुई) उडु एटले नचत्रोनो पति छे, तथा (नगराचपरिवारिए) नचत्रोने अने उपलवलयथी ग्रह अने ताराभोने परिमेलो छे, तथा (पंडिपुणे) समग्र-सौळ कळाए करीने परिपूय छे, (एं) एन प्रमाणे (धहुस्सुए मवइ) धदुश्रुत पण होय छे एटले के ते नचत्र तुल्य साधुओना पति छे, तथा तेमनाथी ज परिवरेला होय छे अने समग्र कळा सहित होवाथी परिपूर्ण पण होय छे २५

जहा से सामाइआण, कोट्टागारे सुरम्हिए । नाणाधत्तपडिपुणणे, एं भेवइ धहुस्सुए ॥ २६ ॥

अर्थ—(जहा) नेम (नाणाधत्तपडिपुणे) विविध प्रकारना धान्यचडे पूर्य भरेलो (मामाहआण) सामाजिक लांछेनो (से) ते (कोट्टागारे) सोठार (सुरम्हिए) सारी रीते एटले नेकीदार पुरुषोदारा चोर अने उदर आदिककथी

करनार (चक्रवर्ती) चक्रवर्ती (महिष्टि) मोटी समृद्धिवाळी अने (चउदसरयगाहिर्वई) चौद रत्नोनी अधिपति होय छे, (एनं) ए ज प्रमाणे (बहुस्तुए भवइ) बहुश्रुत पण होय छे. एटले के बहुश्रुत पण दान, शील, तप अने भान ए चार प्रकारना धर्मरूपी सैन्यवडे कर्मरूपी तैरीनी अंत करनार, आमर्षैपधि आदिक मोटी समृद्धिवाळा अने रत्ननी जेवा चौद पूर्वना अभ्यासी होवाथी तेना अधिपति होय छे. २२

जैहा से सहस्सखले, वैज्जपाणी पुरंदरे । सैके देवाहिवई, एवं भवइ बहुस्तुए ॥ २३ ॥

अर्थ—(जहा) जेम (से) ते (मके) शक्र इंद्र (सहस्सखले) सहस्राक्ष कहेवाय छे. एटले के तेने पांचसो मंत्रीओ छे, तेमनां हजार नेत्रो इंद्रना कार्यमां ज व्यापार करे छे मोटे इंद्र सहस्राक्ष कहेवाय छे; अथवा बीजासो हजार नेत्रोवडे जेटलु जोइ शके तेथी वधारे आ इंद्र मात्र पताना त्रे नेत्रोथी ज जोइ शके छे तेथी पण सहस्राक्ष कहेवाय छे. तथा (वैज्जपाणी) तेना हाथमां वज्र नामनुं आयुध छे, तथा (पुरंदरे) असुरोना पुरुनुं-नगरनु विदारण-नाश करनार होवाथी पुरंदर कहेनाय छे, तथा (देगाहिवई) देगोना अधिपति छे, (एव) एज प्रमाणे (बहुस्तुए भवइ) बहुश्रुत पण होय छे. एटले के बहुश्रुत पण समग्र अतिशयोना निधानस्तप श्रुतज्ञानचंडे हजार नेत्रोथी पण अधिक जोइ तेमज जाणी शके छे तेथी सहस्राक्ष कहेवाय छे, आवा बहुश्रुत प्रशस्त लक्षणवाळा होवाथी तेगना हाथमां वज्रना होवाथी पण संभव छे, तेथी ते वज्रपाणि कहेवाय छे, पुर एटले शरीर, तेने दृस्तप तपवडे कृश करनार होवाथी ते पुरंदर कहेनाय छे, तथा ते धर्ममां दृढ होनाथी देवताओ तेनी पूजा करे छे, तेथी ते देगना अधिपति पण कहेवाय छे. २३.

दुष्प्रथर्षक एटले वीचाओए परामव न पमाडी शकाय एवो, तथा (मिथाण) मृगो मध्ये एटले अरण्यना सर्वे पशुओ मध्ये (पवरे) श्वर एटले श्रेष्ठ एवो (सीहे) सिद्ध शोभे छे, (एन) ए ज प्रमाणे (बहुस्सुए मअइ) बहुश्रुत मुनि पण शोमता होय छे ते बहुश्रुत पण पर पचने भेदनारा तीच्छ दांत जेवा नैगमादिक नयवाळा अने बुद्धिना गुणे करीने उत्कट होवाची अन्य दर्शनीओए परामव न पमाडी शकाय एवा होय छे अने तेथी करीने प्रत्य वीर्थिकरूप मृगोमां श्रेष्ठ छे २०

जहा से वासुदेवे, सर्वे चक्रगदाधरे । अप्पडिहयवले जोहे, एव भवइ बहुस्सुए ॥ २१ ॥

अर्थ—(जहा) जेम (सखचक्रगदाधरे) पाचन्य नामना शकने, सुदर्शन नामना चकने अने कामोदकी नामनी गदाते धारण करनारा तथा (अप्पडिहयवले) अत्यतिहत रळवाळा एटले जेनु सामर्थ्य कीइथी सरलना न पामे एवा (से) ते (वासुदेवे) वासुदेव (जोहे) महा योद्धा छे, (एव) ए ज प्रमाणे (बहुस्सुए) बहुश्रुत पण महा योद्धा (मअइ) होय छे जेम वासुदेव स्वाभाविक रीते ज वळवान छे तथा शए, चक्र अने गदाहरू उत्तम श्राधुधोउडे युक्त छे, तेथी ते महा सुमट छे तेम बहुश्रुत पण स्वाभाविक बुद्धिना वळवाळा होय छे तथा शए, चक्र अने गदा तुल्य सम्यक् ज्ञान, दर्शन अने चारित्र्यवडे युक्त होय छे, तेथी ते कर्मरूपी वैरीनो परामव करवामा महा सुमट छे २१

जहा से चाउरते, चक्रवट्टी मेहिट्टिए । चउदसरयणाहिवई, एव भवइ बहुस्सुए ॥ २२ ॥

अर्थ—(चहा) जेम (से) ते (चाउरते) हाथी, रथ, अथ अने पत्ति ए चार प्रकारना सैन्यवडे शत्रुने अथ

थाय त्यांसुधी तेजुं बळ वधतुं जाय छे, त्यारपळी हानि पामे छे. तेथी अहीं साठ वर्पनो कळो छे. ते ज प्रमाणे हाथणीनी जेवी औत्पत्तिकी आदि बुद्धिथी अने विविध विद्याओथी परिचरेला अने साठ वर्पना एटले स्थिर परिपक्व बुद्धिवाळा थयेला बहुश्रुत पण बळवान एटले शास्त्रना ज्ञाननी बुद्धिवाळा होय छे तथा अग्रतिहत एटले कोइपण वादीथी पराभव न पामे एवा होय छे. १८.

जैहा से तिवखसिंगे, जायखंधे विरायई । वसहे जूहाहिवई, एवं भवइ बँहुस्सुए ॥ १९ ॥

अर्थ—(जहा) जेम (से) ते (तिवखसिंगे) तीच्या शिंगडावाळो तथा (जायखंधे) जेने खांध उत्पन्न थइ छे अर्थात् सर्व अंगे पुष्ट थयेलो तथा (जूहाहिवई) यूथनो अधिपति एटले सर्व बळदोनो स्वामी एवो (वसहे) वृषभ (विरायई) शोभे छे, (एव) ए ज प्रमाणे (बहुस्सुए भवइ) बहुश्रुत मुनि पण होय छे. अर्थात् बहुश्रुत मुनि पण अन्य पत्तनो नाश करनार तीच्या स्वशास्त्र अने परशास्त्ररूप वे शिंगडावाळे शोभे छे अने गच्छादिकना मोटा कार्यनी हुंसरीने धारण करवामां समर्थ होवाथी खांधवाळा छे अने तेथी करीने ज साध्यादिकना समूहरूपी यूथना अधिपति एटले आचार्य पदवीने पाम्या सता शोभे छे. १९.

जैहा से तिवखदाढे, उदगगे, दुप्पहंसए । सिहे मिआण पँवरे, एवं भवइ बँहुस्सुए ॥ २० ॥

अर्थ—(जहा) जेम (से) ते (तिवखदाढे) तीच्या दाढावाळो, तथा (उदगगे) उत्कट, तथा (दुप्पहंसए)

अर्थ—(जहा) जेम (आइससमारुडे) आकीर्ण अक्षपर चडेलो अने (ददपरकमे) दद पराक्रमवाळो (खरे) शूरवीर योद्धो (उमखो) रत्ने वाशु (नदिघोसेण) चार प्रकारना वाजिनना घोपवडे शोभे छे, (एव) एज प्रमाणे (बहुस्सुए) बहुश्रुत पण शोभता (भवति) होय छे जेम आकीर्ण अक्षपर चडेलो बळवान योद्धो बने पडले अथवा आगळ पाळक नादीना घोपवडे एटले चार प्रकारना वाजिनना शब्दवडे अथवा " तु चिरकाळ सुधी जय पाम " एवा बदीननोना आशीर्वादिना शब्दवडे शोभतो सतो कोइथी परामर पामतो नथी, सर्वत्र विजय पामे छे अने तेनो आश्रित भेवकवर्ग पण कोइथी परामर पमाडी शकातो नथी, तेम बहुश्रुत साशु पण जिनप्रवचनरूप अक्षपर आरुढ थयेला, दद पराक्रमवाळा एटले गर्विष्ठ परवादीओथी नहीं त्रास पामता तथा बने वाशु एटले रात्रि दिवसना स्वाध्यायरूप नदीना घोपवडे शोभता अथवा बने वाशुए रहेला शिष्योना अभ्यासरूप नदीघोपवडे शोभता अथवा प्रवचनना प्रभावक होवाथी स्वतीर्थकोए " आ चिरकाळ जीनो " इत्यादिक कहेला आशीर्वचनरूप नदीघोपवडे शोभता सता अन्य तीर्थकोथी परामर पमाडी शकाता नथी, अने तेने आश्रित रहेलो सघ पण कोइथी परामर पमाडी शकातो नथी, १७

जहा करेणुपरिकिणो, कुँजरे सँट्टिहायणे । बँलवते अँप्पडिहए, एँव भँवति चँहुस्सुए ॥ १८ ॥

अर्थ—(जहा) जेम (करेणुपरिकिणो) हाथीओपवडे परिवरेलो (सँट्टिहायणे) साठ वर्षेनी उम्मरनो (कुँजरे) हाथी (बँलवते) बळवान होय छे, तथा (अँप्पडिहए) अप्रतिहत होय छे एटले मदवाळा शशुरूप हाथीओपवडे पण परामर करी शकातो नथी (एव) ए ज प्रमाणे (चँहुस्सुए) बहुश्रुत मुनि पण (भवति) होय छे हाथी साठ वर्षेनी

लीधे शोभे छे, तोपण मिथ्यात्वादिक कल्पता दूर यवाथी निर्मळतादिक गुणोए करीने उज्वळ एवा शंख सदश बहुश्रुतने विधे ते गुण रखा होय तो ते आश्रयना गुणने लीधे विशेष प्रकारे शोभे छे. तेमज तेवा बहुश्रुतमां रहेला ते धर्मादिक कदापि मलिनपणाने, अन्यथापणाने के हानिने पामता नथी. १५.

फरीथी बहुश्रुतनी ज स्तुति करे छे.—

जहा से कंवोआणं, आइसो कंथए सिंआ । आसे जवेण पवरे, एवं भवइ वहुस्सुए ॥ १६ ॥

अर्थ—(जहा) जेम (कंवोआणं) कंवोज देशमां उत्पन्न थयेला सर्व अधोना मध्ये (आइसो) आकीर्ण एटले अश्वना शास्त्रमां कहेला गुणोवडे व्याप्त अने (कंथए) कंथक एटले नाना पथ्यरोथी भरेला कुतपना पडवाना शब्दथी पण त्रास न पामे अथवा संग्राममां शस्त्रना प्रहारथी पण भय न पामे एवो (से) ते (आसे) अश्व (जवेण) वेगवडे (पवरे) श्रेष्ठ (सिंआ) होय छे, (एवं) एज प्रमाणे (वहुस्सुए) बहुश्रुत पण (भवइ) होय छे. जेम कंवोज देशना सर्व अश्वोमां आकीर्ण अने कंथक अश्व गति करामां अत्यंत श्रेष्ठ तथा राजादिकने अत्यंत वल्लभ होय छे, तेम बहुश्रुत साधु पण सर्वे ज्ञान अने क्रियावाळा मुनिओमां अन्य वादीओना वादथी त्रास पामता नथी, सम्यक् आचार अने विहारवडे सुशोभित होय छे, तथा सर्वने वल्लभ पण होय छे. १६.

जहाइणणसमारूडे, सुरे दंडपरकमे । उभओ नंदिधोसिणं, एवं भवति वहुस्सुए ॥ १७ ॥

अने उपांगानो अभ्यास करता शास्त्रमां कथा प्रमाणे आंचिल आदिक तप करनार होय, तथा (पिअकरे) प्रियकर एटले कोइए प्रकारे अपकार कर्यो होय तोपण पोते ठेनु अतिक्रूढ कार्य करे नहीं परतु " आ तो मारा ज कर्मनो दोष छे, " एम विचारी ते अप्रिय करनार उपर पण प्रिय चेषा ज करे, ए ज कारण माटे (पिअगई) प्रियवादी एटले कोइ अप्रिय वचन बोले तोपण पोते प्रिय वचन ज बोलनार होय आवा गुणवाळो एटले विनीत जे होय (से) ते (सिक्क) ग्रहणा अने आसेवना ए वचने प्रकारनी शिवा (लघु) मेळववाने (अरिहई) लायक थाय छे परतु आथी विपरीत जे अविनीत होय ते शिचाने योग्य थतो नथी, अने जे शिचाने पांमे छे ते ज बहुश्रुत थाय छे अने बीजो अवहुश्रुत रहे छे ए वात्पर्ये छे १४

आ रीते अवहुश्रुतपणु अने बहुश्रुतपणु विस्तारथी कथु हवे बहुश्रुतनी प्रशसा करवा पूर्वक प्रथम सूत्रमां प्रतिज्ञा करेला तेना आचारने कहे छे

जंहा सखामि पय निहित, दुहओ वि विरायइ । एंव बहुस्सुए भिक्खू, धम्मो किंत्ती तेहा सुंय ॥१५॥

अर्थ—(जहा) जेम (सखम्मि) शसमां (निहित) नाखेलु (पय) दूध (दुहओ वि) पोतानो गुण तथा आश्रयनो गुण ए वचने प्रकारे पण (विरायइ) शोभे छे एटले के ते दूध तेमां मालिन थतु नथी, तेम ज खाडु थतु नथी, अने वळी करी जतु नथी (एव) एज प्रमाणे (बहुस्सुए) बहुश्रुतवाळा (भिक्खू) सुनिने किये रहेल (धम्मो) चारित्र्यम, (किंत्ती) कीर्ति-श्रवा (तेहा) तथा (सुय) श्रुत-आगम ए सर्व शोभे छे जो के धर्म, कीर्ति अने श्रुत ए पोते ज निर्मळ होवाने

भिन्न एटले के एकवार भिन्नपणे अंगीकार करेलो ते पछी जो के सँकडो अपकार करतो होय, तो पण तेना एक ज उपकारुं स्मरण करी पाछळथी पण तेना दोष बोले नहीं. पण तेना गुणनुं ज वर्णन करे. ११. १२.

कलहडमरवज्जाए, बुद्धे अभिजाइगे । हिरिमं पडिसलीणे, सुविणीए ति बुच्चई ॥ १३ ॥

अर्थ—(कलहडमरवज्जाए) कलह एटले वाणीवडे कर्जियो अने डमर एटले हाथवडे लात मारवी विगेरे बुद्ध ए वनेथी वर्जित एटले रहित होय. १२. तथा (बुद्धे) बुद्धिमान एवो छतो (अभिजाइगे) कुलीनताने पामेलो होय. १३. अहीं बुद्ध ए शब्द दरेक विशेषणो साथे जोडवानो छे तेथी. तेने जूदो गुण गणवानो नथी. तथा (हिरिमं) लज्जावाळो होय एटले के ते कदाच कछुप चित्तवाळो थाय तोपण अकार्य करतां लाज पामे छे. १४. तथा (पडिसलीणे) प्रतिसंलीन-अंगोपांगने गोपवनारो एटले गुरुनी पासे अथवा बीजे ठेकाणे रह्यो होय तो पण काम विना जेम तेम चेष्टा करे नही. १५. आवा प्रकारना गुणवाळो (सुविणीए ति) सुविनीत एम (बुच्चई) कहेवाय छे. १३.

जे भावो विनीत होय ते केवो होय ? ते कहे छे.—

वैसे गुरुकुले णिच्चं, जोगवं उवहाणवं । पिअंकरे पिअंवाई, से सिक्खं लंछुमरिहई ॥ १४ ॥

अर्थ—(णिच्चं) निरंतर (गुरुकुले) गुरुकुलने विषे (वसे) रहेनार होय एटले के जावजीव गुरुनी आज्ञामां ज वर्तनारो होय, तथा (जोगवं) धर्मना व्यापारवाळो होय, तथा (उवहाणवं) उपधान तप करनार होय एटले के अंग

अने कार्य वीती गया पछी कहे के—“ जो ते कार्य ते वखते अने ते स्थाने करुं होत तो ठीक थात ” एम जे बोले ते अदेशकाळ भापाचपळ छे ३ भावचपळ एटले एक सूत्र के अर्थ पूर्ण थया पहेलां जे अन्य अन्य सूत्र के अर्थने ग्रहण करे ते ४ आ प्रमाणे बीजा गुणनी व्याख्या छे बीजा अने चोथा गुणमां कांइ विशेष नथी. १०.

अंप्य चांहिंखिवइ, पंवथ च नें कुंवई । मिंत्तिजमाणो भंयइ, सुंअ लुधु नें मंजइ ॥ ११ ॥

अर्थ—(च) तथा (अप्प अहिकिसवह) अर्ही अप्प शब्दनो अर्थ सर्वथा अभाव एटले नियंथरूप छे तेथी काहना विरस्कार न करे ते ५ तथा (पवथ च) कोपना प्रवधने (न कुवई) न करे ६ तथा (मिंत्तिजमाणो) कोइए मित्र कर्यो थको तेने (भयइ) भजे छे एटले के मित्रना उपर उपकार करनारो थाय छे अथवा पोते प्रत्युपकार करवा समर्थ न होय तो पण कृतघ्नी तो थाय ज नही ७ तथा (सुअ) श्रुतज्ञानने (लधु) पामीने एटले भणीने (न मजइ) मद न करे परतु मदनो दोष जाणवामा आववाथी उलटो वधारे नत्र थाय ८ ११

नं थं पांवपरिक्खेवी, नं थं मिचेसु कुंप्पई । अप्पिअस्सावि मिंत्तस्स, 'रहे कंछाण भांसई ॥ १२ ॥

अर्थ—(य) तथा (पावपरिक्खेवी) गुरुनी स्वलनारूपी पाप-दोषनो कहेनार-निंदनार (न) न होय. ९ (य) तथा (मिचेसु) मित्र उपर तेनो अपराध होय तो पण (न कुप्पई) कोप करे नही १० तथा (अप्पिअस्सावि) अप्रिय एवा पण (मित्तस्स) मित्रनु (रहे) एकांतमा (कल्लाण) कल्याण-सारु (भांसई) बोले मावार्थ ए छे जे अप्रिय

छे. ते स्थानो आ प्रमाणे—(नीआविची) नीचवती एटले उद्धचाह रहितपणे रहनार, अर्थात गुरुजनने विपे नम्रतावाळी.
 १. तथा (अचवले) अचपळ. २. तथा (अमाई) माया रहित एटले मनोहर आहारादिक पामीने गुरुने छेत्तरे नहीं ते. ३.
 तथा (अकुळहले) कुतूहळ रहित एटले इंद्रजाळादिक कौतुक जीवामां तत्पर न होय ते. ४.
 अहीं पहेलो गुण नीचवतीं कळो, ते विपे कथुं छे.—

“ नीअं सिजं गहं ठाणं, नीअं च आसयाणि अ ।

नीअं च पाए वंदिजा, नीअं कुजा य अंजलि ॥ ”

“ साधुए (विनीतशिव्ये) गुरुयी नीची शर्या करवी. नीची एटले पाछळ पाछळ गति करवी, नीचुं स्थान करचुं
 एटले नम्र थइने उमा रहेचुं, नीचुं आसन करचुं, नीचा वळीने पाद वंदन करचुं अने नीचा वळीने अंजलि करवी एटले
 हाथ जोडवा. ”

बीजो गुण अचपळ कळो छे. तेमां चपळना चार भेदो छे—गतिचपळ, स्थानचपळ, भापाचपळ अने भावचपळ. तेमां
 गतिचपळ एटले उतावळो उतावळो चाले ते. १. स्थानचपळ एटले नेठा नेठा पण हाथ पण विगेरे अवयवो हलाव्या ज
 करे ते. २. बीजा भापाचपळना चार भेद छे.—असत्य भापाचपळ, असभ्य भापाचपळ, असमीद्वय भापाचपळ अने अदेश
 काळ भापाचपळ. तेमां सपुण्य-आकाशनुं पुण्य विगेरे अछती वस्तुने जे छती कहे ते पहेलो असत्य भापाचपळ छे, जे अप्रिय
 अने कठोर विगेरे वचन बोले ते असभ्य भापाचपळ छे, जे विचार्यां निना-यद्वा तद्वा बोले ते असमीद्वय भापाचपळ छे

अग्नि) मित्रो उपर पण (कुप्पह) कोप करे छे ६ तथा (सुप्पिअस्सापि मिजस्स) अत्यत प्रिय एवा मित्रसु पण (रहे) एकात्तमा एटले तेनी पाछळ (पावग) पाप-दोष (मासह) कहे छे एटले के तेनी पासे तो प्रिय वचन बोले छे अने पाछळथी वीजाओ पासे तेना दोष उघाढा करे छे ७ ८

(पइएवाई) प्रतिज्ञावादी एटले जे काइ वात करे तेमां ' आ आम ज छे ' एम एकाववादवाळी मापा बोले. अथवा प्रकीर्णवादी एटले सबध रहित बोले. ८ तथा (दुहिले) द्रोह करवाना स्वभाववाळो एटले मित्र उपर पण द्रोह-द्वेष करे ९ तथा (यद्धे) स्तन्ध एटले ' हु तपस्वी छु ' इत्यादिक गर्व करे १० तथा (लुद्धे) लुब्ध एटले भोजनादिकनी अग्नि लापा करे ११ तथा (अण्णिगहे) इद्रिय नोइद्रियनो निग्रह न करे १२ तथा (असविमागी) आहारादिक पामिने अति लोलुपताने लीधे वीजाने जरा पण आपे नहीं परतु पोताना आत्मानु ज पोपण करे १३. तथा (अविअत्ते) अग्नी-तिकर एटले के जोयो सतो के बोलाव्यो सतो सर्वने अग्नीति ज उपनावे १४ आवा प्रकारना दोषवाळो मनुष्य-साधु (अविणीए चि) अविनीत छे एम (बुच्चई) कहेवाय छे ९

आ प्रकारे अविनीतनां स्यानो कक्षां हवे विनीतनां १५ स्यानो कहे छे—

अंह पणुरसहिं ठाणेहि, सुंविणीए चि लुच्चई । भीआविन्ती अंचवले, अमाई अंकुऊहले ॥ १० ॥

अर्थ—(अह) हवे (पणुरसहिं) पदर (ठाणेहि) स्यानोवडे (सुंविणीए चि) सुविनीत एम (बुच्चई) कहेवाय

अभिव्यखणं कोही हंवइ, पंवंधं च पेंकुवई । मित्तिज्जमाणो वंसइ, सुंअं लध्धूण मंजइ ॥ ७ ॥
 अवि पावपरिवखेवी, अवि मित्तेसु कुंप्पइ । सुंप्पिअस्सावि मित्तस्स, रहे मंसइ पावंगं ॥ ८ ॥
 पइण्णवाई ढुहिंले, थंछे लुंछे ओणिगंहे । असंविभागी अविअत्ते, अविणीए सि बुंच्चई ॥ ९ ॥

अर्थ—(अभिव्यखणं) नारंवार (कोही) क्रोधी (हवइ) धाय छे. एटले कारणे अने विना कारणे पण निरंतर क्रोधमां ज रहे छे. १. (पंवंधं च) प्रवधने एटले तोपना ज अविच्छेदपणाने—निरंतरपणाने (पकुवई) करे छे. एटले अनेक रीते शांत कर्यां छतां शांतिनें पामतो नथी. २. (मित्तिज्जमाणो) मित्ररूप कर्यां थको पण (वंसइ) मैत्रीने वसे छे—तजे छे. एटले के जो कोइ धार्मिक साधु तेने कहे के—“ हुं तमारा पावनो रंग करलो विगेरे कार्य करी आपुं. ” त्यारे ते प्रत्युपकारना भयधी एवो जवाव आपे के—“ मारे कांइ काम नथी. ” अथवा कोइए कार्य करी आपुंं होय तो कृतघ्नताने लीधे करेला कार्यने माने ज नहीं. तेथी ते मैत्रीतुं वसन कहेवाय छे. ३. तथा (सुंअं) आगमने पण (लध्धूण) पामीने-भणीने (मज्जइ) मद-गर्व करे छे. एटले श्रुत तो मदनों नाश करनार छे; तोपण ते अविनीत तो उलटो श्रुत भणीने गर्विष्ठ थाय छे. ४. ७.

(पावपरिवखेवी अवि) पापवडे निंदा करनार पण थाय छे एटले के पंचसभिति विगेरेमां कदाच आचार्यादिक मो-
 दाओनी कांइक स्वलना थइ होय तो ते स्वलनारूप पापवडे करीने ते गुरुजननी निंदा पण करे हे. ५. तथा (मित्तेसु

आसेनारूप शिवाचो अभ्यास करनार एम (बुद्ध) कहेवाय छे ते आठ स्थानो कहे छे,—(अहस्मिरे) जेने निरतर इसवानो स्वप्न न होय ते १ (सया दते) जे सर्वदा दात एटले इद्रिय नोइद्रियेने दमन करनार होय ते २ (य तथा (मम्म) जे अन्यना मर्मने-गुप्त वातने (न उदाहरे) कहेतो न होय ते ३ -४

(न असीले) जे सर्वथा शीळ रहित न होय ते ४ (न विसीले अ ने विरूप शीळवाचो एटले अतिचारवडे शीळने-व्रतने कलुपित करनार न होय ते ५ तथा (अइलोलुए) जे अत्यंत रमलपट (न सिआ) न होय ते ६ (अकोहये) जे अति क्रोधी न होय ते ७, तथा (सचरए) जे सत्यव्रतने विषे रक्त होय ते ८, आचो पुरए होय ते (सिक्खासीले चि) शिवाशीळ छे एम (बुद्ध) कहेवाय छे ५

अनदुश्रुतपणानु मूळ कारण अविनय ज छे अने मदुश्रुतपणानु मूळ कारण विनय ज छे तेथी जे स्थानोवडे विनीत अने जे स्थानोवडे अविनीत यणाय छे ते कहे छे —

अह चंडदसहिं ठाणेहि, वटमाणे उ सजेए । अत्रिणीण बुच्चई सो उ, निंवाण च नें गच्छइ ॥ ६ ॥

अर्थ—(अह) हवे (चंडदसहिं) चौद (ठाणेहि) स्थानोने विषे (वटमाणे उ) वर्ततो-रहंतो (सजए) मुनि (अत्रिणीए) अविनीत (बुच्चई) कहेणाय छे (उ) तु पुन वळी (सो) ते अविनीत (निंवाण च) निर्वाणने— मोचने (न गच्छइ) पामतो नथी ६,

ते चौद स्थानो कहे छे —

(अविणीए) विनय रहित होय, ते (अचहुत्सुए) अचहुत्सुत कहेवाय छे. अहीं विद्या सहितने पण अचहुत्सुत कळो, तेनुं कारण ए के स्तब्ध—अहंकारी मनुष्य विद्या सहित होय तोपण तेने बहुत्सुतपणाना फळनो अभाव छे तेथी ते अचहुत्सुत ज कहेवाय छे. आनाथी जे विपरीत होय ते बहुत्सुत कहेवाय छे. २.

आवा प्रकारनुं अचहुत्सुतपणुं अने बहुत्सुतपणुं शाथी थाय ? ते कहे छे.—

अह पंचहिं ठाणेहिं, जेहिं सिंख्वा नं लढभई । थंभा कोहा पमाएणं, रोगेणालस्सएण य ॥३॥

अर्थ—(अह) हवे (जेहिं) जे (पंचहिं) पांच (ठाणेहिं) स्थानोवडे (सिंख्वा) ग्रहणा अने आसेवनारूप शिवा (न लढभई) पमाती नथी, ते स्थानोवडे आवुं अचहुत्सुतपणुं पमाय छे. ते कया पांच स्थानोथी ? ते कहे छे.— (थंभा) मानथी, (कोहा) कोधथी, (पमाएणं) मद्यादिक प्रमादथी, (रोगेण) कुष्ठादिक रोगथी (आलस्सएण य) तथा आलस्यथी एटले उत्साह रहितपणाथी,—आ पांच स्थानोवडे शिवा पमाती नथी. ३.

आ प्रमाणे अचहुत्सुतपणानां कारणो कथां. हवे बहुत्सुतपणानां कारणो कहे छे.—

अह अट्टहिं ठाणेहिं, सिंख्वासाले ति बुच्चइ । अहस्सिरे सया दंते, नं यं मंम्ममुंदाहरे ॥ ४ ॥
नासाले नं विनीले अ, नं सिआ अडंलोलुए । अकोहणे संचरए, सिंख्वासाले ति बुच्चइ ॥ ५ ॥

अर्थ—(अह) हवे (अट्टहिं) आठ (ठाणेहिं) स्थानोवडे (सिंख्वासाले ति) शिवाशील एटले ग्रहणा अने

अथ बहुश्रुतपूजा नामनु अग्यारसु अध्ययन ११

दशमा अध्ययनमा प्रमादनो त्याग कर्वा उपदेश आप्यो ते उपदेश विवेकीए ज सारी रीते धारी शकाय छे, अने ते विवेक बहुश्रुतनी पूजाथी प्राप्त थाय छे तेथी आ अग्यारमा अध्ययनमा बहुश्रुतनी पूजा कहेवाय छे तेनु पहेलु यन आ शमायें छे — संज्ञोगा विष्पमुक्कस्स, अण्णगारस्स भिम्मवुणो । औयार पाउकरिस्सामि, आण्णुपुण्वि सुणोह मे ॥१॥

अर्थ—(सज्ञोग) बाल आभ्यतर सयोगथी (विष्पमुक्कस्स) मृकायेला तथा (अण्णगारस्स) अगार-घर रहित एवा (भिम्मवुणो) भिचाना स्वभाववाला साधुना (आयार) बहुश्रुतनी पूजारूप आचारने (पाउकरिस्सामि) दु प्रगट करीया (आण्णुपुण्वि) अनुक्रमे कहेता एवा (मे) मार वचन (सुणेह) सामळो ?

अही बहुश्रुतनी पूजा कहेवानी छे तेथी प्रथम अमहुश्रुतनु स्वरूप जाणवाथी बहुश्रुतनु स्वरूप सुते करीने जाणी शकाय छे माटे प्रथम अमहुश्रुतनु स्वरूप बतवि छे,—

'जे आवि' होइ निव्विजे, थंछे लुंछे अण्णगहे । अभिक्खण उल्लवई, अविणीए अचहुस्सुए ॥ २ ॥

अर्थ—(जे) जे कोइ (निव्विजे) अविद्य एटले सम्यक् प्रकारे शाखना ज्ञान रहित (होइ) होय, (अवि) 'अपि' शब्द छे माटे विद्या सहित होय तोपय (थंछे) तन्व—अहकारी होय, (लुंछे) रसादिकमां लुब्ध होय, (अण्णगहे) इन्द्रिय अने मनना निग्रह रहित होय, (अभिक्खण) वारवार (उल्लवई) सबध रहित उल्लाप करतो होय (अ) तथा

तुं (परिनिवृडे) कपायरूपी अग्निनी शांतिवडे शीतल थयो थको (चरे) चारित्र्यनुं सेवन कर. (च) तथा (संतिमगं) शांतिमार्गने एटले मोक्षमार्गने (वृहए) उपदेश देवावडे बुद्धि पमाड. तेम करवा माटे (गोअम) हे गौतम ! (समयं मा पमायए) एक समय पण प्रमाद न कर. ३६.

आ प्रमाणे भगवाननुं वचन सांभळी गौतमस्वामीए जे कर्युं, ते कहे छे,—

बुद्धस्स निसम्म भांसिअं. सुकहिअमट्टुपओवसोहिअं ।

रागं दोसं च छिदिआ, सिद्धिं गंइं गंए भयवं गोअसे त्ति वेमि ॥ ३७ ॥

अर्थ—(सुकहिअं) सारी रीते एटले उपमा विगरे देसाडवा पूर्वक कहेलुं, ए ज कारण माटे (अट्टुपओवसोहिअं) सारा अर्थवाळा पदो—शब्दोवडे शोभित एवुं (बुद्धस्स) केवळज्ञानवडे लोकालोकना स्वरूपने जोनारा श्रीवर्धमानस्वामीनुं आ प्रमाणे (भांसिअं) वचन (निसम्म) सांभळीने (भयवं गोअसे) भगवान गौतमस्वामी (रागं दोसं च) राग तथा द्वेषने (छिदिआ) छेदी (सिद्धिं गंइं गंए) सिद्धि गतिने पाय्या. (त्ति वेमि) एम हुं कहुं छुं. ए रीते सुधर्मास्वामीए जंयुस्वामीने कहुं. ३७.

इति दशम अध्यायन. १०

बच्ची तारी पार पामवानी योग्यता नथी एम थख न धारीश केमके—

अकलेवरसेणिभूसिआ, 'सिद्धि गोअम' ! लोअ गच्छसि ।

'खेम च 'सिव अणुत्तर, 'संमय 'गोअम ! माँ पमायए ॥ ३५ ॥

अर्थ—(गोअम) हे गौतम ! तु (अकलेवरसेणि) कलेवर रहित एटले सिद्धना जीवो, तेमनी श्रेणिनेचे स्थितिने पमाडे तेवी श्रेणिने एटले उत्तरोत्तर शुभ अध्यवसायरूप चपकश्रेणिने (ऊसिआ) उची जेवी ऋतिने एटले प्राप्त करीने (खेम च) खेम एटले परचक्रादि मय रहित, तथा (सिव) शिव एटले समग्र उपद्रव रहित, तथा (अणुत्तर) सर्वोत्कृष्ट एवा (सिद्धि लोअ) सिद्धि नामना लोक प्रत्ये एटले मोक्षपद प्रत्ये (गच्छसि) जइश तेथी (गोअम) हे गौतम ! (समय मा पमायए) एक समय पण प्रमाद न कर ३५

हवे अध्ययनने समाप्त करता मता उपदेशतु रहस्य कहेछे —

बुद्धे परिनिब्बुडे चरे, गांम गर्धे नंगरे व सजए ।

'संतिमग्ग च वूहए, संमय 'गोअम ! माँ पमायए ॥ ३६ ॥

अर्थ—(गाम) गामने त्रिपे (नंगरे व) अथवा नगरने त्रिपे के अणयादिकुने त्रिपे (गए) रहेलो एवो, तथा (सजए) सयत एटले सम्यक् प्रकारे पाप थकी निवृत्ति पांमेलो, तथा (बुद्धे) हेय, उपादेयना विभागने जाणनार एवो

पश्चात्ताप करनार (मा) म थाओ. एटले के जेम कोई दरिद्र माणस परदेशमां जइ बहु द्रव्य उपार्जन करी पोताना घर तरफ मार्गनी बीकने लीधे सुवर्णादिक द्रव्य बीजी वस्तुनी अंदर नांखी तेनुं पोटकं बांधी पोताना माथा उपर ते भार उपाडिने चाले. मार्गमां पथर विगोरेथी व्यास विपम रस्तामां प्रवेश करवाथी घणा भारने लीधे अकळाइने ते भार नांखी दे. पछी घेर आवी निर्धनपणाने लीधे नांखी बीधेला भारनो पश्चात्ताप करे के—“ में निर्भागीए ते भार केम नांखी दीघो? ” एवो पश्चात्ताप न थवा माटे (गोयम) हे गौतम ! (समयं मा पमायए) एक समय पण प्रमाद न कर. ३३.

अहीं गौतम गणघरने शंका थाय के—“ हुं आ संसार सागर थोडोकज तयो छुं अने हजु तरवानुं घणुं बाकी छे. ” एम धारी उत्साहनो भंग थाय तो ते उपर कहे छे. —

तिष्ठो हु सि अण्वं मंहं, किं पुण चिद्धसि तीरसागओ ।

अभितुर पारं गमित्तए, समयं गोअम ! मा पमायए ॥ ३४ ॥

अर्थ—(मंहं) मोटा-घणा (अण्वं) संसार समुद्रने (तिष्ठो हु सि) तुं तरी गयो ज छे, (पुण) हवे (तीरसागओ) कांठे आव्यो थको (किं चिद्धसि) केम अटकी रहे छे ? केम उदासीनताने धारण करे छे ? (पारं गमित्तए) पार पामवाने एटले सुक्तिपद प्रत्ये जवाने (अभितुर) उतावळ कर. तेथी करीने (गोअम) हे गौतम ! (समयं मा पमायए) एक समय पण प्रमाद न कर. ३४.

अवउज्झिअ मित्तवधव, विउल चव धणोहसचय ।

मा तं विइअ गवेसए, संमय गोअंम ! मां पमायए ॥ ३० ॥

अर्थ—(मित्तवधव) मित्रो तथा वांघवोने (चव) अने (विउल) विस्तारवाळा (धणोहसचय) सुवर्णोदिक धनना समूहने (अवउज्झिअ) तर्जिने (त) ते मित्रादिकने (विइअ) बीची चार एटले फरीथी (मा गवेसए) तु गवेपणा न कर चारित्र लेती वसते ते मित्रादिकनो त्याग कर्षो छे तेथी ते यमन जेवु छे, अने फरीथी तेनी शोध कर-वार्मा वमननु पान करवा जेवु छे माटे (गोअंम) हे गौतम ! (समय मा पमायए) एक समय पण प्रमाद न कर ३०

आ प्रमाणे ममतानो त्याग करवा उपदेश आपी हवे समकितनी शुद्धि करवा माटे उपदेश आपे छे —

नं हु जिणे अज्ज दीसई, धहुमए दीसई मंगदेसिए ।

संपइ नेआउए पेहे, संमय गोअंम ! मां पमायए ॥ ३१ ॥

अर्थ—जोके—(अज्ज) आपे एटले आ काळे (जिणे) जिनेश्वर (न हु दीसई) नथी ज देखावा, तोपण (मंगदेसिए) मोक्षमार्गने देखाडनार—पमाडनार (धहुमए) घर्षानो मानेलो मोक्षमार्ग (दीसई) देखाय छे एटले हमण्यां तीर्थ कर नथी तोपण तेमणे प्ररूपेलो मोक्षमार्ग तो देखाय छे, माटे आबो मार्ग देखाडनार अर्वाद्रिय ज्ञानवाळा जिनेश्वर विना बीचा कोइ होइ शके नहीं एम घारीने भाविकाळना मन्य जीवो पण प्रमादनो त्याग करशे तो (सपइ) हमण्यां एटले

हुं तर्धिकर विद्यमान छते (नेआउए पहे) नैयायिक एटले मुक्तिरूप मार्गिने विषे (गोयम) हे गौतम ! (समयं मा पमा-
याए) एक समय पण प्रमाद न कर. ३१.

अवसोहिआ 'कंटगापहं, उँइणो सि पँहं महालयं ।

गच्छसि मंगं 'विसोहिआ, संमयं गोअम ! मां पमायए ॥ ३२ ॥

अर्थ—(कंटगापहं) शाक्यादिक दर्शनरूपी भावकंटकवडे व्याप्त एवा मार्गिनो (अवसोहिआ) त्याग करिने हुं
(महालयं) मोटा (पँहं) मोक्षरूपी भावमार्गमां (उँइणो सि) उत्तरेलो-आवेलो छे. एटलुं ज नहीं पण (विसोहिआ) ते
मोक्षमार्गिनो निश्चय करी (मंगं) ते ज मोक्षमार्गमां हुं (गच्छसि) चाले पण छे. तेथी (गोअम) हे गौतम ! (समयं
मा पमायए) एक समय पण प्रमाद न कर. ३२.

आ रीते मार्गिनी प्राप्ति कही. हवे तेनी प्राप्ति थया छतां पण कोइने पथात्ताप पण यह जाय, तेथी तेने मोटे कहे छे.—

अचले जँह भारवाहए, मां मंगे 'विसमेऽवगाहिआ ।

पँच्छा पँच्छाणुतावए, संमयं गोअम ! मां पमायए ॥ ३३ ॥

अर्थ—(जह) जेम (अचले) बळ रहित एटले शरीरनी शक्ति रहित एवो कोइ (भारवाहए) भारवाहक एटले
भारने वहन करनार पुरूप (विसमे मंगे) विषम मार्गमां (अवगाहिआ) प्रवेश करिने (पँच्छा) पछी (पँच्छाणुतावए) ते

हवे कइ रीते अप्रमाद करवो ते कहे छे,—

बुँछिँज्द सिणैहमपणो, कुँमुअ सारइअ वा पाणिअ ।

से संवसिणैहवज्जिए, समय गोयम ! माँ पमायए ॥ २८ ॥

अर्थ—(सारइअ) शरदश्चतु सन्धी (कुमुअ) चद्रविकासी कमळ (पाणिअ वा) जळने नेम तनी दे छे तेम तु मारा उपरनो (अपणो सिणैह) पोतानो स्नेह (बुँछिँज्द) दूर कर (से) अने त्यारपछी (सवसिणैहवज्जिए) सर्व स्नेहथी रहित थयो थको (गोयम) हे गौतम ! (समय मा पमायए) एक समय पण प्रमाद न कर २८

चिँच्चा धण चँ भारिअ, पव्वइओ हि' सि' अणगारिअ ।

माँ वत' पुणो वि अँविए, समय गोअँम ! माँ पमायए ॥ २९ ॥

अर्थ—(हि) कारण के (धण) धन (च) अने (मारिअ) मार्यानि (चिँच्चा) तजीने तु (अणगारिअ) मुनि-पणाने (पव्वइओ सि) पाम्यो छे तेथी करीने (वत) वपेलाने (पुणो वि) फरीथी (मा अँविए) पी नहीं. परतु (गोयम) हे गौतम ! (समय मा पमायए) एक समय पण प्रमाद न कर २९

अहीं वदाच गौतम गणधर शका करे के—“ हे स्वामी ! जे आपना उपरनो प्रेम ते वमनना पान जेवो शी रीते ? ” ते उपर कहे छे—

अर्थ—उपर प्रमाणे ज अर्थ करवो. तेमां विशेष ए के (जिम्बवले) जिन्हातुं वळ, (फासवले) स्पर्श इंद्रियतुं वळ अने (सन्ववले) हाथ, पग विगेरे सर्व अवयवोतुं वळ पण नाश पामे छे—घटी जाय छे तेथी हे गौतम ! समय मात्र प्रमाद न करवो. २४. २५. २६.

वृद्धावस्थाने लीधे थती शरीरनी अशक्ति कही, हवे रोगथी तेनी अशक्ति थाप छे ते कहे छे.—

अंरई गंडं विसूईआ, आंयंका विविहां फुंसंति ते ।

विवंडइ विद्धंसंइ ते सेरीर्यं, समयं गोथम ! मां पमायए ॥ २७ ॥

अर्थ—(अरई) अरति एटले वातादिकवडे उत्पन्न थयेलो चित्तनो उद्वेग, तथा (गंडं) लोहीना दोषथी थता गुमडा विगेरे, तथा (विसूईआ) विस्त्रचिका एटले अजीर्णना दोषथी थता वमन विरेचन विगेरे, तथा (विविहा) विविध प्रकारना (आंयंका) आतंक एटले तत्काळ घात करनारा रोगो (ते) तारा शरीरने (फुंसंति) स्पर्श करे छे, तथा (ते सेरीर्यं) तारुं शरीर (विवडइ) चळनी हानि थवाथी विशेषे करीने पडे छे, अने (विद्धंसइ) जीव रहित थइ विध्वंस पामे छे. माटे ज्यांसुधी वृद्धावस्था अने रोगो शरीरने जीर्ण न करे त्यांसुधीमां (गोथम) हे गौतम ! (समयं) एक समय पण (मा पमायए) प्रमाद न करवो. अही जो के गौतम गणधरने केशतुं श्रेतपणुं विगेरे वृद्धावस्थाना चिन्हो तथा रोगो संभवता नथी. तोपण तेने लइने बीजा रार्च शिष्यांने प्रतिबोध करवानो छे, तेथी आ प्रमाणे कहेतुं ज्योग्य नथी. २७.

अर्थ—उपर प्रमाणे ज अर्थ करवो तेमा विशेष ए के-(से) ते एटले पूर्वे हतु ते (चवतुवले अ) नेअनु वळ पण
(हायई) हानि पाम छे. माटे प्रमाद न करवो २२

परिजूरइ ते सरिरयं, केसा पडुरया हवति ते ।

से घाणवले अ हायई, समय गोअम । मा पमायए ॥ २३ ॥

अर्थ—उपर प्रमाणे ज अर्थ करवो तेमा विशेष ए के (से) ते एटले पूर्वे हतु ते (घाणवले अ) नासिकानु वळ पण
(हायई) हानि पामे छे माटे प्रमाद न करवो २३

परिजूरइ ते सरिरय, केसा पडुरया हवति ते ।

से जिठभवले अ हायई, समय गोयम । मा पमायए ॥ २४ ॥

परिजूरइ ते सरिरय, केसा पडुरया हवति ते ।

से फासवले अ हायई, समय गोयम । मा पमायए ॥ २५ ॥

परिजूरइ ते सरिरय, केसा पडुरया हवति ते ।

से सववले अ हायई, समय गोयम । मा पमायए ॥ २६ ॥

शब्दादिक कामभोगने विषे (मुञ्छिच्छा) मूर्खावाळा-स्पृहावाळा होय छे. प्राये करीने रोगी माणसेने अपथ्यनी जेम अहित करनारा विषयो आ प्राणीने प्रिय लागे छे. तेथी दुर्लभ एवी धर्मसामग्री पाम्या छतां (गोयम) हे गौतम ! (समयं मा पमायए) एक समय पण प्रमाद करवो नहीं. २०.

इधे शरीरनी शक्ति होय तो धर्मनी स्पर्शना करवी एम कहेवा माटे शरीरनी अनित्यता कहेना पूर्वक छ सत्रवडे अप्रमादनो उपदेश आपे छे.—

परिजूरइ ते सरीरयं, केसा पंडुरया हवंति ते ।

से सोअवले अ हायई, समयं गोयम ! मा पमायए ॥ २१ ॥

अर्थ—(ते) तारं (सरीरयं) शरीर (परिजूरइ) सर्व प्रकार जीर्ण थाय छे, तथा (ते) तारा (केसा) केशो लोकोना नेत्रोने मनोहर लागे तेना श्यामवर्णना जे हता ते (पंडुरया) इद्रावस्थाने लीधे श्वेतवर्णवाळा (हवंति) थाय छे. (अ) तथा (से) ते एटले पहेलां हतुं ते (सोअवले) श्रोत्रनुं चळ एटले दूरथी सांभळवानी शक्ति पण (हायई) हानि पामे छे. तेथी करीने शरीरनुं सामर्थ्य अस्थिर-अनित्य छे माटे (गोयम) हे गौतम ! (समयं मा पमायए) एक समय पण प्रमाद न करवो. २१.

परिजूरइ ते सरीरयं, केसा पंडुरया हवंति ते । से चम्बुवले अ हायई, समयं गोयम ! मा पमायए ॥ २२ ॥

(कृतिरित्यनिसेवण) शाक्यादिकु इतीर्थीकोने सेवनारा होय छे एटले के इतीर्थीको लामादिकनी इच्छाथी प्राणीओने प्रिय लागे तेनो ज उपदेश को छे ते नी तेमना मतमा घणा माणसो जाय छे. तेथी करीने (गोयम) हे गौतम ! (समय मा पमायए) एक समय पण प्रमाद न करसो १८

लुधूण वि उत्तम सुई, सैदहणा पुणरवि दुँल्लहा ।

मिच्छत्तनिसेवए जणे, संमय गोयम । मां पमायए ॥ १९ ॥

अर्थ—(उत्तम) उत्तम र्मनु (सुई) श्रवण (लधूण वि) पामीने पण (पुणरवि) करीने पाक्षी (सैदहणा) ते उपर श्रद्धा थवी (दुँल्लहा) दुर्लभ छे कारण के (जणे) घणा माणसो (मिच्छत्तनिसेवए) अनादि भवना अभ्यासथी तथा मारेकर्मी होवाथी मिव्यात्ने मेवनारा होय छे, तेथी (गोयम) हे गौतम ! (समय मा पमायए) एक समय पण प्रमाद करवो नहीं १९

धम्म पिं हु सैदहतया, दुँल्लहया काएण फासया ।

इंह कामगुणेषु मुच्छिआ, संमय 'गोयम' । मां पमायए ॥ २० ॥

अर्थ—(धम्म) उत्तम धर्मने (सैदहतया पिं हु) सैदहता थका पण (काएण) तेने कायावडे (फासया) स्पर्श करनारा एटले अनुष्ठान करनारा (दुँल्लहया) अति दुर्लभ छे कारण के (इंह) आ जगतमां घणा चीवो (कामगुणेषु)

उत्पन्न थयेला होय छे. तेओ धर्म, अधर्म, भक्ष्य, अभक्ष्य अने गम्य, अगम्य विगेरे काइ पण जाणता ज नथी. तेवा देशमां उत्पन्न थवाय तो तेथी पण ते मनुष्यजन्म व्यर्थ ज छे. तेथी करीने (गोयम) हे गौतम ! (समयं मा पमायए) एक समय पण प्रमाद करवो नहीं. १६.

लच्छण वि आरिअत्तणं, अहीणपंचिदिअया हुं दुँछहा ।

विगल्लिदिअया हुं दीसइ, संमयं गोयम ! मां पमायए ॥ १७ ॥

अर्थ—(आरिअत्तणं) आर्यपणुं (लधूण वि) पामनि पण (अहीणपंचिदिअया) अनून पंचेंद्रियपणुं एटले सर्व इंद्रियोनुं निपुणपणुं (दुल्लहा हु) प्राप्त थनुं दुर्लभ ज छे. कारण के—(विगल्लिदिअया) विकलेंद्रियता एटले रोगादिक वडे जेनां इंद्रियो हयायां होय एवापणुं (हु) बहोळताए (दीसइ) जोवामां आवे छे. तेथी करीने (गोयम) हे गौतम ! (समयं मा पमायए) एक समय पण प्रमाद करवो नहीं. १७.

अहीणपंचिदिअत्तं पि से लहे, उत्तमधम्मसुई हुं दुँछहा ।

कुत्तिथिनिसेवए जणे, संमयं गोयम ! मां पमायए ॥ १८ ॥

अर्थ—(अहीणपंचिदिअत्तं पि) अनून पंचेंद्रियपणाने पण (से) ते जीव कदाच (लहे) पामे तोपण (उत्तमधम्मसुई) उत्तम एटले तात्त्विक धर्मनुं श्रवण (दुल्लहा हु) अत्यंत दुर्लभ ज छे. कारण के—(जणे) घणा लोको

गौतम ! (समय मा यमायए) एक समय पण प्रमाद न करवो १४
कहेला अर्थने न समाप्त करे छे

एवं भवससारे, सँसरइ सुभासुभेहि कम्मोहि । जीवो यमायवहुलो, संनय गोयम । मा पमायए ॥१५॥
अर्थ—(एव) उपर कहा प्रमाणे (भवससारे) आ जन्ममरणरूपी ससारने विपे (पमायमहुलो) यथा प्रमादवाळो
(जीवो) जीव (सुभासुभेहि कम्मोहि) पृथ्वीकायादिक भवना हेतुरूप शुभाशुभ कर्माए करिनि (ससरइ) अमण करे छे
तेथी (गोयम) हे गौतम ! (समय मा यमायए) एक समय पण प्रमाद न करवो १५

आ प्रमाणे मनुष्यभवनी दुर्लभता कही हवे मनुष्यभव प्राप्त थया छता पण उत्तरोत्तर गुण प्राप्त थवा ते अति
दुर्लभ छे ते विपे पांच खत्रोरडे कहे छे—

लद्धूण वि माणुसत्तण, आरिअँत्त पुंणरवि दुँल्लह ।

वैहवे दँसुआ मिलवसुआ, संसय गोयम । मा पमायए ॥ १६ ॥

अर्थ—(माणुसत्तण) मनुष्यपणु (लद्धूण वि) पाया छता पण (पुणरवि) फरीने तेमा (आरिअँत्त) आर्यपणु
एटल आर्यदेशमा जन्म थयो ते (दुँल्लह) दुर्लभ छे कारण के (यहवे) यथा जीवो तो (दसुआ) पर्वतादिकमा यत
नारा चोरो छे तथा (मिलवसुआ) म्लेच्छ एटले जेमनी माया पण न समजी शकाय तेवा शक अने यवन देशमा

चउरिंदियकायमइगओ, उक्कोसं जीवो उ संवसे ।
कालं संखिजससिअं, समयं गोयम ! मा पमायए ॥ १२ ॥

अर्थ—तेहंद्रिय तेमज चौरंद्रियमां पण संख्यातो काळ रखा संवधी ने गाथा (११-१२) नो अर्थ दशमी गाथा प्रमाणे जाणवो.

पंचिंदियकायमइगओ, उक्कोसं जीवो उ संवसे । संतट्टभवग्गहणे, समयं गोयम ! मा पमायए ॥ १३ ॥

अर्थ—(पंचिंदियकायं अइगओ) पंचेंद्रिय तिर्यच कायने पामेलो (जीवो उ) जीव (उक्कोसं) उत्कर्षधी (सत्तट्ट-भवग्गहणे) सात आठ भवना ग्रहणने विपे (संवसे) रहे छे. तेथी करीने (गोयम) हे गौतम ! (समयं मा पमायए) एक समय पण प्रमाद न करवो. देव अने नारकीने माटे उत्तरी गाथामां कहेवाना छे तथा मनुष्य भवनी तो दुर्लभता कहेवी छे तेथी अही पंचेंद्रिय शब्दे करीने तिर्यच ज लेवाना छे. तेमां संख्याता वर्पना आयुष्यवाळामां सात भव करे अने आठमो भव करे तो असंख्याता वर्पना आयुष्यवाळामां करे छे. तेथी अही सात आठ भव कला छे. १३.

अर्थ—(देवे) देवपणाने तथा (नेरइए) नारकीपणाने (अइगओ) पामेलो (जीवो उ) जीव (उक्कोसं) उत्कर्षधी (इक्किक्कभवग्गहणे) एक एक भवग्रहणने विपे ज (संवसे) रहे छे, (एकैक भव ज करे छे) तेथी (गोयम) हे

अर्थ—(आउक्काय अह्गथो) अप्कायने पामेलो. ६ (तेउक्काय अह्गथो) तेनस्कायने पामेलो ७ (वाउक्काय अह्गथो) वापुक्कायने पामेलो जीव ते ते कायमां असल्यातो काळ रहे छे तेथी हे गौतम ! एक समयमात्र पण प्रमाद न करवो ८ वेणस्सइक्कायमइगओ, उक्कोस जीवो उ "सवसे । कालमणत देुरत, समय गोयम । मा पमायए ॥६॥

अर्थ—(वणस्सइक्काय अह्गथो) वनस्पतिकायने पामेलो (जीवो उ) जीव (उक्कोस) उत्कर्षी (अणत) अणत अने (दुरत) द्रुट अठवाळा (काल) काळ सुधी अणती उत्सर्पिणी अवसर्पिणी काळ सुधी (सवसे) रहे छे (साधारण वनस्पतिकायने आश्री आ प्रमाणे कबु छे) तेथी करीने (गोयम) हे गौतम ! (समय मा पमायए) एक समय पण प्रमाद न करवो ६

'वेइदिअक्कायमइगओ, उक्कोस जीवो उ सवसे । काल सखिज्जसपिणअ, समय गोयम । मा पमायए ॥१०॥

अर्थ—(वेइदिअक्काय अह्गथो) द्वीन्द्रिय कायने पामेलो (जीवो उ) जीव (उक्कोस) उत्कर्षी (मपिज्जसखिअ) सख्या ती छे सञ्जा नेनी एटले सग्याता हनार वर्षे रूप (काल) काळ सुधी (सवसे) रहे छे, तेथी करीने (गोयम) हे गौतम ! (समय मा पमायए) एक समय पण प्रमाद न करवो. १०

तेइदियकायमइगओ, उक्कोस जीवो उ सवसे ।

काल सखिज्जसपिणअ, समय गोयम । मा पमायए ॥ ११ ॥

अर्थ—(सर्वपाणिणं) सर्व कोई पण प्राणीने (चिरकालेण वि) चिरकाले करीने पण (माणुसे भवे) मनुष्य भव फरीथी प्राप्त थवो (दुलहे सल) दुर्लभ ज छे. (य) कारणके (कम्पुणो) कर्मोना (विचाग) विचागो (गाढा) गाढ छे एटले विनाश करवा अशक्य छे. तेथी करीने (गोयम) हे गौतम (समयं) एक समय पण (मा पमायए) प्रमाद न करवो. ४.

मनुष्य भवनी दुर्लभताने ज दश खूबो वडे बतावे छे.—

पुढविकायमइगओ, उक्कोसं जीवो उ संवसे । कालं संखाइयं, समयं गोयम ! मा पमायए ॥ ५ ॥

अर्थ—(पुढविकायं इगओ) पुढवीकायने पामेलो (जीवो उ) जीव (उक्कोसं) उत्कर्षथी (संखाइयं कालं) संख्या-
तीत काल सुधी एटल असंख्याती उत्सर्पिणी भवसर्पिणीरूप काल सुधी (संवसे) रहे छे. अथात् ते ने ते ज कायमां तेटला
वखत सुधी वारंवार जन्म मरण पामी त्यांने त्यांज रहे छे. तेथी (गोयम) है गौतम ! (समयं) एक समय पण (मा पमा-
यए) प्रमाद न करवो. ५.

आउक्कायमइगओ उक्कोसं जीवो उ संवसे । कालं संखाइयं, समयं गोयम ! मा पमायए ॥ ६ ॥

तेउक्कायमइगओ, उक्कोसं जीवो उ संवसे । कालं संखाइयं, समयं गोयम ! मा पमायए ॥ ७ ॥

वाउक्कायमइगओ, उक्कोसं जीवो उ संवसे । कालं संखाइयं, समयं गोयम ! मा पमायए ॥ ८ ॥

अर्थ—(जह) जेम (कुसंगे) दर्भना अग्रमाणपर (लगमाणए) लटकतु (ओसविंदुए) झाकळनु विंदु (धोव) अल्पकाळ (चिट्टइ) रहे छे, (एव) तेज प्रमाणे (मणुआण) मनुष्योनु (जीविअ) जीवित छे, तेथी करीने (गोयम) हे गौतम ! (समय) एक समय पण (मा पमायए) प्रमाद न करवो ?
कहेला अर्थनो व उपसहार-समाप्ति करे छे—

इइ ईत्तरिअम्मि आउए, जीविअए बहुपच्चत्रायए ।

विहुण्णाहि रंय पुरेकड, संसय गोयंस ! मां पमायए ॥ ३ ॥

अर्थ—(इइ) आ प्रमाणे (आउए) निरुपक्रम आयुष्य (इत्तरिअम्मि) इत्तर काळनु एटले अल्प काळनु छते, अने (जीविअए) सोपक्रम जीवित एटले आयुष्य (बहुपच्चत्रायए) धणा विभववाळु—विघातवाळु छते (पुरेकड) पूर्वे क-रेला (रय) कर्मरूपी रजने (विहुण्णाहि) तु दूर कर, अने तेने माटे ज (गोयम) हे गौतम ! (समय) एक समय पण (मा पमायए) प्रमाद न करवो ?

कदाच कोइ एम धारे के फरीधी मनुष्य मन आवशे त्यारे उद्यम करीश ते उपर मनुष्य भवनी दुर्लभता बताने छे—
दुलहे खलु माणुसे भवे, चिरेकालेण वि संवंपणिण ।

गाढा यं विर्वाग कंस्सुणो, संसय 'गोयम' मां पमायए ॥ ४ ॥

छे, तेथी करीने जे पडवानी तैयारीमां छे, एतुं काळना परिणामथी पतनरूपी कटने पामेलुं एतुं पाकुं पांदडुं चीजा नवा पल्ल-
वोने (नवां पांदडांने-हसता जोइने) कहे छे के— ' जेवा तमे अत्यारे छो तेवा त्रमे पण पहिलां हता, अने अत्यारे अमे जेवा
छीए तेवा तमे पण थशो. ' ए प्रमाणे जेम पुत्रने उपदेश आपे तेम पडतुं पाकुं पांदडुं चीजां नवां पांदडांने कहे छे. अही
कोइने शंका थाय के— "शु पाकां पांदडां अने नवां पांदडां वचे आवी वातचीत शवानो संभव छे ? (तेमने वाणी छे ?)"
ते उपर कहे छे के— " आवी रीते पांडुपत्र अने किसलयपत्रनो संवाद कोइ वसत थयो नथी अने थयो पण नहीं. परंतु
मात्र भव्य प्राणीओने बोध करवा माटे आ उपमा मात्र कहेली छे. " एटले के जेम पांडुपत्रो किसलयोने उपदेश आपे
छे तेम बीजा वृद्धोए पण युवावस्थाना गर्ववाळा मनुष्योने उपदेश आपवो. ते निपे वाचरुमुल्ये पण कलुं छे के— " जरा-
वस्थावडे जेनुं शरीर जीर्ण थयुं छे एना वृद्ध माणसनी पराभव तुं शा माटे करे छे ? तुं पण थोडा कालमां तेवोज शवानो
छे, तो युवावस्थानो मद शा माटे वहन करे छे ? " आ रीते जीवित तथा यौवननुं गनित्यपणुं जाणी जरापण प्रमाद क-
रवो नहीं, ए तात्पर्य छे. ?.

फरीने पण आयुष्यनुं ज अग्नित्यपणुं वतावे छे.—

कुंसगने जेह ओसाविटुए, थोवं चिंटुइ लंंत्रमाणए ।

एवं मणुआण जीविअं, संसयं गोथेम ! मां पमायए ॥ २ ॥

दुमपत्तए पंडुअए जेहा, निर्वेडइ राइगणाणमच्चए ।

एव मंणुआण जीविअ, संमय गोअम । मेा पमायए ॥ १ ॥

अर्थ—(जहा) जेम (राइगणाण अचए) रात्रि दिवसना समूह गेय सते (पडुअए) काले करीने पाकी जवाथी श्वेत थयेदु (दुमपत्तए) वृचनु पादुडु (निवडइ) पढी जाय छे, (एव) एज प्रमाणे (मणुआण) मनुष्योनु एटले उपलक्षणी सर्व प्राणीओनु (जीविअ) जीवित एटले आयुष्य रात्रि दिवसोना समूह जवाथी अथवा अध्यवसायादिके करेला उपक्रमे करीने पढी जाय छे एटले बीण थाय छे तेथी करीने (गोअम) हे गौतम । (समय) एक समय मात्र पण (मा पमायए) प्रमाद करवो नही

अहीं गौतम शब्द कहेवाबडे तेना उपलक्षणी सर्ग साधुओने श्री महावीरस्वामी उपदेश आपे छे एम जाणु. आ अध्ययन सूत्रथी तथा अर्थथी श्री महावीरस्वामीए ज प्ररूप्यु छे एम आ उत्तराध्ययननी वृहद्बुक्तिमां लरपु छे, तेथी कोइ एम कहे के—“उत्तराध्ययन सूत्रमां वीरभगवाननी वार्णानो स्पर्श पण नथी.” आयु कहेनारा कुमतिओ ज जाखवा कारण के साचात् वीरप्रभुए ज गौतम गणधरने स्वोधीने बजा साधुओने पण शिखा आपवा मोटे आ अध्ययन प्ररूप्यु छे अहीं पाडुर पत्रनी अनित्यता जणाववाथी युवावस्थानी पण अनित्यता जणावी छे तेने मोटे नियुक्तिभार थावा अर्थवाली गाथाओ लये छे—“ कालना परिणामथी जेनु कोमलतारूपी लावएय नाश पाम्यु छे, जेनी सधि एटले डोंट दीला थया

प्रदक्षिणा करीने ते सर्व साधुओं केवळीनी पर्यदा तरफ चाल्या, त्यारे तेमने गौतमस्वामीए कहुं के-“ मुनिओ !
 तमे ए वाडु न जाओ, आम आवो अने जगद्गुरुने वंदना करो. ” ते वखते भगवाने गणधरने कहुं के-“ हे गणी !
 केवळीनी आशाताना न करो. ” ते सांमळी गणीए तेमने मिथ्यादुष्कृत पूर्वक समावी विचार कयो के-“ हूं गुरुकर्मा
 होवाथी आ भवे मोक्षपद पायीश के नहीं. ? आ जीवोने धन्य छे के जेओने में दीक्षा आप्या छतां पण तेओ मारा करतां
 पहैलां तत्काल केवलज्ञान पाय्या. ” आ प्रमाणे अश्रुति करता गणधरने जगद्गत्सल श्री महानीरस्वामीए कहुं-“ हे
 आयुष्मन् ! पोतानी लब्धिवडे अष्टापद पर्वत जनारने अवश्य सिद्धि मळे एबुं मारुं कहेलुं वचन देवोए तमने संभळवेलुं
 ते तीर्थकरनुं वचन सत्य के असत्य ? ” गणधरे कहुं-“ हे स्वामी ! तीर्थकरनुं वचन सत्य ज होय. ” प्रभु बोल्या-“ त्यारे
 तमे अश्रुति केम करो छो ? प्राणीओने सुंठ, द्विदल, चर्म अने ऊर्णकट जेवा चार प्रकारना स्नेह होय छे. तेमां चिर-
 कालना परिचयने लीधे तमारो अमारा उपर ऊर्णकट जेवो स्नेह चर्ते छे. तेथी करीने तमने केवलज्ञान थतुं नथी. जे राग
 स्त्री, धन, पुत्रादिकने विषे होय तेवो राग तीर्थकर, गुरु अने धर्मने विषे होय तो ते प्रशस्त कहेवाय छे. तो पण तेवो राग
 यथाख्यात चारित्रनी प्रतिबंध करनार छे अने सूर्य विना जेम दिवस न होय तेम यथाख्यात चारित्र विना केवलज्ञान होतुं
 नथी. तेथी अमारा परनो राग ज्यारे जयो त्यारे तमने अवश्य केवलज्ञान थशे, अने अर्हीथी चवीने आपणे वझे तुल्य ज
 थशुं. माटे अश्रुति न करो. ” आ प्रमाणे कहीने गौतम गणधरने तेमज बीजा सर्व मुनिओने हितशिखा आपवा माटे भगवाने
 आ दुमपत्रक नामनुं अध्ययन कहुं छे. तेनुं पहैलुं सूत्र आ प्रमाणे छे.

नामनी लब्धिने लीषि सधुद्रमाथी जळनी जेम ते पात्रमाथी जरा पण पायस ओछु थयु नही ते चरते सेपालभवी पाचसो ने एक साधुओए विचार कर्पो के- अहीं ! अमारु मोडु भाग्य उदय पाम्यु छे जेम गिरिराज सर्व औपधितु स्थान छे तेम आ गुरु सर्व लब्धिओनु स्थान छे, जेम मेघ सर्व नदीओने प्रवर्तवि छे तेम आ गुरु मन्व्य प्राणीओने सन्मार्गमा प्रवर्तवनार छे, जेम दर्प सर्व दिशा अने देशोनो शास्ता छे, तेम आ गुरु सर्व शाखोनो शासनकर्ता एटले शिष्या आपनार छे पळी आ गुरु यशवडे चद्रनो अने तेजवडे दर्पनो पण तिरस्कार करे छे आवा सिद्धिपुरीना सार्थवाह समान, लोकोत्तर गुणना निधान अने ठुपारसना महासागररूप गुरु अमने मोटा पुण्यथी प्राप्त थया छे आ गुरना प्रसादथी ज अमने दुर्लभ एवी गोधि पण प्राप्त थइ छे तथा एमना प्रसादथी ज आजे जगतना चिंतामणिरूप श्री महावीरस्वामीना दर्शन थयो. तेथी खरेखर अमे तो आ सत्सारसमुद्रने तरी गया छीए ” आवी रीते शुभध्याननी श्रेणिए चढेला तेओने जमता जमतां ज निर्मळ केवळज्ञान प्राप्त थयु ” पळी सर्व साधुओ दस थया त्यारे गौतमस्वामीए पोते आहार कर्पो पळी ते सर्वने साथे लइ गणघर महाराज आगळ चान्या

अनुक्रमे समवसरणनी नजीक आब्या त्यारे समवसरणने जोतां ज छठ तप करनारा दिनादिक पांचसो ने एक साधुओने प्रथमनी जेम उच्चम ध्यान करतां केवळज्ञान प्राप्त थयु, तथा उपवास करनारा कौडिनादिक पांचसो ने एक साधुओने तेवा ज शुभध्यानना योगथी तीर्थकरना दर्शन थतां अने तेमनी वाणी सांभळता केवळज्ञान प्राप्त थयु ते सर्वे सहित गणघरे भगवाननी प्रदक्षिणा करी

ग्रहण करी गणधरने नमी पोताने स्थाने गयो.

पछी प्रातःकाले श्रीगौतमस्वामी जिनेश्वरोने वांदी अष्टापद पर्वत परथी नीचे उतर्या. ते वखते ते तापसोए तेगने कहुं के—“ हे पूज्य ! तमे अमारा गुरु थाओ, अमे तमारा शिष्यो छीए. ” ते सांभळी गणधर जोल्या के—“ तमारा अने अमारा सर्वना गुरु जिनेश्वर ज छे. ” त्यारे तेओ जोल्या के—“ शु तमारे पण गुरु छे ? ” स्नांभी जोल्या के—“ हा. सुर असुरोए नमस्कार करेला, रागद्वेष रहित, सर्वज्ञ श्री महावीरस्वामी जगतना गुरु छे ते मारा पण गुरु छे. ” ते सांभळी सर्व तापसो हर्षित थया. पछी देवताए आपेलो वेप धारण करी ते सर्वेए गौतमस्वामीनी पासे दीया ग्रहण करी.

तेमने साथे लहने चालतां मार्गमां भिचानो समय थयो. त्यारे गौतमस्वामीए तेगने पूछुं के—“ तमारे माटे शुं भोजन लाहुं ? ” त्यारे तेओए विचार्युं के—“ घणां पुण्यथी आपणने आ वांछितदायक गुरु मळ्या छे तेथी अजे मनोहर भोजन-वडे आपणे धुधाग्निने शांत करीए. ” एम विचारी हर्षित थइ तेओए कहुं के—“ पूज्य ! आपना प्रसादथी परमान्न (खीर)-वडे अजे अमारुं पारणुं हो. ” ते सांभळी गौतमस्वामी पासेना कोइ गाममां गांचरीए गया. त्यां कोइए भक्तिथी तेमने घणा धी साकर महित प्राप्तुं परमान्न नहोराबुं. ते लहने आवता तेमने जोइ ते साधुओए विचार्युं के—“ पूज्यना हाथमां तो एरुज पात्र छे, बीजुं पायस पाछळ कोइ लहने आवतुं हसो, नहीं तो आ पात्रमांथी तो आपणे भाग एक एक दाणो पण आवे नहीं. अथवा तो आ गुरुनो प्रभाव अर्चित्ता छे. तेनो विचार आपणे करी शकीये तेम नथी. ” तेदलामां गुरुए आधी ते सर्वने पंक्तिए वेसाडी ते पात्रमांथी पायस पीरसी सर्वने वृप्ति थाय त्यांसुधी जमाड्या, परंतु अचीणमहानस

मरण पामीने ते मातमी नरके गयो ' अतःकळे जेनी मति होय तेवी गति गाय छे ।

अहीं पुढरीके गुरु पासे जइ तेमने वादी अष्टमनु पारणु कयुं. तेमां अतःप्रांत आहार करवाथी तेने अत्यत व्यया थइ तोपणु ग्यिरताने धारण करी ते रात्रिं आ प्रमाणे चोल्या के—“ मोक्षपदने पामेला भगवान अरिहोने मारो नमस्कार छे, सिद्ध, ग्यविर अने साधुअने मारो नमस्कार छे, गुरुना चरणकमळमा में चार महाव्रतो लीधेलां छे, छतां हमणां पणु समारसागरमा नौका समान ते त्रतोनी हु फरीथी आश्रय करु छु हु दीनता रहित थइने निनेअरादिकनु शरण लउ छु, अने छेला आसोधासे आ इष्ट शरीरनो पणु त्याग करु छु ” आ प्रमाणे आराधना करी ते महाशुनि काळ्यर्मे पामी सर्वार्थसिद्ध निमानमां तेनीश सागरोपमना आपुण्पचाळा देन थया त्यांथी चवी महाधिदेह केव्रमां जम लइ सिद्धि पदने पामरो

तेथी करीने हे धनद देव ! कश्यणु के पुष्टणु कांइ पुण्य-पापनु तास कारण नथी, परतु शुभाशुभ ध्यान व कारणभूत छे जुओ के कडरीक शरीरे कश हतो तोपणु दुर्ध्यानवडे ते नरके गयो अने पुढरीक पुष्ट छतां पणु शुभध्यानवडे स्वर्गे गया ” आ प्रमाणे श्रीगौतमस्वामीना मुखथी तरुने सांभळी “ अहो ! स्वामीए मारा मननो अभिप्राय चाणी लीषो ” एम आश्रयपूर्वक विचार करी ते धनद देव पोताने स्थाने गयो ते वलते धनदनी सामानिक देव के जे वज्रस्वामीनो जीव हतो ते समकित पाम्यो केटलारु आचार्यो कहे छे के—ते तिर्यगृजमरुदेव हतो ते देव पांचसो श्लोक प्रमाण ते अध्ययनने

१ ते कळे चार व्रतो हता

घणां मिष्ट वचनो कक्षां. तोपण कंडरीक तो जाणे भूतादिकना भावेशवाळो होय तेम मौन ज रह्यो. फरीथी राजाए कणुं के—
 “हे महात्मा ! स्वर्गनो त्याग करी कोण नरकनो आश्रय करे ? चिंतामणिनो त्याग करी काचनो ककडो कोण ग्रहण करे ? मोटा साम्राज्यनो त्याग करी निर्धनपणुं कोण अंगीकार करे ? तेवीज रीते मोढने आपनार चारित्रिनो त्याग करी क्षणभंगुर भोगनी कोण प्रार्थना करे ? आम छतां पण जो तमारे भोगनी इच्छा होय तो तेम कह्यो. कारणके प्रार्थना कर्पा विना अयोग्य वस्तु कोण आपे ? ” ते सांभळी लज्जानो त्याग करी कंडरीक बोव्यो के—“ मारे भोगनी अभिलाषा छे. ” ते सांभळी तरत ज राजाए पापना भारनी जेम राज्य तेने सोंप्युं, अने पोते हाथवडे मस्तकनो लोच करी, चारित्र धर्म अंगीकार करी, कंडरीक पासेथी साधुनो वेप लइ, “ गुरु पासे प्रवज्या लीषा पळी हुं भोजन करीश. ” एवो आभिग्रह लइ, गुरुना चरणकमळथी पवित्र करावी दिशा तरफ ते भावसाधु पुंडरीक राजपिं चाब्या.

अहीं कंडरीके तेज दिवसे लोलुपताथी अधरायानी जेम अत्यंत भोजन कर्तुं. ते स्निग्ध अन्न मंद जठराग्निवाळा तेने पच्युं नहीं, तेथी तेने उदरमां घर्षी व्यथा थवा लागी. तेने पापी धारीने मंत्री विगेरेए तेनी उपेक्षा करी. (औषधादि कर्तुं नहीं.) ते जाणी व्यथारूपी नदीना पूरमां तयातो ते कंडरीक विचार करवा लाग्यो के—“ व्यसनमां पडेलामने स्वामीने पण जे जड माणसो उपेक्षा करे छे तेओ सेवक छतां पण शत्रु करतां अधिक वैरी जेवा छे. तेथी ज्यारे हुं साजो थइश त्यारे उपेक्षा करनारा आ मंत्री विगेरे सर्वनो तेमना पुत्रपौत्रादिक सहित विनाश करीश. ” इत्यादिक तंदुलीया मत्स्यनी जेम रौद्रघ्यान करतो ते क्रूर कंडरीक विद्यामां शूकरनी जेम राज्यादिकमां अत्यंत मूर्खावाळो थयो. प्रांते ते व्यथाथी तेज रात्रे

गुरुने कहु के-“ प्रासुक औषधवडे आ कडरीक मुनिना शरीरनी हु चिकित्सा करीश, माटे चाप मारी यानशाळामा पघारो ” आ प्रमाणे राजानी विद्वत्सिधी गुरु महाराज राजानी यानशाळामा जइने रखा पछी राजानी आझाथी वैद्योए विविध प्रकारना औषधोऱडे कडरीक मुनिनु शरीर केटलेक दिवसे व्याधि रहित करुं त्यारपछी स्थविर मुनि राजा लइ परिवार सहित विहार करी अन्यत्र गया ‘ साधुओने एक ठेकाणे रोडुं सारु नथी ’ ते वरते कडरीक मुनि राज्यना भोननेने निपे लोलुप यवाथी विहार करवा तैयार यया नही तेनी राजाने खर यतां ते कडरीक पासे आधी तेने प्रदक्षिणापूर्वक वदना करी मधुर वचनयी बोल्या के-“ हे मुनि ! तमे घन्य छो, तमे तमारो जम सफल कर्यो छे, कारण के राज्य, स्त्री विरोलो त्याग करी तमे नत प्रहण कर्यु छे हु तो अधन्य छु के जेथी आवा चीनळीनी जेवा चपळ राज्यने तजवा शक्तिमान ययो नथी ” इत्यादिक राजाए एकवार कहु त्यारे ते मुनि मौन रखा, फरी बीजीवार अने बीजीवार कहु त्यारे लज्जा पामी तेले विहार कर्यो

पछी केटलाक काळ सुधी उत्सुक मनवाळा पय ते गुरुनी साथे रखा परतु तेनी अशुभ वासना असाध्य व्याधिनी जेम शाल थइ नही तेथी एकदा व्रतथी उद्वेग पामी शुभ परिणामथी अष्ट थइ ते कडरीक गुरुथी जूदा पडी पोतानी नगरीए आब्या त्यां राजाना घरनी पासे एक अशोकवृक्षनी शाखा उपर उपधि यळगाडीने ते धूच नीचे वेठा. तेवामा पुडरीक राजानी धारीए तेने जोइ ते घात राजाने करी ते सामळी “ गुण पण दोषने माटे थयो ” एम विचारता राजा अत पुर सहित तत्काळ कडरीकनी पासे आब्या तेने त्रण प्रदक्षिणा पूर्वक वदना करी, राजाए प्रथमनी जेम

रीते गुरुना कहेवाथी कंडरीक नगरीमां गयो अने मोटा भाइने तेणे कळुं के-“ हे वंधु ! गुरुना हुखथी धमोपदेश सांभली मने वैराग्य थयो छे, तेथी तमारी आज्ञावडे हुं दीक्षा लेवा उत्तुक थयो छुं. मनुष्यभवरूपी चिंतामणिने कोण प्रमादथी गुमाने ? ” ते सांभळी पुंडरीके कळुं के-“ हे भाइ ! हमणां तुं व्रतनी आग्रह न कर. हुं तने राज्य आपुं छुं. तेथी हाल तुं भोग भोगव अने हुं व्रत ग्रहण करुं. ” कंडरीके कळुं-“ भोग के राज्यवडे मारे सयुं, भूल्या माणसने भोजननी जेम मने व्रत ज रूए छे. ” पुंडरीके कळुं-“ हे वत्स ! साधुधर्म अति दुष्कर छे, फारणके तेमां अठार पापस्थानोने अवरय वर्जवानां छे, मेरुपर्वत जेवुं दुर्धर ब्राम्चर्यव्रत पाळवानुं छे, मनसां संतोष राखवानो छे अने गुरुना वचन प्रमाणे वर्तवानुं छे. हे वत्स ! वे वाहुवडे समुद्र तरवा जेवुं ते अति दुष्कर छे. वळी तु अत्यंत सुकुमाळ छे, तेथी शीत उष्ण विपेरेनी व्यथा सहन करी शकीश नहीं. माटे हालसां तारे दीक्षा लेवी योग्य नथी. ” ते सांभळी कंडरीक बोल्वो के-“ पापर जीवोने व्रत दुष्कर लागे छे, परंतु परलोकना अर्थीने ते दुष्कर नथी. तेथी मने व्रतनी आज्ञा आपो. ” आ रीते आग्रहपूर्वक आज्ञा मागवाथी राजाए तेने कोइ रीते (अणछुटके) आज्ञा आपी. त्यारे मोटा उत्सर्गपूर्वक कंडरीके दीक्षा लीधी. पछी उग्र तपस्या करतां तेणे अग्यार अंगनी अभ्यास कर्यो.

एकदा अंतर्प्रांत आहार लेवाथी कंडरीकना शरीरमां दाहज्वरादिक रोगो उत्पन्न थया. तेनी पीडाथी तेनुं शरीर कुश अने दिवसना चंद्रनी जेवुं फिळुं थइ गथुं. फरीथी विहारना क्रमे तेज स्थविर मुनि एकदा पुंडरीकिणी नगरीए आब्या. तेमने चांदवा माटे पुंडरीक राजा आब्यो. त्यां कंडरीकने नमतां तेणे तेनुं शरीर वणा व्याधिथी व्याप्त जोयु, त्यारे राजाए

आहार लेवार्थी आतु मनोहर शरीर होइ शकै ज नही " एम विचारी ते वैश्रमण देव काइए मुख विकस्पर करीने हस्यो ते वराने तेनो अभिप्राय नाणी चार नानने धारण करनार गणधर महाराजा बोल्था के— "हे देव ! ध्यानतु ज प्रमाणपणु छे, परतु देरीतु शरीरतु कशपणु काइ प्रमाणभूत नथी हे धनद ! आ तमारा सशयरूपी कादवने घोवा माटे जळ जेजु पुडरीक अध्ययन (पुडरीकने कडरीकतु चरित्र) कहू छु ते तगे सामळो—

आ ज जयद्वीपना महाविदेहभा पुष्कलावती नामनी विजयमां पुडरीकिणी नामनी नगरी छे तेमां महापद्म नामे राजा हतो तेने पट्टमावती नामनी राणी हती तेनी कुचिथी उत्पन्न थयेला पुडरीक अने कडरीक नामना तेमने वे पुजो हला एकदा ते नगरीमा कोइ स्थानि मुनि पधार्या तेमने वदना करी, तेमना मुखयी धर्म सामळी, वैराग्य पामी, महापद्म रानाए पुडरीकने राज्य अने कडरीकने सुवराज पद आपी दीबा लीधी. अनुक्रमे सर्व पूर्वोक्तो अभ्यास करी ते रात्रिं केवळज्ञान पामी एक मासना अनशनमडे मोक्षपद पाग्या

त्यारपछी एरुदर पादरचमडे पृथ्वीने पवित्र करता ते ज स्थविर मुनि फरीथी ते ज पुडरीकिणी नगरीए पधार्या तेमने आब्या सामळी हर्ष पामी पुडरीक रानाए गुरु पासे जइ तेमने नमस्कार करी देशना सामळी अने तरत ज ते गुरु पासे श्रावकधर्म अगीकार कर्यो पछी कडरीक गुरुने वादी धर्म सामळीने पोल्यो के— " हे स्वामी ! हु मवथी उद्वेग पाग्यो छु, माटे आपनी पासे दीबा लइथ परतु मारा भाइ पुडरीक रानानी राजा लइने हु आतु त्यांसुधी आपे मारापर अनुग्रह करी अहीं ज रहेइ " ते सामळी गुरुण कहु के— " हे वरत ! आ वाचतमां प्रमाद करीश नही, बहेलो आबले " आ

ते सर्वेने आळंगी जगवारमां जोई न शकाय तेडला दूर गया. ते जोई गौतमस्वामीनी प्रशंसा करता ते जेणे तापमोए पोत-
पोताना मनमां विचार कर्यो के—“ आ यति परितपरथी उतरशे त्यारे अमे तेमना शिष्य थयुं. ” अहीं गौतमस्वामी पूर्व-
तना शिखरपर जइ त्यां भरतचक्रीना करावेला मनोहर प्रासादने जोई मनमां आनंद पाग्या. पछी प्रासादनी अंदर रहेला
पोतपोताना देहप्रमाणे अने वर्णवाळा श्रीश्रुपभादिक चोवीशे तीर्थकरोनी प्रतिमाओने वंदना करी. जाणे साचात जिनेचरो
ज धिराजता होय एना ते स्थापनाजिनोने जोई जोइने गौतमस्वामी अद्वितीय आनंद पाग्या. अने “ जगचिंतामणि
जगनाह० ” विगेरेवडे तेमनी स्तुति करी. पछी प्रति नमस्कार करी चैत्यनी बहार आवी अशोकवृक्षनी नीचे रात्रि निर्गमन
करवा रखा.

आ अचसरे शक्र इंद्रनो दिक्पाळ धनद (कुबेर) देव त्यां जिनेश्वरोने वांदवा पाव्यो. तेणे तीर्थकरोने वंदना करीने
गौतम गणधरने पण हर्षथी वांचा, अने तेमनी पास ते वेठो. ते वरुते गणधर महागज व्रण तच्चनुं निरूपण करवा लाग्या.
तेमां गुरुत्त्वनुं निरूपण करतां तेमणे या प्रमाणे साधुना गुणोनुं वर्णन कर्युं.—“ जेप्रो पांच महाव्रतोने धारण करुनारा छे,
तीव्र तपवडे शरीरने शोषण करुनारा छे, अंतर्ग्रांत आहारनुं भक्षण करुनारा छे, शत्रु अने मित्रेने विषे तुल्य वृत्तिवाळा छे,
पांच इंद्रियोने जीतनारा छे तथा जेप्रो क्रोधादिक रूपाय रक्षित छे, ते महात्मा मुनिपो ज गुरु कहेना छे. के जेप्रो
पोते ससारसागरने तरे छे तथा नीजाने पण तारे छे. ” आवां गणधर महाराजनां तचन मांभळी तेमनुं ज शरीर कोनट
अने दृष्टपुट जोई धनदे विचार कर्यो के—“ या गणधर जे प्रमाणे कहे ते तेनुं पोतानुं ज शरीर नथी. तारण के अंतर्ग्रांत

तेज मयमां सिद्धि थाय छे " आबु देवनु वचन सामळी गौतमस्वामी अष्टापद जवा उत्सुरु यया, अने ते वान्त मगवाननी आजा मागी मगवाने तापसना बोधने माटे तथा गौतमगणधरानी स्थिरता करवा माटे जवानी आजा थापी एटले श्री गौतमस्वामी भक्तिथी तीर्थकरने चांदी अष्टापद तरफ चाल्या

आ अचसरे कोडित्त, दिन्न अने सेवाळ नामना नण तापसो के जेमने दरेमने पाचमां पाचसो शिष्यो हता, तेमजे माणसोना सुखथी महावीर मगवाननु उपरोक्त वचन सामंज्युं हवु, तेथी तेथो पोतपोताग शिष्य परिवार सहित प्रथमथी च अष्टापद तरफ चाल्या हवा तेथोमां पहलो कोडिस नामनो तापस पोताना शिष्य सहित निरतर उपवास करी पारणे रुद विंगेरेनु मोचन करतो हतो ते अष्टापदनी पहली मेरुळा सुधी पहोच्यो हतो आगळ जत्रानी तेनी शक्ति नहोती थीनो दिन्न नामनो तापस शिष्यो सहित निरतर छट तप करी पारणामां पाकी गयेलां पादडा विंगेरेनु मोजन करतो हतो, ते आ पर्वतनी नीजी मेरुळा सुधी आधीने रहो हतो, तथा त्रीजो सेवाळ नामनो तापस शिष्यो सहित निरतर अष्टम तप करी पारणामां सुकी सेवाळनु ज भक्षण करतो हतो, ते अष्टापद पर्वतनी त्रीजी मेरुळा सुधी पहोच्यो हतो परतु तेमांनो कोइ पण ते पर्वतना शिखर सुधी जइ शक्यो नहोतो (अष्टापदने एक एक योजन प्रमाण आठ मेरुळाथो छे)

तेटलामा ते तापसोए गौतमस्वामीने आवता जोइ विचार कर्यो के—“ अमे तपवडे अत्यंत कृश थइ गया छीए, तोपण उपर वधारें चडी शकता नथी, तो आ स्थूल शरीरवाळा यति शी रीते चडी शकशे ? ” आ प्रमाणे तेथो विचार करे छे तेटलामां तो गौतमस्वामी जवाचारण लब्धिथी स्वर्पना फिरणेनु आलनन करी शीघ्रपणे चडवा लाग्या अने अनुक्रमे

त्यारपछी साल, महासाल, गागलि अने तेना माता पिता सहित गौतमस्वामी त्यांथी विहार करी भगवाननी पासै जवा माटे चंपानगरी तरफ चाल्या.

मार्गमां साल अने महाप्राल मुनि विचार करवा लाग्या के—“ नेन, वनेवी अने भाणेजने आपणे संसारसमुद्रथी तार्या ए बंधु सारुं थयुं. ” ते वखते गागलि त्रिगेरे त्रणे पण विचार ठरवा लाग्या के—“ अहो ! आ साल अने महासाल आ-पणा मोटा उपकारी छे. केमके तेमणे प्रथम आपणने राज्यलक्ष्मीना भागी कर्यो अने अत्यार मोचलक्ष्मीना पण भागी करवा माटे आ दुर्लभ चारित्र्य अपाव्युं. ” इत्यादिक विचार करतां ते पांचे त्रपण श्रेणिपर आरूढ प्रया, अने मार्गमां ज मोहरूपी मदोन्मत्त हाथीनो विनाश करवामां सिंह समान ते पांचे जण केवळज्ञान पाम्या. अनुक्रमे तेओ गौतमस्वामीनी साथे श्री जिनेश्वर पासै आव्या. त्यां ते पांचे केवळीओ जिनंद्रनी प्रदक्षिणा करी केवळीनी सभा तरफ चाल्या. ते वखते गौतमस्वामीए तेमने कणुं के—“ हे मुनिओ ! शुं तमे जाणता नथी ? त्यां केम जाओ छो ? त्राम आनो ने जगत्प्रयुने बंदन करो. ” ते सांभळी प्रभुए गौतमने कणुं के—“ हे गौतम ! केवळीनी आशातना न करो. ”

आ प्रमाणे भगवाननुं वचन सांभळी तरकाळ गौतमस्वामीए तेमने खमाधी मनमां विचार कर्यो के—“ मारा शिष्योने पण केवळज्ञान थाय छे, अने मने तो हखु सुधी केवळज्ञान थयुं नही. तो शुं हुं आ भवे मोक्षमां जइश के नहीं जाउं ? ” आ प्रमाणे ते विचार करता हता, वेदलामां तेमणे आ प्रमाणे देवताओनो परस्पर आलाप सांभळ्यो के—“ माजे श्री जिनेश्वरे देशनामां कणुं हतुं के जे भूचर मनुष्य पीतानी लब्धिथी अष्टापद पर्वतपर जइ जिनश्वरोने बंदना करे ते मनुष्यनी

इत्यादिक धर्मदेशना सांमन्दी साल, महासाल विंगेरे सर्व पोतपोताने स्थाने गया. घेर गया पत्नी साल राणाए महासालने कहु के—“ हे माइ ! भगवाननी देशना सांमन्दी मने वैराग्य ययो छे, तेथी हु दीबा ग्रहण करीश आ राज्यने तु ग्रहण कर ” ते सांमन्दी महासाले कहु के—“ हे वधु ! आ दुर्गतिना कारणरूप्य राज्यथी मारे सधु, मने पण वैराग्य थयो छे, तेथी हु पण तमारी साथे ज दीबा ग्रहण करीश मने पण तमारी साथे राखी मातो दुर्गतिथी उद्धार करो ” ते सांमन्दी राजाए पोताना सालेज गागलने राज्यपर स्थापन करी नाना माइ सहित मोटा उत्सवपूर्वक श्री महावीरस्वामी पासे दीबा ग्रहण करी पत्नी निरतर भगवाननी साथे विचरता ते वच्चे सुनि सपूर्ण अग्यार अग मण्या

एकदा भगवान राजगृह नगरथी चपापुरी तरफ चाल्या ते वखते साल महासाल सुनिओए प्रभुने वदना करी विज्ञप्ति करी के—“ हे स्वामी ! जो आपनी अनुज्ञा होय तो अमे पृष्ठचपा नगरीमां अमारा स्वजनोने प्रतिषोध करवा जइए. ” ते सांमन्दी ज्ञानी प्रभुए ते वच्चेने गौतम गणधरनी साथे जवानी अनुज्ञा आपी एटले तेओ अनुक्रमे विहार करी पृष्ठचपा नगरीए गया त्यां दवोए रचेला सुवर्ण कमळ उपर पेसी चार झानने धारण करनार श्री गौतमस्वामी धर्मदेशना आपवा लाग्या गागलि राना पोताना वने मामा सहित श्री गौतमस्वामीने समवसरेला जाथी पोताना माता पिता सहित उत्सुकताथी तेमने बांदवा माटे माटा आडबरथी गयो. गौतमस्वामीने तथा मामाओने वदना करी ते योग्य स्थाने वेठो सत्तारनी अत्तारवा जणावनारी धर्मदेशना सांमन्दी गागलि राजाए पोताना माता पिता सहित वैराग्य पापी नगरीमां जइ पुने राज्यपर स्थापन करी गौतमस्वामी पासे प्रवज्या ग्रहण करी.

अथ द्रुमपत्र नामनुं दशसुं अध्ययन.

नवसुं अध्ययन कसुं. हवे दशसुं द्रुमपत्र नामनुं अध्ययन कहे छे. तेनो संबंघ आ प्रमाणे छे. नवमा अध्ययनमां धर्मने विपे निष्कंपपणुं कसुं. ते निष्कंपपणुं अनुशासनथी एटले शिचाथी—उपदेशथी यह शके छे, तेथी अनुशासनने माटे आ अध्ययन कहेयाय छे. तेमां श्री गौतम गणधर प्रत्ये श्री महावीर स्वामीए आ अनुशासन कसुं छे, तेथी प्रथम गौतमस्वामीनी संक्षेपथी वक्तव्यता कहे छे.—

आ ज भरतक्षेत्रमां पृष्ठचंपा नामनी नगरी छे. तेमां साल नामे राजा अने महासाल नामे सुवराज हवा. ते वने भाइयोने यशोमती नामनी वहेन हती. तेने पिठर नामनो पति हतो. तेमने गागलि नामनो एक पुत्र थयो हतो. एकदा ते नगरीमां विहार करता श्री महावीरस्वामी समवसर्या. तेमना समाचार सांभळी साल अने महासाल परिवार सहित भगवानने वांदवा गया. जिनेश्वरने नमन करी वने भाइओ योग्य स्थानके बेठा. पछी भगवानना सुसथी तेमणे आ प्रमाणे धर्मदेशना सांभळी.

“ हे भव्य प्राणीओ ! आ संसारमां मनुष्य भव विगेरे धर्म साधननो सामग्री मळवी अति दुर्लभ छे. सिध्यात्व, अवि-रति विगेरे धर्मना प्रतिबंधक छे, महा आरंभो नररुनां कारणो छे, आ संसार जन्म, जरा, मरण विगेरे अनेक दुःखोथी भरेलो छे, क्रोधादिक कषायो संसारभ्रमणना हेतुरूप छे, अने ते कषायोनो त्याग करवाथी ज मोक्षनी प्राप्ति थाय छे. ”

छे. तेवी निदा मोघाभिलाषीए कोइनी करवी न जोरए परतु दित्तबुद्धिथी जे शिचा आपयामां आधे त कांइ निदा कहैचाय नहीं माटे ज दित्तशिषा बीजाने न गगवी होय तोपण देवामां आवे छे के-“ वीचो माणस रोप करे के न करे, तोपण पोताना पचने दित्तकारक एवी मापा अवरय बोलवी ” आ प्रमाणे कररइ मुनिनी शिषाने त्रये मुनि-ओए अंगीकार करी पछी ते सर्व स्वेच्छाथी जुदा जुदा विचरवा लाग्या अने प्रति सर्व कर्म रुपाथी मोचे गया

आ चारे जीयो पुण्योचर नामना विमानमाथी एक साथे ज चव्या हता, दीचा पण जुदे जुदे ठेकारे परतु एक साथे ज लीषी हवी अन मोघ पण एक साथेज पाम्या हता आ प्रमाणे चार प्रत्येक बुद्धनी कया सप्रदायने अनुसारे वही छे, आ प्रत्येक बुद्धनु चरित्र कन्यायकारक छे, नरकना शत्रुरूप छे, विकारलो नाश करनार छे, अने शमठारूपी धृवने नवपद्मवित करवामां मेघ समान छे एवा सुवनना उपकारी आ चरित्रने समिळी भव्य प्राणीओ सुकृतने भजो-सुकृत करो

इति उत्तराध्ययने नवम अध्यायन ६

एक प्रतिमा हती. ते चैत्यमां प्रथम करकंडु मुनिए पूर्व द्वारमां थइने प्रवेश कर्यो, त्यारपछी द्विमुख नामना महामुनिए दक्षिण द्वारवडे प्रवेश कर्यो. ते वखते यच्चे विचार कर्यो के—“ आ मुनिथी पराड्मुख थइने मारे रहेवुं योग्य नथी. ” एम विचारी ते यच्चे बीजुं मुख दक्षिण तरफ कर्युं. पछी पश्चिमना द्वारवडे नमि मुनिए प्रवेश कर्यो, त्यारे पण यच्चे तेवो ज विचार करी बीजुं मुख तेनी सन्मुख कर्युं. पछी नगगतिए उत्तर तरफना द्वारवडे प्रवेश कर्यो. त्यारे पण यच्चे तेवोज विचार करी चोयुं मुख तेनी सन्मुख कर्युं. ए रीते ते यच्च चतुर्मुख थयो. हवे करकंडु मुनिने बान्यावस्थानी लुखी खरज हजु सुधी हती. तेथी एक सळी लइने तेणे पोतानो कान खोतयो. पछी ते सळी पोतानी पासे तेणे गोपवी राखी. ते जोइ द्विमुख मुनि बोल्या के—“ हे मुनि ! जो तमे राज्यादिक सर्वनो त्याग कर्यो छे, तो पछी आ एक सळीने शामाटे पासे राखो छो ? ” ते सांभळी करकंडु मुनि कांइपण बोन्या नहीं, तेटलामां नमि राजर्षिए द्विमुख राजर्षिने कहुं के—“ जो तमे राज्यादिक सर्व व्यापारनो त्याग करी निर्ग्रथ थया छो तो बीजाना दोष जोवानुं कार्य शामाटे करो छो ? राज्यपर हता त्यारे बीजाना अपराधनो तपास करवा अधिकारीअने नीम्या हता. कारणके बीजाना अपराध जोवा माटे ज अधिकारीओ नीमवामां आवे छे. परंतु अत्यारे निसंग थयेला तमारे ते अधिकारीपणुं करवुं योग्य नथी. ” ते सांभळी नगगति राजर्षिए नमि राजर्षिने कहुं के—“ हे मुनि ! जो तमे सर्वनो त्याग करी मात्र मोक्षने माटे ज उद्यम करो छो, तो तमे शामाटे अन्यनी निंदा करवामां प्रवतो छो ? ” ते सांभळी करकंडु अथि बोल्या के—“ मोक्षनी आकांक्षावाळा मुनिने कोइ बीजा मुनि अहितथी निवारें तो तेमां निंदा शामाटे गणवी ? केमके क्रोषथी के ईर्ष्याथी जे बीजानो दोष कहेवो ते ज निंदा कहेवाय

गर्भ मन्वना लोकोप एव यय, पहर, मन्त्री रिगरे नेराथी ते आगवृष केरु लाऊडना पुग स्वे धर गय। पथी पात्रा
 एरुते आरग गडाण ते वृष नदी ओगाथी मनीने वृष्टु के— "पेलो आय रथा गयो?" त्तारे मत्रीए ते वृसतु वृष्ट
 देगाडी तमु के—' हे स्वामी ! आ त ते आगवृष छे " गगाए रुगिथी वृष्टु के— " ते वृगगारमा अ माओ तगु
 शेव तेव धर गयो ? " मत्रीण कर्तु— " आरे प्रथम तेनी एक मन्त्री नीपी, ते जोर गर्भ मनुष्येए तेवस्थी मन्त्री, पत्र,
 एरु रिगरे नीगा तेथी ते आयो धर गयो दे " त मांमडी सताए रिचार कर्चो के— " अहो ! लक्ष्मी (गोमा) ती
 पारटा केती छे ? रु अथी आगे पतोर वृष एव एक वृगगारमा नन्त्री (गोमा) रहित धर गयो ते वस्तु प्रथम
 दुष्टि करनारी होय छे ते त रमन ममपना मोउननी जेम वृगगारमा अन्वया प्रारानी यद ताय छे जेम पानीमा यता
 वरपात्र उपा आहाउमा यलो मप्यानां राग स्थिर नथी, तेम गर्भ मपनिओ अस्थिर अ छे ते वाग रिगित छे जे मूर्ध
 प्राणी मोहरडे मपनिने स्थिर माने छे तेने पीचडीने एत गाथती मानती जोएए, एए ते गोग्य नथी, तेथी कर्तिने दृश्यं ह्यी
 मपपारानी रात्रि उती अने उचर काटमा दृ ग आपगारी आ राग्यमपिगडे मारे त्तुं " ए प्रमाते रिचारी गपिार
 देउना राग नगणदिए प्रथिपोप पामी तत्त त पारिय प्रदग कर्तुं, अने देउलाण आपेलो छात्रुणेण धारण करी ते चोया प्रत्येक
 पुर वृषीर रिपारता साग्या इति चतुर्थ प्रत्येक वृष्ट

आ प्रमाने ते चारे प्रत्येक वृष्टो पोपोगाणा रागपर पुकोने स्थापन करी पारिय प्रदग करी वृषीर विरला प्रकर
 चित्तिमनित्त नामना पुर्मा आया तां एक पार प्रारगानुं यचनुं पैल हतु तेमां पूरं दिग गरु सुन्ताळी रासनी

अहींथी घणुं दूर छे, तेथी चारंवार जहुं आववुं थयो नहीं. माटे मारी पासेथी प्रव्रप्ति विद्या ग्रहण करो, के जेनावडे तमे अहीं तरत आवी शको. " ते सांभळी राजाए तेनी पासेथी प्रव्रप्ति विद्या लइ विधिपूर्वक साथी. पछी आकाशमार्गे ते पोताना नगरमां गयो. त्यां लोकोना पूछवाथी तेणे वृत्तांत कबो. ते सांभळी सर्व जनो हर्ष पाम्या. पछी राजा थोडा दिवस पोताना नगरमां रही फरीथी ते पर्वतपर गयो. त्यां थोडा दिवस रही पाछो नगरमां आव्यो. एम चारंवार पर्वतपर जवाथी लोकोए तेनुं नगगतति नाम पाड्युं.

एकदा राजाने देवे कहुं के— " हवे इं मारा स्वामीनी आझा प्रमाणे कार्य करवा माटे जाडं छुं. जो के आ मारी पुर्वाने मूर्काने जतां माकं मन उत्साह पामतुं नथी. परंतु प्रभुनी आज्ञानुं उल्लंघन थइ शके नहीं. तेथी जाडं छुं. आ मारी पुर्वाने बीजे कोइ स्थाने आनंद आवथे नहीं, माटे तेने अहीं ज राखजो अने तेने एकलीने रह्युं न पडे तेम तमे करजो. नहींतो मारा वियोगने लीधे ते अत्यंत दुःखी थयो. " एम ऋषी ते देव गयो. पछी राजाए ते ज पर्वतपर एक नगर वसावुं तथा मास-पास अरण्यमां बीजां घणां गामो वसाव्यां. दरेक गामोमां अने नगरमां घणां यणां जिनचैत्यो बनाव्यां. ए प्रमाणे बने राज्यने नीतिथी पाळता, कनकमाला साथे क्रीडा करता तथा नित्य जिनपूजा करता तेणे त्रणे वर्ग साध्या.

एकदा कार्तिक मासनी पृथिंगाने दिवसे ते नगगति राजा सैन्य सहित राजपाटिकाए नीकळ्या. त्यां नगर बहार मार्गमां एक मनोहर आश्रवृत्त जोगो. तेने रक्तवर्णवाळा पञ्चवो आनेला हता, मांजरो आपवाथी ते पीळो देखातो हतो तथा निरंतर फळोनडे ते शोभतो हतो. ते जोइ तेनी एक मंजरी मंगळने माटे राजाए तोडी लीधी. ते जोइ पाळळ आवता

थया छो. " एम कही मुनि आकारामागें गया

हने कनकमाळा पण पोतानो पूर्व मन सांमळी जातिस्मरण ज्ञान पामी, तेथी पितारूप देवने विपे प्रेमने धारण करती तेणीए पृष्ठयु के—" हे पिता ! आ भवमां मारो पति कोण थयो ? " त्यारे देवे अवधिशानधी जाखीने कष्टु के— ' हे पुत्री ! पूर्वभवमां जे तारो पति जितशत्रु राजा हतो ते देव थइ त्यांथी चनी दडसिंह राजानो पुत्र सिहरय नामे थयो छे ते ज तारो आ भवमां पण पति थयो वळी ते पोते ज अश्वथी हरण कराइने अहीं ज आवशे तेथी तु उद्वेग रहित अहीं ज सुखे रहे, अने हुं तारी आशामां रही तारु सांनिध्य करीश " एम कही ते देव परिवार सहित अहीं ज रखो, अने कनक माळा पण देवीओवडे परवरेली अहीं सुखे करीने रही हे स्वामी ! ते कनकमाळा ज हु छु ते देव गइ काले जिनेश्वरोने वदिवा मेरुपर्वतपर परिवार सहित गयेल छे. अने तेना गया पछी मारा पुण्यथी आरुर्पाइने तमे अहीं आव्या छो मे उरंठाने लीधे पितानी राह जोया जिना ज तमारी साथे लग्न करी लीघा छे हे स्वामी ! आ मारो सपूर्ण वृत्तात में तमने निवेदन क्यों छे " आ प्रमाणे हकीकत सांमळी सिहरय राजाने पण जातिस्मरण ज्ञान थयो

तेदलामां ते देव पण परिवार सहित त्यां आव्यो तेने रानाए प्रथाम कर्मा कनकमाळाए पण विवाहनो वृत्तात कतो ते सांमळी देव खुशी थयो पछी रानानी साथे चिरकाळ सुधी वार्ता करी देवे ते वकनेने मनोहर दिव्य मोचन विंगरे करायुं ए रीते एक मास सुधी राजा त्यां ज भोग भोगवतो सुखेथी रखो पछी तेथे थियाने कष्टु के—" मारु रक्षक विनातु राज्य छे तेथी कोइ उपद्रव करयो माटे मने जवानी रजा आप " त्यारे ते बोली के—" हे स्वामी ! तमारु राज्य

उत्तम देवे आवी तेणीने कहुं के--“ हे वत्से ! तुं मारी पुत्री छे. ” आ प्रमाणे ते प्रेमनां वचन कहतो हतो, तेदलामां पुत्रीनी शोध करतो दृढशक्ति राजा अहीं आवी पहींच्यो. तेने आवतो जोइ देवे कनकमालाने शत्रुरूप करी दीधी. दृढशक्तिए आवी जोशुं वो पोताना पुत्रने, पुत्रीने तथा वासवने मरेला जोया. तेथी वैराग्य पामी तरत ज तेणे चारित्र अंगीकार कर्तुं. ते वखते ते देव मायानुं हरण करी कनकमाला सहित ते मुनिने नम्यो. त्यारे मुनिए तेने पूछ्युं के--“ आ शुं ? ” कनकमालाए कहुं के--“ आ बने परस्पर युद्ध करी मरण पाम्या छे. ” दृढशक्ति मुनिए फरी पूछ्युं के--“ में तो त्रये शव देख्या हता अने तुं तो जीवती छे ते शुं ? ” त्यारे देव बोळ्यो के--“ में तमने एवी माया देखाडी छे. ” मुनिए तेवी माया करवानुं कारण पूछ्युं, त्यारे देव बोळ्यो के--

“ पूर्वे चित्प्रतिष्ठित पुरमां जितशत्रु नामे राजा हतो. ते कनकमंजरी नामनी चित्रकरनी पुत्रीने परण्यो हतो. कनकमंजरीए पोताना चित्रकर पिताने अंत समये पंच नमस्कारादिकवडे नियोगाया करावी हती तेथी ते चित्रकर मरीने हुं वाणमंतर जातिनो देव थयो छुं. हमणां अहीं फरतां में आने शोकाकुळ जोइ. तेथी दयाने लीधे में अधिज्ञाननो उपयोग मूक्यो. एदले में जाण्युं के आ मारी पूर्वभवनी पुत्री छे. तेदलामां हे मुनि ! तमने अहीं आवता जोया. त्यारे मने विचार थयो के आ मारी पुत्री तेना पिता साथे हमणां ज जती रहेशे. तेथी मारे तेनी साथे वियोग थयो. एम विचारी में मायावडे तेने पण शत्रुरूप करी दीधी हती. अने पळी तमने दीक्षा लीधिला जोइ ते माया में हरी लीधी छे. हे मुनि ! आ मारी दुष्ट चेष्टाने तमे क्षमा करो. ” ते सांभळी मुनिए कहुं--“ हे देव ! तमे मने धर्मप्राप्तिना हेतुभूत थवाथी मारा उपकारी

घ करी काइक गणगण्ट करे छे ते जोजो ने साभळजा " आ प्रमाणे राणीओनु वचन सामळी राजा पोते ते जोवा मांटे गयो, तो प्रथमनी नेम आत्मनिंदा करती तेणीनी वाणी राजाए साभळी तेथी अत्यंत तुटमान थइ राजा विचार क रवा लाग्यो के—" अहो ! आनी नुद मति ! अहो ! आनु विवेकीपणु ! अने अहो ! आनु निरभिमानपणु ! चीजी स्त्रीओ थोडी सपत्ति बळगधी पण मदोमत्त थइ जाय छे, त्यारे आ तो उत्कृष्ट सपत्ति पाम्या छतां पण वीलकुल गर्व करतीनयी तेथी आनामा सर्व गुणो रहेला छे चीनी राणीओ ईव्यनि लीधे आना गुणोने पण दोपो तरीके ज जुअे छे " एम विचारी प्रसन्न थयेला राजाए तेणीने पट्टराणी पदे स्थापी—' मनुष्य गुण वडे ज महत्ता पामे छे, पण कुळादिकथी पामता नथी '

एकदा ते नगरना उद्यानमां विमळचद्र नामना घरि पधार्या. तेमने वांदी देशना सामळी राजाए कनकमजरी सहित श्रापकधर्म अगीकार कयों ते धर्मनु प्रतिपालन करी ते कनकमजरी अनुक्रमे मरण पामीने स्वर्गे गइ ' धर्मनी आराधना करुनार जीवो अवश्य स्वर्गे ज जाय छे ' पछी ते स्वर्गथी चवीने वैवाढ्य पर्वत उपर तोरणपुर नामना नगरमां दृढयक्ति नामना राजानी कनकमाळा नामनी पुत्री थइ अनुक्रमे युवावस्था पामेली मनोहर रूपवाळी तेणीने जोइ मोहित थयेलो वासय नामनो खंचर तेनु हरण करी अहीं लाब्यो, अने विधावडे तत्काळ आ प्रासाद वनावी तेणीने अहीं राखी पछी आ वेदिका वनावी अने त्यारपछी ते खंचर जेटलामां तेणीने परणवा तैपार थयो तेटलामां कनकमाळाना मोटा माइ कनकतेजाग आवी क्रोधथी तेने युद्ध करवा बोलाब्यो तुल्य बळगळ ते बन्ने परस्पर युद्ध करतां मरण पाम्या माइना मिनाशनु पोते कारण थवाथी ते कनकमाळा चिरकाळ सुधी रुदन करवा लागी तेमामां अहीं कोइ वानमतर जातिना

तेथी राजा तेनापर ज अत्यंत आसक्त थयो, अने बीजी राणीओ के जे राजपुत्रीओ हती, तेमने राजा बोलावतो पण नहोतो. तेथी कोंप पामेली ते राणीओ ते चित्रकारनी पुत्रीनां छिट्रो जोबा लागी. अने परस्पर बोली के—“ खरेखर आ कनकमं-जरीए राजाने वश करी लीधा छे, तेथी आपणो उच्च कुळाळीनो पण त्याग करी तेथीमांज ते रक्त थया छे. ”

हवे ते बुद्धिमान चित्रकारनी पुत्री हमेशां मध्यान्ह समये वच्चेना ओरडामां एकति राजाना आपेला अलंकार अने व-खोनो त्याग करी, पोताना पिताना घरनां वस्त्र अने आभूषणो पहेरी पोताना आत्माने आ प्रमाणे बोध करती हती के—
 “ हे जीव ! तुं मद करीश नहीं, आ समृद्धि जोइ गारवणाने धारण करीश नहीं, आटली वधी संपत्ति पाम्या छतां पो-तानी पूर्व अवस्था भूली जइश नहीं, आ सीसा ने कथीरना अलंकारो तथा आ जीर्ण वस्त्रो ज तारां पोतानां छे अने बीजुं सर्व राजानुं ज छे एम तुं जाणजे. हे आरमा ! तुं गर्वनी त्याग करी शांत चित्तवाळो यजे. तेवो थवाथी चिरकाळ सुधी आ उत्तम संपत्ति तारी पासे रहेशे, नहीं तो एटले जो गर्व करीश तो राजा तने गळे पकडी कोहली कुतरीनी जेम घरमांथी काठी मृकशे. ” आ प्रमाणेनुं तेनुं कथन सांभळ्या विना मात्र आधी तेथीनी चेष्टा ज जोइने बीजी दुष्ट राणीओ छिट्र मळ-वार्थी तुष्टमान यह अने एकदा समय जोइ एकांतमां रहेला राजाने तेओए कहुं के—“ हे स्वामी ! जो के तमे अप्पारा उपर स्नेह रहित छो, तोपण तमारुं विद्यथी रक्षण करवानी अमारी फरज छे. कारण के स्त्रीओनो इष्टदेव पति ज होय छे. तमारी ते प्रिया के जे चित्रकारनी पुत्री छे ते आपनी उपर हमेशां कांइक कामण करे छे, तेथी तेने नश थयेला तमे बीजुं कांइपण जाणी शकता नथी. ते विपे तमारे गात्री करवी होय तो ते हमेशां मध्यान्ह समये खराब वेप पहेरीने ओरडो

बीजी कथा कही के—“कोइ राजाने घणी राणीओ हती. तेमां एक राणी घणी बहाली हती तेणीने माटे छानी रीते अलकार घडाववाना हेतुथी रानाए केटलाक सोनीओने भोंयरामां अघारे राख्या हता. त्यां तेओ मणिओना अजवाळाथी निरतर काम करता हता एक वखत कोइए ते सोनीओने कौतुकथी पूछुए के—“अत्यारे कयो वखत हयो ? रात के दिवस ?” त्यारे तेओमांथी एक सोनी बोल्यो के—“अत्यारे रात्रिनो वखत छे ” ते सांभळी दासीए पूछुए के—“ भोंयरामां तेये रात्रिनो वखत शी रीते जाएयो ? ” राणीए कहु—“आवे निद्रा आवे छे, माटे आनो जवाब काले आपीश ” पछी छठे दिवसे पण राजाए तेणीने ज वारो आप्यो, एटले रात्रे पूर्णनी जेम दासीए जवाब माग्यो त्यारे राणी बोली के—“ते रतांघळो होवाथी तेये ते वखत अघ थइ गयेल होवाने लीधे रात्रिनो समय जाएयो हतो ” पछी दासीना बहेवाथी राणीए बीजी कथा कही के—“कोइ रानाने कोइए छिद्र विनानी आभू पणोथी मरेली पेटी भेट करी ते पेटी उघाडया विना ज तेमां जेटला अलकारो हता ते रानाए पोताना नेत्रोथी ज जोयां ते सांभळी दासीए पूछुए के—“पेटी उघाडया विना तेमां रहेला अलकारो शी रीते देखाय ?” राणीए कहु—“अ त्यारे निद्रा आवे छे माटे काले बहीश ” पछी सातसे दिवसे पण रानाए तेणीने ज वारो आप्यो त्यारे रात्रिए राजाना सुता पछी दासीना पूछवाथी राणीए जवाब आप्यो के—“ते पेटी स्वच्छ स्फटिक मणिनी हती. तेथी तेनी अदर रहेला अलकारो बहारथी पेटी उघाडया विना जोइ शकता हता ”

आ रीते हमेशां नवी नवी कौतुकवाळी कथाओ कहीने ते कनकमजरीए राजाने मोह पमाडी छ मास निर्गमन कर्यो.

तरफ ते उंटे चारंवार पोतानी ग्रीवा-डोक प्रसारी, परंतु तेनुं एक पांढरं पण तेना मुखमां आब्युं नहीं. तेथी कोप पाभी ते
 झाड उपर ते उंटे विष्ठा मूत्र कर्युं. " ते सांभळी मदना बोली— " हे स्वामिनी ! जे वृद्धने ते उंट मुखवडे पण पाभी ते
 शक्यो नहीं तेना पर तेणे विष्ठा-मूत्र शी रीते कर्युं ? " राणीए कहुं— " आनो जवाब काले आपीश, आजे तो निद्रा
 आवे छे. " पछी राजाए तेनी वातांथी आश्चर्य पाभी चोथे दिवसे पण तेणीने ज चारो आप्यो. त्यारे रात्रे पूर्वनी जेम
 राजाना सुता पछी दासीए कालनो संशय पूछ्यो, एटले कनकमंजरी बोली के— " ते वावळनुं झाड एक उंडा कुवामां
 हतुं, तेथी त्यां उंटनुं मुख प्होंचतुं नहोतुं. पण विष्ठा मूत्र तो थइ शके तेम हतुं. " पछी दासीए बीजी वार्ता कहेवानुं
 कहुं. त्यारे राणी बोली के— " कोइ राजाए एकदा बे चोर पकड्या. तेमने एक पेटीमां पूरी ते पेटी नदीमां वहेती सूकी.
 पण दयाळपणाने लींघे तेमने जाते मार्गो नहीं. केटलेक दिवसे कोइ माणसे नदीमां आवती ते पेटी जोइ. तेथी तेने बहार
 काढी, तेने उघाडी. तो अंदरथी ते बने चोर नीकळ्या. तेमने ते पुरये पूछ्युं के— " तमने आ पेटीमां नांल्याने केटला
 दिवस थया ? " त्यारे तेमांथी एक चोर जवाब आप्यो के— " आजे चोथो दिवस छे. " ते सांभळी दासीए पूछ्युं के—
 " हे देवी ! ते चोर चोथो दिवस शी रीते जाण्यो ? तेमने पेटीनी अंदर रात्रि दिवसनी खबर शी रीते पडे ? " राणीए
 कहुं— " एनो जवाब काले आपीश. " पछी पांचमे दिवसे पण राजाए कौतुकथी तेणीने ज चारो आप्यो. एटले तेज रीते
 रात्रे राजाना सुता पछी दासीए जवाब माग्यो. त्यारे ते बोली के— " ते चोरने चोथीयो ताव आवतो हतो. तेथी पेटीमां
 पूरेल त्यारे ताव आवेलो ते प्राछो आजे आब्यो तेथी तेणे चोथो दिवस जाण्यो हतो. " पछी दासीना कहेवाथी राणीए

पण विचारमा पढ्यो के—“ दासीनी जेमी ज मने पण शका थइ छे. आ वात शी रीते समवे ? माटे आने हमणां ज पूछु ? ना ना आ थान पूछगथी ते मने भूखे गणयो. माटे काले पण तेने ज वारो आपीश एटले दासीने जवान आपर्ता मोरे पूछगानी जहर नही रहे ” एम विचारी राजा पण सुइ गयो

पछी वीने दिवसे पण राजाए तेथीने ज वारो आप्यो तेथी राणी पण मदना दासी सहित राचाना वासगृहमा गइ परेला दिवसनी जेम राजा सुइ गया त्यारे दासीए वसु के—“ हे देवी ! कालनी थपुगी वात पूरी करो ” देवी बोली के—एक हायना मासादमा जे देवनी प्रतिमा स्थापन करी ते प्रतिमाने चार हाय हता, पण तेनु प्रमाण चार हायनु नहोतु ” ते सांभळी हर्य पामी दासीए वीची वार्ता कहेवा कछु, त्यारे ते बोली के—“ कोइ वनमां रक्त अशोक वृक्ष हतु, तेने सैकडो शाखा प्रशाखाओ हवी, परतु तेने छाया नहोती ” ते सांभळी मदनाए कछु—“ एधडा मोटा विस्तारवाळा वृक्षने छाया न होय ते केम समवे ? हे देवी ! ए मारो सशय दूर करो ” देवीए वहुं—“ आजे तो निद्रा आवे छे काले कहीश ” आ वात सांभळी राजाने पण शका थवाथी श्रीजे दिवसे पण तेथीने ज वारो आप्यो. त्यारे प्रथमनी जेम रागाना गुता पछी दासीए कालना सशयनो जवान पूछयो, एटले रुनकमचरी बोली के—“ ते वृक्षनी नीचे पोतानी छाया तो हवी पण तेनी उपर वीना कोइनी छाया नहोती तेथी ‘ ते वृक्षने छाया नहोती ’ एम मे कछु हतु ” पछी “ वीची वार्ता कहे ” एम दासीना कहेवाथी कनकमजरी बोली के—“ कोइ गाममां एक उटनो पाळक हतो ते एकदा चारवा माटे उटने वनमां लइ गयो त्यां तेणे एक फळ अने पुष्पना मारथी नमी गयेलु वायळनु शाड जोयु, तेथी ते शाड

विगेरेवडे भरी दीधुं, पछी शुभ दिवसे राजा महोत्सव पूर्वक ते कनकमंजरीने परण्यो, अने तेणीने रहेवा माटे दासदासी आदिक परिवार सहित एक प्रासाद आप्यो.

आ राजाने घणी राणीओ हती. तेमांथी ते हमेशां वारा प्रमाणे एक एकने पोताना वासगृहमां बोलावतो हतो. तेथी ते दिवसे नवी राणी कनकमंजरीने तेणे बोलावी. त्यारे ते एक दासीने साथे राखी राजाना वासगृहमां गइ. त्यां राजा हता नहीं तेथी ते तेनी राह जोहने एक आसनपर नीचे बेठी. पछी राजा आव्या त्यारे तेणीए विनयथी उभी थइ राजाने मान आप्युं. पछी राजा विलास करी श्रमने लीधे शय्यामां सुतो त्यारे प्रथमथी संकेत करी राखेली दासीए कनकमंजरीने कहुं के—“ हे स्वामिनी ! मने निद्रा आवती नथी तेथी कौतुक करनारी एक कथा कहो. ” राणीए कहुं के—“ राजा सुइ जशे त्यारे कहीश. ” ते सांभळी राजाए विचार्युं के—“ आनुं मधुर वचन साकर करतां पण अधिक स्वादिष्ट छे. तेथी आनी वार्ता हुं पण सांभळें. ” एम विचारी राजा मलीक निद्राथी सुइ गयो. त्यारे मदना दासी बोली के—“ हे देवी ! राजा सुइ गया छे, तो हवे कांइक आश्चर्यकारक वार्ता कहो. ” त्यारे ते बोली के—“ सावधानपणे सांभळ. श्रीवसंतपुर नगरमां वरुण नामे श्रेणी रहेतो हतो. तेणे एकदा पत्थरमय एक हाथनुं देवालय कराव्युं. तेमां चार हाथनी देवनी प्रतिमा स्थापन करी. ” ते सांभळी दासीए पूछ्युं—“ एक हाथना प्रासादमां चार हाथनी देवप्रतिमा शी रीते समाय ? ते तो असंभवित छे, माटे आ मारी शंकांनुं निवारण करो, हुं आ बातमां कांइ समजी नहीं. ” त्यारे राणीए कहुं—“ आज तो निद्रा आवे छे. आनो जवाब हुं तने काले कहीश. ” एम कही राणी सुइ गइ. आ वार्ता सांभळी राजा

मांचानो वीजो पायो छे त्रीजा मूर्ख मारा पिता छे केमके तेणे पूर्व उपार्जन करेलु सर्व द्रव्य खातां खुटी गयु छे गकी कांइक रहु छे तेमांथी जेवु तेनु सोजन लइने हु तेने माटे अहीं आबु छु, त्यारपछी ज ते हमेशां बहिरुंभिए जाय छे परतु प्रथम बहेला जइ आवता नथी तेथी जेवु तेनु आखेलु भोजन पण ठरीने नीरस थइ जाय छे माटे तेनु नीरस अन्न करीने खाता मारा पिता आ मांचाना त्रीजा पाया रूप छे अने चौथा मूर्ख तमे छो केमके अहीं मयूरुनु आववु ज थाय तेनु नथी तो तेनु पिच्छ अहीं क्यांथी होय ? वदाच कोइए वहारथी लावीने अहीं रायु होय एम धारवामां आवे, तो पण वायु आदिकथी तेना रुवां फरके छे के नहीं ? विंगरे गत्री कर्या सिधाय तेने लेवा माटे सदसा हाय प्रसारवो ए मूर्खनु ज काम छे माटे तमे मूर्खरूप मांचाना चौथा पाया रूप छो ” ते सांमळी राजाए कलु के—
“ हु चौथो पायो छु ए सत्य बात छे ”

पछी राजाए विचार्युं के—“ अहो ! आ कन्यानी चतुराइ केथी सुदर छे ? अहो ! आनी बुद्धि ! अहो ! आनु रूप ! अने अहो ! आनु अब्युत लावएय ! आनी ज साथे लग्न करी हु मारो लन्म सफल करु ” एम विचारतो राजा पोताने स्थाने गयो पछी ते कन्या पोताना पिताने जमाली तेने घेर गइ त्यारे राजाए पोताना श्रीगुप्त नामना प्रधानने चिनांगद चित्रकार पासे मोकल्यो. तेणे जइने चिनांगद पासे राजाने माटे तेनी पुत्री कनकमजरीनी मागणी करी त्यारे चिनांगद बोळ्यो के—“ तमे कहो छो, ते युक्त छे, परतु हु निर्धन छु, तेथी तेनां लगनु खर्च अने राजानु आदरमान भिंगरे हु शी रीते करी शकु ? ” ते सांमळी प्रधाने तेनु वचन राजाने कलु त्यारे राजाए तरल ज तेनु घर धन, धान्य, सुवर्ण

नीकळ्यो. तेना भयथी ते कन्या एरुदम नाशीने महाकटे सभास्थानमां आवी. तेने भोजन लहने आवेली जोइ तेनो पिता
 वहिर्भूमिए गयो. ते कन्याए त्यां पृथ्वीतळ उपर मनोहर कौतुकथी विविध रंगवडे पूरवाथी जाणे प्रत्यक्ष ज होय एवुं एक
 मयूरपिच्छ चित्तुं. तेदलामां राजा पोते ते सभा जोवा माटे आव्यो. जोतां जोतां ते सत्य मयूरपिच्छ जोइ तेने लेवा माटे
 राजाए शीघ्र हाथ पसार्यो. परंतु पिच्छ तो तेना हाथसां आबुं नहीं अने उलटा आंगळीना नख सांगी गया. ' तत्त्वज्ञान
 विना प्रवृत्ति करवी निष्फळ छे. ' तेथी विलसो थइ राजा आम तेम जोवा लाग्यो. तेने जोइ राजाने नहीं ओळखती ते
 कन्या हसीने विलास सहित बोली के— " अत्यारसुधी त्रण पायावाळो मांचो थयो हतो, ते शोभतो नहोतो, हवे चोथो
 मूर्ख मळवाथी मांचाना चारे पाया पूर्ण थया. " ते सांभळी राजाए तेथीने पूछुं के— " वीजा त्रण कोण ? अने हुं
 चोथो शी रीते ? " त्यारे ते बोली के— " हुं चित्रांगद नामना वृद्ध चित्रकारनी पुत्री हुं. हेमशां तेने माटे हुं भोजन
 लहने अहीं आबुं हुं. आजे भोजन लहने आवतां राजमार्गमां में एक पुरुषने बोडेस्वार जोयो. ते पहेलो मूर्ख छे. केमके
 राजमार्गमां स्त्रीयो, वाळ्को, वृद्धो विगरे घणा मनुष्यो जता आवता होय छे. तेथी ते मार्गमां चालवा जेटली जग्या पण
 कष्टथी मळे छे. तेवा मार्गमां अथने वेगथी चलावचो ए बुद्धिमाननुं काम नथी. तेथी में तेने मूर्खरूप मांचानो पहेलो पायो
 गएयो छे. वीजो मूर्ख आ नगरनो राजा छे. केमके वीजानी शक्ति अने वेदना जाण्या विना सर्व चित्रकारोने सरखा भाग चितरवाना
 आप्या छे. वीजा चित्रकारोना दरेक घरमां अनेक पुरुषो होवाथी तेओ जलदी काम करी शके छे, परंतु मारा पिता तो वृद्ध, पुत्र
 रहित अने दुःखी हालतवाळा छे. तेथी ते एकला वीजाओनी जेटलुं चित्रकाम शी रीते करी शके ? माटे ते राजा मूर्खरूप

कैम रहे छे ? " त्यारे ते बोली के— " प्रथम आ भजनने त्रिपे मारी साधे लग्न करु पछी स्वस्थ मनवाळी यहने हु मारो पृत्तांत कहीरा " आ प्रमाणे रूपने अमृत समान तेखीनु वचन सांमळी आनद पामेलो राजा ते भवनमां रहेला जिनाल यमां गयो तेनी पासे एक मनोहर वेदिका हती त्यां त्रिनेश्वरने नमन करी सध्या समये ते वेदिका उपर आवी ते राजा गार्धर्भत्रिधिवडे ते स्त्रीने परपयो पछी रात्रे वासगृहमां जइ विविध प्रकारना तिलासोमडे रात्रि निर्गमन करी प्रात कळे ते पक्षेए त्रिनेद्रेने प्रणाम कर्पो पछी प्रासादना सभामण्डपमा आधी राजा सिंहासनपर वेठो तेना अर्धधासनपर राखी वेठी पछी ते बोली के— " हे प्रिय ! हवे मारी वारो सांमळो —

आ ज भरतचेत्रमां चित्तिप्रतिष्ठित नामना नगरमां जितशत्रु नामे राजा हवो तेथे एकदा एक मोटी मनोहर सभा करावी पछी नगरना सर्व चिताराओने बोलावी राजाए कलु के— " आ नगरमा तमारा जेटला घर होय ते प्रमाणे सरखे मागे आ सभाना मागो बह्नीने सुदर अने विचित्र चित्रोमडे आ सभा शणगारो " ते सांमळी स्वामीनी आज्ञा प्रमाणे करी सर्व चिताराओए सभा चितरवानु काम शरु करुं तेओमां एक चित्रागद नामनो दृढ अने अशक्त चितारो हवो. तेने पुत्र नहीं होयायी तेने मददगार पण कोइ नहोवो. तेथी ते महा महेनते पोतानु काम करतो हवो. तेने एक कनकमजरी नामनी रूपवती रुन्या हती ते हमेशां तेना पिता माटे सभास्थानमां ज खावानु लावती हती त्यारे ते खावानु लहने आ वती त्यारे ते दृढ चित्रकार हमेशा बहिर्भूमिए जवो हवो. एकदा ते कन्या खावानु लहने पोताना घरथी नीकळी घणा माण- मोना गमनागमनधी व्याप्त एवा रात्रमार्गमां आवी, ते वखते त्यां राजा पोते अश्वपर आरूढ घइ वेगथी अश्वने चलावतो

पाम्या तेम. (ति बेमि) ए प्रमाणे हुं कहुं छुं. ई २.

हवे आत्रवृच जोइने प्रतिबोध पामेला चोथा प्रत्येकबुद्ध नगगतिनी कथा.

आ ज भरतदेशमां गांधार देशमां श्रीपांडुवर्धन नामतुं नगर छे. तेमां सिंहस्थ नामे राजा राज्य करतो हतो.

एकदा ते राजाने कोइए उत्तरापथ देशना वे श्रेष्ठ अश्वो भेट कर्या. तेमां एक अश्व वक्र शिजावाळो हतो, तेनापर राजा पोते स्वार थयो, अने बीजा उपर तेनो कुमार स्वार थयो. ए रीते सैन्य सहित ते राजा नगर बहार क्रीडा करवा नीकळ्यो. त्यां अश्वनी त्वरा जोवा माटे राजाए पोताना अश्वने चाडुकनो प्रहार कर्यो. तेथी ते अश्व नदीना वेगथी पण वधारे उतावळो चाल्यो. तेने उमो रासवा माटे राजा जेम जेम तेनी वल्गा (चोकडुं) खेंचतो गयो तेम तेम ते विपरीत शिजावाळो होवाथी वधारे वधारे वेगथी चालवा लाग्यो. ए रीते चालतो ते अश्व राजाने वार योजन दूर एक मोटा अरण्यमां लइ गयो. छेवट खेंची खेंचनि थाकी गयेला राजाए तेनी वल्गा हाथमांथी छोडी दीधी एटले तेज ठेकाणे ते अश्व उमो रलो. ते वसते राजाए तेने विपरीत शिजावाळो जाणयो. पछी तेने कोइ बुच नीचे वांधी राजाए फळोवडे प्राणवृत्ति करी. पछी रात्रि वसवा माटे ते एक मोटा पर्वतपर चलयो. त्यां एक सात माळनो मनोहर प्रासाद जोयो. तेमां प्रवेश करतां राजाए एक मनोहर कन्या जोइ. तेथीए राजाने जोइ एकदम उभी थइ तेने माटे आसन मृग्युं. तेनापर राजा बेंठो. वनेनी दृष्टि मळतां तेओ परस्पर प्रेमवाळा थया. त्यारे राजाए तेने पूछतुं के—“ हे सुंदरी ! तुं कोण छे ? अने आवा वनमां एकली

इद्रे आटली बघी स्तुति करी तेथी ते राजर्षि पोताना मनमा काइपण उत्कर्ष-गर्व पाग्या के नही ? ते सघषी कहे छे,—
नेमी नेमेइ आप्पाण, संम्व संक्षेण चौइओ । चंइऊण गेहं वंइदेही, सामसे पंजुवट्टिओ ॥६१॥

अर्थ—(सकर) साचाव (संकेण) शक इद्रे (चौइओ) प्रेरणा करायेला एवा (नेमी) नमि राजर्षि (अप्पाण) पोताना आत्माने (नेमेइ) नम्र करता हवा, परतु गविष्ठ करता न हवा तथा ते (वंइदेही) विदेहदेशना राजा नमि (गेह) घानो (चंइऊण) त्याग करीने (सामसे) चारित्रने विपे (पंजुवट्टिओ) उद्यमवाळा थया, परतु इद्रनी प्रार्थनाथी पण धर्मथी किंचित् पण अष्ट थया नही ६१

हवे आ उचम मुनिना दृष्टावढे शास्त्रकार उपदेश आपे छे—

एव कंरिति संबुद्धा, पडिआ पविअक्खणा ।

विण्णिअट्टति भोगेसु, जहा से' नेमी रंयरिसि ॥ ६२ ॥

अर्थ—(एव) ए प्रमाणे एटले जेम आ नमि राजर्षिए निश्चळपणु उताबु-क्युं तेम (संबुद्धा) तत्त्वज्ञानी अने (पडिआ) पडित एटले शास्त्रना अर्थनो निश्चय करनारा अने (पविअक्खणा) प्रविचक्षण एटले घणा अभ्यासने लीधे प्रवीण थयेला एवा बीजा मुनिओ पण (कंरिति) करे छे तथा (भोगेसु) कामभोगो यकी (विण्णिअट्टति) पाछा फरे छे एटले विराम पासे छे (जहा) जेम (से) ते (नेमी) नमि नामना (रंयरिसी) राजर्षि ते कामभोगथी निवृत्ति

इहं सिं उत्तमो भंते, पेच्चा होहिसि उत्तमो । लोगुत्तमुत्तमं ठायं, सिद्धिं गच्छसि नीरओ ॥५८॥

अर्थ—(भंते) हे भगवान् ! तमे (इहं) आ लोकने विषे (उत्तमो सि) उत्तम गुणवाळा होवाथी उत्तम छो, अने (पेच्चा) परलोकमां (उत्तमो) तमे उत्तम (होहिसि) थशो. केमके (नीरओ) कर्मरहित थइने तमे (लोगुत्तमुत्तमं) लोकना उत्तमोत्तम एटले अत्यंत उत्कृष्ट (सिद्धि) सिद्धि नामना (ठायं) स्थानने (गच्छसि) पामशो. ५८.

हवे इंद्र पोतानी स्तुतिनो उपसंहार करे छे.—

एवं अभित्युणंतो, रायरिसिं उत्तिमाइ सद्धाए । पायाहिणं कुणंतो, पुणो पुणो वंदए सक्को ॥५९॥

अर्थ—(एवं) आ प्रमाणे (उत्तिमाइ) उत्तम (सद्धाए) श्रद्धावडे (रायरिसिं) राजर्षिनी (अभित्युणंतो) स्तुति करता तथा (पायाहिणं) प्रदक्षिणा (कुणंतो) करता एवा (सक्को) शक्र इंद्रे (पुणोपुणो) वारंवार (वंदए) तेमने वंदना करी. ५९.

तो वंदिऊण पाए, चक्कुसलखणे मुनिवरस्स । आंगासेणुर्पइओ, ललिअचवलकुंडलातिरीडी ॥६०॥

अर्थ—(तो) त्वारपत्नी ते (मुनिवरस्स) श्रेष्ठ मुनिना (चक्कुसलखणे) चक्र अने अंकुशादिक चिन्हवाळा (पाए) वे पादने (वंदिऊण) वंदीने (ललिअचवलकुंडलातिरीडी) मनोहर अने चपळ कुंडल तथा मुगटने धारण करनारा शक्र इंद्र (आगासेण) आकाशवडे—आकाश मार्गे (उप्पइओ) उत्पत्या—स्वस्थाने गया. ६०.

(परानिग्रो) पराजय कर्था छे, (अहो) अहो ! (ते) तमे (माया) मायाने (निरकिआ) निराकृता—दूर करी छे, तथा (अहो) अहो ! (ते) तमे (लोहो) लोमने (वसीकओ) वश कर्था छे एटले के नहीं नमता राजाओने वश कर वानी प्रेरणा कर्था छता तमने तेमना पर क्रोध थयो नहीं, आ मदिरादिक बले छे एम कहा छतां “ मारा जीवता छतां आवु केम थाय ? ” एवु मान तमने आव्यु नहीं, नगरनी रवाना हेतुरूप मायाथी उत्पन्न करी सकाय एवा प्रकार, खाइ विगेरेमां तमे मन दीघु नहीं अने सुवर्णादिकनी घृद्धि करवा प्रेरणा कर्था छतां तमने ते विपेनो लोम उत्पन्न थयो नहीं परतु उलटी तमे तो इच्छाने आकाश जेवी अन्त-अपार कहीने तेने तनी देवानु कहु ५६

तथा—

अहो ते अज्व सांहु, अहो ते साहु मद्दव । अहो ते उत्तमा खती, अहो ते मुँत्ति उत्तमा ॥५७॥

अर्थ—(अहो) अहो ! (ते) तमारु (साहु) घणु सारु (अज्व) आर्जव-मायानो अभाव छे, (अहो) अहो ! (ते) तमारु (साहु) घणु सारु (मद्दव) मर्दव-माननो अभाव छे, (अहो) अहो ! (ते) तमारी (उत्तमा) उत्तम एवी (खती) चमा-क्रोधनो अभाव छे, तथा (अहो) अहो ! (ते) तमारी (उत्तमा) उत्तम एवी (मुँत्ति) मुक्ति-निर्लोमता छे ५७

आ प्रमाणे ते रात्रिपिना गुणोनी स्तुति करी हवे ते गुणोनु फळ देखाडवावडे स्तुति करे छे —

अधम गति थाय छे, (माया) मायावडे (गहपडिग्घाओ) सारी गतिनो प्रतिघात — विनाश थाय छे, तथा (लोहाओ) लोभथकी (दुहओ) आभव संबंधी अने परभव संबंधी एम बन्ने प्रकारनो (भयं) भय प्राप्त थाय छे. कामोनी प्रार्थना करवाथी अवरथ्य क्रोधादिकनो संभव छे, अने क्रोधादिक तो आ प्रमाणे नरक गतिमां लइ जनारा छे. तेथी कामभोगनी प्रार्थना करनारा नरक गतिमां केम न जाय ? जाय ज. ५४.

आ प्रमाणे अनेक उपायोवडे पण नमि राजधिने चोभ पमाडवामां अशक्त थयेला इंद्रे पछी शुं कर्युं ? ते कहे छे. —

अर्थ— (माहररुवं) ब्राह्मणना रूपनो (अवउज्जिऊण) त्याग करीने अने (इंदत्तं) इंद्रुं रूप (विउरुविऊण)

उत्तरवैक्रियपणे विकुर्वीने (इमाहिं) आ (महुराहिं) मधुर (वग्गूहिं) बाणीवडे (अभित्युणंतो) स्तुति करता इंद्रे (वंदइ) ते राजधिने वंदना करी. ५५.

इंद्रे केवी स्तुति करी ? ते कहे छे. —

अहो ते निज्जिओ कोहो, अहो ते माणो पराजिओ ।

अहो ते निरकिआ माया, अहो ते लोहो वसीकओ ॥ ५६ ॥

अर्थ— (अहो) अहो ! (ते) तमे (कोहो) कोधने (निज्जिओ) जील्यो छे, (अहो) अहो ! (ते) तमे (माणो) माननो

थयेला साचात कामोने तजवा नथी तमे पण विवेकी छो तेथी तमारे पण छता कामभोग तजवा योग्य नथी ५१
एअमट्ट निसामित्ता, हेउकारणचोइओ । तओ नमी रायरिसी, देन्दिं इणमव्ववी ॥ ५२ ॥

अर्थ—तेरमी गाथा प्रमाणे

संछ कामा विस कामा, कामा आसीविसोवसा । कामे पंत्येमाणा, अकामा जति दुंगइ ॥५३॥

अर्थ—(कामा) शुब्दादिक कामभोगो (सख) शल्य जेवा छे, (कामा) कामो (विस) विप जेवा छे अने (कामा) कामो (आसीविसोवसा) सर्पनी उपमावाळा छे (कामे पत्येमाणा) कामोनी प्रार्थना करता छता प्राणीओ (अकामा) ते कामनी प्राप्ति रहित थका ज (दुंगइ जति) दुर्गतिमां जाय छे तेथी ते कामोनी त्याग करवो तेमा शु आश्चर्य छे ? तमे जे अखता भोगनी प्रार्थनानु कहु तेषण अयुक्त छे कारण के मुमुक्षु जेनो कोइ पण जातनी-कामभोग प्राप्त करवानी आकांचा राखता ज नथी कहु छे के—“ मुनि मोचमा अने ससारमां सर्वत्र नि स्पृह होय छे ” ५३

कामनी प्रार्थना करनाराथो दुर्गतिमां केम जाय छे ? ते उपर कहे छे—

अहे वयंइ कोहेण, मांणेण अहमा गई । मांया गइपडिग्घाओ, लोहाओ दुहओ भंय ॥ ५४ ॥

अर्थ—प्राणी (कोहेण) क्रोधवडे (अहे वयइ) नीचे नरक गतिमां जाय छे, (माणेण) मानवडे (अहमा गई)

(पसुभिस्सह) तथा सर्वं पशुञ्चो सहित (हिरण्यं) तमाम सुवर्णं (पडियुष्णं) ए समस्त वस्तुञ्चो पण (एगस्स) एक जीवनी वृत्ति माटे (नालं) समर्थ थती नथी. (इइ विजा) एम जाणीने (तवं चरे) बार प्रकारनो तप आचरवो ते ज योग्य छे. तेम करवाथी ज निःस्पृहपणुं प्राप्त थवाने लीधे इच्छानी पूर्णता थवानो संभव छे. आ प्रमाणे होवाथी एक संतोप ज मनुष्यनी आकांक्षाने पूर्ण करवामां समर्थ छे, पण सुवर्णादिक समर्थ नथी. हुं लोभी नथी, हुं तो संतोपी छुं, तेथी मारे कोइ पण वस्तुनी आकांक्षा नथी अने तेथी करीने ज सुवर्णादिक वधारवानो उद्यम मारे कांइ पण करवानो नथी-मारे तेवो उद्यम करवानी जरूर नथी. ४६.

एअमहुं निसामित्ता, हेऊकारणचोइओ । तओ नमिं रायरिसिं, देविंदो इणमब्बवी ॥ ५० ॥

अर्थ—सतरमी गाथा प्रमाणे.

अच्छेरगमब्बुदए, भोए चैयसि पत्थिवा ! । असंते कामे पत्थेसि, संकप्पेण विहंस्ससि ॥ ५१ ॥

अर्थ—(पत्थिवा) हे राजा ! (अच्छेरगं) आश्चर्य छे के (अब्बुदए) अद्भुत एवा (भोए) छता भोगेने (चयसि) तमे तजो छो, अने (असंते) अछता (कामे) कामभोगेनी (पत्थेसि) प्रार्थना करो छो. तेथी (संकप्पेण) उत्तरोत्तर नवानवा भोगना अभिलाष रूप संकल्पवडे (विहंस्ससि) तमे हणायो छो एटले बाधा पामो छो. कारण के आवा प्रकारना संकल्पनो अंत आवतो नथी. परंतु जे विवेकी होय ते तो प्राप्त नहीं थयेला कामभोगेनी इच्छाथी प्राप्त

अर्थ—वेरमी गाथा प्रमाणे

सुवसुररुप्स उ पंवया भवे, सिंआ हुं कैलाससमा असखया ।

नरस्स लुद्धस्स नं तेहि किंचि, इच्छा हुं आगाससमा अणतिआ ॥ ४८ ॥

अर्थ—(सुवसुररुप्स उ) सुवर्ण अने रुपाना (सिंआ) कदाचिद् (कैलाससमा हु) कैलास-मेरुपर्वत जेवडा ज (असखया) असरय (पंवया) पर्वतो (भवे) होय-मळ्या होय तो पण (तेहि) ते वडे (लुद्धस्स नरस्स) लोभी मनुष्यने (किंचि न) काइ पण वृत्ति यती नथी (हु) कारण के (इच्छा) मनुष्यनी इच्छा (आगाससमा) आकाश जेवडी (अणतिआ) अनती-अपार होय छे. कहु छे के—

“ न सहस्राद्भवेत्तुष्टि-र्न लघान्न च कोटित । न राज्यान्वैव देवत्वा-श्रेन्द्रत्वादपि देहिनाम् ॥ ”

“ प्राणीओने हजारथी तुष्टि यती नथी, लाखथी यती नथी, कोटिथी यती नथी, राज्य प्राप्त थवाथी यती नथी, देवपणु प्राप्त थवाथी यती नथी तेम ज इद्रपणु प्राप्त थवाथी पण तुष्टि यती नथी ” ४८

पुंढवी साली जवा चेंव, हिरणु पेंसुभिस्सह । पंडिपुणु नालमर्गस्स, इइ विज्जा तेंव चेंरे ॥४९॥

अर्थ—(पुढवी) समग्र पृथ्वी, (साली) समग्र शाळ-डागर विंगेरे, (जवा) जव (चेंव) तथा बीजां घान्यो,

आदरवा योग्य थरो. माटे (बनी शके त्यांशुधी) मुनिधर्म ज आदरवा योग्य छे. ४४ (जेनाथी मुनिधर्म स्वीकारी न शकाय तेने माटेज गृहस्थधर्म कहेलो छे.)

एअमट्टं निसामित्ता, हेउकारणचोइओ । तओ नमिं रायरिसिं, देविंदो इणमब्बवी ॥ ४५ ॥

अर्थ—सतरसी गाथा प्रमाणे.

हिरंषुं सुवणं मणिमुत्तं, कंसं दूसं च वाहणं । कौसं वड्ढावइत्ता णं, तंओ गच्छसि खंचिआ ॥ ४६ ॥
 अर्थ—(हिरणं) घडेलुं सोलुं, (सुवणं) घड्या विनालुं सोलुं, (मणिमुत्तं) इंदनीलादिक मणिओ, मुक्ताफळो, (कंसं) कांसुं-कांसा विगेरेनां पात्रो, (दूसं च) दूष्य-विविध जातिनां वस्त्रो, बने (वाहणं) रथादिक वाहनो तथा (कौसं) खजानो ए सर्व वस्तुओ (वड्ढावइत्ता णं) वधारीने-तेमां वृद्धि करीने (तओ) त्यारपळी (खंचिआ) हे चत्रिय ! (गच्छसि) तमे जाओ-मुनि थाओ.

जे जे माणस आकांचा सहित होय ते ते धर्मानुष्ठान करवाने अयोग्य छे, अने तमे हजु आकांचा सहित छो. केमके आकांचा करवा लायक सुवर्णादिक वस्तुओ तमे संपूर्ण एकठी करी नथी. तेथी सुवर्णादिकने सारी रीते वृद्धि पमाडीने पळी जनुं होय तो जाओ. ४६.

एअमट्टं निसामित्ता, हेउकारणचोइओ । तओ नमी रायरिसी, देविंदं इणमब्बवी ॥ ४७ ॥

“ गृहाश्रमपरो धर्मो, न भूतो न भविष्यति । पालयन्ति नरा शूरा ह्रीवा पापएडभाश्रिता ॥ ”

“ गृहस्थाश्रम जेवो बीजो श्रेष्ठ धर्म कोइ थयो नथी, अने थशे पण नहीँ तेने शूरीर माणसो ज पाळे छे अने ह्रीव एटले कायर माणसो पाळी नहीँ शकराथी पाखडनो आश्रय करे छे एटले साधु थाय छे ” ४२

एअमट्ट निसामित्ता, हेऊकारणचोइओ । तओ नमी रायरिसी, देविंद इणमब्बवी ॥ ४३ ॥

अर्थ—तेरमी गाथा प्रमाणे

माँसे माँसे उ जो बाँलो, कुँसगेण तु सुजए । नँ सो सुअस्वायधम्मस्स, कँल अँगघइ सोलँसि ॥४४॥

अर्थ—(जो वालो) जे वाळक एटले निर्विकी माणस (मासे मासे उ) महिने महिने ज (इसंगेण तु) कुशना अग्रभागवडे—कुशना अग्रभागपर रहे तेटलु ज (भुंजए) भोजन करे एटले के मास मासनो उपवास तप करी पारणाने दिवसे मात्र डामना अग्रभागपर रहे तेटलु ज भोजन करे (सो) ते माणस (सुअस्वायधम्मस्स) सारी रीते एटले सर्वे विरतिरूप कह्यो छे धर्म जेनो एवा मुनिनी (सोलँसि) सोळ्मी (कल) कळाने पण (न अँगघइ) लायक थाय नहीँ एटले साधुधर्मना सोळ्मा भागने पण पामे नहीँ तीर्थकरोए मुनिधर्मने जेवो श्रेष्ठ कह्यो छे तेवो श्रावकधर्म कह्यो नथी तेथी गृहस्थाश्रम घोर होय तोपण ते स्वारयात एटले सारी रीते पूर्णपणे कहेलो नहीँ होवाथी ससारसागरथी भय पामेलाए आदरवा योग्य नथी जो दुक्कर होवाथी ज आदरवा योग्य होय तो आत्मघातादिक कार्यो पण दुक्कर होवाथी

दान पण जो धर्माने अशनादिक के धर्मोपकरणादिक आप्यां होय तो ते प्रशस्त छे. परंतु सुवर्ण, गो अने भूमि विगरेतुं दान तो प्राणीहिसातुं हेतुभूत होवाथी सावद्य ज छे. माटे यागादिक प्राणीओने प्रीति करनारा छे ज नहीं. ४०.

एअमट्टं निसामित्ता, हेऊकारणचोइओ । तओ नमिं रायरिसिं, देविंदो इणमव्ववी ॥ ४१ ॥

अर्थ—सतरमी गाथा प्रमाणे.

आ प्रमाणे जिनधर्मने विपे तेनी स्थिरता जाणीने हवे व्रत उपरनी तेमनी दृढता जाणवा माटे इंद्र आ प्रमाणे कहे छे.—
धोरारासमं चंडत्ता णं, अन्नं पत्थेसि आसमं । इहेव पोसहरओ, भवाहि मणुआहिवा ॥ ४२ ॥

अर्थ—(दोरासमं) घोर एटले अत्यंत दुःसे करीने पाळी शकाय एवो आश्रम एटले गृहस्थाश्रमने (चइत्ता णं) त्याग करीने (अन्नं आसमं) बीजा चारित्र आश्रमने (पत्थेसि) तमे प्रार्थना करो छो, ते तो सत्त्व रहित प्राणीओने योग्य छे, तमारी जेवाने योग्य नहीं. त्यारे शुं योग्य छे ? ते कहे छे—(मणुआहिवा) हे मनुजाधिप-राजा ! (इहेव) आ गृहस्थाश्रममां ज रखा यका तमे (पोसहरओ) पौषघव्रतमां रक्त (भवाहि) याओ.

अहाँ अष्टमी, चतुर्दशी विगरे पर्वतिथिए पौषघ व्रत पाळवातुं कहुं तेना उपलक्षणथी श्रावकनां वारे व्रतो समजवां. जे जे घोर-अशक्य अनुष्ठान होय ते ते धर्मार्थिए करतुं जोइए, अने आ गृहस्थाश्रम घोर छे तेथी ते पाळवी योग्य छे. कहुं छे के—

जइत्ता विडंले जेणे, भांइत्ता समणमाहणे । दंच्चा भुंच्चा य जट्टा य, तंओ गच्छसि खत्तिआ ॥३८॥

अर्थ—(विडले) विस्तीर्ण एवा (जणे) यज्ञो (जइत्ता) करावीने तथा पुष्कळ (समणमाहणे) श्रमण ब्राह्मणोने (मोइत्ता) मोचन करावीने, तथा (दच्चा) श्रमण ब्राह्मणोने गो, भूमि अने सुवर्णादिकतु पुष्कळ दान आपीने, तथा (भुच्चा य) पोते मनोहर शब्दादि भोगो भोगवीने, तथा (जट्टा य) पोते यज्ञो करीने (तथो) त्यापथी (खत्तिआ) हे चत्रिय ! (गच्छसि) तमे जाओ जे जे प्राणीओने प्रीति करनार होय ते ते करतु ए धर्मेने माटे छे, अने ब्राह्मणादिक प्राणीओने यज्ञादिक प्रीति करनारा छे तेथी ते प्रमाणे तमारे करतु जोइए. ३८

एअमट्ट निसामित्ता, हेऊकारणचोइओ । तओ नमी रायरिसी, देविंद इणमच्चवी ॥ ३९ ॥

अर्थ—वेरमी गाथा प्रमाणे

जो संहस्स संहस्साण, मांसे मांसे गंव दए । तंस्सावि सजंमोसेओ, अदितस्सावि किंचण ॥ ४० ॥

अर्थ—(जो) जे मनुष्य (मासे मासे) महिने महिने (सहस्साण सहस्स) हजारतु हजार एटले दश लाख (गव) गायेतु (दए) दान आपे, (तस्सावि) तेने पण एटले एटलु बसु दान देनारने पण (किंचण अदितस्सावि) कांइ पण दान दीघा विना (सनमो सेओ) अहिंसादिक समय-सर्वविरति अगीकार करवी ते श्रेयस्कर छे एटले अति प्रशस्त छे

आ प्रमाणे समयनु प्रशस्त्वपणु कहेवाथी यज्ञादिकतु सावधपणु जणान्यु, तेमां पशुओनी हिंसा होवाथी यज्ञो सावध जे छे

अर्पणमेव जुञ्जाहि, किं ते जुञ्जेण वज्झओ । अर्पणमेव अर्पणं, जइत्ता सुहंमेहए ॥ ३५ ॥
 (जुञ्जेण) युद्ध करावा वडे (कि) शुं फळ छे ? केवल (अर्पणमेव) आत्मावडे ज (अर्पणं) आत्माने (जइत्ता)
 जीतीने साधु (सुहं एहए) मुक्तिना सुखने पांमे छे. ३५

आत्माने जीतवाथी सुखनी प्राप्ति शी रीते थाय ? ते कहे छे—
 पंचिदिआणि कौहं, माणं मायं तहेव लोभं च । दुज्जयं चैवं अर्पणं, संवमंप्पे जिंए जिंअं ॥ ३६ ॥

अर्थ—(दुज्जयं) दुर्जय एवा (पंचिदिआणि) श्रोत्रादिक पांचे इंद्रियों, (कौहं) दुर्जय एवो क्रोध (माणं) मान
 (मायं) माया (तहेव) तथा (लोभं च) लोभ (चैव) अने (अर्पणं) दुर्जय एवुं मन (संवमं) ए सर्व (अर्पे
 जिंए) आत्मा जीताये सते (जिअं) जीतायां ज छे. आ प्रमाणे होवाथी हे इंद्र ! बाल शत्रुघोना जयनी उपेक्षा करीने
 आत्माना ज जयमां हुं प्रवर्त्यो छुं. ए रीते त्रयो गाथानो भावार्थ छे. ३६.

एअमटुं निसामित्ता, हेउकारण चोइओ । तओ नमिं रायरिसिं, देविंदो इणमब्बवी ॥ ३७ ॥

अर्थ—सतरसी गाथा प्रमाणे. विशेष ए जे—आ प्रमाणे तेनामां देपनो पण अभाव जाणीने हवे तेमनामां लिन-
 धर्मनी स्थिरता केवी छे ? तेनी परीक्षा करावा माटे इंद्र कहे छे,—

जे केई पृथिवा तुंभ, न नमति नराहिवा । वसे ते ठावइत्ता ण, तेंओ गच्छसि खत्तिआ ॥३२॥
 अर्थ—(नराहिवा) हे नराधिप ! (जे केइ) जे कोइ (पत्थिवा) राजाओ (तुंभ) तमने (न नमति) नमता
 न होय, (ते) तेथोने (वसे ठावइत्ता ण) वसमा स्थापन करीने एटले वरा करीने (तओ) त्यापणी (खत्तिआ) हे
 चरिय ! (गच्छसि) तमे जाओ जे राजा समर्थ होय ते बीना नही नमता राजाओने नमावे छे तमे णण समर्थ राजा
 ओ, माटे तमारें तेमने नमाडवा जोइए ३२

एअमट्ट निसामित्ता, हेऊकारणचोइओ । तओ नमी रायरिसी, देविंद इणमळवी ॥ ३३ ॥

अर्थ—तेरमी गाथा प्रमाणे

‘जो संहस्स संहस्साण, सर्गामे दुंजए जिंजे । एंग जिणिज्ज अप्पाण,’ एस ‘से परमो जंओ ॥३४॥

अर्थ—(जो) जे (दुजए) दुर्जय एवा (सर्गामे) सर्गामने विषे (संहस्साण सहस्स) हजारता हजारने एटले
 दश लाख सुभटोने-लाखो सुभटोने (जिंजे) जीते, ते कारतां जे (एंग) एक (अप्पाण) आत्माने ज (जिणिज्ज)
 जीते (एस से) तो ते तेनो (परमो जओ) उत्कृष्ट जय छे एटले के सर्व कारतां एक आत्माने जीतवो ते ज
 दुर्जय छे ३४

तेथी करीने—

चेम-रचणं (काऊण) करीने (तओ) त्यारपछी (सत्तिआ) हे चत्रिय ! (गच्छसि) तमे जाओ. अर्थान्वे जे न्यायी राजा होय ते चौरादिकनो निग्रह करे छे अने अने तमे न्यायी राजा छो माटे प्रथम ते प्रमाणे करो. २८.

एअमट्टं निसामित्ता, हेउकारणचोइओ । तओ नमी रायरिसी, देविदं इणमब्बवी ॥ २९ ॥

अर्थ—तेरमी गाथा प्रमाणे.

अंसइं तु मणुस्सेहिं, मिच्छादंडो पंजुलए । अकारिणोत्थं वंज्झंति, मुंच्चइं कारगो जणो ॥ ३० ॥

अर्थ—(असइं तु) अनेकवार (मणुस्सेहिं) मनुष्योए (मिच्छादंडो) मिथ्यादंड एटले अज्ञान अने कदाग्रहादि-कण्डे अनपराधीने विषे पण देशत्याग अने शरीरत्याग विगरे दंड (पंजुलए) कराया छे. केवी रीते ? ते कहे छे— (अत्थ) आ जगतमां (अकारिणो) केटलाएक चौर्यादिक नहीं कानाराओ पण (वंज्झंति) कारागृहमां वंधाय छे अने (कारगो जणो) चौर्यादिक करनार मनुष्य (मुंच्चइं) मुकाय छे—जोडी देयाय छे. एटले के खरा चौरादिकने जाणया अशक्य छे तेथी चेम करुं पण अशक्य छे. ३०.

एअमट्टं निसामित्ता, हेउकारणचोइओ । तओ नमिं रायरिसिं, देविदो इणमब्बवी ॥ ३१ ॥

अर्थ—सतरमी गाथा प्रमाणे. अहीं विशेष ए छे जे—आटला प्रशोवडे स्वजन, अंतःपुर, नगर अने ग्रासाद एटला उपर आ राजानो राग छे के नहीं ? तेनी परीचा इंद्रे करी. हवे द्वेष छे के नहीं ? तेने अंगे परीचा करे छे—

अर्थ—गाथा तेरमी प्रमाणे

संसय खंलु सो कुणइ, जो संगे कुणई धर । जंत्येव गंतुमिच्छिंजा, तंत्य कुंविज्ज संसय ॥२६॥

अर्थ—(जो) जे माणस (मंगे) मार्गमा (घर) घर (कुणई) करे छे (सो) ते माणस (खलु) निचे (संसय) अर्हीथी मारे जनु पड्यो के नहीं ? एवा सशय (कुणइ) करे छे. तेथी करीने (जंत्येव) ज्या (गतु) जवानी (इच्छिंजा) इच्छा होय (तत्य) त्या ज (संसय) पोतानो आश्रय (कुंविज्ज) करवो जोइए आ ससारमा जे रहेवानु छे ते तो मार्गमां रहेवा तुल्य छे, तेथी अर्ही धर कावु जरुस्तु नथी परतु ज्यां मुक्तिस्थाने जवानी इच्छा छे त्यां आश्रय कत्वा योग्य छे, तेथी तेने माटे ज अमे प्रत्त्यो छीए २६

एअमट्ट निसामित्ता, हेऊकारणचोइओ । तओ नमिं रायरिसिं, देविंदो इणमवन्वी ॥ २७ ॥

अर्थ—सतरमी गाथा प्रमाणे

आमोसे लोमहारे अ, गठिंभेए अ तंकरे । नगरस्स खेम काऊण, तओ गंच्छसि खंचिआ ॥२८॥

अर्थ—(आमोसे) आमोप एटले बुटाराओने, (लोमहारे) लोमहार एटले पोताना घातनी शकाथी चीजाओने निर्दयपणे हणीने तेमनु सर्वस्व खुचवी लेनाराओने, (अ) तथा (गठिंभेए) कातर विगेरेवडे ग्रथि भेदनाराओने—गांठ-कापुओने (अ) तथा (तंकरे) हमेशा चोरी करनाराओने निघारीने—तेमनो विनाश करवावडे (नगरस्स) नगरनु (खेम)

तवनारायजुत्तेणं, भित्तूणं कम्मकंचुअं । मुणी विगयसंगामो, भवाओ परिसुच्चई ॥ २२ ॥
 अर्थ—(तवनारायजुत्तेणं) आभ्यंतर तपरूपी चाणवडे युक्त एवा पूर्वे कहेला धनुषवडे (कम्मकंचुअं) कर्मरूपी
 बल्तरने (भित्तूणं) भेदीने (विगयसंगामो) जीतवा लायक कर्मने जीतवाथी विराम पासी गयो छे संग्राम जेनो एवा
 (मुणी) साधु (भवाओ) संसारथकी (परिसुच्चई) युक्त थाय छे. अही कर्मरूपी बल्तर कहुं छे तेथी कर्मवडे उद्धत
 थयेलो आत्मा ज शत्रु रूप छे, तेनी साथे ज युद्ध करवानुं छे अने तेनुं ज कर्मरूप बल्तर भेदवानुं छे एम जाणुं. २२.
 इअमहुं निसामित्ता, हेऊकारणचोइओ । तओ नमिं रायरिसिं, देविंदो इणमव्ववी ॥ २३ ॥
 अर्थ—आनो अर्थ सत्तरी गाथा प्रमाणे जाणवो. २३.

पासाए कारइत्ता णं, वैद्धमाणगिहाणि अ । वालगपोइआओ अ, तओ गच्छसि खत्तिआ ॥ २४ ॥
 अर्थ—(पासाए) प्रासादो एटले महेलो, तथा (वैद्धमाणगिहाणि अ) वास्तुशास्त्रमां कहेला विविध प्रकारनां
 वर्धमान वरो, (वालगपोइआओ अ) तथा वैलभीओ (कारइत्ता णं) करावीने (तओ) त्यारपथी (खत्तिआ) हे
 बत्रिय ! (गच्छसि) तमे जाओ. २४.

एअमहुं निसामित्ता, हेऊकारणचोइओ । तओ नमी रायरिसी, देविंदं इणमव्ववी ॥ २५ ॥
 १ छापा, माळ विगेरे.

रूप करीने, तथा (एवीनिऊयपगार) चांति एटले चमाने निपुण एटले मनवूत प्राकार रूप करीने अर्थात् श्रद्धानो शतु जे अनतानुयधी क्रोधतेने रघनार होवाथी चांतिरूपी निपुण प्राकार (कौड्वी) करीने उपलक्षणी मानादिकने रघनार मार्दवा दिकने पण किल्लारूप करीने तथा (तिगुच) अट्टालक, उत्खलक अने शततप्तीने ठेकारणे मनोगुप्त्यादिक गण शुभिवडे गुप्त एवो अने (दुप्पघसण) दुष्प्रधर्ष एटले वीजाथी परामव न पमाडी शकाय तेवो प्राकार करीने—

हवे प्राकार अने अट्टालक विगेरे होय त्यारे अवरय युद्ध करवानु प्राप्त थाय, अने ते युद्ध तो शतु तथा शस्त्रो होय तो ज थइ शके, ते माटे कहे छे—

धेणु पंरुम किंच्चा, जीव चं डेरिअ सया । धिइ च केअण किंच्चा, संच्चेण पलिमथंए ॥ २१ ॥

अर्थ—(परक्रम) आत्मवीर्यना उल्लासरूप पराक्रमने (घणु) धनुपरूप (किचा) करीने, (च) तथा (इरिअ) इर्यासन्तिने अने उपलक्षणी वीजी समित्तिओने (सया) सदा (जीव) जीवा एटले धनुपनी प्रत्यचा रूप करीने, (धिइ च) तथा घृतिने एटले घर्मपरनी रतिने (केअण) केतन रूप (किचा) करीने (संच्चेण) सत्यवडे एटले स्नायुरूप मन-सत्यादिकवडे (पलिमथए) ते धनुपने बाधनु-तैयार करवु २१

त्यारपथी शु करवु ? ते कहे छे—

१ जरला २ खाइ ३ यात्रिक तोप १ ट्यगमय धनुपना मध्य भागमा लाकडानी मूठ होय ते केतन वहेवाय छे

अर्थ—(एअं अडं) आ अर्थने (निसामित्ता) सांमळीने (तओ) त्यारपछी (हेऊकारणचोइओ) हेतु अने कारणने विषे प्रेरणा कारायेला एवा (देविंदो) देवेद्र (नमिं रायरिसिं) नमिं राजपिं प्रत्ये (इणं अब्बवी) आ प्रमाणे वचन बोल्या. १७.
 पागारं कारइत्ता णं, गोपुरदालगाणि अ । ओसूलग संयग्धीओ, तओ गच्छसि खत्तिआ ॥ १८ ॥

अर्थ—(पागारं) प्राकार एटले किल्लो, (गोपुरदालगाणि अ) गोपुर एटले दरवाजा, अदालक एटले किल्लानी वचना झरुखा, तथा (ओसूलग) खाइ, तथा किल्लाना द्वारपर चडावेली (संयग्धीओ) शतघ्नी एटले एक साथे सो जणनो घात करे तेवी यांत्रिक तोप ए सर्वे (कारइत्ता णं) करावीने (तओ) त्यारपछी (खत्तिआ) हे क्षत्रिय ! (गच्छसि) तमें जाओ. अहीं क्षत्रिय शब्दथी हेतु वताव्यो छे एटले के जे जे क्षत्रिय होय ते ते भरतादिकनी जेम नगरनी रक्षा करे छे, अने तमे पण क्षत्रिय छो तेथी नगररक्षा करीने पछी जाओ. १८.

एअमट्टं निसामित्ता, हेऊकारण चोइओ । तओ नमी रायरिसी, देविंदं इणमब्बवी ॥ १९ ॥

अर्थ—तेरमी गाथा प्रमाणे अर्थ जाणवो. १९.

संद्धं च नगरं किञ्चा, तवंसंवरमंगलं । खंतीनिकुणपागारं, निगुत्तं हुप्पधंसगं ॥ २० ॥

अर्थ—(संद्धं च) तत्वनी रुचिरूप श्रद्धाने (नगरं) नगर रूप (किञ्चा) करीने, उपलक्षणी प्रथम अने संवेग विगेरेने गोपुर-दरवाजा रूप करीने, तथा (तवंसंवरं) बाह्य तपरूप संवरने (अंगलं) अर्गला तथा उपलक्षणी कमाड

“हु एकन-एकलो ज छु, मारे कोइपण पोवानो के पारको नथी कारणके दरेक प्राणी एकलो ज उत्पन्न थाय छे
धने एकलो ज मृत्यु पामे छे” १४.

एज नामत विशेष प्रकारे कहे छे—

‘चेत्तपुत्तकलत्तस्स, निव्वानारस्स भिक्खुणो । ‘पिअ न विज्जए किंचि’, अत्थिअ ‘पि न विज्जए ॥१५॥

अर्थ—(चत्तपुत्तकलयस्स) त्याग कर्षो छे—तजी दीघा छे पुत्र अने ही विंगेने जेणे एवा तथा (निव्वानारस्स)
छपि आदिक व्यापार रहित एवा (भिक्खुणो) भिच्छुने (किंचि) कांइपण (पिअ) प्रिय एटले प्रीतिकारक (न विज्जए)
नथी तेमज (अत्थिअ पि) अप्रिय पण कांइ (न विज्जए) नथी १५

आ प्रमाणे जो होय तो पछी तेवा मुनिने सुखेथी वसवु तथा जीववु शीरीते वने ? एवी शका करनार माटे कहे छे—
बहु खुं मुणिणो भद्द, अणगारस्स भिक्खुणो । संवओ वित्थमुक्कस्स, पंगतमणुपस्सओ ॥ १६ ॥

अर्थ—(सबओ) बाल आभ्यतर सरं परियहथी (वित्थमुक्कस्स) विप्रभुक्त एटले रहित, तथा (एगत) हु एकलो
ज छु एवा निश्चयने (अणुपस्सओ) जोवा—विचारता एवा, तथा (अणगारस्स) घर रहित एवा (मुणियो) मुनिने
(भिक्खुणो) भिच्छुक छातां पण (बहु सु) वणु ज (भद्द) भद्र छे एटले वणुज सुख छे. १६

‘पअभट्ट निंसाभित्ता, हेजेकारणचोइओ । तओ तामिं राधरिसि, देविंदो इणमव्ववी ॥ १७ ॥

‘एस अंगी अ वाऊ अ, एअं डेज्झइ ‘मंदिरं । भयवं अंतैउरं तेणं, कीसं णं नोवपिक्खह ॥ १२ ॥

अर्थ—(एस) आ (अग्गी अ) अग्नि अने (वाऊ अ) वायु (एअं) आ तमारा (मंदिरं) महेलने (डज्झइ) वाळे छे, (तेणं) तेथी करीने (भयवं) हे भगवान ! (अंतैउरं) तमारा अंतःपुरनी सन्मुख (कीस णं) केस (नावपिक्खह) तमे जोता नथी ? जे जे पोतानुं होय तेनुं रक्षण करवुं जोइए अने आ अंतःपुरादिक तमारं छे, माटे तमारे तेनुं रक्षण करवुं ते योग्य छे. १२.

‘एअंमटुं निसामित्ता, हेअकारणचोइओ । तओ नमी रायरिसी, देविंदं इणमंबववी ॥ १३ ॥

अर्थ—(एअं अटुं) आ अर्थने (निसामित्ता) सांभळीने (तओ) त्वापछी (हेअकारणचोइओ) हेतु अने कारण वडे प्रेरणा करायेला एवा (नमी रायरिसी) नमि राजपिं (देविंदं) देवेंद्र प्रत्ये (इणं अंबववी) आ प्रमाणे बोल्या. १३. सुहं वसामो जीवामो, जेसिं भो नत्थि किंचणं । मिहिंल्ल ए डेज्झमाणीए, नं मे डेज्झइ किंचणं ॥ १४ ॥

अर्थ—(सुहं) सुखे करीने (वसामो) असे वसीए छीए अने (जीवामो) जीवीए छीए एटले प्राणोने धारण करीए (जेसिं मो) जे अमारं (किंचणं) कांइपण वस्तु (नत्थि) नथी. तेथी करीने (मिहिंलाए) मिथिला नगरी (डेज्झमाणीए) बळते सते (मे) मारं (किंचणं) कांइपण (न डेज्झइ) बळतुं नथी. कहुं छे के—

“ एकोइहं न च मे कश्चित्, स्वः परो वाऽपि विद्यते । यदेको जायतं जन्तु-अभियते चैक एव हि ॥ ”

जता रहे छे, तेम आ जगतमां कुटुंबी तरीके मखेला जीवो सर्व एकठा थइने पछी पोतपोतानु आयुष्य पूर्ण थये करीयीं जुदी जुदी दिशाशोने मजे छे एटले पोतपोताना कर्मथी मेखेवेली गतिमा जता रहे छे-चान्या जाय छे ”

हे विप्र ! मारा राज्य छोडीने नीकब्जाथी आ आक्रदना शब्दो थाय छे एम जे तमारु कहेबु छे ते असत्य छे, कारण के तेओ पोतपोताना कार्यना विनाशने लीधे ज आक्रद करे छे कछु छे के—

“ आत्मार्थं सीदमान स्वजनपरिजनो रीति हाहारवाचो, भार्यो चात्मीयमोग गृहविभवसुख स्व वयस्याथ कार्यम् ।

क्रन्दन्त्यन्योऽन्यमन्यस्त्विह हि बहुजनो लोकयानामिभित्त, यो वा यस्माच्च कञ्चिन्मृगयति हि गुण रोदितिष्ट स तस्मै ॥ ”

“ पोताने माटे सीदाता स्वजनो अने परियारना जनो हाहारवबडे पीडित थइने रदन करे छे, मार्यो-छी पोताना मोगने माटे तथा घरना वैभवना सुखने माटे रवे छे, भिनो पोताना कार्यने माटे परस्पर रवे छे, अने बीजा धया लोको लोकयाना एटले आजीविकाने निमित्ते रवे छे जे कोइ जेनाथी काइपण गुणनी-लामनी बांछा राखे छे, ते इष्ट पुरुष तेना विनाशने माटे ब रवे छे ” तेथी करीने तमे कहेला हेतु अने कारण अही लागु पडता नथी

एँअमंट्टु निसामित्ता, हेँऊकारणचोइओ । तँओ नँमि रायरिसि, देविँदो इँणमँव्ववी ॥ १? ॥

अर्थ—(एअ) आ (अट्ट) अर्थने (निसामित्ता) सामळीने (तथो) त्यारपछी (हेँऊकारणचोइओ) हेतु अने कारणने विपे प्रेरणा करायेला एवा (देविँदो) देवेद्र (नँमि) नमि (रायरिसि) राजर्षि प्रत्ये (इय) आ प्रमाथेना वचन (अन्नथी) चोल्या ? ?

अर्थ—“ (मिहिलाए) मिथिला नगरीमां (चेइए) चैत्यने विपे एटले उद्यानने विपे (सीअच्छाए) शीतळ छायावाळो, (मणोरमे) मनोरम नामनो अथवा मनोहर (पचपुष्पफलोविए) पत्र, पुष्प अने फळे करीने सहित तथा (सया) सदा (वहूणं) घणा पचीओने (बहुगुणे) बहु गुणकारी एटले उपकार करनार एवो एक (वच्छे) वृक्ष छे. ६. (मणोरमे) मनोहर एवो ते (चेइअम्मि) वृक्ष (वाएण) वायुवडे (हीरमाणम्मि) अहीं तहीं फेंकाते सते-आम तेम बहु डोलवाथी (भो) हे ब्राह्मण ! (दुहिआ) दुःखी, (असरणा) शरण रहित अने एज कारण माटे (अत्ता) अर्त एटले पीडित थयेला एवां (एए) आ (खगा) पचीओ (कंदंति) आकंद करे छे. ” १०.

‘ आजे मिथिला नगरीमां आ दारुण शब्दो शेना संभळाय छे ? ’ एम जे इहे स्वजनोना आकंदने अंगे पूछुं हतु तेना उत्तरमां पचीओना आकंद जेवो ज ते शब्द छे, स्वजनो पचीओ जेवा छे अने आत्मा वृक्ष समान छे. कारण के तत्तथी विचारिए तो जीवोने अल्पकालनो ज संयोग होय छे अने त्यारपछी ते जीवो पोतपोतानी गतिमां चाल्या जाय छे तेथी आ स्वजनो वृक्षने आश्रित थयेला पचीओनी जेवा ज छे. ते मारा आत्मारूप वृक्षना हालवा चालवाथी दारुण शब्द करे छे. कलुं छे के—

“ यद्द्रुद्रुमे महति पक्षिणा विचित्राः, कृत्वाश्रयं हि निशि यान्ति पुनः प्रभाते ।
तद्वज्रगत्यसकृदेन कुटुम्बजीवाः, सर्वे समेत्य पुनरेव दिशो भजन्ते ॥ ”

“ जेम कोइ मोटा वृक्ष उपर विविध प्रकारना पचीओना समूहो रात्रिए आश्रय करीने रहे छे, अने प्रातःकाले उडीने

तु बोल्या ? ते कहे छे —

किं तु भो अंज मिहिलाए, कोलाहलगसकुला । सुच्चति दारुणा सद्दा, पांसाएसु गिहेसु अ ॥ ७ ॥
अर्थ—“ (भो) हे मुनि ! (अज) अच (मिहिलाए) मिथिला नगरीमा (पासाएसु) प्रासादोने विषे (गिहेसु
अ) घरोने विषे तथा ‘ च ’ शब्द छे तेधी त्रिक, चतुष्क विगरे मार्गेनि विषे (कोलाहलगसकुला) कोलाहले करीने
व्याप्त एवा (दारणा) भयकर एटले हृदयने उद्वेग करनारा (सद्दा) शब्दो एटले विलापो (किं तु) शेना (सुच्चति)
समझाय छे ? ” ७

एअमंटु निसामित्ता, हेऊंकारणचोइओ । तओ नमिरायरिसी, देविंद इणमंन्वी ॥ ८ ॥

अर्थ—(एअ) आ (अट्ट) अर्थने (निसामित्ता) सामळीने (तओ) त्यापछी (हेऊंकारणचोइओ) तेना हेतु
अने कारणोमडे प्रेरणा कारयेला (नमिरायरिसी) नमि राजर्षि (देविंद) देवेद्र प्रत्ये (इण) आ प्रमाणेना वचन
(अन्वी) बोल्या ८

शु बोल्या ते कहे छे —

मिहिलाए चेइए वंच्छे, सीअच्छाए मंगोरमे । पंचपुष्फफलोविण, वंहूण वंहूणुणे संया ॥ ९ ॥
चाएण हीरमाणम्मि, चेइअम्मि मंगोरमे । दुंहिआ अंतरणा अत्ता, एण कवति” भो खगा ॥१०॥

दइने (अभिनिखंतो) नीकळेला-दीचा लीधेला (भयवं) भगवान नमिराजर्षिए (एगंतं) द्रव्यथी एकांत एटले निर्जन उद्यानादिक अने भावथी एकांत एटले “ हुं एकलो ज छं, मारं कोइ नथी, हुं कोइनो नथी. ” इत्यादिक भावना-वडे एक निश्चयनो (अहिद्धिओ) आश्रय कर्यो. ४. ते वखते जे थयुं ते कहे छे.—

कौलाहलगब्भूअं, आसी मिहिलाइ पव्वयंतस्मि ।

तइया रायरिसिस्मि, नैमिस्मि अभिनिखमंतस्मि ॥ ५ ॥

अर्थ—(तइया) ते वखते (पव्वयंतस्मि) प्रव्रज्या लीधेला (नमिस्मि) नमि (रायरिसिस्मि) राजर्षि (अभिनिखमंतस्मि) घर बहार नीकळे सते (मिहिलाइ) मिथिला नगरीने विपे (कोलाहलगब्भूअं) कोलाहल थयो छे जेमां एबुं घर, आराम, देवकुळ विगेरे सर्व (आसी) थयुं. अर्थाव वधे कोलाहल थइ रणो. ५.

ते अवसरे जे थयुं ते कहे छे.—

अँब्भुद्धिअं राँयरिसिं, पँव्वज्जाठाणमुँत्तमं । सँक्को माँहणरूवेण, इँसं वँयणमँव्ववी ॥ ६ ॥

अर्थ—(उत्तमं) उत्तम एवा (पव्वजाठाणं) प्रव्रज्या रूपी गुयोना स्थानने विपे (अँब्भुद्धिअं) उद्यमवंत थयेला (रायरिसिं) नमि राजर्षि पासे (सँक्को) शक इंद्र (माहणरूवेण) ब्राह्मण रूपे आवीने (इँसं) आ प्रमाणे (वयणं) वचन (अँव्ववी) बोल्या. ६.

जाँइ संरित्तु भंयव, सह संबुद्धो अणुत्तरे धम्ममे । पुत्त ठंवित्तु रंज्जे, आंभिनियखमई नंमी रांया ॥ २ ॥
 अर्थ—(भयव) धैर्यादिक गुणवाळा भगवान (नमी राया) नमि राजा (जाइ) पूर्वनी जातिने—जन्मने (सरित्तु) स्मरण करीने (अणुत्तरे) सर्वोत्कृष्ट (धम्ममे) चारियधर्मने विषे (सह) पोतानी मेळे (संबुद्धो) प्रतिबोध पाम्या सत्ता (पुत्त) पुत्रने (रंज्जे) राज्यपर (ठंवित्तु) स्थापन करीने (अंभिनियखमई) प्रत्रज्या ग्रहण करता हया २

नमि राजाए दीचा लेवी वसते शु क्युं ? ते कहे छे—

सो देवलोगसरित्से, अतेउरवरगओ वरे भोए । मुजित्तु नंमी रांया, बुद्धो भोगे पंरिच्चयइ ॥ ३ ॥
 अर्थ—(अतेउरवरगओ) श्रेष्ठ एवा अत पुरमां रहेला (सो) ते नमि राजा (देवलोगसरित्से) देवलोकनी जेवा एटले स्वर्गमां जे भोगो छे तेनी जेवा (वरे) उत्तम एवा (भोए) भोगीने (मुजित्तु) भोगीने (बुद्धो) प्रतिबोध पाम्या सत्ता (नमी राया) नमि राजाए (भोगे) भोगीने (परिच्चयइ) त्याग कर्यो वीची वार भोग शब्द भूलकणा शिष्यने समारी देवा मांटे लग्यो छे. ३

सिंहिल संपुरजणवय, वलमोरोह च पंरिअण संव्व । चिंघा अंभिनियखतो, पंगतमीहंदिओ भंयव ॥ ४ ॥
 अर्थ—(संपुरजणवय) वीचां नगरो अने जनपद—देश सहित (सिंहिल) मिथिला नगरीने, तथा (वल) चतुरग सेनाने तथा (ओरोह) अवरोध एटले अत पुरने (च) तथा (परिअण) परिवारने—(संव्व) ए सवन (चिंघा) तजी

तेणे पोताने मेरुपर्वतना शिखरपर रहेलो जोयो. पछी प्रातःकाळना वाजित्रना नादथी राजा जागृत थया, त्यारे तेणे हर्ष पामी विचार्यु के—“अहो ! आजे में उत्तम फळवाळें स्वप्न जोयुं छे; परंतु आवो पर्वत में कोइ वखत जोयो छे.” एम विचारतां तेने जातिसरण ज्ञान थयुं. तेथी जाण्यु के—“पूर्व जन्ममां मनुष्य भवमां हुं दीक्षा पाळी देव थयो हतो. त्यांथी जिनेश्वरना जन्मोत्सवमां हुं गयो हतो त्यारे में मेरु पर्वत जोयो हतो. तेज पर्वत आजे में स्वप्नमां जोयो छे.” आ प्रमाणे विचारी मोहजाळनो नाश करी, मस्तकना केशनो लोच करी तथा देवे आपेलो मुनिवेष धारण करी ते नमिराजपि पृथ्वीपर विचरवा लाग्या.

त्यारपछीनी नमिराजपिनी कथा मूलखत्रमां ज आवे छे. तेथी हवे ते मूलखत्र ज वतावे छे,—

चईऊण देवलोगाओ, उववण्णो माणुसम्मि लोगम्मि । उवसंतमोहणिज्जो, संरइ पौराणिअं जाइं ॥ १ ॥

अर्थ—(देवलोगाओ) महाशुक नामना देवलोकथी (चइऊण) चवीने (माणुसम्मि लोगम्मि) मनुष्यलोकमां (उववण्णो) उत्पन्न थया—नमिराजा थया. त्यां (उवसंतमोहणिज्जो) जेनुं मोहनीय कर्म शांत थयुं छे एवा ते नमिराजा (पौराणिअं) पुराणनी एटले पूर्वनी (जाइं) जातिने एटले जन्मने (सरइ) संभारे छे एटले संभारवा लाग्या. खत्रमां ते काळनी अपेक्षाए वर्तमान काळ लख्यो छे. १.

त्यारपछी नमिराजाए शुं कथुं ? ते कहे छे,—

तेथी राहु नेम चद्रने पीडे तेम व्याधिऐ राजाने घणी पीडा उपजायना माडी छेवट चदनना रसथी राजाने काइक शाति जणायी हती तेथी तेनी राणीओ पोते चदन घयवा लागी परतु तेमये हायमां घणा ककणो पंहेरला होवाथी तेना रसर डाटनो शब्द रोगी राजाना कानने अति व्यथा करवा लाग्यो तेथी राजाए कसु के—“ शोकातुर माणसने जेम मृदगा दिकु वानियनो शब्द दु एदायक थाप छे तेम व्याधिवाळा मने आ ककणनो शब्द दु खदायक लागे छे ” ते सांगळी राणीओए पोताना हायमां मात्र सौभाग्यना चिन्हरूप एक एक करुण राखी चाकीना सर्व ककणो क्रमे क्रमे उतारी नांख्या. तेथी चदन घसती वसुते रुंइपण शब्द थयो नहीं त्यारे राजाए कसु के—“ ककणनो शब्द समळावो नथी, तेथी दु धार छु के प्रमादी थयेली देवीओ हवे चदन घसती नथी ” ते सांगळी मत्रीए कसु के—हे देव ! सर्व देवीओ चदन जो घमे ज छे परतु तेमना हायमां एक एरु ज करुण होवाथी तेनो शब्द हवे यतो नथी ” ते सांगळी मोहनो नाश यवाथी राजाने विचार घयो के—“घयाना समागमथी ज दोष उत्पन्न थाप छे, अने एकलामां काइपण दोष यवानो समय नथी पय्या ककणो साथे हवा त्यारे तेनो शब्द यतो हतो; हवे ज्यारे ते एकलां ययां त्यारे तेनो विलकुल शब्द यतो नथी. तेथी करीने एम सिद्ध थाप छे के—प्राणीओने आ सत्तारमां समग्र प्रकारनो सग ज दु खकारक छे अने सर्व सगनो त्याग करी जे एकला रहेतु ते ज महा आनदनो हेतु छे तेथी जो कदाच मारो आ दाह शाति थरो तो दु तरत ज चारित्र प्रहण करीश ”

आ प्रमाणे विचारी शाति चित्ते राजा सुइ गया अने वरतज निद्रावश थइ गया ते ३ कातिक मासनी पूर्णिमानी रात्रिप राजाना पुण्यप्रभावथी छ मासनो दाह तत्काळ शाव थइ गयो प्रात काळनो समय यतां राजाने स्वप्न आब्यु तेमां

छे. तेथी आ युद्धनो आरंभ मूकी दो. वळी मोटा भाइनी साथे युद्ध करतुं शु योग्य छे ? ” ते सांभळी नमिए पूछुं के—
 “ आ राजा मारा मोटा भाइ शी रीते थाय ? ” त्यारे साध्वीए तेने पोतानुं सर्व वृत्तांत कणुं. तो पण नमिराजाए अहंकारने
 लीधे युद्धनो आग्रह छोड्यो नहीं. त्यारे ते साध्वी पुरमां प्रवेश करी चंद्रयशा पासे गइ. ते राजाए पोतानी माताने ओळखी,
 तेथी ते अशु सहित माताने नम्यो. पछी माताने आसन आपी पोते पृथ्वीपर वेठो. ते वखते अंतःपुरना सर्व जनोए आषी अशु
 सहित तेणनि नमस्कार कर्या. पछी चंद्रयशाए गद्गद स्वरे माताने पूछुं के—“ हे माता ! आ दुष्कर व्रत तमे शा माटे अं-
 गीकार कर्युं ? ” साध्वीए पोतानुं सर्व वृत्तांत कणुं त्यारे तेणे पूछुं के—“ ते भारो सहोदर भाइ क्यां छे ? ” साध्वीए
 कणुं—“ जेना वडे तुं रुंधायो छे तेज तारो नानो भाइ छे. ” ते सांभळी राजा अत्यंत आनंद पाम्यो. तरतज ते भाइने
 जोवानी उत्कंठार्थी तेनी पासे चाल्यो. तेने आवतो सांभळी नमिराजा पण तेनी सन्मुख जइ तेना पगमां पड्या. तेने चंद्र-
 यशा राजाए वे हाथवडे उभा करी गाढ आलिंगन दइ आनंदपूर्वक मोटा उत्सववडे पुरप्रवेश कराव्यो अने भाइना समागमथी
 तेणे पोतानो जन्म कृतार्थ मान्यो. पछी चंद्रयशा राजा नमिने ज पोताना राज्यपर स्थापन करी पोते दीक्षा लइ पृथ्वीपर
 विचरवा लाग्या.

नमिराजाए चिरकाळ सुधी न्यायथी वने राज्यतुं पालन कर्युं. त्यारपछी एकदा तेना शरीरमां अति दुःसह दाहज्वर
 उत्पन्न थयो. ते व्याधिथी तेने कांइपण चैन पड्युं नहीं. वैद्योए तेना घणा घणा उपायो कर्या, परंतु ते सर्व मूर्खने विपे
 हितशिक्षानी जेम निष्फळ गया. चिकित्सा करी करीने थाकी गयेला वैद्योए असाध्य व्याधि कहीने तेनो त्याग कर्यो,

चाव चरपुरपो पासेथी जाणी नमिराजाए ते हस्ती पाछो मागवा माटे पोवानो दूत चद्रयशा पासे मोकल्यो ते दूते जइ चद्रयशा रावाने कहु के-“ हे राजा ! अमारा नमिराजा मारा मुखवडे तमने कहे छे के-तमे जे श्वेत हस्ती ग्रहण कर्षो छे, ते मारो छे माटे तेने जलदी मोकली आपो, केमके पारकी वस्तु स्थिर थइने रही शकती नथी ” ते सांभळी चद्रयशाए रहु के-“ हे दूत ! नमिए आ शु वसु ? एम माग्या रत्न कोइ आपतु ज नथी, तेम ज ते रत्न कोइना नामना चिहवाळा होला नथी परतु जे वडवान होय ते ज ते रत्न ग्रहण करे छे कारण के आ पृथ्वी वीरपुरपने भोगनमा लायक ज छे ” आ प्रमायेना चद्रयशानां वचनो दूते नमिराजाने जइ कहा ते सांभळी क्रोध पामेला नमिराजाए तरत ज रणयात्रानी भेरी बगडावी अने ते सैन्य एकटु करी अवती देश तरफ बान्यो तेने आवतो सांभळी चद्रयशा राजा पण तेनी सन्मुल जवा तैयार थयो परतु शानी पुरलोनी जेम विरुद्ध शत्रुनोए तेने जतो अटकाव्यो ते घरते प्रधानोए तेने कहु के-“ हे स्वामी ! हाल वो पुरना दरवाना बघ करी सावचेवीथी रहो पछी जेम योग्य जयाशे तेम करशु ” ते सांभळी चद्रयशाए तेम कयुं अने नमिए आधी से यवडे वेतु पुर रुषी लीधु

आ चाव सुत्रता आर्याए सांभळी त्यारे तेथे विचार कर्षो के-“ आ बने माइथो फोगट मनुव्योनो ह्य करवाथी नरकमा जरो तेथी तेमने दु बोध करु ” एम निचारी महत्तरा साध्वीनी रजा लइ वीनी सांभळीने साथे लइ नमिराजा पासे आधी. तेणनि नमस्कार करी आसन आपी नमिराजा नीचे पृथ्वीपर चेठो पछी ते आर्याए धर्मोपदेश आपी तेने कहु के-“ हे राजा ! राज्यलक्ष्मी अस्तर छे, भोगो अति दास्य छे अने पापीओनी गति निरतर दु खदायक नरकमा ज थाय

राजाए महोत्सवपूर्वक तेनुं नमि नाम पाड्युं. पांच समितिवडे साधुधर्मनी जेम ते नमिकुमार पांच धानीओवडे पालन करा-
तो वृद्धि पामवा लाग्यो. ते आठ वर्षनो थयो त्यारे महोत्सवपूर्वक कळा शीखवा माटे तेने कळाचार्ये पासे राजा लइ गया.
ते बुद्धिमान कुमार अनुक्रमे कळाचार्ये एक ज वार वतावेली सर्व कळाओ शीखी गयो. अनुक्रमे लावण्यरूपी जळना
समृद्धरूप ते कुमार युवावस्था पाम्यो, ते वखते देवीओने पण कामना करावा लायक तेनुं स्वरूप थयुं. पछी पद्मरथ राजाए
इचाकु वंशनी एक हजार ने आठ कन्याओ तेने परणावी. देवीओनी साथे इंद्रनी जेम ते स्त्रीओ साथे विलाससुख भोगवतां
तेणे केटलोक काल निर्गमन कर्यो. एकदा नमिने राज्यपर वेसाडी पद्मरथ राजा दीचा लइ अनुक्रमे मोक्षपद पाम्या.
त्यारपछी नमिराजा एवी रीते न्यायपूर्वक राज्यनुं पालन करावा लाग्या के जेथी अन्याय एवो शब्द पण अर्थरहित थयाथी
पृथ्वीपर रह्यो नहीं.

अहीं जे रात्रिए मणिरथ राजाए पोताना भाइ युगवाहुने मार्यो, ते ज रात्रिमां सर्पना डंशथी मरीने ते चोथी नरके
गयो. तेथी तेना राज्यपर मंत्री विगेरेए युगवाहुना पुत्र चंद्रयशाने स्थापन करी ते बच्चे भाइओनो एक साथे ज देहसंस्कार
कर्यो. त्यारपछी चंद्रयशा राजा नीतिपूर्वक पितानी जेम प्रजानुं पालन करवा लाग्यो.

एकदा नमिराजाना राज्यनो सारभूत श्वेत पट्टहस्ती उन्मत्त थइ बंधनस्तंभने उखेडी विंध्याचळ तरफ चाल्यो. मार्गमां
सुदर्शनपुरनी पासे थइने जता ते हार्थीने चंद्रयशाना सेवकोए जोयो. तेथी तेओए राजाने कहुं के-“ कोइ श्वेत हस्ती जाय
छे.” ते सांभळी राजाए चिरकाळथी भ्रमण करी थाकी गयेला तेने शीघ्र वश करी पोताना पुरमां प्रवेश कराव्यो. आ

गदित दू हक ? " ने बोली- " हे देव ! तपस्वी यज्ञि करामा तने शक्तिमान नथी शरण के जम, जरा, मरण
 बने रागादिरुथी रदित थद सोषनु युग मने गदित छे ने तो बीनो फंद करी सकतो तथी, माप्र योगना उदमथो ज
 माथी गद्यय छे तयापि ह देव ! मने मिथिलानगरीमा मूको, के जेथी त्या पुननु मुन जोहने पथी माता परलाराउ हित
 हक, " ग माभथी तरत ज ते देवे नेगीने मिथिलानगरीमा मूकी ने नगरी मातीनाथ बने उमिनाथ ए च तीर्थकरोना
 रग, दीषा अने केरळ ए प्रण शच्याणपोनु स्थान छे त्या प्रथम तिनभरोने नमस्कार करी ते मदनेरेगा अने देव बने
 गारुति उपाशय तथा बने माध्वीभोने वदना करी नेमनी पाम बेटा तमने मुख्य माध्वीए उपदेश आप्यो के- " मनुष्य
 जम पापीने धर्म तथा शर्मनो रिपाक नागी उगम पुरे धर्म करवो याग छे प्राणीभोने पन, शरीर, पशुभो विभेरे
 मने नगु पामे छे, परनु एक जैनधर्म वदापि नाग पामवो नथी " इत्यादिक देशना मांमद्यग पथी देवे मदनेरेगाने
 वनु ने- " हे मद ! नाल आपणे पुत्रनुं मुग चोरा माटे राजमदिरमां चए " त्यारे ते बोली क- " दुःखना ममूहने
 आरुनार एग ते प्रमे करीने मारे मयुं भरमां ममय कला प्राणीभोने बोग फोग वगु के अपशु नथी थया ? तेथी द्रु
 गो इमजा यही ज दीषा लक्षण, तमे तमाकं इच्छा कते " ते मांमळी देव माध्वीभोने तथा मदनेरेगाने नमी स्वर्ग गयो.
 पथी तरत न बुद्धिगान्डी मदनेरेगाए ते माध्वीनी पामे दीषा प्रहण करी तेगीनुं नाम सुधता रागनामां आयुं पथी ते
 दुस्वप तप भाणरता लागी

मही वेता मदनेरेगाना वादना प्रभाशथी ररे शणु रावामो पथ पशरथ रावने नमरा लाग्या ते नोद प्रगभ धयेना

अने वाजित्रना नादवडे दिशाओने पूर्ण करतुं एक मनोहर विमान आकाशमांथी त्यां उतर्युं. तेमांथी महा तेजस्वी, भूष-
 णांथी भूपित अने देवीओना जय जय शब्दथी आनंद पामतो एक देव नीचे उतर्यो. तेणे प्रथम मदनरेखाने त्रण प्रदचि-
 णापूर्वक नमस्कार कर्चो अने पळी मुनिने नमी योग्य स्थाने ते वेठो. आ रीते वंदनानो अयोग्य क्रम जोड् मणिप्रभ मनमां
 खेद पामी बोल्यो के—“ हे देव ! आ जगतमां देवोए अने राजाओए नीति प्रवर्तावी छे, ते नीतिनो जो तेओ ज लोप करे
 तो बीजाने शुं कहेवुं ? हे देव ! समग्र साधुगुणोधी सहित अने सर्वथा दोपोथी रहित आ मुनिने मूकीने प्रथम आ सीने तमे
 केम नमन कर्चुं ? ” ते सांभळी देवे कणुं के—“ हे खेचर ! तमे जे कणुं ते सत्य छे, परंतु आम करवावुं कारण सांभळो.—
 सुदर्शन नामना नगरमां मणिरथ नामे राजा हतो. तेणे पोताना नाना भाइनी बहु उपरना रागने लहने वसंतच्छतुमां उद्या-
 नमां रहेला पोताना नाना भाइ युगवाहुने एझवडे मारी नांख्यो. ते वखते कंठमां रहेला प्राणवाळा युगवाहुने आ मदन-
 रेखाए जैनधर्म पमाडी निर्यामणा करावी हती, तेना प्रभावथी ते युगवाहु मरीने त्रयदेवलोकमां दश सागरोपमना आयुष्यवाळो
 इंद्रनो सामानिक देव थयो छे, ते ज हुं आ पुण्यवतीना दर्शन करवा अहीं आव्यो हुं. आ बुद्धिशालीए मने समकित सहित
 जिनधर्म पमाळ्यो छे तेथी ए मारी धर्मगुरु छे, तेथी ज में तेने प्रथम नमस्कार कर्चो छे. केमके शास्त्रमां कणुं छे के—
 “ साधु अथवा गृहस्थी जे कोइए जेने शुद्ध धर्ममां स्थापन कर्चो होय, ते ज धर्म पमाडवाथी तेनो धर्मगुरु छे. ”

आ प्रमाणे सांभळी खेचरे मनमां विचार कर्चो के—“ अहो ! जैनधर्मनो प्रभाव आ जगतमां अद्भुत छे, के जे चण-
 मात्र पण सेवन कर्वाथी अनुपम सुख आपे छे. ” पळी त्यां आवेला देवे मदनरेखाने कणुं के—“ हे भद्रे ! तारं शु

वाथी तेओ कोळघर्म पामी महाशुक्र नामना देवलोकरां सत्तर सागरोपमना आयुष्यवाळा देव थया एकदा चावीशमा तीर्थकर श्री नेमिनाथने केवळज्ञान थयु ते वखते तेनो महोत्सव करवा माटे ते देवो गया अने तेमणे प्रभुने पूछयु के—“ हे स्वामी ! अर्हीथी चवीने अमो कयां कयां उत्पन्न थयु ? ” स्वामी बोल्या के—“ आज भरतवेगमां मिथिला नामनी नगरी छे, तेमां जयसेन नामनो राजा थशे तेना पुत्रपथे तमारामांथी एक थशे अने बीजो सुदर्शन नगरमां युगवाहुनो पुत्र थशे परतु तत्वथकी तमे त्या पिता पुत्र थशो ” आ प्रमाणे जिनेश्वरनु वचन सांमळी तेओ स्वर्गे गया त्यांथी प्रथम एक देव चव्यो ते विदेह देशमां मिथिला नगरीना राजा जयसेननी पट्टराणी वनमाळानी कुचिमां उत्पन्न थयो तेनु नाम पद्मरथ पाडयु ते युवान थयो त्यारे जयसेन राजाए वैराग्य पामी पद्मरथने राज्य सोंपी दीचा ग्रहण करी, अत्यारे ते महा पराक्रमी पद्मरथ राजा राज्य करे छे हे भद्रे ! त्यारपछी ते बीजो देव चवी तारो पुत्र थयो तेने तु कदलीगृहमा मूकी सरोवरमां स्नान करवा गइ, तेटलामां अथथी हरण करायिलो पद्मरथ राजा त्यां आव्यो भमतां भमता ते पुत्रने जोइ पूर्वना स्नेहने लीधे ते अत्यंत आनंद पाम्यो तेटलामां तेनु सैन्य पण आवी प्होच्यु पछी ते पुत्रने लइ ते राजा पोतानी नगरीमां गयो, अने पोतानी थिया पुष्पमाळने ते पुत्र सोंपी तेनो जन्ममहोत्सव कयों हे भद्रे ! ते तारो पुत्र त्यां सुखे सुखे वृद्धि पाये छे ”

आ प्रमाणे सुनि कहेवा हता तेटलामां मथिना स्वभांथी विभूषित, घुघुरीओनी माळावडे शब्द करतु, तेजवडे घर्षेनो तिरस्कार करतु, तोरणोउडे शोभित, नचयोनी श्रेणिनी जेम लटकवी मोर्तानी माळाओवडे देदीप्यमान, उचा शिखरवाळ

પરસ્રી સેવવાથી સુસની રૂચ્છા રાલે છે તે મનુષ્ય વિપવહ્નીનું ફલ લાહને જીનવા રૂચ્છે છે. તેથી કરીને કલંકના સ્થાન-
 રૂપ, કીર્તિરૂપી લતાને કાપવામાં કુહાડી સમાન અને નરકના માર્ગને પ્રકાશ કરવામાં દીવીરૂપ પરસ્રીનો અવશ્ય ત્યાગ
 કરવો. ” આ પ્રમાણે પિતા-મુનિની દેશના સાંભલી પ્રતિવોધ પામેલા મણિપ્રભે મદનરેલાને સમાવીને કહ્યું કે-“ હે મદ્રે !
 તું મારી વહેન છે. હું તારું શું રૂપ કરું ? તે તું કહે. ” ત્યારે તે પ્રસન્ન થઈને ચોલી કે-“ હે. માઈ ! આ તીર્થનું દર્શન
 કરાવવાથી તમે મારું સર્વ રૂપ કર્યું છે, તેથી વધારે શું રૂપ હોય ? ” એમ કહી મદનરેલાએ મુનિને કહ્યું કે-“ હે પ્રમુ !
 કૃપા કરીને મારા નાના પુત્રનું ઘૃત્ચાંત કહો કે તે હાલ ક્યાં છે ? ” મુનિએ કહ્યું કે-“ હે મદ્રે ! સાવધાન થઈને સાંભલ. —

આ જ જંઘૂદ્વીપમાં પૂર્વ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં પુષ્કલાવતી નામની વિજયમાં શ્રીમણિતોરણ નામનું પુર છે. તેમાં અમ્બિ-
 તયશા નામે ચક્રવર્તી રાજા હતા. તેને પુષ્પવતી નામની પ્રિયા હતી. તેમને પુષ્પશિલ અને રત્નશિલ્ય નામના ત્રે પુત્રો
 થયા હતા. તે વન્ને માઈઓ યુવાવસ્થામાં રાજ્યને પામી ચોરાણી લાલ પૂર્વ સુધી રાજ્યનું પાલન કરી પછી સંસારપરના
 વૈરાગ્યને લીધે ચારણ મુનિ પાસે દીક્ષા લઈ સોલ લાલ પૂર્વ સુધી ચારિત્રનું પરિપાલન કરી અન્યુત દેવલોકમાં રૂંદ્રના
 સામાનિક દેવ થયા. ત્યાં વાવીશ સાગરોપમનું આશુભ્ય નવા નવા સુસમાં નિર્ગમન કરી ત્યાંથી ચર્વી તે વન્ને ધાતકીલંડના
 ભરત ક્ષેત્રમાં હરિપેણ નામના વાસુદેવ હતા, તેને સસુદ્રદત્તા નામની પ્રિયા હતી, તેની કુલિથી પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયા. ત્યાં
 પહેલાનું નામ સાગરદેવ અને ચીજાનું નામ સાગરદત્ત પાડ્યું. ત્યાં તે વન્ને માઈઓએ હલસુવ્રત નામના ગુરુ પાસે ચારિત્ર
 ગ્રહણ કર્યું. ચારિત્ર લીધા પછી ત્રીજે જ દિવસે તેઓ શુભ ધ્યાનમાં રહ્યા હતા, તેવામાં તેમનાપર અકસ્માત્ વીજલી પડ-

तेना ज भगनु कारण अहीं पण प्राप्त थयु तेथी हु धारु छु के पुण्यरहित प्राणीओनो मोटो पुरुषार्थ पण दु खने मोटे ज थाय छे अथवा तो मिथाता-कर्म प्रतिकूल होय त्यां पुरुषार्थ शु करी शके ? आम छतां पण मोरे कोइ पण रीते शीलको भग तो करवो ज नथी शु शेरडी पीलवानु कट पाम्या छतां पोतानी मधुरतानो त्याग करे छे ? आ विद्याधर कामना उन्मादथी मत्त थयेलो होवाथी काइ पण समजतो नथी, तेथी आ दुर्वोधने कोइ पण उपायथी हु बोध करु अथवा आने बोध करवाना हेतुथी काइव काळचेप करु कारण के अयुम कार्य प्राप्त थाय त्यारे काळचेप करवानु ज पडिलो वखाये छे ”

आ प्रमाणे विचार करी ते सतीए कहु के-“ हे दत्त ! मने आचे नदीश्वर द्वीपे लइ जइ देवोने वदावो त्यारपछा हु तमारु इष्ट करीश ” ते मांमळी ते विद्याधर हर्ष पामी तेखीने नदीश्वर द्वीपे लइ गयो त्या विमानमाथी उतरी ते वनेए हर्षथी ऋषमादिक जिनेश्वरोनी पूजा सहित वदना करी पछी चार ज्ञानने धारण करनार मणिप्रमना पिता मणिचूड महायुनिने वदना करी तेमनी पासे ते वने वेठा ते वखते ज्ञानना उपयोगथी मुनिए मदनरेखानु चरित जाथीने पोताना पुत्र मणिप्रमने समयानुमार तेमणे उपदेश आय्यो के-“ ब्रह्मचर्य मोचनु कारण छे अने सर्व सपत्तिने आपनारु छे, ते सर्व प्राणीओए पोतानी शक्ति प्रमाणे सर्वथी अथवा देशथी पाळनु जोइए सर्व कोइ स्त्रीनां त्याग करवो ए सर्वथी ब्रह्मचर्य कहेवाय छे अने परस्त्रीनो त्याग करवो ए देशथी ब्रह्मचर्य कहेवाय छे. तेथी जे मनुष्य समग्र स्त्रीओनो त्याग करवा शक्ति मान न होय, तेणे पण परस्त्रीनो तो अमरय त्याग करवो जोइए. कारण के तेना सेवनथी नरके ज न्वाय छे परस्त्रीमा आसक्त थयेलो पुरुष चरित्रक सुरने ज जुए छे. परतु तेना सगथी भविष्यमां उत्पन्न थता अनत दु खोने जोतो नथी जे

“ जो तुं मने भर्ता तरीके अंगीकार करे तो हुं सदा दासनी जेम तारी आज्ञामां रहूं. आ पर्वत उपर गंधार देशमां रत्नावह नामनुं नगर छे. तेमां वने श्रेणिनो स्वामी मण्णिचूड नामनो विद्याधर राजा हतो. तेनो कमलावती राणीनी कुत्थि उत्पन्न थयेलो हुं मण्णिप्रभ नामनो पुत्र महाविद्यावान अने वळवान छूं. अनुक्रमे हुं युवान थयो त्यारे विरक्त थयेला मारा पिताए मने वने श्रेणिनुं राज्य आपी चारण मुनिनी पासे दीक्षा ग्रहण करी छे. अनुक्रमे विहार करता ते मारा पिता मुनि अही आव्या हता अने आजे ज नंदीश्वर द्वीप उपर यात्रा करवा गया छे. हुं पण तेमने वांदावा माटे त्यां ज जतो हतो. तेवामां मार्गमां तने आकाशथी पडती जोइ में लइ लीधी छे. जेम पडवाना उपद्रवथी में तारुं रक्षण क्युं तेम कामदेवना उपद्रवथी तुं पण मारुं रक्षण कर. वळी मिथिला नगरीनो राजा पद्मरथ वनमां क्रीडा करतो हतो तेने अथे हरण करीने ते ज वनमां आय्यो अने पोते पुत्र रहित होवाथी ते तारा पुत्रने लइ गयो छे अने पोतानी नगरीमां जइ पुरुषमाला नामनी पोतानी राणीने आप्यो छे. ते राणी पण तेनुं पुत्रनी जेम रक्षण करे छे. आ वृत्तंत प्रज्ञप्ति विद्याथी हुं जाणुं छूं, ते कदापि अन्यथा होय ज नहीं. माटे तुं प्रसन्न था, शोकनो त्याग कर, युवावस्थाने सफल कर, अने मने पति करीने सर्व विद्याधरीश्वोनी स्वामिनी था, तथा हे सुंदर नेत्रवाळी ! हुं तारामां आसक्त थयो छूं, तेथी तुं दृष्टिवडे तथा वाणीवडे मारी संभावना कर. ”

आ प्रमाणे सांभळी सतीए विचार क्यों के-“ अहो ! कर्मनो विपाक केवो छे ? के जेथी बीजा बीजा व्यसनो रूपी अंशुरानी हुं पृथ्वी थाउं छूं. जे शीळनुं रक्षण करवा माटे पुत्र, राज्य, परिवार अने घनादिकनो त्याग करी हुं नीकळी गइ

के जेथी बीजा बीजा व्यसनो रूपी हुं नीकळी गइ

भयकर शब्द साभली, भय पामती ते नमस्कार मन्नु स्मरण करवा लागी कारण के ते मन न सर्व अवस्थामां सहा-
यकारक छे

अनुक्रमे मध्यरानि थता मार्गना श्रमथी तथा भयथी तेनो गर्भ चलायमान थयो तेथी तेथीना उदरमा महाव्यथा
थवा लागी केटलोक फाळ गया पछी महाकष्टे तेथीए सर्व सुलक्षणवाळा पुत्रने प्रसव्यो अने तेनी स्पर्धाथी ज जाणे होय
तेम पूर्व दिशाए चाळ सूर्यने जन्म आच्यो अर्थात् सूर्योदय थयो ते वखते ते चाळक अने सूर्य ए तेने ज परस्पर उपमा उपमेय
पणु थयु पछी युगवाहुनी नामवाळी मुद्रिका (बीटी) ते चाळकने पहाराथी, तेने रत्नकवळमां बीटी, ते ज कदलीगृहमां तेने
मूकी तथा तेना रचण माटे पोताना मनने राखी मदनरेखा पासना सरोवरमा स्नान करना गइ त्यां लूगडा घोइ स्नान
करवा माटे ते सरोवरमा पेठी वेटलामा जळहस्तीए वेगथी आथी तेने सुढवडे माछलीनी जेम पकडी लीलामात्रथी ज तेने
दडानी जेम उचे आकाशमा उछाळी ते वखते नदीश्वर द्वीप तरफ जवा कोइ युवान विद्याधरे चद्रिकानी जेनी तेने आका-
शमाथी पडती जोइ तरत ज शीली लीधी पछी ते तेथीने वैताळ्य पर्यतपर लइ गयो रोती रोती मदनरेखाए तेने फद्यु के—
' हे महाभाग्यवान ! गइ रात्रिए ज अरण्यमा में एक पुत्र प्रसव्यो छे, तेने कदलीगृहमा मूकी हु स्नान करवा सरोवरमा गइ
हती त्या जळहस्तीए मने आकाशमां उछाळी अने त्याथी पडती मने तमे लइने अहीं आब्या छों, तो ते चाळकने कोइ
शिकारी पशु मारी नाखशे, अथवा आहारने अमावे पोतानी मेळे ज मरी जशे तेथी हे सुदर ' ते पुत्र लावी आपवानी
मारापर तमे कृपा करो ते पुत्रने अहीं मारी पासे लावो, अथवा मने ज त्यां लइ जाओ " ते सांभली विद्याधरे फद्यु—

के—“ लोभनी जैस अनर्थना मूळ रूप आ मारा रूपने धिकार छे, के जे रूप जोइ चोभ पामेला राजाए पोताना भाइनो पण घात कर्यो. हा इति सेदे ! जणविनाशी अने असार एवा आ रूपने माटे थइने ते मूढे केहुं अकार्य कर्युं ? हवे ते पापी बळात्कारथी पण मारा शील्लनो लोप करशे. कारण के ते माटे ज तेणे आ अकृत्य कर्युं छे. परंतु सिंहनी केसरा, सतीनुं शील अने शेषनागनो मणि प्राणनो नाश थया अगाउ-तेना जीवतां कोइ हरी शकतुं नथी. तोपण हाल तो हुं परदेशमां जइ मारा आत्माना हितने माटे ज यत्न करूं, नहीं तो ते दुष्ट आ मारा पुत्रनो पण घात करशे. ” आ प्रमाणे विचार करी ते महासती महा पराक्रमी मध्यरात्रिए ज त्यांथी चाली नीकळी. ते वसते तेनो पुत्र चंद्रयशा विगेरे सर्व शोकातुर हता तेथी कोइए तेने जती जोइ नहीं.

मदनरेखा त्यांथी नीकळी पूर्व दिशा तरफ चाली अने प्रातःकाळ थतां ते एक मोटा अरण्यमां आवी प्होंची. ते अरण्यमां चालतां मध्यान्ह समये एक मोटा सरोवर पासं आवी. त्यां गुप्त विगेरे घोइ फळोवडे तेणे प्राणवृत्ति करी अने घणुं चालवाथी श्रमित थयेली होवाथी ते श्रमने दूर करवा माटे एक कदलीगृहमां साकार अनशन ग्रहण करीने ते सुती. अनुक्रमे सायंकाळ थतां सूर्य अस्त पाम्यो, तेणीना दुःसुथी ज जाणे होय तेम कमलिनीओ संकोच पामी, सूर्यरूपी सिंहना अभावथी भुवनने विषे अंधकार रूपी हाथीओ निरंकुश फरवा लाग्या, रात्रि रूपी लतानां जाणे पुष्पो होय तेम ताराओ चळकवा लाग्या, रात्रे वियोगी थनारा चक्रवाकना मिथुनो दारुण आक्रंद करवा लाग्या अने अंधकारवडे ते अरण्य गाढ व्याप्त थयुं. ते वसते ते महामती रात्रि पडनाथी मावधान थइने जागती रही. रात्रिए वाघ, सिंह, सर्प, शियाळ विगेरेना

मात्र ज छे बळी हे धीर ! आ वखते तमे अरिहत, सिद्ध, साधु अने जिनोक्त धर्मनु ज शरण करो, जीवहिंसादिक अठार पापस्थानोनो त्याग करो, हे बुद्धिमान ! परलोकनु भाहु बाधो, पूर्वे करेला शल्यनी जेवा दु ख आपनार दुराचारीवी तमे निंदा करो, हे स्वामी ! सर्व प्राणीओ साथे पोतानो अपराध खमावो, अने तेमणे तमारा कांइ अपराध कर्षो होय तेने तमे पण समो-माफ करो द्वेष पोताना ज अर्थनो नाश करनार छे मोटे ते द्वेषनो तमे सर्वथा त्याग करो अने सर्व जीवो मारा मित्र छे एवी भावना भावो सर्वज्ञ अरिहतने देवपणे अगीकार करो, गुणी मुनिओने गुरु तरीके अगीकार करो अने जिनोक्तधर्मने धर्म तरीके अगीकार करो हे महामतिमान ! जीवहिंसा, अनृत, चौर्य, मैथुन अने परिग्रहनो सर्वथा त्रिविधे त्याग करो घन, स्वजन अने मित्रादिक उपर रागनो अनुग्रह करशो नहीं, कारण के तेओ प्राणीओने सत्सारमां शरण रूप नधी. धर्म ज खुरु घन, खरो मित्र अने खरो बंधु छे एम हृदयमां दृढ विचार करो कारण के ते धर्म ज प्राणीओने परमवमां सुख आपनार अने दु ख कापनार छे हे धीर ! अत्यारथी चतुर्विध आहारनो अने सावध कर्मनो सर्वथा त्याग करो तथा छेला श्वासोधासे शरीरनो पण त्याग करो बळी जेनु स्मरण करवाथी पापी जीव पण अवश्य देखलोकमां जाय छे-सद्गति पामे छे ते पचपरमेष्ठि नमस्कारनु मनमां स्मरण करो " आ रीते मदनरेखाए उत्तम रीते आराधना करावी, ते सर्व युगवाहुए मस्तकपर हाथ जोडी भावथी अगीकार करी, पळी वणवारमां ते मरण पाम्यो, अने पाचमा देवलोकमां इद्रनो सामानिक देव थयो. ' अहो धर्मनो केवो महिमा छे ? '

युगवाहुनु मरण जोइ तेनो पुत्र चद्रयशा उचे स्वरे रुदन करवा लाग्यो ते वखते धीरबुद्धिवाळी मदनरेखाए विचार्युं

रेखा जेहुं निश्चल हलुं. तेणीने एक चंद्रयशा नामनो चंद्रनी जेम आनंद आपनार पुत्र थयो हतो. एकदा मणिरथ राजा नाना माइनी प्रिया मदनरेखाने जोह कामदेवना बाणोवडे व्यथा पामवाथी विचार करवा लाग्यो के—“ जो आनी साथे हुं भोग न भोगवुं तो मारो जन्म अवकेशी वृचनी जेम निष्फल छे. परंतु मारापर तेनो राग थया विना तेनी साथे संगम तेनो भाव जाणी उचित हशे तेम करीश. ” आ प्रमाणे विचार करी ते कुबुद्धि दासीद्वारा तांबूल, पुष्प, अलंकार अने वस्त्र विगरे अनेक वस्तुओ तेने सोकलवा लाग्यो. ते जोह आ तो जेठनो प्रसाद छे एम धारी सरल भाववाळी मदनरेखा पण ते वस्तुओ लेवा लागी.

एकदा एकांत मळवाथी राजाए पोते ज मदनरेखाने कहुं—“ हे सुंदरी ! तारुं स्वरूप जोहने हुं तारामां आसक्त थयो छुं, तेथी जो तुं मने पुरुष तरीके अंगीकार करे तो हुं तेने राज्यलक्ष्मीनी स्वामिनी करुं. ” ते सांभळी सती मदनरेखा बोली के—“ तमो स्त्री के नपुंसक नथी, स्वभावथी ज तमे पुरुष छो, तो तमने पुरुष तरीके हुं शामाटे अंगीकार न करुं? तथा तमारा लघु भाइ युवराजनी हुं पत्नी छुं; तेथी राज्यलक्ष्मी तो मारे स्वाधीन ज छे, ते वावतनो मने लोभ बतावो छो ते निष्फल छे. वळी सत्पुरुषो मृत्युने सुखेथी अंगीकार करे छे, परंतु बने लोकमां अहित करनारुं कार्य कदी करता नथी. बीजाना एठा अबनी जेम सत्पुरुषो सामान्य परस्त्रीने पण इच्छता नथी, तो पुत्रीतुल्य नाना माइनी वधुने तो कोण ज इच्छे ? परस्त्री साथे रमणनी इच्छा मात्र पण रावणनी जेम दुःखदायक छे, तो हे महाराज ! तेवी इच्छानो त्याग करो. ” आ

करी. पक्षी उत्सव समाप्त थयो त्यारे तरतज पुरजनोंए ते स्वम उपरथी पोतपोतानां वस्त्र आभूषणो विगरे सर्व लइ लीघां अने मात्र काष्ठरूपे ज रहेवा दइ तेने नीचे पाडी दीघो. वीजे दिवसे बाळकोए तेना पर वेसी विष्ठा मूत्र करी तेने अशुचि करी नारयो, अने तेनापर चढीने श्रीडा करवा लाग्या ते दिवसे वहार फरवा नीकळेला द्विमुख राजाए ते स्वम तेवी अवस्थामां जोइ वैराग्य पामी विचार कयों के—“जेनी गइ काले ज सर्व लोको पूजा करता हवा, ते ज महास्वम आज्ञे आवी विडम्बना पामे छे तेथी सर्व पदार्थोंनो वैभव लथिक ज देखाय छे नदीना पूरनी जेम जे सपत्ति शीघ्रपणे आवे छे अने शीघ्रपणे पाश्ची जती रहे छे तेवी कुलटा स्त्रीनी जेवी सपत्तिने विपे कयो डाखो पुरय राग करे ? कोइ न ज करे माटे आखर विडम्बनावाळी आ राज्यसपत्तिनो त्याग करी मोक्षयुगने आपनारी शमता रूपी साम्राज्यलक्ष्मीनो हु आश्रय करु. ” इत्यादिक विचार करी प्रत्येकबुद्ध थयेला ते द्विमुख राजा पांते ज मस्तकना केशनो लोच करी देखाए आपेलो मुनिवेष धारण करी पृथ्वीपर विचरवा लाग्या इति द्विमुखनृप कथा

अथ नमिराजानी कथा

इये करुणना शब्दथी प्रविबोध पामेला तीजा प्रत्येकबुद्ध महात्मा नमिराजानी कथा कहे छे—आज भरतक्षेत्रमां माळव देशमां सर्गने पण दासरूप करनार सुदर्शन नामनु नगर छे, तेमां शत्रुने त्रास पमाडनार मणिरथ नामनो राजा हतो तेनो नानो भाइ युगवाहु नामे युवराज हतो ते युगवाहुने मदनरेचा नामनी प्रिया हती ते रूपवडे रतिने पण जीवनारी हती, जिनगणीरूपी अमृतवु पान करवाथी तेनु अज्ञानरूपी विष नाश पाम्यु हतु अने तेनु शीलव्रत पर्वतनी

दीर्घ निःश्वास मूकी लज्जानो त्याग करी चंडप्रद्योत राजाए कहुं के—“ हे राजा ! मने कोइ पण प्रकारनो व्याधि बाधा करतो नथी. परंतु कामदेव मने पीडा करे छे, तेथी करीने जो मारा कल्याणने तसे इच्छता हो तो मने तमारी मदन-मंजरी पुत्री आपो, अन्यथा हुं अश्रिमां प्रवेश करीश. ” ते सांभळी द्विमुख राजाए पोतानी पुत्री मोटा उत्सवपूर्वक प्रद्योत राजा साथे परयावी. प्रद्योत पण तेथीने पामीने पोताना आत्माने धन्य मानवा लाग्यो. त्यापछी केटलाक दिवसो सुधी प्रद्योत राजाने आदर सत्कार पूर्वक त्यां ज राखी, पछी हाथी अश्व विगेरे पहेरामणीमां आपी द्विमुख राजाए तेने राजा आपी, एटले प्रद्योत राजा पण हर्षथी पोतानी नगरीमां गयो.

एकदा इंद्रमहोत्सव आववाथी द्विमुख राजाए पुरजनोने इंद्रध्वज स्थापन करवा कहुं. त्यारे नागरिकजनोए एक मनो-हर स्तंभ उपर श्रेष्ठ वस्त्र वींटहुं, तेने छेडे सुंदर वस्त्रनो ध्वज बांध्यो, ते स्तंभने चोतरफ नानी नानी ध्वजाओ सहित घुघ-रीओनी माळाथी शणगार्यो, भमराओना गुंजारवाळी पुष्पनी माळाओवडे अने रत्न तथा मोतीनी माळाओवडे तेने सुशो-भित कर्यो अने वाजित्रना नादपूर्वक शुभ मुहूर्ते ते ध्वजस्तंभ शहेरना मध्यमां उभो कर्यो (खोड्यो). पछी शक्ति प्रमाणे लोकोए पुष्प, फळ विगेरेवडे तेनी पूजा करी. ते ध्वज पासे केटलाएक सुंदर स्वरे गायन गावा लाग्या, केटलाक नृत्य करवा लाग्या, केटलाक वाजित्र वगाडवा लाग्या, केटलाएक कल्पवृक्षनी जेम याचकोने दान आपवा लाग्या तथा केटलाएक परस्पर कपूरमिश्रित केसरना जळनी पीचकारी नांखवा पूर्वक सुगंधि चूर्ण-गुलाल उडाडवा लाग्या. आ प्रमाणे प्रतिदिन महोत्सव करवा पूर्वक सातमे दिवसे पूर्णिमानो दिवस आब्यो. एटले ते दिवसे द्विमुख राजाए पण मोटा वैभववडे ते ध्वजनी पूजा

कारारानिना जेवु भयकर युद्ध थवा लाग्यु तेमां मुकुटना प्रभावथी द्विमुख राजा जीती शकायो नही तेना सैन्ये चढप्रघो-
तनु सैन्य नसाडयु अने ते जोइ चढप्रघोत पण नासवा लाग्यो, तेने द्विमुख राजाए पकडीने चांधी लीघो पछी तेने साथे
लइ सैन्य सहित द्विमुख राजाए उत्सवपूर्वक पोताना नगरमां प्रवेश कर्यो. पछी प्रघोतना पगमां तेणे निविड वेडी नखावी
' लोमथी महापुरुष कइ कइ आपत्तिने नथी पामता ? ' त्यारपछी " दैवथी दुर्दशा पाम्या छतां आ राजाने वधारे खेद न
थाओ " एम घारी द्विमुख राजा तेने वधनसुक्त करी स्नान, भोजन विगेरेवडे सुखी स्थितिमां राखतो हतो प्रघोत राजा पण
हमेशां राजसमामां जतो हतो, तेने द्विमुख राजा आदरपूर्वक पोताना अर्थ आसनपर बेसाडतो हतो

एकदा द्विमुख राजानी मदनमजरी नामनी पुत्रीने जोइ प्रघोत राजा तेनापर अति अनुराग थवाथी व्याकुळ थयो
तेज मृगनेगानु ध्यान करवाथी जाणे इर्ष्याळ थइ होय तेम निद्रा तो तेनी पासे आखी रात आवीज नदी, कामना
उन्मादथी उत्पन्न थयेला चितारूपी दाहज्वरथी पीडा पामतो ते पुष्पनी शय्यामां सुतो हतो तोपण जरापण स्वस्यता
के शक्ति पाम्यो नही ए स्थितिमां वर्ष जेवी मोटी थइ पडेली रात्रिने महाकष्टवडे तेणे निर्गमन करी प्रात काळे प्रघोत
राजा राजसमामां गयो, तेने उद्वेगवाळो जोइ द्विमुख राजाए पूछ्यु के— " हे राजा ! शु आज्ञे तमारा शरीरे काइ रोगनी
पीडा उत्पन्न थइ छे ? अन्यथा हेमत ऋतुमां कमळनी जेम तमारु मृत म्लान केम देखाय छे ? " आ प्रमाणे पूछया छतां
प्रघोत राजाए काइ पण उत्तर आप्यो नही, त्यारे अति व्याकुळ थइने द्विमुख राजाए तेने आग्रहथी पूछ्यु के— " हे
राजा ! जवान आपो, जे दु.ख थहु होय, ते कहो बोलया विना तेनो प्रतिकार-उपाय शी रीते थशे ? " ते सामळी

पृथ्वीने कंपावतो चंडप्रद्योत राजा युद्ध करवा चाल्यो.

गर्जनावडे दिशाओने पूर्ण करता, मदवडे वृष्टिनी जेम पृथ्वीने सींचता अने वीजळीनी जेवा सुवर्णना भूपणोवडे शोभता, आकाशने विषे मेघघटा होय तेवा तेना सैन्यमां वे लाख हाथीओ हता, वेगवडे वायुनो पण तिरस्कार करता पचास हजार अश्वो तेनी सेनाने शोभावता हता, सर्व प्रकारना आयुधोथी भरेला वे हजार रथो हता तथा वेरीओने विपत्ति आपनारा महा पराक्रमी सात करोड पत्तिओ हता. आ रीते चंडप्रद्योत निरंतर प्रयाणवडे पांचाल देशनी सीमाए प्होंब्यो. चर पुरुषोवडे तेने आवतो सांभळी महा पराक्रमी द्विमुख राजा पण जयनी इच्छाथी पोताना देशनी सीमाए सैन्य सहित गयो. वने सैन्यो सामसामा थया, ते वखते चंडप्रद्योते पोताना सैन्यमां भेदी न शकाय तेवी गरुडव्यूहनी रचना करी अने द्विमुखे सागरव्यूहनी रचना करी. पक्षी रणसंग्रामना वाजित्रीना नादवडे उत्साह पामेला वने सैन्योना सुभटोए युद्धनो आरंभ कर्यो. तेमां केटलाक वीरो परस्पर शस्त्रोना अथडावाथी उत्पन्न थता अग्निना कणीओवडे दिवसे पण आकाशमां उल्कापातनो देखाव करता हता, केटलाएक हाथनी लघुलाघवी कळाथी एवी रीते बाणो मूकता हता के तेओए ते बाणो भाथामांथी क्यारे लीघा? क्यारे धनुपर चडाव्या? क्यारे खेंच्या? अने क्यारे मूक्या? ते कोइना जाणवामां आ- वणुं नहोतुं, केटलाएक वादळांओ वीजळीवडे पर्वतना शिखरोने भेदे तेम तीच्या बाणोवडे हाथीओना कुंभस्थळने भेदता हता, केटलाक उत्तम सुभटो पोतानां शरीर भेदाय छतां पण युद्धना आवेशमां व्यग्र होवाथी घातनी पीडाने जाणता पण नहोता, केटलाक दंडवडे, केटलाक मुद्गरवडे, केटलाक शल्यवडे अने केटलाक शक्तिवडे शत्रुओने प्रहार करता हता. आ रीते

तथी तेषीने मदारादृचनी मन्रीना स्वप्नथी सूचित एक सुदर पुत्री थइ राजाए मोटा उत्सवपूर्वक तेनो जन्ममहोत्सव कर्यो, मदनयच्चनी मानवा पूर्ये करी अने ते पुत्रीनु मदनमजरी नाम पाड्यु अन्तुक्रमे नदनवनमा कल्पवल्लीनी जेम शृद्धि पामती ते कन्या जगतना मनने हरण करनार पवित्र रूपवाळ यौवन पामी अरिसादिकमां तेनु प्रतिविप पडवाथी तेनी साथे ज मात्र तेना रूपनु सदृशपणु देसातु हतु, थीने कोइ ठेकाणे तेना रूपनी सदृशता हवी नहीं

एकदा उज्जयिनी नगरीना स्वामी चडप्रद्योत राजानो दूत कोइ कार्ये माटे कापिल्यपुरमां गयो हतो त्याथी पाछो अचतीए नइ तेणे चडप्रद्योत राजाने कहु के—“ हे स्वामी ! कापिल्य देशना राजा पासे एयो ँठ मुकुट छे के तेना प्रभारथी तेना बे मुख देसाय छे ” ते सामळी राजाने ते मुकुट लेवानो लोम थयो, तेथी तेणे द्विमुख राजा पासे पोवानो एक गचाळ दूत मोकल्यो. तेणे जइ द्विमुख राजाने कहु के—“ प्रचड प्रतापगाल अमारा चडप्रद्योत राजा तमने कहे छे के जेनाथी ने मुख देसाय छे एवो जे मुकुटरत्न तमारी पासे छे ते मारे माटे जलदी मोकलो, नहींतो युद्ध करवा तैयार थाओ घणु कहेवाथी शु फळ छे ? ” ते सामळी द्विमुख राजाए कहु के—“ दूत ! जो चडप्रद्योत राजा मारी मागेली चीन मने आपे तो हु पण तेने मुकुट आपु ” दूते पूछ्यु—“ तमारे शु मागवु छे ? ” द्विमुखे कहु—“अनलगिरि नामनो गधहस्ती, अग्निभीरु नामनो उत्तम रथ, शिवा नामनी राणी अने लोहजघ नामनो दूत आ चार सारवस्तुओ मने आपे तो हु मुकुटरत्न आपु. ” ते सामळी दूते जइ चडप्रद्योत राजाने ते हकिक्त कही ते सामळी चडप्रद्योतनो कोप वायुवडे आग्निनी जेम वधारे देदीप्यमान थयो तरत ज तेणे प्रयाणने माटे भेरी बगडागी अने चतुरग सैन्यने एकत्र करी

सभा बनाववा कछुं, तेओए पण शुभ दिवस जोइ सभा बनाववानी इच्छाथी पृथ्वीतुं खात (खोदतुं) आरंभ्युं. सोदता खोदता पांचमे दिवसे ते पृथ्वीतळमांथी रत्नमय देदीप्यमान एक मुगट प्रगट थयो. ते जोइ हर्ष पामेला कारीगरोए ते वृत्तांत राजाने जणाव्यो. राजा पण उत्साह सहित त्यां आर्व्यो. अने उत्सवपूर्वक ते मुगट ग्रहण करी कारीगरोने वस्त्रा-दिक आषी संतुष्ट कर्यो. पछी तेओए केटलेक काळे ते चित्रसभा संपूर्य करी. ते सभानी भीतोमां मणिओ जडेला होवाथी तेमां विमाननी जेम निरंतर प्रकाश रहेतो हतो. तेमां स्थाने मूकेली रत्ननी पुतळीओ देवीओनी जेम शोभती हती, तेमां माणिक्यनां तोरणो इंद्रधनुष जेवा देखाता हता, पंचवर्णना मणिओवडे तेनुं तळींतुं बांधेलुं हतु, त्रण जगतना मनो-हर पदार्थो विचित्र प्रकारे तेमां चितरेला हता, सुधर्मा सभा माराथी शुं रमणीय छे? एम जाणे गर्व करती होय तेम ते सभा मुगटनी जेवा उंचा शिखरने धारण करती हती, अने उंचा फरकता ध्वजवडे जाणे देवोने पोतानुं रूप जोवा माटे बोला-वती होय तेम ते जयाती हती. आर्वी सभामां शुभ दिवसे राजाए उत्सव सहित प्रवेश करी सिंहासनपर वेसी ते दिव्य मुकुट पोताना मस्तकपर मूक्यो. जेम हारना प्रभावथी रावणना दश मस्तक देखातां हतां तेम आ मुकुटना प्रभावथी राजाना वे मुख देखावा लाग्या. तेथी लोकोए तेनुं द्विसुख नाम पाड्युं.

अनुक्रमे ते द्विसुख राजाने सात पुत्रो थया. त्यारपछी गुणमाळा राणीए एकदा विचार कर्यो के—“ मारे सात पुत्रो थया, परंतु एक चतुर पुत्री विना मारो जन्म निरर्थक छे. श्रेष्ठ पुत्री लक्ष्मीनी जेम मातपिताने सुखकारक थाय छे. तेथी पुत्रीनी प्राप्तिने माटे हुं कोइ देवनी आराधना करूं.” ए प्रमाणे विचार करी ते राणीए मदन नामना यक्षनी मानता करी.

वडे पक्षीओनी जेम जेना हपारव वटे ज धीना गर्विष्ठ अने नक्यान नृपभो नाशी जता हता, तेना होठ वृद्धपणाने लीघे आग लचढी गया छे, आरमाधी पाणी हरे छे, पराक्रम नष्ट थयु छे, अने ते नाना वाद्धरडाओना सघटने पण सहन करे छे जेनु रूप जोता मनुष्योने चद्रना दर्शनमा पण तेवो आदर थतो नहोवो, तेनु दर्शन आच विष्टानी जेम निघ लागे छे तेही करीने आ सत्तरमां विक्रम, वय, रूप, प्रभुत्व अने वैभव विगरे सर्व प्रत्यक्षपणे ज घजाना छेडानी जेम वपळ देरमाय छे आम छतां पण लोको माहने लीघे पयार्थ तत्त्वने जाणी शकता नथी तेथी तेने स्थिर माने छे, तो हु ते ज तत्त्वने ग्रहण करी नम सफळ करूं " आ प्रमाथे विचार करी वरत ज वेणे राज्य तनी दइ पोते ज मस्तकना केशनो लोच कर्यो, देव-ताए आपेलो मुनिनेप धारण कर्या अने ते प्रत्येकबुद्ध करकइ राजपिं पृथ्वीपर निचरवा लाग्या

इति करकडु नृप कथा

अथ द्विसुख राजानी कथा

द्विसुग्य राजा इन्द्रध्वज जोइने प्रत्येक बुद्ध थया तेनी कथा आ प्रमाथे --
पाचाल देशमा कापितय नामनु नगर छे तेमा यच नामे राजा हतो तेने गुणमाला नामनी राणी हती तेनी साथे भोग भोगवतो राजा काब्जन व्यर्वति करतो हतो एकदा राजा समासा नेटो हतो, ते वरुते देशतरथी तेनो एक दूत आब्यो. तेने राजाए पूत्रपु के-- "हे दूत ! धीजा राजाओना राज्यमां होय अने मारा राज्यमां न होय एवी कोइ वस्तु तारा जोवामा आवी छे ? " दूते कहु-- "हे स्वामी ! आपना राज्यमा एक चित्रसभानधी वीजु सर्वे छे " ते सामळी राजाए तत्काळ चित्रकारेने बोलावी अष्ट चित्र-

लाग्यो. ते राजाने स्वभावथी ज गोकुळ उपर घणी प्रीति हती. तेथी तेणे घणां गोकुळो एकठां कर्यां हतां. एकदा वर्षाऋतुने छेडे कोइएक गोकुळमां राजा गयो अने त्यां गायो, वळदो अने वाछरडा जोवा लाग्यो. तेमां तेणे एक उज्वळ कांतिवाळो नानो वाछरडो जोयो. ते जाणे हिमालय पर्वतना शिखरपरथी पडती गंगानदीना जळथी नवराव्यो होयतेवो अत्यंत श्वेत वर्णवाळो हतो. तेने जोइ तेनापर अत्यंत प्रेम थवाथी राजाए गोवाळने कहुं के—“ आ वाछरडाने एनी मातानुं सघळुं दूध पाइ देवुं, तेने विलकुल दहोवीज नहीं. तेमज ज्यारे ते मोटो थाय त्यारे बीजी गायोनुं पण दूध तेने पावुं, पण बीजुं कांइ तेने खवराववुं नहीं. ” त्यारपछी गोवाळे पण तेज प्रमाणे कयुं. ‘ राजानी आज्ञानो कोण लोप करे ? ’ अनुक्रमे चंद्रनी जेवी कांतिवाळो ते वाछरडो वृद्धि पामी युवावस्थाने पाम्यो. मांसनी वृद्धिने लीधे तेना शरीरपर हाडकां देखातां नहोतां, तेनुं पराक्रम अतुल हतुं अने शिखरवडे पर्वतनी जेम खांधवडे ते अत्यंत शोभतो हतो, तथा तेनां शिंगडां उंचां, गोकुळ अने अग्रभागे तीर्चण अणीदार हतां. तेवा पुष्ट थयेला तेने जोइ आनंद पामतो राजा तेने बीजा वृषभो साथे युद्ध करावतो हतो, परंतु तेने कोइपण वृषभ जीती शकतो नहोतो.

त्यारपछी राज्यकार्यमां गुंचवायेलो राजा केटलेक काळे तेज गोकुळमां गयो. त्यां नाना वाछरडाओथी पण घसातो एक वृद्ध वळद तेना जोवामां आव्यो. त्यारे राजाए गोवाळने पूछ्युं के—“ पेलो महा वळवान वृषभ कयां छे ? ” गोवाळे कहुं—“ हे स्वामी ! तेज आ वृषभ छे, परंतु वृद्ध थवाथी ते आवो थइ गयो छे. ” ते सांमळी शुभ आशय उत्पन्न थवाथी राजाए विचार कर्यो के—“ अहो ! वचनथी न कही शकाय तेवुं सर्व पदार्थोनुं अनित्यपणुं केवुं छे ? प्रत्यंचाना टंकार

आव्यो तोपण ते युद्धथी निवृत्त थयो नहीं ' राजाओ कदापि स्वयमेव मान तनी शकता नथी. ' त्यारे ते साध्वी तत्काळ नगरीमा प्रवेश करी रात्रमदिरमां गइ दासीओए तेने ओळखीने तत्काळ प्रणाम कर्यो अने बोली के— " हे माता ! आटलो काळ तमे क्या रखा हता ? घये काळे दर्शन केम आप्या ? अने आ त्रत शा माटे अगीकार कर्युं ? " आ प्रमाणे कहीने ते दासीओ रदन करवा लागी ' इष्टनना दर्शनथी जूनु थयेलु दु ए वाजु थाय छे ' आ कोलाहल सांभळी दधिवाहन राजा पण त्या आव्या राणीने ओळखीने प्रणाम करी आसनपर वेंसाडी राणाए पूछु के— " ते वखतनो गर्भ क्यां छे ? " साध्वीए कहु के— " हे राजा ! जेणे आ तमारी पुरी रुथी छे ते ज तमारो गर्भ छे " ते सांभळी राजा अत्यंत आनंद पाम्यो पछी राजा पुत्रने मळवा माटे उत्कठापूर्वक चाल्यो पिताने आवता सामळी करकड पण पितानी सन्मुख पगे चालतो आव्यो अने पिताना पगमा पढयो पितारे तेने वे हाथवेडे उभो करी आलिगन कर्युं तेना अगना सगरूपी अमृतवेडे राणाए पोतानु नियोगथी तपेछु हृदय शात कर्युं प्रथम राजाए पुत्रने पोताना उत्सगमां वेंसाडी हर्षना अथुवेडे अभिपूज कर्यो अने पछी सिंहासन पर वेंसाडी राज्याभिषेकना जळवेडे अभिषेक कर्यो पछी तेणे कहु के— " हे वत्स ! क्रमे आवेलु आ राज्य तारे एथी रीते पाळु के जेथी प्रजा मने समारे नदों आ राज्यनी घुरा तने सोंपीने हवे हु धर्मनी घुरा वहन करीश बुद्धिमानने वृद्धावस्थाए आम रुखु ज उचित छे " एम कही करकडुए जेनो दीचामहोत्सव कर्यो छे एवा दधिवाहन राजाए सद्गुरनी पासे चारित्र ग्रहण कर्युं.

हवे प्रतापरूपी दानानळवेडे वीरीना यशरूपी वृबोने वाळवो करकड राजा नीतिथी बभे राज्योनु पालन करवा

आ प्रमाणेनो लेख लखी करकंडू राजाए ते ब्राह्मणेने आप्यो. ब्राह्मणे पण चंपापुरीमां जइ सभामां वेठेला दधिवाहन राजाना हाथमां ते लेख आप्यो. ते चांचीने तरत ज दधिवाहन राजा क्रोधधी वोल्थो के—“ अरे ! शुं ते चंडाळ पोतानी जाति पण भूली गयो ? के जेथी ते दुष्ट मारापर लेख लखे छे ? तेना हाथना स्पर्शवाळा आ लेखने अडवाथी पण हुं अपवित्र थयो. रे विप्र ! अहींथी शीघ्र चाल्यो जा, नहींतो हमयांज मारा क्रोधाग्निमां तुं पतंगरूप थइश. ” आ प्रमाणे तिरस्कार पामेला ब्राह्मणे करकंडू पोसे जइ ते वृत्तांत तेने कळो. ते सांभळी करकंडूए क्रोध पामी रणयात्रानी भेरी वग-डावी. पछी चतुरंग सैन्यवडे पृथ्वीतुं आन्खादन करतो ते राजा चंपानगरी पोसे आवी पहाँच्यो. अने सैन्यवडे तेणे ते नगरीनो रोध कर्यो. न्यारपछी दधिवाहन राजाना सैन्ये पुरनी अंदर रही करकंडूना सैन्य साथे युद्ध प्रारंभ्युं.

आ वात पद्मावती साध्वीना सांभळवामां आवी. त्यारे तेणीए विचार कर्यो के—“ अहो ! अज्ञानपण्याथी आ पिता अने पुत्र युद्ध करे छे. तेमां घणा प्राणीअोनो विनाश थचाथी ते बन्ने नरकमां जरो. माटे हुं जइने तेमने वोध करूं. ” एम विचारी गुरणीनी रजा लइ ते महासती करकंडू पोसे गइ. राजाए उभा थइ तेमने वंदना करी. साध्वीए एकांतमां पोतानो सर्व वृत्तांत कहीने जयाव्युं के—“ हे बत्स ! हुं तारी माता हुं अने आ दधिवाहन तारा पिता छे. तेथी हे महा बुद्धिशळी ! तारे पिता साथे युद्ध करवुं योग्य नथी. कुलीन जनो कदापि गुरुजननो अविनय करता नथी. ” ते सांभळी राजाए तेना चंडाळ जातिना मातापिताने पूछ्युं. त्यारे तेओए कथुं के—“ स्मशानमांथी प्राप्त थयेला तने अमे उच्चरिने मोटो कर्यो छे, परंतु अमे तने जन्म आपनारा माचाप नथी. ” ते सांभळी राजाने साध्वीना वचनपर विश्वास

(करकडुने) प्रदक्षिणा करी. ते चाळकने अत्यंत तेजस्वी जोई सर्व पुरजनो आनंद पाम्या, अने वाजित्रना नाद सहित जय जय शब्द करवा लाग्या ते सामळी करकडु जागी उठ्यो तेने ते अश्वपर आरूड करी लोकोए वाजते गाजते पुरप्रवेश कराय्यो ते वरते माता पिता सहित नगरमां प्रवेश करता ते करकडुने ब्राह्मणोए चडाळ कर्हने अटकाव्यो. त्यारे ते चाळके जेना प्रमावथी राज्य मळ्यु ते दडनेज आगळ कर्यो एटले ते दड अग्निनी जेम जाज्वल्यमान थयो ते जोई ब्राह्मणो भय पामी नासी गया पछी पुरप्रवेश करी राजमहेलमां जई ते सिंहासनपर वेठो तेने मत्री विगेरेए राज्याभियेक कर्यो पछी करकडु राजाए चांडाळोने पण ब्राह्मण कर्यो

करकडुने राजा थयो जाथी पेलो दड कापनार ब्राह्मण तेमनी पासे आची बोल्यो के—“ हे राजा ! ते वरते तमे मने एक गाम आपवानु वयुल वर्यु हतु, ते आपो ” राजाए कष्टु के—“ तने वयु गाम आपु ? ” ते बोल्यो—“ चपा नगरीमां दु रहु छु तेथी ते देशमां मने कोइपण गाम आपो ” त्यारे करकडु राजाए चपाना दधिवाहन राजा उपर आ प्रमाणे लेट लरयो—“ स्वस्ति श्री कांचनपुर नगरथी ली करकडु राजा चपाना स्वामी दधिवाहनने प्रेमपूर्वक कडे छे के परमात्मानी कृपाथी अही दुशळता छे तमारे पण शरीरादिकनी कुशळता जणावची वीळु आ लेख लावनार ब्राह्मणने एक गाम आपवानु में वयुल वर्यु छे, माटे तमारा देशमांथी कोइ एक गाम तेने अश्वरथ आपजो, अने ते बदल मारा राज्यमाथी सारु गाम अथवा नगर हु तमने आपीश परतु आ कार्य अश्वरथ करजो. तेमां काइ पण विचार करचो नही. मूढ्यथी देवामां विचार करवानी जरु नथी एज ”

पासे राखे ते अवश्य राजा थाय. " आ प्रमाणे ते साधुनुं वचन निकुंजनी ओथे रहेला करकंडुए तथा एरु कोइ ब्राह्मणना पुत्रे सांभळ्युं. पछी ते ब्राह्मणना पुत्रे गुप्त रीते आवी ते वांसनी नीचे चार आंगळ खोंदी ते दंड लइ लीधो. ते जोइ क्रोध पामेला करकंडुए तेनी पासेथी ते दंड गुंढवी लीधो ' राज्यलक्ष्मीनी कोण इच्छा न हरे ? ' त्यारे ते ब्राह्मण-पुत्रे तेने न्यायमभामां लइ जइने अधिकारी समज् कलुं के— " मने आ मारो वांसनो दंड आप. " तेणे कलुं के— " ते दंड मारा स्मशाननो छे तेथी हुं नहीं आपुं. " ब्राह्मणे कलुं— " ए दंडनुं मारे काम छे माटे ते बदल तुं वीजो दंड लइने आ दंड मने आप. " आ प्रमाणे कथा छतां करकंडुए तेने ते दंड आप्यो नहीं. त्यारे न्यायाधिकारीए करकंडुने पूछ्युं के— " आ दंड तुं आ ब्राह्मणने केम आपतो नथी ? " बाळक बोल्यो के— " देवना जेवा आ दंडना प्रभावथी हुं राज्य पामवानो छुं, तेथी आ दंड केम आपुं ? " ते सांभळी न्यायाधिकारीए हसीने कलुं के— " तने ज्यारे राज्य मळ त्यारे आ ब्राह्मणने तुं एरु गाम आपजे. " ते वचन अंगीकार करीने करकंडु पोताने घेर गयो.

पेला ब्राह्मणपुत्रे घेर जइ वीजा ब्राह्मणोने कलुं के— " चंडाळना बाळके मारी पासेथी बळारकारे चांसनो दंड गुंचवी लीधो छे तेथी तेने कोइपण रीते मारीने पण आपणे ते दंड लइ लइए. " आ तात कर्णपरंपराए सांभळी करकंडुनो पिता पुत्रना रक्षण माटे पोतानी स्त्री अने पुत्र महिन ते गाममांथी नीकळी गयो अने कांचनपुर सुधी पर्वोचीने नगरनी बहार कोइ टेकाणे ते त्रणे जग सुइ गया. ते वसते ते नगरनो राजा मरी गयो हतो. तेने पुत्र नहीं होवाथी मंत्रीओए राजानो अथ अधिवासित कर्यो हतो. ते अथ फरतो नगर बहार ज्यां आ त्रण जग हुवा हता त्यां आच्यो, अने ते बाळकने

गयो ? ” त्यारे ते असत्य बोली के—“ मने मरेलो पुत्र उत्पन्न थयो हतो तेने में कोइ ठेकाणे तनी दीयो छे, ” ते सामळी सरळ स्वभाववाळी साध्वीओए ते वात सत्य मानी.

अही ते बाळक चडाळने घेर कादवर्मा कमळनी नेम वृद्धि पामवा लाग्यो गाय जेम वाछरडानु स्मरण करे तेम पुत्रनु स्मरण करती ते साध्वी हमेशां स्मशानना स्वामीने घेर जवा लागी तेनी स्त्री साथे मधुर वातो करी तेणीए प्रीति बांधी अने ते बाळकने लइ ते पोते पण लाड लडाचना लागी ‘ अहो ! मोह अति दुर्जय छे ’ हवे ते साध्वीने भिद्यामा काइ मोदक विंगेरे सारी वस्तु मळती हती, तो ते वस्तु ते साध्वी ते बाळकने आपती हती तेथी त बाळक तेणीना उपर राग धारण करतो हतो जमथी ज ते बाळरुना शरीर उपर लुटी खरज आवती हती तेथी ज्यारे ते मोटो थयो त्यारे वीना सरसी वयवाळा बाळको साथे क्रीडा करतो ते बोब्यो के—“ हे भिनो ! हु तमारो राजा छु माटे मने कर थापो ” तेओ बोब्या के—“ करने बदले तु जे कह ते तने अमे थापीए ” त्यारे तेने घणी खरज आवती हती तेथी तेथे कहु के—“ मारा शरीरने तमे सारी रीते खजवाळो आटला करथी ज हु प्रसन्न छु वीजा करनी मारे जर नथी ” ते सामळी बाळको तेने खजवाळा लाग्या, अने तेथी करीने तेओए तेनु करकडु नाम पाडतु अमुकमे ते काइक वघारे मोटो थयो त्यारे ते स्मशाननी रवा करवा लाग्यो तेना कुळमां ते ज कार्य उत्तम गणतु हतु

एम्दा कोइ वे मुनि ते स्मशान पासेथी नीकज्या तेमां एक मुनि दडना लवणने जाणता हता, तेथी तेणे वीजा मुनिने एक नांसनो दड घतावी कहु के—“ आ वासनो दड हतु चार आगळ मोटो थाय त्यारे तेने कापीने जे माणस पोतानी

अश्रुथी पूर्ण थइ गयां. ते जोइ प्रवर्तिनीए कहं के—“ हे शुभ आशयवाली ! खेद न कर. कर्मना परिणामने देवो पण दूर करी शकता नथी. आ संसारमां ऐश्वर्यनुं सुख वायुथी फरकती ध्वजा जेनुं चंचल छे, इष्टजननो संयोग पण तेवो ज चंचल छे. तेथी आ संसारमां कांइपण सुख छे ज नहीं. जन्म, रोग, जरा, शोक, मृत्यु अने दौस्थ्य विगरे उपद्रवोथी व्याप्त थयेला आ संसारमां प्राये करीने जीवोने दुःख ज होय छे, छतां जे कांइक विषयादिकनुं सुख प्राप्त थाय छे, ते पण दुःखनो अनुबंध करनार होवाथी दुःखरूप ज छे. आ रीते संसार केवल दुःखनुं ज स्थान छे तेथी करीने ज विवेकी जनो तेने तजीने मोक्षमार्गनो स्वीकार करे छे.” आ प्रमाणे देशना सांभली वैराग्य पामेली राणीए प्रवर्तिनी पासे दीक्षा ग्रहण करी. ‘ जो हुं गर्भनी वात करीश तो मने चारित्र नहीं आपे ’ एवी शंकाथी तेणीए ते. वखते पोताना गर्भनी वात करी नहीं. पछी ज्यारे गर्भ वृद्धि पाम्यो त्यारे साध्वीओए तेणीने पूछथुं के—“ आ शुं ? ” त्यारे तेणीए सत्य वात कही.

पछी तेणीने साध्वीओए गुप्त रीते उपाश्रयमां ज राखी. अनुक्रमे गर्भनो काल संपूर्ण थयो त्यारे तेणीए शय्यातरने घेर जइ पुत्ररत्नने जन्म आप्यो. तरत ज तेणीए रत्नकंवलमां तेने वींटी तेना पितानी नाममुद्राथी सहित करी ते बाळकने स्शानमां जइने मूक्यो. पछी ‘ ते बाळकने कोण लइ जाय छे ? ’ ते जोवा माटे तथा तेनुं उपद्रवथी रक्षण करवा माटे एकांत स्थळमां छुपाइने तेणी प्रेमार्द्र दृष्टिवडे जोवा लागी, तेटलामां ते स्शाननो स्वामी चंडाल त्यां आव्यो, तेणे ते बाळकने जोयो अने पोते पुत्र रहित होवाथी तेने लइ जइ पोतानी पत्नीने आप्यो. तेनुं नाम तेणे आनंदथी अवकर्णक पाडथुं. साध्वी पण तेनुं घर जोइ पोताने उपाश्रये आवी. त्यां बीजी साध्वीओए तेणीने पूछथुं के—“ तारो गर्भ क्यां

आ प्रमाणे विचार करी ते बुद्धिमान राणीए चार शरण करी, समग्र जीवोने खमावी, दुष्टकृत्यनी निंदा करी तथा अरण्य उतरतां सुधी सागारी अनशन करी प्रगट रीते पचपरमेष्ठीनु स्मरण करवा लागी

पक्षी पोतानी नगरीनो मार्ग नहीं जाणवायी ते कोदण एक दिशानो आश्रय करी शीघ्रपणे त्यांथी चालना लागी कंटलेक दूर जतां तेणीए एक तापसने जोयो तेने तेणीए हर्षथी प्रणाम कर्या तापसे तेणीने पूछु के—“ हे माता ! देवीना जेवी मनोहर रूपवाळी तु अहीं क्यांथी आवी ? अने तु कोण छे ? ” राणी बोली—“ हु चेटक राजानी पुत्री अने दधिवाहन रानानी राणी छु मने अहीं हाथी लाव्यो छे ” इत्यादि तेनु वृत्तांत सांभळी तापस बोल्यो के—“ हे पुत्री ! हु चेटक रानानो बधु छु तेथी तु मय पाभीश नहीं अने नीच माणसने उचित एवो शोक पण करीश नहीं ” एम कही ते तापसे तेणीने वननां फळो आपी तेनु आविथ्य कर्यु ‘ पोतानी स्थितिने अनुसारे ज अतिथिनो सत्कार थइ शके छे ’ पक्षी तेणीने अरण्यनी पार उतारी वसतिवाळां गामो देखाडी तापसे कहु के—“ हे पुत्री ! हळथी खेडेली पृथ्वीपर अमो चालता नथी तेथी हय हु आगळ चालीश नहीं तु निर्भयपणे आ रस्ते जा आ दतपुर नामनो देश छे तेमां दतवक्र नामे राजा छे तेथी आ पुरमा जइ कोइ सायनी साथे तु चपानगरीए जजे ’ एम कही ते श्रेष्ट तापस त्यांथी पाळो वळ्यो राणी पण धीमे धीमे दतपुरमां आनी त्यां फरती फरती उपाश्रयमां साध्नीओ हती, तेमनी पासे गइ त्यां राणीए विधिपूर्वक साध्नीओने वदना करी, त्यारे प्रवर्तिनीए तेणीने पूछु के—“ हे आधिका ! तु क्याथी आवे छे ? ” त्यारे राणीए एक गर्भ विना पोतानो सर्व वृत्तांत प्रवर्तिनीने कळो, ते वखते अनुभवेला हु खनु स्मरण थवाथी तेथीना नेत्रो

ज्यारे ते हाथी वटवृक्षनी नीचे गयो त्यारे राणी शरीरनी कोमळताने लीत्रे तथा तेवो अभ्यास नही करेलो होवाथी वृक्षनी
 शाखा पकडी शकी नही, अने राजा तो दब होवाथी शाखाने पकडी नीचे उतर्गो. त्यां प्राणप्रियाने नही जोवाथी अत्यंत
 दुःखी थयेलो राजा विलाप करवा लाग्यो के—“ हे प्रिया ! हवे आपणों ममभगम करारे थयो ? हा हा ! आ शत्रुरूप
 हाथीवडे हुं ठगायो. हे प्रिया ! तारा वियोगसुं दुःख दावानळथी पण अधिक दुःमह छे, ते कोइ वखत पण में सहन कर्यु
 नथी तेथी हवे शी रीते हुं सहन करी शकीश ? वडा जेवा मारा नाना हृदयमां समुद्र जेवुं आ मोडुं दुःख मातुं नथी.
 तेथी हुं शुं करुं ? क्यां जाउं ? अने कोनी पासे कहुं ? ” इत्यादिक विलाप करी राजा पाळो वळी हाथीने पगले
 पगले चंपापुरीमां गयो.

अही पद्मावती राणीने ते हाथी मोटा निर्जन जंगलमां लइ गयो. त्यां तृपातुर थवाथी ते एक महा सरोवरमां पेठो.
 समुद्रमां अंतरावण हाथीनी जेम ते सरोवरमां ते हाथी क्रीडा करवा लाग्यो. ते वसत राणी घीमे घीमे हाथीपरथी सरोवरमां उतरी.
 पळी हंसीनी जेम सरोवरने तरी कांठापर आधी. चोतरफ दृष्टि नांसती तेगीए महा भयंकर प्ररण्य जोशु. यूथथी जूदी
 पडेली मुगलीनी जेम अत्यंत आतुर थंयली राणी पचीअने पण रोवरावे एवुं मोटे शब्दे रुदन करवा लागी. पळी महा
 कष्टवे धीरज लावी ते राणी विचार करवा लागी के—“ दृष्टकर्मना दोषथी आ मोटी आपत्ति मारे माये आधी पडी
 छे, परंतु अत्यंत चीकणो कर्मनो मळ रुदनरूपी जळवेडे कांइ दूर थइ शकतो नथी, तेथी मारे रुदन करवुं व्यर्थ छे. वळी
 सिंह, व्याघ्र विंगेरे शिकारी पशुओथी व्यास आ अरण्यमां उपद्रवनी पण नंभज छे तेथी मारे प्रमादमां रवेवुं योग्य नथी.”

पसायणी गामनी रागिणी ते रागिणी रातानी माथ स्वरद्राधी विषयसुख मोगवती हती एकदा ते रागिणी गर्भवती यह ते गर्भना प्रमायधी तेगीने दोहद थयो के- ' ह् पुख्यनो वेप पंदरी हाधीपर चड् अने राचा पोते मारा मस्तकर छत्र धारण करे एसी रीत गाम बहार आरामादिकर्मा ह् निरु " आचो दोहद थयाधी लज्जाने लीधे तेगीए कोरने कळो नही तधी ते गति रुया घया लागी, ते जोइ एकदा गचाण तखीने रुया थयाजु कारण आग्रहधी पूछु, त्यारे तेगीए पातानो दाहद कया ते माभट्टी राजा आनद वाम्यो पछी ते रागिनि पटहस्तीपर चेमाडी तेगीना मस्तकर छत्र धारण करी गेप महित नगरी बहार नीरुधी मनोर आराममां गयो

ते वत्तत वर्षाश्रुती शरुध्यात होयार्थी नया भेधना विदुओ पडवा हता, तेनी मनोहर सुगध आगमाधी ते हाधीने पोतानी उमथूमि विध्यापक पर्वतनी अट्टी स्मरणमां आनी तेथी ते राजा अने रागिनि महित वेगधी अट्टवी तरफ दोळ्यो घया सुभट्टे तेने पाछो राज्या प्रयत्न रुया परतु नेम शठ पुरप पोताना रुद्रापहधी पाछो न वळे तेम ते हाधी पाछो वळ्यो नही सैनिकेण घणा घणा उपायो रुया, ते सर्व निष्कळ यया छेस्ट मनुष्यो तेने रोरुमां कापर यया अने ते हाधी रागा तथा राखीने लहने मोटो अट्टीमां चाल्यो गया त्यां दूरयो एरु मोटा वटवृचने जोइ राचाए राखीने कष्टु के- " ह् प्रिया ! आ हाधी पेला वटवृचनी नीने जाप त्यारे तारे ते वृचनी शाखा पकडी रागनी. ह् पुष्य शाखा पकडीरा पछी आपण आ हाधीने छोडी दर वटवृचपथी उतरी आपणी नगरीमा जडु चो एम नही करीए तो आ हाधी आपणने मयकर अरण्यमा लह जयो अने त्यां आपणने मोटो उपद्रव थयो " ते सामट्टी रागीए तेनु वचन अगीकार रुयुं पडो

भवसागरने तरशे. तथा (तेहि) ते मनुष्योए (दुवे लोगा) आलोक तथा परलोक एम वने लोक (आराहिअ) आराध्या-सेव्या गणेशे. एवा धर्मीनी आ भवमां घणा राजादिक जनो सेवा करे छे अने परभवमां तेने स्वर्ग तथा मोक्षादिकनी प्राप्ति थाय छे. (चि वेमि) ए प्रमाणे हुं कहुं छुं. इत्यादिक प्रथमनी जेम जाणवुं. २०.

इति आष्टममध्ययनम्. ८

अथ नमिप्रव्रज्या नामनुं नवमुं अध्ययन. ९.

आठमुं अध्ययन कहुं. हवे नमिप्रव्रज्या नामनु नवमुं अध्ययन कहेवाय छे. आठमा अध्ययनमां निर्लोभपणुं वतावुं. निर्लोभी आ भवमां पण इंद्रादिकथी पूजाय छे. ते देखाडवा माटे आ अध्ययन कहेवाय छे. आवी रीतना संबंधथी प्राप्त थयेला आ नवमा अध्ययननी प्रस्तावनामां प्रथम नमिचरित्र अनस्य कहेवुं जोइए, परंतु जेम आ नमि प्रत्येकनुद्व थयेला छे तेम वीजा करकंडु विगरे वण पण प्रत्येकनुद्व थयेला छे. अने ते चारे प्रत्येकनुद्वो एक साथे ज च्यवन, दीक्षा, केवल-ज्ञान अने मोक्षप्राप्तिने पाम्या छे. तेथी अनुक्रमे ते चारेनां चरित्रो कहे छे. तेमां प्रथम नृपभने जोइ प्रतिबोध पामेला करकंडु राजानुं चरित्र कहे छे.—

करकंडु राजानुं चरित्र.

आ भरतक्षेत्रमां चंपा नामनी नगरी छे. तेमां महा पराक्रमी दधिवाहन नामे राजा हतो. तेने चेटक राजानी पुत्री

फरीयी ते स्त्रीशोनु ज त्यान्यपणु वतावे छे,—

नारीसु नो पैगिजिज्ञा, इत्थी विप्यजहे अणगारे । धम्म च पेसल शेचा, तंतथ ठंविज भिंखू अँप्याण ॥१९॥

अर्थ—(नारीसु) नारीशोने त्रिपे (नो पगिजिज्ञा) ' प्र ' शब्दनो अर्थ प्रारम होवाथी अभिलापानो प्रारभ पण न करे, अर्थात् अभिलापा तो न ज करे तथा (अणगारे) साधु (इत्थी) स्त्रीशोको (विप्यजहे) त्याग करे प्रथम नारी शब्द कहेलो होमाथी मनुष्य जातिनी स्त्रीशो समनथी अने पछी स्त्री शब्द कहेनो होमाथी देव अने त्रियचनी स्त्रीशो समनथी, तेथी करीने अही पुनरुक्ति दोष जाणवो नही (धम्म च) धर्माने ज (पसल) अलोक तथा परलोकमा हित-कर होवाथी अत्यंत मनोहर (यचा) जाणीने (तत्थ) तेने त्रिपे (भिक्खू) साधु (अप्याण) पोताना आत्माने (ठविज) स्थापन करे १६

हये आ अध्ययननी समाप्ति करे छे—

इति एस धम्मो अंस्वाए, केविलेण च विंसुद्धपणणेण ।

तंरिहिति जे काहिति, तेहि आराहिअ दुँवे लोगा ॥ २० ॥ त्ति वेमि ॥

अर्थ—(इति) आ प्रकार (एस) आ पूर्वे कहेलो (धम्मो) साधु धर्म (विंसुद्धपणणेण) निर्मल धानगळा (कवि लेण च) त्रिलसुनिए (अंस्वाए) कसो छे. (जे) जे मनुष्यो (काहिति) आ धर्म करणे-पाळ्यो तेओ (तंरिहिति)

थाय छे-वधतो जाय छे. कारण के (लाहा) लाभथी (लोहो) लोभ (पवड्डइ) वृद्धि पामे ज छे. जुओ ! (दोमासकर्यं)
 ने मासा सुवर्णने माटे करेलुं (कजं) दामीने पुष्प तांबूलना खर्व जेटलुं ज कार्य, ते (कोडीए वि) कोटि द्रव्यवडे पण
 (न निद्विभं) पूर्ण थयुं नहीं. अर्थात् राजाए इच्छा प्रमाणे आपवा कहुं त्यारे एटलुं बयुं वृद्धि पाम्युं. १७.

वे मासा सुवर्ण माटे करेला कार्यनुं मूळ कारण स्त्री हती, तेथी ते स्त्रीनो ज त्याग करवा संबंधी उपदेश आपे छे.—

शो रक्खसीसु गिद्धिजा, गडवच्छासु गेगचित्तासु ।

जाओ पुरिसं पलोभित्ता, खेलंति जहा वा दासेहि ॥ १८ ॥

अर्थ—(गडवच्छासु) गुमडा जेवा कुच छे वत्तःस्थळमां जेमने एवी अने (गेगचित्तासु) चंचळपणाने लीधे अनेक
 छे चित्त जेमनां एवी (रक्खसीसु) राक्षसी जेवी स्त्रीओने विपे (गेग गिद्धिजा) गृद्धि-अभिलाषा करवी नहीं, जेम
 राक्षसीओ मनुष्यादिकना शरीरमांथी प्रथम सर्व रुधिरने खेंची प्रांते तेना जीवितनो पण नाश करे छे, तेम स्त्रीओ पण
 तत्त्वथी आ प्राणीना ज्ञानादिक भावजीवितनो नाश करे छे. तेथी तेओ साक्षसी जेवी ज छे. वळी (जाओ) जे स्त्रीओ
 (पुरिसं) पुरुषने (पलोभित्ता) “तमे ज मारुं शरथ छो” इत्यादिक वचनोवडे लोभ पमाडीने (जहा वा) जेम (दासेहि)
 दासनी साथे क्रीडा करे तेम (खेलंति) क्रीडा करे छे. जेम “ तुं जा, भाव, जइश नहीं. ” इत्यादिक आज्ञाना वचनोवडे
 दासनी साथे क्रीडा करे तेम ते स्त्रीओ पुरुषने पण पोतानी आज्ञामां राखी क्रीडा करे छे. १८.

अहीं कोई शक्ता करे के—तेओ आ प्रमाणे जायता छतों पण लक्षणादिक शास्त्रोक्तो उपयोग केम करे ? तेनो जवाब ए छे के—तेओ लोभने वश थयेला होय छे तेथी लोभीनो आत्मा कोह रीते वृत्त यतो ज नथी ते ज कहे छे—

‘कंसिण पि जो इमं लोभ, पैडिपुण दलेज्ज ईक्कस्स । तेणानि से न सत्तुस्से, ईइ दुप्परए ईमे आया ॥१६॥

अर्थ—(जो) जे कोह इन्द्रादिक (इक्कस्स) कोहपण एरु माणसने (पैडिपुण) घन धान्यादिकथी भरेलो (इम) आ (कंसिण पि) समग्र एवो पण (लोभ) लोक-दुनिया (दल्लेज्ज) आपी दे तोपण (तेणानि) ते सपूर्ण लोकना दानवडे पण (से) ते माणस (न सत्तुस्से) सतुष्ट यतो नथी—‘आ दातारे मने परिपूर्ण कर्यो’ एम सतोप पामतो नथी (इइ) ए कारण माटे (ईमे) आ (आया) आत्मा (दुप्परए) अत्यत दुप्पर छे—पूर्ण करी शकातो ज नथी कहु छे के—

“ न वहिस्तृणकाष्टाद्यै-र्नदीभिर्वा महोदधि । न चैवात्माऽर्थसारेण, शक्यत्सर्पयितु क्वचित् ॥ ”

‘ वृण अने काष्ठादिक्रवडे अगि तप्त यतो नथी, तथा नदीत्रोवडे समुद्र पूर्ण यतो नथी, तेन प्रमाणे आत्मा पण कदापि मारभूत मानेला घनवडे वृत्त मरी शकातो नथी ” १६

असतोपमा वपिल मुनि पातानो अनुभवसिद्ध हेतु कहे छे—

‘जहा लाहो तैहा लोहो लाहा लोहो पमडुई । दीमासकय कज्ज, कोडीए वि ने ” निट्टिय ॥ १७ ॥

अर्थ—(नहा) जेम जेम (लाहो) लाभ धाय छे एटले द्रव्यनी प्राप्ति थाय छे (तथा) तेम तेम (लोहो) लोभ

आ रीते जेओ संगमने यथाविधि पाळता न होय तेमने जे फळ थाय छे ते कहे छे—
इह जीविअं अनिअसेत्ता, पवभंडा समहिजोएहिं । ते कामभोगरसगिद्धा, उर्व्वज्जंति आसुरे कांए ॥ १४ ॥

अर्थ—(इह) आ जन्मने विपे (जीविअं) अरंयमरूप जीवितने (अनिअसेत्ता) चार प्रकारना तप विगरेवडे निय-
मसां नहीं रासीने (समाहिजोएहिं) समाधि एटले चित्तनी स्वस्थता, ते पूर्व्वक योग एटले मन, वचन अने कायाना
शुभ व्यापार, तेथी जेओ (पवभंडा) अष्ट थया होय अने (कामभोगरसगिद्धा) शब्दादिक कामभोग तथा मधुरादिक
रसने विपे लुब्ध थयेला होय (ते) तेओ मरीने (आसुरे) असुर देव संबंधी (काए) निकायने विपे (उवज्जंति)
उत्पन्न थाय छे. आचा प्रकारनुं कांइक कष्ट अनुष्ठान करता छतां पण संयमनी विराधना करवाथी तेओ अवश्य असुर
कुमारने विपे ज उत्पन्न थाय छे. १४.

त्यांथी चवीने तेओ शुं पामे छे ? ते कहे छे.—

तंतो वि उव्वट्ठिता, संसारं बैहुं अणुपरिअडंति । बहुकम्मलेवल्लित्ताणं, वीही होई सुदुल्लहो तेसिं ॥ १५ ॥

अर्थ—(तंतो वि) ते असुरकुमारादि भवनपति व्यंतर निरायथकी पण (उव्वट्ठिता) नीकळीने एटले चवीने
तेओ (बहुं) घणा-विस्तीर्ण (संसारं) संसारने विपे (अणुपरिअडंति) निरंतर परिभ्रमण करे छे. वळी (बहुकम्मले-
वल्लित्ताणं) घणा कर्मना लेपथी लींपायेला (तेसिं) जेओ लक्षणादिकनो उपयोग करे छे तेओने (वीही) बोधि एटले
जिनधर्मनी प्राप्ति (सुदुल्लहो) अत्यंत दुर्लभ (होई) थाय छे. तेथी मुनिए उत्तरगुणनी पण विराधना करवी नहीं. १५.

पक्षार रहनेवा त्रिनशब्दों विगोरेए तो आयाया आहार न लेवो केमके तेमने तयो आहार लेगानी अगुआ आपेनी छे. एम गागानी पे पार नेगानी क्रिया आपी छे तेथी एम अगुआंछु छे के तेवो आयाया आहार एरु ज चगत नेसयो, एम नही पण दसगोत्र मणो १२

उद एएवा १ करगानी दोप यह छे—

जे लयगण च सुंमिण च, अगेमिज च जे पंडजनि ।

ने हु हु तेँ समथो मुंचति, गें अथरिएहि अमर्षीय ॥ १३ ॥

अर्थ—(जे) जे (लसरज च) शुभाशुभने सूचन करनार छी पुरुषना लषणोवाळा शगने, तथा (सुविण च) एमना शुभाशुभपणने सूचनार शगन, तथा (अगेमिजं १) नेत्रादिक अग कररुगथी तेना तुभाशुम फळने सूचनार शगने (जे) ते सापुसो (पंडजनि) बासरे छे—उपयोग करे छे अही पे गार ' जे ' शब्द लउगथी एम आगु के लषणादिक एरु एक शगनो अथग गर्नो एही साथे तपयोग करे (ते) तेसो (समगण) अमणो-धुनिओ (न हु) नथी च (मुचति) फदेगता (एव) ए प्रमाने (अथरिएहि) आगयोए रूपु छे १३

अही त्रिनशगननी प्रमानादिक पुष्टालन रित्त आ लषणादिक शगनो उपयोग करवो नही, एम चण्डुं अन्यथा गितनार तीर्थ मोटे करवीर लगानी मोटी ममाडीने त्याना दिगवर मतना राता गिगेरेने चमत्कार वतावनार साधुने पण दोप नागयो एम यहैउ पडे, पण तेग कारण प्रमणे दोप गमनयो नही.

करी शुद्ध आहारने ज ग्रहण करे. तेमो आहार पण शा माटे ग्रहण करे १ ते कहे छे—(भिक्खाए) भिक्खाए एटले भिक्खाने खानार साधु (जायाए) यात्राने माटे एटले संयमना निर्वाहने माटे (घासं) ग्रासनी एटले आहारनी (एसिजा) गवेषणा करे. परंतु (रसगिद्धे) स्निग्ध मधुरादिक रसने धिपे गृद्ध एटले लोलुपतावाळो (न सिञ्जा) थाय नहीं, आ वचनवडे रागनी त्याग कळो. तेना उपलक्षणी द्वेषनो पण त्याग जाणनो, एटले के रागद्वेष रहितपणे आहार करे, ए तात्पर्य समजवो. ११.

रसनी गृद्धि रहित साधु ज करे ते कहे छे—

पंताणि चैव सेविञ्जा, सीत्रपिंडं पुराणकुम्भासं । अटु बुक्कंस पुल्लंगं वा, जत्रणट्टाए निसेव्वंए मंथु ॥१२॥

अर्थ—(जवणट्टाए) शरीरना निर्वाहने माटे (पंताणि चैव) प्रांत एटले नीरस एवा आहारने ज (सेविञ्जा) सेवे-जमे. केवो नीरस ? ते कहे छे—(सीत्रपिंडं) शीत एटले ठंडो पिंड एटले आहार सेवे. शीत एवो शाल्यादिक आहार पण सरस ज होय छे, तेथी कहे छे के-(पुराणकुम्भासं) पुराण एटले घणा वर्षना जना कुल्माष एटले अडदने तथा उपलक्षणी पुराण एवा मग विगेरे पण सेवे-साय. (अटु) अथवा (बुक्कंस) मग विगेरेना कुराका (पुल्लंगं वा) तथा चाल चणा विगेरेने तथा (मंथु) बोर विगेरेना चूर्णेने (निसेव्वंए) सेवे-खाय, अर्ही “ शरीरना निर्वाहने माटे ” एम कहेवार्थी ए जणव्युं छे के—जो एवा मांतप्रांत आहारगडे शरीरनो निर्वाह थाय तो तेमो ज आहार लेवो, परंतु जो तेवा आहारथी वायु विगेरेनो प्रकोप थवाने लीधे निर्वाह न थतो होय तो गच्छमां रहेला साधुए सरस आहार पण लेवो. परंतु गच्छथी

अर्थ—(जगनिस्सिंह) जगत्ने एटले लोकने आश्रीने रहेला (तसनामेहि) त्रस नामकर्मना उदयवाळा द्वीन्द्रियादिक (थावेरहि च) अने स्यावर एटले श्रुधिव्यादिक एकेंद्रिय (भूएहि) प्राणीओने विषे (मणसा) मनवडे (वयसा) वचनवडे (कायसा चेष) अने कायावडे (तेसि) ते प्राणीओने विषे (दड) हिंसारूप दडने (नो आरमे) आरंभे नही-करे नही. कहु छे के—

“सव्वे वि दुक्खभीरु, सव्वे वि सुहाभिलासिणो सत्ता । सव्वे वि जीवणपिआ, सव्वे मरणाओ वीहति ॥”

“सर्व प्राणीओ दुःखना भीरु होय छे, सर्व कोइ पण सुखना अभिलाषी होय छे, सर्वने पोतालु जीवित प्रिय होय छे अने सर्व जीवो मरणथी वीहे छे.”

आ प्रमाणे जाणी कोइ पण जीवनी हिंसा करवी नही १०.

आ रीते मूळगुण कखा, हवे उचगुण कहेवाना छे, तेमां पण एण्णासमिति सुल्य छे, तेथी प्रथम तेने ज कहे छे.—
सुद्धेसणाओ नच्चा ण, तंत्य ठंविज भिंक्खू अण्णाण ।

जायाए धासमेसिंजा, रंसगिद्धे नं सिंआ भिक्खाए ॥ ११ ॥

अर्थ—(भिक्खू) साधु (सुद्धेसणाओ) शुद्ध एटले निर्दोष एवी उवुगम उत्पादनादिक एषणाने (नच्चा ण) जाणीने (तत्य) ते निर्दोष एण्णाने विषे (अण्णाण) आत्माने (ठविज) स्थापन करे, अर्थात् अनेपणीयनो त्याग

अर्थ—(पाणवहं) प्राणवधने तथा उपलक्षण्यथी मृपाभापादिकने (अणुजाणे) अनुमोदना करतो सतो पण मनुष्य (कथाइ) कदापि (सब्वदुक्खाणं) शरीर अने मन संबंधी सर्व दुःखो थकी (न हु) नथी ज (मुचिज) मूकातो. अर्थात् हिंसादिक जाते करवाथी अथवा बीजा पासे कराववाथी तो शानो ज मूकाय, अनुमोदना मात्र करे तो पण मूकातो नथी. (एवं) ए प्रमाणे (आरिएहिं) तीर्थकरादिक आर्योए (अक्खायं) कछुं छे, के (जेहिं) जे आर्योए (इमो) आ (साहुधम्मो) अहिंसादिक साधुधर्म (पणत्तो) प्ररूप्यो छे-कहो छे. ८.

साधुधर्मने ज कहे छे.—

पाणे अ नाइवाइजा, से समिएत्ति बुच्चई ताई । तओ से पावयं कम्मं, निजाइ उदगं व थंलाओ ॥९॥

अर्थ—जे मनुष्य (पाणे अ) प्राणेनो (नाइवाइजा) अतिपात एटले विनाश न करे, (से) ते (ताई) प्राणेनो त्रायी-रक्षण करनार (समिएत्ति) समितिवाळो छे एम (बुच्चई) कहेवाय छे, (से) त्वारपणी (तओ) ते थकी एटले ते समितिवाळा थकी (पावयं) पाप एटले अशुभ (कम्मं) कर्म (निजाइ) जतुं रहे छे-नाश पावे छे, कोनी जेम ? (थलाओ) स्थळथकी एटले उंचा पृथ्वीना प्रदेशथकी (उदगं व) जेम पाणी जतुं रहे छे-ठळी जाय छे तेम. ९.

प्राणेनो विनाश न करवो एम जे कछुं, ते ज स्पष्ट रीते कहे छे.—

जगंनिस्सिएहिं भूएहिं, तैसनामेहिं थावरोहिं च । नो तेसिमारंभे दंडं, मणसा वयसा कायसा चेंव ॥१०॥

अर्थ—(सु) अने (समणा) साधुओं छीए एम (वयमाणा) बोलता (एगे) केटलाएक अन्यतीर्थीओ (मिआ) मृगनी जेवा विवेक रहित तथा (मदा) मद एटले मिथ्यात्वरूपी महा रोगे करीने व्याकुळ तथा (बाला) अज्ञानी छे, तेओ (पाविआहिं) पापवाळी-एटले पापना हेतुरूप (दिट्टीहिं) दृष्टिवडे (पाणवह) प्राणीना वघने-सेथी यता पापने (अपाणता) नहीं जाणता सता (निरस्य) नरकर्मा (गच्छति) जाय छे अर्थात् ' बोण प्राणी कहेवाय ? तेना प्राण कया ? अने तेनो वध केनी रीते थाय ? ' ए विगेरे पण जाणता नथी तो मृयाभापादिकनी तेने खबर ज क्यांथी होय ? आवा साधुवेपथारी नरकमा ज जाय छे, तेओ ससारने तरी शकता नथी कह्यु छे के—

“ चर्मवन्कलचीराणि, कूर्चमुण्डशिखाजटा । न व्यपोहन्ति पापानि, शोधकौ तु दयादमौ ॥ ”

“ मृगचर्म, वल्कल (छालना वस्त्र) अने चीर एटले जीर्ण वस्त्र धारण करवाथी तथा दाढी राखवाथी, मुडन कराववाथी, शिखा राखवाथी के जटा धारण करवाथी ते कांह पापने दूर करी शकता नथी, परंतु दया एटले अहिंसा अने दम एटले इन्द्रियोनु दमन, ए ज आत्माने शुद्ध-पाप रहित करनार छे ” ७

ए ज कारण माटे कहे छे के—

“ नं तु पाणवह अणुजाणे, मुञ्चिज्ज कंयाइ संबट्टुस्वाण ।

“ एव आरिएहिं अस्वाय, जेहि इमो साहुधम्मो पाणत्तो ॥ ८ ॥

दुःपरिचया इमे कामा, नो सुजहा अधीरपुरिसेहि ।

अह संति सुव्वया साहु, जे तरंति अंतरं वणिआ वौ ॥ ६ ॥

अर्थ—(इमे) आ प्रत्यक्ष देसता (कामा) शब्दादिक कामो-विषयो (दुपरिचया) महा कष्ट करीने त्याग करी शकाय तेवा छे, तेथी ते (अधीरपुरिसेहि) अधीर एटले सच्च रहित पुरुपोए (नो सुजहा) सुखे तजी शकाय तेवा नथी अर्थात् धीर पुरुपोथी ज तजी शकाय तेवा छे, ते ज कहे छे.—(अह) तथा केटलाएक (सुव्वया) निष्कलंक व्रतनाला (साहु) साधुओ (संति) छे, के (जे) जेओ (अंतरं) तरी न शकाय तेवा भवने (तरंति) तरी जाय छे, कोनी जेम ? (वणिआ वा) वणिक्कनी जेम. अर्थात् जेम वणिक्कजनो न तरी शकाय एवा समुद्रने वहाण विगेरेवडे तरे छे तेम साधुओ पण निष्कलंक व्रतवडे संसारने तरे छे, कंसु छे के—

“ विषयगणः कापुरुषं, करोति वशवर्तिनं न सत्पुरुषम् । यथाति मशरुमेन हि, लूतातन्तुर्न मातङ्गम् ॥ ”

“ शब्दादिक विषयोनो समूह अधीर पुरुषोने ज वश करे छे, पण सत्पुरुषोने वश करी शकतो नथी. जेमके करोलीयानी जाळ मच्छरने ज चांधी शके छे पण हाथीने चांधी शकती नथी. ६.

शुं सर्व साधुओ संसारने तरे छे ? ते उपर कहे छे.—

संमणा सुं पणे वयमाणा, पांणवहं मिआ अयाणंता । संदा निरयं गच्छंति, बाला पाविआहि दिंडीहि । ७।

साधु (न निर्याई) लेपातो नथी एटले ते विपयोमा आसक्त धतो नथी ४

ए रीते परिग्रहनो त्याग करवामा गुण क्हो हवे तेथी व्यतिरेकमां एटले परिग्रहनो त्याग न करवामां दोष कहे छे.

भोगामिसदोसविसन्ने, हिअनिस्सेअसबुद्धिविवज्जत्थे* ।

बोले अ मदिए मूढे, वंज्झई मच्छिआ वं खेळम्मि ॥ ५ ॥

अर्थ—(भोगामिसदोसविसने) भोग एटले विपय, ते रूपी आभिप एटले माम, ते ज आत्माने दूषित करनार होवाथी दोपरूप छे, तेने विपे विपण एटले विविध प्रकारे मग्न-आसक्त धयेलो, तथा (हिअनिस्सेअसबुद्धिविवज्जत्थे) हितकारक जे मोक्ष ते मेळववानी बुद्धि जेनी विपर्यस्त एटले निपरीत धइ गइ छे एवो, तथा (मदिए) मद एटले धर्मक्रिया करवामां आळसु, तथा (मूढे) मूढ एटले जेनु चित्त मोहवडे आकुळव्याकुळ छे एवो (बोले अ) अज्ञानी माणस (खेळम्मि) खेळ एटले श्लेष्मने विपे (मच्छिआ व) माखीनी जेम (वंज्झई) वधाय छे जेम माखी खेळनी गयथी खेचाने तेमां मग्न थवाथी त्यां तेनी धूळ विंगेरे वडे चोंटी जाय छे-वधाय छे, तेम जीव यण विपयमा मग्न थवाथी ज्ञानगरणीयादिक कर्मवडे वधाय छे. ५

थहीं कोइ शक्ता करे के-जो विपयो कर्मवधना हेतु छे तो सर्व जीवो तेनो त्याग केम करता नथी ? आ शकानो उत्तर आपे छे —

* ' विपचत्थे ' इति प्रत्यतराम

छे मोहनीय कर्म जेनुं एवा (शुणिवरो) कपिल नामना मुनिवर (सव्वजीवाणं) सर्व जीवोना (हिअनिस्सेअसाए) हित एटले आत्माने हितकारक एवा निश्रेयस एटले मोचने माटे तथा (तेसिं) ते चोरोना (विमोक्खणट्टाए) विशेषे करीने मोचने माटे (भासई) कहे छे. अहीं ते वखतनी अपेक्षाए करीने कहे छे एम वर्तमान कालनो निर्देश कर्यो छे अर्थात् कहेता हवा एम जाणतुं. अहीं प्रथम सर्व जीवोना हितकारक मोचने माटे एवं कहीने पछी ते चोरोना मोचने माटे एम फरीथी कहुं तेनुं कारण ए के ते भगवाने चोरोनेज उदेशीने कहुं तेथी ते चोरोनुं प्रधानपणुं जणावुं छे. ३.

भगवाने जे कहुं ते ज वताये छे.—

सव्वं गंधं कलहं च, विप्पजहे तहाविहं भिक्खू ।

सव्वेसु कामजाएसु, पासमाणो नं लिप्पइ ताई ॥ ४ ॥

अर्थ—(भिक्खू) साधु (तहाविहं) तथाप्रकारना कर्मबंधना हेतुरूप (सव्वं) धनादिक बाह्य अने भित्थात्वादिक आभ्यंतर एम सर्व प्रकारना (गंधं) परिग्रहने तथा (कलहं च) कलहना हेतुरूप क्रोधने तथा च शब्दथी मान, माया अने लोभने (विप्पजहे) त्याग करे. अहीं आभ्यंतर परिग्रहमां क्रोधादिकनो समावेश थाय छे तो पण तेनी बहु दुटता जणाववा माटे तेनुं जूडुं ग्रहण कर्युं छे. तथा (सव्वेसु) सर्व (कामजाएसु) शब्दादिक विषयोना समूहने विषे अत्यंत दोष-दुष्टपणुं छे एम (पासमाणो) जोतो एटले जाणतो एवो (ताई) त्राथी एटले दुर्गतिथकी आत्मानुं रक्षण करना

आ प्रमाणे ऋषिल भगवान धुवा बोल्या त्यारे ताळीओ वगाडता चोरो पण तेन धुवा बोल्या फरीधी भगवान बीनी धुवा बोल्या —

विजहित्तु पुव्वंसजोग, न सिणेह कहिचि कुव्विंजा ।

असिणेहं सिणेहकरेहि, दोसपओसेहि मुच्चप भिंसु ॥ २ ॥

अर्थ—(भिंसु) साधु जे ते (पुव्वसजोग) पूर्वना सयोगेने एटले माता पितादि स्वप्नो तथा उपलचणयी घन भिगेरे पूर्ण परिप्यना सघने (विजहित्तु) तनीने (कहिचि) बाह्य के अभ्यतर कांइपण परिग्रहने विपे (सिणेह) स्नेहने (न कुव्विजा) करे नहीं तथा (सिणेहकरेहि) स्नेहने करनारा स्त्री पुत्रादिकने विपे पण (असिणेह) स्नेह रहित थयैला एसा साधु (दोसपओसेहि) दोष एटले मननो सताप विगेरे अने प्रदेाप एटले परलोकमां नरकादिकना दुःखो एवा दोषप्रदोपयी (मुच्चप) मूकाप छ २

फरीधी भगवान जे कहेता हथा ते कहे छे,—

तो पाणदसणसमगो, हिअनिस्सेअसाए सव्वजीवाण ।

तेसिं विमोखणट्टाप, भासई मुणिंवरो विगयमोहो ॥ ३ ॥

अर्थ—(तो) त्यारपछी (पाणदसणसमगो) केवलज्ञान अने केवलदर्शनमडे युक्त तथा (विगयमोहो) चीण थयु

पोताना नायक बळभद्र पासे लह गया. चोरना नायके विचारुं के—“ आ साधु पासे क्रीडा करावीए. ” एम विचारी तेणे मुनिने कहुं के—“ हे साधु ! तमे नृत्य करो. ” मुनि बोल्या के—“ बाद्य विना नृत्य शी रीते थाय ? ” त्यारे ते चोरो हाथनी ताळीओ वगाडवा लाग्या. अने कपिल मुनि—“ अधुवे असासयम्मि० ” विगेरे धुवा बोलवा लाग्या. तेमां पहली धुवा सांभळीनेज केटलाक चोरो प्रतिबोध पाम्या, केटलाक वीजी धुवा सांभळी प्रतिबोध पाम्या, केटलाक वीजी धुवाए प्रतिबोध पाम्या, ए रीते सर्व चोरोने प्रतिबोध पमाडी कपिलमुनिए सर्वने दीचा आपी. पछी चिरकाळ सुधी पृथ्वीपर विहार करी अनुक्रमे कपिलमुनि मोचे गया. कपिलमुनिए जे धुवा गाइ ते धुवा शास्त्ररूप थइ तेनुं आ अध्ययन वनुं छे, तेथी ते धुवारूप सूत्रने ज हवे कहे छे.—

अधुवे असासयम्मि, संसारम्मि दुक्खपउराए । किं नाम होज्जं तं कम्मयं, जेणांहं दुग्गंइं नं गच्छेज्जा । १ ।

अर्थ—(अधुवे) अधुव एटले स्थिरता रहित, तथा (असासयम्मि) अशाश्वत एटले कालधी पण अनित्य, तथा (दुक्खपउराए) शारीरिक अने मानसिक प्रचुर दुःखवाळा (संसारम्मि) आ संसारने विषे (किं नाम) कयुं (तं) ते (कम्मयं) कर्म एटले अनुष्ठान (होज्ज) होय अथवा छे के (जेण अहं) जे अनुष्ठानवडे हुं (दुग्गंइं) दुर्गति प्रत्ये (न गच्छेज्जा) न जाउं ? अहीं भगवान कपिल केवळीने संशय अने दुर्गतिमां जवानो अभाव छे तो पण जे आ प्रमाणे कहुं ते चोरोने प्रतिबोध करवानी अपेक्षाए कहुं छे. ?.

में मेलनी नहीं, परंतु मोट्ट व्यसन (कष्ट) उपार्जन करुं, माताना अने गुरुना वचननो में लोप कर्यो अने हुळाचारनो त्याग करी विषयमा लुब्ध थयो ते में अयोग्य कृत्य करुं छे तेथी हवे विषनी जेवा विषम परिणामवाळा विषयोथी सरुं ”
आ रीते विचार करता सेगनी श्रेणिपर चढवाथी कपिलने जातिस्मरण ज्ञान थयु तरतज ते स्वयबुद्ध कपिले पोताना मस्तकनो पचमुष्टि लोच कर्यो अने देवताए आपेलो साधुवेष धारण कर्यो ए रीते चारित्र ग्रहण करी ते कपिल मुनि राजा पासे आव्या राणाए तेने पूछ्यु के—“ तमे शो विचार कर्यो ? ” कपिल मुनिए पोते करेला मनोरथनी श्रेणि राजा पासे निवेदन करी अने छेऍटे कछु के—“ नेम जेम लाभ मळे छे तेम तेम लोभ वृद्धि पासे छे वे मासा सुवर्णनु कार्य हतु ते कोटि द्रव्यथी पण समाप्त थयु नहीं ” ते सामळी राणाए प्रसन्न थइने कछु—“ आ त्रत मूकी दो, हु तमने, कोटि द्रव्य आपु, तमे इच्छित मोग भोगवो ” मुनि बोल्या—“ मारे नि स्पृहीने एवा असार द्रव्यनी काड पण जरूर नथी हु सर्वथा परिग्रह रहित थयो छु हे राजा ! तमने मारो धर्मलाम हो ” आ प्रमाणे कहीने त्याथी नीकळी गया पछी पृथ्वीपर विहार करी उग्र तपस्यानु आचरण करी छ महिने कपिल मुनि केवलवान पाभ्या

आ अवसरे राजगृह नगरना मार्गमां अडार योजनना विस्तारवाळी एक भयकर अटवी हती तेमा पाचसो चोरो रहेता हता, तेमनो नायक बळभद्र नामे हतो ते पाचसो चोरो प्रतिबोधने योग्य छे एम ज्ञानथी जाणो कपिल मुनि ते अटवीमां गया तेमने आगता जोइ दृवपर चडेला एक चोरे बीजा चोरोने कछु के—“ कोइ साधु आ तरफ आवे छे ” ते सामळी “ अमारी अवगणना करीने आ साधु अहीं आवे छे ” एम घारी क्रोध पाभेला ते चोरो कपिल मुनिने बांधी

प्रथम आशीर्वाद आपे तेने ते श्रेष्ठ बे मासा सुवर्ण आपे छे. तेथी तमे प्रभाते पहेला जइने तेने आशीर्वाद आपजो एटले तमने बे मासा सुवर्ण मळशे. ” ते सांभळी कपिल अर्धी रात्रे उठी उत्सुकताने लीधे सौथी प्रथम जवानी इच्छाथी चाल्यो. मार्गमां नगरना आरचके तेने चोरनी शंकाथी पकडीने वांधी लीथो. आरचक प्रभाते तेने राजा पासे लइ गयो. राजाए तेने पूछ्छुं के--“ तुं कोण छे ? अने अर्धी रात्रिए शा माटे नीकळ्यो हतो ? ” कपिले पोतानो सर्व वृत्तांत सत्य रीते राजा पासे कळो. तेना सत्यपणाथी प्रसन्न थइ राजाए तेने कळुं के--“ तारी जेटली इच्छा होय तेटलुं माग, हुं तेने आप्पाश. ” त्यारे कपिल बोळ्यो के--“ हुं विचारीने पछी मागीश. ” राजाए कळुं--“ विचार करवा माटे आ अशोक नामना उद्यानमां जा. ”

कपिल उद्यानमां जइ विचारवा लाग्यो के--“ जो हुं बे मासा ज सुवर्ण मागीश तो तेटला द्रव्यथी मात्र मारी प्रियाने एक साडीज थइ शके, पण अलंकारादिक कांइ थाय नहीं. तेथी हुं राजा पासे हजार मागुं. तेटला द्रव्यथी पण चाहन विगेरे सामग्री थइ शके नहीं, तेथी लक्ष मागुं. तेटलाथी पण पुत्रना विवाहादिक कार्य थइ शके नहीं. तो शुं हुं कोटि मागुं ? ” आवो विचार करतां तेने एकदम वैराग्य उत्पन्न थयो. तेथी ते विचारवा लाग्यो के--“ हुं मात्र बे मासा सुवर्णने माटे नीकळ्यो हतो ते अत्यारे राजा मने इच्छित द्रव्य आपवानुं कहे छे तेथी लक्ष अने कोटि द्रव्यथी पण मने वृत्ति थती नथी. थोडो पण लोभ होय तो ते लाभनी आशाथी अत्यंत वृद्धि पांमे छे. माटे संतोष रूपी सुखनो नाश करनार ते लोभनेज एटले तृष्णनेज धिक्कार छे. मातानी आज्ञाथी अहीं परदेशमां हुं विद्या मेळववा आव्यो छुं, ते पण

कोइ पण मणवशे नहीं तेथी तु आवस्ति नगरीमां जा. त्यां तारा पिताना मित्र इद्रदत्त नामना आक्षण रहे छे, ते तने मणवशे " ते सांभळी कपिल मातानी रजा लइ आवस्ति नगरीमां इद्रदत्तनी पासे गयो

इद्रदत्ते तेने पूछयुं के— " तु कोण छे ? अने क्याथी आव्यो छे ? " त्यारे कपिले तेने पोतानो सर्व वृत्तांत कस्यो, ते सांभळी तेने पोताना मित्रनो पुत्र जाणी घणी प्रीतिपूर्वक ते मणववा लाग्या. परतु पोताने घेर तेने हमेशा भोजन करावे एवी तेनी शक्ति नहोती तेथी इद्रदत्ते तेज नगरीमां रहेंनारा शालिभद्र नामना शंठ पासे जइ तेनी पासे याचना करी के— " तमे आ ब्राह्मणपुत्रने हमेशां भोजन आपो तो ते तमारी कृपाथी निश्चितपणे शाखनो अभ्यास करे " ते सांभळी शेठे तेने भोजन कराववानु कचूल कर्युं पछी ते कपिल हमेशां शालिभद्रने घेर भोजन करी इद्रदत्त गुरु पासे शाखनो अभ्यास करवा लाग्यो वंटलेक काळं शालिभद्रने घेर कपिलने जमाडनारी एक दासी हवी तेनी साथे कपिलने दैवयोगे प्रीति थइ अनुक्रमे तेनी साथे क्रीडा करतां ते दासी गर्भवती थइ, त्यारे तेणीए कपिलने कहु के— " हु तमारी पत्नी थइ छु अने मारा उदरमां तमाराथी गर्भ उत्पन्न थयो छे, माटे तमे मारु भरण पोपण करो " ते सांभळी कपिल मनमां अत्यंत खेद पाग्यो अत्यंत चिंताने लीधे तेने रात्रे निद्रा पण आवी नहीं. फरीथी दासीए तेने कहु के— " हे स्वामी ! तमे खेद करशो नहीं हु तमने एक उपाय बचावु ते सांभळो आ नगरमां एक धन नामना शंठ छ तेने जे प्रातःकाळे

१ अत्यंत खेद—दासीओनो उत्सव होवाथी ते दासीए कपिल पामे पुष्पनी माळा विगरे सामग्री माटे धननी मागणी करी विगरे हथिकत रखे छे

॥ अथ कापिलीयाख्यमष्टममध्ययनम् ॥ ८ ॥

सातमा अध्ययनमां रमशुद्धिनो त्याग करवानुं कथुं. तेनो त्याग निलोभिनि यइ शके छे, तेथी आ आठमा अध्ययनमां निलोभपणुं बतावे छे. तेमां कपिलमुनिनुं चरित्र होवाथी आ कापिलीय नामनुं अध्ययन कहेवाय छे. आ अध्ययननी प्रस्तावना माटे प्रथम कपिलमुनिनुं चरित्र कहे छे—

कपिल मुनिनी कथा.

कौशांथी नगरीमां जितशत्रु राजा राज्य करतो हतो. ते नगरीमां काश्यप नामे ब्राह्मण रहेतो हतो. ते चौद विद्यानो पारगामी हतो तथा नगरवासी लोको अने राजा पण तेने वणुं मानता हता. राजाए तेने मोटी आजीविका करी आपी हती. ते काश्यपने यशा नामनी पत्नी हती. तेमने कपिल नामे पुत्र थयो. ते पुत्र वाळक हतो तेदलामां तेनो पिता काश्यप मरण पाग्यो. तेनुं स्थान राजाए बीजा विद्वान ब्राह्मणने आपुं. ते ब्राह्मण हमेशां अश्वपर आरूढ थइ तथा माथे छत्र धारण करी राजसभामां जतो हतो. एकदा तेने जतो जोइ यशा अत्यंत रोगा लागी. ते जोइ कपिले तेने पूछुं के—“ हे माता ! तेमे केम रुखो छो ? ” ते बोली के—“ हे वत्स ! प्रथम तारा पिता आथी समृद्धिचडे राजसभामां जता हता. तेना मरण पछी तुं अविद्वान होवाथी तारा पितानुं स्थान आ ब्राह्मणने मळ्युं छे ते जोइ मने रडुं आवे छे. ” ते सांभळी कपिल बोल्थो के—“ त्यारे हूं पण विद्या भणुं. ” यशाए कथुं—“ हे वत्स ! आ ब्राह्मणना भयथी तेने आ नगरमां

तेषां क्रीने शु कारु ? ते कहे छे—

तुलिआ ए बालभाव, अबाल चैव पडिण् ।

चड्ङण बालभाव, अबाल सेवण् मुणी ॥ ३० ॥ ति वेमि ॥

अर्थ—(एव) आ प्रमाणे (पडिण्) पडित एटले तत्त्वने जाणनार एवो (मुणी) साधु (बालभाव) बालपणानी (अबाल च) तथा अबालपणानी (तुलिआ य) तुलना करीने (बालभाव) बालपणानी (चड्ङण) त्याग करी (अबाल) अयाद्यपणानु (सेवण्) सेवन करे. (ति वेमि) ए प्रमाणे हु कहु छु एम सुधर्मास्वामी जसूरामीने कहे छे ३०

इति सप्तममध्ययन समाप्तम् ॥ ७ ॥



यश एटले पराक्रमथी थयेली प्रासिद्धि तथा (वखो) वर्ण एटले गांभीर्यादिक गुणथी उत्पन्न थयेली श्लाघा तथा (आउं) दीर्घ आयुष्य तथा (सुहं) सुख एटले इच्छित विषयोनी प्राप्ति, आटली बाबतो (जत्थ) जे (मणुस्सेसु) मनुष्योने विषे प्राप्त थाय छे, (तत्थ) त्यां (भुजो) फरीथी (से) ते (उववज्जइ) उत्पन्न थाय छे, २७.

आ प्रमाणे जे मनुष्य कामथी निवृत्ति पाम्यो न होय तेनो आत्मारथ नाश पामे छे तेथी ते बाल छे-मूर्ख छे अने जे कामथी निवृत्त थयो होय ते पंडित छे एम कहुं. हवे त्रण सूत्रोवडे ते बाल अने पंडिततुं स्वरूप बताववा पूर्वक उपदेश आपे छे.-

बालस्स पैस्स बालत्तं, अहम्मं पंडिवज्जिआ । चिच्चा धम्मं अहम्मिड्ढे, नरएसुं उंववज्जइ ॥ २८ ॥
धीरस्स पस्स धीरत्तं, संवधम्मणुवत्तिणो । चिच्चा अर्धम्मं धम्मिड्ढे, देवेसुं उववज्जइ ॥ २९ ॥

अर्थ—हे शिष्य ! तुं (बालस्स) मूर्खतुं (बालत्तं) मूर्खपणुं (पस्स) जो के (अहमिड्ढे) ते अधर्मिष्ठ मनुष्य (अहम्मं) अधर्माने (पंडिवज्जिआ) अंगीकार करीने तथा (धम्मं) धर्मनो (चिच्चा) त्याग करीने (नरएसु) नरकने विषे (उववज्जइ) उत्पन्न थाय छे. २८. तथा (संवधम्मणुवत्तिणो) सर्व चांत्यादिक धर्मने अनुसरनारा (धीरस्स) धीरना. एटले पंडितना (धीरत्तं) धीरपणाने (पस्स) तुं जो. के (धम्मिड्ढे) ते धर्मिष्ठ (अर्धम्मं) अधर्मानो (चिच्चा) त्याग करीने (देवेसु) देवोने विषे (उववज्जइ) उत्पन्न थाय छे. २९.

जे कारण माटे (नेआउअ) न्याय युक्त एवा (मग्ग) रत्नत्रय रूप श्रुक्तिमार्गने (सोधा) सांभळीने अर्थात् अग्गीकार करीने ते मनुष्य (भुज्जो) धारवार (परिभस्तइ) अष्ट थाय छे, कामभोगयी निवृत्ति पाम्या छता पण भारेकर्मी होवायी पाछो अष्ट थाय छे अने जेअोए जिनघर्ये अग्गीकार कर्यो न होय अथवा जेअोए साभळ्यो पण न होय तेअो तो कामभोगयी निवृत्ति पामे नहीं तेमां शु आश्चर्य? २५

जे मनुष्य कामभोगयी निवृत्ति पाम्यो होय तेने प्राप्त थता गुण कहे छे,—

इंह कामनिअट्टस्स, अत्तट्ठे नावरज्झइ । पूइदेहनिरोहेण, भवे देवि ति मे सुअ ॥ २६ ॥

अर्थ—(इह) आ नरभवने विषे (कामनिअट्टस्स) कामभोगयी निवृत्ति पामेला मनुष्यनो (अत्तट्ठे) स्मर्गादिक आत्मार्थ (नावरज्झइ) नाश पामतो नथी कारणके ते लघुकर्मी होवायी (पूइदेहनिरोहेण) पूति एटले दुर्गंधी देह एटले शरीर अर्थात् दुर्गंधी एवु औदारिक शरीर तेना निरोध एटले नाशवडे (देवि) देवरूप (भवे) थाय छे अथवा उपलच खथी सिद्ध पण थाय छे (ति) ए प्रमाणे (मे) में (सुअ) सामळ्यु छे २६

जे देवपणु पामे छे ते त्थारपथी जे पामे छे ते कहे छे—

इही जुंई जसो वसो, आंड सुहंमणुत्तर । भुंजो जत्थ मणुस्सेसु, तेत्थ से' उंववज्जइ ॥ २७ ॥

अर्थ—(अणुत्तर) सर्वोत्कृष्ट एवी (इही) सुवर्णादिक श्रद्धि तथा (जुई) धृति एटले शरीरनी कति तथा (जसो)

थयेलाना रचणरूपी जेमने (न संविदे) जाणतो नथी ? एटले के योगचेम नहीं जाणवातुं कारण कामभोगनी आसक्ति ज छे. वकी धर्मना प्रभावथी ज देवताना भोगो उत्पन्न थाय छे. तेनी पासे आ मनुष्यना भोगो अत्यंत अल्प ज छे. तेथी करीने भोगना अर्थोए पण मोटा देवताह भोगो प्राप्त करवा माटे मनुष्यना भोगनो त्याग करी धर्मने विषे ज यत्न करवो योग्य छे. २४.

आ प्रमाणे कुल पांच दृष्टांतो कथा. तेमां प्रमथ घेताना दृष्टांतवडे कामभोग परिणामे दुःखदायक छे एम वतावुं, दुःखदायक छतां पण जो कदाच ते तुच्छ-अल्प न होय तो तेनो त्याग करी शकतो नथी. तेथी काकिणी अने आम्रफळना दृष्टांतवडे ते कामोतुं तुच्छपणुं वतावुं, तुच्छने पण लाभ अने हानिरूप व्यवहारना ज्ञानवडे आय व्ययनी तुलना करवामां निपुण होय ते ज तजी शके छे. तेथी करीने वणिकना वेपारतुं दृष्टांत कहुं, तथा आय अने व्ययनी तुलना केवी रीते करवी ? तेने माटे समुद्रतुं दृष्टांत आवुं. ते दृष्टांतमां देवना कामभोगो समुद्रना जळ जेटला कला, तेथी तेतुं उपार्जन करवुं ए ज मोटो लाभ अने तेतुं उपार्जन न करवुं ए ज मोटो व्यय छे एम तत्त्वथी देखाडुं. हवे जे मनुष्य कामभोगथी निवृत्ति पाम्यो न होय ते योगचेमने पण जाणी शकतो नथी, तेथी ते संबधी दोष वतावे छे.—

ईह कामानिअट्टस्स, अत्तट्ठे अवरज्झंइ । सोच्चा नेआउअं मंगं, जं भुज्जो परिभस्संइ ॥ २५ ॥

अर्थ—(इह) आ मनुष्य भव अथवा जिनधर्म प्राप्त थया छतां (कामानिअट्टस्स) कामभोगथी निवृत्ति नहीं पा-
मैला एवा मनुष्यनो (अत्तट्ठे) आत्मार्थ एटले स्वर्गादिक लाभ (अवरज्झइ) अपराध पासे छे एटले नाश पासे छे. (जं)

कपायादिकचढे हारी जाउ छु एम केम न जाये ? जाये ज अने जाथीने जे प्रकारे न हारे ते प्रकारे यत्न करे २२.

हवे समुद्रनु दष्टात कहे छे —

जेहा कुसगगे उदग, समुद्रेण सम मिणे । एव माणुस्सगा कामा, देवकामाणमतिंए ॥ २३ ॥

अर्थ—(नहा) जेम (कुसगगे) कुशना अग्रभागपर रहेला (उदग) जळना विंदुने (समुद्रेण सम) समुद्रना जळनी साथे (मिणे) माप करे एटले के कोइ मूखे माणस डामना अग्रभागमा रहे तेटला जळविंदुने लई समुद्रनु जळ पण आटलु ज छे एम कहे, (एव) एज रीते (माणुस्सगा कामा) मनुष्य सवधी कामभोगो (देवकामाण अतिए) देवभोगोनी पासे तेटला प्रमाणनाळा छे कदी कोइ अज्ञानी माणस चक्रवर्ती आदिकना कामभोगोने देवभोगोनी जेवा माने, तो पण जळविंदु अने समुद्र जेटलु मनुष्यना कामभोग अने देवना कामभोग एचे आतरु छे. २३

आ ज अर्थने समाप्त करता सता उपदेश आपे छे —

कुसगगमिन्ता इमे कामा, सनिरुद्धम्मि आउए । कस्स हेउ पुराकाउ, जोगमखेम नं "सविदे ॥२४॥

अर्थ—(सनिरुद्धम्मि) सम्यक् प्रकारे निरुद्ध एटले अति अल्प एवा (आउए) आ मनुष्य सवधी आयुष्यने विपे (इमे कामा) आ मनुष्य सवधी कामभोगो (कुसगगमिन्ता) कुशना अग्रभागपर रहेला विंदुमात्र ज छे तो पण मनुष्य (कस्स हेउ) कया हेतुने (पुराकाउ) आगळ करीने एटले आथीने (जोगमखेम) अप्राप्तनी प्राप्तिलूप योगेने अने प्राप्त

जेसिं तु विठेला सिवखा, मूलिअं ते अइत्थिआ । सीलवंता संविसेसा, अंदिणा "जति देवयं" ॥२१॥

अर्थ—(तु) परंतु (जेसिं) जेअने (विठला) विठ्ठल एटले निःशकित्तादिक दर्शनाचारे करीने विस्तारवाळी (सिवखा) ग्रहण अने आसेवनारूप शिवा होय छे, (ते) तेअो (मूलिअं) मूळ धनरूप मनुष्यपणाने (अइत्थिआ) ओळंगीने (सीलवंता) शीलवंत एटले अचिरत सम्यग्दृष्टिनी अपेचाए सदाचारवंत, विरताविरतनी अपेचाए अणुत्रतवाळा अने विरतनी अपेचाए महाव्रतादिवाळा, तथा (सविसेसा) उत्तरोत्तर विशेष गुणने अंगीकार करनारा होय छे, तेथी करीने त (अदीणा) परलोकमां अमारुं शुं थयो ? एवी दीनता रहित सता (देवयं) देवलोकमां (जति) जाय छे. अही आ काळनी अपेचाए देवलोकमां जाय छे एम कहुं छे, परंतु विशेष प्रकारनुं संघयण विगेरे सामग्री होय तो मोक्षे पण जाय छे. २१.

आ ज अर्थने समाप्त करवापूर्वक उपदेश आपे छे.—

'एवमर्दीणवं भिवंखुं, आगारि च विआणिआ । कंहं नु जिच्चमेळियखं, जिच्चमाणो नं' संविदे ॥२२॥

अर्थ—(एवं) एज रीते लाभ मेळवनार अने (अदीणवं) दीनता रहित एवा (भिवंखुं) साधुने (च) अने (आगारि) गृहस्थीने (विआणिआ) जाणीने (कंहं नु) केवी रीते (एलियखं) आवा प्रकारना देवत्वादिक लाभने (जिच्चं) हारी जाय ? तथा (जिच्चमाणो) हाततो थको (न संविदे) केम न जाणे ? हुं आ देवत्वादिक लाभने विपय-

विचार करिने (जे) जेओ मध्यस्थ वर्तन राखे छे तेओ (माणुस) मनुष्य सत्रधी (जोखि इति) योनिने पामे छे, (ते) तेओ (मूलिच्य) मूळ धनने (पवेसति) पामे छे-साचवी राखे छे एम समजनु अर्थात् तेओ सुडीने साचवी राखनार वाणिक जेवा छे ? ६

श्री रीते तेओ मनुष्य योनिने पामे छे ? ते कहे छे —

वेमायाहि सिक्खाहि, जे नरा गिहिसुब्बया। उर्विति माणुसं जोणि, कम्मसच्चा हु पाणिणो ॥२०॥

अर्थ—(जे) जे (नरा) मनुष्यो (वेमायाहि) विविध प्रकारनी एटले प्रकृतिभद्रकत्वादिक (सिक्खाहि) शिखावटे करीने (गिहिसुब्बया) गृहस्थी छतां सारा व्रतवाळा-सारा आचरणवाळा होय छे एटले स्वभावधी ज भद्रकपणु, मिनीतपणु, दयाळुपणु अने ईर्ष्या रहितपणु विगरे सत्पुरपना व्रतने धारण करनारा होय छे, तेओ (माणुस) मनुष्य सचधी (जोखि) योनिने (उर्विति) पामे छे (हु) कारण के (पाणिणो) प्राणीओ (कम्मसच्चा) सत्य कर्मवाळा होय छे अर्थात् जेवु कर्म करे तेवी गतिने पामे छे आवा जीवो भद्रकत्वादिक गुणरूपी व्रतने ज धारण करनारा होय छे, परतु आगममां कहेला समकित, अणुव्रत के महाव्रतने धारण करनारा होता नथी, कारण के आगमोक्त व्रतने धारण करनारा तो देवगतिने पामे छे २०

हवे सुडी वधानारनो उपनय बतावे छे —

गयो छे. अहीं लोलता शब्दे करीने नरकनुं कारण वताव्युं छे अने शठ शब्दे करीने तिर्यचगतिनुं कारण वताव्युं छे. ते विषे कहुं छे के—“ महा आरंभवडे, महा परिग्रहवडे, मांस भक्षणवडे अने पंचेंद्रियना वधवडे जीवो नरकनुं आयुष्य बांधे छे. ” तेमज—“ गूढ हृदयवाळो, शठ अने शल्य सहित एवो जीव तिर्यचनुं आयुष्य बांधे छे. १७.

फरीथी मुडीना विनाशने ज स्पष्ट करे छे.—

तत्रो जिष् सइं होइ, दुविहं दुग्गइं गर्ह । दुल्लहा तस्स उम्मंग्गा, अद्धाए सुचिरादवि ॥ १८ ॥

अर्थ—(तत्रो) त्यारपछी (जिष्) देवगति अने मनुष्यगतिने हारी गयेलो ते मूर्ख (सइं) सदा (दुविहं) नरक अने तिर्यच ए वे प्रकारनी (दुग्गइं) दुर्गतिये (गर्ह) पापेलो एवो ज (होइ) होय छे. कारणके (तस्स) ते मूर्खने (सुचिरादवि) घणो एवो पण (अद्धाए) काल गये सते (उम्मंग्गा) नरक अने तिर्यचगतिथी नीकळुं (दुल्लहा) दुर्लभ छे. आ बहोळताने आश्री कहुं छे. अन्यथा केटलाक जीवो तेमांथी एकज भवे नीकळीने मोक्षे पण जइ शके छे. १८.

आ प्रमाणे मुडीने हारी जनारनो उपनय वताव्यो. हवे मुडीने साचवी राखनारनो उपनय वतावे छे.—

एवं जिअं सपेहाए, तुलिआ बालं च पंडिअं । मूलिअं ते पवेसंति, माणुसं जोणिमिति जे ॥ १९ ॥

अर्थ—(एवं) आ प्रकारे (जिअं) देवपणुं अने मनुष्यपणुं हारी गयेला मूढने (सपेहाए) जोइने एटले तेनो सारी रीते विचार करीने, तथा (बालं च) मूर्खनी अने (पंडिअं) पंडितनी (तुलिआ) तुलना करीने एटले तेमना गुणदोषनो

माणुसत्त भवे मूल, लाभो देवेगई भवे । मूलच्छेएण जीवाण, नरगतिरिस्सत्तण धुव ॥ १६ ॥

अर्थ—(माणुसत्त) मनुष्यपणु (मूल) मूळ मुडी रूप (मवे) छे, तथा (लाभो) लाभनी जेनी (देवगई) देवगति (मवे) होय छे—प्राप्त थाय छे तथा (मूलच्छेएण) मुडीनो नाश थावा वडे (जीवाण) जीवोने (नरगति रिस्सत्तण) नारकीपणु अने तिर्यचपणु (धुव) निधे प्राप्त थाय छे जेमके त्रण प्रकारना ससारी जीवो छे तेमां कोइ एक जीव मार्दव, आर्जव विगेरे गुणधान अने माघारण थारम परिग्रहवाळो होय ते मध्यम परिधामे मरीने मुडीनु रचण करनार वणिकनी नेम करीपी पण हनार रूपीया जेवु मनुष्यपणुज पामे छे, बीजो मुडीने वधारनार वणिकनी जेम मम्यवत्त्व अने चारित्रने धारण करी सराग सयमनु पालन करी लाभ मेळवनार वणिकनी नेम देवगतिने पामे छे, अने त्रीजो मुडीना नाश करनार वणिकनी नेम हिंसा, मृषावाद विगेरे सावध योगवडे युक्त होय ते नरकगति अने तिर्यगतिने पामे छे १६

मुडीना विनाशने ज स्पष्ट रीते कहे छे —

दुहंओ गंइ वालस्स, आवंइवहमूलिआ । देवंत्त माणुंसत्त च, ज जिंए लोलंया सटे ॥ १७ ॥

अर्थ—(वालस्स) मूर्खनी (आवंइवहमूलिआ) आपति अने वध एटले ताडनादिक छे मूळ जेवु एवी (दुहओ) नरक अने तिर्यच ए वे प्रकारनी (गइ) गति थाय छे (ज) जे कारण माटे (लोलया) मांसादिकना लपटपणाए करीने (जिंए) जीवापेलो (सटे) शठ एवो ते मूर्ख (देवत्त) देवपणु (च) अने (माणुसत्त) मनुष्यपणु ए वे गतिने हारी

माटे तेमने हजार हजार रुपया आपीने कछु के—“आ मुडी लहने तमारे जूदा जूदा देशमां जंबुं. त्यां वेपार करी धन उपार्जन करीने अमुक वखते पाछुं घेर आवबुं. ” पितानी आज्ञा थवाथी तेओ ते प्रमाणे मुडी लहने जूदा जूदा देशमां गया. त्यां जड एके विचार कर्यो के—“पिताए परीचा करवा माटे अमने मोकल्या छे तेथी मारे सारी रीते वेपारमां धन उपार्जन करी पिताने प्रसन्न करवा. ” एम विचारी तेणे जरु जेटलो उदरनिर्वाहमां खर्च करी वेपारमां वधारे प्रयत्न करी घणुं धन उपार्जन कर्युं. बीजाए विचार्यु के—“ मारा पिता पासे घणुं धन छे. तेथी मारे शामाटे अधिक उपार्जन करबुं जोइए ? परंतु कांइ पण उपार्जन नहीं करुं तो आ हजार रुपया थोडी मुदतमां खुटी जशे. तेथी मारे मुडी अनामत राखीने—जेटलो लाभ थाय तेटलो खर्च करवो योग्य छे. ” एम विचारी तेणे मोटो वेपार नहीं करतां साधारण वेपार करवा मांड्यो. तेमां जे लाभ थवा लाग्यो ते सर्व भोजन, वस्त्र, गंध, माल्य अने आभूषणोमां खर्चवा लाग्यो. मुडी कायम राखी. बीजाए विचार्यु के—“अमारे घेर अगणित द्रव्य छे, छतां अमारा वृद्ध थयेला पिताए अमने फोगट परदेशमां मोकल्या छे. तेथी क्लेश करनारा वेपारने कर्या विना आ धनथी ज मारे निर्वाह करी सुखेथी दिवसो निर्गमन करवा योग्य छे. ” एम विचारी तेणे द्यूत, वेश्या, मदिरा, गंध अने माल्य विगेरे कामभोगमां ज द्रव्यनो व्यय करी थोडा दिवसमां ज मुडी गुमावी दीधी. त्यारपछी अवाधि पूर्ण थये ते त्रणे भाइओ घेर आव्या. तेमां पहेलाने श्रेष्ठीए प्रसन्न थइ सर्व धननो स्वामी कर्यो, बीजाने घरना व्यापारमां नीम्यो अने बीजाने घरमांथी काढी मूक्यो, तेथी ते अति दुःखी थयो. इति त्रण वणिकपुत्रनुं दृष्टांत.

आ दृष्टांत प्रमाणे धर्मने विषे पण जाणबुं. ते आ प्रमाणे.—

अने राज्य जेवा छे तेथी जेम द्रमक अने राजा काकिणी अने आअफळने मांट थदने हजार रुपीया अने राज्यने हारी गया तेम आ दुर्बुद्धिवाळा प्राणीओ मनुष्य सत्रवी अल्प आयुष्य अने काममोगने मांट देवतानु आयुष्य अने तेना काममोगने हारी जाय छे १३ हवे व्यवहारानु उदाहरण कहे छे.—

जहां य त्तिण्ण वणिआ, मूल धित्तूण निर्गया । एगोऽत्थ लहंए लाम, एंगो मूलेण आंगिओ ॥१४॥
एंगो मूल पि हारित्ता, आंगओ तंतथ वणिओ । वंचहारे उंवमा एसा, एव धम्मसे विआणह ॥१५॥

अर्थ—(जहा य) वकी जेम (तिण्ण) त्रण (वणिआ) वणिको (मूल) मूल मुडीने (धिचूण) ग्रहण करी (निर्गया) घरथी बहार नीवठ्या अने इच्छित स्थाने वेपार करवा गया (अत्थ) तेमा (एगो) एक वणिक (लाम) लाभने (लहए) मेळवे छे अर्थात् विशेष लाम मेळवीने घरे आवे छे अने (एगो) बीजो वणिक कांडपण मेळव्या विना (मूलेण) मूल मुडीवडे ज पाछो (आंगओ) आत्रे छे अने (तत्थ) ते त्रणमाथी (एगो) एक एटले बीजो (वणिओ) वणिक (मूल पि) मूल मुडीने पण (हारित्ता) हारीने एटले गुमावीने (आंगओ) पाछो आवे छे (वंचहारे) व्यापारने विपे (एसा) आ (उवमा) उपमा कही छे (एव) ए ज प्रमाणे (धम्मसे) धर्मने विपे पण (विआणह) तमे जाणो १४-१५

त्रण वणिकपुत्रोनी कथा

कोइ नगरमा महा धनवान एक श्रेष्ठी हुलां तेने त्रण पुत्रो हुता तेथो युवावस्थाने पाम्या त्यारे श्रेष्ठीए परीक्षा करवा

अर्थ—(पराणवत्त्रो) प्रज्ञावान एटले ज्ञान अने क्रियावाळानी (जा सा) जे ते प्रसिद्ध एवी (अणुगवासानउआ) अनेक नयुत वर्षोनी (ठिई) स्थिति छे. एटले ज्ञान-क्रियावाळो मरीने स्वर्गमां जइ अनेक नयुत वर्षोनुं आयुष्य अने पुष्कळ कामो भोगवे छे. (जाणि) के जे दिव्य आयुष्य अने कामभोगनां नयुतोने (दुग्मेहा) मनुष्य भवना विषयमां आसक्त थयेला दुष्टमतिवाळा प्राणीओ (जणे वाससयाउए) सो वर्षथी पण ओछा आयुष्यमां (जीअंति) हारी जाय छे. कदाच मोडुं आयुष्य होय तो प्रमादथी एकवार हारी गयेला विषयादिकने फरीवार मेळवी शकाय छे; परंतु हाल श्री महावीर स्वामीना तीर्थमां तो सो वर्षथी पण ओछुं आयुष्य होवाथी कामभोग ने भव हारी ज जाय छे.

अहीं नयुतनी संख्या आ प्रमाणे छे.—चोराशी लाख वर्षनुं एक पूर्वांग थाय छे, तेने चोराशी लाखे गुणवाथी एक पूर्व थाय छे, तेने चोराशी लाखे गुणवाथी एक नयुतांग थाय छे अने चोराशी लाख नयुतांगनुं एक नयुत थाय छे. आवा अनेक नयुतनी स्थिति देवलोकमां छे अर्थात् पल्योपम अने सागरोपमनुं आयुष्य देवलोकमां छे. आ गाथानो समुदाय अर्थ आ प्रमाणे छे—गुरु महाराज शिष्येने कहे छे के ज्ञानक्रियावाळा मुनिने देवलोकनी स्थिति अने उत्कृष्ट कामभोगो प्राप्त थाय छे, ए वात जिनागमनी श्रद्धावाळा आपणे सर्वे जाणीएज छीए, परंतु दुर्बुद्धिवाळा प्राणीओ आ अल्प आयुष्यवाळा मनुष्यभवमां तुच्छ कामभोगने विषे लुब्ध थइ धर्म नहीं करवाने लीधे ते देवलोकना आयुष्यने तथा तेना कामभोगने हारी जाय छे. अहीं दृष्टांत अने दार्ष्टान्तिकनी योजना आ प्रमाणे करवी. मनुष्यनुं आयुष्य अने कामभोग अति अल्प होवाथी काकिणी अने आम्रफळ जेवा छे, तथा देवलोकनुं आयुष्य अने कामभोग घणा मोटा होवाथी हजार रूपीया

आ अपथ्य आम्रफळनी साहू तमारे जोडु पण योग्य नथी. स्त्रीना स्पर्शनी जेम आ फळना स्पर्शथी तमारा मननी स्थिरता रही शकरो नहीं अने स्थिरता नहीं रहेवाथी तेने स्वार्ता ग्राणनो नाश थशे तेथी क्रियाकना फळनी जेम आ फळो तमारे तजवा योग्य छे." आ प्रमाणे मत्रीए घथी रीते समजान्या छतां "आटला वधा वरत पछी हवे आ फळो खावामां शो दोष छे?" एम विचारी राचाए ते फळो खाधां. तरत ज तेने ते फळ खावाथी असाध्य व्याधि थयो, अने थोडा समयमां ज ते राचा ते व्याधिथी निनाश पास्यो इति आम्रफळ दटांत.

आ प्रमाणे वे दटांतो कही दाटांनिक कहे छे—

एव माणुस्सगा कामा, देवंकामाणमतिए । सहंस्सगुणिआ भुजो, आउ कामा यं दिविंआ ॥१२॥

अर्थ—(देवकामाण अतिए) देवना कामोनी पासे (माणुस्सगा कामा) मनुष्यमवमां रहेला कामो (एव) ए प्रमाणे छे एटले काकिणी अने आम्रफळनी तुल्य छे (य) तथा (कामा) मनुष्यना कामभोगेथी (दिविंआ) दिव्य कामभोगो (भुजो) वारवार भोगवाय तेवा (सहंस्सगुणिआ) हजारगुणा छे तेमज (आउ) देवतु आयुष्य पण मनुष्यना आयुष्य करता हजारोगणु मोडु होय छे १२.

मनुष्यना कामो काकिणी अने आम्रफळनी जेवा छे ते ज कहे छे—

अणेगवासानउआ, जांसा पणंणवओ ठिंई । जांणि जीअति दुम्मेहा, ऊणे वांससयाउए ॥ १३ ॥

मूढताने अत्यंत निंदतो पोताने घेर आव्यो, अने थोडाने माटे घणुं खोइ वेठो एम विचारी ते चिरकाळ सुधी दुःखी रह्यो.

इति काकिणी दृष्टांत.

अथ आम्र दृष्टांत.—

कोइ राजाने आम्रफळ खावापर घणी रुचि हती. तेथी तेणे घणूं आम्रफळो खाधां, तेनाथी तेने अजीर्ण थणुं अने तेथी विद्वचिकानो व्याधि थयो. वैद्योए विविध प्रकारना उपायो करी तेने निरोगी कर्यो. पछी वैद्योए राजाने कणुं के—
 “अत्यारे तो कोइपण उपायथी अमे तमारो व्याधि दूर कर्यो छे, परंतु हवे पछी जो तमे आम्रफळ खाशो तो फरीथी ते ज व्याधि असाध्य थरो, अने तेथी तमारं मृत्यु थरो.” ते सांभळी राजाए विचार कर्यो के—“हुं रसलंपट होवाथी ज्यांसुधी आम्रफळ जोइश त्यांसुधी तेनो त्याग करी शकीश नहीं.” एम विचारी तेणे पोताना देशमां जेटला आम्रवृक्षो हता, ते सर्वने छेदी नंखाव्या. त्यारपछी एकदा ते राजाने कोइ वे अश्वो भेट मोकळ्या. तेनापर राजा तथा मंत्री आरूढ थह क्रीडा करवा नगर बहार गया. त्यां ते अश्वोनो वंग जोवा माटे तेनी लगाम खेंची एटले ते विपरीत शीखवेला अश्वो राजाने तथा मंत्रीने तेना देशसुं उलंघन करी एक मोटा अरण्यमां लह गया. छेवटे थाकीने राजाए तथा मंत्रीए हाथमांथी लगाम मूकी दीथी एटले तेज ठेकारो ते अश्वो उभा रहा. पछी राजा तथा मंत्री अश्वपरथी उतरी फरता फरता कोइ वनमां गया. त्यां मंत्रीए ना कह्या छतां राजा एक आम्रवृक्षनी नीचे वेठो. त्यां पाकीने पडी गयेलं आम्रफळो हाथमां लह राजा तेने सुंधवा लाग्यो. ते जोइ मंत्रीए तेने कणुं के—“हे स्वामी ! अपथ्यनो आहार करवाथी प्राणी विनाश पामे छे, तेथी

(हारए) गुमावे (ट) तथा (राया) कोइ राजा (अपत्य) अपप्य एवा (भंगग) आअफळने (मुबा) साइने
 (रज) राज्यने (हारए) गुमावे छे ? ?

काकिणी हटात--

कोइ एक गरीब माणसे परदेशमा मभी मभीने अनेक उपायोवडे एक हजार रुपैया उपार्जन कर्यो ते रुपैयानी वासळी केडे बांधी ते पोताना घर तरफ चान्यो मार्गमां रावा माटे एक रुपैयानी तेणे एयी काकिणीओ लीधी तेमांथी इमेयां अक्की काकिणी ते चापस्तो हतो घणे दिवसे पोताना गामथी योडे दूर आब्यो, तेवामां ते ज्यां भोजन करवा वेठां हतो ते ठेकाणे एक छेन्ली बाकी रहेली काकिणी भूली गयो. पछी त्याथी आगळ चालतां ते केटलेक दूर गयो त्यारे तेने भूली गयेली ते काकिणी याद आयी तेथी तेणे विचार कर्यो के--“ एक बाकी रहेली काकिणी हु भोजनने ठेकाणे भूली गयो अने हवे श्रीने दिवसे तो हु घेर पहोचवानो छु, तो आयती काले भोजनने माटे मारे एरु काकिणी जोइए तेने मांटे आसो रुपीओ वटावयो जोइयो, ते करतां पाछो वळीने ते विसरी गयेली काकिणी लइ थापु तो ठीक ” एम विचारी ते रुपीयानीं वामळीने त्याज कोइ ठेकाणे गोपवी ते पाछो वळ्यो ते वासळी गोपवतां तेने कोइ माणसे दुरयी जोयो हतो, तेथी ते दूर गयो त्यारे तेणे आवीने तत्काळ ते वासळी काढी लीधी अने नाशी गयो पेलो गरीब माास भोजनने स्वाने आयी जुए छे तो ते काकिणी पण कोइए लीधेली होवाथी त्यां नथी तेथी ते निराश यह पाछो वासळीने म्याने आय्यो. त्यां वासळी पण नहीं जोवाथी ते अत्यत दु.खी ययो पछी ते मूढ निर्धन थवाथी पोतानी

पामेला अने भारेकमीं थयेला मने धिक्कार छे. हवे मारी शी गति थशे ?" इत्यादिक विलाप करी खेद पासे छे. केमके नास्तिकने पण प्राये करीने मरण वखते शोक थवानो संभव छे. कोनी जेम ? ते कहे छे—(अएव्व) जेम घेदो (आग-याएसे) परुणो आवे सते शोक करे छे तेम. ८-६.

आ प्रमाणे आ भव संबंधी दुःख कहीने हवे परभव संबंधी दुःख कहे छे.—

तओ आउपरिवखीणे, चुआ देहा विहिसगा । आसुरीअं दिसं बाला, गच्छंति अवसा तमं ॥१०॥
 अर्थ—(तओ) त्वापछी (विहिसगा) विविध प्रकारे हिंसा करनारा (बाला) मूढ एवा ते मनुष्यो (आउपरिवखीणे) आयुष्य चीण थये सते (देहा) देहथी (चुआ) चव्या थका-चवीने (अवसा) परार्थनि एवा सता (तमं) निरंतर अंधकारवडे युक्त एवी (आसुरीअं) रौद्र कर्म करनारा असुर संबंधी (दिसं) भावदिशाप्रत्ये एटले नरकप्रत्ये (गच्छंति) जाय छे. १०.

हवे काकिणीनुं अने आत्रनुं दृष्टांत कहे छे.—

जहा कागिणिए हेउं, सैहस्सं हारए नरो । अपत्थं अबंगं भुञ्जा, राया रज्जं तु हारए ॥ ११ ॥
 अर्थ—(जहा) जेम (नरो) कोइ माणस (कागिणिए हेउं) एक काकिणीने कारणे (सहस्सं) हजार रुपीयाने

१ रुपीयानो पंशीमो भाग काकिणी कहेवाय छे.

पीडा प्राणीमानु दमन करनार, (अ) तथा (अयकरुकरमोई) चक्राना करुंर शन्दवाद्या पक्रावेला मांसने खानार, तथा करीने व (तुदिसे) माटा पेटाळो धयेलो अने (त्रियशोदिए) पूष्ट रुधिरवाळो ययेलो एरो ते भूट (नए) नरकने शिरे एटने नरक गवधी (आउअ) आयुष्यने (रूप) इच्छे छे अर्थात् वे रडे नररुनु आयुष्य यथाय तेवा कर्म करे छे कोनी नेम ? ते करे छे — (नदाणसं र एनए) नेम इष्टपुष्ट धयेलो घेटो परुणाने इच्छे छे तेम ५ ६-७

इं अानोक मवधी रुपने पे गायाउडे करे छे —

आसण संयण जाण, त्रित्त कामे अ मुञ्जिआ । दुस्साहड धंण हिंया, बंधु सचिणिआ रंय ॥ ८ ॥
तओ कम्मगुरु जतु, पंचुप्पन्नपरायणे । अप्व आगयाएसे, मरणतम्मि सोअंडे ॥ ९ ॥

अर्थ—(आसण) आनन, (तयण) शयन, (जाण) यान एटले गहन, (विच) द्रव्य (अ) अने (कामे) शब्दादिक कामोन (मुञ्जिआ) भोगरीने, तथा (दुस्साहड) दुःखे करीने मेळयी शक्याय तेजा (धण) धनने (हिंया) तनीने एटने पूतादिकमां तेनो व्यय करीने तथा (गट्ट) गट्ट (रय) रजने एटले आठ प्रकारना कर्मने (सचिणिआ) मचय एटले उपानन करीने (तओ) त्यासपथी (कम्मगुरु) कर्मउडे भारे धयेलो अने (पंचुप्पन्नपरायणे) प्रत्यघ भोगाता विषयगुणमां अ तत्पर अथवा प्रत्यघ देखाय छे तेटलो अ लोक छे ते शिमाय बीजु स्वर्ग के नरक विगेरे कांइ नथी एवुं माननारो (जतु) प्राणी (मरणतम्मि) मरण नजीरु थारे मते (सोअइ) शोक करे छे एटले के “ विषयमां मोह

परुषानी इच्छा करे छे (एवं) एज प्रकारे (यह्मिन्हे) अति अघर्मी एवो (बाले) बालक एटले मूढ (नरथाउअं) नर-
कना आयुष्यने (ईहइ) इच्छे छे. ४ (अहीं वास्तविक रीते ते इच्छता नथी पण तेनी अज्ञान दशाने लइने परिणाम ते
आवे छे तेथी इच्छे छे एम समजनुं.)

कहेला ज अर्थने त्रण गाथावडे विस्तारथी कहे छे.—

हिंसे बाले मुसावाई, अध्याणम्मि विलोवण् । अन्नऽदत्तहरे तेणे, माई कन्नुहरे संबो ॥ ५ ॥
इत्थीविसयगिधे अँ, महारंभपरिगहे । मुंजमाणे सुरं मंसं, परिवूढे परंदमे ॥ ६ ॥

अयककरभोई अँ, तुंदिल्ले चिअँलोहिए । आउअं नरएँ कँत्रे जहाँएसं व एलए ॥ २७ ॥

अर्थ—(हिंसे) प्राणीनी हिंसा करनार, (बाले) अज्ञानी, (मुसावाई) मृपावादी, (अद्व्याणम्मि विलोवण्)
मार्गमां जनार लोकोने लुटनार, (अन्नऽदत्तहरे) बीजाए नहीं आपेला एटले अदत्तने हरण करनार—ग्रहण करनार,
(तेणे) गाम नगरादिकमां चोरी करनार, (माई) मायात्री एटले बीजाने ठगवाना चित्तवाळो, (कन्नुहरे) कोना द्रव्यनुं
हरण करं ? एवा अयवसागवाळो, (सढो) शठ एटले वक्र आचारवाळो, (अ) तथा (इत्थीविसयगिद्धे) स्त्रीमां अने
रूपादिक विषयोमां शृद्धिवाळो, (महारंभपरिगहे) घणा जीवोनुं मर्दन थाय तेवा महा आरंभवाळो अने घन घान्यादिकना
पुष्कळ परिग्रहवाळो, (सुरं मंसं गुंजमाणे) मदिरा अने मांसने खानार, (परिवूढे) हृष्टपुष्ट थयेलो, तेथी करीने (परंदमे)

लोकको पालन पोषण करे छे, व्रीही खवरायें छे अने पुत्रनी जेम विविध अलकारो वडे शयगारे छे अने मने तो मद माग्ग-
पयाने लीधे सुकु घास पण पूरतु मळतु नथी, निर्मळ पाणी पण पीवा मळतु नथी, तेमच मने कोइ पाळतु पण नथी ” ते
सामळी माता बोली के-“ हे वत्स ! ए तेना मरणना चिहो छे जेम मरवानी तैयारीवाळाने जे जे खावा पीवानी इच्छा
घाय ते ते पथ्य के अपथ्य मर्व आपवामा आवे छे, तेम अने पण आपवामा आवे छे ज्यारे कोइ परुणो आवशे अने तेने
मारशे त्यारे तेने तेनी छात्री थश ” त्यापछी केटलेक दिवसे तेने घेर कोइ परुणो आवयो ते वखते ते घरघणीए ते घटाने
मासी नारयो. ते नोइ ते वाछरडो मय पाम्यो तेथी तेणे खावा पीवानो त्याग कर्था ते जाणी तेनी माताए तेने कहु के-
“ हे वत्स ! तु केम मय पामे छे ? में तेने पहिला कहु हतु के आ मरवावाळानो चिन्ह छे, ते तेने सामरतु नथी ? जेने
व्रीहि सपडावी लालन पालन करवामा आवे छे, तेज मराय छे तेने सुकु घास ज मात्र खवराव्यु छे, तेथी तारे काइ पण
मय राखवो नहीं, तेने काइ मारशे नहीं ” आ प्रमाणे माताना वचन सामळी ते वाछरडो स्वस्थ गयो, अने खावा पीवा
लाग्यो एज प्रमाण जे माखस पोतानी इच्छा प्रमाणे विविध प्रकारना रसना स्वादमा लपट थाय छे ते नरकतु आयुष्य
बांधे छे, अने पछी अति दुःख भोगवे छे इति उरण दथांत

आ प्रमाणे दथांत वही हवे ते दथातनो ज अनुवाद करी दार्शनिकने धिपे तेनी योजना करे छे-घटावे छे —
जंहा खलु से उरंभे, आपसाए समीहिए । एव वाले अहम्मिटे ईहई नरयाउअ ॥ ४ ॥

अर्थ— (जहा) जेम (खलु) निशे (से) ते (उरंभे) घटो (आपसाए) परुणाने माटे (समीहिए) इच्छयो सतो

अर्थ—(तस्यो) तयारपछी तेवा सोराकधी (पुढे) पुष्ट थपेलो, (परिवृढे) युद्धादिकामां समर्थ, (जायमेए) वृद्धि पाम्यो छे मेद जेवो एवो, (महोदरे) मोटा उदरवाळो अने (पीणिए) अगसरे इष्ट भोजन आपी वृप्त करेलो एवो (मे) ते घेटो (विलले) विशाळ (देहे) देह थये मते (आएसं) प्राघूर्णकने (परिकंपए) इच्छे छे. अर्थात् ते प्राघूर्णकने योग्य थाय छे. २.

तयारपछी—

जाव नै एइ आएसे, ताव जीवइ से दुही । अह पैत्तम्मि आएसे, सीसं छित्तूण भुज्जइ ॥ ३ ॥

अर्थ—(जाव) ज्यांसुधी (आएसे) प्राघूर्णक (न एइ) आण्यो नथी, (ताव) त्यांसुधी (से) ते घेटो (दुही) दुःखी थयो सतो एटले दुःसे करीने (जीवइ) जीवे छे. (अह) पछी (आएसं) प्राघूर्णक (पत्तम्मि) आवे सते (सीसं) ते घेटातुं मस्तक (छित्तूण) छेदीने (भुज्जइ) प्राघूर्णक महित ते घरधणी तेने खाइ जाय छे. ३.

अहीं ते घेटानी कथा नीचे प्रमाणे छे.—

कोइ गाममां एरु गृहस्थे मेमानेने निमित्ते एक घेटातुं बच्चुं, पाळ्युं हतुं. ते गृहस्थ ते घेटाने उचम खावा पीवानुं आपी तेतुं लालन पालन करतो हतो. ते जोइ तेना घरनी गाथनो वाअरडो मनमां अलि खेद पाम्यो. तेथी ते गायने धावतो नहोतो. तेने तेनी माता गाये नहीं धाववानुं कारण पूछ्युं. त्यारे ते बोल्यो के—“ हे माता ! आ घेटातुं घरना सर्व

अथ औरभ्रीय नामनु सातमु अध्ययन ७

छटा अध्ययनमा निर्ग्रथनु स्वरूप कथु ते निर्ग्रथपणु रसगृद्धिनो त्याग करवाथी ज थइ शके छे ते रमगृद्धिनो त्याग तेना दोप जाणवाथी थइ शके छ, अने ते दोपो दृष्टांतथी बराबर जाणी सकाय छे, तेथी रसगृद्धिना दोप देखाडवा माटे उरअ आदिक पाच दृष्टांतो आपे छे ते आ प्रमाणे—उरअ १, कागणी २, आत्रफळ ३, ब्यवहार-चेपार ४ अने समुद्र ५. तेमां प्रथम उरअनु दृष्टांत कहे छे—

'जहाऽऽस संसुद्धिस्त, कोइ पोसिज एलय । ओअण जवस दिज्जा, पोसेज्जावि सयगणे ॥ १ ॥

अर्थ—(जहा) जेम (कोइ) कोइ निर्दय मनुष्य (आएस) जेना आनवाथी परिवारना लोको विविध कार्यमां नोडाय ते आदेश एटले परुणो, तेने (समुद्धिस्त) उद्देशीने एटले परुणो आवशे त्यारे आ घटो सावा-सवराववाना काममां आवशे एम धारीने (एनय) एक घेटानु (पोसिज) पोपण करे तथा (ओअण) पोताने खातां वधेला ओदन विगरे अने (जवस) मग, अडद विगरे (दिज्जा) तेने आये ए रीते (सयगणे) पोताने घेर राखी वेडु (पोसेज्जावि) पोपण करे. अहाँ फरीथी पोपण करवानु लरयु ते तेनो आदर जणववा माटे लरयु छे ?

आ प्रमाणे पोपण करवाथी ते घटो केयो थाय छे ? ते कहे छे—

तंतओ 'से पुंठे परिनुंढे, जायमेए महोदरे । पीणिण मिंडले 'दहे, आएस परिकल्प ॥ २ ॥

दंसणधरे) एकी वखते वन्नेनो साथे उपयोग नहीं छतां पण लब्धिपणए करीने एक साथे ज सर्वोत्कृष्ट एवा ज्ञान अने दर्शनने धारण करनारा, प्रथम ज्ञान अने दर्शनना वे विशेषणो जूदा जूदा आप्या छे, ते वडे ज्ञान अने दर्शननो उपयोग भिन्न भिन्न काले थाय छे एम वताव्युं छे, तेवी ज रीते ते वन्नेनी लब्धि-प्राप्ति पण भिन्न भिन्न काले थती ह्यो एवी प्रांति कदाच कोइने थाय, ते न थवा माटे आ ' अनुत्तर ज्ञानदर्शनने धारण करनारा ' एवुं विशेषण वन्नेनी लब्धिने एक काल जणाववा माटे आप्युं छे. तेथी पुनरुक्ति दोप समजवो नहीं. तथा (अरहा) अर्हन् एटले इंद्रादिकनी पूजाने लायक एवा, तथा (णायपुत्ते) ज्ञात एटले सिद्धार्थ नामना उदार चत्रिय, तेमना पुत्र, तथा (भयवं) अष्ट महाप्रातिहार्यादिक अतिशयोवडे युक्त तथा (वेसालिए) विशाल एटले शिष्यो अथवा यश विगेरे गुणो विशाल छे जेना, अथवा विशाला एटले विशाला, तेना पुत्र, तथा (विआहिए) सुर, असुर अने मनुष्यनी पर्यदामां धर्मनी व्याख्या करनारा श्रीमहावीरस्वामीए आ प्रमाणे कहुं छे, (ति वेमि) एम हे जंबू ! हुं तने कहुं छुं. ए रीते सुधर्मास्वामी जंबूस्वामीने कहेता ह्या.

इति पठ अध्ययन ६.



शुनि अपेक्षा एटले अभिलाषा रहितपणे शी रीते विचरे ? ते कहे छे,—

एतणांसमिओ लज्जू, गमि आणिअओ चरे । अप्पमत्तो पमत्तेहि, पिंडवाय गेवेसए ॥ १७ ॥

अर्थ—तथा (एतयासमिओ) एण्यासमितिना उपयोगमां तत्पर अने (लज्जू) लजावान एटले समयवाळो साधु (गामे) गाम नगरादिकने विपे (अण्णिअओ) नित्यवास रहित (चरे) विचरे तथा (अप्पमत्तो) प्रमाद रहित एवो साधु (पमत्तेहि) विपयादिकनी सेवामां आसक्त होवार्थी प्रमत्त एटले गृहस्थीओ, तेमनी पासेथी निर्दोष (पिंडवाय) भिदानी (गवेसए) गवेपणा करे एटले ग्रहण करे १७

आ प्रमाणे समयनी प्रपल्लणा करवावडे निग्रथनु जे स्वरूप कछु, ते पौतानी-मारी मतिकल्पनाथी कछु नथी, ते उपर सुधर्मास्वामी जवूस्वामीने आ प्रमाणे कहे छे—

एव से उदाहु अणुत्तरनाणी अणुत्तरदत्ती अणुत्तरनाणदसणधरे अरहा णायपुत्ते भयव
वेसालिए विआहिए ति वेमि ॥ १८ ॥

अर्थ—(एव) आ उपर कह्या प्रमाणे (से) ते महावीरस्वामी (उदाहु) कहेता हवा ते महावीरस्वामी केवा छे ? तेना विशेषणो आपे छे—(अणुत्तरनाणी) सर्वोत्कृष्ट ज्ञानवाळा, तथा (अणुत्तरदत्ती) सर्वोत्कृष्ट दर्शनवाळा, सामान्य रीते वस्तुनु ग्रहण काहु ते दर्शन अने विशेषे करीने वस्तुनु ग्रहण ते ज्ञान कहेवाय छे तथा (अणुत्तरनाण

अर्थ—(कालकंठी) क्रिया अनुष्ठानना अमसरनो जाण साधु (कम्पुणो हेउं) ज्ञानावरणादिक कर्मना हेतु जे भि-
 थ्यात्व, अविरति, कपाय विगेरे तेने (विगिंच) विनेचन करीने एटले आत्माथकी जूदा करीने (परिव्वए)
 संयम मार्गमां विचरे. तथा ते साधु (पिंडस्स) आहारना अने (पाणस्स) पाणीना (मायं) प्रमाणने एटले जेटला आहार
 पाणीथी संयमनो निर्वाह थाय तेटला प्रमाणने जाणीने (कडं) गृहस्थीए पोताने माटे करेला एवा आहारपाणीने (लध्धूण)
 पामीने-मेळवीने (भक्खए) भक्षण करे-वापरे. १५.

मुनिने भक्षण करवाथी कांइ वध्धुं होय तो ते बीजे दिवसे खावा माटे राखी शकाय नहीं ? ते विचे कहे छे.--

संनिहिं च नै कुव्विज्जा, लेवमायाइ संजए । पक्खी पत्तं समादाय, निरत्रिंख्लो परिंव्वए ॥ १६ ॥

अर्थ—(च) तथा (संजए) साधु (लेवमायाइ) लेपनी मात्राए करीने एटले लेपना लेशवडे करीने पण
 (संनिहिं) संनिधि एटले जे वडे आत्मा दुर्गतिये विचे स्थापन कराय तेवा घी गोल विगेरे पदार्थोना संचयने (न कुव्विज्जा)
 करे नहीं. जेटलावडे पात्र लीपाय तेटलुं पण घृत गुडादिक राखी मूखुं नहीं, तो पछी वधारे राखतुं नहीं तेमां तो शुं
 कहेतुं ? अहीं कोइ शंका करे के—“ त्यारे शुं पात्रादिक उपकरणनो संचय पण न करवो ? ” ते उपर कहे छे—(पक्खी)
 पक्कीनी जेम (पत्तं) पात्र तथा उपलक्षणथी बीजां उपकरणो (समादाय) ग्रहण करीने (निरत्रिंख्लो) अभिलाषा
 रहित एवो सतो (परिव्वए) संयममार्गमां विचरे. जेम पक्की आहार करीने पढने एटले मात्र पांखोने ज ग्रहण करीने
 उडी जाय छे तेम मुनि पोतानी पासेना उपगरणादिक पोते ज उपाडीने विहार करे. १६.

तेम (परिष्वए) समय मार्गमा विचरे अढार भावदिशाओ आ प्रमाणे छे —“ पृथ्वीकाय१, अप्काय२, तेनस्काय३, चायुकाय४, मूल५, स्कध६, अप्रयीन७, पर्वयीन८, द्वीद्रिय९, त्रीद्रिय१०, चतुरिद्रिय११, पंचेद्रिय तिर्यच१२, नारकी१३, देव१४, समूर्द्धिम पंचेद्रिय१५, कर्मभूमिना मनुष्य१६, अकर्मभूमिना मनुष्य१७ अने अतरद्वीपना मनुष्य१८ आ अढार प्रकृतना जीवो भावदिशा कहेवाय छे १३

इवे केवी रीते विचरतु ? ते कहे छे —

बंधिआ उंडुमादाय, नाँवकले कयाइ वि । पुँवकम्मस्वयट्टाए, इम देह संसुद्धरे ॥ १४ ॥

अर्थ—(बहिआ) सत्तारयी बहार रहेला (उट्टु) अने सर्वथी उचे रहेला मोचने (आदाय) ग्रहण करीने एटले “मारे आ मोचने माटे यत्न करवो छे ” एम नियय करीने (कयाइवि) कदाचित पण (न अवकले) विषयनो अभिलाप न करे अही फोइने शका थाय के—“ आ शरीरज अभिलापनु कारण छे, माटे तेनु धारण करतु ए पण अयोग्य छे ” ते उपर कहे छे —(पुब्बकम्मखयट्टाए) पूर्वे करेला कर्मनो चय करवा माटे (इम) आ देहनु (संसुद्धरे) उचित आहारादिवहे पालन करतु योग्य छे, एटले अभिलापा रहितपणे शरीरनु पालन करतु योग्य छे १४

देहनु रक्षण करवामां अभिलापा रहित बवानो निधि कहे छे —

विगिचं कम्मणो हेउं, कालंकली परिव्वेष । मांय पिंडस्स पाणंसस, कंड लब्धूण भवेवए ॥ १५ ॥

हवे सामान्य रीते शुक्तिना प्रत्यर्थीओनो दोष कहे छे.—

जे केइ सँरिरे सत्ता, वर्णणे रूवे अ सव्वसो । मणसा कायवक्केणं, संव्वे ते दुक्खसंभवा ॥ १२ ॥

अर्थ—(जे केइ) जे कोइ (सरीरे) शरीरने विषे (सत्ता) आसक्त छे एटले शरीरतुं लालन, पालन, अभ्यंग अने उद्धर्तन विगरे करवामां आप्रहवाळा छे, तथा (वषे) गौर आदिक वर्णने विषे, तथा (रूवे) सौंदर्यने विषे (अ) तथा च शब्द छे माटे स्पर्शादिकने विषे आसक्त छे (ते सव्वे) ते सर्वे ज्ञानवादीओ (मणसा) मनवडे एटले अमे पुष्ट शरीरवाळा अने वर्णादिकवाळा केवी रीते थइए ? एवं मनमां चित्तवन करवावडे, तथा (काय) रसायनादिक खावारूप कायावडे, तथा (वक्केणं) रसायनादिक संबंधी प्रश्न पूछवारूप वचनवडे—एम (सव्वसो) सर्व प्रकारोवडे करीने (दुक्खसंभवा) दुखनां स्थान रूप थाय छे. १२.

जे प्रकारे ते ज्ञानवादीओ दुखनां स्थान थाय छे ते प्रकारे देखाइता सता उपदेश करे छे.—

औवन्ना दीहमद्दाणं, संसारम्मि अणंतए । तम्हा संव्वदिसं पस्स, अप्पमत्तो परिव्वंए ॥ १३ ॥

अर्थ—ते ज्ञानवादीओ (अणंतए) आ अनंत एवा (संसारम्मि) संसारने विषे (दीहं अद्दाणं) अन्य अन्य भवमां भवमां रूप दीर्घ मार्गने, आवन्ना) पाम्या सता दुःखने भोगवे छे. (तम्हा) ते कारण माटे (सव्वदिसं) सर्व दिशा एटले अठार भावदिशाने (पस्स) जोइने साधु (अप्पमत्तो) प्रमाद रहित एटले ते एकैद्रियादिक जीवोनी विराधना न थाय

पोताना आत्माने (समासासति) आधासन आपे छे एटले स्वस्थ करे छे “अमे ज्ञानथी ज मोक्षमां जशु, तप नत्वादिक क्रियानी कांइ जरु नथी” एम कही पोताना आत्माने स्वस्थ करे छे १०

परतु आबु वारणीनु वीर्य आत्मानु रक्षण करी शकतु नथी, ते बर्तावे छे—

जं चित्तां तायएं भासां, कञ्चो विज्ञाणुसासण । विसंघा पावकंम्मेहि, वंला पडिअंमाणिणो ॥११॥

अर्थ—(चित्ता) प्राकृत, सस्कृत ए आदि विचित्र (भासा) मापा (ए तायए) पापथी आ जीवनु रक्षण करती नथी अहीं कोइ शका करे के—“ मणि, मत्र अने औपधिनो अर्चित्य प्रभाव छे तेथी मन्त्ररूप मापा रक्षणने माटे यशे. ” ते उपर कहे छे—(विज्ञाणुसासण) विचित्र मन्त्ररूप विद्यानु अनुशासन एटले जे शीखतु ते (कञ्चो) पापथी शीरिति रक्षण करे ? कारणके जो तेटलाथीन श्रुक्ति थती होय तो बीजां सर्व अनुष्ठानो व्यर्थ थाय जेञ्चो मात्र विद्यानु अनुशासन न ज रक्षणने माटे कहे छे, तेञ्चो (पावकंम्मेहि) पापकर्मने विपे एटले हिंसादिकने विपे (विसंघा) विविध प्रकारे मग्न यथेला होय छे, कारण के (वंला) मूढ एवा तेञ्चो (पडिअमाणिणो) पोताना आत्माने पडित माननारा होय छे एटले के जेञ्चो पोताने पडित माननारा न होय तेञ्चो जे न समजता होय ते बीजाने पूछे छे अने तेना उपदेशथी पापकर्मनो त्याग करे छे अने जेञ्चो पोताने ज पडित माने छे तेञ्चो पोते अज्ञानी छतां गर्वने लीधे बीजा ज्ञाननि पूछता नथी, तेमज तेनो उपदेश सामळता पण नथी, तेथी तेञ्चो निरतर पापमग्न ज रहे छे ? १

करे छे के—(पावगं) पाप एटले प्राणतिपातादिक आश्रवनो (अप्पच्चक्खाय) निरोध कर्पो विना पण मनुष्य (आय-रियं) पोतपोताना आचारमां-मतमां रहेला अनुष्ठानने (विदिता णं) जाणीने ज (सव्वदुक्खा) शरीर अने मन संबधी सर्व दुःखथी (विमुचई) मुक्त थाय छे. तेओ कहे छे के—“ जटाधारी, मुंड अथवा शिखावाळो अने गमे ते कोइपण आश्रममां रक्त थयो होय तोपण जो ते पचीश तत्त्वने जाणतो होय तो ते मुक्त थाय छे, तेमां कांइपण संशय नथी. ” तेओ मात्र ज्ञानने ज मुक्तिनुं कारण माने छे. ते तेमनो मत सारो (बराबर) नथी, केमके मात्र औपधनुं ज्ञान थवाथी ज कांइ रोगी माणस निरोगी थतो नथी, परंतु औपध ते औपधनुं सेवन करवाथी ज सजो थाय छे, तेम मात्र अनुष्ठान (क्रिया) जाणवाथी ज मोक्ष थतो नथी, परंतु जाणीने ते क्रियानुं सेवन करवाथी ज मोक्ष थाय छे, माटे ज्ञान अने क्रिया ए वनेथी ज मोक्ष मळे छे. ६.

ते ज वात कहे छे.—

भंगंता अकरिंता यं, बंधमोक्खपइष्णियो । वायोवीरिअमेत्तेणं, समासासंति अप्पयं ॥ १० ॥

अर्थ—(भयंता) ज्ञान ज मोक्षनुं कारण छे एम भयता एटले बोलता (य) पण (अकरिंता) मोक्षना उपायनुं अनुष्ठान नहीं करता, तथा (बंधमोक्खपइष्णियो) बंध मोक्षनी प्रतिज्ञा करता एटले बंध अने मोक्ष छे एम मोटे मात्र बोलता एवा तेओ (वायावीरिअमेत्तेणं) मात्र वाणीना वीर्यवडे करिने ज एटले वाणीना आडंबरवडे करिने ज (अप्पयं)

(पाणे) इन्द्रियो, उच्छ्वास निश्वास आदि प्राणोने (न हये) हयवा नहीं ७

आ प्रमाणे हिंसा आश्रवणो निरोध कही वाकीना आश्रवणो रोध करवा माटे कहे छे —

‘आदाण नरय दिस्स, नायइज्ज तंणामवि । दोगुळी अप्पणो पाए, ’ दिण मुजिज्ज भोअंण ॥ ८ ॥

अर्थ—(आदाण) आदान एटले धन धान्यादिकनो परिग्रह, ते (नरय) नरक आपवाना कारणभूत होवाथी नरक रूप ज छे एम (दिस्स) जाणीने (तणामवि) तुरुरूप पण पारकी वस्तु (न आयइज्ज) ग्रहण करवी नहीं परतु (अप्पणो) पोताना आत्मानी (दोगुळी) दुगच्छा करनार साधु एटले “ अहो ! आ मारा आत्माने के देहने धिक्कार छे के जे आहार कर्वा विना धर्म करी शक्ता नथी, माटे शु करु ? धर्मनो निर्वाह करवा माटे आने भाडु देतु पडे छे ” ए प्रमाणे आत्मनिंदा करतो साधु (पाए) पोताना पात्रमा (दिस्स) गृहस्थीओए आपेला (भोअण) भोजननो (मुजिज्ज) आहार करे परतु वळ्ळीर्यनी पुष्टिने माटे आहार करे नहीं अहीं अदत्त तथा परिग्रह ए बे आश्रवणो निरोध कसो, तेनाथी न वाकीना मृषापाद अने मैथुन आश्रवणो पण निरोध समजी लेवो ८.

आ प्रमाणे पाच आश्रवण निरोध रूप समय कसो. हवे आ विषयमा अन्य दर्शनीओ जे विपरीत बोलें छे ते बतवें छे.—
इहमेगे उ मँसुति, अप्पच्चर्मसाय पावंगं । आंयरिअ विदिता ण, सव्वटुंक्खा विंसुच्चई ॥ ९ ॥

अर्थ—(उ) वळी (इह) अहीं (एगे) केटलाक ज्ञानवादी परतीर्थिको (मणति) माने छे तथा प्ररूपणा पण

तेथी करीने मनुष्ये शुं करखुं ? ते कहे छे.---

समिक्खं पंडिं तमहा, पासजाईपहे बहू । अप्पणा सच्चमेसिज्जा, मितिं भूएसु कप्पएं ॥ २ ॥

अर्थ—(तमहा) विद्याहीन घणुं दुःख पामे छे ते कारण माटे (पंडिं) तच्चातत्त्वना विवेकने जाणनार पंडित पुरुष (बहू) वणा (पासजाईपहे) पाशनी जेवा स्त्री, पुत्र, धन विगेरे रूप एकेंद्रियादिक जातिने पमाडे तेवा मार्गने (समिक्खं) जोइने (अप्पणा) पोतानी मेळे ज (सच्चं) सत्पुरुषने एटले जीवने हितकारक एवा संयमने (एसिज्जा) शोधे एटले इच्छे. तथा (भूएसु) सर्व प्राणीओने विषे (मितिं) मैत्रीभाव (कप्पएं) करे. २.

तथा—

माया पिआं पंडुसा भाया, भज्जा पुत्ता यं ओरसा । नालं ते मम ताणाय, लुपंतस्स सकम्मंमुणा ॥३॥

अर्थ—(माया) माता (पिया) पिता (एहुसा) पुत्रवधू (भाया) भाइ (भज्जा) भार्यो (पुत्ता) पुत्ररूपे मानेला (य) तथा (ओरसा) पोते ज उत्पन्न करेला पुत्रो (ते) ते सर्वे (सकम्मुणा) पोताना ज्ञानावरणीयादिक कर्मे करीने (लुपंतस्स) पीडा पामता एवा (मम) मारा (ताणाय) रक्षणने माटे (अलं न) समर्थ नथी, ए प्रमाणे पंडिते विचार करवो. ३.

तेथी करीने—

“अहीं शय्या, आसन अने भार्या विगेरे सहित एक महेल कर.” ते सामळी ते कुमे ते ज प्रमाणे सर्व तत्काळ कयुं तेमां ते पुरपे स्त्रीओ साथे अद्भूत विलास कर्या पछी प्रात काळे ते सर्व सहरी लीधु आ सर्व स्वरूप ते द्रमके जोयु तेथी लोमने लीधे ते तेनी ज रात्रि दिवस सेवा करवा लाग्यो केटलेक दिवसे तेना विनयथी अने सेवाथी प्रसन्न थइ ते सिद्ध-पुरपे तेने कहु के-“तारी जे इच्छा होय ते माग ” त्यारे ते बोव्यो के-“ हु निर्धन छ, धन उपाजन करवा माटे पृथ्वीपर हु घखो भय्यो, पण काइ मळ्यु नहीं माटे मारु दारिद्र्य दूर करो ” ते सामळी तेणे कहु के-“ शु तने हु विद्या आपु? के विद्याथी मत्रीने कुम ज आपु! ” ते सामळी विद्या माघवामां कायर अने जलदी भोग भोगवामां उत्सुक थयेला तेणे मत्रेलो कुम ज माग्यो त्यारे तेणे तरत ज ते कुम आप्यो ते लइ ते द्रमक पोताने घेर गयो त्या तेणे ते कुमनी पूजा करी इच्छा प्रमाणे महेल विगेरे समृद्धि मागी तरत ज ते प्रमाणे कुमना प्रसादथी थयु तेमा रही ते यधुओ सहित-कुडुच सहित विलास करवा लाग्यो एकदा मदिरानु पान करी हर्षथी ते कुम पोताना मस्तकपर राखी नृत्य करवा लाग्यो अने बोव्यो के-“ आना प्रसादथी हु कुडुच सहित थणु सुख पाय्यो ” आ प्रमाणे बोलता ज तेना मस्तकपरथी ते कुम नीचे पडीने फूटी गयो तेथी तरतज इद्रजाळनी जेम ते सर्व वैभव नाश पाय्यो, तेथी ते हतो तेवो ज फरीथी दरिद्री थइ गयो ते अत्यंत दु खी थइ विचारवा लाग्यो के-“ में जो प्रथमथी ज ते पुरुष पासेथी विद्या ग्रहण करी होत तो नीजो कुम मत्रीने पण तेना प्रभावथी हु सुखी थात, परतु विद्या शील्यो नथी, तेथी हवे शु करु! ” एम विचारी ते अत्यंत दु खी थयो आज प्रमाणे अन्य मनुष्य पण तत्त्वज्ञान रहित होय तो ते अनेक प्रकारनां दु खो पामे छे इति विद्याहीनपणा उपर द्रमकनी कथा

अथ बुद्धकनिर्ग्रथीय नामनुं छद्दुं अध्ययन. ६.

पांचमा अध्ययनमां मरणनी विभक्ति (विभाग युक्त रचना) कही. तेमां पण छेवट पंडित मरण कहुं. ते पंडित मरण विद्या (ज्ञान) अने चारित्रवाला साधुअने ज होय छे, तेथी तेवा निर्ग्रथनुं स्वरूप अहीं कहे छे.—

जावंतऽविज्जा पुरिसा, संव्वे ते दुक्खसंभवा । लुप्पंति बंहुसो मूढा, संसारम्मि अणंतए ॥ १ ॥

अर्थ—(जावंतऽविज्जा) जेटला अविद्या एटले तत्त्वज्ञान रहित (पुरिसा) पुरुषो छे, (ते संव्वे) ते सर्वे (दुक्खसंभवा) दुःखनां स्थानरूप छे, तथा (मूढा) मूढ एटले हिताहितना विवेक रहित एवा तेओ (अणंतए) अनंत एवा (संसारम्मि) आ संसारने विषे (बहुसो) वारंवार (लुप्पंति) दारिद्र्यादिकवडे पीडा पासे छे. आ स्रत्रमां निर्ग्रथनुं स्वरूप जणाववाने माटे तेना विपचरूप असाधुनुं स्वरूप आणुं छे. १.

विद्या रहित पुरुषनी कथा.

कोइ द्रमक एटले निर्धन पुरुष निर्मागी हतो, तेथी खेती विगेरे जे जे कार्य ते करतो हतो ते सर्व तेने निष्फल थतुं हतुं. एकदा ते धन उपार्जन करवा माटे परदेशमां जइ विविध उपायो करवा लाग्यो, परंतु कांइ पण प्राप्त कर्युं नहीं. छेवट ते कायर थइने घर तरफ पाछो बळ्यो. मार्गमां कोइ गाम आणुं. त्यां रात्रि निर्गमन करवा माटे एक शून्य देवकुळमां रह्यो. तेटलामां एक विद्यासिद्ध पुरुष पोताना हाथमां कुंभ लइ त्यांथी नीकळ्यो. तेणे ते कुंभनी पूजा करी कहुं के—

अर्थ—(तओ) कपाय रहित घया पछी (काले) मरणकाळ (अभिव्येए) इष्ट सते एटले हवे भले मरण आवे एम मान्य कर्णे सते (सङ्गी) श्रद्धावान साधुए (अतिए) गुरुनी समीपे (तालिसें) तेवा प्रकारना एटले ' हा हा ! हु मरी जइश ' एवा प्रकारना मयथी उत्पन्न थयेला (लोमहरिस) रोमाचने (विणइज्ज) दूर करवा, एटले मरणथी मय पामवो नहीं, अने (देहस्स) शरीरना (मेअ) नाशनी (कउए) अभिलाषा करवी, एटले जागे मरणने इच्छतो होय तेम सर्वथा शरीरपरनी मूर्छानो त्याग करवो, परतु मरणने काइ इच्छवानु नथी, केमके मरणनी आशसा करवानो पण शास्त्रमां निषेध छे अर्थात् कहवानी मतल्द ए छे जे दीक्षा लेती वसते अने सलेखना करवी व सते जेवो हर्ष हतो तेवो ज हर्ष मरण समये पण राखो पण तेनाथी मय पामवो नहीं ३१

हवे आ अध्ययननी समाप्ति करे छे —

अह कालमि संपत्ते, आघायाय संमुस्सय । संकाममरण संरइ, तिण्हमन्नयर मुणि ॥३॥ त्ति वेमि ॥

अर्थ—(अह) त्यापछी (कालमि) मरणकाळ (सपत्ते) प्राप्त थये सते (समुस्सय) समुच्छ्रय एटले कर्मणशरीर अने औदारिकशरीरनो (आघायाय) विनाश करवा माटे (मुणि) मुनि जे ते (तिण्ह) भक्तपरिक्षा, इगिनी अने पाद-पोपगमन ए नय प्रकारना मरणमांथी (अन्नयर) कोइपण एक प्रकारना (संकाममरण) सकाम मरणवडे (मरइ) मरे (त्ति वेमि) ए प्रमाणे सुधर्मास्वामी जवूस्वामी प्रत्ये कहेता हवा के "हे जवू ! हु मगवानना वनथी तने आ प्रमाणे कहु छु "

इति पचम अध्ययन ५

अने इंद्रियोने वश करनारा एवा (तेलिं) ते मृनिम्बोनी (सुच्चा) पूर्वे कहे ला स्थाननी प्राप्ति सांभळीने (सीलवंता) चारित्रवाळा अने (बहुस्सुआ) बहुश्रुत एटले आगम श्रवण करवाथी शुद्ध बुद्धिवाळा थयेला साधुओ (मरणते) मरणांत समय प्राप्त थये सते पण (न संतंसति) त्रास पामता नथी एटले मरणथी भय पामता नथी. केमके धार्मिक मनुष्योनी सद्गतिने नहीं जाणनारा तथा धर्मचुं उपार्जन नहीं करनारा एवा अथर्मी मनुष्योज कुगतिमां जनारा होवाथी मरणथी भय पामे छे. २६.

आ प्रमाणे सकाम मरणचुं स्वरूप कहुं. हवे शिष्यने ते संबंधी उपदेश आपे छे.—

तुलिआ विसंसमादाय, दयाधम्मस्स खंतिए । विंपसीएज्ज मेहावी, तहांभूएण अर्पणा ॥३०॥

अर्थ—(तुलिआ) तुलना करीने एटले बाळमरण अने पंडित मरण ए वनेनी परीचा करीने, तथा (विसंस) विशेष एटले बाळमरण करतां पंडित मरण श्रेष्ठ छे एवुं विशेषपणुं (आदाय) ग्रहण करीने एटले जाणीने, तथा (खंतिए) चमागुणवडे करीने (दयाधम्मस्स) यतिधर्मना विशेषपणाने पण जाणीने एटले अन्य सर्व धर्म करतां यतिधर्मज श्रेष्ठ छे एवो विशेष भाव जाणीने (मेहावी) चारित्र मर्यादांमं रहेला बुद्धिमान् मुनिओए (तहाभूएण अर्पणा) तथाप्रकारना आत्माए करीने एटले जेम मरणकाळ आव्या पहेलां कपायनी आकुळता रहित हाता तेवाज आकुळता रहित आत्माए करीने (विंपसीएज्ज) प्रसन्नता धारण करवी. ३०

प्रसन्न थया सता ते शुं करे ? ते कहे छे.

तंओ काले अभिप्पेए, सट्ठी तालिसमंतिए । विण्हज्ज लोमहरिसं, भेअं देहस्स कंखेए ॥३१॥

अहं जे संवुडे भिक्खू, दुण्हमंन्नयरे सिंआ । संवदुक्खप्पहीणे वा, देव वावि माहिट्टिए ॥ २५ ॥
 अर्थ—(अहं) हवे (जे) जे (संवुडे) संवृत खटले पांच आश्रवोनो निरोध करनार (भिक्खू) साधु छे, ते (संवदुक्खप्पहीणे वा) सर्व दुःख रहित एवा मोक्षने विषे अथवा (माहिट्टिए) महर्धिक एवा (देवे वावि) देवने विषे एम (दुण्हं) ए चेमांथी (अन्नयरे) एकने विषे (सिआ) उत्पन्न थाय छे. २५.

आ साधु देवलोकमां ज्यां उत्पन्न थाय छे, त्यां केवा आवासो छे ? अने त्यां देवो पण केवा छे ? ते कहे छे.—

उत्तराईं विमोहाईं, जुइमंताणुपुव्वसो । समंइण्णाईं जक्खेहिं, आवासाइं जसंसिणो ॥ २६ ॥

अर्थ—(उत्तराईं) उपर वर्तता एवा अनुत्तर विमान नामना (आवासाइं) आवासो एटले स्वर्गनां स्थानो (अणुपुव्वसो) अनुक्रमे एटले सौधर्म देवलोकथी आरंभी अनुत्तर विमान सुधी उत्तरोत्तर (विमोहाईं) पुरुषवेदादिक मोहनीय कर्म ओछुं ओछुं होवाथी मोह रहित छे, तथा (जुइमंता) अधिकाधिक कांतिवाळा छे, तथा (जक्खेहिं) देवोए करीने (समाइण्णाईं) व्याप्त छे. आवा आवासोमां रहेला देवो पण (जसंसिणो) यशस्वी एटले श्लाघायुक्त छे. २६.
 तथा—

दीहाउआ इंडुमंता, समिद्धा कामरुविणो । अहुणोववन्नसंकासा, भुज्जोअच्चिमाट्ठिप्पमा ॥ २७ ॥

अर्थ—तथा त्यां रहेला देवो (दीहाउआ) दीर्घ आयुष्यवाळा होय छे, तथा (इंडुमंता) रत्नादिक समृद्धिवाळा

उपलक्षणथी मन अने वचनबडे पण (फासए) स्पर्श करे तथा (दुहओ पख) यन्ने पत्रमा एटले शुक्लपत्र अने कृष्ण पत्रमा चौदश, पूर्णिमा विंगेरे तिथिने विपे (पोसह) पौषघने (एगराइ) दिवसे न बनी शके तो छेवट एक रात्रि पण (न हावए) हानि न पमाडे, एटले एक रात्रि पण आहारपौषादिक पौषघने अवरय करे तेथी ते पण स्वर्गे जाय एम नीचेना छत्रमां सवध कहेशे अही पौषघ पण सामायिकतु ज अग छे, छता तेनो आदर जणाववा मांटे तेतु पृथक् ग्रहण कर्युं छे २३

प्रस्तुत अर्थनेज समाप्त करता सता कहे छे —

‘एव सिंख्वासमावण्णे, गिहवासे वि सुंवए । मुच्चई छविपेव्वाओ, गच्छे जम्खसलोगय ॥२४ ॥

अर्थ—(एव) आ प्रमाणे (सिंख्वासमावण्णे) शिचाने पामेलो एटले श्रद्धा अने आचारवाळो श्रावक (गिहवासे वि) गृहवासने विपे पण (सुंवए) सारा व्रतवाळो यइने एटले वारत्रतोने पाळीने (छविपव्वाओ) छवि एटले चामडी अने पर्व एटले ढींचण, कोणी, विंगेरे सधिवाळा अवययोथी अर्थात् औदारिक शरीरथी (मुच्चई) मूकाय छे, तथा (जम्खसलोगय) यचना एटले देवना सलोफताने एटले सदशपणाने अर्थात् स्वर्गने (गच्छे) पामे छे अही पडित मरणनो अवसर छता प्रसगने लीधे वाळपडित मरण कह्यु छे २४.

इवे फळ सहित पडित मरणने ज बटावे छे —

दुःशीळीया उपर द्रमकनी कथा.—

राजगृह नगरमां कोइ द्रमक-भिक्षुक भिदाने माटे हमेशां आखा नगरमां मसतो हतो. एकदा वैभारगिरिनी पासेना एक उद्यानमां घणा पुरजनोए आबी उजाणी करी. त्यां ते द्रमक दरेक ठेकाणे भिदा मागवा गयो अने तेणे घणी दीनता देखाडी, तो पण ते भाग्यहीन होवाथी तेने कोइए कांइ पण आयुं नहीं. तेथी ते दुष्टबुद्धिवाळाए तेमना पर क्रोध करी विचार कर्यो के—“आ सर्व लोको निर्दय अने पेटमरु छे, मने दीनने कांइपण आपता नथी, तो आ सर्वेने पर्वतपरथी एक शिला दडती मूकीने चूरी नांखुं.” एम विचारी क्रोधथी धमधमतो ते द्रमक गिरिपर चडयो, त्यां एक मोटी शिलाने तेणे घणा जोरथी चलायमान करी. ते शिला त्यांथी दडवा लागी, परंतु ते द्रमक ते शिलाथी अलग-दूर थइ शक्यो नहीं, तेथी ते ज तेनी तळे दवाइ गयो अने रौद्र ध्यानने लीधे मरीने सातमी नरके गयो. तेथी करीने केवळ भिच्छुपणुं ए कांइ नरकथी रक्षण करनार नथी, पण व्रत ज रक्षण करनार छे.

इति द्रमक कथा.

हवे जे व्रतोए करीने गृहस्थी पण स्वर्गे जाय ते कहे छे.—

आंगारि सामाइअंगाइं, संडी काएण फासए । पोसहं दुहंओ पवखं, एगरांइं नं हावण ॥ २३ ॥

अर्थ—(संडी) श्रद्धावान (आंगारि) गृहस्थी (सामाइअंगाइं) सामायिकता अंगोने (काएण) कायावडे तथा

अर्थ—(नीगात्रिष) चीर एटले चर्म अर्थात् चर्मकलपारिपणु अने चर्मपारिपणुं, तथा (नभिगिग) नम्रपणु एटले दिगपरपणु, तथा (जडी) जगधारिपणुं, तथा (मयाडि) यगना रुकडा गांथीने जलेली ते रुगा तेने धारण करमापणु, तथा (मुडिपं) मुठपणुं (एसाइ पि) ए सर्व द्रव्यलिगो पण (परिआगय) दीधाना पर्यायने पामेला ते (दुस्मल्लि) दुयीडीयातु (न ताइति) दुर्गनिधी रचण करता नथी, एटले ते द्रव्यलिगो मोचने आपनारा यतां नथी २१

शुद्धादिकृतो त्याग क्यो छतां पण वेद्योने दुर्गति क्सेम घाय ? ते उपर रुहे छे —

पिंडोत्तं व द्रुस्संलि, नरगाओ न मुञ्जेई । भिंस्खाण ना गिहृत्थे ज्ञा, सुव्जंण कंमई दिवं ॥२२॥

अर्थ—(पिंडोत्तं व) पिंड एटले परतो आपेलो आहार तेने अचलग एटले मेवनार एवो पण (दुस्संलि) द्रुशीडीयो (नरगाओ) नरक यक्ती (न युचइ) मूकतो नथी त्यारे शी रीते मद्गतिने पामे ? ते रुहे छे—(भिंस्खा- ए ना) भिषाद एटले भिषा मागीने गानार होय अथवा (गिहृत्थे ज्ञा) गृहस्थी होय गमे ते होय, परतु जे (गुव्यए) दु एटने अतिगार रहित त्रतवाओ होय ते (दिव) स्वर्गे (कंमई) जाय छे अही त्रतु फळ मुक्ति छतां जे स्वर्गनी प्राप्ति रुही ते चपन्यथी पण स्वर्गनी प्राप्ति घाय छे एतु तथानग माटे कही छे. अर्थात् सद्गतिनु कारण मात्र व्रत न छे, लिगादिक नथी ए तात्पर्य छे २२

साधुओंनुं विपमशीलपणुं केवी रीते होय छे ? ते यतावे छे.—

संति एगेहिं भिक्खुहिं, गारत्था संजमुत्तरा । गारत्थेहिं अ संवेहिं, साहवो संजमुत्तरा ॥ २० ॥

अर्थ—(एगेहिं) केटलाएक (भिक्खुहिं) कुप्रवचनना भिक्षुओंथकी (गारत्था) गृहस्थीओ (संजमुत्तरा) देशविरति रूप संयमवडे उत्तर एटले प्रधान (संति) होय छे, (अ) तथा (संवेहिं) सर्व (गारत्थेहिं) देशविरति गृहस्थीओ थकी (साहवो) साधुओ (संजमुत्तरा) सर्वविरति रूप संयमवडे करीने उत्तर एटले प्रधान होय छे. कुतीर्थिक भिक्षुओ जीवादिक तत्त्वोने सदहता नथी, तेथी तेओ सर्वथा प्रकारे चारित्र रहित ज छे माटे तेमनाथी देशचारित्रवाळा गृहस्थीओ श्रेष्ठ छे अने देशविरतिथी पण सर्वविरतिवाळा सर्वोत्तम छे. अहीं वृद्ध कथा आ प्रमाणे छे.—कोइ श्रावके साधुने पूछयुं के—“ श्रावक अने साधुमां केटलो तफावत छे ? ” साधुए कहुं—“ सरसव अने मेरु जेटलो तफावत छे. ” ते सांभली श्रावके व्याकुळ यह फरी पूछयुं के—“ कुलिगी अने श्रावकमां केटलो तफावत छे ? ” साधुए कहुं के—“ सरसव अने मेरु जेटलो. ” एटले ते सांभली श्रावक प्रसन्न थयो. २०.

अहीं कोइ शंका करे के—“ कुतीर्थिकना भिक्षुओ पण विविध वेपने धारण करनारा होय छे, तो तेमनाथी पण गृहस्थीओ संयमवडे प्रधान केम कहेवाय ? ” एवी शंका दूर करवा माटे कहे छे.—

चीराजिणं नगिणिणं, जंडी संघाडि सुंडिणं । एअंइ पिं नं ताइति, दुंसीलं परिआगयं ॥ २१ ॥

अर्थ—(जहा) जे प्रकारे (मे) कहेता एवा मारायकी (त) ते पूर्वसूत्रमां कहेलु सकाम मरण (अणुस्तुअ) तमे सामळ्यु छे (मरण पि) ते मरण पण (सपुष्पाण) पुण्यवाळा अने (बुसीमअओ) वरयवतां-जेअने इद्रियो वश छे एवा (सजयाण) चारित्रीआअने होय छे ते मरण (विप्यसन्न) विशेषे करीने कपायादिक मळ रहित होवायी प्रसन्न एटले निर्मळ होय छे, तथा (अयाघाय) आघात रहित होय छे एटले तेवा प्रकारनी यतनावडे अन्य प्राणीना अने पोताना समयरूप आत्माना विनाश रहित होय छे १८

तथा—

णं इमं सव्वेसु भिंम्वुसु, न इमं सव्वेसुं गारिसु। नाणासीला अंगारत्था, विसंमसीला यं भिंमंखुणो ॥१९॥

अर्थ—(इम) आ सकाम एटले पडित मरण (सव्वेसु भिंम्वुसु) सर्व व्रतीअने-साधुअने (ण) होतु नयी पण केटलाक ज भावभिहुने ज होय छे तथा (इम) आ पडित मरण (सव्वेसु गारिसु) सर्व गृहस्थीअने (न) होतु नयी कारण के ते मरण सर्वविरतिवाळने ज होय छे तथा कोइक सर्वविरतिना परिणामवाळा भावसाधुने ज होय छे कारण के (अंगारत्था) गृहस्थीअना-देशविरतिना (नाणासीला) घणा भागा होय छे, तेथी तेअओ विविध शीळवाळा एटले अनेक प्रकारना ओछावघता नववाळा होय छे (य) तथा (भिंम्वुणो) साधुअओ पण अनेक प्रकारना (विसमसीला) विषम आचारावाळा होय छे, एटले के अिनमतना पण सर्व साधुअओ नियाणा रहित अने अतिचार रहित चारित्रपणे मरण पामता नयी. केटलाएक ज-अल्प ज तेवा होय छे. १९

ते शोक कर्षा पछी शुं करे छे ? ते कहे छे.—

तओ से मरणतंसि, बाले संतस्सई भया । अकाममरणं मरइ, धुत्ते वा कलिणा जिंए ॥ १६ ॥

अर्थ—(तओ) त्वारपछी (से) ते (बाले) मूर्ख मनुष्य (मरणतंसि) मरणत प्राप्त थये सते (भया) नरकना भयथी (संतस्सइ) त्रास पाये छे अर्थात् ते मरणने इच्छतो नथी, तो पण (अकाममरणं) अकाम मरणवडे एटले नहीं इच्छेला एवा पण मरणवडे (मरइ) ते मरे छे, अने (कलिणा) एक दाववडे (जिंए) पराजय पायेला एवा (धुत्ते वा) जुगारीनी जेम ते शोक करे छे. १६.

हवे आ अकाम मरणने समाप्त करता सता सकाम मरणनो आरंभ करे छे.—

एअं अकाममरणं, बालाणं तु पवेइअं । एत्तो सकाममरणं, पंडिआणं सुणेह मे ॥ १७ ॥

अर्थ—(एअं) आ पूर्वे कहुं ते (अकाममरणं) अकाम मरण (बालाणं तु) अज्ञानीओनुं ज छे एम (पवेइअं) तीर्थकरोए कहेंहुं छे, (एत्तो) हवे (पंडिआणं) पंडितोनुं (सकाममरणं) सकाम मरण कोने होय छे ते (मे) मारी पासेथी (सुणेह) तमे सांभळो. १७.

ते सकाम मरण ज कहे छे,—

मरणं पि संपुष्णाणं, जहा मे तमणुस्सुअं । विपसन्नमंणाघायं, संजयाणं वुसिमओ ॥ १८ ॥

आ ज वात दृष्टावबडे दृढ करे छे—

जेहा सागडिओ जाण, संम हेंचा मेहापह । विसम मगमोइछो, अक्वे भंगमि सोयइ ॥ १४ ॥

अर्थ—(जहा) जेम (सागडिओ) शाकाटिक एटले रथ हाकरार (जाण) जाणतो सतो (सम) समान एवा (महापह) रात्रमार्गिने (हेचा) तजीने (विसम) विपम एवा (मग) मार्गिने विपे (ओइछो) उतयो पछी (अक्वे) अच एटले गाडानी घरी (मगमि) मांगी गये सते (सोयइ) शोक करे छे एटले के “ मारा ज्ञानने धिकार छे के जेथी हु जाणता छता आवा विपम मार्गमा उतयो अने आवो अनर्थ पाम्यो ” एम विचारतो ते शोक करे छे १४

हवे दाष्टांतिक एटले उपनय कहे छे,—

एव धम्म विउकम्म, अहम्म पडिवजिआ । बाले मंचुसुह पत्ते, अक्वे भंगो व 'सोअइ ॥ १५ ॥

अर्थ—(एव) ए ज प्रमाणे (धम्म) शुभ कर्मने (विउकम्म) व्युत्क्रम-उल्लघन करीने एटले तजीने तथा (अहम्म) अधर्मने-पापने (पडिवजिआ) अगीकार करीने (अक्वे भंगो व) घरी भागे सते रथकारकनी जेम (मंचुसुह पत्ते) मृत्युना मुखने एटले मरणना सन्मुखपथाने पामेलो एवो (बाले) अज्ञानी (सोअइ) शोक करे छे जेम घरी भागे सते रथ हांकरार शोक करे छे, तेम आ अज्ञानी पण मरण अवस्था आवे सते “ अहो ! आ में शु क्युं ? ” इत्यादिक शोक करे छे १५

अर्थ—(मे) में (नरए) नरकने विषे रहेला (ठाणा) कुंभी, वैतरणी, असिपत्र वन विगेरे स्थानो (सुआ) सांभळ्या छे, (च) तथा (असीलाणं) दुराचारीओनी (जा) जे (गई) नरकादिक गति थाय छे ते पण सांभळी छे, के (जत्थ) जे नरकादि गतिमां (कूरकम्माणं) कूर कर्म करनारा (बालाणं) अज्ञानी मनुष्योने (पगाढा) उत्कृष्ट एवी (वेअणा) शीत, उष्णादिक वेदना थाय छे. तेथी करीने पापकर्म करनारा एवा मारी पण तेवी ज गति थशे. एम विचार छे—खेद करे छे. १२.

तथा—

तत्थोववाइअं ठाणं, जहा मे तमणुस्सुअं । अहाकम्ममेहिं गच्छंतो, सो पच्छा परितप्पइ ॥ १३ ॥

अर्थ—(तत्थ) त्यां नरकने विषे (जहा) जे प्रकारे (उववाइअं) औपपातिक (ठाणं) स्थान छे, (तं) ते (मे) में (अणुस्सुअं) गुरु पासे सांभळ्युं छे. एटले के गर्भजने विषे तो ज्यांसुधी गर्भमां रहे त्यांसुधी छेदन भेदनादिक दुःख थतुं नथी, पण औपपातिक स्थानमां तो त्यां उत्पन्न थया पछी एक अंतर्मुहूर्त पछी ज महा वेदनानो उदय थाय छे तेथी नरकमां दुःखतुं जरा पण आंतरं नथी. तथा वळी (अहाकम्ममेहिं) यथाकर्म करीने एटले जे गतिमां जवातुं होय ते गतिने योग्य एवा तीव्र, तीव्रतर आदि रसवाळा कर्म करीने (गच्छंतो) तेवी गतिमां जतो एवो (सो) ते मनुष्य (पच्छा) आयुष्यने अंतरे (परितप्पइ) परिताप पासे छे. एटले “ दुष्कर्म करनारा मने धिक्कार छे, हवे हुं मंद भाग्यवाळो शुं करं ? ” इत्यादि शोक करे छे. १३.

प्रकारे करीने (मल) आठ प्रकारना कर्ममळनो (सचिण्ड) सचय करे छे-चाधे छे (सिसुणागु ब्व) जेम शिशुनाग एटले अणसीयो (अळसीयु) स्निग्ध शरीर होवाथी बहारथी (मद्धिअ) माटीवडे खरडाय छे अने ते माटीने ज खाय छे तेथी अदर पण माटीवडे खरडाय छे, अने त्यारपछी घूर्यना तीच्य तापना स्पर्शथी ते ज्ञेश पामे छे, ते ज प्रमाणे आ मनुष्य पण उपार्जन करेला कर्मना वशथी आ जन्ममां पण ज्ञेश पामे छे अने परिणामे विनाश पामे छे १०

ए वातने ज स्पष्ट करे छे—

तंतओ पुंटुओ आयकेण, गिलाणो परितंप्पइ । पंमीओ परलोगस्त, कंम्माणुप्पेहि अप्पणो ॥ ११ ॥

अर्थ—(तंतओ) आठ प्रकारना कर्ममळनो सचय कर्या पछी (आयकेण) मृत्यु करनारा रोगवडे (पुंटुओ) परामव पामेलो, तथा (गिलाणो) ग्लान एटले मद थयेलो, तथा (परलोगस्त पमीओ) परलोकथी भय पामेलो, तथा (अप्पणो) पोताना (कंम्माणुप्पेहि) अशुभ कर्मनो विचार करतो ते मनुष्य (परितंप्पइ) खेद पामे छे ज्यारे रोगादि-कवडे व्याप्त थाय छे त्यारे ते एम जाणे छे के—“ मारा करेला पापकर्मेनो उदय थयो, तेथी हु परलोकमां पण दु खी थइश. ” इत्यादिक पोताना कर्मनो विचार करनार थाय छे ११.

ते ज वातने स्पष्ट करे छे—

सुआ 'मे नंरए ठाणा, असिलाण चं जा गई । वॉलाणं कूरंकम्माण, पंगढा जत्थ वेअणा ॥ १२ ॥

શીખતું સારું છે, શીખ્યું નિરર્થક થતું નથી. જે તે શીખ્યાર્થી પણ હું આજ ગોળ અને તુંબડા ટાંચું છું. ” અહીં તે પશુપાલે પ્રથમ વટવૃત્તનાં પાંદડાં વીંધ્યાં તે નિરર્થક વીંધ્યાં અને રાજાની આંખો વીંધી તે પ્રયોજનવડે વીંધી એમ વચ્ચે પ્રકારે હિસા કરી.

इति पशुपाळ कथा.

આ પ્રમાણે હિસા કરનાર બીજું શું કરે છે ? તે કહે છે —

हिंसे बाले मुसावाई, माइछे पिसुणे सढे । मुंजमाणे सुरं मंसं, सैअमेअं ति मन्नइ ॥ ९ ॥

अर्थ—(हिंसे) हिंसा करवाना स्वभाववाळो ते (बाले) अज्ञानी (मुसावाई) मृषावादी थाय छे, तथा (माइछे) मायावी एटले कपट करनार थाय छे, तथा (पिसुणे) पिशुन एटले बीजानी निंदा करनार थाय छे, तथा (सढे) शठ एटले अन्य वेप करीने बीजाने धूतनार थाय छे, तथा (सुरं) मदिरा अने (मंसं) मांसने (मुंजमाणे) खातो सतो (एअं) आ (सेअं) कल्याणकारक छे (ति) ए प्रमाणे (मन्नइ) माने छे. ९.

तथा—

कायसा वयसा मत्ते, वित्तं गिद्धं अं इत्थिसु । दुहओ मंल संचिण्ड, सिंसुणायु ठं मंदिअं ॥ १० ॥

अर्थ—(कायसा) कायावडे (वयसा) वचनवडे अने उपलक्षणથી मनવडे पण (मत्ते) गर्વિष्ठ, तथा (वित्ते) धनने વિપે (અ) અને (इत्थिसु) स्त्रीઓને વિપે (ગિद्धे) આસક્તિવાळો एवो मनुष्य (दुहओ) राग अने द्वेष ए बने

(थावेरेसु) स्यावर प्राणीओने विषे (अट्टाए) घनोपार्जनदिक प्रयोजनवडे (व) अथवा (अणट्टाए) प्रयोजन विना पण (दड) मनदड, वचनदड तथा कायदडने (समारमड) आरमे छे, अने (भूअगाम) प्राणीओना समूहनी (विहितड) हिसा करे छे ८.

सार्थक अने निरर्थक वड करवा उपर पशुपाळनी कथा —

कोइ एक पशुपाळ हमेशां वनमां वकरां चारतो हतो ज्यारे वकरां विश्रान्तिने मांटे वटवृचनी नीचे बेसतां हतां, त्यारे ते वटनी नीचे चतो सुइने वोरना ठळीया घनुपर चढावी तेवडे वटवृचनां पादडा वींघतो हतो अनुक्रमे केटलेक दिवसे तेना सर्ग पांदडा तेणे वींध्यां एकदा कोइ चत्रियपुत्र अश्वधी हरण करायेलो त्यां आव्यो तेणे ते जोइ पशुपाळने कळु के—“ हु कहु तेनी आखो तु वींधे तो हु तने घणु घन आपु ” तेणे कळु के—“ तु मने बताव तो हु ते कार्य करी आपु ” पक्षी ते चत्रियपुत्र तेने नगरमां लइ गयो, अने फरवा नीकेळला राजाने वतावी तेनी आंखो वींधवातु तेने कळु, एटले तेणे घनुपर वे गोळीओ चढावी अने तेवडे राजानी वन्ने आंखो एक साथे वींधी नांखी पक्षी ते चत्रियपुत्र राजा थयो एटले तेणे पशुपाळने कळु के—“ तु जे मागे ते हु आपु. ” त्यारे तेणे मागु के—“ जे गाममा हु रहु तु ते जे गाम मने आपो ” एटले राजाए तेने ते गाम आपु तेमां ते पशुपाळे शेरडी घणी वावी तथा तुबडीना वेला वाव्या पक्षी शेरडीनो गोळ करी तुबडा अने गोळ खावा लाग्यो तथा नाचतो नाचतो बोलवा लाग्यो के—“ जे ते कांइ पण

छे के नथी ? तेथी करीने परलोकनो ज संदेह सते कोण प्रत्यक्ष प्राप्त थयेला कामभोगनो त्याग करी परोचनी प्रार्थना-इच्छा करे ? ६.

केटलाक मनुष्य परलोकने जाणता छतां पण कामभोगनो त्याग करवा अशक्त होय छे तेओ आ प्रमाणे कहे छे.--

जणेण सँधिं होक्खामि, ईइ वॉले पगब्भइ । कामभोगाणुराएणं, केसं संपडिवंजइ ॥ ७ ॥

अर्थ—(जणेण सँधिं) लोकनी साथे (होक्खामि) हुं थइश एटले घणा लोको भोग भोगवे छे, माटे हुं पण भोग भोगवीश. आटला वधा लोको कांइ मूर्ख नथी. (इइ) आ प्रमाणे (वॉले) अज्ञानी माणस (पगब्भइ) धिड्डो थइने वॉले छे. एटले खोटी वाचळताए करीने पोते नाश पामे छे अने वीजाने पण नाश पमाडे छे. परंतु “ घणा माणसो उन्मार्गे जाय तो मारे शमाटे उन्मार्गे जवुं जोइए ? ” एवो विचार ते करतो नथी. वळी ते (कामभोगाणुराएणं) कामभोगना अनुरागे करीने आलोक तथा परलोकमां (केसं) क्लेशने (संपडिवंजइ) पामे छे. ७.

जे रीते ते क्लेश पामे छे ते बतावे छे.--

तओ से दंडं समारभइ, तसेसु थावरेसु अ । अट्टाए व अण्डाए, भूअंगामं विहिंसइ ॥ ८ ॥

अर्थ—(तओ) ते कामभोगना अनुरागथी (से) ते घटतावाळो जीव (तसेसु) तस प्राणीओने विपे (अ) अने

जे गिद्धि कामभीषसु, एंगे कूड़ाये गंच्छइ । ने में दिट्टे" परे लोए, चक्खुदिट्ठा इमा 'रई ॥ ५ ॥
 अर्थ—(जे (एगे) कोइ (कामोएसु) काम एटले शब्द अने रूप तथा भोग एटले स्पर्श, रस अने गंध ए पाचने विषे (गिद्धे) लपट थयेलो होय ते (कूड़ाय) मृगादिकनी हिंसा रूप द्रव्यकूट अने मृषामाया रूप भावकूटने माटे (गच्छइ) जाय छे एटले प्रवर्ते छे कारण के कामभोगने विषे लपट थयेला ते पुरप मांसादिकमां लुब्ध थयाथी प्राणीहिंसा करे छे अने असत्य मापण विगेरेने सेवे छे तेने जो कोइ धर्म करवानु कहै छे तो ते आ प्रमाणे गेले छे के— (मे) अमे (परे लोए) परलोक (न दिट्टे) जोयो नथी, अने (इमा रई) आ कामभोग सेववाथी उत्पन्न थती रति एटले चित्तनी प्रीति तो (चक्खुदिट्ठा) चक्षुबडे जोयेली छे एटले प्रत्यक्ष जोइ छे तेथा करीने जोयेलानो त्याग करी नहीं जोयेलानी प्रार्थना—इच्छा केम करू ? ५

फरीथी तेनो ज अभिप्राय देखाडे छे —

हृत्थांगया इमे कामा, कालिआ जे अणोंगया । को जाणंइ 'परे लोएँ, अँत्थि वां नँत्थि वाँ पुँणो ॥६॥

अर्थ—(इमे) आ प्रत्यक्ष देखाता (कामा) कामभोगो (हृत्थांगया) हाथमा प्राप्त थयेला छे, अने (जे अथा गया) जे आगामी भवने विषे प्राप्त थवाना कहेवाय छे ते तो (कालिआ) काळे करीने थवाना छे एटले अनिश्चित काळे थवाना छे (पुँणो) वळी (को) कयो प्राणी (जाणइ) जाये छे ? के (परे लोए) परलोक (अँत्थि वा नँत्थि वा)

मरण होय छे अर्थात् तेमने मरण समये मरवानो त्रास थतो नथी माटे तेमने सकामना जेवुं सकाम मरण होय छे, पण परमार्थथी तेओ कोइ मरणनी अभिलाषा करता नथी. कारणके मरणनी इच्छानो पण शास्त्रमां निषेध करेलो छे. वली ते सकाम मरण (उक्तोसेणं) केवळीरूप उत्कृष्ट स्थितिवाला जीवने आश्रीने (सई भवे) एकज वार थाय छे. अने जघन्य एटले वाकीना चारित्रवाला जीवने आश्रीने सात आठ वार पण मरण थाय छे. ३.

हवे पहेलुं स्थान जे अकाम मरण ते विषे कहे छे.—

तृत्थिमं पढमं ठाणं, महावीरेण देसिअं । कामगिद्धे जहा बाले, भिसं कूराइ कुव्वई ॥ ४ ॥

अर्थ—(तत्थ) तेमां एटले अकाम मरण अने सकाम मरणमां (इमं) आ एटले आगळ कहेवाशे एवुं (पढमं ठाणं) पहेलुं स्थान (महावीरेण) श्री महावीरस्वामीए (देसिअं) देखाडुं छे एटले कहुं छे. (जहा) ते आ प्रमाणे—(कामगिद्धे) इच्छाकाम अने मदनकामने विषे एटले पांचे इंद्रियोना विषयोने विषे गृद्ध एटले आकांक्षावालो (बाले) मूर्ख (भिसं) अत्यंत (कूराइं) क्रूर कर्मोने (कुव्वई) करे छे. शक्ति होय तो प्राणातिपातादिक क्रूर कर्मोने करे छे अने शक्ति न होय तो तंदुलीया मत्स्यनी जेम मनवडे पण क्रूर कर्मो करे छे. तेवां कर्मो करवाथी अकाम मरणे ज मरे छे, अर्थात् इच्छाओ पूर्ण थया पहेलां ज वारंवार मरे छे. ४.

ए वातने ज स्पष्ट करे छे.—

वाळा, तेमनु जे मरण थाय ते १० छद्मस्य मरण--मतिज्ञान, श्रुतज्ञान, अवधिज्ञान अने मनःपर्यवज्ञानवाळा साधुनु जे मरण थाय ते ११ केवल मरण--केवलज्ञानीनु जे मरण थाय ते १२ वैदायस मरण--आकाशसाष्टले वृचनी शाखा विगेरे उचे स्थाने पोताने बांधीने मरु अथवा भृगुपात करीने के कुवामा पडीने के शस्त्रादिकवडे मरु ते १३ गुध्रस्पृष्टमरण-मरेला हाथी विगेरेला कलेवरमां पेसी गीघ, समळी अने शीयाळ विगेरेला स्पर्शथी-खावाथी मरु ते १४ मक्तपरिज्ञा मरण--भातपाणीनो त्याग करी अनशन लइ मरु ते १५ इगिनीमरण--अनशन लइ नियमित स्थानमां हरवा फर-चानी चेष्टा पोतानी मेळज करता एवा साधुनु जे मरण ते १६ तथा पादपोपगमन--अनशन लइ वृचनी जेम निश्चल रहे अने बीनाना प्रयोग जिना पोतानी जाते हरे फरे नहीं तेवा साधुनु जे मरण थाय ते १७

हवे ते अकाम अने सकाम मरण कोने होय ? तथा केटलीवार होय ? ते बतावे छे--

‘वालाण अकाम तु, मरण अत्संइ भवे । पडिआण सकाम तुं, उक्कोसेण संइ भवे ॥ ३ ॥

अर्थ--(वालाण) चाल एटले तव असत्तना विवेक रहित प्राणीओं, तेमनु (अकाम तु) अकाम एटले इच्छा रहित एवु ज (मरण) मरण (अत्संइ) वारवार (भवे) थाय छे कारण के तेओ विपयाने विपे अभिलाषवाळा होवाथी मरणने नहीं इच्छता सता ज भरे छे, अने तेथी करीनेअ तेओ भवरूपी अटवीमा अटन करता सता वारवार ते ज मरणने पांमे छे (तु) (परतु (पडिआण) पडितोनु एटले चारित्रवाळाओनु (सकाम) सकाम एटले अभिलाष सहित

तीर्थकरोए कहेला (संति) छे. ते आ प्रमाणे—(अकाममरणं) अकाम मरण एटले वाळमरण (चेव) निश्चे (तहा) तथा (सकाममरणं) सकाम मरण एटले पंडित मरण. २.

अहीं सत्तर प्रकारनां मरण कहां छे ते आ प्रमाणे—आवीची मरण एटले नरकादिक चारे गतिना जीवोने समये समये आयुष्य ओळुं थाय छे ते. १. अवधि मरण—नारकी आदि भवना हेतुरूप आयुकर्मनां दळियां अनुभवीने मरवुं, अथवा मर्या पछी कोइपण वखत फरीने तेना तेज नारकादि भवना हेतुरूप आयुकर्मनां दळियां अनुभवीने मरवुं ते. २. अंतिक मरण—नारकी आदि आयुष्यपणाए करीने कर्मनां दळियां अनुभवीने मरे, अथवा एकवार मरण पाम्या पछी कोइपण वार फरीथी तेज गतिनां दळियां अनुभवीने मरण न पामे ते अंतिकमरण कहेवाय छे. आने आत्यंतिक मरण पण कहे छे. ३. वलाय मरण—संयमपर अरुचि थवाथी दुश्चर तप करी न शके अथवा व्रत सूकी पण न शके, तेथी करीने “ आ भवथी मारो जलदी मोक्ष थाय तो सारुं ” एम विचारतां जे मरण पामे ते. आ मरण व्रतना परिणामथी भग्न थएलाने ज होय छे. ४. वशार्त मरण—इंद्रिय विषयनी पराधीनताथी पीडा पामेलानुं जे मरण थाय ते. ५. अंतःशल्य मरण—लज्जादिकने लीघे दुराचारनी आलोचना नहीं करवा रूप शल्य सहित जे मरवुं ते. ६. तद्भव मरण—जे भवमां प्राणी होय तेज भवनुं आयुष्य बांधीने मरवुं ते. आ मरण संख्याता वर्पना आयुष्यवाळा मनुष्य अने तीर्थचने ज होय छे, असंख्यात वर्पना आयुष्यवाळा मनुष्य अने तीर्थचने तथा देव नारकीने होतुं नथी. ७. पंडित मरण—सर्वविरतिपणामां जे मरण थाय ते. ८. वाळमरण—मिथ्यादृष्टिनुं अथवा अविस्तसम्यग्दृष्टिनुं जे मरण थाय ते. ९. मिश्र मरण—वाळ छतां पंडित एटले देशविरति-

अथ मरण विभक्ति नामनु पाचसु अध्ययन ५

ज्यासुधी शरीरानो भेद-नाश थाय त्यासुधी गुणनी अभिलाषा कर्षी एम चोथा अध्ययनने अते कलु तेथी मरण काळे पण प्रमाद न करवानु कलु तेथी मरण केटला प्रकारनां छे ? ते जाणु लोइए, माटे आ अकाममरणीय नामनु अध्ययन कलु छे, तेनु प्रथम घूत आ छे—

आण्वसि महोहसि, एंगे तिषे दुरुंचरे । तरंथ एगे महापणे, इम पंणहुमुंदाहरे ॥ १ ॥

अर्थ—(एगे) केटलाएक गौतमादिक महापुरपो (महोहसि) मोटा प्रवाहवाळ अने (दुरुंचरे) दुःख करीने तरी शकाय एवा (आप्तवसि) ससाररूपी समुद्रेने (तिषे) तीर्णे एटले पार पामेला होय छे, परतु (तत्थ) तेमा एटले देव अने मनुष्यनी समामां (महापण्णे) केवळज्ञानरूपी मोटी प्रज्ञावाळा तीर्थकर तो (एगे) एक ऋळे वे न ज होय माटे एक एटले महावीरस्वामी तीर्थकर (इम) आ (पएह) प्रश्नेने एटले प्रश्न योग्य एवा वचनने (उदाहरे) कहे छे ?

शु प्रश्न ते कहे छे—

‘सतिमे अ दुंवे ठाणो, अस्वांया मारणतिआ । अकामंमरण चेंव, सकामंमरण तहा ॥ २ ॥

अर्थ—(मारणतिआ) मरण अवस्थामा यनारा (इमेअ) आ कहेवाशे एवा (दुंवे) वे (ठाणा) स्थानो (अक्ताया)

द्वेषना घरना छे तथा माया अने लोभ ए रागना घरना छे तेथी क्रोधादिकनो जय ए ज रागद्वेषनो जय छे. १२.

उपर जे कामविषयो त्याग करवाना कहा. ते वात कदाच चरक विगरे मतवाळां पण होय छतां तेनो परिचय न करवाने माटे कहे छे.—

‘जे संखया तुच्छपरप्पवाई, ते पिञ्जदोसाणुगया परज्झा ।

एए अहम्मु त्ति दुगंछमाणो, कंखे गुणे जाँव संरीरभेओ ॥ १३ ॥ त्ति बेमि ॥

अर्थ—(जे) जेओ (संख्या) संस्कृत एटले कर्त्रिम शुद्धिवाळा, अने तेथी करीने ज (तुच्छ) तुच्छ एटले स्वेच्छाचारी होवाथी निःसार एवा (परप्पवाई) परतीर्थिको छे, (ते) तेओ (पिञ्जदोसाणुगया) रागद्वेषने पामेला छे, तथा (परज्झा) परवश एटले रागद्वेषने आधीन छे. तेथी करीने (एए) तेओ (अहम्मु त्ति) अधर्मी छे एम (दुगंछमाणो) जुगुप्सा करतो एटले तेमना परिचयने नहीं करतो (जाव) ज्यांसुधी (संरीरभेओ) शरीरनो नाश थाय त्यांसुधी एटले जावजीव (गुणे) ज्ञानादिक गुणोनी ज (कंखे) अभिलाषा करे. अहीं दुगंछानो अर्थ निंदावाचक करवो नहीं, कारण के शास्त्रमां निंदानो सर्वत्र निषेध छे. १३.

इति चतुर्थ अध्ययन.

अर्थ—(मद्रु मद्रु) बाग्यार (मोहगुणं) मोहना गुणों के शुद्धादिकु लेमों (जयों) जीवता-परामभव करवा, मन (पले) मय्य मागंमो विगरा पया (ममग) मुनिने (अंगेगल्ता) कठोर, कुल्प गिरे अनेक प्रकारना (पामा) रंत्रियोनो स्वयं कराना शुद्धादिक विषयो (अममजस प) प्रपिष्टपणं च (कुमती) स्वयं करे ष्टले प्राप्त पाय, जो (रेगु) ते विषयो उरर (भिमन्) मापूए (मगमा) मयमडे पप (न पउम्मे) प्रदेय करवा नही. अमनोहर-अनिष्ट शुद्धादिक विषयो कही शद्रियोंने प्राप्त पाय तो “ अहो ! आ कया अनिष्ट छे ? ” एम विचार पग करवो नही तथा तेनो त्याग पग यथा नही ११

तथा -

मद्रा यं फासा नद्रुलोहणिञ्जा, तंरुप्यगारेसु मंग न कुञ्जा ।

रभिमंज कोह विण्डुञ्ज माण, माय न “ सेत्रे पयहिञ्ज लोह ॥ १२ ॥

अर्थ—(मद्रा) मद्र एतल रिचैकी अन्नने पग मद्र कराना (य) मन (पद्रुनोहणिञ्जा) अलि लोम ष्टले मोह पमाहनारा (फामा) शुद्धादिक विषयो छ तेपी (तहप्यगारेसु) तवा प्रकारना मनोहर विषयोंने विने पप (मय्य) विष (न कुञ्जा) न करवुं-न लगवु उपरनी गायांढे देपनो त्याग पयो अने आ अर्थ गायांढे रागनो त्याग कसा हवे चयना त्यागना उपदेश अर्थ छे.—(कोह) क्रीपतुं (ररिमल) निगारु करवु, तथा (माग) मानने (रिगुञ्ज) दूर ररतो, तथा (माय) मायने (न तेरे) गेरपी नही, तथा (लोह) लोमनो (पयहिञ्ज) त्याग करवो क्रीप अने मान ए

हवे प्रमाद तथा अप्रमाद उपर वणिकनी बे स्त्रीओनी कथा.

कोइ एक वणिक पोतानी भार्येने घरनी संभाल राखवा कही नोकर-चाकरोने सोंपी पोते वेपार करवा परदेश गयो. त्यारे ते स्त्री आखो दिवस पोताना शरीरनी ज शुश्रूपा करवा लागी अने चाकरोने कांइ काम बतावती नहीं, खवानुं पण समय प्रमाणे आपती नहीं, तथा पगार पण आपती नहीं. तेथी सर्व चाकरो तेने तजीने बीजे ठेकाणे चाल्या गया. तेम थवाथी तेना कामनी अने धननी घणी हानि थइ. केटलेक काले ते वणिक घेर आव्यो. घरनुं स्वरूप जाणी तेणे ते प्रमादी स्त्रीने काठी सूकी, अने घणुं द्रव्य खर्ची बीजी स्त्री परायो. तेणीने पण ते ज प्रमाणे घर तथा चाकरो सोंपी ते परदेश वेपार करवा गयो. ते स्त्री प्रमाद रहित हती, शरीरनी शुश्रूपांमं रोकाती नहोती, तेथी गधुर वचनोवडे चाकरो पासे काम करावती हती अने वखतसर भोजन तथा पगार आपती हती, तेथी तेनुं घर आवाद थयुं. केटलेक काले वणिक घेर आव्यो, त्यारे घरनी सारी स्थिति जोइ खुशी थयो अने ते स्त्रीने सर्व घरनी स्वामिनी बनावी. माटे भव्य प्राणीओए प्रमादनो त्याग करवो.

इति वणिक भार्याद्वय कथा.

हवे प्रमादनुं मूल-कारण राग अने द्वेष ज छे, तेथी उपाय सहित तेमनो त्याग बतावे छे.—

मुहुं मुहुं मोहगुणे जयंतं, अणेरुवा समणं चरंतं ।

फासा फुंसंती असमंजसं च, न तेसुं भिक्खुं मणसा पउस्से ॥ ११ ॥

समतापणे (समेच) जाणीने (महेसी) महर्षि अथवा मोक्षने इ छनार थइ (अग्नापुरकधी) कुगतिथी आत्मानु रस्य करनार तथा (अप्पमचो) प्रमाद रहित थयो सतो (चर) तु विचर १०

श्रीघपणे विवेक पामी न शकाय ते उपर ब्राह्मणीनी कथा—

कोइ ब्राह्मण परदेशमां जइ सर्व शास्त्रनो पारगामी थइ स्वदेशमां आब्या तेनी अति मिद्वत्ता जोइ कोइ ब्राह्मणे तेने कया आपी, तथा लोको पण तेने घली दक्षिणा आपवा लाग्या तेथी ते घनवान थयो एटले तेणे पोतानी मार्यो माटे घणा घरेणां कराब्यां ते सर्व घरेणनि ते स्त्री निरतर पोताना शरीरपर ज घारण करती हती, ते जोइ ब्राह्मणे तेणीने थयुं के—“ हे प्रिया ! आ नानु गाम छे, माटे निरंतर अलकारो पहेरी राखवा ठीक नथी, जो कदाच चोर आवस्यो तो वारा शरीरने नुक्शान करयो तेथी उत्सवने दिवसे ज पहेरवां योग्य छे ” ते सांमळी ब्राह्मणी बोली के—“ ज्यारे चोरो आवस्यो त्यारे हु तरत ज अलकारो शरीरपरथी उतारी नांखीश ज्यारे रोन पहेरवाना काममां न आवे त्यारे ते अलकारो कराब्या शा माटे ? ” आवो तेथीनो उचर सांमळी ते ब्राह्मण मौन रह्यो पछी एकदा तेने ज घेर चोरो आब्या खाइ पीने पुष्ट शरीरवाळी थयेली ते ब्राह्मणीना हाथ पग विगेरेना अलकारो अवयवोनी सांधे गाढ चोंटी गयेला हवा, तेथी ते महेनत कर्पा छ्वां नांक्ळी शक्या नहीं त्यारे ते चोरोए तेथीना कांडां कापी घरेणा लीधां तेनी पीडाथी ते ब्राह्मणी मरण पामी ए ज रीते पूर्वकर्मनो ज्यारे उदय आवे छे त्यारे विवेक पामी शकालो नथी, माटे प्रथमथी ज विवेक प्राप्त करवो

इति ब्राह्मणी कथा

अर्थ—जे पुरुष प्रथम अप्रमत्त-प्रसाद रहित थतो नथी (स) ते पुरुष (पुण्यमेवं) प्रथमनी जेम (पच्छा) पछी पण (न लभेज्ज) अप्रमत्तपणाने पामतो नथी. (एसा उवमा) आ युक्ति एटले ' अमे अंतकाले अप्रमत्तपणे धर्मंतुं सेवन करशुं ' एम जे कहेतुं ते (सासयवाइआणं) शाश्वतवादीओने एटले निरुपक्रम आयुष्यपणाए करीने पोताना आत्माने शाश्वतो माननाराओने घटी शके छे, परंतु जळना परपोटानी जेवा चपळ आयुष्यवाळाने तो अंतकाले धर्म सेववानुं जे मानबुं ए ज अयोग्य छे. केमके (आउअम्मि) आयुष्य (सिटिले) शिथिल थये सते अने (सरीस्स भेए) शरीरनो भेद एटले नाश (कालोवणीए) काळे एटले मृत्युए प्राप्त करे सते ते (विसीअई) खेद पामे छे. तेथी पहेलेथी ज प्रमादनो त्याग करवो. ६.

प्रथमनी जेम पछी पण अप्रमत्तपणाने एटले धर्मेने केम पामी शकतो नथी ? ते उपर कहे छे—

खिण्णं नं सक्केइ विवेगंमंडं, तम्हा समुट्ठाय पंहाय कामे ।

संमेच्च लोंगं समया महेसी, अप्पाणुरक्खी चरमप्पेमत्तो ॥ १० ॥

अर्थ—हे भव्य प्राणी ! (खिण्णं) शीघ्रपणे (विवेगं एउं) द्रव्यथी स्वजनादिकना संगत्याग रूप अने भावथी क-
पायना त्याग रूप विवेकने पामवाने (न सक्केइ) तुं शक्तिमान नथी. (तम्हा) ते कारण माटे (समुट्ठाय) सम्यक् प्रकारे
उद्यम करीने तथा (कामे) कामने एटले इन्द्रियना विषयोने (पहाय) तजीने तथा (लोंगं) सर्व प्राणी समूहने (समया)

शिक्षित अने अशिक्षित गवा वे अश्वीनी कथा

कोई राजाए वे क्षत्रियपुत्रोने एक एक अथ शिवा माटे तथा पोषण करवा माटे आय्यो तेसा एक क्षत्रिय अयसरने योग्य एवा आहाखण्डे तेनु पोषण करी दीडपु, छुदपु विगेरे शीलवतो हतो अने वीजो क्षत्रियपोताना अश्वने फोतरा विगेरे नि सार यस्तु राजराजतो हतो अने परटमा फेसवतो हतो. राजाए वे अश्वने खवाववा माटे जे आय्यु हतु ते पोते याइ जतो हतो एकदा ते राजाने शत्रुओ साथे युद्ध करवानो समय आय्यो, त्यारे तेणे ते अने क्षत्रियोने तेमना अथ सहित बोलाव्या एटले ते वने सम्राजभूमिपर आव्या तेमां पहेला क्षत्रियनो अथ तेना स्मरनी शिवा प्रमाणे चालवाथी शुद्धनो पार पामी गयो, अने वीजानो अथ घाणीनी जेम फरवा लाग्यो, ते जाइ शत्रुओए तेने मारी नाख्यो जेम पहेलो अथ शिखित होवाथी शिख- कनी इच्छानुसार चालवाथी निर्मय स्थानने पाम्यो, तेम शिखित साधु पथ गुरुनी इच्छानुसार चालवाथी मोचने पामे छे

इति अश्वद्वय कथा

अहीं कोई शका करे के—जो गुरुना परतनपणार्थी ज मोक्ष मळतो होय तो अतकांटे ज गुरुनी आज्ञासां रहेतु, नितर रहेवानी नर नथी. ते उपर कहे छे—

सं पुव्वमेव नं लंभेज पच्छा, एसोवमा सासंयवाइआण ।

विंसीअई सिढिले आउअग्निम, कालोवणीए सरिरस्स भए ॥ ९ ॥

चडाव्यो. जेम आ चोर अकार्यकारक हतो तोपण मूळदेव राजाए ज्यां सुधी द्रव्यनो लाभ जोयो त्यांसुधी तेनुं पोषण कर्युं, अने पछी तेनो नाश कर्यो, तेम मुनिओए पण ज्यां सुधी निर्जरानो लाभ थाय त्यांसुधी आ शरीरनुं पोषण करबुं, अने निर्जराने अयोग्य थाय त्यारे तेनो त्याग करवो.

इति मंडिक चोर कथा.

‘ संयम जीवितने वृद्धि पमाडी कर्ममलनो नाश करनार थाय ’ एम जे उपर कहुं, ते शुं स्वतंत्रपणे के बीजी रीते ? ते कहे छे—

छंदनिरोहेण उवेइ सुंखं, आसे जहा सिखिखअवम्मधारी ।

पुंवाइं वासाइं चंरऽप्पमत्तो, तंम्हा मुंणी खिंपमुवेइं सुंखं ॥ ८ ॥

अर्थ—(जहा) जेम (सिखिखअवम्मधारी) शिखा पामेलो अने वर्मने एटले बख्तरने धारण करनारो (आसे) अथ शिखकनी इच्छा प्रमाणे चालवाथी निर्भय स्थाने पहाँचे छे, तेम मुनि (छंदनिरोहेण) स्वच्छंदपणाना निरोधे करीने (सुखं) मोक्ष प्रत्ये (उवेइ) पामे छे. तेथी हे साधु (पुंवाइं वासाइं) पूर्व वर्षो सुधी (अप्पमत्तो) प्रमाद रहित थयो सतो तुं (चर) साधुमार्गमां विहार कर. (तम्हा) कारण के तेम करवाथी (मुंणी) मुनि (खिप्यं) शीघ्रपणे (सुखं) मोक्षने (उवेइ) पामे छे. ८.

बेसी तुअवायनो घघो करवा लाग्यो ते बहते राजा पय चोरनी शोध करवा माटे फरवाना मीपथी बहार नीकड्यो तेवामां दुकाने वेठेला तेने जोइ निपुण राजाए ओळखी लीघो पछी समामां आची राजाए पोताना एक सेवकने नियाानी आपी तेने मानपूर्वक समामां लाववा कटु सेवके जइ तेने कहु के—“ तमने राजा बोलावे छे ” ते सामळी तेणे विचार्युं के—
“ खरेखर रात्रे पेला पुरुपने में मायों नथी, अने ते आ राजा ज हथे एम समवे छे, नहीं तो राजा मने शीरीते ओळखे अने शा माटे मने बोलावे ? ” एम विचारतो ते राजा पासे गयो राजाए तेने आदरपूर्वक मोटा आसनपर बेसाड्यो, अने मधुर वचनोवडे तेनी साथे बातो करवा लाग्यो पछी राजाए तेने कहु के—“ तारी बहेन मने परखाव ” ते सामळी तेणे निग्रय कयों के—“ मारी बहेनने कोइ जाणतु नथी, माटे रात्रे जे नाशी गयो ते ज आ राजा छे ” एम विचारी तेणे रात्राने कहु के—“ हे स्वामी ! गुशीथी मारी बहेनने आप स्विकारो ” हुं आपनी साथे तेने परखाववा तैयार छु पछी राजाए ते मनोहर रूपवाळीने तेन बसते त्यां बोलावी अने पोते परख्यो, अने मडिकने मोटा मानपूर्वक पोतानी पासे राख्यो

एकदा राजाए मोटा आदरपूर्वक तेने कहु के—“ मारे केटलाक घननी जरु छे माटे आप ” त्यारे तेणे घणु घन लावी आप्यु, केटलाक काळ गया पछी फरीथी राजाए घन माय्यु, त्यारे पण तेणे घणु लावी आप्यु, ए रीते मागी मागीने तेनी पासेथी सर्व घन राजाए लइ लीघु पछी राजाए तेनी बहेनने पूछ्यु के—“ हवे तारा माइ पासे केटलु घन छे ? ” त्यारे तेथीए कहु के—“ हे स्वामी ! तमे लइ लीघु एटलुज घन तेनी पासे हतु, हवे कांइ पण रहु नहीं होय ” त्यारपछी राजाए ते सर्व घन एकठु करी जेनु हतु तेने तेना लेख प्रमाणे आप्यु, अने येला मडिकने विडबनापूर्वक शूळीए

अने बोल्यो के—“अरे ! अहीं कोई छे ?” ते सांभळी समय जाणनार राजाए जवाब आप्यो के—“हूं कार्पटिक अहीं छुं.” त्यारे मंडिक बोल्यो के—“मारी साथे चाल. हूं तने धनवान करूं.” ते सांभळी राजा मजुरनी जेम तेनी पाछळ चाल्यो. पछी ते चोरे कोई धनिकना घरमां खातर दइ अंदर पेसी पुक्कळ धन लीधुं. अने ते राजाना मस्तकपर सूकी नगर बहार पोताना भोंयरामां गयो. तेना माथापरथी भार उतारी तेणे तेनी बहेनने कहुं के—“आ अतिथिना पग धो.” त्यारे तेणी तेने कुवा पासे लइ गइ अने त्यां वाजोठपर बेसाडी तेना पग धोवा लागी. ते वखते तेना पगनो स्पर्श थतांज तेणीए निचार्युं के—“आवा कोमळ पग भारवाहकना होइ शके नहीं, माटे आ कोई राजा लागे छे, तेथी आ महापुरपने हूं कुवामां नहीं नांछुं.” एम विचारी ते धीमेथी बोली के—“हे सत्पुरुष ! आ कुवामां में घणा माणसोने नांख्या छे, पण तमारा महिमाथी हूं तमने वश थइ छुं, तेथी तमने नहीं नांछुं. माटे हे स्वामी ! मारा पर कृपा करीने जलदी अहींथी नाशी जाओ, नहीं तो अवश्य आपणा बनेतुं मरण थसे.” ते सांभळी ‘पराक्रमनो आ सभय नथी’ एम विचारी राजा त्यांथी नाशी गयो, पछी तेनी बहेने बूम पाडी पोताना भाइने कहुं के—“आ भारवाहक नाशी गयो.” तरतज ते मंडिक खड्ड लइ तेनी पाछळ क्रोधथी दोड्यो अने राजा नगरमां पसतांज चोर तेनी लगभग आवी पहोंब्यो, ते वखते त्यां एक पत्थरनो स्तंभ खोडेलो हतो तेनापर राजाए वस्त्र ओढाडळुं अने पोते गुप्त रीते संताइ गयो. क्रोधथी अंध थयेला मंडिके तेनेज पुरुष धारी खड्डना प्रहारथी तेना बे ककडा करी नांख्या अने पछी ते पोताने स्थाने गयो.

राजा पोताना महेलमां जइ सुतो. प्रातःकाले ते चोर हमेशनी जेम पगे पाटा वांधी राजमार्गमां आवी पोतानी दुकाने

तान धाय तयाद्युधी देव प्रारण करुता उपर मडिक चोरनी कया

पेयराट नामना नगरमा मडिक नामे एक तुन्द्रराय रहेवो हतो ते निर्गार पट्टव्यने इरण करवामा आसक हतो. ते दिग्मे गन्मार्गमा दुकान रागी हती त्या येनी तुन्द्ररायनो घयो कूलो हतो, अने पगे पाटा रांधी ' मारे पगे गुमढा यमा छे ' एम सुर्सेने रहेजो हला पक्षी रात्रिनो ममय घाय त्यारे इभ्योना प्ररोमा रातर पाडी पुफकड घन चोखो हतो, ते गर्त घन नगर बहार जीर्ण उपानमा रहेला एक मोयसामा ते राखतो हतो, त्या तेनी बहेन पुमारिकाने राखी हती. मडिक चोरीनु द्रव्य उपहारीने जे जे माखवाहकने त्यां लायतो हवो तेने पणा आदरमान पूर्वक मिमिथित मोचन जमाडीने मारी नांगवो हवो अने पक्षी तेने त्यान एक दुगामा नांगी देवो हवो अही कोइ आचार्ये कहे छे के— ' ते माखवाहकाने दुगाने कठि पात्रोठपर पंखाडी तेनी बहेन तना पग घोराणा मीपयी पग घोरां घोरां दुगामा नाखी देवी हती. '

मा प्रमाणे चोरी चोरीने नेजे पगे कळ आणु नगर निर्धन करी दीपु. तेथी उद्वेग पामेला पुरचनो राचा पामे गया ते रागे पें कहेतो मूख्येच राजा हजो तेनी पामे पुरजनाए मित्रिपि करी के— " हे स्वामी ! कोइ चोर हमेशां चोरी करे छे, जेथी आणु नगर निर्धन यइ गयु छे. " ते नामळी राजाए नगरना कोटगळनो तिरस्कार करी तने स्थाने बीचो कोटवाळ पनाब्यो. ते पच चोर पकडी शुभयो नही, त्यारे मूख्येच राजा पोते कळ पच ओढी चोरनां दरेक स्थानोए ममया लाग्यो, पणु त्याइ पच पत्रो लाग्यो नही एरुदा राजा धाक्रीने कोइ धर्मराजामां सुवो हवो, तेवामां ते मडिक चार त्यां आब्यो

१ इमय विगरे गुननार

फरीने भावनिद्रा त्यागनो ज उपदेश आपे छे,—

चरे पयाइं परिसंक्रमाणो, जं किंचिं पासं इह मन्नमाणो ।

लाभंतरे जीविअं वूहइत्ता, पच्छा परिष्साय मलावधंसी ॥ ७ ॥

अर्थ—(पयाइं) पद एटले धर्मनां स्थानोने विपे (परिसंक्रमाणो) रखे भूल न थाय एवी शंका करतो तथा (जं किंचि) जे कांइ गृहस्थनो परिचय विगरे प्रसादनां स्थान अथवा दुश्चितनादिक कर्मबंधननां स्थान तेने (पासं) पासला जेवां (इह) आ चारित्रने विपे (मन्नमाणो) मानतो एवो साधु (चरे) विचरे—संयममार्गमां चाले. वळी एवो साधु (लाभांतरे) एकबीजानो लाभ सते (जीविअ) संयमरूप जीवितने (वूहइत्ता) वृद्धि पमाडीने (पच्छा) पछी (परिष्साय) ज्ञपरिज्ञाए जाणीने अने प्रत्याख्यानपरिज्ञाए नियेध करीने—तजी दइने (मलावधंसी) कर्मरूप मळनो नाश करनार थाय. एटले के ज्ञान, दर्शन अने चारित्रनो आ शरीरवडे विशेष विशेष लाभ जोइ संयमना आधाररूप शरीरने अन्नपानादिकवडे वृद्धि पमाडी पछी ज्ञपरिज्ञावडे तेनाथी लाभनी प्राप्तिनो अभाव जाणी एटले आ मारं शरीर वृद्ध थवाथी अथवा रोगग्रस्त थवाथी हवे ज्ञानादिक गुणने उपार्जन करी शके तेम नथी, एम विचारी प्रत्याख्यानपरिज्ञाए करीने एटले अनशनवडे तेनो त्याग करीने आठ कर्मरूपी मळनो नाश करनार थाय. ७.

हाथमाथी आ मङ्ग पडी गयुं " ते सांमळी सरळ कुमारे तेगीनु वचन ते न प्रमाणे अगीकार क्युं-मान्यु अने तेगीनुं श्रीारिय जाण्युं नही पथी त्यां रात्रि निर्गमन करीने प्रातःकांठे कुमार प्रिया सहित पोताने घेर गयो अही देवकुळ्यां रहेला पेला पाने पुरपो मदनमन्त्रीना हायमाथी खड्ग पाडी कुमार न जाण्णे तेम गुप्त रीते त्याथी नीकळी गया फरता कोइ वनमां गया त्यां एक मोडु चैत्य जोडु तेमां एक अतिरायवाळा मुनिने जोया ते मुनिनी पासे धर्म सांमळी ते पांचिए दीबा ग्रहण करी, अने ते गुरुनी आज्ञामां रही चारित्र पाळना लाग्या

पन्दा ते अगडदच कुमार एरुलो ज प्रथपर आरुढ यइ नगर बहार क्रीडा करवा नीकळ्यो. तेमां ते अथनो वेग जोग तेने चावुक मार्यो. तेथी ते अथ वेगथी दोडी कुमारने ते ज वनमां लइ गयो के ज्यां पेला पांचि मुनिओ छे त्यां कृतां कृतां कुमारे ते चैत्य जोडु एटले तेमां जइ तेथे देवनी प्रतिमाने नमस्कार कर्यो पथी त्यां ज रहेला मुनिओ पांने जइ तेगने यदना करी गुर्य तेने धर्मोपदेशा आव्यो. ते सांमळ्या पथी कुमारे मुनीश्वरने पूछ्यु के-" हे पूज्य ! आ पांच गापुओ सवोदर जेवा कोण छे ? तेओने श्याथी वैराग्य घयो ! अने आ युवावस्यामां ज केम तेओए तव ग्रहण क्युं ? " त्यारे गुर्य ' ताता कारणथी ज एमने वैराग्य घयो छे ' एम कहीने तेनु सर्न चरित क्यु ते सांमळी कुमारे रीचरियनु अगापणु जागी प्रतिरोध पामी ते गुरुनी पासे ज दीबा ग्रहण करी आ अगडदच कुमार प्रथम द्रव्यथी जागृत रह्यो अने चारिय लइ मागथी पण जागृत रह्यो, तेथी ते आलोक अने परलोक वधे लोकमां गुटी थयो

इति द्रयभावनिद्रात्पागे आडवत्त कथा

प्रकाश करवा माटे अग्नि लेवा गयो. आ अक्सरे ते देवकुळमां प्रथमथी आवीने पांच पुरुषो रहेला हता. ते पांचे दुर्योधन चोरना भाइओ हता. तेओ पोताना भाइने मारनार ते कुमारुं वेर लेवा आव्या हता. परंतु कुमारने मारवानो लाग नहीं मळवाथी तेओ आम तेम भमता ते देवकुळमां ज आवीने रखा हता. तेओए त्यां दीवो करेलो हतो. ते दीवाना प्रकाशथी मदनमंजरीए तेमने जोया, तेमां नानातुं मनोहर रूप जोइ मदनमंजरी तेनापर आसक्त थइ, तेथी तेणीए प्रार्थना-पूर्वक तेने कहुं के-“ तमे मारा भर्तार थाओ, हुं तमारी पत्नी थवा इच्छुं हुं. ” ते सांभळी तेणे कहुं के-“ तारो पति जीवतां ए कार्य शी रीते वने ? ” त्यार ते बोली के-“ तेने मारी नारीने हुं तमारी साथे आवीश. ” तेवामां कुमार अग्नि लइने आव्यो. तेने आवतां जोइ ते पुरुषोए दीवो बुझवी दीवो. कुमार आवी प्रियाने पूछुं के-“ हमणां अहाँ प्रकाश देखातो हतो ते शी रीते ? ” तेणीए कहुं-“ तमारा हाथमां रहेला अग्नियो ज सामो प्रकाश पड्यो हरो. ” ते सांभळी सरळ स्वभाववाळा कुमार ते सत्य मान्युं. पत्नी मदनमंजरीना हाथमां खड्ग आपी कुमार अग्निने फुंकी सळगाववा माटे पोतातुं मस्तक नीचे नमाव्युं, ते वखते मदनमंजरीए तेने मारवा माटे खड्गने मीयादमांथी वहार काढ्युं. तेणीतुं तेबुं चरित्र जोइ पेला चोरना नाना भाइने वैराग्य उत्पन्न थयो, तेणे विचार्युं के-“ आ स्त्री के जे मारी जेवा अजाण्या माटे थइने पोताना पतिने मारवा तैयार थइ छे ते मारी साथे केवी प्रीति राखशे ? ” एम विचारी तेणे तेणीना हाथमांथी ते सड्ड कुमारथी दूर पाडी दीधुं. तेनो खडखडाट सांभळी चमकीने कुमार प्रियाने पूछुं के-“ मीयान रहित आ खड्ग पृथ्वीपर केम पड्युं ? ” तेणीए जवाब आप्यो के-“ हमणां तमने जोइने मारुं चित्त मोहथी अति आकुळव्याकुळ थयुं तेथी मारा

कुमार तेना स्फुपर चडी वेठो पछी वज जेवी कठण सुष्टिवडे तेना वने कुमस्थळ उपर उग्र प्रहार कर्षो अने तेने आम तेम पणो फेरवी वरा कर्षो, एटले ते हाथी गायनी जेरो दीन धइ शत थयो पछी ते हाथीने त्याच मूकी कुमार रथमां वेसी आगळ चाल्यो

थोडे दूर जवां पुछडाने टुडळ जेवु वांकु वाळी, पोतानी गर्जनावडे पर्वतने प्रतिघनिवाळो फारतो, विद्युत् जेवा चपळ लोचनवाळो अने सर्प जेनी लांबी निहाने सुल वहार काढतो मिह तेनी सन्धुल आव्यो तेनी साथे पण कुमारे युद्ध कर्षु तेमां पुमारना तीक्ष्ण प्रहारथी सिंह जर्जरित धइ पृथ्वीपर पड्यो पछी कुमार त्याची आगळ चाल्यो थोडे दूर जवां महा अरु सर्प मज्यो तेने तो विघाथीज वय करी लीळा ए रीते कुशळताथी कुमार वने प्रियाञ्चो सहित शखपुर नगरे पर्वोच्यो कुमारने आव्यो जाणी तेना पिताए मोटो प्रवेश महोत्सव कर्षो. सर्व पुरानेने मोटो आनंद थयो अने त्यां सुले विलास करतो युमार दिवमो निर्गमन करवा लाग्यो

एकदा वसतश्चतुर्मां मदनमजरीने साथे लइ कुमार एकलो ज क्रीडाउद्यानमां गयो त्यां स्नेच्छाए क्रीडा करी सायकाळ वखवे ते नगर वरफ पाळो कर्षो, तेटलामां मदनमजरीने सर्प कर्ष्यो, वरत ज ते मरण तुल्य थइ गर तेथी पुमार तेथी-परना मोहने लीधे तेणीनी साथे ज चितामां प्रवेश करवा तैयार थयो तेवामा त्यांथी कांइ एक विघाघर नीकच्यो, तेले ते वृजांत जाणी दयाने लीधे मजवडे मदनमजरीने साजी करी अने ते विघाघर पोताने स्थाने गयो प्रियाने जीवती जोइ कुमार घणो सुशी थयो पछी त्यां ज रात्रि रवेवाना हेतुथी ते कुमार पासेना देवकुळमां गयो त्यां मदनमजरीने मूकी पोते

इच्छा होय तो दूध दहीं विगेरे गाममांथी लाथी आपुं. ” सार्थना लोकोए कणुं के—“ भले लइ आवो. ” एटले ते त्रिदंडी गाममां जइ विपमिश्रित करी दूध दहीं विगेरे लइ आव्यो. ते पीवाथी सर्व लोको मरी गया. मात्र अगडदत्ते अने तेनी बने भार्याओए ते पीधुं नही, तेथी तेओ वची गया. पेलो त्रिदंडी फरीथी गाममां गयो, अने हथियारबध केट-लाक माणसोने लइ कुमारने मारवा आव्यो. कुमारे तेनी साथे घोर युद्ध करी सज्जवडे तेने मारी नांख्यो. ते जोइ तेनो परिवार सर्व भय पामी नाशी गयो. भूमिपर पडतां मरतां मरतां ते चोर बोल्थो के—“हे वीर! हुं दुर्योधन नामनो प्रसिद्ध चोर छुं, कोइए मने मार्यो नथी, आजे ताराथी हुं मरायो छुं, हवे हुं जीवीश नही. परंतु आ वनमां मारी वहेन जयश्री नामनी छे, तथा पुष्कळ धन छे, ते तारे लेवुं अने मारी बहेनने तारे परणवुं. ” आम कहीने ते मरण पाय्यो.

कुमार तेना कला प्रमाणे वनमां गयो अने तेनी वहेनने बोलावीने सर्व वृत्तांत क्लो. ते सांभळी तेथीए कुमारने गुफामां बोलाव्यो. तेने अंदर जतां जोइ मदनमंजरीए कणुं के—“ हुं मारा सर्व कुडुंवेने तजी तमारी पासे आवी छुं अने तमे तो रूपवाळी सीने जोइ तेना पर आसक्त थाओ छो. ” एम कही तेने जता अटकाव्यो, तोपण तेथे गुफामां जइ केट-लुंक द्रव्य लीधुं अने ते चोरनी वहेनने त्यांज राखी. पछी रथ उपर आरूढ थइ वने प्रियाओ सहित कुमार आगळ चाल्यो. केटलोक मार्ग जतां प्रचंड सडवडे घुचोने भांगतो अने गिरिना तटने पाडी नांखतो यमराज जेवो रोद्र हाथी सामे आवतो कुमारे जोयो. तरतज कुमार रथमांथी उतरी हाथीनी सन्मुख चाल्यो अने पोतातुं उत्तरीय वस्त्र लइ तेनो दडो बनावी हस्ती सामे नांख्यो. हाथीए ते दडा उपर प्रहार करवा पोतानी घुंढ नीची करी तेटलामां तेना दांतपर पग मूकी

एक अटवीमां घणा भिन्नो कुमारानी सयुख आव्या ते यखते कुमारना सैन्ये तेमनी साथे युद्ध कर्युं तेमां भिन्नोए कुमारानु सैन्य मन कर्युं अने तेनु सर्वस्य लुटी लीयु, एटले समग्र सैन्य हतप्रहत थइ नाशी गयु पछी भिन्नो स्वामी कुमारना रय तरफ आव्यो ते यउते युद्धि यद्धवाथी कुमारे पोतानी पत्नीने रयना अग्रभागपर चेसाढी तेणीनु रूप जोइ भिन्नपति तेणीना पर मोह पामवाथी पराक्रम रहित थयो, तेने तरतज कुमारे मारी नांल्यो तेना मरणथी बीजा सर्वे भिन्नो नाशी गया.

पछी कुमार मात्र पोताना एक रथवडे ज आगळ चाल्यो मार्गमां केटलाक माणसोनो साथ तेने मळ्यो ते माणसो कुमारने नाय रूप मानीतेनी साथे चाल्या, केटलाक मार्ग थोळ्यो त्यारे तेथोए कुमारने कहु के-“ हे कुमार ! आ सीधे मार्गे मय छे, तेथी ते मार्गे मूकी आ बीजे मार्गे चालो ” कुमारे पूछ्यु-“ आ मार्गे शु मय छे ? ” त्यारे तेथो बोल्या के-“ आ सीधा मार्गमां एक मोटी अटवी आवे छे तेमां महा बळवान दुय्योधन नामनो एक चोर छे तथा एक मदोन्मत गर्जोरय वडे मयकर हस्ती छे, अने एक दृष्टिचिप सर्प महा भयकर छे वळी एक महाक्रूर वाघ छे आ प्रमाणे चार महा मय छे ते सांभळी कुमारे कहु-“ ए चारेमांथी एकनो पण मय करथो नहीं शीघ्र चालो आपणे सर्वे चेमकुशळपणे जलदीथी शखपुर पहोंची जइथु ” ते साभळी सर्वे ते रस्ते चाल्या मार्गमा प्रथम तेथोने दुय्योधन चोर त्रिदडीने वेंपे मळ्यो तेणे कहु के-“ हु सुसाफर छु अने मारे पण शखपुर जनु छे ” एम कही ते माणसोनी साथे चाल्यो आगळ चालतां एक गाम आव्यु त्यारे ते त्रिदडीये कहु के-“ आ गाम मारु जाणीतु छे, अने सर्वे माणसो मारा भक्त छे, तेथी जो

अने निःशंकपणुं ए स्त्रीछोना स्वाभाविक दोषो छे. तेमां पण आ तो चोरनी वहेन छे तेथी तेनो तो जरा पण विधास करवा जेवुं नथी. " एम विचारी कुमार शय्यामांथी उठी घरना एक खूणामां दूर जइ उभो. तेणीए बहार जइ बंत्रना प्रयोगथी एक मोटी शिला शय्यापर सूकी, तेनाथी ते शय्या चूर्ण थइ गइ. ते जोइ कुमारे एकदम तिरस्कार पूर्वक तेणीने केशर्था पकडी भोंगरा बहार काडी राजा पासे लइ गयो अने तेने सर्व वृत्तांत कह्यो. राजाए ते भूमिगृहमांथी सर्व द्रव्य मंगवावी जेनुं हतुं तेने पाछुं आप्थुं. कुमारे ते खीने जीवती सूहावी. पछी राजाए आग्रह करी कुमारने पोतानी कम्मळसेना नामनी पुत्री परणावी. हस्तमोचनमां राजाए कुमारने हजार गाम, सो हार्थी, दश हजार अश्वो अने एक लाख पत्तियो (सेवको) आप्या. पछी राजाना आग्रहथी ते अगडदत्त सुखेथी त्यां रख्यो. एकदा कलाभ्यास करता कुमारने जे श्रेष्ठीनी पुत्री मदनमंजरीनी साथे प्रीति थइ हती, तेणीए कुमारनी पासे पोतानी दूती मोकली. ते दूतीए आवी कुमारने कहुं के— " हे कुमार ! तमारा गुणोथी रंजित थयेली मदनमंजरी तमारी पत्नी थवा इच्छे छे. " ते सांभळी कुमारे कहुं के— " हे दूती ! तेणीने तुं कहेजे के ज्यारे हुं मारा शंसपुरमां जइश त्यारे तने अर्हाथी साथे ज लइ जइश. " एम कही दूतीने रजा आपी.

एकदा कुमारना पिताए तेनो सर्व वृत्तांत जाणी तेने बोलाववा माटे पोताना सेवको मोकल्या. तेमनुं वचन सांभळी कुमार पिताने मळवा माटे अत्यंत उत्सुक थयो. तेथी राजाना आज्ञा लइ कम्मळसेना सहित ते चाल्यो. चालती वरते कुमारना बोलाववाथी मदनमंजरी पण साथे आवी. ते बन्ने प्रियाओ सहित मोडुं सैन्य लइ कुमारे प्रयाण कर्युं. मार्गमां जतां

आव्यो तमनां मस्तक उपर ते पेटिकां मूकी पक्षी ते सर्वे नगरनी बहार एक जीर्ण उद्यानमा आव्या त्यां परिव्राजके कुमारने कहु के—“अहीज चणवार आपणे निद्रातु सुग लइए ” ते सांमळी सर्वे पुरुषो त्यां सुता अने निद्रा पाम्या, परिव्राजक पण कपटनिद्राए सुतो, अने कुमार पण “अनो विश्वास करवा जेवु नथी ” एम विचारी कपटनिद्राथी ज सुतो थोडी वारे परिव्राजके उमा थइ खड्डेवडे सर्वे मजुरोने मारी नांरया पक्षी ते कुमारीना पासे आव्यो, तेटलामां कुमारे उमा थइ तीचण खड्डेवडे तेनी ने जघाओ कापी नाखी, एटले ते परिव्राजक त्यांज पृथ्वीपर पड्यो. तेणे कुमारेने कहु के—“हे वत्स ! हु सुजग नामनो चोर छु, अहीं पासेना स्मथानमां मारु पावाळगुह छे, तेमां वरिपरत्नी नामनी मारी वहेन छे, त्या वटवृचना मूळ पासे जइ मारी वहेनेने तु बोलावने एटले ते आवी भूमिगृहतु द्वार उघाड्यो, तेने आ मारु लगे आवी मारु वृचांत कहेजे, एटले ते तेने पति कस्यो अने तु सर्वे वननो स्वामी थइश मने तीचण ग्रहार थयो छे तेथी हु हवे शीघ्र मरी जइश ” एम कही चणवारमां ते मरण पाम्यो

पक्षी कुमारे ते भूमिगृह पावे जइ तेनी वहेनेने बोलावी, त्यारे तेथीए आवी द्वार उघाड्यु कुमारे खड्डे आवी तेथीना माइनो वृचांत कसो. ते सांमळी तेथीने घणु दु ल थयु, परतु ते मुख उपर देखलटु नहीं, परतु जाये हर्षे पामी होय तेवो देखाव करी तेने अदर लइ गइ, अने प्रीतिपूर्वक पण्यक पाथरी तेमा सुवाड्यो पक्षी ते बोली के—“हे स्वामी ! तमने विलेपन करवा मांटे हु चदन विगेरे लावु छु ” एम कही त्याथी बहार गइ कुमारे विचांयुं के—“प्राये करीने स्त्रीओनो विलकुल विश्वास करवो योग्य नथी केमके शास्त्रमा कहु छे के-माया, अस्तत्य, लोभ, मूर्खता, साहस, अशुचिता

लाग्यो के—“ मस्तकनो छेद थाय, बंधन थाय अथवा सर्व लक्ष्मीनो नाश थाय तो पण सत्पुरुषो पोतानी प्रतिज्ञानो भंग करता नथी. मोटे मोरे गमे तेम करीने आज तो चोरने पकडवोज जोइए. ” एम विचारी ते कुमार चोतरफ दिशा-ओमां दृष्टि नांखतो हतो, तेवामां तेणे एक परिव्राजकने आवतो जोयो. तेणे गेरुना रंगेलां वस्त्रो पह्यो हतां, मस्तक मुंडावेलुं हतुं, त्रिदंड धारण कर्यो हतो, तेना हाथमां चामर जेवुं कांइक हतुं अने मुखथी कांइक न समजी शकाय तेम बोलतो हतो. तेने जोइ कुमारे विचार्युं के—“ आ ज अवश्य चोर होवो जोइए. कारण के तेनां सर्व लक्ष्यो तेवां ज देखाय छे. आना भुजदंड हस्तीनी छंड जेमा छे, तेनुं वचःस्थळ विशाळ छे, तेना शरीरपरना वाळ रूच छे, तेनां नेत्रो रक्त छे, तेनी जंघा लांबी छे, तेनी अवस्था युवान छे अने ते जोतां ज महा भयंकर लागे तेवो छे. ” आ प्रमाणे ते विचार करतो हतो, तेवामां तेनी पासेज आवीने ते परिव्राजके पूछ्युं के—“ हे सत्पुरुष ! तुं क्याथी आव्यो छे ? अने पृथ्वीपर केम परिभ्रमण करे छे ? ” कुमारे जवाव आप्यो के—“ हुं उज्जयिनी नगरीथी अहीं आव्यो हुं अने दारिद्र्यथी पराभव पामेलो होवाथी पृथ्वीपर परिभ्रमण करुं छुं. ” ते सांभली परिव्राजके कणुं के—“ हे पुत्र ! तुं खेद न कर. आज तारा दारिद्र्यनो हुं नाश करीश अने तारी इच्छा हशे तेदलुं धन तने आपीश. ” आ प्रमाणे वातो करता ते बन्ने रात्रि थइ त्यांसुधी त्यां ज बेठा. पछी ज्यारे चोतरफ अंधकार व्यापी गयो त्यारे परिव्राजक तेने साथे लइ नगरमां गयो, अने कोइ इभ्यना घरमां खातर दइ तेमां पोते पेठो, कुमारने बहार राख्यो, पछी परिव्राजके द्रव्यनी भरेली पेटीओ लाबी लावीने खातरनां पासे बहार मूकी, कुमारने तेनुं रक्षण करवा त्यां ज राखी पोते क्यांइक जइ घणा दरिद्री पुरुषोने लइ

पूर्वक राजाने प्रणाम कर्षा तेने जोइ राजाए विचार्युं के—“ अत्यत विनयवाळो आ कोइ महापुरप देखाय छे ” तेना विनयथी रचित थयेला राजाए तेने तेनु कुळादिक अने कळानो अभ्यास पूछयो. पण लजाने लीधे कुमार कांइपण्य बोल्यो नही, त्पारे उपाध्याये तेनु कुळादिक अने सर्व कळानु निपुणपणु राजाने कहु. ते सांमळी राजा अति चमत्कार पाम्यो

आ अबसरे पुरजनोए आवी राजा पासे भेटणु मूकी कहु के—हे देव ! आपनु आ नगर लांवा काळथी हमणा सुधी कुंवरना नगर जेनु हतु, ते हाल भीखारीना नगर जेनु थयु छे, तेनु कारण ए के हमेशां कोइ तस्कर आवी सर्व घन हरण करी जाय छे, मांटे आप नगरनी रचा करो ” ते सांमळी राजाए कोटवाळने बोलावी तेनो तिरस्कार कर्षो, त्पारे ते बोल्यो के—“ हे स्वामी ! शु करीए ? कोइ प्रचड तस्कर आवे छे घणा उपाय कर्षा छतां ते क्याइ देखातो नथी ने पकडातो पण नथी ” ते बखते अगडदत्त कुमार राजाने विश्वसि करी के—“ हे राजन् ! आपनी आज्ञा होय तो हु साव दिवसमां ते चोरने पकडु, अने न पकडी शकु तो अग्निना प्रवेश करु. ” ते सांमळी राजाए पुरजनोए मूकेली सर्व भेट अगडदत्तने आपी अने चोरनी शोध करवानी अनुज्ञा आपी

त्यारपछी ते कुमार राजसमामांथी बहार नीकळी चोरनां स्थानोनो विचार करवा लाग्यो कहु छे के—“ वेस्याने घेर, मद्य वेचनारानी शाळांमां, जुगार रगाना स्थानोमा, जीर्ण उधानमा, जकाशयना स्थानोमा, शून्य देवकुळमां, शून्य घरमां अने चौटांमां—आवा स्थानोमां प्राये करीने चोरलोको फर्षा करे छे ” आ रीते ते ते स्थानोमां चोरनी शोध करतां कुमारना छ दिवसो व्यतीत यह गया पछी सातमे दिवसे ते नगरनी बहार जइ एक दृच नीचे बेसी विचार करवा

हतो. ते साते व्यसन सेवतो हतो अने लोकोना घरोमां पण अन्याय आचरण करतो हतो. तेथी लोकोए राजा पासे जह तेना अन्यायनी फरीयादी करी. ते सांभळी राजाए अगडदत्तेने देशनीकाल कर्यो. ते अगडदत्त शंखपुरमांथी नीकळी अनुक्रमे केटलेक दिवसे वाराणसी नगरीए गयो. त्यां पवनचंड नामना उपाध्यायने घेर रह्यो. तेनी पासे अभ्यास करी ते बहोतेर कळामां निपुण थयो. ते घरना उद्यानमां जह एकलो कळाओनो अभ्यास करतो हतो, तेने पासेना घरनी चारीमां वेठेली ते नगरना मुख्य शेठनी पुत्री मदनमंजरीए जोयो, अने तेनुं रूप तथा कळा जोइ ते तेना पर आसक्त थह, तेथी तेथीए तेना पर पुष्पनी गुच्छो नांख्यो. तेथी ते पण तेथीने देवांगना जेवी जोइ आसक्त थयो. एकदा ते कुमार अश्वपर आरूढ थइ नगरी मध्ये जतो हतो, तेवामां तेखे लोकोनो आ प्रमाणे कोलाहल सांभळ्यो.—“ शुं सभुद्र पोतानी मर्यादानो त्याग करीने उछळतो अहीं आव्यो छे ? के शुं भयंकर अग्नि सळ्यो छे ? के शुं शत्रुनुं सैन्य आव्युं छे ? के शुं विद्युत्पात थयो छे ? शुं थयुं छे ? अरे ! आतो मदीन्मत थयेलो राजहार्थी मावतनो पण तिरस्कार करी पुरना दरवाजा अने घरो विगेरेने तोडी नांखतो जाणे अकाले क्रोध पामेलो यमराज आव्यो होय तेम आखा पुरनो नाश करवा लाग्यो जणाय छे.” आ प्रमाणेनां शब्दो सांभळतांज कुमारे तरतज ते हार्थीने वश करवा माटे तेनी तरफ जवा विचार कर्यो. तेवामां तो ते हार्थीने पोतानी सामेज आवतो जोयो. एटले तरतज ते अश्वपरथी उतरी तेनी सामे चाल्यो अने हस्तीदमननी विद्या (कळा) वडे स्वल्पकाळमां तेने वश कर्यो. पळी तेना पर आरूढ थइ राजमहेल पासे आव्यो. ए वखते ते खबर जाणी राजाए तेने मानपूर्वक पोतानी पासे बोलाव्यो, त्यारे ते हार्थीने तेना आलानस्तंभे बांधी राजा पासे आव्यो अने नम्रता-

पक्षी अगडदत्त तेनु रङ्ग लइ ते मौरा पासे गयो अने तेनी बहेनने बोलायी, एटले तेणे द्वार उघाड्यु अगडदत्ते तेने अति मनोहर रूपवाळी जोइ तेणीए तेने पूछ्यु के—“ तमे कोण छो ? अने क्योयी आब्या छो ? ” त्यारे अगडदत्ते तेथीने ते रङ्ग आय्यु, ते जोताज तेणीए पोताना माइनु सर्व स्वरूप जाणी लीयु परतु मनमान शोफने समावी ते अगडदत्तने अदर लइ गइ, तेने आसनपर चेसाइयो, पक्षी वियोप आदर वतावी शय्या पाथरी ते बोली के—“ हे स्वामी ! अही शय्यामा विथांति न्यो ” ते सांमळी अगडदत्त तेमा सुठो एटले ते घरनी बहार गइ त्यारे अगडदत्ते विचायु के—“ आ स्त्रीनो पण विश्वास करवो योग्य नर्या. ” एम विचारी शय्यामां उठी दूर खणामां जइने उभो रळो तेणीए प्रथमथीज ते शय्या उपर एक शिला गोठवी राखेली हवी, ते यत्र चलावराथी तत्कळ शय्यापर पडी अने शय्याना ककडा थइ गया पक्षी ते हर्यथी ताळीओ पाडवी बोली के—“ मारा माइना घात करनारने में हय्यो ” ते सांमळी तरतव अगडदत्ते तेथीना केश पकडी कळु के—“ हे दासी ! तु मने शु मारवानी हवी ? ” तेने जीवतो जोइ मय पासी ते तेना पगसा पडी अने “ तमारा चरणज मारु शरण छे ” एम बोली. त्यारे अगडदत्ते तेथीने घीरज आपी पक्षी तेने पकडी राचणुहमां लइ गयो, अने रानाने सर्व दृचांत कळो राजाए अत्यंत प्रशसापूर्वक तेनो सत्कार कर्यो आ प्रमाणे प्रमाद रहित पुरुषो आ भयमां पण कल्याण पासे छे आ द्रव्यथी सुतेलाने विपे जे द्रव्यथी जागतो होय तेनु दृष्टांत कळु

आ अगडदत्तनी कथा उत्तराध्ययननी मोटी टीकामा छे ते कही हवे कथाग्रथमां लखेली अगडदत्तनी कथा कहे छे -
शत्रु नामना नगरमां सुंदर नामे राजा हवो. तेने सुलसा नामनी राणी हवी तेमने अगडदत्त नामे पुत्र थयो

लाग्यो के—“ आज ते चोर छे, परंतु ते शुं करे छे ? ते जोड़ि, ” पछी ते बन्ने नगरमां पेठा. त्यां कोइ इभ्यनुं मनोहर अने उंचुं घर जोशुं. तेमां खातर पाडी ते परिव्राजक अंदर पेठी. अगडदत्ते ते चोर छे एम निश्चय कर्यो. पछी ते परिव्राजके मोटी मोटी भरेली पेटीओ बहार काठी अगडदत्त पासे सूकी. अने अगडदत्तने त्यां उभो राखी पोते कोइ देवकुळमां जइ त्यांथी अनेक भारवाहको (मजुरो) ने लइ आव्यो. तेओना मस्तकपर ते पेटीओ उपडावी सर्वे नगर बहार एक एक जीर्ण उधानमां आव्या.

त्यां आवीने परिव्राजके कुमारेने कहुं के—“ हे वत्स ! हजु वखत घणो छे, तेथी अहीं आपणे सर्वे निद्रानुं सुख लइए. ” ते सांभली सर्वे सुता अने निद्रा पाम्या, परंतु परिव्राजक कपटथी सुतो, अने अगडदत्त पण “ आनो विश्वास करवो योग्य नथी ” एम विचारी बखवार कपट निद्राए सुइ त्यांथी उभो थइ वृत्तनी ओथे संताइने उभो रख्यो. केटलीक वारे ते सर्वने निद्राधीन जाणी परिव्राजक उभो थयो अने ते सर्व भारवाहकोने खड्गथी मारी नांख्या. पछी ते अगडदत्तनी पथारी पासे आव्यो, त्यां तेने नहीं जोइ ते पाछो फर्यो, त्यारे अगडदत्ते तेनी सन्मुख आवी तेनो तिरस्कार करी तेनी साथे युद्ध करी खड्गना तीक्ष्ण प्रहारथी तेने पृथ्वीपर पाडी नांख्यो. ते वखते मरतां मरतां ते बोल्यो के—“ हे वत्स ! हवे हुं मरी जाउं छुं, तुं आ मारं खड्ग ग्रहण कर, अने स्मशानना पश्चिम भागमां जा, त्यां एक भोंयरं छे तेनी शिला पासि उभो रही तेमां रहेली मारी ब्हेनेने बोलावजे, तेने आ मारं खड्ग बतावी निशानी आपी मारो वृत्तांत कहेजे, एटले ते तारी भार्या थयो अने तुं सर्व धननो स्वामी थइश. ” एम कही गाढ ग्रहारनी वेदनाथी ते मरण पाम्यो.

अगडदत्ते कलु के—“ हे राजा ! मने आज्ञा आपो तो हु सात दिवसमा ते चोरने पकडी आपना चरणमा हालर करु ” ते सांमकी प्रसन्न थइ राजाए तेनु वचन अगीकार कयुं अने तेनी प्रशंसा करी त्यारे हर्षित थयेलो अगडदत्त राजसभामाथी बहार नीकळी विचार करवा लाग्यो के—“ दुट पुरुषो अने चोरो प्राये करीने पाणी भरवाना स्थान उपर विविध बेपे फरे छे, तेथी ते चोरनी शोध माटे मारे तळाव अने उपवन विगेरेमा फरबु जोइए ” एम विचारी ते छ दिवस ने छ रात्रि चोतरफ फर्यो, पण चोरनो पत्तो लाग्यो नहीं

पछी सातमे दिवसे ते अगडदत्त सायकाले नगरनी बहार मलिन बेप घारण करी एक शीतळ छायानाळा आम्रवृक्षनी नीचे पेठो, अने चोरने पकडवानो उपाय चितववा लाग्यो तेदलामां तेज आम्रवृक्षनी नीचे एक परिनाजक आव्यो तेनी स्पूळ जानु अने लांबी जघा विगेरे शरीरनो आकार जोइ कुमारे विचार्युं के—“ आ लक्षयोथी अवरय आज चोर होवो जोइए ” परिनाजके हुमारेने पूछ्युं के—“ हे वत्स ! तु क्यांथी आवे छे ? अने शामाटे पृथ्वीपर अमण करे छे ? ” हुमारे जवाव आप्यो के—“ हे पूज्य ! हु उल्लयिनी नगरीथी अही आव्यो छु अने घन रहित होवाथी अमण करु छु ” परिनाजके कथु—“ हे पुत्र ! तने हु घणु घन आपीश. ” कुमार बोल्यो—“ तो मारा पर आपनी मोटी कृपा सत्पुरुषो कारण विनाज परनो उपकार करनारा होय छे. ” आ प्रमाणे तेओ चोतो करता हता, तेवामां दर्य अस्त पाम्यो, अने चोतरफ अधकार व्यापी गयो एटले ते परिनाजके पोताना त्रिदडमांथी खड्ग काढ्यु अने कच्छ बांध्यो पछी कुमारने कथु के—“ चाल, आपणे नगरमां जइए ” एम कही ते चाल्यो अगडदत्त पण तेनी पाठळ चाल्यो अने विचार करवा

मरण पाय्यो. तेनी माता हमेशां वारंवार रोती हती. तेने जोइ एकदा अगडदत्ते रोवानुं कारण पूछ्युं. त्यारे ते बोली के-
 “ तारा पिता जे राजवैभव भोगवता हता, ते वैभव तेना मरण पछी अमोघप्रहारी नामनो रथिक भोगवे छे. तुं कळामां
 बाळके कछुं-“ मने कोइ कळा शीखवे तो हुं तेनी पासे शीखुं. ” माता बोली-“ कौशांबी नगरीमां हठप्रहारी नामे
 कळाचार्ये छे, ते तारा पिताना मित्र छे. तेनी पासे जा तो ते अवश्य तेने कळा शीखवशे. ” ते सांभळी मातानी रजा लइ
 अगडदत्त कौशांबी गयो, कळाचार्येने मळ्यो अने तेने पोतानी माताना खेदनुं कारण कछुं. ते सांभळी कळाचार्ये तेने
 पुत्रनी जेम पोतानी पासे राखी थोडा कालमां ज कळामां कुशल कयो.

एकदा कळाचार्ये तेने राजसभामां मोकल्यो. तेणे सभामां जइ कळा देखाडी. ते जोइ समग्र लोको आश्चर्य पाय्या,
 अने वारंवार तेनी कळानी प्रशंसा करवा लाग्या. परंतु राजाए तो “आमां कांइ आश्चर्य नथी” एम कही कांइ प्रशंसा करी नहीं.
 तो पण तेणे उचितता जाळववा माटे तेने कछुं के-“ हे कुमार ! तने हुं शुं आपुं ? ” कुमारे कछुं-“ हे राजा ! आप मने
 साधुवाद पण देता नथी एटले मारी कळानी प्रशंसा पण करता नथी, तो बीजुं देवाथी शुं फळ छे ? ” आ अवसरे ज
 राजा पासे पौरजनोए आवी विज्ञप्ति करी के-“ हे राजा ! आपना नगरमां कोइ वखत नहीं थयेली चोरीओवडे हमेशां
 नगरनुं द्रव्य हरण कराय छे. आम थवाथी राजानी आवरुने पण हानि पहुँचे छे. माटे नगरनी रक्षा करवामां यत्न करवो
 योग्य छे. ” ते सांभळी तरत ज राजाए कोटवालने आज्ञा करी के-“ सात दिवसमां चोरने पकडी आप. ” ते वखते

सुतेसु आवी पडिबुद्धजीवी, न वीससे पडिअ आसुपणे ।
घोरा सुहुत्ता अंबल संरीर, भारुडपंक्खीव चंरुपंसत्तो ॥ ६ ॥

अर्थ—(आसुपणे) आशुग्रह एटले उचित कार्यमां शीघ्र प्रवृत्ति करवानी बुद्धिवाळो तथा (पडिबुद्धजीवी) प्रति-
बुद्ध-जागतो एटले द्रव्यथी निद्रारहित अने भावथी यथास्थित वस्तुने जाणनार ए रीते जीववाना स्वभाववाळो एवो
(पडिअ) पडित पुरुष (सुतेसु आवी) आविवेकी मनुष्यो द्रव्यथी अने भावथी सुता होय तो पण तेमने विषे (न वीससे)
विश्वास न करे एटले विवेकी पडित गतानुगतिकपणाए करीने पोते पण सुइ न जाय परतु द्रव्य अने भावथी जागृत ज
रहे कारण के (सुहुत्ता) सुहृत्त एटले चण, लव विगेरे काळ चणे घणे प्राणनी-आसुप्यनी हानि करनार होवाथी
(घोरा) महा मयकर छे, तथा (संरीर) शरीर पण (अंबल) बळ रहित छे एटले के मृत्यु आपनारा सुहृत्तेनि दूर करवा
के सहन करवा ते शक्तिमान नथी तेथी करीने (भारुडपक्खीव) भारुड पचीनी जेम (अण्णमत्तो) प्रमाद रहित (चर)
तु चाल. जेम भारुड पची प्रमाद रहित चाले छे तेम तु प्रमाद रहित क्रियानुष्ठानमां प्रवृत्ति कर. ६

द्रव्यथी जागता उपर अगडदत्त राजपुत्रनी कथा

उज्जयिनी नगरीमां जितशत्रु नामे राजा हतो तेने अमोघरथ नामतो एक रथिक (सारथि) हतो ते रथिकने
यशोमती नामे मायाँ हती तेमने अगडदत्त नामे पुत्र थयो हतो. ते पुत्र बाल्यावस्थामां हतो, ते ज बखते तेनो पिता

नष्टवीपक धातुवादीनी कथा.

केटलाएक धातुवादी पुरुषो दीवो अने काष्ट लइ गाढ अंधकारवाळा एक वनमां गया, अने पर्वतनी अंधारी गुरुामां पेठा. त्यां प्रमादने लीधे तेमना अग्नि तथा दीवाओ नुगाइ गया. प्रमाद ज सर्व प्राणीओनो शत्रु छे. पथी गुफाना गाढ अंधकारने लीधे दिग्मूढ थयेला तेओ आमतेम नीतरक ममता लाग्या. परंतु तेओ गुफाना द्वार पाने आची शक्या नही. छेपट गुफामां गहेला सर्पना इश्याी तेओ चिचारा साडामां पडी मरणने शरग थया. जेम धातुवादीओए दीवावडे गुफानो मार्ग जोयो हतो, तो पण प्रमादथी तेमना दीवा नुगाइ जायाी तेओ दिग्मूढ थइ गया अने छेपट सर्पइश ययायी त्यां ज साडामां पड्या, तेथी ते मार्ग तेमणे जोयो हतो, छतां न जाया जेचो थयो. ए ज रीते अन्य प्राणी पण कोइक प्रकारे कर्मना चयोपशामादिकथी श्रुतज्ञानरूपी दीवो पामी तेनारडे मुक्तिमार्गेने नुए छे. परंतु पाढ्या द्रव्यादिकनी पासक्तिरूप प्रमादथी तेनो श्रुतज्ञानरूपी दीवो नष्ट थइ जाय छे, तेथी तेओ मिथ्याज्ञानरूपी गाढ अंधकारवडे गूढ वनी लोभरूपी सर्पथी लनाइ कुगतिरूप साडामां पडे छे. ते प्राणीने मुक्तिमार्ग जोया ल्हां जयेलो ज थाय छे. माटे द्रव्य पोते तो रक्षण करी शकतुं नथी, परंतु उलटुं कोइक रीते आत्मरक्षणना कारणरूप मन्धारमादिक प्राप्त कर्युं होय तो तेनो पण नाश करे छे.

इति धातुवादी कथा.

आ रीते षन त्रिगेरे रक्षणने माटे थता नथी एम कर्युं. इवे त्रे करमातुं छे ते थताये छे.—

मार्ग (दृष्ट) जोड़ने पण एटले जोयो होय तो पण (अद्रुष्टमेव) नथीज जोयो एम जाणयु समाकित रूपी मावदीप रक्षित अने अनत मोहवाळा पुरूपे प्राप्त करेलु सम्यग्दर्शननु तच्च जाणयु होय तो पण नहीं जाएया बरावरच छे नेमके तेनु फळ तेने मळतु नथी अर्थात् प्रमादी माणसनु वितथी रक्षय थतु नथी, परतु उलडु नरकादिकथी रचण करनार समकित्तादि-कने पण ते प्रमादी हारी जाय छे ५.

धन आ भवमा रचणकर्ता नथी ते उपर पुरोहित पुत्रनी कथा

कोइ नगरनो राजा इद्रमहोत्सव करवा नगरनी बहार अतःपुर सहित नीकळ्यो ते वसतं तेणे आखा नगरमां आयो पणा करावी के—“ सर्वे पुरुषोए नगर बहार आववु, जे नगरमां रहेरो तेनो महादड थशे ” आवी राजानी आज्ञा थवाथी सर्व लोको बहार गया परतु राचाने मान्य पुरोहितनो पुत्र वेस्थाने धर गयो हतो, तेणे राजाना पुरुषोए करेली आयोपणा साभळी, तो पण ते त्याथी नीकळ्यो नहीं एटले राजसेवकोए तेने पकळ्यो, तो पण ते पोतानो पिता राजानो भिन छे एम विचारी गर्वने लीधे तेओने रुइक आपी पोते अपराधथी मुक्त थयो नहीं एटले राजपुरपो तेने पकडी राजा पासे लड गया राजाए आज्ञाभंग करवाथी तेने शूकीनी सचा करवानो हुकम कर्यो. ते जाणी तेना पिता पुरोहिते राजा पासे जइ विब्रिसि करी के—“ हे देव ! मारु सर्व घन लडने पण मारा पुत्रनो अपराध माफ करो ” तो पण राजाए पुरोहितनु वचन मान्यु नहीं अने तेने शूकीपर चढाव्यो इति पुरोहित पुत्र कथा

लइ जाय छे. तो कहो, आ बेमांथी कया सार्थवाहनी साथे जहुं योग्य छे ? ” ते सांभली तेओए कहुं के—“ पहेला सार्थवाहनी साथेन जहुं साहं छे. ” त्यारे ते वणिक ते सर्वने साथे लइ उधानमां गयो, अने मुनिने बतावी तेणे स्वजनने कहुं के—“ आ मुनि परलोकना सार्थवाह छे, ते पोताहुं धर्मधन आपी मनुष्योने वेपार करावे छे अने मोक्षपुर प्रत्ये लइ जाय छे, माटे हुं तेनी साथे जइश. बीजा सार्थवाह तरीके स्त्री विगरे स्वजनो छे, ते पूर्वे उपार्जन करेलुं धर्मधन हरी ले छे अने पोताहुं कांइ पण आपता नथी. माटे तमारा कहेवा प्रमाणे स्वजनना मोहनो त्याग करी हुं आ मुनिनो आश्रय करं हुं. ” आ प्रमाणे कही तेमनी रजा लइ तेणे ते मुनि पासे दीक्षा ग्रहण करी अने आत्म कष्याण साधुं.

इति बंधुमोहत्यागे वणिक कथा.

आ प्रमाणे पोते करेला कर्मनो मोक्ष बंधुओथी थतो नथी एम कहुं. हवे कोइ एम धारे के द्रव्यथीज करेला कर्मनो मोक्ष थरो. तो ते उपर कहे छे—

वित्तेर्यं ताणं न लेभे पमत्ते, इमंमि लोए अटुंवा परत्था । दीविंप्पणट्टेव अंणंतमोहे, नेओउअं दटुमदट्टुमेव ॥

अर्थ—(पमत्ते) मद्यादिकना प्रमादवाळो मनुष्य (इमंमि लोए) आ लोकने विपे (अटुंवा) अथवा (परत्था) परलोकने विपे (वित्तेण) धनचंडे (ताणं) रचणने (न लेभे) पामतो नथी. (दीविंप्पणट्टेव) नाश पाग्यो छे दीवो जेनो एवा पुरुषनी जेम (अणंतमोहे) अनंत मोहवाळा पुरुषे (नेओउअं) न्यायमार्ग एटले समकित आदिक मोक्ष

नयी ? ” तेणीए जवान आप्यो के-“ घेवर तो कर्यो हता, पण आपणो जसाइ तथा तेनो मित्र आपणो घेर आल्या हता तेमने में ते घेवर जमाडी दीघा छे ” ते सामळी वणिके विचार्युं के-“ में विचारी ते मोळी आभीरीने छेतरीने फोगट बीजाने माटेज पापकर्म उपाज्युं. ” एम विचारी भोजन कर्यो पछी ते वणिक शरीरचिताने माटे गाम बहार गयो ते बरते उनाळो हतो, तेथी शरीरनी चिंता कर्यो पछी विश्रान्तिने माटे ते एक वृच नीचे वेठो तेवामां त्यांथी एक मुनि नीकळ्या. तेने तेणे कहु के-“ हे मुनि ! अहीं वेसिने जरावार विश्रान्ति ब्यो ” मुनि बोल्या के-“ मारे पोताना कार्यने माटे जलदी जनु छे, तेथी विश्रान्ति नहीं लउ ” ते सामळी वणिके पूछणु के-“ हे पूज्य ! शु कोइपण माणस परना कार्यने माटे जाय छे-उद्यम करे छे ? ” साधुए कहुं-“ हा तुज स्वजनोने माटे प्रयास करे छे ते सर्वे परनु ज कार्ये छे ” आ प्रमाणे एक ज वचन सामळी ते वणिक प्रतिबोध पाम्यो, एटले तेणे कहु के-“ हे पूज्य ! तमे क्यां रहो छो ? ” साधुए कहुं-“ उद्यानमां हु रहु छु ” पछी ते वणिक तेनी साथे उद्यानमां गयो त्यां तेमना मुखथी धर्म सामळी वैराग्य पामीने तेणे कहु के “ हे पूज्य ! मारे दीचा लेवी छे, माटे हु भारा स्वजनोनी रजा लहने आवु त्यांसुधी आप अहीं ज रहेजो ” एम कही ते पो ताने घेर गयो तेणे खीने तथा स्वजनोने एकठा करीने कहु के-“ अहीं गाममां वेपार करतां मने घणो अब्य लाभ थाय छे तेथी परदेशमां जइ मोटो लाभ मेळववा धारु छु अहीं वे सार्थवाह आल्या छे तेमां एक सार्थवाह एवो छे के-ते पो-तानी मूळ मुडी आपणने आपे छे अने इए नगर प्रत्ये लइ जाय छे, ते मुडीथी वेपार करतां जे लाभ थाय छे तेमांथी ते कांइ पण लेतो नथी. शीनो सार्थवाह एवो छे के-ते आपणने मूळ मुडी आपणो नथी अने साथे आबी सर्वे लाभ तेज

ते पण (कम्मस्स) कर्मना (वेअकाले) उदयकाले (ते) ते (बंधवा) बंधुओ (बंधवयं) बंधुपणाने (न उर्विति) पामता नथी. अर्थात् पोताने माटे कर्म कर्तुं होय तेनो तो भाग ग्रहण न करे, परंतु तेमने अर्थे अथवा पोताने अने तेमने बन्नने अर्थे कर्म कर्तुं होय तेनो पण भाग तेओ लेता नथी, पोताने एकलानेज ते कर्मनुं फल वेदवुं पडे छे. ४.

बंधुमोहना त्याग उपर आभीरीबंधक श्रेष्ठीनी कथा.

कोइ गामसां कोइ एक वणिक दुकान मांडी वेपार करतो हतो. एकदा कोइ आभीरी (भरवाडण) तेनी दुकाने आवी अने तेणे वणिकने कहुं के—“मने वे रुपीयाहुं रु आपो. ” एम कही आभीरीए तेना हाथसां वे रुपीया आप्या. ते वणिके एक रुपीयाहुं रु वे धारणे तोळीने आप्युं, तेथी तेणीए जाण्युं के—“मने वे वार तोळीने आप्युं माटे वे रुपीयाहुं थइ गयुं ” एम धारी ते रु लइने गइ. वणिके विचार्युं के—“ आज एक रुपीयो मने फोगटनो मळयो छे, माटे आज ज तेनो उपभोग करी उत्तम भोजन करूं. ” एम विचारी तेणे ते रुपीयाहुं घी, खांड विंगेरे लइ घेर मोकळ्युं अने पोतानी स्त्रीने कोहवराव्युं के—“ आज आनां घेवर करजे. ” तेणीए पण घेवर कर्यो. तेदलामां पासेना गामथी तेनो जमाइ तेना मित्र सहित तेने घेर आव्यो. तेने कामनी उतावळ हती तेथी जमीने तरत जहुं हंतुं. तेथी ते वणिकनी स्त्रीए जमाइने तथा तेना मित्रने घेवर जमाळ्या. तेओ घेवर खाइने पोताने कामे गया, समय थये ते वणिक घेर आव्यो, अने स्नान करी जमवा बेठी. ते वखते तेनी थाळीसां तेनी स्त्रीए हमेशनी जेवुं साधारण भोजन पीरस्युं. ते जोइ तेणे पूछ्युं के—“ केम घेवर कर्यो

१ आभीरी—दूध दहीने वेचनारीने बंधक पटले ठगनार.

पोताने घेर आवी सुह गयो प्रात काळे लोको शु गेले छे ? ते सामळ्वा माटे ते चोर त्यां जइ सर्व लोकोनी वळ्चे उसो लोको खातर जोइ जातो करवा लाग्या के-“ आटला नाना छिद्रमां ते चोर पेसी धन लइ बहार नीकळ्यो ते आश्रय्ये छे ” आधु लोकोनु वचन सामळी ते चोर पोतानी कटी विगेरे शरीरना अयवबो तथा खातरनु छिद्र वारंवार जोइ जोइ पोते पण तेवोच विचार करी आश्रय्ये पाग्यो तेनी चेष्टा जोइ राजसेवको तेने ज चोर जाणी राजा पासे बांधीने लइ गया राजाए तेना चोरपणानी रात्री करीने तेने मारी नखाब्यो

इति पापकर्म प्रशस्ता उपर चोर कथा

उपरना सूत्रमां ' करेला कर्मनो नाश थतो नथी ' एम कथुं. तेमां कोइ मद मतिवाळो एम धारे के- ' मारा स्वन्नोथी मारा पापकर्मनो मोच थयो, अर्थात् ते स्वजनो मारा घनादिकनी जेम मारा पापकर्म पण व्हेंची लेशे ' पण तेम वनी शकतु नथी ते उपर कहे छे

संसारमावणं परस्स अंडा, साहारणं जं चं करेइं कम्म ।

कम्मस्स ते” तस्स उ वेअकाले, नं बंधवा बंधवयं उंविति ॥ ४ ॥

अर्थ—(ससार) ससारने (आवण) पाभेलो जीव (परस्स) पुत्र, मित्र, स्त्री विगेरे परने (अंडा) अर्थे (च) अथवा (साधारण) साधारण एटले पोताने तथा परने चन्नेने अर्थे (ज) जे (कम्म) कृपि आदि कर्मने (करेइ) करे छे, (तस्स उ)

अर्थ—(जहा) जेम (पागकारी) पापकर्मने करनार (तेणे) चोर (संधिमुहे) खातरना द्वार-छिद्रमां (गहीए) ग्रहण करायो थको (सकम्भुणा) पोताना खातर पाडवाना कर्म करीने ज (किचह) छेदाय छे-मरण पासे छे. कोइ एक चोर कोइ धनाढ्यना घरमां गढना कांगराना आकारवाळुं खातर पाडी तेनी अंदर पेसवा जाय छे तेटलामां ते घरधणी जागी उठवाथी खातर पासे आव्यो. ते वखते प्रथम बन्ने पग नांखी तेमां पेसता चोरने जोयो एटले तेना पग पकडी तेने खेंचवा लाग्यो, त्यारे ते चोरें बहार उभेला बीजा चोरने कणु के-“मने अंदरथी कोइ खेंचे छे, तेथी तुं मने बहार खेंची ले.” ते सांभळी ते बहार खेंचवा लाग्यो. ए प्रमाणे बन्ने बळवानोवडे खेंचातो ते चोर अत्यंत पीडा पामी मरण पास्यो. (एवं) ए ज प्रमाणे (पया) प्रजा एटले मनुष्य (पेच) परलोकमां (च) अने (इहं लोए) आलोकमां पण धनार्जनने माटे क्षुधा, वृषा, शीत, आतप विगेरेतुं सहन करतुं, पर्वतपर चढतुं, समुद्र तरवो, राजानी सेवा करवी अने युद्धमां शस्त्रना ग्रहार सहन करवा इत्यादि विविध कष्टोवडे अने परभवमां नारकीना कष्टोवडे ते छेदाय छे-दुःख पासे छे. कारण के (कडाण) करेलां (कम्माण) कर्मोनी (मुक्खु) मोच एटले भोगव्या शिवाय चय (न अत्थि) यतो नथी. तेथी करीने पापकर्म करतुं नहीं. एटलुं ज नहीं पण पापकर्मनी प्रशंसा पण करवी नहीं. प्रशंसा करवाथी पण मोटो दोष थाय छे. ३.

पापकर्मनी प्रशंसापर एक चोरनी कथा.

कोइ एक नगरमां कोइ चोर सुरकेलीथी चडी शकाय तेवा कोइ धनाढ्यना मंदिरमां खातर पाडी अंदर पेसी घन लह

खुर्ची ते बीनी स्त्री परणयो तेणीने पण वाळक जन्म्यो त्यारे पूर्वनी जेम वज्जेने मारी कूवामां नांल्या ए रीते लोभने वरा ययेला तेणे घणी स्त्रीचो वाळको सहित मारी नास्ती एरुदा ते मनोहर रूपवाळी एक स्त्रीने परणयो, तेणीना रूपमां मोहित थयाथी तेणीने पुत्र अयो तो पण मारी नहीं अनुक्रमे ते पुत्र आठ वर्षेनो थयो त्यारे ते चोरे विचार्युं के—“ रूपना मोह्यी भें घणा काळ सुधी आ स्त्री अने पुत्रने मार्या नहीं ते ठीक थयु नथी, माटे हवे प्रथम स्त्रीने मारु ने पछी पुत्रने पण मारी नाहु ” एम विचारी तेणे प्रथम स्त्रीने मारीने कूवामां नास्ती, तेदलामा मय पामेला तेना छोकराण घर बहार जइ वूमो पाडी लोकोए तेने सेवानु कारण पूछ्यु, त्यारे ते बोव्यो के—“ मारी माताने मारीने मारा वापे कूवामां नास्ती दीधी छे ” एटले तो राजसेवको त्यां आव्या तेथोए ते प्रमाणे जोइ ते चोरने पकळ्यो, अने तेने राजा पास लइ गया रात्राए ते कूवामाथी घन कढावी जेनु हतु तेने पाहु अपाव्यु पछी ते चोरने विविध विडवना वडे पीडा उपजावी मारी नखाव्यो. ते मरीने नरके गयो आ प्रमाणे घननो लोभी आलोक तथा परलोकमां दुःखी थाय छे

इति द्रव्यलोभे चोर कथा

हवे करेलां कर्मनो नाश थतो नथी एम कही प्रस्तुत वातने ज दद करे छे.—

“तेणे जंहा सधिमुहे गंहीए, सकम्मुणा किच्चइ पावकारी ।

एव पंया पेच्च ईह धं लोएँ, कंडाण कम्मोंण नें मुंक्खु अत्थि ॥ ३ ॥

जे पावकर्ममेहि धणं मणूसा, समायधंती अमई गंहाय ।
पंहाय ते पासपंयट्टिए नरे, बेराणुबद्धा नैरयं उँविति ॥ २ ॥

अर्थ—(जे) जे (मणूसा) मनुष्यो (अमई) अमतिने एटले धन ज आलोक अने परलोकना सुखतुं साधन छे एवी कुसतिने (गहाय) ग्रहण करीने (पावकर्ममेहि) पापकर्मोवडे (धणं) धनने (समायधंती) उपार्जन करे छे, (ते) ते (नरे) मनुष्यो (पासपंयट्टिए) स्त्री पुत्र विगरे रूप पाशमां एटले बंधनमां प्रवर्त्याथका एटले पब्बायका (पहाय) द्रव्यादिकनो त्याग करी (बेराणुबद्धा) बैरना हेतुरूप पापकर्मना अनुबंधवाळा थइ (नरयं) नरकमां (उँविति) जाय छे. धन नरकमां जता जीवनी साथे जतुं नथी; परंतु जीव एकलो ज महारंभ अने महापरिग्रहने लीषे पापकर्मने साथे लइ नरकमां जाय छे. २.

द्रव्यना लोभ उपर एक चोरनी कथा.

कोइ एक नगरमां एक चोर रहतो हतो. तेणे पोताना घरमां एक मोटो कूवो खोद्यो. पक्षी गृहस्थोना घरमां रात्रे खातर पाडी पुष्कळ धन लावी ते कूवामां नांखवा लाग्यो. अनुक्रमे ते घणुं धन आपी कोइनी कन्याने परण्यो. एकदा ते स्त्रीए एक पुत्र प्रसव्यो. त्यारे ते चोरे विचारुं के—“ छोकरांओ मोटां थशे त्यारे तेओ मारा घरनी लक्ष्मीनी वात बीजाने कही देशे. तेथी मारे उत्पन्न थाय तेवा तरत ज दरेक बाळकने मारी नांखवा योग्य छे, परंतु तेनी माता जीवती होय त्यासुधी बाळक पण मारी शकाशे नहीं. ” एम बिचारी तेणे स्त्री सहित पुत्रने मारी ते ज कूवामां नांखी दीया. पक्षी फरीथी द्रव्य

मन्लसुद्ध यवा लागु, ते वखते जुमान जेवा ताजा थयेला अट्टनमन्ले त्यां आवी राजाना नीरगण नामना महामन्लने जीवी लीषो परतु " आ कोइ परदेशी मन्ले मारा मन्लनो परामव कयो " एम घारी राजाए तेनी प्रशसा करी नहीं, तेथी बीजा सर्व लोको पण मौन रसा ते जाणी अट्टनमन्ले पोतानी ओळखाण आपवा माटे समाना पचीओने कहुं के— " हे पचीओ ! आ अट्टने नीरगणने जीवी लीषो ए तमे ज बोलो " ते सांमळी राजाए तेने पोतानो ज आ अट्टनमन्ले छे एम ओळख्यो पछी तेनो सत्कार करी राजाए तेने घणु द्रव्य आप्यु अने तेनी आजीविका पण बाधी आपी आ हकिकत जाणी अट्टनना स्वजनो तेनी पासे आवी तेनो सत्कार (वट्टमान) करवा लाग्या पण अट्टने विचारुं के— " द्रव्यना लोमथी ज आ सर्व मारो सत्कार करे छे, तेथी ज्यारे इ घन रहित थइश त्यारे फरीथी पण तेओ मारु अपमान ज करशे. इद्दावस्थामां मारु कोइ रचण करशे नहीं माटे ज्यामुधी मारामां कांइक पण शरीर सवधी शक्ति छे, त्यांमुधीमां मारु आत्मसाधन कर " एम विचारी तेणे गुरु पासे जइ दीचा प्रहण करी अने आत्मसाधन करुं.

इति अट्टनमन्ले कथा

अहीं उपर कहुं के— ' जीवित सांधी शकाय तेम नथी अने इद्दावस्थामां कोइ शरण नथी, तेथी प्रमाद न करवो ' एम केहेवाथी कोइ एम घारे के-अर्थ (द्रव्य) तु उपार्जन करतु ते पण पुरुपार्थ ज छे, अने ते आलोक तथा परलोकना मुखनु कारण छे, माटे द्रव्य उपार्जन करवामां प्रमाद न करवो आबो तेमनो खोटो अभिप्राय दूर करवा माटे कहे छे—

साथे फलहीमल्लचुं युद्ध कराव्यु. पहिले दिवसे तेमना युद्धमां वने मल्लो सरखाल उतर्या. कोइनो जय के पराजय थयो नहीं. पक्षी पोताने उतारे आवी अट्टने फलहीने पूछ्युं के—“ हे वत्स ! तारा शरीरे क्यां क्यां प्रहारो वाग्या छे ? ” त्यारे तेणे प्रहारनां स्थानो बताव्यां. अट्टने औपधि तथा तेलचुं मर्दन विगेरे उपचार करी तेने ताजो वनाव्यो. मत्सीमल्लने पण राजाए पूछ्युं के—“ तने शरीरे क्यां क्यां प्रहार लाग्या छे ? ” ते सभकी मत्सीमल्ले अभिमानथी पोताना शरीरे लागेला प्रहारो बताव्या नहीं अने उलटो बोल्यां के—“ हुं तो ताजो छुं. फलहीमल्लना चापने पण जीतुं तेवो छुं.” पक्षी बीजे दिवसे पण वने सभामां आव्या ने युद्ध कर्यु. तेमां वनेचुं समानपणुंज थयुं. ते दिवसे पण अट्टने फलहीने उपचार करी ताजो वनाव्यो, अने मत्सीमल्ले गर्वने लीधे कांइ पण उपचार कर्या नहीं. पक्षी बीजे दिवसे तेमचुं युद्ध थयुं. तेमां फलहीमल्ले मत्सीमल्लनो पराभव कर्यो. ते वखते अट्टनमल्ले मत्सीमल्लने पोताना पराभवचुं स्मरण कराव्युं, तेथी क्रोध पायी मत्सीमल्ले अन्यायचुं युद्ध करी कपटथी फलहीमल्लचुं मस्तक छेदी नांखुं. (भावविजयजीनी टीकामां एवुं लख्युं छे के—फलहीमल्ल जीत्यो त्यारे राजाए तथा प्रजाए अट्टनमल्लने वणुं द्रव्य आप्युं. ते सर्व द्रव्य अट्टनमल्ले फलहीमल्लने आपी तेने पोताने धेर मोकल्यो.) पक्षी अट्टनमल्ल पोतानी उज्जयिनी नगरीए आव्यो, अने युद्धनो व्यापार छोडीने ते पोताने धेरज रह्यो. ते वृद्धावस्थाने पाभेलो होवाथी कांइ पण कार्य करवाने लायक रथो नहीं, तेथी तेना पुत्र पौत्रादिक स्वजनो पण तेनो पराभव करवा लाग्या. ए रीते पोतानुं अपमान थनुं जोइ ते अट्टन कोइने पूछ्या विनाज कौशांवी नगरीए गयो. त्यां एक वर्ष सुधी तेणे रसायण रसायुं. तेथी ते अत्यंत बळवान थयो. एकदा उज्जयिनी नगरीमां राजसभाने विषे

अट्टन महानी कथा

उज्जयिनी नगरीमां जितशत्रु राजा हतो तेने एक अट्टन नामनो महामल्ल हतो ते अट्टन दर वरसे सोपारक नगरमां जइ त्याना सिंहगिरि राजानी समामा तेना मल्लोने जीती जयपताका मेळवतो हतो, तथा घणु घन पण लावतो हतो एकदा सिंहगिरि राजाए विचार कर्यो के—“आ अट्टन परदेशी मल्ल मारी सभामां मारा मल्लोने जीती घणु द्रव्य लइ जाय छे, अने मारो कोइपण मल्ल तेने जीर्ती शकतो नथी, तेथी मारा महत्वनी हानि थाय छे.” एम विचारी कोइ महा बळवान मात्सिक (मच्छीमार) ने जोइ तेने पोतानो मल्ल वनाव्यो ते थोडा काळमांज मल्लविद्या शीखी गयो तेनु नाम मत्सीमल्ल पाड्यु वीजे बर्ये अट्टनमल्ल सोपारक नगरमां आव्यो, तेनी साथे राजाए मत्सीमल्लनु युद्ध कराव्यु तेमां मत्सीमल्ले अट्टननो पराभव कर्यो एटले ते खेद पामतो पोताना नगरमां गयो तेणे विचार कर्यो के— “ मत्सीमल्ल जुवान छे, तेथी तेनु बळ अधिक छे इ हवे इद यवा आव्यो छु, तेथी मारु बळ श्रोतु थयु छे तो इ वीजो कोइ बळवान जुवान पुरुष शोधी तेने मारा पचनो करु.” एम विचारी बळवान पुरुषने शोधतो ते अट्टन अट्टनकळ्यु देशमां आव्यो त्यां हरिणी नामना गाममां एक बळवान खेडुतने जोयो ते खेतरमां एक हाथे हळ खेडतो हतो अने वीचे हाथे फलही उपाडतो हतो तेने जोइ अट्टन तेने पोतानी साथे जमवा लइ गयो तेणे त्या घणु भोजन कर्यु तथा उत्सर्ग समये सुकी लींडी जेथी अल्प विष्ठा करी ते जोइ तेने उज्जयिनीमां पोताने घेर लइ जइ तेनु पोपण करी मल्लविद्या शीखवी. तेनु फलहीमल्ल एवु नाम पाड्यु पछी तेने साथे लइ अट्टनमल्ल सोपारक नगरे गयो राजाए मत्सीमल्लनी

अथ प्रमादाप्रमाद नामनुं चोशुं अध्ययन. ४

त्रीजा अध्ययनमां मानुषत्वादिक चार अंगनी दुर्लभता कही, हवे ते चारे अंग प्राप्त थया छतां पण जो प्रमाद सेव-
वामां आवे तो तेथी महा दोष थाय छे, अने अप्रमाद महा गुणने माटे थाय छे, तेथी प्रमादनो त्याग अने अप्रमादने
अंगीकार करवाउं कहेवा माटे प्रमादाप्रमाद नामनुं चोशुं अध्ययन कहे छे.—

असंख्यं जीविअ मा पमायए, जरोवणीअस्स हुं नत्थि ताणं ।

एअं विआणाहि जेणे पमत्ते, कं नु विहिंसा अजया गंहिति ॥ १ ॥

अर्थ—हे भव्य ! (जीवीअ) आ जीवित (असंख्यं) असंस्कृत छे एटले के सैकडो गल्थी पण सांधी के नधारी
न शकाय तेहुं छे, तेथी (मा पमायए) तुं प्रमाद न कर. (हु) कारणके (जरोवणीअस्स) जरावस्था पामेला पुरुषने
(तागं नत्थि) कोइपण शरण नथी. तथा (एअं) आ (विआणाहि) तुं विशेषे करीने जाण, के (पमत्ते) प्रमादी,
(विहिंसा) हिंसा करवाना स्वभाववाळा अने (अजया) अबित्तदिय एटल जेओए इंद्रियो वया करी नथी एवा (जणे)
मनुष्यो (कं नु) कोनुं शरण (गंहिति) प्रहरण कररो ? प्रमादी, इंद्रियोने वशनतीं अने महा पापी एवा मनुष्योने जरा
मरणादिकनी प्राप्ति वखते कोइपण शरणरूप नथी. १.

जरावस्था पामेला मनुष्यने कोइपण शरणरूप नथी ए उपर—

भोचां माणुंस्सए भोए, अप्पडिंरुत्ते अहाउंअ । पुंवं विसुद्धसद्धम्मे, केवल बोहि बुज्झिआ ॥१९॥
चउरग दुंछह मंचा, संजंम पडिव्विंज्झिआ । तवसां धुअकम्मसे, सिद्धे हवइ सांसए ॥२०॥ सि वेमि

अर्थ—त्यां ते मनुष्य (अहाउअ) आयुष्य पर्यंत (अप्पडिंरुत्ते) वीजाने न मळी शके तेवा (माणुंस्सए) मनुष्य
सबधी (भोए) कामभोगीने (मोचा) मोगवीने (पुव्व) पूर्वं जन्ममा (विसुद्धसद्धम्मे) विशुद्ध एटले निययाणा आदि रहित छे
सद्धर्म जेनो एवो ते (केवल) कलक रहित (बोहि) जिनघर्मनी प्राप्तिये (बुज्झिआ) जाणीने त्यारपळी (चउरग)
प्रथम कहेला मनुष्यभवादिक चार अगो जे अत्यंत (दुब्लह) दुर्लभ छे एम (पचा) जाणी, (सज्जम) सर्वसावधविरति
रूप चारिने (पडिव्विंज्झिआ) अगीकार करी, (तयसा) नार प्रकारना तपवडे (धुअकम्मसे) नाश कर्या छे सर्व कर्म
जेथे एवो यइ, ते (सांसए) शाश्वत एटले निंतर स्थिविवाळो (सिद्धे) सिद्ध (हवइ) थाय छे (सि वेमि) एम दु
कहु छु. आ प्रमाणे श्रीसुघर्मास्वामीए जवूस्वामीने कहु के श्रीमहावीरस्वामी पासे में जे प्रमाणे सांभव्यु छे ते प्रमाणे दु
तमने कहु छु १६-२०

इति श्रीउत्तराध्ययने तृतीय अध्ययन ३



अर्थ—(खितं) क्षेत्र एटले ग्राम आराम विगेरे अथवा सेतु अने केतुरूप क्षेत्र (वत्थुं) वास्तु एटले भोंपरा विगेरे खात, मेढी विगेरे उच्छ्रित अने ते बने रूप धरो, (हिरणं च) सुनर्थ, अने उपलक्षणथी रूणुं विगेरे, (पसवो) गाय भेंश विगेरे पशुओ, (दास) चाकर, तथा (पोरुसं) पौरुषेय एटले पदातिनो समूह (चत्तारि) आ चार (कामसंधाणि) कामभोगना हेतुरूप स्क्रंधो एटले पुद्गलना समूहो जेने विषे होय (तत्थ) तेवा कुळमां (से) ते (उववज्जई) उत्पन्न थाय छे. अहीं क्षेत्र अने वास्तु मळीने एक काम जाणवो, बीजो हिरण्य, बीजो पशुओ अने चोथो काम दास अने पौरुषेय मळीने जाणवो. आ चारे काम मळीने तेनुं एक अंग कळुं. १७.

वाकीनां नव अंग कहे छे.—

मित्तवं नाइवं होइ, उंचागोए अ वणुवं । अप्पायंके महापण्णे, अभिजाए जंसी वंले ॥ १८ ॥

अर्थ—वळी ते (मित्तवं) मित्रवालो थाय छे १, तथा (नाइवं) ज्ञातिवालो एटले कुंडुबनाळो थाय छे २, तथा (उंचागोए) उच गोत्रवाळो थाय छे ३, तथा (वणुवं) वर्णवालो एटले शरीरनी कांतिवालो थाय छे ४, तथा (अप्पायंके) अप्पायंतक एटले व्याधि रहित थाय छे ५, (महापण्णे) महाप्राण एटले पंडित थाय छे ६, तथा (अभिजाए) अभिजात एटले विनयवालो थाय छे ७, तेथी करीने ज (जसो) यशस्वी थाय छे ८, तथा (वले) बळवान थाय छे. ९. १८.

आवा गुणवाळं मनुयपणुं प्राप्त थाय एज तेनुं फळ छे ? के बीजुं पण कांइ फळ छे ? ते कहे छे—

कल्पेणु) उचे कल्पने विषे एटले बारे देवलोकने विषे तथा उयलचयथी नय प्रवेयक अने पांच अनुत्तर विमानने विषे (चिह्नति) रहे छे-स्थितिने भोगवे छे अहीं पूर्ववर्षनु ग्रहण करुं छे तेथी एम जणाब्यु के-पूर्वना आयुष्यवाळा ज चारिने योग्य होय छे तेथी तेअनेज देशना आपवामां आवे छे, तेअने उपदेशनी योग्यतावाळा छे. १४-१५

तेअने स्वर्गमां रहेवा जेटलु ज फळ छे के वीशु पण छे ? ते उपर कहे छे—

तरथं ट्टिंक्षा जहाठाण, जर्ख्वा आउंक्खए चुंआ । उवंति माणुस जोणिं, सें दंसगेऽभिंजायइ ॥१६॥

अर्थ—(तत्थ) ते देवलोकने विषे (जख्वा) देवो (जहाठाण) जेनु जेनु स्थान होय—जेनी जेटली स्थिति होय ते प्रमाणे (ट्टिंक्षा) रहीने पछी (आउक्खए) आयुष्यनो चय थये सते (चुंआ) त्यांथी चव्या थका (माणुस जोणिं) मनुष्यनी योनिमां (उवंति) आवे छे अने त्यां (से) सावशेप शुभ कर्मवाळो ते जीव (दसगे) दश अगवाळो एटले दश प्रकारना भोगनी सामग्रीवाळो (अभिजायइ) थाय छे. अहीं से एटले ते जीव एम एकवचन आयुं, तेनो हेतु ए छे जे पोतपोताना याकी रहेला शुभकर्मने अनुसारे कोइ नव प्रकारना, कोइ आठ प्रकारना एम विविध प्रकारना भोगनी सामग्रीने पामे छे एम जणाववा माटे एकवचन लख्यु छे. १६.

हवे भोगना दशाग एटले दश प्रकारो बतावे छे.—

खिंत वंशु हिरंण च, पसवो दास पोरुंस । चत्तारि कामखधाणि, तंत्थ ' से उंववजई ॥ १७ ॥

ए प्रमाणे करवाची प्राणी (पाढवं) आ पृथ्वीना विकार रूप (सरीरं) औदारिक शरीरतो (हिचा) त्याग करीने (उड्डं) ऊर्ध्व (दिसं) दिशाए एटले मोच प्रत्ये (पकमई) जाय छे अर्थाए एम करवाची प्राणी मोचे जाय छे. ते प्रमाणे करवाची हे शिष्य ! तुं पण मोच प्रत्ये जइश. १३.

आ प्रमाणे तेज भवे मोचे जनारानुं फळ कही, हवे तेथी बीजाओने शुं फळ प्राप्त थाय ? ते कहे छे.

विसंलिसेहिं सीलिहिं, जंक्खा उत्तरउत्तरा । मंहासुद्धा व दिंपंता, मंशंता अंपुणच्चयं ॥ १४ ॥
अंपिआ देवंकामाणं, कौंमरूवविउन्विणो । उंडुं कंप्पेसु " चिडुंति, पुंवंवावाससया वंडुं ॥ १५ ॥

अर्थ—साधुओ (विगालिसेहिं) विसट्या एटले पोतपोताना चारित्रमोहनीय कर्मना बयोपशमनी अपेचाए जूदा (सीलिहिं) व्रत पाळ्यारूप आचारे करीने (जक्खा) देवो घइने, उंचे कल्पमां—देवलोकमां रहे छे. एवो बीजी गाथा साथे संबध छे. ते देवो तेजा छे ? ते कहे छे. (उत्तरउत्तरा) उत्तरोत्तर प्रधान एवा, तथा (महासुद्धा व) महाशुक्र एटले अत्यंत उज्वळ ते चंद्र द्युर्वादिक तेनी जेम (दिंपंता) देदीप्यमान तथा (अपुणच्चयं) दीर्घ आयुष्यनी स्विति होवाची फरी चयंतुं नथी एम (मंशंता) पोताना मनमां मानता, तथा (देवकामाणं) पूर्वे भवमां चारित्र पाळ्यारूप सुकृतवडे करीने देवना तामभोग प्रत्ये (अंपिआ) अर्पण करायेला—पामेला एवा, तथा (कामरूनिउन्विणो) इच्छा प्रमाणे रूपने रचागळा एवा ते देवो (वडुं) घणा एटले असंख्याता (पुंजावाससया) सेंकडो पूर्वे वर्ष सुधी (उंडुं

हवे ते चारे अगोतु आलोक सचधी फळ वतावे छे,—

सोही उज्जुअंभूअस्स, धम्मो सुद्धस्स चिट्ठइ । शिव्वाण परंस जाइ, घयासित्तं वं पावण ॥ १२ ॥

अर्थ—(उज्जुअभूअस्स) चार अगनी प्राप्तिवडे मोच प्रत्ये श्चजुभूत एटले तैयार थयेलाने (सोही) शोधि थाय छे एटले कयायरूपी कलुपतानो नाश थाय छे तथा (सुद्धस्स) शुद्ध थयेलाने (धम्मो) चमादिक दश प्रकारनो यतिधर्म (चिट्ठइ) स्थिर थाय छे तथा स्थिर धर्मवाळाने (परम) उत्कृष्ट (शिव्वाण) निर्वाण-मोच (जाइ) प्राप्त थाय छे एटले ते जीवन्मुक्त थाय छे अर्थात् (घयासित्तं) धीवडे सींचायेला (पावण) अग्निनी (व्व) जेम तपना तेजवडे ते जाज्वल्यमान थाय छे १२

आ प्रमाणे फळ कहीने हवे शिव्यने उपदेश आपे छे,—

विगिंच कम्मणो हेउं, जंस सचिणु खतिणं । पाढव सरिर हिंघा, उंहु पंक्कमई दिसं ॥ १३ ॥

अर्थ—गुरु शिव्यने कहे छे के—हे साधु ! (कम्मणो) मनुष्यत्वादिकना निषेधक एवा कर्मना (हेउ) मिथ्यात्व अवरति विगेरे उपादान कारणने (विगिंच) तु विवेचन कर एटले पृथक् कारण कर अने (खतिणं) चांतिवडे तथा उपलबधथी मार्दवादिकवडे (जम) यश एटले समय अथवा विनय, तेने (सचिणु) तु एकठो कर एटले पुष्ट कर

हवे पूर्वे कहेलुं मनुष्यपणुं, शास्त्रश्रवण अने धर्मश्रद्धा ए त्रणे प्राप्त थया छतां पण संयमने विषे वीर्ये फोरचवुं अति दुर्लभ छे. ते कहे छे.—

सुइं च लधुं सद्धं च, वीरिअं पुण दुल्लहं । बहवे रोअमाणा वि नो थणं पडिवज्जाए ॥ १० ॥

अर्थ—(सुइं) श्रुतिने एटले धर्मना श्रवणने (च) तथा मनुष्यपणाने (च) तथा (सद्धं) धर्मनी श्रद्धाने (लधुं) पामीने (वीरिअं) संयम लेवानुं वीर्ये (पुण) पुनः एटले अत्यंत (दुल्लहं) दुर्लभ छे. केमके (बहवे) घणा मनुष्यो (रोअमाणा वि) रुचिवाळा एटले श्रद्धावाळा छतां पण (यणं) एनं एटले आ संयमने (नो पडिव-ज्जाए) अंगीकार करता नथी. १०.

हवे आ चारे अंगोतुं परलोक संबधी फळ बतावे छे.—

माणुसत्तम्मि आयाओ, जो धम्मं सुच्च सद्धे । तवस्सी वीरिअं लधुं, संबुडे निधुणे रंयं ॥ ११ ॥

अर्थ—(माणुसत्तम्मि) मनुष्यपणाने विषे (आयाओ) आवेलो (जो) जे प्राणी (धम्मं) धर्मने (सुच्च) सांभळी (सद्धे) तेना पर श्रद्धा राखे छे, ते (तवस्सी) तपस्वी एटले नियाणा आदि रहित प्रशस्य तपवाळो जीव (वीरिअं) वीर्ये एटले संयमना उद्यमने (लधुं) पामीने (संबुडे) संवरवाळो थयो थको (रंयं) बंधाती कर्मरूपी रजने (निधुणे) अत्यंत दूर करे छे—नाश करी मुक्ति पामे छे. ११.

थाय अथवा ज्ञानध्यानना उपघातरूप मोटो दोष थाय जे आ दोषाने धर्मोपकरण विनाज कवी शकतो होय ते जिनेश्वरनी जेम उपकरण ग्रहण न करे तो योग्य छे कवी जिनकल्पी प्रहेला सघयणीज होय छे, तेथी तेओ उपकरण विना पण दोषो टाळी शके छे हमर्यां प्रथम सघयण नथी, तेथी जिनकल्पीक मार्गनो विच्छेद थयो छे कवी उपकरण धारण करवामा काई परिग्रह कही शकतो नथी, पढितो मूर्खानेज परिग्रह कहे छे केमके मूर्खानेज मोचमां विघ्नकर्ता छे, काइ उपकरण विघ्न करी शकता नथी ”

ए रीते गुरए तेने अनेक प्रकारे समजाव्यो तो पण ते समज्यो नही अने कत्र विगेरेनो त्याग करी एकलो वनमा गयो त्या तेनी न्हिन उत्तरा नामनी साधवी तेने बांदवा माटे गइ त्यारे तेने कत्र रहित जोइ पोते पण वस्त्रादिकनो त्याग कर्यो एकदा तेनी साथे भिचाने माटे ते पण नगरमा चाली तेने पोतानी नारीमां उमेली एक वेरयाए जोइ तेथी ते वेरयाए विचार कर्यो के-“ आ स्त्रीने कत्र रहित जोवाथी लोको स्त्रीओथी वैराग्य पामशे (एटले अमने हानी थशे) ” एम धारी वेरयाए तेना शरीर पर एक माई उपरथी नाखी, तो पण उत्तराए तेनी इच्छा न करी, त्यारे शिवभूतिए तेथीने कष्टु के-“ आ शटिका देवताए आपी छे, माटे तेने दूर न कर ” आ प्रमाणे माइना वचनथी तेणे ते साडी शरीरपर धारण करी ते शिवभूतिने कोडिन्न अने कोटवीर नामना वे बुद्धिमान शिष्यो हता तेमनाथी आ बोटिक मतनी परपरा चाली आ रीते आठमो निन्हव दिगवर थयो तेणे प्रथम शुद्ध बोध मेळव्यो हतो, पण पाळव्यी हारी गयो, तेथी प्राप्त थयेली बोधिनु रचण करवा माटे मव्य प्राणीओए यत्न करवो इति अष्टम निन्हव ८

उपधिमां गोपनीने छानो राख्यो. एकदा ते शिवभूति बहार गयो हतो त्यारे गुरुए तेनी मूर्छा दूर करवा माटे तेनी उपधि-
 मांथी ते रत्नकंबल काढी तेना ककडा करी साधुओने पादलुंछन करवा आपी दीधा. पछी ते ज्यारे आव्यो, त्यारे ते
 वृचांत तेणे जाण्यो, अने मनमां कपाय राखी मौन रख्यो. एकदा गुरुए जिनकल्पीनी व्याख्या करी, तेमां कहुं के—“ जिन-
 कल्पी बे प्रकारना छे. तेमां एक हाथरूपीज पात्रवाळा अने बीजा पात्र धारण करनारा. ते वळी वस्त्र सहित अने वस्त्र
 रहित एम बे प्रकारना होय छे. ” इत्यादि जिनकल्पीकनो मार्ग सांभळी सहस्रमंझे पूछ्युं के—“ हालमां ए मार्ग केम
 अंगीकार करातो नथी ? ” गुरुए कहुं के—“ हालमां ते मार्ग विच्छेद धयो छे. ” ते बोल्यो—“ जो ते मार्ग हालमां
 पण अंगीकार कराय तो तेनो विच्छेद न थाय. परलोकना अर्थनि तो एज मार्ग उत्तम छे. केमके सर्वथा प्रकारे परिग्रहणो
 त्याग करवो एज श्रेय छे. ” ते सांभळी गुरुए कहुं के—“ ए तो धर्मनां उपकरण छे, ते कांइ परिग्रह कहेवाय नहीं. केमके
 चर्मचक्षुथी जोइ न शकाय तेवा घणा जंतुओ छे, तेमनी रचाने माटे रजोहरण धारण करवानुं कहुं छे. बेसतां, सुतां, उभा
 रहेतां, कांइ वस्तु लेतां अथवा मूकतां तथा शरीरने लांबुं-डुंकुं करतां प्रथम रजोहरणवडे भूमि आदिनुं प्रमार्जन करवानुं
 छे. तथा संपातिम एटले उडी उडीने आवी पडता स्रद्धम जीवो चोतरफ व्यापीने रखा छे, तेमनी रचाने माटे मुखवासिका
 राखवानी छे. तथा अन्नपाणीमां पण जंतुओ कदाच होइ शके छे, ते जोवा माटे पात्र राखवानुं कहुं छे. तेमज समकित,
 ज्ञान, शील, अने तप साधवा माटे वस्त्रनुं पण धारण करवुं कहुं छे. केमके शीत, वायु, तडको तथा डांस मच्छर विगेरेथी
 संताप पामेला साधुओ कदाच समकित विगेरेथी पण स्वलना पामे. वस्त्र नहीं धारण करवाथी शुद्र प्राणीओनो विनाश

बसत परोदीये जाय अने कोह बखत न पण जाय एवी रीते अनियमित थवाथी तेनी ह्री घणीज खेद पामी, तेथी तेथीए एकदा पोतानी सासुने कष्टु के—“ हे माता ! दिवसे हुं तमारा पुत्रनी राह जोवाथी भूखे मरु छु, अने रात्रीए तेना आव्या सुधी जागवाथी नीरति निद्रा पण लेगती नथी. ” ते सामळी सासुए कष्टु के—“ आजे तु सुइ जा, तारीवती आजे हु जागीश ” एम कही बहुने सुवाडी पोते कमाड बघ करी जागती सुवी मध्यरात्रि थइ त्यारे शिवभूतिए आवीने द्वार उघाडवानु बहु त्यारे तेनी माताए क्रोधथी कष्टु के—“ अत्यारे ज्यां द्वार उघाडां होय त्यां जा ” ते सामळी शिवभूति पण रोपथी चाब्यो गयो नगरमां फरता फरता तेथे आर्यकृष्णाचार्यनो उपाश्रय उघाडो देख्यो एटले तेनी अदर जइ आचार्यने वांदी कष्टु के—“ हे पूज्य ! मने दीक्षा आपो ” गुरुए तेने ना कही तोपण तेथे पोताने हाथेज लोच कर्यो त्यारे गुरुए तेने वेप आप्यो प्रात काळें राजाए ते वृत्तांत जाणी तेनी पासे थावी पूछ्यु के—“ मने पूछ्या विना केम दीक्षा लीधी ? तेथे कष्टु के—“ में तमारी पासे स्वतंत्रता मागी ते बखते पूछेलज हतु ” ते सामळी तेना वियोगथी हु ख पामतो राजा तेने वांदी पोताने घेर गयो पळी गुरु परिवार सहित त्यांथी विहार करी अन्यत्र गया

केटलोक काळ गया पळी फरीथी आचार्य तेज नगरमां आव्या राजा तेमने वादवा आव्यो पळी गुरुनी आज्ञा लइ सहस्रमघने राजा पोताने घेर लइ गयो त्यां तेनी इच्छा विना पण राजाए आग्रह करी तेने एक रत्नकंबल आप्यो ते लइ ते गुरु पासे आव्यो. गुरुए रत्नकमल जोइ तेने कष्टु के—“ हे वत्स ! मने पूछ्या विना केम आ रत्नकबल लीघो ? साधुअने बहु मूढ्यवाळ उपकरण कल्पे नहीं ” एम कक्षा छतां तेथे ते रत्नकमलनो त्याग कर्यो नहीं परतु मूर्खाने लीघे

करी. ए पोते मांस-मदीरा खाइ-पी गयो छे ऐ चात करी नहीं. राजाए तेने मोटी भाजीविका आपी पोतानो सेवक बनाव्यो. एकदा राजाए मथुरा नगरी जीतवा मोटे पोतानुं सैन्य मोकल्युं, अने साथे सहस्रमहलने पण मोकल्यो. थोडे दूर गया पछी तेओए परस्पर विचार कर्यो के—“ राजाए आपयने मथुरा नगरी जीतवा मोकल्यो छे, परंतु उत्तरमथुरा अने दक्षिणमथुरा एही बे मथुरा छे तेमांथी कइ जीतवानी छे ? ते आपणे पूछ्युं नहीं. मोटे हवे शुं करहुं ? ” ते सांभळी शिवभूति चोल्यो के—“ ते वाचत राजाने पूछवानी जरूर नहीं. पापणे चबे मथुरा जीतीने जशुं. ” ते सांभळी सेनापतिए कहुं के—“ आ सैन्यना बे भाग करीने जुदा जुदा जीतवा जइए, तो तो एक पण मथुरा जीती शक्या तेम नहीं. चळी एक जीतवामां ज मर्यो काळ लागे तेम छे, तेथी एक जीत्या पछी बीजी जीतीए ते पण चनी शके तेंतुं नहीं. ” ते सांभळी शिवभूतिए कहुं के—“ ते बे नगरीमां जे दुर्जय होय ते मने एकलाने ज जीतवा आपो, अने बीजी नगरीने जीतवा आपुं सैन्य लइने तमे जाओ. ” त्यारे सेनापतिए कहुं के—“ दक्षिणमथुरा मोटी छे मोटे त्यां तमे जाओ. ” ते सांभळी शिवभूतिए दक्षिण मथुरा तरफ जइ बुद्धि अने चळी अनुक्रमे ते जीती लीधी. अने सैन्ये उत्तरमथुरा जीती लीधी. पछी सर्व राजा पासे आब्या. राजाए ते तुचांत सांभळी प्रसन्न थइ शिवभूतिने कहुं के—“ तें मोटुं काम कर्युं छे. मोटे तने शुं आपुं ? जे मागे ते आपुं. ” तेणे कहुं के—“ मने सर्वत्र स्वतंत्र फरवानी रजा आपो. ” राजाए कहुं—“ तारी स्वेच्छाए तारे सर्वत्र फरवुं. ”

त्यारपछी ते शिवभूति इच्छा प्रमाणे फरवारी पोताने घेर पण मध्यान्ह पछी जाय, रात्रे पण मध्यरात्रिए जाय, कोइ

आ सातमो निन्द्व छे एम कही तेने तथ बहार कयो इति सप्तम निन्द्व कथा
आ प्रमाणे साते निन्द्वोनु वर्णन करुं ते सर्वे विनेश्वरना स्वल्प वचनना उत्थापक इता हवे आ प्रसंगे भगवानना
धृणा वचनोनी उत्थापक आठमो निन्द्व के जेनो काहेलो सत दिगबर मतथी ओळटापय छे तेनु स्वरूप कही बतावे छे ते श्री
वर्धमान स्वामीना निर्वाण पछी छसो नव वर्ये थयेल छे

आठमा निन्द्व दिगबर शिवभूतिनी कथा

रथधीर पुरमा दीपक नामना उद्यानने विषे एकदा आर्यकृष्ण नामना आचार्य गच्छ सहित रहा इता. ते ज
नगरमा शिवभूति नामनो एक सहस्रमंलं हतो, तेणे राचा पासे जइने कथु के—“ हु तमारी सेवा करवा इच्छु छु ”
राचाए कथु—“ तारी परीचा कर्पा पछी तने हु सेवक करीश. ” पछी एकदा अधारी रात्रिए राजाए तेने बोलावी एक
पशु तथा मदिरा थापी कथु के—“ अत्यारे स्मशानमा एकला जइ त्यां मातुदेवीना मदिरमां रहेली देवीने आ मदिरा
अने पशुनु रळिदान चापी आव ” त्यारे शिवभूति ते पशु तथा मदिराने लइ स्मशानमा गयो. राजाए तेनी पाछळ तेने भय
पमाडवा माटे गुप्त सेवको भोकल्या त्यां सहस्रमंले भूत्यो होवाथी ते पशुने मारी तेनु मास छाशु अने मदिरा पीधी ते चलते
गुप्त रहेला राजाना सेवकोए शियाळ जेग रान्दो विंगरे करी तेने घये प्रकारे धीवरान्यो, पण ते जरापण बोभ पाम्यो
नहीं पछी ते सहस्रमंले राचा पासे आवीने कथु के—“ में बळिदान आप्यु ” सेवकोए पण तेना वीरपय्यानी ज प्रशसा

१ एक जण हजार जणने पण भारे पडे ते सहस्रमंल बहेवाय छे

परभवनी आशंसाना परिणाम होता नथी. अने मरण पाम्या पछी तरतमां तो अवश्य अविरति थवानी ज छे, माटे अवधि सहित कहेवाथी ज प्रत्याख्याननो भंग थतो नथी, पण अवधि न करीए तो परभवमां प्रगट रीते भंग थाय छे. "आ प्रमाणे श्रीदुर्बलिकापुष्पमित्र आचार्यनुं कथन सर्व साधुओए मान्य कर्नुं, तथा बीजा आर्यफल्गुरचित विगरे स्थविरोए पण ते ज प्रमाणे कहुं. परंतु गोष्ठामाहिले ते अंगीकार कर्नु नहीं, तेथी ते बोल्या के—"आ सर्वे कांइ पण समजता ज नथी. " एम कही पोतानुं वचन तीर्थकरना वचन जेहुं स्थापन करवा लाग्या. त्यारे सर्व संघे एकत्र थइ शासनदेवीनो कायोत्सर्ग कर्यो, एटले शासनदेवीए आर्वा प्रगट थइने कहुं के—" मने शुं आज्ञा छे ? " संघे कहुं के—" महाविदेहमां जइ तीर्थकरने पूछी आवो के—गोष्ठामाहिल जे कहे छे ते सत्य छे ? के दुर्बलिकापुष्पमित्र कहे छे ते सत्य छे ? " ते सांगळी देवीए कहुं के—"हुं जइने आहुं त्यांसुधी मने सहाय माटे कायोत्सर्गनुं बळ आपो. " ते सांगळी संघे कायोत्सर्ग कर्यो. पछी देवीए समिंघर-स्वामी पासे जइ पूछ्युं के—" हे भगवान ! संघ पूछे छे के दुर्बलिकापुष्पमित्र विगरे कहे छे ते सत्य ? के गोष्ठामाहिल कहे छे ते सत्य ? " स्वामीए कहुं के—" दुर्बलिकापुष्पमित्र विगरे जे कहे छे ते ज सत्य छे, अने गोष्ठामाहिल जे कहे छे ते मिथ्या छे, ते सातमो निन्हव थवानो छे. " आ प्रमाणे भगवाननुं वचन सांगळी ते देवीए आवी संघने ते प्रमाणे कहुं. ते सांगळी गोष्ठामाहिले कहुं के—" आ देवी अन्य श्रद्धिवाळी छे, तेथी ते त्यां जइ शके ज नहीं. एटले तेणे त्यां गया विना पोताथी ज जवाब आप्यो छे. " पछी आचार्ये गोष्ठामाहिलने एकांतमां बोलावनि कहुं के—" हे आर्य ! भगवाननुं वचन अंगीकार करो, नहीं तो संघ तमारो बहिष्कार कररो. " आ प्रमाणे कइया छतां तेणे मान्युं नहीं, एटले सकळ संघे एकत्र थइ

जीवनो मोक्ष पण थरो नही " ते सांमळी वध्ये पूछ्यु के- " त्यारे जीव अने कर्मनो सवघ शी रीते जाणयां ? " त्यारे गोष्ठामाहिले कहु के- " जेम कांचळी सर्पना शरीरने वहारथी ज स्पर्श करे छे, पण तेने शरीर साथे सवघ नथी, तेम कर्म पण जीवने स्पर्श करे छे, परतु वीरनीरनी जेम तद्रूप थतु नथी " ते सांमळी वध्यने शका उत्पन्न थइ, तेथी तेणे वरि पासे जइ शका पूछी त्यारे वरि कहु के- " गोष्ठामाहिले असत्य कहु छे परतु जेवी व्याख्या अमे करी छ ए ज रीते गुरुए पण कहु छे जेम लोढाना गोळामा अत्रि एक रूप थइ जाय छे छता पाछो ते जूदो पण पडे छे, तेम जीवप्रदेशोनी साथे कर्म पण एकरूप थाय छे छतां ते नाश पण पासे छे " इत्यादिक घणी युक्तिआउडे वरिए समजावां वध्यनी शका दूर करी पछी वध्ये गोष्ठामाहिलेने ते व्याख्या जणावी पण तेणे ते अगीकार करी नही

एकदा प्रत्याख्यान नामना नवमा पूर्वनी व्याख्यामां गुरुए कहु के- " प्राणीए (मनुष्ये) चारित्र लेती वरते प्राण्यतिपात विमरणादिक व्रतो त्रिविधे जावजीव अगीकार करयाना छे " ते सांमळी गोष्ठामाहिले कहु के- " प्रत्याख्यानमा जावजीव शब्द बोलवो न जोइए केमके तेम बोलवाथी प्रत्याख्यान अवधिवाळु थयु, तेथी करीने पर भवनी आशसा प्राप्त थइ, अने आशसा थवाथी व्रतनो भग थाय छे तेथी अवधि विना ज एटले जावजीव शब्द बोल्या विना ज प्रत्याख्यान कराववु " आ प्रमाणे सांमळी शका उत्पन्न थवाथी वध्यमुनिए वरिने पूछ्यु, त्यारे ते बोल्या के- " प्रत्याख्यानमां काळनो अवधि अवश्य करवानो छे पोरती आदिक सर्व प्रत्याख्यानो मर्यादावाळा ज छे मर्यादा सहित करवाथी परलोकादिकनी आशसा थती नथी केमके हु जीवतां सुधी सानघनु सेवन करीश नही ए प्रमाणे कहेवामां

एकदा दुर्बलिकापुष्पमित्र आचार्य अर्थपोरसीए सूत्रना अर्थनी व्याख्या करवा लाग्या, त्यार सर्व साधुओ ते सांभ-
 क्वा बेठा, ते वखते गोष्ठामाहिलने बोलाव्या छतां पण ते आव्या नहीं, अने बोल्या के—“तमेज वालना घडा जेवा जे होय
 तेनी पासे अर्थपोरसी करो.” ते वखते खरि बंध्य विगेरे साधुओने कर्मप्रवाद नामना आठमा पूर्वनी व्याख्या सम-
 जावता हता. एकदा भएया पछी बुद्धिमान बंध्य साधु तेनी आ प्रमाणे चितवना करता हता के—जीवने त्रण प्रकारे कर्मनो
 बंध थाय छे—बद्ध १, स्पृष्ट २ अने निकाचित ३. तेमां सोयनो समूह एकठो करी तेने दोरावती बांधीए, ए रीते आत्माना
 प्रदेशो साथे कर्मनो बंध थाय छे, ते कर्म बद्ध कहेवाय छे १. तथा जेम तेज सोयनो समूह काट चडवाथी परस्पर एकरूप
 थइ जाय छे तेवीज रीते जीवना प्रदेशो साथे जे कर्म एकरूप थइ जाय ते स्पृष्ट कहेवाय छे. २. तथा तेज सोयनो समूह
 अग्रिमां तपावीने कूटवाथी जेम एकरूप थतो जाय छे एवीज रीते जीवप्रदेशो अने कर्म एकरूप थइ जाय ते निकाचित
 कहेवाय छे. ३. जीव प्रथम रागादिकना परिणामथी कर्मनो बंध करे छे, पछी तेथी चडता परिणामोवडे तेज कर्मने स्पृष्ट
 करे छे अने पछी अति संक्लिष्ट परिणामथी तेने निकाचित करे छे. तेमां जे कर्म बद्ध होय ते आत्मनिंदा विगेरे करवाथी ज
 नाश पांमे छे, जे कर्म स्पृष्ट होय ते प्रायश्चित्तादिक उपायवडे नाश पांमे छे अने जे कर्म निकाचित होय ते प्राये करीने
 भोगववावडे ज नाश पांमे छे.” आवी रीते ते चितवना करता हता. ते सांभळी तेने गोष्ठामाहिले कहुं के—“हे बंध्य ! तुं
 कहे छे ते वराबर नहीं. अमे गुरु पासे एवी रीते सांभळ्यु नहीं. जो तारा कहेवा प्रमाणे आत्मानो साथे कर्म बद्ध, स्पृष्ट
 अने निकाचित थता होय तो ते कर्म चीरनीरनी जेम आत्मा साथे मळी जवाथी तेनो विनाश थशे नहीं, अने तेथी करीने

ग्रहण करी छे तो हव मारे आ त्रणमाथी कोने आचार्यपदे स्थापनो ? " ते सांमळी सचे कसु के— " हे पूज्य ! दुर्बलिका-
पुष्पमित्रने आचार्य पद आपो केमके ते सर्वे पिद्यानु स्थान होवाथी तेज योग्य छे " ते सांमळी घरिए दुर्बलिकापुष्पमि-
त्रने घुरिपदे स्थापी तेने कसु के— " हे वत्स ! जेवी रीते हु फल्गुरचित अने गोष्ठामाहिल विगेरेनु लालन पालन करतो
हतो, तेवीज रीते तारे पण करतु " एम ऋही गुरुए फल्गुरचित विगेरेने पण कसु के— " तमे जेवी रीते मारी सेवामा
प्रवर्त्यो छो तेवीज रीते दुर्बलिकापुष्पमित्रनी सेवामां पण प्रवर्तवो वळी तमे कोइ वखत मारी सेवा करता अथवा नहोता
करता, तोपण में ऋदापि रोप कर्यो नहोतो, अने ते में सहन करुं हतु, तेम आ सहन करी शक्यो नही, माटे तगारे तेनी
साये वधारे सारी राते वर्तवु " आ प्रमाणे मने पवने जूदु कही अनशन करी श्री आर्यरचित सूरि देवलोकें गया

गोष्ठामाहिल गुरुना स्वर्गे जवानी वात सांमळी त्यां आब्या, अने तेणे आवकोने पूछु के— " आचार्यपदे गुरुए
कोने स्थापन कर्या ? " त्तारे श्रावकोए घीना घडा विगेरेना दृष्टात जेवी रीते गुरुए कळा हता ते प्रमाणे कही दुर्बलिका-
पुष्पमित्रने आचार्यपद आप्यानु कसु ते सांमळी गोष्ठामाहिल जूदा उपाश्रयमा केटलोक वखत रही त्यां वत्त विगेरे
मूकी पळी दुर्बलिकापुष्पमित्रने उपाश्रये गया तमने जोइ सर्वे साधुओए उभा यद तेनु सन्मान करुं आचार्ये पण तेने
मुखयाता पूछी कसु के— " तमारे जूदा उपाश्रयमां शा माटे रहेतु जोइए ? अहीज आवीने रहो " आ प्रमाणे आचार्ये
कळा छतां तेनी त्यां रहयानी इच्छा थइ नही. तेथी ते त्याथी नीकळी पोताना उपाश्रयमां गया पळी ते गोष्ठामाहिल जूदी
जूदी वातो कहीने घणा लोकोने भरमाववा लाग्या, परतु कोइए तेनु वचन थगीकार करुं नही

रचित अने दुर्बलिकापुष्पमित्र ए त्रय शिष्यो सौथी वधारे विचक्षण हता. तेमां गोष्ठामाहिल ते स्वरिना मामा थता हता अने फल्गुरचित स्वरिना सहोदर भाइ हता. एकदा मथुरा नगरीमां कोइ नास्तिक आव्यो. ते ' आत्मा नथी, पुण्य नथी, पाप नथी, परलोक नथी ' विगेरे कही लोकोने भरमावतो हतो. ते वखते त्यां साधुओ हता, परंतु तेओ तेनी साथे वाद करी शके तेवा नहोता, तेथी तेनो पराजय करे तेवा वादीने बोलाववा माटे मथुराना संघे श्री आर्यरचितस्वरि पासे साधुओ मोकली ते वृत्तांत जणाव्यो. त्यारे स्वरिए ' गोष्ठामाहिल वादलब्धिवाळा छे ' एम जाणी तेने मोकल्या. तेणे मथुरामां जइ राजसभामां ते नास्तिकनो पराजय कर्षो. पछी गोष्ठामाहिल गुरु पासे जवा तैयार थया. परंतु संघे आग्रह करी मथुरामां मांज चोमासुं राख्या.

अही दशपुरमां श्री आर्यरचित स्वरिए पोतानो अवसान समय नजीक आव्यो धारी पोताने स्थाने कोने स्थापवो ? ते नावतनो विचार थवाथी तेमणे संवने बोलावी कहुं के—“ हुं गोष्ठामाहिलने विद्या आपती वखते धीना घडा जेवो थयो हुं एटले के जेम धीना घडामांथी धी काडी लइए, तो पण घडामां घणुं धी चोंटी रहे छे, तेम गोष्ठामाहिलने भणवतां मारी पासे घणा विद्याना अंशो रही गया छे, तथा फल्गुरचितने विद्या आपती वखते हुं तेलना घडा जेवो थयो हुं, एटले के तेलना घडामांथी तेल काडी लेतां तेमां धी करतां थोडुं तेल चोंटी रहे छे, तेम मारी पासेथी तेने विद्या देतां थोडा अंशो रही गया छे, कारण के ते पूरी विद्या लइ शक्यो नथी. तथा दुर्बलिका पुष्पमित्रने भणवती वसते हुं वालना घडा जेवो थयो हुं, एटले के घडामांथी वाल काडी लेतां घडामां काइपण चोंटी रहेतुं नथी, तेम तेणे मारी पासेथी संपूर्ण विद्या

मुधी गुरुण समनाब्धो तोपण ते मान्यो नही पटले रानाए कबु के " हे धरि महाराज ! अमारां राजकार्यमां विप्र ध्याये छे, माटे ह्वे रादनी समाप्ति करो " त्यारे गुरुए कसुं के- " आयती काले दु वाद समाप्त करीश "

पक्षी बीने दिवसे गुरु राना तथा रोहगुप्त विगेरेने माये लइ कुत्रिकापणे गया कारखके ते देवताइ दुलान छे तेमां अण जगतनी सर्न विद्यमान मस्तुओ मळे छे त्यां जइ गुरुए जीव माग्यो, त्यारे देवे कुरुडो विगेरे कोइ जीव आप्या पक्षी अनीच माग्यो, त्यारे देफु आप्यु, पक्षी नोजीव माग्यो त्यारे देचे कसुं के- "अण जगतमां नोजीव छे ज नहीं " फरीने पण आप्रहथी नोजीव माग्यो त्यारे फरीथी अजीवनो पदार्थज आप्यो त्यारे धरिए रोहगुप्तने कबु के- "तु कदाग्रह छोडी दे जो नोजीव होत तो आ देव आपत " एम कही बीजा एकसो ने चुम्माळीश प्रश्नेना विकल्पो करी गुरुए तेनो निग्रह ह्यो. तोपण ते मान्यो नहीं त्यारे गुरुए तेना मस्तक पर खेळनी कुडीनी खा नांखी तेने निन्हव कही गच्छमांथी काटी मूक्यो राजाए पण तेने पोताना देशमांथी काटी मूर्यो पक्षी पृथ्वीपर अटन करता रोहगुप्ते वैशेषिक मत प्रवर्तोव्यो आ प्रमाणे ते रोहगुप्ते प्राप्त थयेली मोधि पण गुमावी दीथी तेथी आ जीवने बोधि प्राप्त थयी ने रहेवी अत्यत दुर्लभ छे.

इति छद्वा निन्हवनी कथा ६

अथ सातमा गोष्ठामाहिल निन्हवनी कथा ७

श्री र्थमानस्वामीना निर्याण पक्षी पंचसो ने चोराशी वर्षे सातमो निन्हव थयो, ते आ प्रमाणे—एकदा श्री आर्य-रचित धरि दरपुर नगरना इचुगृह नामना उद्यानमां गच्छ सहित समवसर्यो ते आचार्यने गोष्ठामाहिल, फलगु

नाशी गइ. आ रीते सर्व विद्याओंमां पण ते हाथों एटले सर्व लोकोए तेनो तिरस्कार कर्यो, तेथी ते लज्जा पाभीने नाशी गयो. पछी लोकोवडे प्रशंसा कराता रोहगुप्त हर्षथी गुरु पासे आव्या.

रोहगुप्ते गुरुने राजसभामां वनेलो सर्व वृत्तांत कळो, ते सांभळी गुरुए कहुं के—“ हे वत्स ! तें वादीनो पराजय कर्यो ते सारुं कर्नु, परंतु त्रण राशिनुं स्थापन कर्नु छे ते उत्खत्र छे, माटे फरीथी राजानी सभामां जइने यथार्थ व्याख्यान करी आव.” आ प्रमाणे गुरुए वारंवार कळा छतां रोहगुप्त पोतानी निदाना भयथी गया नहीं, परंतु उलटा एम बोल्या के—
“ त्रण राशिमां शो दोष छे ? जगतमां त्रण राशिज छे.” गुरुए कहुं के—“ असत्प्ररूपणा करीने अरिंहतनी आशातना न कर.” ए प्रमाणे गुरुए वार्थो छतां ते मान्यो नहीं, त्यारे गुरुए पोते तेने साथे लइ राजसभामां जइने कहुं के—“ अमारा जैनमतमां बेज राशि छे; छतां वादीने जीतवा माटे ज मारा शिष्य रोहगुप्ते त्रण राशि स्थापन करी छे, परतु ते असत्य छे. छतां आ मारो शिष्य अभिमानने लीधे ते अंगीकार करतो नथी. तेथी हे राजन् ! सत्य असत्यनो विवेक तमारा जेवा राजा सिवाय थइ शके नहीं, माटे अमारो वाद तमे सांभळो.” राजाए वाद करवानी अनुमति आवी, त्यारे गुरुए रोहगुप्ते कहुं के—“ तारो जे मत होय ते प्रगट कर.” रोहगुप्त बोल्थो के—“ जेम जीव थकी अजीव विलक्षण होवाथी भिन्न छे तेम नोजीव पण जीवना लक्षणथी विलक्षण छे तेथी नोजीव एवो त्रीजो राशि प्रगट ज छे.” ते सांभळी गुरु बोल्या के—
“ तें जे कहुं के-जीवथी विलक्षण छे तेथी घरोळीनी पुंछडी नोजीव छे. ते तारुं कहेवुं असत्य छे. केमके तेमां जीवनुं लक्षण फरकनुं ए आदि जोवामां आवे छे, माटे ते नोजीव कहेवाशे नही.” आवी अनेक युक्तिओवडे रोहगुप्तेने छ मास

योग्य छे " एम निचारी तेणे कष्टु के— " हे वादी ! ए तारु मानवु असत्य छे, केमके जीव, अनीच अने नोजीव एम त्रण राशि होय छे तेमा मनुष्य, पशु, पक्षी विंगेरे जीव छे, घट, पट विंगेरे अनीच छे अने घरोळीनु छेद्रायलु तडफडतु पृष्ठइ ए विंगेरे नोजीव कहेवाय छे नेम दडना आदि, मध्य अने अत एम त्रण भाग छे, स्वर्ग, मृत्यु अने पाताळ ए त्रण लोक छे, ब्रह्मा, विष्णु, महेश्वर ए त्रण देव छे, सत्त्व, रजस, अने तमस ए त्रण गुण छे, ते ज रीते राशि पण त्रण छे ए ज योग्य छे " आ प्रमाणे कही तेणे ते परिव्राजकनो पराजय कर्यो एटले ते परिव्राजके तेनो पराजय करवा पोतानी विद्यावडे अनेक वींछीओ विकुर्व्या, ते वींछीओ उचां पुच्छ करी रोहगुप्ते करडवा दोड्या, एटले रोहगुप्ते गुरए आपेली विद्यावडे मयूर विकुर्व्या ते मयूरोए वींछीओनो नाश कर्यो ? पक्षी परिव्राजके मोटा सयों विकुर्व्या त्यारे रोहगुप्ते नोळीया विकुर्वी तेमनो नाश कर्यो १. पक्षी तेणे तीचण दातवाळा उदरो विकुर्व्या, त्यारे रोहगुप्ते मिलाडा विकुर्वी तेमनो नाश कर्यो ३ पक्षी तेणे तीचण शिंगडावाळा मृगो विकुर्व्या, त्यारे रोहगुप्ते व्याघ्रो विकुर्वी तेमनो नाश कर्यो ४ पक्षी तेणे शूकर विकुर्व्या, त्यारे रोहगुप्ते सिहो विकुर्वी तेमनो नाश कर्यो ५ पक्षी तेणे वज्र जेवी चांचवाळा कागडाओ विकुर्व्या, त्यारे रोहगुप्ते घुवडो विकुर्वी तेमनो नाश कर्यो ६. पक्षी तेणे अति दुष्ट शकुनिका (समळी) ओ विदुर्वनि मूकी त्यारे रोहगुप्ते रयेन (सींचायणा) पक्षी विकुर्वी तेनो विनाश कर्यो. ७ ए रीते तेनी सर्व विद्याओ निष्कळ थह, त्यारे ते परिव्राजके क्रोध पामी विद्यावडे एक गधेडी विकुर्वी मुनि तरफ मूकी तेने आपती जोह रोहगुप्त मुनिए गुरुलु रजोहरण पोतानी चोतरफ फेरवी गधेडीने तेवडे हणी एटले तेना प्रमावधी ते गधेडी प्रमाव राहित थह गह अने परिव्राजकनी उपर ज मूत्र अने विष्टा करीने

ते विद्यावडे वींछी १, सर्प २, उंदर ३, मृग ४, शूकर ५, कागडो ६ अने शकुंतिका (पक्षी) ७ ए सातने पृथक् पृथक् विदुषीं अत्यंत उपद्रव करे छे. " ते सांभळी रोहगुप्त बोल्थो के— " वादनो स्वीकार करीने हवे छुपाइ जनुं ते ठीक नथी. में तो जैनशासननी उन्नति करवाना हेतुथी वाद स्वीकार्यो छे, माटे जे थवानुं होय ते थाओ. " ते सांभळी तेने वाद करवामां ज एकाग्र चित्तवाळो जोइ गुरुए ते वादीनी विद्यानी प्रतिपक्ष विद्या, के जे मात्र पाठ करवाथी ज सिद्ध थाय तेवी हती ते रोहगुप्तने आपी. ते विद्याओ आ प्रमाणे हती.—मोर १, नोळीयो २, बिलाडो ३, वाघ ४, सिंह ५, घुवड ६ अने श्येन (सींचायो) ७. वादीनी साते विद्याने नाश करनारी आ सात विद्या रोहगुप्तने आपीने पक्षी गुरुए तेने ओघो मंत्रीने आप्यो, अने कहुं के— " आटलाथी वधारे कांइ उपद्रव करे तो आ रजोहरथने तुं चोतरफ फेरवजे. तेथी तारो पराभव थशे नहीं. "

पक्षी ते सर्व विद्याओ अने रजोहरथ सहित रोहगुप्त राजसभामां गयो. त्यां जइ तेणे कहुं के— " आ परिव्राजक मिथ्या पंडिताइ करे छे, माटे प्रथम ते ज वाद करे. " ते सांभळी पोद्दसाळे विचार्यु के— " आ जैन लोको घणा पंडित होय छे, तेथी तेने हुं जीती शक्तीश नहीं, माटे तेना ज सिद्धांतने अनुसरीने हुं मारो पक्ष स्थापन करूं. तेथी ते विरुद्ध बोली शकशे नहीं. " एम विचारी ते परिव्राजक बोल्थो के— " आ जगतमां जीव अने अजीव ए बेज राशि छे एम हुं मानुं छुं. " ते सांभळी रोहगुप्ते विचार्यु के— " आ धूर्ते मारा सिद्धांतनो ज आश्रय क्यो छे, तेथी जो हुं पण ते स्वीकार करीश तो सभाना लोको जाणशे के आ रोहगुप्ते पण परिव्राजकनो मत ज स्वीकार्यो. माटे अत्यारे तो तेना वचननुं मारे खंडन करनुं

तैनी देशना में सांभली छे, तेमां एक समये एकज क्रियानो उपयोग तेमणे कसो छे, तो शु तु तेमनाथी पण वधारे शानी छे के जेथी आथी असत् प्ररूपणा करे छे ? माटे तारो आ कदाग्रह छोडी दे, नहीं तो आ सुदुगरथी हु तारो विनाश करीश " आ प्रमाणे ते देवना कहेवाथी गणदेव प्रतिबोध पाम्यो, अने फरीथी शुद्ध थह पृथ्वीपर निचरवा लाग्यो

इति पंचम निन्दव कथा ५

अथ छुट्टा निन्दव रोहगुप्तनी कथा ६

श्री महावीरस्वामीना निर्माण पक्षी पांचसो चुम्माकीश वषे छठो निन्दव थयो, ते आ प्रमाणे—श्री अतरजिका नामनी नगरीमां घञ्जरी नामे राजा राज्य करतो हतो एकदा ते नगरीना भूतगुहा नामना उद्यानमां श्रीगुप्त नामना आचार्य गच्छ सहित समवसर्यो ते बखते ते नगरीमां कोइ परित्राजक घणी विद्याना मळथी गर्विष्ट थयेलो आव्यो तेणे पोताना पेटपर लोहनो पाटो मांष्यो हतो अने हाथमां जवूचनी शाखा राखी हती ते लोकोनी पासे ओलतो हतो के " विद्याथी मारु पेट फांटे छे अने जवूदीपमां मारी तुल्य कोइ नथी—एम जयावरा मांटे आ जवूचनी शाखा में हाथमां राखी छे " आ रीते ते आत्मी नगरीमां आयोपणा करावतो हतो, तेथी लोकोए तेनु पोदशाल नाम पाडसु हतु

एकदा श्रीगुप्त दरिना मांजेज रोहगुप्त नामना तेमनाज शिष्य बीजा नगरथी गुरुने वांदावा मांटे त्या आव्या, तेणे उररनी आयोपणा मांभळी पटहने निवार्यो पक्षी गुरु पासे आथी तेणे पटह निवार्यानी बात करी त्यारे गुरुण कष्टु के—" हे बल ! ते मादी जीताय तो पण घणी निधावाळो छे तेथी ते विधावाडे पक्षी विविध प्रकारना उपद्रवो करे छे

एटले मार्गमां उलूका नदी उतरवा लाग्या. ते वखते तेने माथे टाल होवाथी स्वर्यना किरणोवडे तेनुं मस्तक उष्ण थयुं, अने जळमां चालवाथी पग शीतळ थया. तेथी तेने विचार थयो के—“ सिद्धांतमां एक समये वे क्रिया वेदवानो निषेध कर्षो छे अने हुज अत्यारे शीत अने उष्ण वन्ने क्रियाओ एकज काळे वेदुं छुं.” एम विचारी गुरु पासे जइ तेमने वांदीने तेमनी पासे पोतानो मत कर्षो. त्यारे गुरु बोल्या के—“ हे वत्स ! छाया अने आतपनी जेम एक समये वे क्रियानुं वेदवुं ए प्रत्यक्ष विरोध ज छे. ज्यारे प्राणीनुं मन शीत वेदनामां उपयोगी होय छे, ते वखते तेने उष्ण वेदनाओ उपयोग होइ शके नहीं, अने ज्यारे उष्णवेदनामां उपयोग होय त्यारे शीतवेदनाओ उपयोग होइ शके नहीं.” ते सांभळी गंगदेवे पूछयुं के —“ मने पोताने नदी उतरतां प्रत्यक्षपणे वन्ने उपयोग थया, तेनुं केम ? ” गुरुए कर्षुं—“ हे वत्स ! कमळना सो पत्रने एक पाथे भेदतां आपणे जोइए छीए, तोपण जेम ते अनुक्रमेज भेदाय छे, परंतु क्रियानी शीघ्रताने लीधे आपणे एकीसाथे भेदायेला मानीए छीए, तेम मननी शीघ्रताने लीधे अने समयनी अति सूक्ष्मताने लीधे आपणने एक काळे वे उपयोगनो भास थाय छे, परंतु वास्तविक रीते तो अनुक्रमे ज उपयोग थाय छे.” आ प्रमाणे घणी रीते तेने समजाव्या छतां ते गंगदेव समज्यो नहीं, त्यारे गुरुए कायोत्सर्ग पूर्वक तेनो त्याग कर्षो.

ते गंगदेव पृथ्वीपर पोताना मतनी प्ररूपणा करतो अने घणा माणसोने भरमावतो एकदा राजगृह नगरना मणि-नाग नामना उद्यानमां गयो. त्यां लोकोनी पासे पोताना मतनी प्ररूपणा करतो हतो, ते जोइ त्यां रहेला मणिनाग नामना यक्षे मुद्गर लइ प्रत्यक्ष थइ तेने कर्षुं के—“ हे दुष्ट ! श्रीमान महावीरस्वामी पोते ज अहीं देशना आपता हता,

“आपणे कठोर—निर्देय कार्य करीने पण तेथोने प्रतिबोध पमाडचा ” एम विचारी ते श्रावको तेमनी पासे जइ तेमने यष्टि मुष्टि विगेरेवडे अत्यंत मारवा लाग्या त्यारे ते साधुओ बोल्या के—“ अमे तमने लोकना मुसुथी श्रावको सामळ्या छे अने तमे अमने साधुओने केम मारो छो ? ” ते सामळी श्रावको बोल्या के—“ तमारा मत प्रमाणे जेथोए चारिअ ग्रहण कर्यु छे ते तो सर्वथा नाश पाम्या छे, अने तमे तो कोइ बीजा उत्पन्न थया छो तमे पोतानी मेळन बणविनश्चर छो, तो तमारो बीजा कोण विनाश करे छे ? वळी तमारा मत प्रमाणे अमे पण श्रावक नथी, बीजाज छीए परतु जो तमे वीर-परमात्मना सिद्धांतने प्रमाण करला हो तो अये तमने तेज उचम साधुओ तरीके अगीकार करीए ” था प्रमाणे सामळी तेओ प्रतिबोध पाम्या, अने प्रभुनी वाणी मत्यपणे अगीकार करी एटले ते श्रावकोए पण तेमने खमाब्या ए रीते ते साधुओ फरीधी प्रतिबोध पामी पृथ्वीपर विचरवा लाग्या

इति चतुर्थ निन्दव कथा ४

अथ पचम निन्दव गगदेवनी कथा ५

श्री महावीरस्वामीना निर्वाण पळी वसोने अट्टावीश वर्ष पांचमो निन्दव थयो, ते आ प्रमाणे—उलूका नामनी नदीना पूर्व किनारे उलूकतीर नामतु पुर हतु, अने पश्चिम कीनारे खेटस्थाम नामतु पुर हतु एकदा श्री महागिरि दूरिना शिष्य श्री धनगुप्त नामना दूरि खेटस्थाम पुरमां चातुर्मास रहा, अने तेमना शिष्य गगदेव नामना आचार्य उलूकतीर पुरमां रहा एरुदा शरदऋतुमां गगदेव आचार्य मध्यान्ह समये गुरुने वांदवा खेटस्थाम पुर तरफ चाल्या,

क्षण क्षण प्रत्ये सर्व वस्तुनो सर्वथा नाश थाय छे एम तुं समजीश नहीं, परंतु वस्तुना बीजा पर्यायोनी उत्पत्ति अने
 नाशनी अपेक्षाए करीने वस्तुओनुं क्षणविनश्वरपणुं कथंचित इच्छवामां आवे छे. कारणके जो सर्वथा प्रतिक्षणे वस्तुनो
 नाश अंगीकार करीए तो तेवोने तेवोज पदार्थ प्रत्यक्षपणे जोवामां आवे छे, ते शी रीते देखाय ? वळी क्षण क्षण प्रत्ये
 वस्तुनो सर्वथा नाश मानीए तो आ लोक अने परलोक संबंधी व्यवहार पण शी रीते थइ शके ? कारणके तेम मानीए तो
 एक जण भोजन करवानो आरंभ करशे अने तृप्ति बीजो पामशे, एक जण मार्गमां चालशे अने तेनो भ्रम बीजो पामशे,
 एक जण घडाने जोशे अने तेनुं ज्ञान बीजाने थशे, एक जण कार्यनो आरंभ करशे अने कार्यनो कर्ता बीजो थशे, एक
 जण दुष्कर्म करशे अने नरकमां बीजो जशे, एक जण चारित्र पाळशे अने मोक्षे बीजो जशे. ए रीते क्षणिक वादधी तो
 सर्वत्र विपरीतपणुं आवशे. तेथी करीने सर्वथा प्रकारे वस्तुनो नाश मानवो योग्य नथी, परंतु वस्तुना पर्याय क्षणे क्षणे
 जूदा जूदा थाय छे एम माननुं योग्य छे. सूत्रमां पण नारकादिकनो जे विच्छेद कह्यो छे, ते पर्यायनी अपेक्षाए कह्यो छे. जैन
 सिद्धांतमां सर्व पदार्थो द्रव्यथी शाश्वता अने बीजा पर्यायनी अपेक्षाए अशाश्वता मानेला छे. ”

आ प्रमाणे अनेक युक्तिवडे समजाव्या छतां ते अश्वमित्र साधु प्रतिबोध पाम्यो नहीं, त्यारे गुरुए तेने निन्हव जाणी
 कायोत्सर्ग पूर्वक तेनो त्याग कर्यो. त्यारपछी ते अश्वमित्र पोते विपरीत समजावैला केटलाक साधुओ सहित पृथ्वीपर
 अटन करवा लाग्यो, अने घणा माणसेने पोतानो मत कही भरमाववा लाग्यो. एकदा ते परिवार सहित राजगृह नगरमां
 गयो. त्यां शुल्क (दाण) ना अधिकारीओ उत्तम श्रावक हता, तेओए ते निन्हवने आवेलो जाणी विचार कर्यो के—

सर्व वस्तु अव्यक्त छे, तेथी अमे साधु छीए एम तमे शी रीते कहो छो ? वळी तमारा मत प्रमाणे हु पण आपक तु ? के बीजो छु ? एम निश्चयथी जाएया विना तमे मने आवक केम कहो छो ? तेथी जो तमे व्यवहार नयने मानता हो तो हु तमे अमल निश्चय छो एम मानी शुकु " ते सांमळी तेओ अर्थात लगना पाभी प्रतिषोध पाग्या, तेथी तेओ बोल्या के- " हे राजा ! अमे चिरकाळथी साति पाग्या हवा, ते आने तमे अमने प्रतिषोध आप्योते बट्ट सारु करुं " ते सांमळी राजाए तेमने बहुरं के- " मे तमने प्रतिषोध पमाढया माटे ने जे कांइ अयुक्त करुं छे ते तमे समचो " एम कही यहमानपूर्वक तेमने राजाए पांघा तेआ पण आलोचना लइ करीथी योग पाभी प्रयमनी जेम पृथ्वीपर विचरना लाग्या

इति श्रीआ निन्दवनी कथा ३

अथ चोथा निन्दव अश्वमित्री कथा ४

श्री वर्षमानस्वामीना नियाणधी बसोने बीरा वरें चोथो निहइ उत्पन्न ययो, ते आ प्रमाणे-मिधिला नगरीना लक्ष्मीगुह नामना उद्यानमां श्रीमहात्तरि नामना आचार्य समयसर्था तेमने कोटिच नामनो शिष्य हतो, अने तेने अश्वमित्र नामे शिष्य हतो ते अश्वमित्र एकदा विद्यानुप्रवाह नामना दगमा पूर्वनी नैपुणिक नामनी वस्तु मणतो हतो तेमां आयो पाठ आज्यो के- " वर्तमान समयमा रहेला नैरयिकथी आरभीने वैमानिक पर्यंत सर्व जीवो चीने समये विच्छेद पांमे छे. " आगा पाठ उपरथी ते त्रिपरीत समचीने बोन्न्यो के- " जेम इद्रधनुष, वीचळी अने मेष विगोरे वस्तु एक घणै उत्पन्न थाप छे अने बीजे बले नारा पांमे छे, तेम नीमादिक सर्व पदार्थो पण घण विनश्चर छे " ते सांमळी गुरुए तेने कपु के- " हे बरस !

तो ज्ञानेज वतावेली आ साधुक्रिया पण शी रीते कराय ? वळी जो ज्ञान सर्वथा प्रकारे निश्चय करनारं न होय तो हमेशां भात पाणी विगेरे संवंधी पण शुद्धाशुद्धनो निश्चय शी रीते थरो ? ए सर्वनो पण ज्ञान विना निश्चय थइ शकशे नहीं. जो कदाच भक्तपानादिकुं ज्ञान व्यवहारथीज निश्चय करनारं कहेशो तो व्यवहारथीज साध्वादिक वस्तुनुं ज्ञान निर्यय करनारं केम नथी मानता ? माटे छद्मस्थोनी सर्व प्रवृत्ति व्यवहारथीज होय छे. ते व्यवहारनो उच्छेद करवाथी तीर्थनो पण उच्छेद थइ जाय छे. तेथी तमे पण व्यवहारने अंगीकार करो. ” आ प्रमाणे घणी रीते समजाव्या छतां तेओए पोतानो कदाग्रह सूक्यो नहीं. त्यारे स्थविरोए कायोत्सर्गपूर्वक तेमनो बहिष्कार कर्यो.

तेओ अनुक्रमे विचरता एकदा राजगृह नगरनी बहार गुणशिल चैत्यमां आव्या. ते वखते ते नगरमां मौर्यवंशनो बलभद्र नामे राजा श्रावक हतो. तेणे तेओने अव्यक्त मतवाळा जाण्या. तेथी तेओने बोध करवा माटे पोताना सुभटो पासे तेमने बांधीने सभामां अणाव्या. पछी राजाए कृत्रिम कोप करी पोताना सेवकोने कहुं के-“ आ सर्वेने कटमर्दनवडे मर्दन करो. ” एटले के कंठनी नीचे माणसोने राखी तेना उपर हाथीओ चलावाय, तेनुं नाम कटमर्दन कहेवाय छे. आवी रीते कटमर्दन करवा माटे राजानी आज्ञा थवाथी तेना सेवको कट तथा हाथी लाव्या, ते जोइ ते मुनिओ भय पामी बोल्या के-“ हे राजा ! तमे श्रावक थइने अमने साधुओने केम हणो छो ? ” राजाए कहुं के-“ तमे चोर छो ? के हेरिक छो ? के साधु छो ? एम कोण जाणे छे ? ” तेओ बोल्या के-“ हे राजा ! अमे साधुज छीए. ” राजाए कहुं-“ तमारा मतमां

१ कट एटले वासनी जाडी सादडी-टाटुं.

धरू ठटु काढी तेने आप्यो पक्षी तेये पोताना धरना सर्व माणसोने कष्टु के--" तमो सर्व आ गुलने वदना करो आजे आपणे गुलने उक्ता वस्तु बहोरानी कृतार्थे यया छीए." एम बोलवा तेणे गुलने वदना करी ते जोए शिष्य सहित तिष्यगुप्ते तिलच यहेने द्यु के--"हे श्रावक ! आची रीते अमारु अपमान केम करो छो ?" श्रावके कष्टु--" में आपनु अपमान बया कर्णु छे ? सर्व वस्तुओना छेडा प्रदेशो में आपने आप्या छे, अने तमारा मतमो एक छेओ अययवज अययवी करेवाय छे, आ तमारो मत जो सत्य होय तो तमारु काइ पण अपमान में कर्णु नथी तमारा मत प्रमाणे आ छेडा छेडा अयोग्यीत्र पूर्ण पदार्थोनु कार्य तमारो यरो परतु जो तुमे अरिहंतनी सत्य वाणीने अगीकार करता हो तो हुं तेमना मत प्रमाणे बहोरावु " आ प्रमाणे तेनी वाणी सामळी परिवार सहित तिष्यगुप्त प्रतिबोध पाम्यो तेथी ते बोल्यो के--" हे महाश्रावक ! तुमे मने ठीक प्रतिबोध कर्णो हवे हुं श्रीवीर मगवाननु वचन प्रमाण मानु छु अत्यार दुधी में तेना वचननु जे उत्यापन कर्णु, तेनु मने मिथ्या दुष्कृत हो " ते सामळी मित्रश्रीए तेने आनदयी वल्ल, आहार विंगेरे सर्व वस्तु बहो राबी पक्षी परिवार सहित तिष्यगुप्त ते पापनी आलोचना करी शुद्ध ययो तेनी बोधि गया छता ते फरीथी बोधिने पाम्यो, ते तेनु महाभाग्य समञ्जु इति बीजा निन्दवनी कया २

अथ त्रीजा निन्दवनी कथा--

श्री वर्षमान स्वामीना निर्माण पक्षी यतो चौद वर्ष गया त्यारे त्रीजो निहृय थयो, ते आ प्रमाणे--श्वेतायिका नगरीमां पोलाय नामना वनने विप आर्य आयाट सूरि समवसर्था त्यां आगमने मणनारा तेना घणा शिष्यो आगाढ

योग वहन करवा लाग्या. एकदा रात्रिमां अकस्मात् विद्युच्चिकाना व्याधिंशी हरि महाराज काळ करी सौधर्म देवलोकमां नलिनीगुल्म विमानने विपे देवपणे उत्पन्न थया. तेणे उपयोगथी पोतानुं शरीर तथा आगाढ योग वहन करता पोताना शिष्योने जाण्ठी तेमना परनी दयाने लीधे पोतानाज शरीरमां आवीने प्रवेश कर्यो. आ वातनी कोइने खबर नहोती, तेथी तेमणे ते साधुओने योगवहन तथा आगमनो अभ्यास पूर्ण कराव्यो. त्यापछी बीजा आचार्यने स्थापन करी सर्व मुनिओने तेणे कथुं के—“ हुं अमुक दिवसे रात्रिए मरीने स्वर्गमां गयो छुं. मात्र तमारा योगने पूर्ण कराववा माटे मारा शरीरमां हुं आटला दिवस रलो छुं, हवे तमारी क्रिया पूर्ण थइ छे. माटे हुं जाउं छुं. वळी असंयमी छतां में तमारी पासे वंदना विगोरे करावी, ते तमे खमजो. ” एम कही ते देव स्वर्गे गयो.

पछी ते मुनिओए तेनुं शरीर परठवी विचार कर्यो के—“ आपणे अज्ञानने लीधे असंयमीने वंदना करी. तो बीजो पण कोइ मुनि देव छे के सयत छे ? ते कोण जाणे ? तेथी तत्त्वज्ञानीए सर्व अव्यक्त छे एम मानवुं योग्य छे, तेम मानवाथी सृपावाद लागतुं नथी अने असंयतने वंदना पण करवी पडती नथी. ” इत्यादिक विचार करी अव्यक्तमतनो स्वीकार करवाथी तेओए परस्पर पण वंदन व्यवहार बंध कर्यो. अने पृथ्वीपर विचरता तेओ पोताना अव्यक्त मतनी बीजा पासे प्ररूपणा करवा लाग्या. आ रीते मिथ्यात्वने पामेला तेमने केटलाक स्थविर मुनिओए कथुं के—“ अव्यक्तपणु अंगीकार करवामां तमारो अभिप्राय एवो छे के—जे कांइ वस्तुनो ज्ञानथी निर्यय न थइ शके, ते सर्व पदार्थो अव्यक्त कहेवा. आवो तमारो मत योग्य नथी. केमके वस्तुने निश्चय करनां ज्ञानज छे. जो कदाच ज्ञान निश्चय करनां न होय

के छेड्ना कोइपण नियमित नथी, अने तेथी करीने तेनो पण कोइ एक परमाणु घट नथी, तेम जीवनो पण कोइ एक प्रदेश जीव नथी वळी वस्तुना कोइपण एक प्रदेशने वस्तु मानवाथी ते वडे अर्थक्रिया थइ शक्ती नथी केमके पटना कोइपण एक वतुथी पटनु कार्य थइ शकतु नथी तेथी समग्र जीव प्रदेशोमां ज जीव छे एतु भगवानुं वचन तु स्वीकार कर ”

आ प्रमाणे गुरुए तेने घणी रीते समजाव्यो तो पण ते कदाग्रहीए पोतानो दुमत तज्यो नहीं त्यारे गुरुए कायोत्सर्ग पूर्वक ते तिष्यगुप्तने समुदायथी बहिष्कृत कर्यो एटले ते पृथ्वीपर अमण करवो घणा लोकोने भरमाववा लाग्यो एकदा ते तिष्यगुप्त फरतो फरतो आमलकटपा नगरीमां आव्यो त्यां आग्रसाल नामना वनमां परिवार सहित रहो ते नगरीमां मित्रश्री नामे उत्तम श्रावक रहेतो हतो तेणे तिष्यगुप्तने आव्यो सामळी बीजा श्रावकोने साथे लइ त्यां जइ विधिपूर्वक तेने वदना करी ते निन्दव छे एम जाणतां छतां पण तेनी पासे ते देशना सामळवा बेठो तेणे पण पोतानो मत प्रकाशित कर्यो. ते सामळी ‘ समय आवेथी वेने बोध करवो छे ’ एम विचारी ते वखते तेनी साथे तेणे वाद कर्यो नहीं अने एज रीते हमेशां तेनी पासे जवा लाग्यो एकदा पोताने घेर कोइ मोटो जमणवार हवो ते दिवसे मित्रश्री श्रावक तेने बोलाववा उद्यानमां गयो, अने तेने कहु के--“ आले तो आप जातेज मारे घेर पधारी मारु घर पवित्र करो ” एम कही तेने परिवार सहित पोताने घेर तेडी लाव्यो. पळी ते श्रावके खाजां, खाड, मोदक विगेरेना मोटा थाल मरी तेनी पासे मूक्या तेमांथी खाजांनो एक तलना दाणा जेटलो अंश तेना पात्रमां वहोराव्यो, मोदकनो पण तेटलोज अश वहोराव्यो, एज रीते दाळ, भात, शाक, घी विगेरे सर्व वस्तुनो एक एक अश वहोराव्यो, वस्त्रमांथी पण

एवं कष्टुं के—“ जीवनी एक प्रदेश ते जीव कहेवाय नहीं, जे प्रदेश पण जीव नथी, एम त्रण, चार, पांच, संख्याता अने छेवट असंख्याता प्रदेश पण ज्यांसुधी एक प्रदेश पण ओछो होय त्यांसुधी ते जीव कहेवाय नहीं. परंतु लोकाकाराना जेटला प्रदेशो छे तेटला संपूर्ण प्रदेशाळो जीवज जीव कहेवाय छे. ” आंनुं व्याख्यान सांभळी ते तिष्यगुप्ते अशुभ कर्मना उदयथी विपरीत समजी स्थिरने कष्टुं के—“ जो मात्र एकज प्रदेश रहित समग्र जीव प्रदेशो मळीने पण जीव न कहेवातो होय तो ते एकज छेळा प्रदेशने जीव कहेवो योग्य छे. ” ते सांभळी आचार्य महाराजे तेने कष्टुं के—“ हे वत्स ! एवं अयुक्त केम बोले छे ? एक जीवप्रदेश कांइ जीव कहेवातो नथी. जे एकना जे भाग न थइ शके एवा जीवना बंशो ते प्रदेशो कहेवाय छे, अने ते प्रदेशो सर्व परस्पर तुल्य छे, तेथी एकज प्रदेशने जीव केम कही शकाय ? ” तिष्यगुप्ते कष्टुं के—“ एक छेळो प्रदेश के जे सर्व प्रदेशोनी संख्याने पूर्ण करे छे, तेज अंदर आववाथी जीव कहेवाय छे, अने तेने ज्यांसुधी अंदर न गणीए त्यांसुधी ते सर्व प्रदेशो मळीने पण जीव कहेवातो नथी, माटे ते छेळा एक प्रदेशने ज जीव कहेवो ते युक्तियुक्त छे. ” गुरु बोल्या के—“ ए तारी युक्तिमां विरोध आवे छे, केमके तुं जे प्रदेश भेळववाथी जीव कहेवा मागे छे ते प्रदेश भेळववाथी पण ज्यांसुधी बीजा सर्व प्रदेशोमांनो कोइ एक पण न गणीये त्यांसुधी ते जीव कहेवातो नथी. वळी छेळो प्रदेश कोने कहेवो ? ते पण निश्चय थशे नहीं. केमके सर्व प्रदेशो अपेक्षाए करीने छेळा छे, पहलो के छेळो के वचलो प्रदेश कोइपण तात्त्विक नथी, अने जे अपेक्षाए करीने पहलो के छेळो विगरे कहेवाय ते कदापि निमित्त होतो नथी. केमके अपेक्षाथी सर्व प्रदेशो पहला, वचला अने छेळा कही शकाय छे. जेम घटना परमाणुओ पहला

शीना विषयराळो बाय छे, माटे आया आया पर्यायाने लहने आ लोक अशाश्वत पण कहेवाय छे एज प्रमाणे जीव पण त्रणे काळमां होवाथी शाश्वत छे अने देवपणु मनुष्यपणु, तिर्यचपणु त्रिगरे पर्यायाने पामवायी अशाश्वत पण कहेवाय छे” आ प्रमाणे स्वामीए ममत्वाव्या छता पण ते जमालि प्रतिबोध पाम्यो नही

पक्षी ते त्याथी नीकळी पृथ्वीपर विचरवा लाग्यो तेणे घणा मुग्ध जनाने भरमान्या अने घणा छह अहमादिक तपवडे पोताना आत्माने भावता तेणे चिरकाळ सुधी चारित्रनु पालन मय्युं छेवट अर्थमासनु अनशन करी ते उत्तन्न प्ररूपणाने आलोच्या विना ज काळ करी छहा दवलोरुमा तेर सागरोपमना आयुष्यत्राळो किन्विपिक दव थयो त्याथी चवी उत्तन्ननी प्ररूपणाने लीधे ते घणा काळसुधी सत्तारमां परिभ्रमण करी छेउट सिद्धि पदने पामशे आ प्रमाणे प्रथम नमालि प्रतिबोध पाम्यो हतो, परंतु पक्षीथी मिथ्यात्वना उदयथी त्रिपरीत भाव पाम्यो, तेथी धर्म नद्धा चिंतामणि रत्ननी जेवी अति दुर्लभ छे आ जमालि श्रीवीर भगवानने केवळज्ञान थया पक्षी चौद वर्षे निन्हव थयो हतो इति प्रथम निन्हव जमालिनी कथा १

अथ वीजा निन्हव तिप्यगुप्तनी कथा

श्रीमहावीरस्वामीने केवलज्ञान थया पक्षी सोळ वर्षे वीजा तिप्यगुप्त निहव थयो तेनी कथा आ प्रमाणे छे—राजगृह नगरमा गुणशील नामना चैत्यने विषे वसु नामना छीर महाराज समवसर्था तेनो एक तिप्यगुप्त नामे शिष्य पूर्वना अभ्यास करतो हतो तेमा एकदा आत्मप्रवाद नामनु सातष्ठ पूर्व भणतां जीवना प्रदेश विषेनो त्रिपय आव्यो तेमा

ते नीभाडामांथी वासण काढतो हतो, ते वखते ते साध्वी स्वाध्यायमां लीन हती. ते समय जोइ तेणे तेणीना साडा पर एक सळगतो अंगारो नांख्यो. तेनाथी बळतुं पोतांतुं वख जोइ ते साध्वी एकदम बोली उठ्या के-“हे श्रावक! मारी साडी ते बोली नांखी. ” त्यारे कुंभकार बोल्यो के-“ हे साध्वी ! तमारी साडी वळे छे, पण वळी गइ नथी. अने तमारा मतमां वळती वस्तुने वळी कहेवाती नथी, तो तमे वळी केम कही ? ” आ प्रमाणे ते कुंभकारना युक्तिवाळा वचनोथी ते प्रतिबोध पामी. एटले तेणे जमालि पासे जइने कहुं के-“ भगवाननुं वचन सत्य छे, माटे ते तमे पण अंगीकार करो. ” तोपण तेणे अंगीकार करुं नही. त्यारे ते प्रियदर्शना जमालिनो त्याग करी पोताना सहस्र साध्वीना परिवार सहित श्री महावीरस्वामी पासे आची.

एकदा श्री महावीरस्वामी चंपानगरीमां समवसर्या, त्यारे जमालि भगवान पासे समवसरणमां आची बोल्यो के- “ हे भगवान ! तमारा सर्व शिष्यो छद्मस्थपणे ज मृत्यु पामशे, अने हुं तो केवळी थयो छुं. ” ते सांभळी श्रीगौतमस्वामी बोल्या के-“ हे जमालि ! जो तमने कवळज्ञान थयुं होय तो मारा ने प्रश्ननो जवाव आपो के-आ लोक शाश्वत छे के अशाश्वत छे ? तथा जीव शाश्वत छे के अशाश्वत छे ? ” ते सांभळी तेनो उत्तर आपवामां अशक्त थइ गयेलो जमालि मौन रह्यो. त्यारे श्री भगवान बोल्या के-“ हे जमालि ! मारा घणा शिष्यो आ वन्ने प्रश्ननो उत्तर आपी शके तेवा छे. तोपण हुंज कहुं छुं के-हे जमालि ! आ लोक पहेलां नहोतो. हमणां नथी अने आगळ नहीं होय एवुं कदापि कही शकाशे नहीं. तेथी आ लोक त्रये काळे रहेलो छे माटे शाश्वत कहेवाय छे. तथा आ लोक उत्सर्पिणीना विषयवाळो थइ पळी अवसर्पि-

एटले जे कार्य करातुं होय ते कर्तुं कहेवाय आतु तीर्थकारतु वचन सातु शीं रीते ? केमके आ सथारो हतु करातो छे, कर्तो नथी तेथी भगवानतु वचन प्रत्यक्ष प्रमाणथी ज वरुद्ध छे " एम विचारी तेणे सर्व साधुओने बोलावीने कर्तु के-
" हे साधुओ ! ' क्रियमाण कृत ' ए भगवानतु वचन प्रत्यक्ष रीते वरुद्ध होवाथी असगत जणाय छे कारणे आ स थारो करातो छे तेने कर्तो कहेवो न जोइए केमके जेमां सुवारूप अर्थ क्रिया थाय तेन सथारो कर्तो कहेवाय एज प्रमाणे चालवा मांडतु ते चाल्यु ज कहेवाय अने बोलवा मांडतुं ते बोल्यु ज कहेवाय इत्यादिक विनंद्रना वचनो असत्य छे "

ते सांभळी केटलाक साधुओए तेतु वचन अगीकार कर्तुं, अने केटलाके अगीकार न कर्तुं, तेथी तेओ बोल्या के- " हे जमालि ! श्रीमान् भगवानना वचननो आशय एवो छे के-जे कार्य करमा मांडतु तेज कर्तुं कहेवाय छे, ते कार्य करवा मांडतु नथी, ते कदापि कर्तुं कहेवाशे नहीं करातु अने कर्तुं ए वन्ने एकज पदार्थना पर्यायो छे, तेथी एक पदार्थमा करातु अने बीजा पदार्थमा कर्तुं एम कहेवाशे ज नहीं तेथी ' करातु ते कर्तुं ' एतु श्री महावीर स्वामीतु वचन सत्यज छे तेने तम पण अगीकार करो " इत्यादिक थयी रीते तेने समनान्यो तोपण भिख्यातना उदयने लीधे तेणे ते अगीकार कर्तु नहीं, त्यांरे ते साधुओ तेनो त्याग करी भगवाननी यासे आवीने रहा

प्रियदर्शना साध्वी यतिपरना रागने लीधे सहस्र साध्वीओना परिवार महित जमालि यासे ज रही एकदा विहार क-
रती ते माध्वी प्रियदर्शना ढक नामना कुमकारनी शाल्बामा रही ते कुमकार भगवाननो परम भक्त श्रावक हतो तेणे विचार कर्तो के- " भगमानना वचनने नहीं माननारी आ साध्वीने हु कोइपण प्रकारे बोध पमाडु " एम विचारी एमदा

श्रीमहावीरस्वामीनी पुत्री प्रियदर्शनाने परण्यो हलो. एकदा श्रीमहावीरस्वामी श्रीकुंडपुरना उद्यानमां मभवसयो. ते वखते जमालि पोतानी ली सहित भगवाने वांदवा गयो. न्यां स्वामीनी देशना मांभळी वैराग्य पामीने मातायितानी आजा लई भोटा उत्सव पूर्वक पांचसो लत्रियो सहित तेजे दीचा लीधी, अने तेनी प्रिया प्रियदर्शनाए पण हजार स्त्रीओ सहित दीचा लीधी. पछी स्वामीनी माथे विचरतां जमालिए दुस्तप तप कर्यो अने अग्यार अंगनो प्रभागम कर्यो. एटले स्वामीए तेज पांचसो लत्रियो साधुओ अने प्रियदर्शना सहित हजार साध्वीओ तेनेज परिवार तरीके सोपि.

एकदा जमालिए प्रभु पोसे एरुला-स्वतंत्र विचरवानी आवा मागी. त्यारे प्रभुए तेमां कांड लाभ न जोयो. तेथी ते सोनज रथा. तेथी जमालिए विचार्युं के-“ मने नियेध कर्यो नही. तेथी तेमनी अनुमतिज धर. ” एम धारी ते पोताना सने परिवार सहित एकलो विचरवा लाग्यो. अनुक्रमे विचरतां विचरतां ते आवस्ती नगरनी बहार तिंदुक नामना उद्यानमां कौष्टक नामना चेत्यने विषे आनीने रथो. त्यां अंत प्रांत आहाज लेवाने लीधे तेना शरीरमां दाहज्वर उत्पन्न थयो. तेथी ते वेसवाने पण शक्तिमान न रगो, त्यारे तेजे तुइ जवानी इच्छायी पोताना शिष्योने कहुं के-“ मारे माटे संघारो करो. ” शिष्ये संघारो करवा गांज्यो. परंतु जमालिए वेनजाने प्रशक्त होवाथी फरीने पृच्छुं के-“ संघारो कर्यो ? ” शिष्ये कहुं ‘ कर्यो. ’ एटले ते उमो थर त्यां आधीने जुए छे तो संघारो कर्यो नथी. पण करातो छे. एटले तेणे कहुं के-“ हनु करी रथो नथी ने कर्यो केम करो ? ’ शिष्य बोल्थो-‘ महाराज ! करातो होय ते कर्यो कहेवाय छे. ते सांभळी मिथ्यात्वना उदयने लीधे जमालिने रिचार थयो के-“ जिनेधर कडे छे के ‘ कियमाणं कृतं ’

कखु ते (दुब्रहा) दुर्लभ छे (ज) के जे धर्मने (सुचा) सांभळीने (तव) अनशनादिक बार प्रकारना तपने, तथा (खति) क्राधना नाशरूप चमाने, उपलक्षणथी मानादिकना त्यागरूप मार्दवादिकने, तथा (अहिंसय) अहिंसापणाने, आ प्रथम व्रतना उपलक्षणथी सत्य विगेरे बीजां चार व्रताने (पडिवलति) भव्य जीवो अगीकार करे छे अहीं तप एक, क्षमा विगेरे चार अने महाव्रतो पांच कहेवाथी दश प्रकारनो धम छे एम कसु ८

धर्मश्रवण प्राप्त थया छतां पण ते पर श्रद्धा थवी दुर्लभ छे ते बतावे छे—

आहंच सर्वण लंघ्यु, सद्धां पैरमदुल्लहा । सोच्चा नेआउअ मंग, बंहवे परिभंस्सई ॥ ९ ॥

अर्थ—(आहच) कदाचित् (सवण) धर्मतु श्रवण तथा मनुष्यमय (लंघ्यु) पामीने पण (सद्धा) धर्मपर रुचि यवी ते (परमदुल्लहा) अत्यंत दुर्लभ छे केम अत्यंत दुर्लभ छे ? ते कहे छे कारण के (नेआउअ) न्याययुक्त (मंग) सम्यग्दर्शनादिक मार्गने (सोचा) सांभळीने (बंहवे) घणा जीवो (परिमस्सई) जमालि विगेरे निन्हवोनी जेम ते न्यायमार्गथी अट थाय छे अर्थात् जे प्राप्त थया छतां पण जतु रहे ते चितामणिनी जेम अत्यंत दुर्लभ ज होय छे ६ अहीं जमालि विगेरे साते निन्हवोनी कथा कहे छे—

पट्टेला निन्हव जमालिनी कथा

श्रीकुडपुर नगरसां श्रीमहावीरस्वामीनी ब्देन सुदरशनाने परणावी हती, तेने जमालि नामे पुत्र थयो हतो ते

मनमां मानसीक पीडावडे घणा दुःखी यता, तथा (बहुवेअणा) शरीरे घणी वेदना पामता (पाणिणो) जीवो (अमा-
णुसासु) मनुष्य शिवाय बीजी एटले नरक, तिर्यच अने आभियोगिकादिक ऋषम देवगति संबधी (जोणीसु) योनिओने
विये (विखिहम्मंति) हणाय छे. अर्थात् एवी योनिओमां भम्या करे छे-तेमांथी निस्तार पामता नथी तेथी आ मनुष्य
भवने दुर्लभ कहेलो छे.

त्यारे मनुष्यभवनी प्राप्ति शी रीते थाय ? ते कहे छे—

कम्ममाणं तुं पहाणाए, आणुणुव्वी कैयाइ उँ । जीवा सोहिमणुपत्ता, आयंयति मंणुस्सयं ॥ ७ ॥

अर्थ—(तु) परंतु (आणुणुव्वी) मनुक्रमे-धीरे धीरे (कम्माणं) नरकगति विगरे पमाडनारा अनंतानुबंध्या-
दिक कर्मोनी (पहाणाए) हानि थवा वडे करीने (कयाइ उ) कदाचित्तज-कोइकज वार (जीवा) जीवो (सोहिं)
बिलट कर्मना नाशरूप शुद्धिने (अणुपत्ता) पाम्या थका (मणुस्सयं) मनुष्यभवने (आयंयति) ग्रहण करे छे-स्वीकार
करे छे एटले पामे छे. थोडा कपाय (कषायनी मंदता) अने विशेष शुद्धिए करीनेज मनुष्यभवनुं आयुष्य बंधाय छे. ७.

आ रीते कदाच मनुष्यभव प्राप्त थाय, तोपण धर्मनुं अत्रण दुर्लभ छे ते उपर कहे छे—

माणुस्सं विंग्गहं लब्धुं, सुँइ धम्मस्स दुल्लहाँ । जं सुद्धा पडिवंजंति. तंवं खंतिमंहिंसयं ॥ ८ ॥

अर्थ—(माणुस्सं) मनुष्यभव संबधी (विंग्गहं) शरीरने (लब्धुं) पामिने पण (धम्मस्स) धर्मनुं (सुँइ) अत्रण

बोकसो) चढाक शने वोक्स एटले शुद्र पिता अने ब्राह्मणी माताथी उत्पन्न थयेलो वर्णसकर थाय छे (तश्चो) त्यार-
पछी बळी (वीडपयगो) कीडो अने पतग पण थाय छे, (अ) अने (तश्चो) त्यारपछी (कुयुपिवीलिया) कुयु अने
पिपीलिका-कीडी पण थाय छे ४.

आ प्रमाणे सर्वत्र अमण करतां छतां पण जे जीवो गुरुकर्मी होय छे ते निवेद (संद) पामता नथी ते कहे छे-
एवमावंदजोणीसु, पाणिणो वैरमकिविसा । नं निविज्जति ससारे, संवट्टेसु वं खत्तिआ ॥ ५ ॥

अर्थ—(एव) ए प्रमाणे (आवदुजोणीसु) आवर्त एटले बारवार अमण करा रूप चोराशी लाए योनिओने विपे
(कम्मकिविसा) द्विष्टकमें करीने अघम एवा (पाणियो) जीवो (ससारे) आ ससारे विपे (न निव्विज्जति) निवेद
पामता नथी एटले आ ससार अमणथी मारो मोच कयारे थशे ? एवो विचार करी वैराग्य पामता नथी (व) जेम
(खत्तिआ) वत्रियो एटले राजाओ (संवट्टेसु) घन, कनक विगेरे सर्व अर्थने विपे खेद पामता नथी एटले मनोहर
शब्दादिक विपयो भोगवता छतां तेमनी वृष्णा उलटी बघतीज जाय छे-घटती नथी तेम ते ते योनिओमां बारवार उत्पन्न
थया छता जीवने तेमान अस्तिकि रहे छे नहीं तो ते जन्म मरणादिनो नाश करा केम यत्न न करे ? ५

कम्मसगेहि समूढा, दुम्बिस्वआ वंदुवेअणा । अंमाणुसासु जोर्णासुं, विणिहम्मति पाणिणो ॥ ६ ॥

अर्थ—(कम्मसगेहि) ज्ञानावरणीयादिक कर्मना मन्धे करीने (समूढा) अत्यंत मूढ थयेला, तथा (दुम्बिस्वआ)

अर्थ—(संसारे) संसारमां (नाथागुत्तासु) अनेक नामवाली (जाइसुं) चत्रियादिक जातिने विषे (समावसाणं) मनुष्यपणाने पामेला (पया) प्रजा-जीवो (नाथाविहा) नाना प्रकारना (कम्मा) कर्मो (कट्टु) करीने (पुढो) पृथक् एटले जुदी जुदी दरेक योनिमां उत्पन्न थइ (विस्संभिआ) जगतने पूर्णे करनारा थाय छे, एटले कोइ वखत कोइ ठेकारे अने कोइ वखत कोइ ठेकारे एम सर्व ठेकारे उत्पन्न थइ आखा जगतने दरेक जीवे व्याप्त कर्युं छे. २.

एज वातने स्पष्ट करे छे—

एगयां देवलोएसुं, नरएसुवि एगया । एगया आसुरं कायं, अहाकम्मेहिं गच्छइ ॥ ३ ॥

अर्थ—(एगया) एकदा एटले शुभ कर्मना उदय वखते जीव (देवलोएसु) सौधर्मादिक देवलोकरमां जाय छे एटले त्यां देवपणे उत्पन्न थाय छे. अने (एगया) एकदा एटले अशुभ कर्मना उदयथी (नरएसुवि) तेज जीव नरकने विषे पण उत्पन्न थाय छे. (एगया) एकदा एटले सराग संयम, चाळतप विगेरे कर्मना उदयथी (आसुरं) असुर संबन्धी (कायं) निकायमां जाय छे. एटले भवनपत्यादिमां उत्पन्न थाय छे. ए रीते (अहाकम्मेहिं) यथाकर्मवडे एटले ने ते गतिने योग्य एवा कर्मवडे जीव (गच्छइ) ते ते जुदी जुदी गतिमां जाय छे-उत्पन्न थाय छे. ३.

एगया खत्तिओ होई, तँओ चंडौलवोक्कसो । तँओ कीडपयंगो अं, तँओ कुंथुपित्रीलिआ ॥ ४ ॥

अर्थ—(एगया) एकदा जीव (खत्तिओ) चत्रिय एटले राजा (होई) थाय छे, (तँओ) त्यार पत्नी (चंडाल-

अथ परमाणु हृष्टात १०

एक मोटा माणिक्यना स्वमनु कोइ देव पोताना सामर्थ्यनी परीबा करवा माटे चारीक चूर्ण करी एक नळिकामा नांखे. पछी मेरु पर्वत पर जइ त्याची सर्व दिशामां फुक मारीने ते परमाणुओ उडाडी देय ते परमाणुओ पण वायुना जोरथी सवे दिशाओना छेडा सुधी चोतरफ वीखराइ जाय त्यापछी तेज परमाणुओ एकठा करी तेज स्वम हतो तेवो बनाववा आ नण जगतमा कोइ पण शक्तिमान थाय ? न ज थाय तेज रीते प्रमादीए गुमावेलो मनुष्यभव तेने फरीथी प्राप्त यतो नथी अथवा कोइ राजानी घणा स्वमोथी शोमती समा अग्निथी वळीने भस्म धइ जाय. पछी ते समा पाछी हवी तेवी अने तेना तेज परमाणुवडे शु कोइ पण बनावी शके ? न बनावी शके. तेज रीते प्रमादथी गुमावेलो मनुष्यभव पण फरीने मळी शकतो नथी इति परमाणु हृष्टात १०

आ रीते मनुष्य मयनी दुर्लमता देखाडवा माटे श्री जिनेश्वरे दश दृष्टांतो कव्या छे ते सामळीने हे भव्य प्राणीओ ! आवा दुर्लम मनुष्य जन्मने पामीने तेने सफळ करवा माटे जिनेद्रे प्ररूपेला धर्मने विषे प्रमादने छोडी निस्तर उद्यम करो के जेथी मोचनी प्राप्ति थाय

हवे जे रीते मनुष्य भव दुर्लभ छे ते देखाडे छे

संभावणा ण संसारे, नाणगुंत्तासु जाइसु । कम्ममा नाणांविहा कंठु, पुंडो विस्समिआ पया ॥ २ ॥

लनी जाल परस्पर गुंथाइने एवी थइ हती के जाणे चर्मथी मढणुं होय तेडुं ते सरोवर देखातुं हतुं. तेमां कोइ एक काचनो पुत्र पौत्रादिक घणा परिवारवाळो रहेतो हतो, ते एकदा पोतानी ग्रीवाने प्रसारीने चोतरफ फरतो हतो, तेदलामां देवयोगे प्रबळ वायुना योगथी ते सेवाळमां एक नातुं छिद्र पडणुं. एदले तेमांथी तेनी ग्रीवा बहार नीकळी. तेथी तेणे उंडुं जोयुं तो पूरिमाना चंद्रथी अने असंख्य ताराओथी शोमंतुं आकाश देखायुं. ते अपूर्व शोभा जोइ काचनो घणो आनंद पाग्यो, अने पोताना कुंडुबने ते शोभा देखाडवाना हेतुथी पाछो दुवकी मारी स्वजनोपासे आव्यो. ते तेओने लइने अपूर्व शोभा बताववा चाल्यो. अने ते मोटा सरोवरमां घणा काळ सुधी मटक्यो. परंतु वायुने ज लीधे पाछुं ढंकाइ गयेडुं ते छिद्र फरीथी तेना जोवामां आव्युं नहीं, छतां देवयोगे कदाच ते काचनो फरीथी ते छिद्रने पामे, तो पण प्रमादथी हारेला मनुष्यभवने प्राणी फरीथी पामी शकतो नथी. इति चर्म हष्टांत. ८

अथ युग हष्टांत. ९

असंख्य योजनना विस्तारवाळो अने सहस्र योजन उंडो स्वयंभूरमण सधुद्र सर्व असंख्याता द्वीपो अने समुद्रोनी फरतो छेवते वळयाकारे रहेलो छे. ते समुद्रमां पूर्व दिशाए कोइ देव कौतुकथी युग (गाडीतुं घोसरं) नाखे अने पश्चिम दिशाए तेनी शमिला (खीली-सविल) नांत, पछी ते अपार समुद्रमां भमती भमती शमिला शुं पोतानी मेळे कदापि ते युगमां पैसे ? न ज पैसे. कदाच देवयोगे ते युगमां ते शमिला पोतानी मेळे प्रवेश करे, तो पण पुण्यहीन मनुष्य आ भव हारी गया पछी फरीथी मनुष्य भव पामतो नथी. इति युग हष्टांत ९.

राजाने सर्व वृत्तांत स्मरणमां आब्यो. पष्ठी तेणे पूछ्यु के—“ हे मत्री ! ते मारो पुत्र क्यां छे ? ” त्वारे मत्रीए तेने राजा पासे बोलाब्यो ते राजाने प्रणाम करी नम्रताथी उमो रह्यो तेने आलिंगन करी राजाए कथु के—“ हे वत्स ! हे महाबुद्धि-शाळी ! आ मारा बीजा पुत्रोमाथी कोइए राधावेध साब्यो नथी, तेने तु साधीने आ कन्या सहित राज्यने पण ग्रहण कर ” ते सामळी “ जेवी पूज्यनी आझा ” एम कही ते स्वमनी पासे गयो पष्ठी धनुष लइ तेना पर चाण चडावी हाथनी मूठी उची अने दृष्टि नीची राखी योगीनी जेम स्थिर चित्ते उमो रह्यो ते वखते निर्धृति कन्याए तेनु स्वरूप जोइ विचार क्यो के—“ जो आ कुमार राधावेध करे तो हु कृतार्थ थाउ ” तथा सर्व राजबुमारो विचारवा लाग्या के—“ आ राधावेध न करी शके तो ठीक. ” एम धारी तेना चित्तनो ब्याचेप करवा मोटे कोळाहळ करवा लाग्या तो पण एक चित्तवाळा तेणे एक ज चाण मूकी तत्काळ राधावेध क्यो ते जोइ कन्या अने राजा विगरे सर्व हर्ष पाम्या राजाए कथु के—“ हे वत्स ! ताराथी ज हु पुत्रवाळो थयो छु ” एम कही तेणे तेने प्रीतिथी आलिंगन कर्तुं पष्ठी ते कन्या राजाए तेने परखावी अने अनुक्रमे राज्य पण तेने ज आप्यु चावीश कुमारोए अभ्यास नहीं करेलो होवाथी तेओ राधावेध करी शक्या नहीं छ्वां कदाच दिव्य प्रभावथी तेओ पण राधावेध करी शके, परतु प्राणी प्रमादथी गुमावेलो मनुष्य भव फरीयी पामी शके नहीं इति चक्र दृष्टात ७

अथ चर्म दृष्टात ८

कोइ ठेकाणे हजार योजनना विस्तारवाळ एक सरोवर हतु, तेमां अनेक बळचरो रहेता हता तेना पाणी उपर सेवा-

भयाववा, तेमने कदापि मारवा नहीं. " ते सांभळी उपाध्यायने विचार थयो के— " आ राजपुत्रोने भयाववाथी मने सन्मान तो मळ्युं नहीं, परंतु उलटो ठपको मळ्यो. तेथी आ अविनीत राजपुत्रोने भयाववाथी कांइ पण फळ थवानुं नथी. " एम विचारी तेणे तेमनी उपेक्षा करी. तेथी तेओ नामनी ज कळाओ शीलया.

ए अवसरे मथुरापुरीमां जितशत्रु नामनो राजा राज्य करतो हतो. तेने त्रय भुवननी स्त्रीओने रूपलक्ष्मीथी जीते तेवी एक पुत्री थइ हती. तेनुं नाम निर्घृति राख्युं हतुं. ते सर्व कळाओमां निपुण थइने युवावस्था पामी. एटले राजाए तेने पूछ्युं के— " हे वत्से ! तने केयो वर थिय छे ? " ते बोली के— " जे स्फुट रीते राधावेध साधे, ते वर मने पसंद छे. " ते सांभळी राजाए विचार कर्यो के— " इंद्रपुरना इंद्रदत्त राजाना घणा कुमारी निरंतर कळास्यास करता संभळाय छे. तेथी तेओ राधावेध करी शकता हयो. " एम धारी पोताना वृद्ध मंत्रीओ तथा चतुरंग सैन्य सहित ते पुत्रीने इंद्रपुर मोकली. तेने आवेली जाणी इंद्रदत्त राजाए हर्य पामी मोटा उत्सवपूर्वक पुरप्रवेश कराव्यो. पछी राधावेधने योग्य मंडप करावी पोताना पुत्रोने राधावेध साधवा उठाव्या. ते सर्वेए अनुक्रमे उभा थइ अनेक बाणो मूक्यां, परंतु बावीशमांथी कोइ पण राधावेध साधी शक्यो नहीं. ते जोइ इंद्रदत्त राजा घणो खेद पाम्यो. त्यारे मंत्रीए कथुं के— " हे देव ! शा माटे खेद करो छो ? हजु मारी पुत्रीथी उत्पन्न थयेलो आपनो एक पुत्र वाकी छे. ते अवश्य राधावेध साधरो. " राजाए कथुं— " हे मंत्री ! ते पुत्र विपे मने कांइपण सांभरतुं नथी. " ते सांभळी मंत्रीए राजा पासे ते दिवसे लखेली वहीनी चोपडी मूकी. ते बांची

१ लक्ष्मीवह्मिमा तो मथुरामा मंडप रची त्यांना राजाए सर्व राजाओने बोलाव्या विगरे लखे छे.

एतदा राज्ञाए अत्यत मनोहर रूपवाढी मन्त्रीनी पुत्रीनि जोइ एटले ते तेने परएयो परतु परएया पढी कोइपण यएत राजाए वेणीनो स्यर्यो कर्या नही, तेमच तेनी सधु जोयु पण नही, अने घणी प्रियाओ होनाथी तेने ते सांमरी पण नही. एकदा अतुस्नान करेली वेणीनि जोइ राजाए बीजी राणीअने पूछु के—“ आ कोण छे ? ” तेओए कहु के—“ हे स्वामी ! ते आपनी च पत्नी छे ” ते सांमढी राजा वेणीनी साथे ते रात्रि खो तज रात्रिए तेणीए गर्भ धारण कर्या बीजे ज दिनसे तेगीए ते गर्भ धारणनो घुचांत पोताना पिता मन्त्रीने कस्यो, तथा राजानी साथे अपेली चातचीत निशानी साथे कही वतायी. मन्त्रीए पोतानी यहीनी चोपढोमा ते गर्भ विगेरेली मर्य हकिकत निशानी सहित लग्नी रागी

राजाने जो हरीथी ते मन्त्रीपुत्री पाछां स्मरणमां ज आवी नही तेथी मन्त्रीए तेने पोताने घेर लइ जइने राली त्यां तेन उचाम लघणगान्ढो पुत्र थयो तेनु नाम मन्त्रीए सुरद्रदत्त पाडु पढी ते पुत्र वृद्धि पाभी आठ वर्पनो थयो, त्यारे मन्त्रीए तेने ऋत्वार्य पांमे कळा शीखया मोकल्यो त्यां ते बुद्धिमान अनायासे कळा शीखया लाग्यो तेमां ऋत्वार्यनी छपाथी तथा मन्त्रीना प्रयासथी ते अनुक्रमे सर्व कळाओ शीख्यो अने धनुर्वेदनी विद्यामां ते एटलो थयो निपुण थयो के ते रायापेध पण सहलाइथी माथी शकजो हजो राजाना बीचा जे वावीय पुत्रो हता, तेमने कळाचार्य घणी महेनतयी शीखवतो हजो, तोपण श्रीबामां ज त्रिचगळा तेअने कोइपण कळा उत्कृष्ट प्राप्त थइ नही कोइ वसत उपाध्याय तेमने शीखया मांटे धमकी आपे के मारे जो तेओ रोता रोता पोतानी माता पासे जाय, एटले ते माताओ पण उपाध्यायने उपको आपने कहे के—“ अमारी जेनी राणीअने पुत्रो यवा बहु दुर्लभ छे, तेथी अमारा पुत्रोने जेम मुल उपजे तेम तमारे

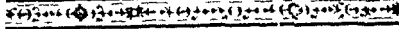
आ दयालु राजा तने मुक्त करे छे. " ते सांभळी ते अचळ नअताथी बनेना पगसां पळी बोल्थो के— " मारा सर्व अपराधो क्षमा करो. " पछी देवदत्ताए आदरथी तेने स्नान भोजन विगरे कराव्युं, राजाए पण तेवुं दाण माफ करी तेने घणां मूल्यवाळां वस्त्रो विगरे आपी तेनो सत्कार कर्यो. ' सत्पुरुषो शत्रु उपर पण उपकार करनारा होय छे. ' पछी पोताना दूतने मोकली अवंतीना राजाने कहेवराव्युं के— " अचळनो अपराध में माफ कर्यो छे, तेथी हवे तेने कांइ हरकत करशो नहीं. " ए रीते मूळदेव राजा निष्कंटक राज्य सुखे भोगववा लाग्यो.

हवे जे धर्मशाळासां मूळदेवनी साथे ज अने तेना जेवुं ज स्वम जे कार्पटिकने आव्युं हतुं, तेणे मूळदेवने तं स्वमना प्रभावथी ज राज्य मळ्युं सांमळ्युं, तेथी ते विचारवा लाग्यो के— " मने धिक्कार छे, के जेथी में ते वखते तेवुं उत्तम स्वम मंद मतिवाळाने कहेवाथी निष्कळ गुमाव्युं. तो हजु पण सरस गोरस (छाश) तुं पान करीने हुं सुइ जाडं, के जेथी राज्यने आपनारुं तेवुं स्वम मने फरीथी आवे. " ए प्रमाणे विचार करी राज्यनी इच्छाथी ते हमेशां छाश पीने सुवा लाग्यो, परंतु तेवुं स्वम तेने फरीथी प्राप्त थयुं नहीं. कदाच ते कार्पटिक कोइ काळे पण तेवुं स्वम पामे तोपण प्रमादथी गुमावेलो मनुष्य भव फरीथी प्राप्त थइ शके नहीं. इति स्वप्न दृष्टांत. ६

अथ चक्र (राधावेध) दृष्टांत. ७

इंद्रपुर नगरसां इंद्रदत्त नामे राजा राज्य करतो हतो. तेने घणी राणीओ हती. तेओनी कुक्षिथी उत्पन्न थयेला बावीश पुत्रो राजाने अत्यंत वद्वभ हता. राजाए महोत्सव पूर्वक ते सर्वेने कळा ग्रहण करवा माटे कळाचार्य पासे मूक्या.

अपने सानने श्रोत्ररूपों नहीं तेने राजाने विनिति करी के—“ हे देर ! माऊ करियाणु जोर पोय दाणु लेता पचकुळने
 आता का ” राजाण ह्यु—“ इ पांते पणु कौतुकयी ते जोया मोटे आनीश ” एम वही पचकुळ महित राजा तेजु
 करियाणुं जोगा गयो तेन अपचंटे मजीठ, सोपारी विंगेरे करियाणु देसाठणु राजाए तेने पूज्यु के—“ हे मार्यसाह !
 आन करियाणु उमारी पामे ले ? के वीनुं करि छे ? ” ते बोन्न्यो—“ आटुउ छे वीचापी पामे पण इ अगत्य न
 शोनुं मे राजानी गमस दानपोरी केम करुं ? ” ते सोमडी राजाण पंचकुळने ह्यु के—“ आ मलयवादी छे माटे तेजु
 अप दान लेजो परंतु मारी वृत्त तेना करियाणुा तोळो ” पक्षी तेने खोळ्यां पवन पथारे लागरायी ते करीरागानी
 गुगो राजाए तोगपी ता गनी अदर मजीठ विंगेरे करियाणुामां सोती, गुगुली, रुजु अने परवाळा विंगेरे उगम करियाणुा
 नीचच्यां १ जोर राजाए कापयी यगु के—“ अरे ! आ प्रत्यक्ष चोर छे, तेने पंषीने मारी पाम लागो ” एम गुमटोने
 वही राजा पोताता महंता गयो वदी गुमटां अरळने गाढ वपायी बंधी राजा पागे लह गया तेने राजाए वपनयी
 दोडारी पूरपुं के—“ हे मार्यसाह ! तु मने श्रोत्रं छे ? ” ते बोन्न्या के—“ पृथ्वीपर प्रसिद्ध प्या आप विक्रमराजने
 कोम न श्रोत्रने ? ” राजाए कयु—“ विवेचना रचननी करि अरु नथी जो तु मने श्रोत्रंतां हो ता हरे ” त्यार
 न बोन्न्यो के—“ हे दर ! वीजी मिते इ आपने श्रोत्रंतां नथी ” त्यारे राजाए देवदणाने बोलायी वने देराडी
 त चार अगळ अपन आणुळ व्याकुळ पर गयो, अने लजायी तेणे पोतानु मुख नीजु कयु त्यारे देवदणए तेने कसु
 के—“ जे श्रोत्रंतेजनां ते परामर कर्यो हवो, तेना च हायमां अत्यारे तारा प्राश्र अने पन विंगेरे आण्यो छे तो पण



हनुं—“ स्वस्तिश्री वेनातटथी मूळदेव अवंतीमां रहेली चितरूपी कमळनी हंसी समान देवदत्ताने आलिंगन करी कहे छे के अत्र देवगुरुना प्रसादथी कुशळता छे, तारे पण कुशळतानी वार्ताथी अमने आनंद आपवो. वीजुं साधुने दान आपवाथी देवीए प्रसन्न थइ वरदान आप्युं, त्यारे में देवदत्ता सहित हजार हार्थीना वैभववाळें राज्य माग्युं. तेथी मने राज्य मळ्युं छे, पण तारा विना समग्र राज्य व्यर्थ लागे छे. तेथी तारे राजानी रजा लइ शीघ्र अहीं आवबुं. ” आ प्रमाणेनो पत्र वांचिने ते तुष्टमान थइ. तेणे दूतने कहुं के—“ हुं मूळदेवने विषे ज आसक्त छुं, तो पण अर्हाना राजानी आज्ञा लइने त्यां आवबुं मने योग्य लागे छे. ” ते सांभळी ते दूत हर्ष पायी राजा पासे गयो, अने तेने नम्रतापूर्वक कहुं के—“ हे देव ! मूळदेवराजा मारा मुखे करीने आपनी पासे मागणी करे छे के—हे स्वामी ! देवदत्ता उपर मारो गाढ स्नेह छे, तेथी जो आपनी अने देवदत्तानी इच्छा होय तो तेने अहीं मोकलो. ” ते सांभळी राजाए कहुं के—“ आ राज्य पण ते विक्रम (मूळदेव) राजाहुं ज छे, तो तेषे मात्र आटलुं ज शुं माग्युं ? ” एम कही देवदत्ताने बोलावी कहुं के—“ हे भद्रे ! घणे काळे तारी इच्छा फळीभूत थइ छे. देवीए मूळदेवने राज्य आप्युं छे तेथी ते तने बोलावे छे, मोटे तारे जलदी त्यां जवुं. ” ते सांभळी देवदत्ता अनुक्रमे वेनातट नगरे गइ. मूळदेव राजाए तेने मोटा उत्सवपूर्वक प्रवेश कराव्यो. अने तेथीनी साथे विषयसुख भोगवतो अर्हतपूजादिक धर्मकार्य निरंतर करवा लाग्यो.

अहीं अचळ जे पारसकूळमां गयो हतो ते असंख्य करीयाणां लइ अनुक्रमे फरतो फरतो वेनातट नगरे आव्यो, अने राजा पासे मोडुं भेटणुं लइने मळवा आव्यो. राजाए तेने ओळखी आसन विंगेरे आपी तेनो आदर सत्कार कर्यो. परंतु

अहीं मूळदेव गया पछी तेनी अत्यंत विडवणा थयेली जोइ कोप पामेली देवदत्ताए तिरस्कारपूर्वक अचळने कटु के-
 " शु तु मने परखेली खी धारे छे ? के जेथी मारे घेर आउ अयोग्य कृत्य करे छे ? आज पछी तारे वीलकुल मारे घेर
 आवतु नहीं " एम कही तेने काढी मूकी पोणे तत्काळ राजा पासे गइ तेणे रानाने कटु के- "मारु थापण रागेलु वरदान
 आपो. " रानाए कहु- " तारी इच्छा प्रमाणे माग " त्यारे तेणे मागु के- " मारे घेर मूळदेव विना बीजा कोइ
 पुरपने आपे मोकलयो नहीं, अने मारे घेर जे अचक आवे छे तेने आवतो अटकाववो " राजाए कहु- " ते प्रमाणे थाओ
 परतु तेनु कारण मने कहे " त्यारे तेखीए प्रथमनो समग्र वृत्तात कक्षो ते सामळी राजाए कोप करी अचळ सार्थवाहने
 बोलावीने कहु के- " अरे ! शु आ नगरीनो स्वामी तु छे ? के जेथी आउ वळ करे छे ? देवदत्ता अने मूळदेव के जे मारा
 राज्यना रल्लो छे, तेमनु तें अपमान कर्तु, तेथी हु तने हमणां ज यमराजने घेर पहाँचाडु छु " ते सामळी देवदत्ताए कहु-
 " हे स्वामी ! आ छुद्रने मारवाथी शु फळ छे ? माटे तेने छोडी मूको. " एम कही तेने छोडाव्यो त्यारे राजाए तेने फरीथी
 कटु के- " आ देवदत्ताना कहेवाथी अत्यारे तेने मुक्त करु छु परतु मूळदेव अहीं आवसो त्यारे ज तारी शुद्धि थसो, एटले
 तु छुटीश " त्यारपछी अचके मूळदेवनी घथी शोध करी, पण ते तेने मेळवी शक्यो नहीं तेथी राजाना भयने लीधे ते
 करीयाणां लहने पारसकूळ चान्यो गयो
 अहीं मूळदेव देवदत्ता विना आत्ता राज्यने नीरस मानवा लाग्यो तेथी एक लेख लखी पोताना दूवने देवदत्ता पासे
 मोयन्यो दूवे अवतीमां बइ ते लेख देवदत्ताने आप्यो देवदत्ता आनद पामी वाचवा लागी तेमां आ प्रमाणे लख्यु

मळशे. " तेटलाथी ज ते संतोष पाम्यो.

मूळदेव तो प्रातःकाळे उठी कोइ माळीनुं काम करी ते माळी पासेथी पुष्पफळ लइ नगरमां कोइ विद्वान निमित्तिआ पासे गयो. तेने नमी पुष्पफळ तेनी पासे मूकी पोतानुं स्वप्न नत्रताथी तेने जगाव्युं. एटले ते निमित्तिआए तेने कळुं के— " हुं शुभवेळाए आ स्वप्ननुं फळ तमने कहीश. परंतु आवे तमे मारा अतिथि थाओ. " एम कही तेने भोजन करावी ते पंडिते पोतानी पुत्री आग्रहथी तेने परणाची. पछी कळुं के— " आ सज्जथी तमे सात दिवसमां राज्य मेळवशो. " ते सांभळी हर्ष पामी मूळदेव तेना आग्रहथी तेने ज घेर सुखेथी राखो. पांचमे दीवसे मूळदेव नगरनी चहार चंपक दृचनी नीचे जइ सुखे सुतो हतो. ते वराते तेज नगरनो अपुव राजा मरण पामवार्थी मंत्रीओए, हस्ती निंगरे पांच दिव्यो कर्यो. ते नगरमां ममी भगी कोइ लायक नहीं जोवाथी नगर चहार जइ स्थिर रहेली चंपकनी छायामां मूळदेवने सुतेलो जोइ अश्वे हेपा- रव कर्यो, हस्तिए गर्जना करी, कळशे तेना पर अभिषेक कर्यो. चामरो तेने वीक्षवा लाग्या, अने श्वेत छत्र तेना मस्तकपर धारण थयु. सारा स्वांमीनी आप्तिथी हर्ष पामी लोकोए जय जय शब्द कर्यो. पछी हस्तीए तेने पोताना स्कंध पर बेसाज्यो. ए रीते तेणे नगर प्रवेश कर्यो. राजसभामां लइ जइ तेने सिंहासन पर बेसाडी मंत्री अने सांगंतोए राज्याभिषेक कर्यो. ते वखते देवीए आकाशवाणी करी के— " देवताना प्रभावथी आ राजा थयो छे, माटे आ पराक्रमी राजाने सौए मान्य करवो. जो कोइ तेनी आज्ञा नहीं माने तो हुं तेनो निग्रह करीश. " ते सांभळी सर्वे भय पामी तेनी भक्तिमां तत्पर थया. पछी ते राजाए उज्जयिनी नगरीना विचारभवळ राजाने भेटणुं मोकली तेनी साथे प्रीति बांधी.

काई मातु नहीं होयाथी तथा ते पेटमरु नाकण्ये पण तेने खावानु नहीं आपवाथी अत्यंत दुःखावडे पीडा पामतो ते चान्यो मार्गमां कोइ एक गाम आगु, ते गाममा भिन्नाने माटे ते घणु भग्यो, त्यारे तेने एक्ला कुन्माप ज मळ्या ते लइने ते गाम पहार जळशय उपर आग्यो तेयामां तपना तेजथी सूर्यनी जेवी काठिवाळा अने शात चित्तवाळा एक मुनिने मासो-पवासने पारण्ये गाम सन्मुत्त जता जोइ मूळदेव हर्ष पामी विचारुं के-“ आ समये मने मुनिना दर्शन घया तेथी हु भाग्य वान शु मरदेशमा कल्पवृक्षनी जेम आवे स्थाने आवा महामुनि मळवा अत्यंत दुर्लभ छे आ रूपण गाममा आ मुनिने भिन्ना मळी शम्शे नहीं कारण के मं आम तेम पुष्कळ भर्माने महा सुरवेलीथी आटला कुन्माप मेळव्या छे तो आ विशुद्ध उन्माप आ मुनिने आपी मारा विवेकवृक्षने हु सफल करु, हु तो पछी गमे त्या भर्माने फरीथी काइक भोजन मेळवीश ”

आ प्रमाण्ये विचारी भत्तिथी तेणे ते कुन्माप ते मुनिने वहोरान्या मुनिप पण शुद्ध जाणनि लीघा ते वसते मूळदेवनी अति भक्ति जाणी पास रहेली कोइ देवीए तने कशु के-“ हे वत्स ! साधुनी भक्ति करतां तें घणु पुण्य उपार्जन कयु छे, तो तु इच्छित वरदान माग ” त्यारे मूळदेव हर्ष पामी बोन्न्यो के-“ देवदत्ता वेरया अने हजार हाथीवालु राज्य मने आपो देवीए फटु-“ ते तने शीघ्रपण्ये मळ्यो ” पछी मूळदेव मुनिने नमी गाममां जइ फरी भिन्ना मागी जे मळ्यु ते खादने आगळ चान्यो अनुक्रमे ते वेन्नातट नगरमां गयो त्या धर्मशाळामा घणा मुसाफरो साथे सुतो रात्रिने छेन्न प्होर निर्मळ काठिवाळो पूर्णचद्र तेणे पोताना मुत्तमां प्रवेश करतो स्वप्नमां जोयो तेज वसते तेंतु ज स्वप्न एक कार्पाटिके पण जोयु जाग्या पछी ते कार्पाटिके धीजाथोने स्वप्नतु फळ पूछ्यु, त्यारे तेओए कयु के-“ तने आज्ञे धी सहित खाड अने मांजा

के—“ एनाथी पण वधारे सारी वस्तुओ हुं लावी आपीश. ” त्यारे अक्काए पण अचळना कहेवा प्रमाणे करवातुं कळुं, तेथी पराधीन थयेली देवदत्ताए पोते तेने अश्र्यंग विगेरे करीने स्नान करावुं, तेनाथी मूळदेवतुं आखुं शरीर कादववाळुं थयुं. तेणे विचार्युं के—“ अहो ! मारे माथे केवी आपत्ति आवी ? अथवा कामी पुरुष शी शी आपत्ति न पासे ? हवे मारे शुं करावुं ? ” इत्यादिक विचार करी ते मूळदेव मूढ वनी गयो.

ते वखते अक्कानी संज्ञाथी अचळे पोताना सुभटो चोतरफ राखी मूळदेवने तेना केशवडे पकडी बहार काडीने कळुं के—“ अरे मूढ ! बोल, अत्यारे तारुं कोण शरण छे ? अतुल घन आपी में स्वीकार करेली आ गणिकानी साथे क्रीडा करता एवा तने हवे हुं शुं करुं ? कहे. ” ते सांभळी चोतरफ उभेला सुभटोने जोइ मूळदेवे विचार कर्यो के—“ अत्यारे वळ देखाडवानो समय नथी. ” एम विचारी ते बोल्यो के—“ हे सार्थवाह ! तने जे रुचे ते कर. ” ते सांभळी अचळे विचार्युं के—“ आ कोइ महापुरुष छे. सत्पुरुषने पण आ संसारमां विपत्ति आववी सुलभ छे. देवयोगे आनी आवी अवस्था थइ छे, तोपण तेनो निग्रह करवो योग्य नथी. ” इत्यादिक विचारी तेणे मूळदेवने कळुं के—“ आवी अवस्थांमां आव्या छतां हुं तने मूकी दउं छुं, तारे पण कोइ ब्रखते आत्रे समये मारो उपकार करवो. ” एम कही तेने मूकी दीयो.

मूळदेव पण तरतज त्यांथी नीकळी नगर बहार तळावे जइ बन्नो घोइ स्नान करी स्वस्थ थइ विचार करवा लाग्यो के—“ अचळे मने कपटथी छेतयो छे, तेथी हुं पण क्याइ जहने तेनुं वैर लेवानो उपाय करुं. ” एम विचारी मूळदेव मार्गमां आवता मोटा अरण्यने एक ब्राह्मणनी सहायथी उतरी वेनातट नगर तरफ चाल्यो. अरण्य उतरतां तेनी पासे

तेने वरावर छोली तेमांथी गाठा काढी नाखी येवे आंगळना ककडा करी ते गडरीने कर्पूरथी सुवासित करी तेमां बीजा पण सुगंधि पदार्थो चडावी दरेक ककडो सोय उपर परोवी एक रक्ानीमा नारी तेना पर सुदर वस्त्र ढाकी दासी साथे ते ककडा मोरुल्या ते जोइ हर्ष पामी देवदत्ताए माताने कहु के—“ हे माता ! काच अने मणिनी जेम धा वखेनु अतर जुओ ” पछी अक्काए विचार कर्यो के—“ आ पुत्री मूळदेवने छोडशे नहीं तेथी हु एवो कोइ उपाय करु के आ पूर्व एनी मेळे ज आ नगर छोडीने चान्यो जाय अने फरीने आवे ज नहीं ” एम विचारी अक्काए अचळने कहु के—
“ तमे परगाम जवानु देवदत्ताने कही तमारें घेर रहेचो पछी मूळदेव अहीं आवशे, त्यारे हु तमने खबर आपीश, एटले तमे सुमटो सहित आवीने तेंतु एतु अपमान करजो के करीथी ते घूर्त अहीं आववा ज न पामे ” ए रीते सकेत करी ते ज प्रमाणे अचळ देवदत्ताने “ हु परगाम जाउ छु ” एम कही तेथीने घणु घन विंगेरे आपी पोताने घेर गयो पछी अचळने परगाम गयो घारी देवदत्ताए नि शकपणे मूळदेवने बोलाव्यो अने वल्ले सुल भोगववा लाग्या तेटलामा अक्काना सकेतथी अचळ पण सुमटोने साथे लइ तत्काळ त्यां आव्यो तेने आवतो जोइ देवदत्ताए ते खबर मूळदेवने आप्या, एटले ते मयमीत थइ ते ज पलगनी नीचे सताइ गयो. अचळे आवी अक्काना कहेवाथी मूळदेवने पर्यंकनी नीचे रहेलो जाणी ते ज पर्यंक पर चेसी देवदत्ताने रुतु के—“ मने एवी जातनु स्वम आव्यु छे तेथी तेने सत्य करवा माटे मारे आ पर्यंकपर बेठा ज स्नानादिक करतु छे ” देवदत्ताए तेने स्नान करवाना बाजोठपर घेसवानु घणी रीते कहु, तो पण ते मान्यो नहीं. त्यारे “ पर्यंक तळाइ विंगेरे किमती वस्तु एराव थशे ” एम देवदत्ताए कहु त्यारे ते बोन्यो

हवे मूळदेव देवदत्ता पासे दररोज आवे छे एम जाणी अचळ तेनापर क्रोध पाम्यो, अने निरंतर तेनां छिद्र जोवा लाग्यो. अचळनी बीकथी ते मूळदेव धूर्त पण गुप्त रीते ज वेस्थाने घेर जवा आववा लाग्यो. एकदा अक्काए देवदत्ताने कळुं के—
 “आ मूळदेव जुगारी अने धनरहित छे, तेने तुं छोडी दे अने घणुं घन आपनार अचळमां ज अचळ रागवाळी था. एक म्यानमां जे तरवार कदापि रही शकशे नहीं. ” देवदत्ताए कळुं—“हे माता ! हुं केवळ धन उपर ज रागवाळी नथी, गुण उपर मारो राग बधारे छे. ” अक्काए घथी समजाव्या छतां तेथीए मूळदेवने तज्यो नहीं, त्यारे ते अक्का तेथीना उपर कोप पामी, तेथी देवदत्ता मूळदेवने माटे चंदन मागती त्यारे अक्का तेने सुकुं काष्ठ आपती, पुष्पनी सालाने बदले निर्माल्य आपती, शेरडीने बदले तेजुं पुंछडींजुं आपती अने मदीराने बदले पाणी आपती. ते जोइ देवदत्ता अकाने पूछती के—
 “आ शुं ? ” त्यारे ते जवाब आपती के—“आ तारो प्रिय मूळदेव जेवो निरस छे, तेवी ज आ वस्तुओ पण तेने लायक (नीरस) छे. तेथी तुं तेने छोडी दे. ” देवदत्ताए कळुं के—“हे माता ! तमे मूळदेवनी परीचा कर्यो विना ज केम आम बोलो छो ? ” अक्काए कळुं—“तो परीचा करी बताव. ”

पथी परीचाने माटे देवदत्ताए दासी मोकलींन अचळ पासं शेरडी मागी, त्यारं तेणे एक गाडुं भरनिं शेरडी मोकली. ते जोइ अक्काए तेनी उदारतानी प्रशंसा करी, त्यारे देवदत्ता बोली के—“हे माता ! हुं हाथणी होडं तो आवी संस्कार कर्यो विनानी अने आटली बथी शेरडी मोकलवी योग्य छे. ” एम कही मूळदेवनी परीचा माटे तेनी पांसं पण दासी मोकली, त्यारे मूळदेवे शेरडीना पांच छ सांठा लह मूळनो भाग अने पुंछडीयानो भाग काढी नांखी वच्चेनो भाग लह

में लास्रो चतुर पुरुषो जोया छे, पण तमारा बिना बीजा कोइए मारु चित्त ह्युं नयी, तेथी हु एक ज प्रार्थना करु छु के जेवी रीते तमे मारा चित्तमां बस्या छो, तेवी ज रीते मारा घरमां पण तमारे रहेउ " आवां प्रेमनां वचनो सामळी मूळदेव बोळ्यो के-" हु द्रव्यरहित छु तथा परदेशी छु मारापर आटलो बयो आप्रह राखवो तमने योग्य नयी कारणके सर्वे मनुष्यने घन उपर प्रेम होय छे, तेमां पण वेरयाजनने तो विशेषे करीने होय छे " इत्यादिक तेनां वचनो सांभळी वेरया गेली के-" गुपीचनोने प्रेमनु कारथ द्रव्य होतु नयी, पण गुण ज प्रेमनु कारण होय छे घन तो बाह्य पदार्थ होवाथी धनिक लोको अमने पहारथी ज स्पर्श करे छे, पण अमारा चिचने विषे तो कळावान ज प्रवेश करे छे तेथी तमारे कृपा करीने हमेशा मारे घेर रहेउ " आ प्रमाणे आप्रह करी तेने पोतानु वचन अगीकार कराब्यु पछी परस्पर प्रीतिवाळा ते बन्ने हमेशां विविध प्रकारनी क्रीडा करवा लाग्या

एकदा देवदत्ता मूळदेवने साथे लइ राजसमामां नृत्य करवा गर त्यां मूळदेवे मनोहर पटह वगाही तेथीनी पासे अति सुदर नृत्य कराब्यु. ते जोइ राताए प्रसन्न थइ देवदत्ताने वरदान मागवानु कयु ते वरदान देवदत्ताए राजा पासे ज यापणरूपे राखवा कयु तयारपछीथी मूळदेव उपर वधारे आसक्त थइ अने निरतर तेनी साथे सुख भोगववा लागी अही पण मूळदेवे वेरयाए घणीरीते समजाव्या छवां पण घूतनु व्यसन मूष्यु नहीं.

ते नगरीमां अचन्ड नामनो एक सार्यवाह रहेतो हतो ते मूळदेवना पहिलां देवदत्तामां रक्त हतो तेथी ते जे जे मागती हती ते ते सर्व धनादिक तेथीने आपतो हतो ' रागीजन पोताना प्रायोनै पण आपी दे छे तो घननु शु कहेउ? '

ते लज्जा पामी मौन रह्यो. ते जोइ स्नेह भरेली दृष्टिवडे वामननी सन्मुख जोइ देवदत्ता विश्वभूतिनी लज्जा दूर करवा बोली के—“हमणां कार्यनी आकुळताने लीधे तमारुं चित्त स्वस्थ नथी, तेथी विचारीने आमणे पूछेला प्रश्ननो जवाब पछी आपजो.” ते सांभळी विश्वभूतिए कहुं के—“हे देवदत्ता ! नाट्यनो समय थइ गयो छे, तेथी हुं जाउं छुं.” एम कही ते विश्वभूति त्यांथी गयो. पछी देवदत्ताए ते वीयावादकने पण रजा आपी भोजननो समय थवाथी दासीने कहुं के—“अमने बनेने स्नान कराववा माटे कोइ अंगमर्दकने बोलाव.” त्यारे वामने कहुं के—“जो तमारी इच्छा होय तो हुं ज अभ्यंग करुं.” देवदत्ताए कहुं—“हे दत्त ! ए पण तमे जाणो छो ?” वामने कहुं—“जाणतो नथी, पण जाणनारनी पासे रहेलो छुं.” पछी देवदत्ताना कहेवाथी दासीए तेल आएयुं. तेवडे अपूर्व अभ्यंग करी वामने देवदत्ताने वश करी लीधी. पछी देवदत्ता तेनुं सर्व माहात्म्य जोइ ते असाधारण मनुष्य छे एवो निश्चय करी तेना पगमां पडीने बोली के—“हे भाग्यवंत ! आ सर्व कळाओथी सिद्ध थाय छे के तमे कोइ सिद्ध पुरुष छो. सामान्य जनमां आवा गुणो अने आनी कळाओ होती नथी, तो तमारुं खरु स्वाभाविक रूप जोवा मारुं मन उत्कांठित छे, तेथी आ मायानो त्याग करी मारापर कृपा करी तमारुं खरुं स्वरूप बतावो.” आ रीते तेणीना अत्यंत आग्रहथी मूळदेवे गुटिकाना प्रयोगथी पोतानुं मूळ रूप प्रगट कर्युं. दृष्टिरूपी चकोरने चंद्रसमान ते लावण्यना समुद्रने जोइ रोमांचित थयेली देवदत्ता विस्मय पामी. पछी ‘मारापर मोठी कृपा करी. एम कही देवदत्ताए जाते तेना शरीरे अभ्यंग कर्युं.

ए रीते बन्धेए साथे ज स्नान भोजन विगरे करी चणवार गोष्ठी करवा मांडी. तेमां देवदत्ता बोली के—“हे नाथ !

सामळी देवदत्ताए तेनी सुानी करी आपवा कळु, एटले तेणे तनीमाथी केश अने वशमाथी पथ्थरनो कांकोरो काढी देवदत्ताना हाथमां आप्यो पळी पोते ते वीणा सज्ज करीन वगाडी ते सामळी देवदत्ता पण तन्मय थइ गइ, एटलुज नहीं पण तेना घरनी पासे एक हाथणी निरतर चीत्कार शब्द करती हवी, ते पण आ वीणानो स्वर सामळी शात थइ गइ त्यारपळी देवदत्ता हर्पना ऊर्मिथी बोली के-“ हे कळवान ! तमे आ वीणा वगाडीनि सरस्वती, तुसुरु अने नारद ए सनें जीती लीथा छे ” इत्यादिक देवदत्ताए तेनी घणी प्रशसा करी पळी ते वीणावादक पण तेने पगे पडी बोळ्यो के-“ हे दत्त ! मारा पर कृपा करी मने वीणा वगाडता शील्यो ” त्यारे ते धूर्तराले कटु के-“ हु पण वरावर वीणा वगाडी जाणतो नथी परतु पाटलीपुर नगरमां विक्रमसेन नामे एक कळाचार्य छे, ते वरावर जाणे छे, अने हु तथा राजपुत्र मूळदेव तेना आश्रयथी काइक जाणीए छीए ”

आ प्रमाणे वात करे छे तेवामां देवदत्ताने धेर विश्वभूति नामनो नाट्याचार्य आब्यो त्यारे देवदत्ताए वामनने कळु के-“ आ नाट्याचार्य भरतना जेवा ज छे ” वामने कळु के-“ तमे तेनी पासे शील्यो छो तेथी तमने तेवा ज लागे, परतु तेनु खर स्वरूप हवे जणशे ” एम कही वामने ते विश्वभूतिने भरतना नाट्य सबधी केटलाक प्रश्न कर्यो, परतु “ आ वामन मूर्ख शु समजे ? ” एम घारी तेणे तेनी अवगणना करी पळी ते विश्वभूति पोते ज भरतनी ब्याल्या करवा लाग्यो तेमां ते वामन पूर्वापरनो विरोध देसाडवा लाग्यो त्यारे तेणे कोप यामीने तेने काइक अनुचित वचन कळु, ते सामळी मूळदेवे हसनि कळु के-“ हे रगाचार्य ! स्त्रीम्होने विषे ज तमारो कोप चाली शके, बीजे ठेकाणे चाले नहीं ” ते सामळी

तेने बोलाववा माटे देवदत्ताए मागधिका नामनी पोतानी कुब्जा दासीने मोकली. तेणीए वामन पासे जइने कहुं के-“हे कळानिधि ! अमारी स्वामिनी देवदत्ता तमने विनंति करे छे के तमे प्रसन्न थइने मारे घेर पधारो. ” ते सांभळी मूळदेवे कहुं के-“ हे कुब्जा ! हुं तेने घेर नहीं आबुं. कारणके बुद्धिमान माणसोने माटे गणिकाना संगनो निषेध करेलो छे. ” आ प्रमाणे तेना कऱ्हा छतां पण ते दासी तेनी घणी खुशामत तथा आग्रह करी तेनो हाथ पकडी देवदत्ताना घर तरफ तेने लइ चाली, मूळदेव तेनी पाछळ पाछळ चालवा लाग्यो. थोडेक गया पछी मार्गमांज तेणीने एक थपाट मारी मूळदेवे विद्याना प्रभावथी सरळ अने मनोहर रूपवाळी करी दीधी. तेथी ते दासी अत्यंत विस्मय अने आनंद पामी सती तेने गणिकाना महेलमां लइ गइ. तेने जोइ देवदत्ता पण अति हर्ष पामी.

ते वामनहुं लावण्य जोइ आश्चर्य पामेली देवदत्ताए तेने मोटा आसनपर बेसाड्यो. कुब्जिकाए पोतानुं शरीर बत्तावीने तेनी वात देवदत्ताने कही बत्तावी. ते सांभळी देवदत्ताए तेने देव तरीके मान्यो. मूळदेवे चतुराइ भरेली वातचीतवडे तेणीनुं मन तत्काळ पोताने वश करी लीधुं. तेदलामां कोइ वीणा वगाडनार त्यां आब्यो, ते देवदत्तानी आज्ञाथी वीणा वगाडवा लाग्यो. ते सांभळी देवदत्ता खुशी थइ तेनो प्रशंसा करवा लागी, त्यारे वामन हसीने बोल्थो के-“ आ अवंती नगरीना लोको बहु विचक्षण जणाय छे, तेथी शुभाशुभनो विभाग जलदी जाणी जाय छे. ” ते सांभळी देवदत्ता शंका पामी बोली के-“ हे महात्मा ! आमां शी भूल छे के जेथी तमे आबुं मर्म वचन बोलो छो ? ” ते बोल्थो के-“ तमारी जेवाने तो आमां कांइ न्यूनता लागती नथी. परंतु आ वीणानो वंश शल्य सहित छे अने तेनी तंत्री (तांत) गर्भवाळी छे. ” ते

पक्षी मारे घेर आरजो " एम कडी तेमने काडी मूक्या. त छोरात्मो देशावरमा रत्नोनी शोष करया माटे करया लाग्या. परंतु ते रत्नो तेमने शी रीते मडी शकें ? न च मळे रदाच फोड द्यना प्रमाथी ते सरे रत्नो तेमो पामी शक, परंतु प्रमाथी गुमावेला मनुष्यम करीथी पामी गुमाय नही इति रत्न दृष्टांत ५

अथ स्वम इष्टात ६

आ मरतचेत्रमा गौडदशने त्रिं पाटलीपुत्र नामतु नगर छे तेना राजानो पुत्र मूत्रदेव नामं हवो ते रूपमा कामदन जेवा, उदार, मने कडामां दुशळ, शरीर, बुद्धिमान, प्रिय वचन बोलनार अने धृतिप्रधानो निधान हवो ते मने गुणानडे अलछल हवो, छर्ता तेनामां धृतनो एक मोठो दोष हवो राना विगरेण चारवार रत्ना छर्ता पण तेणे ते यसन मूरु नही, तथा रापाए तेनां तिरस्कार कर्चो, पटले ते मूत्रदेव त्यांथी नीरुडी फरलो फरलो उच्चयिनी नगरीए गयो त्यां गुटिकाना प्रयोगथी वामन रूप करी कडाथोमडे गवे लोकोंतु मन रजन करी ते आगी नगरीमां प्रसिद्ध थयो. ते नगरीमां मने कडाथोमां निपुण अने रूपमां उर्वेगी जेथी वेचवत्ता नामनी येरया रहेवी हवी. वेणीनो कडाथुयत्तानो गर्व दुर करया कोरपण करानान गमर्थे नहोवो ते दृष्टांत जाथी मूळदेव तेना घरनी नीने रत्नापर वेणींतु मन हरया माटे सगीत करया लाग्यो तेंतु मनोहर गगीत मांमळी देवदना अमृतना पूरवठे जाणें आर्द्रे यद होय तेम आनद पामी आतु अपूर्व मधुर गीत कोण गाय छे ? ते जोरा माटे तेणे पोवानी दाखीनें मांक्ली ते दाखी जोरन पाछी आथी अने देवदत्ताने करु " स्वामिनी ! कोर गपने जेयो वामन पुरुष गाय छे कस्तुरीनी जेम त रूपवान नथी, छर्ता मनोहर छे " ते सांमजी

शरत प्रमाणे सर्व स्तंभो जीती राज्यने ते कुमार मेळवे एवो समय शी रीते आवे ? आवेज नहीं. परंतु कदाच देवना प्रभावथी ते सर्व स्तंभोने जीती कुमार राज्य मेळवे, पण प्रमादथी गुमावेलो मनुष्य भव तो फरीने प्राप्त थइ शके ज नहीं. इति द्यूत दृष्टांत. ४.

अथ रत्न दृष्टांत. ५.

धनसमृद्ध नामना नगरमां धनद नामे एक वणिक रहतो हतो. ते घणां रत्नोनी स्वामी हतो. उपरांत मोटा मोटा पुत्रने पण कहतो नहोतो. एकदा ते वेपार करवा परदेश गयो. पाछळथी तेना पुत्रोए विचार्यु के—“पिता तो केवळ कमाइने रत्नो ज एकठां करे छे. बीजा धनाढ्यो पोताना धवलगृह उपर पोतानी मेळे ज जेटला क्रोड द्रव्य होय तेटला ध्वज बांधी लक्ष्मीनो विलास करे छे. पिताए तो असंख्य धन छतां तेंतुं कांइ कर्यु नहीं. तेथी आपणे सर्व रत्नो वेची जेटला क्रोड थाय तेटली ध्वजा बांधीए.” इत्यादि विचार करी रत्नोना मूष्यने नहीं जाणता होवाथी ते पुत्रोए जे रीते मागनार मेळे ते रीते रत्नो वेचवा मांड्या. ते वात सांभळी जूदा देशावरोथी अनेक वेपारीओए आची जेंतुं तेंतुं मूष्य आपी रत्नो खरीद कर्यां अने पोतपोताना देशमां चाल्या गया. ए रीते केटलेक काळे सर्व रत्नो वेची नांख्या. अने पोताना घर उपर पुत्रोए कोटिप्रमाण ध्वजो बांध्या. पळी केटलेक काळे तेनो पिता घेर आव्यां, तो कोटिध्वजो जोइ सर्व हकिकत जाणी ते अत्यंत कोप पांम्यो. तेणे पुत्रोने कहुं के—“ हे दुष्टो ! लक्ष्मीनो नाश करनारा ! मारा घरमाथी नीकळो. अने ते सर्व रत्नो लडने

मनुष्य भव मेळनी शकें नहीं शक्ति घान्य दृष्टांत ३

अथ ब्रूत इष्टांत ४

रतनपुर नगरमां शतायुध नामे राजा हतो तेने एक पुत्र हतो ते युवावस्थाने पाम्यो, त्यारे तेणे विचार कर्यो के—“ मारा पिताने मारीने हु राज्यनो स्वामी थाठ ” आबो तेनो विचार जाखीने मरीए राजाने निवेदन कर्यो पळी ते युवराज ज्यारे राजाने प्रथाम करवा आब्यो त्यारे तेणे कहु के—“ हे कुमार ! हवे हु वृद्ध धर्यो छु, राज्यनो मार उपाडवा शक्तिमान नधी, तेधी तने राज्य सोंपवा इच्छु छु, परतु आपणा बुळनी मर्यादा एयी छे के—जे राजा पोताना पुत्रने राज्य आपना चाहे, अथवा पुत्र पोते पिता पोसेधी राज्य लेवा चाहे, तो ते पुत्रे द्यूतमां राजाने जीतयो जोइए, तो तेम न करे तो बुलंदेनी तेना पर कोपायमान धाय छे ते द्यूतनी रीति आ प्रमाणे छे—आ सभामां एक सो ने थाठ स्तमो छे तेमा दरेक स्तमे एक मो थाठ थाठ हांसो छे मारी साये द्यूत रमतां जो आतरा रहित एक मो थाठ चार मने तु जीते तो एक स्तमनी एक हाश ते जीती कहेयाय, ए प्रमाणे अनुक्रमे एक सो थाठ हाश जीतवायी एक स्तम जीत्यो गणाय ए रीते एक सो थाठ स्तमनो विजय करवायी तत्काळ हु तने राज्य आपीश परतु आ द्यूत रमतां एक वार पण हु नीतु अने तु हारे तो प्रथमनी जीतली सर्व हासो अने स्वभो नकामा थाय, एटले पाछु पहेलेयी रमिने मने नीतवा जोइए ’ आ प्रमाणे पितानु वचन सांभळी युवराने विचार कर्या के—“ जो द्यूतमां जीतवायीज राज्य मळी शकतु होय तो पिताने इच्छानु पाप कोण करे ! ” एम विचारी ते राजा साये द्यूत रमवा लाग्यो परतु उपर जणावेली

पासा आप्या, पछी चाणाक्ये सोनामहोरनो भरेलो एक थाल पोताना सेवकने आपी तेने शीखवीने नगरसां मोकल्यो. ते चोतरफ फरतो कहेवा लाग्यो के—“ चाणाक्य मंत्रीने जे तेनी पासेना पासावडे रमतां जीते तेने आ सोनामहोरनो थाल आपे, अने जो ते जीते तो तेनी पासेथी मात्र एकज सोनामहोर लेय.” ते सांभळी लोभ पामेला घणा जनो चाणाक्यनी साथे रमवा लाग्या, परंतु द्यूतक्रीडामां निपुण माणस पण पेला देवताइ पासाना प्रभावथी तेने जीती शकता नहोता. तेथी ते पासाओवडे सर्व लोकोने जीती जीतीने एकेक सोनामहोर लेवावडे चाणाक्ये राजानो कोश भरी दीधो. चाणाक्यने जीतवा माटे बीजा बीजा नगरोमाथी पण संख्याबंध मनुष्यो आवता हता, परंतु ते सर्वे हारीने सोनामहोर आपी जतां हता, पण कोइ तेने जीती शकतुं नहीं. हवे कर्ता कहे छे कें कदाच कोइ दिव्य प्रभाववडे आ चाणाक्यना पासाने पण जीती शके, परंतु प्रमादवडे मनुष्य जन्मने हारी जनार जीव फरीथी आ मनुष्य भव पामी शके नहीं. एवो ए दुर्लभ छे. इति पाशक दृष्टांत. २.

अथ धान्य दृष्टांत. ३

आखा भरतचेत्रमां सारी दृष्टि थवाथी सर्व जातनां धान्य उपद्रव रहितपणे पुष्कळ पाक्या होय. ते सर्व धान्यनो कोइ देव एक ठेकाणे मोटो राशि करे, तेमां एक प्रस्थ (लोबो) सरसव नांखी तेने सेळभेळ करे पछी एक अति बुद्धा स्त्रीने कहे के—“ आ सर्व धान्य पृथक् पृथक् करीने सरसवने जूदा करी आप.” तो ते बुद्धा कोइ काळे पण तेम करी शके नहीं. परंतु कदाच ते पण कोइ दिव्य प्रभावथी तेम करी शके, पण आ मनुष्य जन्मने हारी गयेलो जीव फरीथी

नामनी होला-झड्डरी वगाडो " ते सामळी तेओमाधी एक उमो थयो, अने कोइनी पासे आज सुधी प्रगट नहीं करेली पोतानी लक्ष्मी प्रगट करतो बोल्यो के-" हाथीना पगले पगले लाय लाख स्पीया मूडु ए रीते ते हाथी एक हजार योनन सुधी जाय तेडलु घन मारी पासे छे तेथी मारा नामनी होला वगाडो " ते सामळी नीचो उन्मच बोल्यो-" एक आढक तल धाववाथी ते सारी रीते पाकीने तेना जेटला तल उतरे तेडला लच टक मारी पासे छे, तेथी मारी पण होला वगाडो." त्यारपछी बीजो बोल्यो-" मारे घेर एटली वधी गायो छे के तेमना एकज दिवसना माखणवडे पाळ करीने वर्षाचतुनी मोटी गिरिनदीनो प्रवाह रोकी शकु तेथी मारी पण होला वगाडो " वळी बीचो बोल्यो-" मारे त्या एक दिवसे जन्मला जातिवत अश्वोना वछेरानी केशवाळीवडे आ आखु नगर वींटी शकाय, तेडला मारे अश्वो छे, माटे मारी पण होला वगाडो " त्यारपछी वळी बीजो बोल्यो -" मारे घेर वे जातनी शाळी छे, प्रख्तिका अने गर्दभिका एवा तेना नाम छे. ते हमेशां वावीए, लणीए अने हमेशां उगे एवी छे ए वे रत्नो मारी पासे छे तेथी मारी पण होला वगाडो " वळी बीजो कोइ बोल्यो के-" मारी पासे पुष्कळ घन रोकडु छे. तेथी हु हमेशा चदनथी लीपायेलो ज रहु छु, मारे कोइ वरत पर देश जनु पडतु नथी, हु कोइ पण वखत देतु करतो नथी अने मारी भार्या निरतर मारे आधीन छे तेथी मारी पण होला वगाडो. " आ प्रमाणे बीजा पण सर्वेए मदिरापानथी मदेन्मत्त थइने पोतपोतानी समृद्धि प्रगट करी ते सर्व जाणीने पछी ज्यारे तेओ स्वस्य थया त्यारे ते सर्वेनी पासेथी जेम घंटे तेम घन चाणाक्यं राजभडार माटे लीधु.

एकदा सुवर्ण उपार्जन करवाना हेतुथी चाणक्ये कोइ देवनी आराधना करी ते देवे तुष्टमान थइ तेने जय आपनारा

एतुं सुचवे छे के नव पेढी सुधी तारो वंश राज्य करशे. ” ते सांभळी चंद्रगुप्त तेने पोताना रथमां नेसाडी. पछी पर्वतक, चंद्रगुप्त अने चाणक्य ए त्रणे नगरमां प्रवेश करी राजमहेलमां गया. त्यां एक विपफन्याने जोइ पर्वतक कामथी विहळ थयो. ते जाशी चाणक्ये ते कन्या तेने ज आपी. तेगीनो प्रथम संयोग करतां ज पर्वतकना शरीरमां विप व्याखुं. ते जोइ चंद्रगुप्त तेनो कांइक उपाय करवा तैयार थयो, एटले चाणक्ये तेने भृकुटिनी संज्ञा करी नियेध कर्यो, अने तेना कानमां कहुं के—“ तुल्य धनवाळा, तुल्य सामर्थ्यवाळा, मर्मने जाणनारा, उद्योगी अने अर्ध राज्यना भागीदार एवा भित्रने जे न हण्ये, ते पोते ज हयाय छे. ” ते सांभळी चंद्रगुप्त तेनो प्रतीकार कर्यो नहीं. एटले ते पर्वतक मरण पाम्यो. पछी चंद्रगुप्त स्वतंत्रपणे आखुं राज्य करवा लाग्यो.

नंद राजाना सेवको चोरीवडे चंद्रगुप्तना देशमां उपद्रन करवा लाग्या. एकदा चोरना निवारणनो उपाय विचारतो चाणक्य नगर बहार गयो. त्यां तेणे एक नळदाम नामनो साळवी जोयो, ते पोताना पुत्रने मंकोडो करडी जवाथी कोप पामीने मंकोडातुं आखुं विल सोदी ते सर्व मंकोडाने बाळतो हतो. ते जोइ चाणक्ये तेने योग्य जाशी तेने ज तलारचक नीम्यो. ते नळदामे सर्व चोराने प्रगट करी तेमनो नाश कर्यो. तेथी निष्कंटक राज्य थयुं.

एकदा राजानो कोश द्रव्यथी भरवानो चाणक्ये विचार कर्यो. तेथी तेणे नगरना सर्व धनाढय वेपारीअोने जमवा नोतर्यो. ते सर्वने भोजन कराव्या पछी चंद्रहास मदिरा पाइ. तेथी ते सर्वे उन्मत्त थया. पछी चाणक्य उभो थइ नृत्य करतो बोज्यो के—“ मारे गेरुना रंगेलां ने वस्रो छे, त्रिदंड छे, सुवर्णतुं कमंडळ छे अने राजा मारे वश छे, तेथी मारा

हतो तेनी साथे मैत्री करीने एकदा चाणाक्ये तेने कळु के-“ नदरानानु राज्य लहने तमे धने आ चद्रगुप्त अर्ध अर्ध वहेची ल्यो. ” ते वचन पर्वतक रानाए अग्नीकार करुं पछी सैन्यसहित तेओ त्वांथी चाल्या नदना देशमां आची मार्गमां जेटला गाम तथा नगर आब्या तेने जीतता जीतता एक मोटा नगर पासे आब्या ते नगर तेओ ग्रहण करी शक्या नही, त्यारे चाणाक्य परिभ्राजकनो वेप धारण करी नगरमां गयो तेमां फरता तेखे प्रभाववाळी देवीओनी सात प्रतिमाओ जोड विचारुं के-“ आ देवीओना प्रभावथी आ नगर जीतातु नथी ” आ प्रमाणे ते विचार करतो हतो, तेटलामां तेने योगी जाणी नगरना लोकोए पूछ्यु के-“ आ अमारा नगरनो रोध क्यारे दूर थसे ? ” ते सामळी चाणाक्ये कळु के-“ ज्यांसुधी आ देवीओनी मूर्तिओ छे त्यांसुधी नगरनो रोध क्यार्थी दूर थाय ? ” ते सामळी तत्व ज नगरना लोकोए ते सर्व मूर्तिओ उखेडी नांखी त्यारपछी तरत ज पर्वतक अने चद्रगुप्ते ते नगर पोताने आधीन करी लीधु ए रीते अनुक्रमे तेओ नदने देश जीतता जीतता पाटलीपुत्र पडोब्या तेनु मोडु लरकर जोड नदराजा युद्ध करवा अशक्त थयो, तेथी तेखे तेमनी पास घर्मद्वार माग्यु त्यारे चाणाक्ये कळु-“ एक रथमां जेटलु लइ जवाय तेटलु घन, स्त्री, पुत्री विंगेरे लहने जाओ ” नदे ते प्रमाणे करुं ते रथ लहने वहार नीकळ्यो, ते वखते नदराजानी एक कन्या चद्रगुप्तनी सन्मुख वारवार जोवा लागी तेनो अभिप्राय जाणी नदराजाए पुत्रीने कळु के-“ तने आ चद्रगुप्त पसद होय तो तेनी पास जा ” ते सामळी ते कन्या ते रथमांथी उवरी चद्रगुप्तना रथमां चडी ते वखते चद्रगुप्तना रथना पैडाना नव आरा भागी गया ते जोड अमगळ जाणी चद्रगुप्ते तेथीनो निषेध कर्यो त्यारे चाणाक्ये तेने कळु के-“ हे वत्स ! तु तेनो निषेध न कर आ आरा भांग्या ते तो

“आ सरोवरमां पेठो छे.” ते सांभळी ते स्वार अश्वपरथी उतरी ते घोषीनेज अश्व तथा खर्जे साँपी ते सरोवरमां प्रवेश करवा तैयार थयो. एटले तेनाज खर्जेवडे चाणक्ये तेना बे ककडा करी नांल्या. पछी चंद्रगुप्तने सरोवरमांथी बहार काढी तेने अश्वपर बेसाडी चाणक्य आगळ चान्यो. मार्गिमां तेणे बाळकने पूछ्युं के—“हे वत्स ! में तने जे वखते पेला स्वाने देखाळ्यो त्यारे तें तारा मनमां शुं धार्युं हतुं ?” चंद्रगुप्ते कळुं—“में एम विचार्युं हतुं के मने जे आ प्रमाणे देखाळ्यो छे ते कांइ पण मारा हितने माटेज ह्यो.” ते सांभळी चाणक्ये विचार्युं के—“आ चंद्रगुप्त मारापर पूर्ण विश्वासु होवार्थी सर्वथा प्रकारे योग्यज छे.”

आगळ जतां चंद्रगुप्त चुधातुर थयो. त्यारे तेने माटे भोजननी शोध करता चाणक्ये ताजोज जमेलो एक ब्राह्मण जोयो. तेचुं उदर विदारी चाणक्ये तेमांथी दहीं अने कुरीयां काढी चंद्रगुप्तने जमाट्यो. त्यारपछी गामेगाम भिचा करतो चाणक्य चंद्रगुप्तने साये राखी अमण करवा लाग्यो. एकदा कोइ गाममां चाणक्य कोइ वृद्धाने घेर भिचा मागवा गयो. त्यां ते वृद्धाए बाळकने खावा माटे वासणमां सीर पीरसी हती. तेमां ते बाळके वच्चे हाथ नांल्यो, तेथी ते दाह्यो, अने रोवा लाग्यो. त्यारे तेने वृद्धाए कळुं के—“हे मूढ ! तुं पण चाणक्यनी जेवो मूर्ख जणाय छे.” ते सांभळी चाणक्ये वृद्धाने पूछ्युं के—“हे माता ! तमे चाणक्यने शा उपरथी मूर्ख कर्यो ?” वृद्धाए कळुं—“भोजनमां अने राज्य ग्रहण करवामां प्रथम अडले पडलेथी ग्रहण करळुं जोइए अने पछी वच्चे हाथ नांखवो जोइए, नहीं तो दाही जवाय.” ते सांभळी चाणक्ये पोतानी भूल मनमां कडूल करी. पछी चाणक्य हिमवान पर्वत तरफ गयो. त्यां पर्वतक नामे राजा

फरतो फरतो त्यां आव्यो ते वखते गामनी बहार चद्रगुप्तने गामना छोकराओ साथे राजनीतिनी क्रीडा करतो जोयो चाणक्ये तेनी पासे आवी याचना करी त्यारे चद्रगुप्त बोन्न्यो के-“ तमने इ आ गाय आपु छु ” तेणे कस्यु -“ गायनो धणी तने मारयो तो तु शु करीश ? ” ते बोन्न्यो-“ तमे मय न पामो आ पृथ्वी वीर पुरपनेन भोगववा लायक छे ” ते सांमळी चाणक्ये विचार्युं के-“ आतु चरित्र आजथीव महा उदार छे ” एम जाणी तेणे कोइने पूछ्यु के-“ आ कोनो पुत्र छे ? ” त्यारे तेणे दोहदना वृत्ताव कही कस्यु के-“ चाणक्य नामना परिनाजकनो पुत्र छे ” ते सांमळी हर्षित थइ चाणक्ये चद्रगुप्तने कस्यु के-“ हे वत्स ! मारी साथे चाल इ तने राजा वनाडु ” ते सांमळी ते पाळक तेनी साथे गयो. पछी चाणक्ये धातुर्वादना वळयी घणु द्रव्य मेळवी ते द्रव्यनो व्यय करीने घणा माणसो (सैनिको) भेळा कर्या पछी ते मन्य सहित जइने पाटलीपुत्र नगरने तेणे घेरी लीधु. नदराजाए सैन्य सहित बहार आवी तेनी साथे युद्ध करी तेनो परामव कर्यो तेनु सर्व सैन्य नासी गयु त्यारे चद्रगुप्तने लइ चाणक्य पण नाठो तेनी पाळक नदराजाना स्वारो नीकळ्या तेमने पाळक आवता जोइ चाणक्ये विचार्युं के-“ नदना सेवको आवी पर्होळ्या मारी साथे आ बाळक छे अने वळी अमे वल्ने पगे चालता छीए, तो अश उपर चडीने आवता तेओनी सामे मारु शु षळ चालशे ? ” एम विचारी पासे एक तज्जवमां एक घोवी घोतो हतो, तेनी पासे जइ चाणक्ये कस्यु के-“ हे घोवी ! आ नद राजानो सुमटो मारवा आवे छे मांटे नासो ” ते सांमळी घोवी लूगडां मूकीने नाठो. पछी चद्रगुप्तने ते सरोवरमां सताडी चाणक्य पोते घोवी थयो तंटलामां नदनो एक स्वार त्यां आव्यो तेणे पूछ्यु के-“ हे घोवी ! चद्रगुप्त कथां गयो ? ” घोवीए कस्यु-

त्यां जे दृद्र (मोटो) मयूरपालक हतो, तेनी गर्भवती पुत्रीने चंद्रपान करवानो दोहद उत्पन्न थयो, तेथी तेणे तेना पिता-दिकने कळुं. तेओ दोहद पूरवानी चिंतामां व्यग्र हता, तेवामां चाणाक्य त्यां आर्व्यो. तेने जोइ ते दृद्रे तेनो आदरसत्कार करी पुत्रीना दोहदनी वात करी. त्यारे चाणाक्ये कळुं के-“ जो तमे आठ वर्पेनो ते पुत्र थाय त्यारे मने सोंपो, तो हुं तेनो दोहद पूर्ण करूं.” ते सांभळी गर्भेनो तथा पुत्रीनो विनाश थवाना भयथी तेओए तेहुं वचन अंगीकार करुं. पछी चाणाक्ये एक माथे छिद्रवाळो मंडप करार्यो. ते छिद्र पासे गुप्त रीते एक मनुष्यने शीखीने वेसाळ्यो. पछी ज्यारे शरदपूणिमानो चंद्र आकाश मध्ये आर्व्यो. त्यारे ते छिद्रनी नीचे मधुर दूधनो भरेलो एक थाल मूक्यो. तेमां चंद्रनुं प्रतिविंब पड्यु. ते देखाडी चाणाक्ये गर्भवतीने कळुं के-“ आ थालमां चंद्र आर्व्यो छे तेहुं तुं पान कर. ” ते जोइ चंद्रनी बुद्धिथी ज ते थालमांथी ते दूध पीवा लागी. जेम जेम ते पीती गइ तेम तेम उपर रहेला पुरुषे ते छिद्र थोडे थोडे ढांकवा मांड्युं. ए रीते तेनो दोहद पूर्ण कर्यो. पछी चाणाक्य पृथ्वीपर फरवा लाग्यो, अने धन उपार्जन करवा माटे धातुर्वाद विगरे उपायो करवा लाग्यो.

अहीं मयूर ग्राममां अनुक्रमं पेली चाइने पुत्र जन्म्यो. तेहुं नाम चंद्रगुप्त पाड्युं. ते आठ वर्पेनो थयो त्यारे चाणाक्य

१ श्री लक्ष्मीवह्मगणि वृत दीनामा आ प्रमाणे छे.—माडवाना छिद्र नीचे मुल रहे तेवी रीते ते गर्भवतीने सुवाडी. पछी उपर रहेला पुरुषे चंद्र आकाश मध्ये आर्व्यो त्यारे चंद्रना क्रिणो जेवा मधुर उज्वळ दूधना चिडुओ तेना मुखमां पाड्या. ते पीवाथी तेनो दोहद पूर्ण थयो

हे—“ गुरुरार जगतमां घन रहित मायस जीवणं द्युतं मयां जेवो ज छे केमके आ मारी प्रिया तेना पिताने घेर पण परामभ पामी तेनु कारण मारु दारिद्र्य ज छे ” इत्यादिक निचारी चाणक्य घननी इच्छायी पाटलीपुर नगरमां गयो त्यां राजसमामां जडने पूरं दिदा तरफना आसन पर बंठो तेनामां त्यांनो नदराचा कोर निमिचितयाने साथे लर ममामां आन्यो चाणक्यने जोर ते निमिचितयो घोन्यो के—“ आ नालण नदपयानी छाया (कांति) दबावीने बंठो छे ” ते मोमळी राजानी नासीए चाणक्यने आदर सहित कथु के—“ हे मगवान् ! आ बीजा आसनपर बंठो ” त्यांरे ते बोन्यो के—“ ए आसनपर मारु कमडळ बंठयो ” एम रुही तेणे ते आसनपर कमडळ मूव्यु, पण प्रथमनु आसन तेणे छोड्यु नहीं त्यांरे दासीए करी करी चीचां बीजां आसनो देखाट्यां, तेमनापर तेणे अजुकमे दरेक उपर दड, जपमाळा, योपवीत विंगेरे उपरुत्थो मूम्यां, पण पोते प्रथमनु आसन छोड्यु नहीं ते जोर क्रोपयी दासीए तेनो तिरस्कार करी तेने पगनी लात मारी उटाड्यो. त्यांरे ते चाणक्ये सर्वे समा समज प्रतिवा करी के—“ कोरा अने संवकोवडे जेनां मूळमजपूत थयां छे, अने पुत्रो तथा मित्रोसठे तेन्नी शाखाथो वृद्धि पामी छे एवा आ नदरूपी मोटा वृधने वायुनी जेम हुं मूळमाथी उरुंडी नालीश ” आ प्रमाणे प्रतिजा करी ते नगरमाथी नीरुथ्यो ‘ आ मिजुधी शु यवानु छे ? ’ एम घारी राचाण तेन्नी उपेधा करी

पक्षी चाणक्ये शुनिनु बचन समारी विचारुं के—“ हु एक पुरुषना आंतरावाळो राचा थवानो छु, तेथी कोर माग्यवतने शाधी रुढ ” एम विचारी ते पृथ्वीपर फरवा लाग्यो एकदा ते परित्रानकने केपे नदराचाना मयूरपालकना गाममां गयो.

फरीथी मनुष्यभव तो पामी शके ज नहीं. एवी तेनी प्राप्ति थवी छुरकेल छे. माटे मनुष्यभवनी दुर्लभता उपर आ चोखकनुं दृष्टांत आप्युं छे. इति चोखक दृष्टांत. १.

बीजुं पाशकनुं दृष्टांत कहे छे—

गोल्ल देशमां चाणक नामना गामने विपे चाणक नामे ब्राह्मण रहतो हतो. तेने चाणेश्वरी नामनी प्रिया हती. ते श्रावक धर्म पाळवा हता. एकदा तेने घेर कोइ साधु आवीने रखा. तेवामां तेने घेर दांत सहित पुत्र जन्म्यो. ते पुत्रने ब्राह्मणे मुनिने देखाड्यो. मुनि बोल्या के—“ आ पुत्र दंड्या सहित जन्म्यो छे. तेथी ते राजा थरो.” पछी ब्राह्मणे विचार्युं के—“ जो आ राजा थरो तो मरीने नरके जरो.” एम विचारी ते पुत्रना दांत तेणे घसी नांल्या. पछी फरीथी मुनिने देखाड्यो, त्यारे तेमणे कलुं के—“ हवे आ एक पुरुपना आंतरावाळो राजा थरो. अर्थात् प्रधान थरो.” पछी ब्राह्मणे ते बालकनुं नाम चाणिक्य पाडलुं. ते पुत्र वृद्धि पामी अनुक्रमे चौद विद्यामां निपुण थयो. पछी ते एक ब्राह्मणनी कन्याने परएयो. एकदा तेनी स्त्री पोताना भाइना लग्न होवार्थी तेना बापने घेर गइ. ते वखते त्यां तेनी बीजी बहेनो के जेओ मोटा धनवंतोनी स्त्रीओ हती, ते पण आनी तो प्राये उपेन्ना ज करी. तेथी तेणीए खेद पामी विचार्युं के—“ मारा पति निर्धन घणो आदर सत्कार कर्यो, अने आनी तो प्राये उपेन्ना ज करी. तेथी तेणीए खेद पामी विचार्युं के—“ मारा पति निर्धन होवार्थी आ पितादिक पण मने मान आपता नथी.” एम विचारी ते पछी पतिने घेर आवी. चाणिक्ये तेनुं खेदनुं कारण पूछ्युं, एटले तेणीए पोतानी बीजी बहेनोनुं मान अने पोतानुं अपमान थयानुं कही बतान्युं. ते सांभली चाणिक्ये विचार्युं

ब्रह्मदत्तने चक्रवर्ती यया सामन्ती पेलो ब्राह्मण कांपीन्यपुर नगरमां आव्यो परतु तेने राजानां दर्यन थद शक्यां नही एतले ते एक रांसपर जोडानी घचा करी गाममां फरवा लाग्यो एकदा फरवा नीकडेला राजाए तेने जेयो वरत ज तेने पोतानी पासे बोलावी ओढरीने कुशळता पूछी कळु के-“ हे ब्राह्मण ! हु तमने शु आपु ? तमारी इच्छा होय ते मागो ” त्राह्मणे कळु के-“ मारी वीने पूछ्या पछी मागीश. ” एम कही घेर जद तेणे स्त्रीने कळु के-“ चक्रवर्ती मारापर तुष्टमान थया छे, वेनी पासे हु शु मागु ? ” स्त्रीए विचारुं के-“ पुरुषने जो समृद्धि प्राप्त थाय तो ते पूर्वना भिन्न, पूर्वनी स्त्री अने ज्ञाना घरनो त्याग करी नवा करे छे ” एम विचारी स्त्रीए तेने कळु के-“ घणो परिग्रह राउवार्थी मनने सताप थाय छे, तेथी आता भरतचेत्रमां हमेशां अनुक्रमे सर्व घेर मोचन तथा पे दीनार (सोनामहोर) दचिणामा मळे, एवु मागो ” ते मामन्ती तेणे राचा पासे आवी त ज प्रमाणे माग्यु राजाए हसीने कळु के-“ हे विप्र ! एवी तुच्छ मागणी केम करो छो ? कांइ देश, गाम अने भडार विंगेरे मागो ” ते सामन्तीने पण तेणे तो ते ज माग्यु, चीजु कांइ माग्यु नही राचाए विचारुं के-“ जे जेने माग्य होय छे तेने ते ज मळे छे जुओ ! वरसाद सर्वत्र घणो वरसे छे, तो पण परंतपर काइपथ जळ रहेतु नथी ” एम विचारी राचाए ते प्रमाणे अगीकार करुं पहले दिसे राजाए तेने कुटुब सहित पोताने घेर जमाडी चे दीनार आप्या पछी वीने दिवसे प्रधानने घेर जमी तेणे चे दीनार लीया ए रीते नगर, देश विंगेरे आसा भरतचेत्रना दरेक घेर मोचन रुखा माटे फरवा लाग्यो तेने फरीथी चक्रवर्तीने घेर मोचन करवानो वरत क्यारे आवे ? तेना मवमां तो आं ज नही तो पण कदाच मानो के दिव्य अनुमावयी तेवो वरत आवे, परतु मनुष्य अवतारथी अष्ट थयेलो प्राणी

मनुष्यभवनी दुर्लभता उपर पहेलुं चोखक हटांत. १.

कांपील्यपुर नामना नगरमां ब्रह्म नामे राजा हतो. तेने चुलनी नामे राणी हती. तेमने ब्रह्मदत्त नामनो पुत्र हतो. एकदा ब्रह्म राजा मरण पाय्यो, त्यारे पुत्र वाळवयनो होवाथी तेनो मित्र दीर्घपृष्ठ नामनो राजा तेना वीजा बे मित्रोना कहेवाथी ब्रह्मना राज्यनुं रक्षण करवा रवो. अनुक्रमे ते दीर्घराजा चुलनी राणीने विषे आसक्त थयो. ब्रह्मदत्ते ते वनेनो अनाचार जाण्यो. तेनाथी ते वने भय पाय्या. तेथी ते चक्रवर्ती थनारा पुत्रने पण मारवा माटे एक लाक्षागृह कराव्युं. पछी एक कन्या साथे तेने परणावी लाक्षागृहमां सुवा माटे मोकल्यो. ते वखते वरधनु नामनो तेनो मित्र पण तेनी साथे ज हतो. मध्यरात्रिए ते लाक्षागृहमां तेनी माता चुलनीए ज अग्नि प्रगटाव्यो. ते जोइ कुमार जागृत थयो. वरधनुए तेने सुरंग वतावी. ते सुरंग वरधनुना पिता धनुमंत्रीए चुलनी ने दीर्घपृष्ठनो प्रपंच जाण्णिने प्रथमथी ज करावी राखी हती. ते रस्तेथी नीकळी वने मित्रो तयार राखेला अश्व उपर वेसीने नासी गया. घणो पंथ करवाथी वने अश्वो थाकीने मरण पाय्या. एटले ते वने मित्रां पगवडे चालता ज पृथ्वीपर फरवा लाग्या. एकदा दीर्घपृष्ठ राजाए मोकलेला सुमटोने जोइ वरधनु जूदो पडी गयो. एटले कुमार एकलो ज भमना लाग्यो. तेने एक ब्राह्मण मळ्यो. तेनी साथे कुमार अटवी उतरी गयो. पछी तेनाथी जूदो पडतां कुमार ते ब्राह्मणने कणुं के-“ ज्यारे मने राज्य मळ्युं एम तसे सांमळो त्यारे मारी पासे आवजो. ” पछी फरतो ब्रह्मदत्त कुमार विद्याधरादिकनी घणी कन्याओ परण्यो. अनुक्रमे दीर्घपृष्ठनो पराभव करी पोतानुं राज्य मेळव्युं अने ते छ खंड साधीने चक्रवर्ती थयो.

अथ चतुरगीय नाम तृतीयमध्ययनम् ३.

धीजु अध्ययन कहु हवे त्रीजु चतुरगीय नामनु अध्ययन कहे छे तेनो सबघ आ प्रमाणे छे—बीजा अध्ययनमां परीपहो सहन करवानु कहु ते शु आलवन लइने सहन करवां? एवो प्रश्न समवे छे, तेनो उत्तर ए छे के-मनुष्यपणु विगरे चार दुर्लभ अंगोनु-कारणोनु आलवन लइने परीपहो सहन करवा ते आलवन आ अध्ययनमां कहे छे तेनु पहेलु सन आ प्रमाणे छे—

चत्तारि परमंगणि, दुष्टहाणिह जंतुणो । माणुसत्त सुई सद्धा, संजमम्मि अं वीरिअ ॥ १ ॥

अर्थ—(इह) आ ससारमा (जतुणो) प्राणीने (चत्तारि) चार (परमगाणि) धर्मेना प्रधान अंगो-कारणो (दुष्टहाणि) दुर्लभ छे, ते चार आ प्रमाणे—(माणुसत्त) एक जो मनुष्यपणु एटले मनुष्यमव प्राप्त थवो ते (सुई) धीजु धर्मनु श्रवण (सद्धा) त्रीजु कारण श्रद्धा एटले धर्मपर श्रद्धा थवी ते (अ) तथा चौथु कारण (संजमम्मि) समयने विपे एटले विरतिने विपे (वीरिअ) वीर्य एटले सामर्थ्य फोरवणु आ चार अंगो-कारणो उत्तरोत्तर अति दुर्लभ छे ?

अहाँ मनुष्यपणानी दुर्लभता उपर नियुक्तिकारे दश दृशलो कइया छे ते आ प्रमाणे—चोद्वक १, पाशक २, धान्य ३, दूत ४, रत्न ५, स्वप्न ६, चक्र ७, चर्म ८, युग ९ अने परमाणु १० तेमां चोद्वक एटले भोजन तेनु दृष्टांत प्रथम कहे छे—

थता अग्यार परीपहो होय छे, अने उपरनीज युक्ति प्रमाणे एक साथे उदय तो नवनोज होय छे.

हवे आ बीजा अध्ययननो उपसंहार (समाप्ति) करे छे.—

एए परीसहा संव्वे, कासवेणं पवेइआ। जे भिक्खू गी विहसेज्जा, पुंठो केणइ केणहुइ ॥४६॥ ति वेमि॥

अर्थ—(एए) आ (संव्वे) सर्वे (परीसहा) परीपहो (कासवेणं) काश्यप गोत्री श्रीमहावीर स्वामीए (पवेइआ) प्ररुप्या छे एटले कहा छे. (जे) के जे परीपहोने जाणीने (भिक्खू) साधु (केणइ) कोइ पण परीपहवडे (केणहुइ) कोइपण ठेकारे अथवा कोइपण काले (पुंठो) स्पर्श कराया-फररया होय एटले वाधा पाग्या होय तो पण ते (ए विहसेज्जा) हयाता नथी एटले संयमथी अष्ट थता नथी. ४६ (चि वेमि) ए प्रमाणे आ परीपह नामनुं बीजुं अध्ययन में सांभळ्युं ते प्रमाणे कह्युं छे.

इति श्री उत्तराध्ययने द्वितीय अध्ययन. २



हवे क्या क्या परीपहोनो क्या क्या कर्ममां समावेश थाय छे ? ते कहे छे—

दर्शनमोहनीयनो उदय होय त्यारे दर्शनपरीपह होय छे, ज्ञानावरणीयना उदयथी प्रज्ञा परीपह अने अज्ञान परीपह होय छे, अतरायना उदयथी अलाम परीपह होय छे, चारित्रमोहनीय कर्मना उदयथी आक्रोश १, अरत्रि २, स्त्री ३, नैपेधिकी ४, आचेलक्य ५, यांचा ६ अने सत्कार ७ ए सात परीपहोनो उदय थाय छे, तथा वाकीना अग्यार परीपहो वेदनीय कर्मना उदयथी उत्पन्न थाय छे ते आ प्रमाणे—हुषा १, वृषा २, शीत ३, उच्छ ४, दशमशक ५, चर्या ६, शय्या ७, जल (मळ) ८, घष ९, रोग १० अने वृणस्पर्श ११ गाकीना कर्मना उदयथी परीपहो यता नथी वळी वावीशमांथी एकी वसते घणामां घणा वीश परीपहो एक जीवने प्राप्त थाय छे परतु कदापि वावीशे प्राप्त थता नथी केमके शीत अने उष्ण ए वे परीपहो एकी वसते होइ शकें नही, ते वेमाथी एकज होय, तथा चर्या अने नैपेधिकी ए बे पण एक साथे होय नही, ते वेमाथी एकज होय केमके तेओने परस्पर विरुद्धता छे, तेथी आ चारमांथी वे होय अने वे न होय तेथी उत्कृष्टपणे वीश परीपह ज एक जीव आश्री एकीवसते होइ शकें छे वळी अग्निवृत्तिवादर नामना नयमा गुणस्थानक सुधी सर्वे परीपहो होइ शकें छे. पण उदय तो उपरनी युक्ति प्रमाणे एकी वसते उत्कृष्टपणे वीशनोज होय छे बुद्धमसपराय आदि नय एटले दशमा, अग्यारमा अने चारमा गुणस्थानकर्मा चौद परीपहो होय छे. केमके त्यां चारित्रमोहनीयना उदयथी यता सात परीपहो तथा दर्शनपरीपह ए आठ परीपहो होता नथी ते चौदमां पण एकी वसते उपरनी युक्ति प्रमाणे वारनोज उदय होय छे तेरमा सयोगिकेवली गुणस्थानके उपर कहेला वेदनीय कर्मना उदयथी

व्याकुल थइ गया अने नीचुं मुख राखी विचार करवा लाग्या के—“ अहो ! मूढ चित्तवाळा में आ मोडुं अकार्य कर्तुं, के जेथी आना पुत्रोने मारीने तेना अलंकारो में लीधा ! मारुं सर्व पाप आ राजाए जाएतुं, तेथी ते मने कोइपण कुमृत्पुथी मारथो. मारा सर्व पापनुं आ फळ मने तत्काळ प्राप्त थयुं छे. हवे मारुं शरण कोण थशे ? अथवा प्रथमथीज में विचार्या विना अकृत्य आदर्शुं छे, के जेथी सुखभोगनी इच्छावडे में संयमनो त्याग कर्यो. ” आ प्रमाणे ते छरि पश्चात्ताप करवा लाग्या, ते जाणी सर्व पोतानी मायाने संहरी लइ ते देव प्रगट थयो. तेणे छरिने कहुं के—“ हे पूज्य ! तेज हुं तमारो प्रिय शिष्य छुं के जेने तमे आराधना करावी हती अने देव थाउं तो स्वर्गमांथी आववानुं कहुं हतुं. हुं व्रत आराधनना प्रभावथी देव थयो छुं, अने आपनुं वचन सांभरवाथी हुं अहीं आव्यो छुं. मने अहीं आवतां वार थइ, तेतुं कारण ए छे जे देवगतिना आनंद ने सुखमां हुं व्यग्र हतो. आपने बोध करवा मोटेज नाटक, कुमारो, साध्वी अने राजानुं सैन्य विगोरे सर्व मेंज विकुर्वु हतुं. वळी निरंतर सुखमांज मग्न थयेला देवो खास प्रयोजन विना आ मनुष्य लोकमां आवता नथी. विगोरे आगमनां वचनो जाणता छतां आपे आहुं केम कर्तुं ? जेम तमे नाटक जोतां छ मास व्यतीत थया ते जाण्या नहीं, तेम देवो दिव्य नाटक विगोरेना मोटा सुखमां मग्न रहेवाथी बीती जता काळने जाणता नथी. ” आ प्रमाणे ते देव थयेला शिष्यनुं वचन सांभळी प्रतिबोध पामी ते छरि फरीयी संयममां लीन थया. प्रथम तेमणे दर्शन परीपह सहन न कर्यो, तेम बीजाए करतुं नहीं, अने पछीथी सहन कर्यो, तेम बीजाए सहन करवो. इति दर्शन परीपहे श्रीआषाढाचार्य कथा.

इति बाबीय परीपहो कथा सहित समाप्त.

चमत्कार पामेला पुत्रे तथा वकराए जैनधर्म अंगीकार कर्यो अनुक्रमे मरण पामीने वझे स्वर्ग गया जेम ते ब्राह्मणे पर-
भवमा शरणरूप यशे एम घारी यज्ञ विभरे कर्यो, ते ज तेना विनाशने माटे थया तेथी जंतु शरण तेनाथी ज मय थयो
एज प्रमाणे तमे पण शरणे आवेला एवा अमारा अनर्थ करनारा थाओ छो " ते सांमळीने पण " हे वाळक ! तु पडित

छे " एम कही तेनी पण डोक मरडी अलकारो लह पात्रां नांखी छरि आगळ घाल्या.
थोडे दूर वतां ते देव छरिना सम्यक्वनी परीचा करवा माटे सर्व अलकारवडे शोभती एक साखी विठुवीं ते जोड

छरि घोल्या—" हे शासननो उड्हाह करनारी ! तु दूर जा. तारु सुख मने न वताव " ते सांमळी क्रोध पामीने ते बोली
के—" राह अने सरसवना दाणा जेवा परना अन्य छिद्रोने तमे जुओ छो, अने पोताना पर्वत लेवडा छिद्रो जाणतो छवां
पण जोता नथी आ तमारा पात्रामा शु छे ? " आ प्रमाणे क्हा छवां छरि प्रतिबोध पाम्या नहीं. आगळ चालतो छरिए
रानानो एक स्कंधावार जोयो ते राजाए आचार्यने बांदी करु के—" हे पूज्य ! पात्र घरो अने आ प्राप्तुक मोदको ग्रहण
करो " ते सांमळी पात्रमा रहेला अलकारो राजा जोड जसो एवा मयथी तेथे क्हु के—" आज्ञे मारे आहार करवां नथी. त्यारे
ते सांमळी राजाए क्हु के—" तमारु पात्र वहार काडो अने मने वतावो " छरिए मयथी ते वहार काड्यु नहीं; त्यारे
रानाए वळात्कारे पात्र काडी तेमाना अलकारो जोड प्रोषथी क्हु के—"अरे ! अनार्य ! तरेसर तेमारा पुत्रोनेज मारी नांख्या
जणाय छे नहीतो तेना आ अलकारो तारी पासे कयांथी होय ? रे दुष्ट ! पापी ! साधुना वेपनी विडवना करनार ! मारा
पुत्रोने मारी तु जीवतो शी रीते जइश ? " आ प्रमाणेनु राजानु वचन सांमळी ते छरि मयमीत थह गया, अत्यंत आकुळ

माता ! तें ज मने यत्ने बहु मानवानुं कहुं हतुं, तेथी यत्नरूपे पितानो में आदर कर्यों छे, हवे तुं मारो बीजो पिता शोधी ले." ते सांभळी माता फरीथी बोली के- "नव मास सुधी जेने कष्टथी गर्भमां धारण करी अने चिरकाळ सुधी जेनुं अशुचि धोयुं, ते ज पुत्रीए मारा पतिनुं हरण कर्युं. तेथी जेनुं शरण तेनाथी ज भय थयो. "

आ कथामां जेम मातापिताए मळीने ते पुत्रीना शीयळनो विनाश कर्यो, तेम मातापितारूप तमे मारो विनाश करवा तैयार थया छो. आ प्रमाणे ते त्रसकाय कुमारे कहा छतां आचार्य अकृत्यथी निवृत्ति पाम्या नहीं, त्यारे तेणे आ प्रमाणे चोथी कथा कही.— "कोइ गाममां एक त्राक्षण धनवान रहेतो हतो. तेणे धर्मबुद्धिथी गाम बहार एक सरोवर खोदाव्युं अने तेनी पासे एक उद्यान कर्युं. तेमां यज्ञ करी अनेक पशुओनो वध करी अनुक्रमे तेमरण पापी ते ज गाममां बकरो थयो. ते चरवा गाम बहार जतो हतो, त्यां हमेशां ते सरोवर तथा उपवन जोइ जोइने एकदा तेने जातिस्मरण थयुं. अन्यदा तेनाज पुत्रोए यज्ञ आरंभ्यो. तेमां ते ज बकराने तेओ वध करवा लइ जवा लाग्या. ते वखते ते बकरो पूत्कार करवा लाग्यो. ते जोइ त्यां नीकळेला कोइ ज्ञानी मुनिए ज्ञानथी जाणीने कहुं के- "आ सरोवर तें ज खोदाव्युं छे, तें ज आ वृषोवाव्यां छे अने तें ज आ ठेकाणे यज्ञो कर्यो छे. तो हे बकरा ! हवे तुं बेंबें केम करे छे ?" ते सांभळी बकरो मौन रखो. ते जोइ तेना पुत्रे ज्ञानीने पूछ्युं के- "आ बकरो मौन केम थयो ?" मुनि बोल्या के- "आ तमारो पिता ज छे. ते अन्य बकराओवडे यज्ञ करवाथी बकरो थयो छे. " ते सांभळी पुत्रे तेनी खात्री पूछी त्यारे मुनि बोल्या के- "तमारा घरमां दाटेनुं घन आ बकरो पगे खणीने बतावशे. " ते सांभळी तेणे ते प्रमाणे कर्युं, बकराने घेर लइ गया, एटले बकराए निघान बताव्युं. ते जाणी

साथे मोग मोगवानी इच्छावाळो थयो परतु लजाने लीधे बोली शकतो नहीं तेथी तेनी व्ययायी तं अति कुरा थद गयो एकदा तेनी मार्याए घणा आग्रहयी कुरा थवानु कारण पूछ्यु, त्यारे तेथे पुत्रीना मोगनी इच्छा बटावी ते साम- लीने ते बोली के-“ चिंता करयो नहीं हुं तमारी इच्छा पूर्णे करीश ” एम कही माताए एकांतमां पुत्रीने कस्यु के-“ आपणा कुळनी एवी रीत छे के जे पुत्री होय तेने प्रथम यच्च मोगवे त्यारपछी तेनो विवाह कराय छे तेथी कृष्यचतुर्द- शीनी रात्रिए यच्च वारी पासे आवसं, तेनु तारे अपमान करतु नहीं, तेम ज रात्रिए दीवो पण राखवो नहीं ” आ प्रमाणे माताए कखा पछी ज्यारे ते रात्रि आवी त्यारे ते पुत्रीए कौतुकयी विचार्यु के-“ आज्ञे साघाव यच्च आवस्ये, माटे तेने हुं बराबर जोड के ते केवो छे ? ” एम विचारी एक दीवो फरी तेनापर सराबलु टांकी दीयु, एटले घरमां प्रकाश देखातो नहोतो पछी यच्चरूपे तेनो पिता तेनी पासे गयो पुत्रीनी साथे मोग मोगवी थाक लागवायी ते त्यांज सुद गयो पछी कौतुकयी ते पुत्रीए सराबलु दूर करी दीवाना प्रकाशयी जोयु तो पोताना पिताने ज जोयो तेथी ते सर्व पोतानी मातानु कपट जाथी तेथे विचार कर्यो के-“ जे यवानु होय ते थाओ हवे तो मोरे आ पिता साथे ज विलास करवो छे ” एम विचारी तेने जगाडी फरी मोग मोगवी सुद गद. ते पण सुद गयो प्रात काळ थयो तो पण बभेमांथी कोइ जाग्या नहीं एटले ब्राह्मणी त्यां आवी बभेने सुतेला जोइ आ प्रमाणे बोली-“ सूर्यनो उदय थद गयो छे, तडको आखा विश्रमां व्यापी गयो छे अने समग्र लोको जाग्या छे, तो पण हे सुखी पुत्री ! तु हतु केम जागती नथी ? ” ते सामळी पुत्री बोली के-“ हे

१ मत्पतरमां पुत्रीने यक्षना देरामा नवानु कस्यु छे ते मत्पतर छे

तेणे पण तेज प्रमाणे कहीने कथा कही—“ कोइ एक वृद्ध उपर केटलाक पत्नीओ रहता हता. त्यां तेमने घणां वच्चांओ थयां. एकदा ते वृद्धना मूळमांथी एक चेलडीनो अंकुरो नीकळ्यो. अनुक्रमे ते वेल वधीने वीटती वीटती शिखर सुधी पहोंची. एकदा तेने आधारे एक सर्प उपर चळ्यो, अने माळामां रहेलां वच्चांओने खावा लाग्यो. ते वलते पत्नीओ वोल्या के—
 “ जेनी उपर आटला दिवस सुधी सुखेथी अमे वस्या हता, तेज वृद्ध लता सहित थवार्थी अजे अमने जेनुं शरण हतुं तेनाथीज भय थयो. ” आ प्रमाणे तेनो अभिप्राय जाण्या छतां ते आचार्ये तेनी डोकी मरडी आभरणो लइ पात्रमां नांख्या. पत्नी आगळ जतां त्रसकाय नामनो कुमार जोयो. तेनी साथे पण तेवीज वात थतां ते कुमारे कथा कही के—
 “ कोइ एक नगरमां शडुनुं सैन्य आब्युं, तेना भयथी नगर बहार रहेनारा चंडालो नगरमां पसवा गया. तेमने अशौचनी वीकथी तथा अन्नादिकनो द्यय थवानी वीकथी पुरजनोए बहार काढी मूक्या. ते जोइ केटलाक लोको वोल्या के—“ हे चंडाळो ! पुरजनो भय पामनि तमने बहार काढे छे अने बहार शडुओ तमने हण्ये छे, तेथी तमे न्यांइ वीजे ठेकारणे जाओ. केमके तमने जेनुं शरण तेनाथीज भय छे. ” वळी ते त्रसकाय कुमारे वीजी कथा पण आ प्रमाणे कही—“ कोइ नगरमां राजा पोतेज सेवको पासे चोरी करावतो हतो अने तेनो पुरोहित सर्व लोकोने गाळो देतो हतो. तेथी सेद पामनि लोको वोल्या के—“ ज्या राजा पोतेज चोर छे अने पुरोहित पण गाळो दे छे, त्यां रहेनुं योग्य नथी. माटे हे पुरजनो ! वीजे स्याने चालो. कारणके अर्ही तो जेनुं शरण तेनाथीज भय छे. ” आ प्रमाणे उपनय सहित वे कथा कबा छतां पण ते आचार्य मान्या नहीं त्यारे तेणे वीजी कथा कही के—“ कोइ गाममां एक ब्राह्मण रहेतो हतो. ते पोतानीज जुवान अने रूपवाळी पुत्रीने जोइ तेनीज

जणाव्यो तोपण स्रिए "हे वाळक ! तु महा पडित छे " एम कही तेनी डोक मरडी अलकारो लइ पात्रमां नारया पछी आगळ जता गीजो अग्निकाय नामनो तेवोज कुमार जोया तेनी साथे पण तेज रीते वातचित थइ तेणे आ प्रमाणे कया कही—" एकदा कोइ एक तापसनी युपडी अग्निथी बळवा लागी, ते जोइ तापस बोल्यो के—जेने हु रात्रिदिवस घृतादिकवडे तृत करु छु, तेज अग्निए मारी झुपडी बाळी, माटे जेनु शरण तेनार्थीज मय थयो " अथवा आन विषय उपर बीजी कया कहु छु—कोइ पथिक वनमां गयो. त्यां वाघना मयथी रात्रे अग्नि सळगावीने रब्यो पछी कांइक निद्रानो प्रमाद धवाथी ते अग्निवडे बळ्यो, त्यारे ते बोल्यो के—" वाघना मयथी में जेनो आश्रय कर्यो, तेज अग्निए मने बाळ्यो, माटे जेनु शरण तनार्थीज मय थयो " आ प्रमाणे वे कथाओ कही तेणे पोतानो अभिप्राय जणाव्यो, तोपण आचार्ये तेने पडित कही तनी डोकी मरडी अलकारो लइ पात्रमां नारया पछी आगळ जतां चोथो वायुकाय नामनो वाळक जोयो तेना अलकारो लेवा तैयार थयेला स्रिने तेणे तेज प्रमाणे कहीने आ प्रमाणे कथा कही—" कोइ एक जुवान पुरुष शरीरे हट्टपुट हतो, तेने एकदा वायुना रोगने लींघे लाकडीनो टेको दइने चालतो जोइ कोइए पूछ्यु के— " हे मद्र ! पहलां तो तु शीघ्रपणे चालतो हतो, तारु शरीर पण घणु मजबूत हतु, आजे तेने आ शु थयु ? " त्यारे ते बोल्यो के—" जे वायु ज्येष्ठ अने अषाढ मासमां मने सुखकारी हतो, तेन वायुए मारा शरीरमा आजे पीडा उत्पन्न करी छे तेथी जेनु शरण तेनार्थीज मय थयो छे " आ प्रमाणे कथा कहेता छता पण आचार्ये तेने पडित कही तेनी डोक मरडी अलकारो लइ पात्रमा नारया पछी आगळ जतां आचार्ये वनस्पतिकाय नामनो तेवोज पांचमो कुमार जोयो

त्रिचित्र रचना अने नाटक विंगेरे जोवामा व्यग्र थवाथी ते पण आव्यो नही, त्यारे दुरिए निचायुं के—“ परलोक छेन नही तेथी कोइ पण आवतो नथी जो परलोक होय तो मने वचन आपीने गयेला माराज शिष्यो मने केम दर्शन न थापे ? तेथी आन गुधी मे जे ततो पाळ्यां, तपस्याथो करी, अने कष्टो सहन कर्यां, ते सर्व अनुष्ठानो निष्कळ यथां मे फोगटन भोगोनो त्याग कर्यो, मांटे हु आन गुधी छेतरायो हु. ” आ प्रमाणे विचारी सिध्यात्व पामी गच्छनो त्याग करी एकलान साधुना मात्र वेप सहित नीकळी गया अही स्वर्गमां गयेलो ते मक्त शिष्य केटलाक दिवस सुधी नाव्यादिक जोइ गुरुना प्रेसत लीथे अही आव्यो, त्यारे तेंजे गुरुने सिध्यात्व पामेला जोया पछी तेने प्रविवोध करा मांटे कोइ श्रामना सीमा डामां ते देवे नाटक विदुर्बुं ते नाटक जोवा गुरु उभा रया छ माम सुधी नाटक जोयु तोपण आचार्यने जुधा के रुपानी वेदना थइ नही पछी छ मासने अंत ते देवे नाटक सहरी लीधु आचार्य त्यांथी आगळ चाल्या पछी तेज देवे आचार्यना चारित्रनी परीक्षा करत्रा मांटे पदकाय नामना छ वाळको सर्व अलकारोथी निभूषित विकुर्ब्यां तेमां प्रथम पृचीकाय नामनो कुमार आचार्यना जोवामां आव्यो तेने आचार्ये करु के—“ हे वाळक ! तारा अलकारो मने आप ” ते सामळी ते वाळके आप्या नही, त्यारे आचार्ये तेने गळे पकड्यो तेथी मयभीत थइ वाळक वोळ्यो के—“ हे प्रभु ! हु पृथ्वीकाय नामनो कुमार हु, आ भयंकर अटवीमां हु आपने शरणे आव्यो हु आपनी जेवामे आम करु योग्य नथी आ प्राणो तो बिनशर छे, पण विश्वने त्रिपे एक कीर्तिज शाश्वती छे, तेथी यशना अर्थीए प्राणोनो नाश थाय तोपण शरणे आवेलानु रचण करु योग्य छे, हे प्रभु ! दीनताने पामेला एरा मारु-वाळकनु रचण करो जेओ शरणे आवेलानु रचण करे छे,

हुं छेतरायों छुं, एटले लोच, उपवासादिक तप यने साधुनी क्रिया विगरे भर्माचिष्ठान करवा वडे हुं भोगयी ठगागो छुं. (इइ)
ए प्रमाणे (भिक्षु) साधु (न चित्तए) चिचारे नहीं. ४४.

अभू जिंणा अत्थि जिंणा, अट्टुवावि भविस्सई । सुंसं ते एवमांहसु, इइं भिंक्खु नं चित्तए ॥४५॥
अर्थ—(जिणा) जिन एटले काली के तीर्थकरो (अभू) अतीतकाले होता, तथा (जिणा) जिनो (अत्थि) वर्त-
मान काले महाविदेहमां छे, (अट्टुवावि) अथा (भविस्सई) आगामीकाले ह्यो—थयो. (एवं) ए प्रमाणे (ते) ते
केवली भगवंत (सुंसं) असल (आहंसु) कहे छे, केमके कांइयण प्रत्यक्ष देरातुं नथी. ए प्रमाणे (भिक्षु) साधु (न
चित्तए) चित्तने नहीं. केमके तेयुं चित्तवायी समकित्ततो नाश थाय छे. ४५.

दर्शन परीपद्द उपर आर्य आपाडसूरिनी कथा.

नसभूमिने विपे आर्य आपाड नामना आचार्ये रहेता हता. तेमने शिष्योनो मोटो परिवार हतो. तेमना गच्छमां
अनशन करीने जे जे माधु कालधर्म पामता हता ते ते सर्मने पाचार्ये महाराज निरामया करीने कहेता हता के—“ हे
वत्स ! तुं जो देव थाय तो तारे शीघ्र अहीं आनीने मने दर्शन आपतुं. ” पछी तेओ मरी मरीने सगे जता हता, परंतु
तेमाना कोइए आनीने आचार्येने दर्शन आप्या नहीं. तेथी आचार्येने परलोकना नियमां शंका थवा लागी. छोट एक
शिष्य आचार्येनां अति भक्त हतो. तेना समाधि मरण समये गुह्य निरामया करारी कतुं के—“ हे वत्स ! तुं स्वर्गमां
जा त्यारे अवश्य अहीं आनीने मने दर्शन आपजे, प्रमाद करीश नहीं. ” पछी ते पण मरीने सगे गयो. परंतु स्वर्गनी

के घनदेव क्या गया छे ? " तेखीए कहु के- " ब्रह्म घन सर्वं चय पाम्यु, अने निधाननु द्रव्य क्याइ हाथ आवतु नथी तेथी घन उपार्जन करवा परदेश गया छे " ते सामळी स्वामीए श्रुतना उपयोगथी थांमला नीचे निधान छे एम जाखी बारवार थांमला सामे हाथ करी कहु के- " आ आबु छे अने त तेमो छे " आ कहेवानो भावार्थ ए हतो के- " आ घन आबु छे एटले थांमला नीचे छे अने ते माते मित्र तेवो छे एटले देशांतरमा नकामो गयो छे. " आ प्रमाले कही स्वामीए अन्यत्र विहार कर्यो केटलेक दिवसे घनदेव द्रव्य विनाज राखी हाथे पाछो आब्यो तेने तेनी स्त्रीए हर्षथी श्रीस्थूलभद्र स्वामी आव्याना सुवर आप्या, तथा तेनु कहेलु वचन पण कहु ते सांमळी ते पडिते जाण्यु के- " आ थांमला नीचे अवरय घन होबु जोइए " एम विचारी ते थांमला नीचे खोछु तो तेमाथी मोटु निधान नीकळ्यु आ रीते श्री स्थूलभद्रे ज्ञानपरीपह सहन कर्यो नहीं, ते रीते जीजाए कर्यु नहीं

इति ज्ञान परीपहे स्थूलभद्र कथा

हवे अज्ञानने लीधे कोइने दर्शनने विषे पण सशय थाय तेथी छेन्ना वावीशमो दर्शन परीपह कहे छे-
नंतिय नूण परे लोए, इंडि वॉवि तंवस्सिणो । अटुवां वचिओ' म्हि त्ति, इइं भिंक्खु नं चिंतिए ॥४४॥

अर्थ- (नूण) निधे (परे लोए) स्वर्गादिक परलोक (नरिथ) छे नहीं केमके परलोकमा गयेलो कोइ अही आ वीने कहेवो नथी, माटे प्रत्यचनो अभाव होवाथी परलोक छेज नहीं (वावि) अथवा (तवस्सिणो) तपस्वी साधुनी (इंडि) आमपापधि विगरे लब्धिओ पण नथी एटले देखाती नथी (अटुवा) अथवा घणु शु कहेवु ? (वचिओ म्हि त्ति)

दीक्षा लीया पछी उचाराध्ययनना योग वहन करतां चोथा असंखयाध्ययननो प्रथम उद्देशो कयो त्यारे ते आभीर साधुने पूर्वे बांधेला ज्ञानावरणीय कर्मनो उदय थवाथी एक पद पण आवडतुं नहीं. एटले गुरुए तेने कहुं के—“ हे वत्स ! प्रयत्न करतां छतां पण तने आ अध्ययन आवडतुं नथी, तेथी तने तेनी अनुज्ञा आपीए. ” ते बोल्या के—“ हे पूज्य ! आ अध्ययननो योग केवी रीतनो छे ? ” गुरुए कहुं के—“ ज्यां सुधी आनो अभ्यास चाले त्यां सुधी आंबेल करवा जोइए. ” त्यारे ते बोल्या के—“ हमणां मारे आनी अनुज्ञा लेवी नथी. ज्यां सुधी भणीश त्यांसुधी हमेशां हुं आंबील करीश. ” एम कही ते निरंतर आंबीलतप करवा लाग्या, अने मनमां खेद पाम्या विना तेनो अभ्यास करवा लाग्या. बीजो जड माणस शास्त्रमां कांइ पण न आवडे त्यारे तेनी निंदा करे. परंतु आ तो पोताना कर्मने ज निंदतो हतो. ए प्रमाणे बार वर्ष सुधी आंबील करी ते अध्ययन ते भएया, एटले तेजुं ते कर्म पण छय पाम्युं, तेथी शीघ्रपणे बीजुं शुत पण ते भएया, अने अनुक्रमे केवलज्ञान पामी मोचे गया. आ रीते ते आभीर साधुए अज्ञानपरीषह सहन कयो, ते रीते बीजाए पण ते सहन करवो.

इति अज्ञानपरीषहे आभीर मुनिनी कथा.

ज्ञान परीषह उपर स्थूलभद्रनी कथा.

चौद पूर्वना पारगामी श्रीस्थूलभद्र स्वामी एकदा आवस्ति नगरीमां गया. त्यां तेनो धनदेव नामनो पूर्वावस्थानो मित्र रहेतो हतो. ते स्वामी पाले बांदवा आव्यो नहीं. तेथी स्वामी पोते तेने घेर गया, अने तेनी स्त्री धनेश्वरीने पूछतुं

रतां तेने आवा अर्थवाळो श्लोक याद आव्यो—“ हे मित्र ! मने पण मूर्खपण रुचे छे कारण के वेमा आठ गुणो रहेला छे—निश्चितपण १, घयो आहार २, निर्लक्षपण ३, रात्रि दिवस सुवानु ४, कार्य तथा अकार्यना विचार रहितपण ५, मान तथा अपमानमा समानपण ६, प्राये करीने रोगरहितपण ७ तथा दृढ शरीर ८ ए आठ गुण होवाथी मूर्खनी जौदगी सुखी छे ” आवो अशुभ विचार तेना मनमां आव्यो, पण तेणे एम न विचार्युं के—“ विविध शास्त्रांना सुभाषित रूपी अमृत रसवडे श्रोत्रनो उत्सव करनार तथा पडित जनोनी साथे शास्त्रविनाद करवाथी जेनो आत्मा श्रमित यतो होय एवा जे पुरुषोना दिवसो निर्गमन यता होय तेमनो जन्म तथा जीवित सफल छे, अने तेओथी ज आ पृथ्वी भूषित छे गाकीना पशुनी जेम विवेक रहित अने पृथ्वीना भार रूप एवा मनुष्योथी शु फल छे ? ” इत्यादिक पडितना गुणोनी विचार नहीं करता अने मूर्खना अढवा गुणोनी विचार करता तेणे ज्ञानावरणीय कर्म घाद्यु अनुक्रमे ते पापने आलोव्या विना ते काळघर्म पापी स्वर्गे गया त्यांथी चवी आ भरतवेत्रमां आभीरनो पुत्र ययो अनुक्रमे युवान थइ कोइ स्त्री परएयो. तेने एक कन्या थइ, ते अति रूपवती हती एकदा ते गामना बीजा आभीरो गाढामां धी भरी नगर तरफ वेचवा जता हता. तेनी साथे आ आभीर पण गाढामां धीनां पात्रो नाखी चान्यो मार्गमा ते कन्या गाडु हाकवा बेठी तेनु स्वरूप जोवामां मोह पामेला बीजा सर्व आभीरो तेना गाढा पासे पोताना गाढा हाकवा लाग्या एम उपरा उपर पडवाथी तेओनां गाढां उन्मार्गे जवाने लींचे मागी गयां. आवु ससारु स्वरूप जोइ ते आभीरे वैराग्य पापी ते पुत्रीने परथावी पोते दीवा ग्रहण करी

जाणतो नथी. मैथुनथी विरमी अने जितेंद्रिय थइ जो कदाच ज्ञाननी सिद्धि थती होय तो मने केवळज्ञान केम थतुं नथी? तेथी में मैथुननी निवृत्ति करी इंद्रियोतुं दमन करुं ते सर्वे बृथा थयुं छे. ए प्रमाणे विचार करवो नही. ४२.

सामान्य रीते मुनिचर्याथी विशेष फल मळतुं नथी, तेथी विशेष चर्या व्रतावे छे.—

‘तवोवहाणसौदाय, पंडिमं पंडिवज्जओ । एवं पि विहरओ मे, च्छंडमं नं णिंअट्टइ ॥ ४३ ॥

अर्थ—(तवोवहाणं) भद्र, महाभद्र विगेरे तप अने उपधान एटले सिद्धांत भणवाना उपचार रूप अबिल विगेरे, तेने (आदाय) ग्रहण करीने तथा (पंडिमं) बार प्रकारनी साधुनी प्रतिमाने (पंडिवज्जओ) अंगीकार करीने हुं विचरं छुं, (एवं पि) ए रीते पण (विहरओ) विचरता एवा (मे) माहं (छउमं) छद्म एटले ज्ञानावरणादिक कर्म (न णिअट्टइ) निवृत्ति पामतुं नथी. हुं तप करं छुं, उपधान वहुं छुं, प्रतिमा धारण करं छुं अने साधुसार्गमां विचरं छुं, तोपण मने केवळज्ञान थतुं नथी. माटे आतुं कष्टकारी अनुष्ठान करं छुं ते निरर्थक छे. एम मुनिए विचारतुं नही. एनो पळीनी गाथा साथे संबंघ छे. ४३.

अज्ञान परीषह उपर आभीर साधुनी कथा.

गंगा नदीने कांठे कोइ गाममां रहेनार बे भाइओए वैराग्य पामी दीवा ग्रहण करी. तेमां एक विद्वान थया अने बीजा मूर्खे रखा. जे विद्वान थया ते रात दिवस शिष्योने भणववाथी खेद पामी विचारवा लाग्या के—“ अहो ! आ मारा भाइने धन्य छे के जे सुखे रहे छे अने अवसरे निद्रा करे छे. हुं तो शिष्योने भणववाना कष्टमां पळ्यो छुं.” एम विचा-

नांशवाची भूमिपर चोंटवा विंगेरेना कारणथीं ओळी श्दने छेवट थोडी रही तेम गणघर पासेथी तेमना शिष्य, प्र शिष्य, प्रप्रशिष्य विंगेरे उत्तरोत्तर अन्य अन्य बुद्धिवाळा साधुथोए ग्रहण करवाची विस्तृतिने कारणे हालमां ते श्रुत घणुज अन्य रहु छे एम विचार करी हे वत्स ! श्रुतनो मद करवो योग्य नथी " आ रीते समजाववाची ते सागराचार्ये श्रुतमदनो त्याग कर्णे अहीं सागराचार्ये प्रथम श्रुतमद कर्णे हतां तेम बीजाए करवो नहीं. पण कालकाचार्ये गुरुनी जेम प्रज्ञापरी-पद सहन करवो

इति प्रज्ञापरीपदे सागराचार्ये कथा

हये प्रज्ञा ए ज्ञानविशेष ज छे, तेनो प्रतिपच्च अज्ञान छे, माटे एकवीशमो अज्ञानपरीपद कहे छे तेना पण ने मेद छे, एक अज्ञाननु होवु अने बीशु न होवु ते तेमां अज्ञानना होवापणाने आश्री पे सत्र कहे छे —

खिरंदुगम्नि विरंश्रो, मेहुंणाओ सुसवुडो । जो संखक नांभिजांणामि, धंम्म कळ्हाण पावग ॥ ४२ ॥

अर्थ—(खिरंदुगम्नि) निरर्थक एटले प्रयोजन विना ज हु (मेहुंणाओ) मैयुनथी (विरंश्रो) विरम्यो हु. अहीं हिसादिक पंचे आथवोथी हु विरम्यो हु एम कडेवा बदल मैयुनथी विरम्यो हु एम कहु ते मैयुननु अत्यत दुस्त्यजपणु होवाची कहु छे तथा (सुसवडो) सुसदृष्ट एटले इन्द्रिय अने नोइन्द्रियनो सवर मे कर्णे छे ते पण निरर्थक छे केमके (जो) जे हु (सक्ख) साचावपणे (कळ्हाण) शुम अने (पावग) अशुम एवा (धम्म) वस्तुना धर्मेने तो (न अभिजाणामि

“ गुरु महाराज अहीं पधार्या छे एम हुं जाणतो नथी. परंतु कोइ शूद्र मुनि उजयिनीथीज आवीने अहीं रहेला छे, एटलुं हुं जाणुं छुं. ” पक्षी ते सर्वे मुनिओ सागराचार्य सहित ते वृद्ध मुनिनी पासे गया. त्यां गुरुने ओळखी सर्वे आनंद पाम्या, अने सागराचार्यने कहुं के—“ आज गुरु महाराज कालकाचार्य छे. प्रमादी, अविनीत अने दुष्ट एवा अमाराथी खंद पामीने तेओ अहीं आव्या छे. अंम प्रमादथी तेमनी अवज्ञा करी अने तमे अजाणता अवज्ञा करी, तेथी हे सागराचार्य ! आपणे सर्वे सरखा थया. ” एम कही ते सर्वे शिष्योए वारंवार पोतानो अपराध गुरु पासे खमाव्यो. सागराचार्य पण ते वात जाणी संभ्रांत थइ गुरुने वंदना करी बोल्या के—“ हे पूज्य ! विश्वने वंध एवा आपने ओळख्या विना में आपनी आशा-तना करी, तेचुं मने मिथ्यादुष्कृत हो. ”

ए प्रमाणे वारंवार खमावी सागराचार्ये गुरुने पूछुं के—“ हे पितामह ! हुं श्रुतनी व्याख्या केवी करुं छुं ? ” गुरुए कहुं—“ हे वत्स ! जो के तुं श्रुतनी व्याख्या सारी करे छे, तोपण तुं गर्व करे छे ते योग्य नथी. कारणके आ काले सर्वज्ञ कोण छे ? ” एम कही बुद्धिना निधानरूप कालकाचार्ये तेने प्रतिबोध करवा माटे नदीमांथी एक पल्लक भरीने रेती (वेळ) मंगावी. तेने एक ठेकाणे नखावी, त्यांथी लइ बीजे ठेकाणे नखावी, त्यांथी लइ बीजे ठेकाणे नखावी. ए रीते जूदे जूदे ठेकाणे नाखवाथी ते रेती थोडी थोडी अओखी यतां छेवट घणी ओखी थइ गइ. आ प्रमाणे ते रेतीचुं दृष्टांत बतावीने गुरुए सागराचार्यने कहुं के—“ हे वत्स ! जेम नदीमां स्वभावथीज घणी रेती छे तेम जिनेदने विषे स्वभावथीज अनंत ज्ञान छे. जेम तें नदीमांथी एक पल्लक रेती लीधी तेम जिनेदमांथी गणधरोए अल्प श्रुत लीधुं. पक्षी जेम ते रेती जूदे जूदे ठेकाणे

पाप्त्यो होय तेम तेमना हितनी शुद्धिची बोल्यो के- "अहो ! तमे तो मारे प्रमादी अने विनय रहित जयाचो छे जे गुरु महाराजे तमने दीक्षा आपी, हितशिवा आपी अने त्रिविध आहारादिक वटे तमारु पोपण करुं, तेना गुरु महाराजनी सेवा पण तमे ठठवनी करता नयी गुरु महाराजे त्रेयां छ्वां पण तमे सदाचारमां श्रवता नयी, तो तमारी जेवा शिष्योची सेवा शी अर्थसिद्धि थवानी छे ? वळी तमे तेमना शिष्याच थाने तेचो कर्पा गया ? एतलु पण जाणता नयी, तो इ शी रीत जाणु ? " आमां तेना उचन सांमळी लजा पामेला शिष्यो फरीथी बोल्या के- "अमोए जेवु करुं, तेवुज फट अमने मळु छे परतु गुरु निना निराधार अमे रही शक्यु नही हवे अमे एवो अविनय कदापि करुं नही, माटे गुरु कर दिसा तरफ गया छे ? ते अमने कहा तमने कसा विना गुरु जाय नही, माटे तमे कहां. " इत्यादिक पयाचापवाळी तेमनी वाणी सांमळी ते शय्यावर गुरुविहारनी दिसा वतावी पळी तेओए ते दिसा तरफ विहार कर्पो

गुवर्ण हळ तरफ विहार करता ते मुनियोने जोद मार्गमां लोको पृथवा लाया के- "आ कया आचार्य जाय छे ? " त्यारे तेओए उवाच आप्यो के- "कालकाचार्य गळ्व सहित जाय छे " आ वात लोकोनी परप्राए सागरधरिना सामळ- यार्ना आवी त्यारे तंप तेन इद मुनिने पूछु के- "हे इद मुनि ! शु मारा पितामह-गुरुना गुरु कालकाचार्य अन्वीची अही पयार छे ? ' गुरु बाल्या- " हे कांद जाणतो नयी परतु लोकोनु वचन सांमळ्यु छे. " पळी अजुजने शोध करता फरता ते मुनियो सागराचार्य पासे आब्या सागराचार्ये पण उभा यह तेमनी सामा जद पूछुं के- "गुरु महाराज कर्पां छे ? " त्यार तेओए करु के- " शु कांद धुरधर आचार्य अही आन्या नयी ? " ते सांमळी शंका पामी सागराचार्ये करु के-

हता. तेमने आचार्य महाराज मधुर वाणीथी उपदेश आपता हता, तोपण तेओ चित्तमां क्रोध पामता हता. छतां गुरु तो तेमने सारी शिखामण आप्याज करता. ए प्रमाणे वर्तेतां छेवट सुधी कूतराना पूंछडानी जेम ते कुशिष्योनी वक्रता गइ नहीं. त्यारे गुरुए चित्तमां खेद पामी विचार्युं के-“ आ शिष्योने कांइ गुण थतो नथी, उलटो दोष वधे छे अने मारो स्वाध्याय सीदाय छे तथा तेमने सर्वने कर्मबंध थाय छे.” मांटे एने तर्जी देवा एज योग्य छे. इत्यादि विचारी एक शय्यातर श्रावकने परमार्थ कही पोते तेओने सुता मूकी रात्रिने छेडे नगरीमांथी नीकळी गया, अने सुवर्णकूळ नामना नगरे गया. त्यां पो-ताना शिष्यना शिष्य सागर नामना आचार्य घणा शिष्योना परिवारवाळा अने बुद्धिमान रहेला हता. तेणे कोइपण वखत गुरुने जोयेला नहीं होवाथी ओळख्या नहीं, तेमज गुरुए पण कांइ ओळखाण आपी नहीं. तेथी सागराचार्य तेमने जोइ उभा थया नहीं, तेमज तेमने बंदना पण करी नहीं. तोपण गुरुना मनमां कांइपण कोप थयो नहीं अने तेनी पासे आज्ञा लइने उतर्या. सागराचार्ये तेमने पूछ्युं के-“ हे बृद्ध ! तमे क्यांथी आवो छो ? ” गुरुए कहुं के-“ अवन्तीथी आउं छुं.” त्यारपछी सागराचार्ये साधुओने भयावती वखते गुरुने पूछ्युं के-“ आ श्रुतस्कंधनो अर्थ तमे जाणो छो ? ” गुरुए कहुं के-“ हा. ” त्यारे ते सागररुखरि प्रज्ञाना गर्वथी बोल्या के-“ इं आ साधुओ पासे ते श्रुतस्कंधनुं व्याख्यान करूं छुं, ते तमे सांभळो. ” एम कही ते बृद्धने पोतानी प्रज्ञा देखाडवा मांटे विशेष विशेष व्याख्यान करवा लाग्या.

अहीं उज्जयिनीमां प्रातःकाले कालकाचार्यना शिष्यो जाग्या त्यारे गुरुने नहीं जोवाथी तेओ अत्यंत आकुळ व्याकुळ थया. छेवट तेओए शय्यातर श्रावकने पूछ्युं के-“ गुरु महाराज अमने मूकीने क्यां गया ? ” त्यारे ते श्रावक जाणे कोप

अर्थ—(मे) हरे (नृण) निश्चे (मए) मे (पुल्वि) पूर्वे एतले पूर्वे जन्मने मिये (अन्नाणफला) अज्ञानना फळ-
गळी एतले गानावरण रूप (कम्मा) कर्मा (कडा) कर्मा छ एतले ज्ञाननी निंदा विगेरे करवानडे मे ज्ञानावरणीयरूप
कर्मा उपार्जन रुयां छे (जेण) जे कारण मांटे (कंण) कोइए (कएइइ) कोइ जीमादिकना विषयमां (पुढो) पूछायो
एयो (अह) इ (न अभिनाणामि) काइपण जाणतो नथी अर्थात् मनेतेवो प्रश्न करे तो इ उत्तर आपी शकुतेम नथी ४०
अही कोइ शका करे के—“जो पूर्व कर्मां छे तो तेनु फळ तेन यतते केम न मळे ?” ते उपर बहे छे—

अहं पच्छो उइज्जति, कम्मनाऽन्नाणफला कडा । एनमासांसि अर्प्याण, नेच्चा कम्मविनागय ॥ ४१ ॥

अर्थ— अहं (अह) अथ शब्द चीना वाक्यनी शरुश्चातमा लख्यो छे (अन्नाणफला) अज्ञानना फळगळी (कम्मा)
जे कर्मा (कडा) कर्मां होय ते (पच्छा) अवाधा फळ ब्यवर्तित यया पछी (उइज्जति) उदयमा आवे छे, तेयी तेनो चय
करवा मांटे प्रयत्न करयो, पण निपाद करवो नही (एव) आ प्रमाणे (कम्मविनागय) कर्माना विपाकन (नचा) जाणीने
(अर्प्याण) पोताना आत्माने (आसांसि) आत्मान आपनु, एतले आत्माने स्मिर करयो आ वे गायाओ अन्य प्रना-
गळाने आधी फही छे, तेना उपलक्षणी ज्ञानावरणना घयोपशमनडे प्रज्ञा घणी प्राप्त यह होय तोपण तेनो गर्न करवो
नही एम जाणी लेवु ४१

प्रज्ञापरीपह उपर सागराचार्यनी कथा

उज्जयिनी नगरीमां कालकाचार्य सदा उद्यतविहारी तथा बहुदुत हता, तेमना शिष्या साधुनी क्रियामा पण प्रसादी

राखवा, अने कहेतुं के 'आ महेल हमणां पडवानो छे तेथी अंदर जशो नहीं.' एम कही राजाने अंदर जवा देवा नहीं. ते वखते हुं विधावडे ते महेल पाडीश." आ प्रमाणे गुरुं वचन सांभळी ते आवके ते ज प्रमाणे कर्तुं. ते वखते ते प्रासाद पडी गयो. ते जोइ राजाए आवकने पूछुं के—"आ शुं?" आवके कहुं के—"हे राजा ! आ पुरोहिते आपने मारवा माटे आ कपट रच्युं हतुं." ते सांभळी पुरोहित उपर कोप पामी राजाए ते पुरोहित ते आवकने ज सोंप्यो. पछी ते आवके ते पुरोहितनो पग इंद्रकीलकमां नांखी पोतानी प्रतिज्ञा पूर्ण करवा माटे लोटनो पग करी तेने छेद्यो, अने पुरो-हितने कहुं के—"अमारा मुनि उपर तें जे द्वेष कर्यो हतो तेतुं आ फळ छे." ते सांभळी पुरोहिते कहुं के—"हवे पछी एवुं अकृत्य नहीं करूं." पछी ते दयाळ आवके तेने मूकी दीयो, अहीं सत्कार परीषह साधुए सहन कर्यो, ते प्रमाणे बीजा साधुओए पण सहन करवो. परंतु आवके सहन न कर्यो. तेना जेवुं थलुं नहीं.

इति सत्कारपरीषहे साधु आवकनी कथा.

हवे पूर्वे कहेला सर्व परीषहोने सहन कर्यो छतां पण कोइने ज्ञानावरणीयना उदयने लीधे अल्प प्रज्ञा होय तो विपाद थाय अने कोइने ज्ञानावरणीयना ज्योपशमने लीधे अधिक प्रज्ञा होय तो तेथी तेने गर्व थाय, ते बन्ने करवा लायक नथी. तेथी वीशमो प्रज्ञापरीषह कहे छे.—

सं नूणं मैए पुंविं, कम्मसाणाणफला कंडा । जेण्हं नांभिजाणमि, पुंठो केणइ कंणहुई ॥ ४० ॥

रसने निषे (न अणुगिञ्जिञ्जा) गृदि एटले अभिलाषा न करे, तथा (न अणुतप्येज) पथात्ताप न करे एटले के वीना तीर्थिकोनो राजादिक सत्कार करता होय ते जोइ " में आ श्वेतभिडुना समुदायमां शामांटे दीवा लीधी ? अने आ अन्यतीर्थिकोनी दीवा केम न लीधी ? इत्यादि अनुताप न करे अर्थात् सत्कार करनापर तोप अने तिरस्कार करनापर रोप कर्षो सिवाय आ सत्कारपरीपह महन करे ३६

सत्कारपरीपह उपर सायु तथा आवकनी रुथा

मयुरपुरीमा इद्रवत्त नामे पुरोहित जैनधर्मनो प्रत्यनीक रहतो हतो ते पाताना गवाचनी नीचे थहने जवा मुनिओनी उपर पाताना पग लांगा करतो हतो ए प्रमाणे तेने हेमगां करतो जोइ कोइपण मुनि तेनापर कोप करता नहोता परतु एक आवक तेनापर कोप पाम्यो तेथी तेथे ते पुरोहितना पग छेदवानी प्रतिज्ञा करी पछी ते आवक तेनां छिद्र जोवा लाग्यो, परतु कोइपण छिद्र पाम्यो नहीं त्यारे तेथे गुरुने ते वात करी गुरुए कथु के-" सायुने सत्कारपरीपह सहन करवानो ज छे " ते सांमळी आवके कथु के-" में तो तेना पग छेदवानी प्रतिज्ञा करी छे ते जो पूर्ण न थाय तो मार जीवतर नरामु छे, अने आवा शासनना प्रत्यनीकने शिवा न मळे तो धर्मनी सो कोइ हीलना करे, माटे मारी प्रतिज्ञा पूर्ण थाय तेवो उपाय उतावो " आ प्रमाणे तेनो अति आग्रह जोइ गुरुए कथु के-" हालमा तेना घरनी शी हकीकत छे ?" आवके कथु-" तेथे एक नवो प्रासाद कराव्यो छे, तेमां राजाने निमत्रण कथुं छे तथी राजा अमुक दिवसे तेने घर जवाना छे " ते सांमळी गुरुए कथु के-" ज्यारे राजा तेना महेलमां प्रवेश करे ते वउते राजाने तमारें हाथे तमारें पकडी

अर्थ—(सामी) स्वामी एटले राजादिक (अभिवायणं) नमस्कार करे, तथा (अब्धुद्वाणं) देखीने एकदम उभा थाय, तथा (निमंतणं) 'आज तमारे अमारे धरथी भिचा लेवी.' ए प्रमाणे आमंत्रण (कृजा) करे. ए प्रमाणे (जे) स्वतीर्थिक के परतीर्थिक तरफथी थता (तानि) ते नमस्कारादिकने जे मुनि (पडिसेवंति) सेवे छे एटले आगममां निषेध कयी छतां अंगीकार करे छे-स्वीकारे छे, (तेसिं) तेओने जोइने बीजा उत्तम (मुणी) मुनि (न पीहए) तेवा प्रकारना सत्कारने न इच्छे. 'आ भाग्यवंत छे के जेओनो नमस्कारादिकवडे सत्कार कराय छे.' ए प्रमाणे उत्तम यति विचार करे नहीं. ३८.

अणुंक्साई अपिंच्छे, अणोएसी अलोए । रसेसु नाणुगिज्जिजा, नाणुतंप्येज्ज पण्णवं ॥ ३९ ॥

अर्थ—(अणुक्साई) साधु अल्प कषायवाळा होवाथी तेओ नमस्कारादिक न करनार उपर कोप करता नथी, कोइ नमस्कार करे तो मान-गर्व करता नथी, बीजा नमस्कारादिक करे एवा हेतुथी आतापनादिक छत्र (माया) करता नथी, अने नमस्कार पढनार छतां लोभ पण राखता नथी. एज कारण माटे मुनि (अपिंच्छे) अल्प इच्छावाळा एटले धर्मना उपकरण मात्रनी ज इच्छावाळा होय, पण सत्कारादिकनी इच्छा न करे. तेथी करीने ज (अणोएसी) अज्ञातैयी एटले जाति, थुत विगेरेवडे नहीं ओळखाएला सता पिंडादिकनी गवेपणा करे अथवा अजाएया गृहस्थीओना घर प्रत्ये गवेपणा करे. तथा (अलोए) सरम ओदनादिकने विषे लोलुपता रहित एवा (पण्णवं) प्रज्ञावान साधु (रसेसु) मधुरादिक

थयो त्यायी चवी नौशायी नगरीमा कोइ महेश्वरनो पुत्र थयो त्या गुरुनी पासं धर्म सामळी वंराग्य पामी तेणे प्रवज्या अगीकार करी । एरुदा तेने मुनिनिदानु दुष्कर्म उदयमा आव्यु, तेथी तेनु शरीर अति दुर्गंधवाळ थयु तेनो दुर्गंध कोइ पण सहन करी शकतु नही तेथी ते ज्या ज्या भिचा विंगरेने माटे जाय त्या तेना असह्य दुर्गंधयी लोकामा तेनो उडाह थवा लाग्यो तेथी गुरुए तेने उपाश्रयनी वहार जवानो ज निषेध कर्यो, त्यारपळी ते मुनिए रात्रे पोतानी दुर्गंध दूर करवा माटे शासनदेवताने उदेशी कायोत्सर्ग कर्यो एटले देवीश्रे प्रसन्न थइ तेनु शरीर कस्तुरी जेवु सुगंधी क्यु ते जोइ " अहो ! आ साधु छतां पण निरतर सुगंधी पदार्थोनि शरीरपर । लगावता जणाय छे " एम लोकाना कहेवार्थी तेनो फरीथी उडाह थवा लाग्यो. तेथी तेणे खेद पामी फरीथी शासनदवीनी आराधना करी, त्यारे देवीए तेनो स्वामाविक गंध कर्यो आ प्रमाणे जेम ते सुनदे प्रथम मळ परीपह सहन न कर्यो, तेम बीजा माधुए कलु नही परतु. धैर्ययी मळपरी पह सहन करवा

इति, मळपरीपहे सुनद कथा.

हवे मळने धारण करनार साधु बीजाश्राने पवित्र, रहेता अने शरीरनो सत्कार करता जुए, तेथी तेने पोताना शरीरना सत्कार पुरस्कारनी इच्छा थाय तेमन बीजावडे सत्कार थाय तो, ठीक एवी इच्छा पण थाय तेथी आंगणीशमो सत्कारपरीपह कहे छे —
अभिवायणमंभुट्टाण, सामी कुंजा निमतण । जे तांइ पडिसेवति, नं तसिं पीहंए मुंणी ॥ ३८ ॥

अर्थ—(आरिअं) आर्य एटले सर्व अशुभ आचार रहित, तथा (अणुत्तरं) सर्वथी उत्तम एवा (धम्मं) श्रुतचारि रूप धर्मने पामेला (निजरापेही) निर्जेरापेची एटले अत्यंत कर्मनो जे क्षय, तेनी अपेक्षा रायता साधु (वेएज) मळथी उत्पन्न थयेला दुःखने सहन करे. तथा (जाव) ज्यांसुधी (सरीरभेओ ति) शरीरनो नाश थाय त्यांसुधी (जल्लं) मळने (काएण) कायाए करीने (धारए) धारण करे. आ जगतमां दावानळथी वळेला गडना हुंठानी जेवा कांति रहित दयाम शरीरवाळा, शीत अने वायु विगेरेथी पराभव पामेला, धूळना समूहथी खरडायेला अने मेलथी व्यास शरीरवाळा घणा माणसो जोवामां आवे छे, परंतु तेओने अकाम निर्जेरा होवाथी तेवा प्रकारनो कांइपण गुण यतो नथी. पण हुं तो सम्यक् प्रकारे समर्जिने हर्षथी सहन करूं छे. तेथी मने मोटो गुण थाय छे एम मानीने मळने दूर करवा मोटे स्नानादिकनी इच्छा पण करे नहीं. कलुं छे के—“निरंतर नव द्वारवडे मळने गहेतुं आ शरीर सेंकडो खानथी पण निर्मळ करी शकातुंज नथी.” ३७.

मळपरीपह उपर सुनंद आवकनी कथा.

चंपा नगरीमां सुनंद नामे वणिक रहेतो हतो. ते सर्व जातिना करियाणानो वेंपार करतो हतो. तेनी पासे कोइ पण सुनि आधीने कांइ औपध मागे तेने ते गर्व सहित कांइक अबलावडे आपतो हतो. एकदा ग्रीष्म ऋतुमां सोदथी नीतरता अने दुर्गथी शरीरवाळा केटलाक साधु तेनी पासे कांइक औपध लेना आव्या. तेना दुर्गथी तेनी दुकानना औपधोना गंध पण पराभव पाम्या. ते जोड सुनंदे विचार कर्थो के—“ साधुओनो सर्व आचार सारो छे, परंतु तेओ जे मळ धारण करे छे ते एक सारं नथी.” आ रीते सुनिनी निदाथी दुर्कर्म उपार्जन करी अतुकमे मरण पामी ते आवक धर्मी होवाथी देव

तेना शरीरमा शस्त्रवडे चत करी तेने तीच्या अर्थीवाळा दर्मेथी मन्वुत वाधी चाल्या गया दर्मेना अग्री वागवाधी ते मुनिना शरीरमाथी सधिर नीकळवा लागु, तोपण मनमा काइपण दुर्घ्यान कर्या विना ते चमानिधिए ते वेदना सहन करी एज रीते वीना साधुओए पण तृणस्पर्श परीपह सहन करवो

इति तृणस्पर्शपरीपहे भद्रमहर्षि कथा

हवे तृण एटले दर्मादिक, ते केटलाएक मलिन पण होय छे, तेथी तेना सगमवडे परसेवाने लीधे जल्ल एटले मेल थाय छे, तेथी अढारमो जल्ल अथवा मळपरीपह कहे छे—

क्विलिंगुगाए मेहांनी, पकेण वं रएण वा । धिसु वा परितवेण, सांय 'नो परिदेवण ॥ ३६ ॥

अर्थ—(मेहावी) स्नान नहीं करवारूप मर्यादामा रहेलाः साधु (धिसु वा) ग्रीष्म ऋतुने विषे अथवा ' वा ' शब्द छे माटे शरदृष्टतुने विषे (परितवेण) अति गरमीथी उत्पन्न थयेला (पकेण व) मेलवडें अथवा (रएण वा) रजवडें (क्विलिंगुगाए) व्याप्त थयु छे शरीर जेनु एवा सता पण (साय) साता सुखने (नो परिदेवण) इच्छे नहीं अर्थात् " केवी रीते अने क्यारे आ मारो मळ नाश यह मने सुर यशे ? " एम सुखने माटे वांच्छा करे नहीं ३६.

त्यारे शु करे ? ते कहे छे—

वेण्ज निजरापेही, आरिथ धम्ममणुत्तर । जाव सरीरभेश्रो त्ति, जल्ल काण्ण धारए ॥ ३७ ॥

आयवस्स निवाएणं, अउला हवइ वेअणा । एअं नच्चा नं " सेवति, तंतुजं तएतज्जिआ ॥ ३५ ॥

अर्थ—(आयवस्स) आतप एटले तडकाना (निवाएणं) पडवाथी (अउला) अतुल एटले घणी (वेअणा) वेदना (हवइ) थाय छे. (एअं) ए प्रमाणे (नच्चा) जाणीने (तएतज्जिआ) दर्भोदिक वृणवडे तर्जना पाम्या एटले पीडा पाम्या एवा साधुओ (तंतुजं) तंतुथी उत्पन्न थयेला वख अथवा कंवलने (न सेवति) सेवता नथी. अही भावार्थ ए छे के—जो के दर्भोदिक वृणथी पीडाता शरीरवाळा साधुने आतपथी उत्पन्न थता परसेवाना मळने लीधे चांदा उपर खार नांख्या जेवीज पीडा थाय छे, तोपण कर्मचयने इच्छता साधुओए वखादिकनुं ग्रहण कर्था विनाज आर्तध्यान नहीं करता थका ते पीडा सम्यक् प्रकारे सहन करवी घटे छे. आ हकिकत जिनकल्पिकनी अपेक्षाए कही छे. स्थविरकल्पिक तो सापेक्ष संयमवाळा होवाथी वखादिकनुं सेवन करे छे. ३६.

तृणस्पर्श परीपह उपर भद्रर्षिनी कथा.

आवस्ति नगरीना राजा जितशत्रुने भद्र नामे पुत्र हतो. तेणे गुरु पासे जैन धर्म सांभळी वैराग्य पामी दीक्षा ग्रहण करी. अनुक्रमे बहु श्रुत थइ एकाकी विहार प्रतिमाने धारण करी पुथ्वीपर विचरता ते भद्र मुनि विरुद्ध राज्यमां गया. त्यां ते मुनिने हेरक जाणी राजपुरोए पकडीने पूछुं के—“ तुं कोण छे ? तने कोणे चर तरिके अही मोकल्यो छे ? सत्य बोल. ” विगेरे घणी रीते पूछुं, तोपण मुनिए प्रतिमाधारी होवाथी कांदपण जवान भाप्यो नहीं, त्यारे ते राजसेवको

करवो योग्य छे । एम विचारी नगरमाथी नीकळी पासना पर्वतपर जइ ते महासत्त्ववाळा मुनिए पादपोपगम अनशन ग्रहण करुं, ते जाखीने त्याना राजाए तेना उपसर्गोनु निवारण करवा माटे पोताना सेवको तेनी पासे राख्या आ अवसरे पेलो व्यतर मुनिने जोइ पूर्वमवतु वैर समारी तेने उपसर्ग करवा आव्यो. तेमा तेथे यला वचाओ सहित शियाळीनु रूप विडुव्युं अने ज्यारे राजाना सेवको न होय त्यारे ते मुनिना शरीरने वचाओ सहित "खी सी" शब्द कारवी खावा लागी आ रीते पदर दिस पयंत शियाळीनी अने अशरीरगनी पीडाने सममावे सहन करता ते मुनि केवळज्ञान पायी मोचे गया आ रीते पीडा मुनिओए पथ रोगपरीषह सहन करवो

इति रोगपरीषहे काळवैशिक मुनिनी कथा.

हवे रोगयी पीडा पामता साधुने सुवा बेसवा विगोरेमा दु, सह टुणतो स्पर्श थाय तेथी सत्तमो ठणस्पर्शपरीषह कहे छे,—
अत्रेळंगस्त लुहंस्त, सजयंस्त तवस्सिंस्थो । तयोस्तु सुत्रमांयस्त, होञ्जा गायविराहया ॥ ३४ ॥

अर्थ—(अचेतगस्त) वस्त्र रहित तथा (लुहस्त) । रुच एटले तैलाम्यग विगोरेथी रहित होवने लीचे लूखा शरीर वाळा तथा (सजयस्त) सतर प्रकारना सयम धारण करुनारा एवा (तवस्सिंस्थो) तपस्वी मुनिने (तयोस्तु) दर्मादिकना आसन उपर (मुत्रमांयस्त) मुता थका अथवा बेठा थका एटले सुवायी के बेसवायी (गायविराहया) गात्रविराघना एटले शरीरनी पीडा (होञ्जा) थाय छे ॥ ३४ ॥

तेषींने काळवैशिक नामे पुत्र थयो, तथा एक पुत्री थइ. ते पुत्री सुदुर्गल नगरना राजाने परणावी हती. हवे युवावस्थाने पामेलो ते काळवैशिक कुमार एकदा रात्रिए सुतो हतो, ते वखते तेणे शियाळनो शब्द सांभळी पोताना सेवकोने पूछुं के-“ आ शब्द कोनो छे ? ” तेओए कहुं के-“ शियाळनो छे. ” कुमार कहुं के तेने बांधीने पकडी लावो. एटले ते सेवको वनमां जइ एक शियाळने पकडी लाव्या. कुमार तेने जेम जेम मारवा लाग्यो तेम तेम शियाळ ‘ खी खी ’ शब्द करतो हतो. ते जोइ कुमार हर्य पामतो हतो. छेवटे ते कुमारना मारथी मरण पामनि अकाम निर्जरावडे व्यंतर थयो.

त्यारपछी कुमारे वैराग्य पामी स्थविर मुनिनी पासे दीक्षा लीधी. अनुक्रमे ते गीतार्थ थया. पछी ते महासुनि एकाकी-विहार नामनी प्रतिमा धारण करी विहारना अनुक्रमे सुदुर्गल नगरे गया. त्यां तेमने अर्शनो रोग थयो. तेनी व्यथाथी ते मुनि अत्यंत पीडा पामता हता, तो पण वैद्य के औषधनी मनमां इच्छा पण करता नहोता, तेम ज “ आ रोग क्यारे नाश पामशे ? ” एवो विचार पण तेने थतो नहीं. परंतु “ पोताना कर्मनो ज आ दोष छे. ” एम विचारी ते मुनि ते व्याधिने धीरताथी सहन करता हता. ते नगरना राजानी राणी ते मुनिनी बहेन हती, तेने पोताना भाइनो रोग तथा औषध न कराववा संबंधी अभिग्रह जाणवामां आव्यो. तेथी तेणीए भाइना मोहथी औषधमिश्रित आहार करी तेने बहोराव्यो. ते लइ मुनिए उपाश्रयमां आवी तेनो आहार कर्चो, पछी ते आहार औषधमिश्रित जाणी ते मुनि पश्चात्ताप करवा लाग्या-“अहो! उपयोग नहीं राखवाथी में आ अर्शना जंतुओनो नाश करनार औषधवाळो आहार लीधो ते अयोग्य कर्तुं. जे आहारना अर्थी होय तेने आ प्रमाणे अभिग्रहनो भंग तथा अधिकरणनुं ग्रहण संभवे छे, तेथी हवे अत्यारथी मारे आहारनो ज त्याग

वेदनाए करीने (दुःखद्विए) दुःखार्तिव थयेला एटले दु खवडे पीडा पामेला साधु (अदीखो) दीनता रहित थया सता (पण) पोताना ज कर्मनु आ फळ छे एवी तत्त्वबुद्धिने (ठावए) स्थापन करे एटले स्थिर करे. तथा (पुढो) रोगवडे व्याप्त थया छर्ता पण (तत्थ) तत्त्वबुद्धि स्थिर करवाथी (हिआसए) रोगथी उत्पन्न थयेखु दु ख सहन करे ३२

अहीं कोइ शका करे के-औषधवडे रोगने केम दूर न करे ? ते उपर कहे छे—

तेगिंछ नाभिणदिजा, सचिख्वतगवेसए । एअ खु तस्स सार्मए, ' ज नं कुंजा नं कोरवे ॥ ३३ ॥

अर्थ—साधु (तेगिंछ) चिकित्सा एटले औषध करवानी (न अभिणदिजा) अनुमति एटले अनुमोदना करे नहीं तो पछी करखु, करववु तो होय ज क्यांथी ? तथा (अचगवेसए) आत्मगवेपक एटले चारित्ररूपी आत्मानी गवेपणा करनार-वेना रचणने मोटे शोध करनार एवा सता (सचिख्वे) सतिष्ठेए एटले समाधिपूर्वक रहे (सु) कारणके (तस्स) ते श्रमणनु-साधुनु (सामए) श्रमणपणु-साधुपणु (एअ) ते ज छे के (ज) जे (न कुंजा) साधु चिकित्सा करे नहीं, तथा (न कारवे) करावे नहीं तथा उपलचथयी अनुमोदे पण नहीं आ जिनकल्पिकनी अपेक्षाए कछु छे परतु स्थविरकल्पिक मुनिओ तो पुटालवनवाळा होय छे तेथी तेओ यतनाए करीने चिकित्सा करावे पण खरा ३३

रोगपरीपह उपर काळवैशिकनी कथा

मयुरा नगरीमां जितशत्रु नामे राजा हतो तेणे अति रूपवाळी काळा नामनी वेरयाने अत पुरमां राखी हती

चाल्या दरवाजामां प्रवेश करतां ज ते मुनिने जोया. एटले तरत ज हाथी परथी नीचे उतरी कृष्णे तेमने भक्तिथी वांधा. पक्षी कृष्ण पोताने स्थाने गया. तेमने वांढता जोइ कोइ इभ्ये विचार्यु के—“ अहो ! आ महात्मा छे, के जेने श्री कृष्णे पण वंदना करी.” आ प्रमाणे विचार करे छे तेवामां ते इश्यना घरमां ज ढंढण मुनिए भिचा माटे प्रवेश कर्यो. एटले ते इभ्ये आनंद पूर्वक तेमने मोदक वहोराव्या. ते लइ मुनिए प्रश्न पासे जइ पूछुं के—“ हे प्रश्न ! मारो लाभांतराय चीण थयो के जेथी मने आजे सारी भिचा मळी ? ” स्वामीए कहुं—“ वासुदेवे तमने वंदना करी ते जोइ ते इभ्ये तमने मोदक वहोराव्या छे.” त्यारे मुनि बोल्या के—“ ते तो परनी लब्धिथी लाभ थयो, ते मारे कल्पे नहीं.” एम कही नगरीनी बहार जइ उचित स्थाने मोदकने परठवतां। ते मुनि शुभ ध्यानमां आरूढ थइ केवलज्ञान पाग्या. आ प्रमाणे बीजा साधुओए पण अलाभ परीषह सहन करवो.

इति अलाभ परीषहे ढंढण ऋषि कथा.

हवे अलाभने लीधे अनिष्ट आहार मळवाथी अंत प्रांत आहार करनारा यतिने शरीरे कदाच रोग उत्पन्न थाय, तेथी सोळमो रोग परीषह कहे छे—

३
 एण्चा उपपेइअं दुर्ग्वं, वेअण्णाए दुहंदिण ! अदीणो ठावए पसं, पुंडो तत्थं हिंआसए ॥ ३२ ॥

अर्थ—(दुर्ग्वं) दुःख एटले ज्वरादिक रोगने (उपपेइअं) उत्पन्न थयेल (एण्णा) जाणीने (वेअण्णाए) तेनी

हता तेथी तेपे दृढ अतराय कर्म वाध्यु. ते ब्राह्मण अनुक्रमे मरण पायी चिरकाळ सुधी ससारमा यमी कोइक पुण्यना योगे द्वारिका नगरीमा श्री कृष्ण वासुदेवनी ढढणा नामनी राणीनी कुचिथी पुत्र रूपे उत्पन्न थयो तेनु नाम ढढण कुमार पाड्यु अनुक्रमे ते युवावस्थाने पाम्यो एरुदा ते ढढणकुमार श्री नेमिनाथस्वामी पांते चांदवा गयो त्या देशना साम्बळी वैराग्य पायी तेणे दीक्षा ग्रहण करी ते मरते तेने पूर्वे चांधेला अतरायकर्मनो उदय थयो तेथी द्वारिका नगरी जेवी मोटी नगरीमा भिचाचर्याए फरता छतां तेने अन्नादिक मळतु नहोतु, कदाच मळतु तो ते अयोग्य मळतु तेथी तेणे एकदा प्रभुने तेनु कारण पूछु, त्यारे भगवाने तेनो पूर्वे मवनी समग्र वृत्तात कही वताव्यो ते साम्बळी तेणे अभिग्रह लीघो के—“सर्ग्या मोरे बीजानी लब्धिथी प्राप्त थयेलो आहार लेवो नहीं, पोतानी लब्धिथी मळे तेज लेवो.” ए प्रमाणे अभिग्रह धारण करी ते मुनि हमेशा भिचाने माटे फरता हता, परतु काइ पण तेने मळतु नहीं, तोपण ते मनमा जरा पण उद्वेग पामता नहीं, तेमज लोकने पण निंदता नहीं, पण पोताना कर्मनो दोपज चितवता हता ए रीते मनमा पण दीनता रहित ते महासुनिए अलाम परीपहने सहन करतां केटलोक काळ निर्गमन कर्यो एकदा श्री कृष्ण वासुदेवे नेमिनाथने वदना करी पूछु के—“हे स्वामी ! आ सर्व मुनिओमा वधारे दुष्कर कारक कोण छे ?” स्वामीए कहु—“सर्व मुनिओ दुष्कर कारक छे, तो पण तेमां ढढण मुनि वधारे दुष्कर कारक छे” वासुदेवे तेनु कारण पूछु त्यारे स्वामीए तेना अभिग्रह सनधी सर्व वृत्तात कक्षो ते साम्बळी कृष्णे पूछु के—“ते महात्मा अत्यारे क्यां छे ?” प्रभुए कहु के—“ते नगरीमां भिचा माटे गया छे तमने नगरीमा प्रवेश करता ज ते सामा मळशे” पळी प्रभुने चांदी वासुदेव नगरी तरफ

पिज) "अहो ! हुं अधन्य छुं, मने काँइ मळ्युं नहीं." एम विचारी पश्चात्ताप करे नहीं. ३०.
 शुं विचारीने पश्चात्ताप न करे ? ते कहे छे,—

अज्ञेवाहं न लब्भामि, अवि लाभो सुवे सिंश्रा । जो एवं पडिसंचिक्खे, अलाभो 'तं न तज्जाए ॥३१॥
 अर्थ—(अह) मने (अज्ञेव) अज्ञेज (न लब्भामि) भिन्ना मळी नथी, (अवि) परंतु (सुवे) काल
 अथवा परम दिवस (लाभो) भिचानो लाभ (सिंश्रा) थयो. (एवं) ए प्रमाणे (जो) जे साधु (पडिसंचिक्खे) दीनता
 रहितपणे अलाभआथी विचार करे (तं) ते साधुने (अलाभो) अलाभ परीपह (न तज्जाए) तर्जना एटले पराभव करी
 शकतो नथी. परंतु आवो विचार न करे ते अलाभपरीपहथी पराभव पामे छे. ३१.

अलाभ परीपह उपर डंढण कुमार मुनिनी कथा.

मगध देशमां पूरवारक नामे गाम छे. तेमां एक पाराशर नामनो ब्राह्मण रहेतो हतो. तेने राजाए ते गामनो
 सुखी नीम्यो हतो. तेथी ते गामना खेइतो पासे राजानां खेतरो ववरावया मांटे गामना पांचसो कणवीओनां सांतीओने
 वेठे पकडी हंकावतो हतो. ते खेइतो मध्यान्ह काळसुधी सांती हांकीने तेओ तथा तेमना बळदो थाकी गया होय, भूल्या
 तरस्या थया होय अने भोजननो अवसर थवाथी तेमने मांटे भोजन पण आव्युं होय, तोपण ते ब्राह्मण तेमने खावा
 पीचानी रजा आपतो नहोतो, परंतु तेओ पासे पोताना खेतरमां एक एक चास कढावतो हतो अने पछी तेमने रजा आपतो

राना कठमां दोरडानो पाश नांग्यो ते जोइ बळदेव मुनिए तेनी पासे आची तेणीने प्रतिबंध कर्यो, त्यार तेणीए छोकराना कठमाथी दोरडानो पाश काटी लीधो पळी बळभद्र मुनिए गामनी भिचा अनर्थनु कारण जाणी विसग्यपी गाममा प्रवेश न करवानोज नियम ग्रहण कर्यो वनमां घास अने काष्ठ लेवा आवनार छुद्र लोको पासेयी जो काइ आहार मळे तो तेज लाइने पोतानो निर्वोद करवा लाग्या, न मळे तो उप करवा लाग्या गाममां सहेलाइथी भिचा मळी शके छे, वनमा मळची दुर्लभ होय छे, तोपण बळभद्र मुनिए काष्ठवाहक जेवी नीच जाति पासे पण भिचा मागी याचा परीपह सहन कर्यो तेज रीते बीजा साधुओए पण यांचापरीपह सहन करवा

इति याचापरीपहे बळभद्र मुनि कथा

हवे याचना कर्या छता पण कदाच लामंतरायना उदयथी भिचा न मळे, तेथी पदरमो अलाम परीपह कहे छे—
 'पेरसु घासमेसिजा, भोयणे परिणिट्टिए । लंद्धे 'पिंडे थंलद्धे वा, नांगुतपिंज संजए ॥ ३० ॥

अर्थ—(मोअणे) ओदनादिक मोजन (परिणिट्टिए) तैयार थाप त्यार मुनि (परेसु) गृहस्थीओना धरने विपे (घास) ग्रासनी-भिचानी (एसिजा) गर्वपणा करे मोजन तैयार थया यहेलां जो भिचा माटे नीकळे तो साधुने माटे पाकादिकमा प्रष्टुचि यवानो समय छे त्यारपथी (पिंडे) पिंड एटले भिचा (लंद्धे) मळे तो युरी न थाय एटले " अहो! हु तन्धिमान हु " एम विचारी गर्व करे नही (वा) अथवा (अलद्धे) भिचा न मळे तो (संजए) साधु (न अणुत

तो पण भवितव्यताना वयशी कृष्णना पुत्रोए बहार वनमां जइने त्यां मघपान रुं. पत्नी उन्मत्त यह आमतेम फरवा
 लाग्या. तेवामां कोइ ठेकाणे आतापना करता दंपायन मुनिने जोइ तेओ बोल्या के-“ अरे ! शुं तुं ज द्वारिका नगरीने
 दाय करीश ? ” एम कही तेओए तेने यष्टि, मुष्टि विंगेरघडे अत्यंत मार्यो. ते उपसर्गशी क्रोध पामेला दंपायने द्वारि-
 कानो दाय करवानु नियाळुं कयुं. तरत ज ते मारथी तेनुं मरण थयुं. एटले ते अगिकुमारने विपे उत्पन्न थयो.
 तेणे अवधिज्ञानथी पूर्वभव ज्ञाणी द्वारिकानो दाह कर्यो. तेमांथी मात्र कृष्ण अने बळभद्र ने ज भाइओ बहार नीकळ्या.
 तेओ चालता चालता एक श्टवीमां गया. त्यां कृष्णने वृषा लागी तेथी तेणे बळभद्र पाले पाणी माग्युं. ते पाणी लेवा
 गया, अने कृष्ण पगपर पग चडावी वृक्ष नीचे मुता. तेवामां प्रथमथी ज श्रीनेभिनाथनुं वचन सांभळी पोताने हाथे
 बंधुवध न थाय तेटला माटे जराकुमार वनवासी थयो हतो, तेणे ते वसते आमतेम फरता फरता ते ज ठेकाणे आबी
 दूरथी मृगनी आंतिघडे कृष्णना पगमां दाय मायुं. तेथी ते मरण पाग्या. थोडीवारें त्यां आवेला बळभद्रे कृष्णने सुता
 जोया. तेने जगाडवानो प्रयत्न कर्यो छतां ते जाग्या नही. एटले बळभद्रे विचारुं के-“ हुं विलंबे जळ लइने आव्यो,
 तेथी मारो भाइ मारी साथे रीसागो होवाथी बोलतो नथी, परंतु ए कांइ मरी गयो नथी. ” एम विचारी मोहथी तेणे
 छ मास मुथी कृष्णनुं शब पोतानी रांधपर बहन कयुं. छेवट पूर्वना भिव कोइ देवे तेने प्रतिबोध पमाळ्यो. त्यारे वैराग्य
 पामी मृतकने अग्नि संस्कार करी बळभद्रे दीक्षा ग्रहण करी. एकदा भिदाने माटे बळभद्र मुनि कोइ गाममां जता होता. त्यां
 बहार कुवापर कोइ स्त्री पाणी भरवा आची. तेथीए ते मुनिनुं अनुपम रूप जोइ अति मोह पामी घडाने बदले पोताना छोक-

(नलिय) होती नयी २८

गोश्रंरगपविट्टस्स, पाणी नो सुप्पसारए । सेओ अंगारवासो त्ति, इइ भिंस्खू ने चित्तए ॥ २६ ॥

अर्थ—(गोअरगपविट्टस्स) गाचराग्र प्रविष्ट एटले भिचाने अर्थे गृहस्थीने घेर प्रवेश करेला साधुने (पाणी) पोतानो हाथ (नो सुप्पसारए) प्रसारवो—लावो करवो शक्य नथी एटले कोइनो उपकार नहीं करनारा (बदलो नहीं वाळनारा) साधुए हमेशा बीजा पासे याचना करवी अति दुष्कर छे (चि) ए कारण माटे (अंगारवासो) गृहस्थावास (सेओ) वरसाणवालायक छे गृहस्थाश्रममां कोइ पासे याचना करवी पडती नथी तेमज पोते उपार्जन करेलु दीनादिकने आपीने पोते भोगवाय छे (इइ) ए प्रमाणे (भिंस्खू) मुनिए (न चित्तए) विचार करवो नहीं कारण के गृहस्थावास घणा सावध व्यापारवाळो छे ते वरसाणवालायक केम होय ? २६.

याचा परीपट्ट उपर बळभद्र मुनिनी कथा

एकदा द्वारिका नगरीमा श्रीनेमिनाथस्वामी समवसर्या श्रीकृष्णे प्रभुने वादी द्वारिका नगरीनो चय अने पोताउ मरण पूछुतु त्यारे स्वामीए कहु के—“ हे वासुदेव ! तमारा पुत्रो मद्यपानथी उन्मत्त थइ द्वैपायन मुनिने उपसर्ग करशे तेथी ते क्रोधयी नियाणु करी द्वारिकानो दाह करशे, अने तमारा भाइ जराकुमारथी तमारु मरण थशे ” ते सांभळी श्रीकृष्णे द्वारका नगरीमा मद्यपाननो बिलकुल निषेध कर्षो अने जेटली मदिरा हती जेटली वधी बहार वनमा नखावी दीधी,

ओळखी तेणे साधुओनी चोतरफ शोध कराची. छेवट सर्वने पीलीने मारी नांल्यानी हकिकत सांभळी राजाने थिकार आपी कळुं के-“ हे दुष्ट ! साधुओनी आवी दशा करनार तांरं मुख हवे हुं जोइश नहीं. हुं दीक्षा लइश.” आ प्रमाणे ते बोली, ते ज वखते देवताएँ तेणीने मुनिमुवत स्वामी पासे मूकी. तेणीए दीक्षा लीधी. पळी ते अग्रिकुमार देवे ते नगर सहित समग्र देश बाळी नांल्यो. ते प्रदेश अत्यारे पण दंडकारण्यना नामथी ओळखाय छे. अहीं पांचसो साधुओनी जेम अन्य साधुओए पण वधपरीपह सहन करवो. पण स्कंदकाचार्यनी जेम क्रोध करवो नहीं.

इति वधपरीपहे स्कंदकाचार्यना शिष्योनी कथा.

नीजाए ताडन करेला यतिने तयाप्रकारना औषधनी जरु पडे, ते वीला पासे मागवुं ज पंड. माटे चौदमा यांचा परीपह कहे छे.—

दुकरं खलु भो निचं, अणगारस्स भिक्खुणो । सव्वं से जाइअं होई, नत्थि किंपि अजाइअं ॥ २८ ॥

अर्थ—(खलु) निचे (भो) इति आमंत्रणे ! (अणगारस्स) द्रव्य अने भावथी घर रहित एवा (भिक्खुणो) मुनिने (निचं) निरंतर एटले जावजीव पर्यंत (दुकरं) अति दुष्कर एटले कष्टकारक छे, ते ए के ! (से) ते मुनि पासे (सव्वं) सर्व कांइपण आहार उपकरण विंगेरे चीज (जाइअं) याचना करेली ज एटले गृहस्थी पासेथी मागेली ज (होई) होय छे. परंतु (अजाइअं) नहीं मागेली एवी (किंपि) कांइ पण दांत खोतरवानी सळी जेवी चीज पण

गुप्त रीति छत्रिया प्रकारनां शस्त्रो दाढ्यां ते ज उद्यानमां स्कदकाचार्य रक्षा पक्षी ते दुष्ट पाळक राजाने कस्तु के-“ हे देव ! आ स्कदक तथा तेनी सायेना पांच सो साधुओ पण सहस्रयोधी छे पटले एक एक जण हजार हजार योधाओने जीवी शुकें तेरा बळयान छे तेओ सर्वे परीपहोने सहन नहीं करवायी मप्र परिणामवाळा थरने तमार राज्य प्रदण करवा आव्या छे तमने हर्षानि तेओ राज्य प्रदण करयो आ बावतनी छात्री करवी होय जो ते ज उद्यानमा तेओए गुप्त रीते शस्त्रो दाढ्यां छे ते जुओ ” ते सामळी राजाए गुप्त रीते उद्यानमां जइ ते शस्त्रो जोयो, तेथी तेने षणो क्रोध चढ्यो पक्षी राजाए ते सर्व साधुओ पाळकने ज तेनी इच्छा प्रमाणे शिवा करवा सोंप्या. पटले पाळके ते सर्वेने रंयमां पीलवा मांडया ते सर्व शिष्योने स्कदकाचार्य निदामणा करावया लाग्या तेओ पण पधपरीपह सहन करी शुभ ध्यानथी केवळज्ञान पामी मोचे गया ए रीते अनुक्रमे चारसो नवाणु शिष्यो मोचे गया छेआ षपक साधुने ते दुष्ट पाळक यत्रमां पीलवा लाग्यो त्यारे आचार्ये तेने करु के-“ आ छुन्नक साधुनु दु.ए इ जोइ शकीय नहीं, माटे प्रथम मने पीन्या पक्षी तेने पील. ” आ वचन पाळके मान्यु नहीं, त्यारे आचार्ये तेने पण निदामणा करावी ते गाणु पण शुभ ध्यानथी केरली थइ मोचे गया. ते वखते सर्व शिष्योनु आधु दु एकारक मरण जोइ स्कदकाचार्येने कोप थयो, तेथी “ इ तपना प्रभायथी आ समप्र देशनो बाळनार घाउ ” एवु नियाणु कयुं. तेने पण पालक छेवटे पीन्या ते मरण पामीने अश्रिकुमार देवमां उत्पन्न थया त्यापक्षी ते आचार्यनु रनोहरण रुधिरथी खरबायेलु हटु ते मनुष्यनो हाथ छे एम जाथी कोइ गीघ पक्षीए बाचवटे उपाडी पुरदरयथानी पासे नाल्यु ते जोइ पोताना भाइनो ओयो

मारा आत्मानो के धर्मनो नाश थवानो नथी, अने जो हुं देहना नाश वखते क्रोध करीश तो मारा धर्मरूप जीवितनो नाश थशे. माटे क्रोध करवो योग्य नथी. इत्यादि विचार करे. २७.

वधपरीषह उपर स्कंदकाचार्यना शिष्योनी कथा.

आवस्ती नगरीमां जितशत्रु नामे राजा हतो. तेने धारिणी नामनी प्रिया हती. तेमने स्कंदक नामे पुत्र अने पुरंदरयशा नामनी पुत्री हती. तेने कुंभकारकटक नगरना राजा दंडकने परणावी हती. ते दंडकने पालक नामनो पुरोहित मिथ्यादृष्टि तेमज अभव्य हतो. एकदा श्रावस्ती नगरीमां श्री मुनिसुव्रत स्वामी समवसर्या. तेमनी देशना सांभळीने स्कंदक कुमार श्रावक थयो. एकदा पालक पुरोहित दूतपणे श्रावस्ती नगरीमां आव्यो. ते राजसभामां जैन साधुओनी निंदा करवा लाग्यो, ते वखते स्कंदक कुमारे तेने उत्तर रहित करी काढी मुक्यो. तेथी ते पालक स्कंदक कुमारनां छिट्रो जोवा लाग्यो. एकदा स्कंदक कुमारे बीजा पांचसो कुमारो सहित श्री मुनिसुव्रत स्वामी पासे दीक्षा ग्रहण करी. अनुक्रमे ते गीतार्थ थया. एटले स्वामीए ते ५०० शिष्यो तेने ज सोंप्या. एकदा स्कंदकाचार्ये स्वामीने कहुं के-“ हे भगवान ! आपनी आज्ञाथी मारी बहेनने वंदावा जाडं. ” स्वामी बोल्या-“ त्यां जवाथी सर्वने मरणांत उपसर्ग थशे. ” ते सांभळी स्कंदकाचार्ये पूछुं के-“ हे पूज्य ! ते उपसर्गमां अमे आराधक थशुं के विराधक थशुं ? ” प्रभुए कहुं-“ तारा एक सिंवाय बीजा सर्वे आराधक थशे. ” आ प्रमाणे प्रभुए कह्या छतां भवितव्यताना वशथी ते स्कंदकाचार्य पांचसो शिष्यो सहित कुंभकारकटक नगरमां गया. पाळके तेना आववाना समाचार जाणी पूर्वतुं के संभारी साधुओने रहेवाना उद्यानमां

हृश्रो न संजले भिंम्बु, मॅण पिं नं पञ्चोसए । तित्तिम्ब पंरम नञ्चा, भिंम्बुधम्म विचिंतेए ॥२६॥
 अर्थ—(भिम्बु) साधु (हृश्रो) कोईए लाकडी विगोरेयो मार्यो होय तो पण (न सजले) कोपयुक्त न थाय
 एटले के कोपथी शरीर कपावे नहीं अने सामो घा करे नहीं, तथा कोपथी वचनवडे सामाने आक्रोशादिक पण करे नहीं,
 तथा (मण पि) मनने पण (न पञ्चोसए) द्वेषयुक्त करे नहीं एटले मन पण कोपना विकारवाळ करे नहीं परण (तित्ति-
 क्क) तित्तिचा एटले दमाने (परम) धर्मसाधनमां उत्कृष्टी (चेया) छे एम (नचा) जाणीने (भिम्बु धम्म) छाति
 विगोरे यतिना धर्मनु (विचिंतए) चितवन करे मुनिधर्मनु मूळ चमान छे, तथा मारे निमित्ते आ माणस कर्म बांधे छे
 ते पण मारोज दोष छे एम विचारी तेना प्रत्ये कोप करे नहीं

अत्र अर्थ बीजा प्रकारे कहे छे —

संमंण संजय दत्तं, हंणोज्जा को वि कथंइ । नंतिय जीवंस्स नांसो त्ति, एव पेहिंजं संजए ॥ २७ ॥

अर्थ—(कोवि) कोई माणस (कथंइ) कोई ग्रामादिकने विपे (सजय) सयत एटले छकायनी हिसादिकथी
 निवृत्ति पामेला तथा (दत्त) इन्द्रिय अने नोहद्रिय (मन) ने दमन करनारा (समण) तपस्वी साधुने (हणोज्जा)
 ताडन करे, जो ते वसते मुनि पोताना मनमां विचार करे के—अना ताडनथी मारा (जीवस्स) जीवनो (नासोचि) नाश
 (नंतिय) थवानो नथी. वळी (एव) ए प्रमाणे (सजए) साधु (पेहिंज) विचार करे के आ अनित्य देहनो नाश थवाथी

माळी शेठनी साथे प्रभुने वांदवा गयो. त्यां प्रभुनी देशना सांभळी प्रतिबोध पामी दीक्षा ल्ह छठ छठने पारणे राजगृह नगरमां घेर घेर भिक्षा माटे ते फरवा लाग्यो. तेने जोइ लोको तेनो तिरस्कार करता कहेवा लाग्या के—“ आ माळीए अमारा असुक असुक स्वजनोने मार्यो छे, अने आजे आ पापी धूर्त साधुनो वेप ल्ह वेपनी विडंबना करनार थयो छे. ” विगेरे अनेक प्रकारे तेने आक्रोश करवा लाग्या तथा ताडना पण करवा लाग्या. तो पण ते महात्मा जरा पण कोप करता नहीं. ते तो उलटो एवो विचार करता के—“ मारी निंदा विगेरे करवाथी ज आ लोको संतुष्ट थता होय तो खरेखर प्रयास धिना ज मारापर तेमनो अनुग्रह कहेवाय. कारण के बीजाने प्रसन्न करवा माटे थइने मनुष्यो कष्टवडे उपार्जन करेलुं धन पण आपी दे छे. ” वळी ते महामुनि एवो विचार करता के—“ आ लोको मात्र मने गाळो ज दे छे, पण ताडना करता नथी, कदी ताडन करे छे तो मने मारी तो नांखता नथी, अने मारी नांखे छे तो पण मने धर्मथी अष्ट तो करता नथी, माटे जे कांइ मने करे छे ते सर्व मारे तो लाभने माटे ज छे. मारा कुकर्मनो क्षय आ रीते थाय छे. ” इत्यादि विचार करी ते मुनि मनमां पण क्रोधनो उदय किंचित् पण थवा देता नही. ए रीते छ मास सुधी आक्रोश परीपह सहन करी सर्व कर्मनो क्षय करी ते अर्जुनमाळी मुनि केवळज्ञान पामी चिरकाळ सुधी भव्यजनोने प्रतिबोध करी मोक्षसुखने पाम्या. ए प्रमाणे बीजा साधुओए पण आक्रोश परीसह सहन करवो.

इति आक्रोश परीपहे अर्जुनमाळी मुनिनी कथा.

हवे कोइ माणस मुनिने आक्रोश करतो सतो कदाच तेनो वध पण करे, तेथी तेरमो वध परीपह कहे छे—

तेने जोइ तेखीना रूपथी मोहित थयेला तेथो मोगने माटे देखीने चैत्यमा खेची लाव्या. ते न वरते ते माळी पण यत्नी पूजा करवा त्यां आव्यो तेने आवतो जोइ स्वदशीए तेथोने कटु के-“ मारो पति थर्ही आवे छे, माटे तमे मने मूकी घो ” आ प्रमाणे तेथीए कळा छठां तेणीना मननो माव अनुदूळ जाणी तेथो ते माळीने चैत्यमां ज लावी वांधीने तेनी समच तेनी स्त्री साथे मोग कळा छठां तेणीना लाग्या. ते जोइ माळीए विचार कर्यो के-“ आजसुधी आ यत्नी मे पूजा करी ते निष्कळ ज छे, केमके आनी पासे ज मारो आवो पराभव थाय छे, ते ए जोइ रडो छे पण कांइ करतो नथी ” आवो तेनो माव जाणी ते यत्ने माळीना शरीरमां ज प्रवेश करी, वधन तोडी, यत्नी प्रतिमाना हाथमांधी युद्गर लइ ते छए पुरपोने तथा ते स्त्रीने मारी नारया ए रीते हमेशा छ पुरपो अने एक स्त्री एम साव जयने ते मारवा लाग्यो तथा ज्यांसुधी भर्जुन माळीए सात जयने मार्यो न होय त्यांसुधी राजगृह नगरमांधी कोइ पण माणस ते मार्गे जतो ज नहीं. एकदा त्यां श्रीमहावीर स्वामी समवसर्यां परतु अर्जुनमाळीना भयथी कोइपण लोक स्वामीने वांदवा गयु नहीं ते वरते सुदर्शन शेटे विचार कर्यो के-“ जे यवानु होय ते याथो, पण मारो तो अवरय आजे भगवानने वादवा छे ” एम विचारी ते ज मार्गे सुदर्शन शेट चान्या तेने आवता जोइ माळीना शरीरमां पेटेलो ते यत्ने युद्गर लइ तेनी सन्धुग दोट्यो तेने आवतो जोइ सुदर्शन शेटे अरिहत, सिद्ध, साधु अने शुद्ध धर्म ए चारु शरण कर्यु, तथा सागारिक अनशन करी कायोत्सर्गे स्थिर उभा रखा तेना धर्मना प्रभावथी ते यत्ने तेने कांइपण करी शक्यो नहीं, एटले ते माळीनु शरीर मूकी यत् जतो रडो माळी पण स्वस्थ थयो शेटना मुखथी पोतानु सर्व धुचांत सामळी तथा भगवाननु आगमन सामळी ते

आ कोला अतिचार दोषतुं मने मिथ्यादुष्कृत हो. " पक्षी देवी मुनिने नभी पोताने स्थानके गइ. आ चपक मुनिनी जेम साधुए कोप करवो नहीं.

इति कोप उपर चपकनी कथा.

त्यारे तेवे प्रसंगे शुं करतुं ? ते कहे छे.—

सोचा गुं फरुसा भासा, दारुणा गामकंटया । तुसिणीओ उवेहिजा, नं तारुओ मणसी करे ॥२५॥
 अर्थ—(दारुणा) दारुण एटले संघमनी धृतिने नाश करनारी, तथा (गामकंटया) कर्णादिक इद्रियोने कंटक जेवी एटले हुःखने उत्पन्न करनारी एवी (फरुसा) कठोर (भासा) भाषा (सोचा गुं) सांभळीने साधुए (तुसिणीओ) मौन रही (उवेहिजा) ते कठोर भाषानी उपेक्षा करवी. एटले तेनापर वचनद्वारा द्वेष न करवो. तथा (तारुओ) ते कठोर भाषाने (मणसी) मनमां पण (न करे) न लाववी, एटले कठोर भाषा बोलनार उपर मनमां पण द्वेष न करवो. २५.

आक्रोश परीषह उपर अर्जुनमाळी मुनिनी कथा.

राजगृह नगरमां अर्जुन नामे एक माळी हतो. तेने स्कंदश्री नामनी भार्या हती. ते माळी नगरनी बहार पोतानी वाडीना मार्गमां रहेला एक चैत्यमां मुद्गरपाणि नामना यचनी पोताना इष्टदेव तरीके हमेशां पूजा करतो हतो. एकदा स्कंदश्री पोताना पति माटे भोजन लहने पोतानी वाडीए जती हती, ते वखते ते यचना चैत्यमां रहेला छ कामी पुरुषोए

वाळक एटले मूर्खनी (सरिसो) सदश एटले तुल्य (होई) थाय छे (तम्हा) ते कारण माटे (भिक्व्) साधुए (न सजले) कोप न करवो एटले कोइनी गाळ सांभळी पोते सामी गाळ न देवी अर्थात् कोइ काइ कठण वचन कहे तो तेने साधु कठण वचन कहेचु नहीं. २४

एवे प्रसंगे कोप करनार साधु अज्ञानी जेवो थाय छे ते उपर चपकनी कथा कोइ गाममा एक गुणवान साधु रहेला हता ते मासखमणादिक तपस्या करता हता तेना गुणथी वश थयेली कोइ देवी तेमनी पासे आवी हमेशा तेमने वदना करती हती, अने “ हे पूज्य ! मारे उचित काइ कार्य नतावो ” एम कहेती हती. एकदा कोइ ब्राह्मणना दुर्बचन साभळी ते चपक मुनिए तेना उपर कोप कर्यो तेथी वनेचु महा युद्ध थयु तेमां बीण शरीरवाळा ते मुनिने ते वळवान ब्राह्मणे छुष्टि विंगेरे वडे अत्यत मारी पृथ्वीपर पाडी दीघा पच्ची मुनि जेम तेम पोताने आश्रमे गया चीजे दिवसे नियम प्रमाणे देवीए आवी तेमने वदना करी ते वखते मुनिए तेनी सामे जोयु पण नहीं त्यारे देवीए कछु के-“ हे पूज्य ! आज केम काइ बोलता नथी ? ” मुनिए कतु-“ काले एक ब्राह्मणे मने मायों, ते वखते ते मारु रचण कर्यु नहीं, तो मात्र बाणीथी ज प्रीति वतावनारी तारी साथे मारे बोलवानु काइ प्रयोजन नथी ” ते सांभळी देवी काइक हसीने बोली के-“ हे पूज्य ! नमारा युद्ध वसते हु पण कौतुक जोवा माटे उभी ज हती, परतु तमने वनेने में सररा कोपवाळा जोया, तेथी में तमने ओळख्या नहीं, अने तेथी कराने ज में तमारी रत्ना अने ब्राह्मणने शिवा करी नहीं ” ते सांभळी बोध पामेला मुनिए कतु के-“ हे देवी ! तमे मने सारी प्रेरणा करी, हवे हु कोप नहीं करु, अने

उज्जयिनी नगरीए गया. ते नगरीमां तेमना मातापिता विगरे स्वजनो पहलेथी आचीने रहेला हता. ते मुनिओ तेमने घेर गोचरी गया. ते देशनी रीति प्रमाणे तेने घेर धिविध औपघना मिश्रणथी मदिरा जेवो पदार्थ वनावेलो हतो, ते तेमणे अजाणतां प्राप्तुक जळ तरीके लीधो. ते पीवाथी ते मुनिओने अमि विगरे थवाथी तेमणे विचार्यु के—“ आ तो अजाणतां आपणे मद्यपान कर्यु. ” ए रीते घणा पथात्ताप सहित वैराग्य पामी तेमणे नदीने कांठे रहेला एक शुष्क काष्ठ उपर उभा रही पादपोपगम नामनुं अनशन कर्यु. तेदलामां अकाळे दृष्टि थवाथी नदीना पूरमां ते काष्ठ तणायुं, तो पण वसति परीपह सहन करता तेओ ते काष्ठपरथी उतर्या नही, तेथी तेओ अनुक्रमे काष्ठसहित महासमुद्रमां गया. त्यां जळजंतुओना उपसर्गो सहन करी मृत्यु पामीने स्वर्गे गया. आ प्रमाणे बीजा साधुओए पण शय्या परीपह सहन करयो.

इति शय्या परीपहे सोमदत्त अने सोमदेव मुनिनी कथा.

वसतिमां रहेला साधुने कदाच शय्यातर अथवा बीजो कोइ आक्रोश करे, तो ते पण सहन करवो, ते माटे बारमो आक्रोश परीपह कहे छे.—

अक्रोसिज्ज परो भिक्खुं, न तेसिं पडिसंजले । सरिसो होई वालाणं, तम्हां भिक्खू नं संजले ॥ २४ ॥

अर्थ—कदाच (परो) बीजो कोइ माणस (भिक्खुं) साधुने (अक्रोसिज्ज) आक्रोश करे एदले दुर्वचनवडे तिरस्कार करे, तो (तेसिं) तेनापर पोते (न पडिसंजले) कोप करे नहीं. कारण के कोप करवाथी साधु (वालाणं)

पामी खेद करवो नहीं कारण के—(पावदिट्टी) पापदृष्टि एटले जे आचार पाळवामां शिथिल होय छे ते (विहसइ) मर्यादाने हये छे अर्थात् मर्यादाने हथनार पापदृष्टि कहेवाय छे २२
तेवे वखते शु विचार करवो ? ते कहे छे —

पइरिछुवस्संय लंघु, वल्लोण अटुव पावंग । किमेगराइ करिस्सइ, एव तत्थ हिआसए ॥ २३ ॥

अर्थ—(कल्लाण) सारो (अटुव) अथवा (पावंग) खराब एवो वृत्तं पण (पइरिक्क) प्रतिरिक्त एटले स्त्री, पशु, पडक रहित (उवस्सय) उपाश्रयने (लंघु) पामीने साधुए आ प्रमाणे विचार करवो के (एगराइ) आ उपाश्रय मने एक रात्रि उपयोगनो छे ते मने (किं करिस्सइ) शु सुख दु ख करवानो छे ? केटलाक पुण्यवत् लोको स्वर्ग जेवा मनोहर प्रासादोमां जावजीव वसे छे अने बीजाओ उदर, सर्प विगेरेना दरवाळा मुण्डामां जावजीव रहे छे, मारे तो आ उपाश्रयमा एक ज रात्रि रहेबु छे (एव) ए प्रमाणे विचारिने (तत्थ) ते सुदर के असुदर उपाश्रयमां (हिआसए) सुख के दु राने सहन करे अहीं जिनकल्पीने आश्री एक रात्रि कही छे, बीजानी अयेचाए केटलीक रात्रिओ जाणवी २३

शय्या परीपह उपर सोमदत्त अने सोमदेव मुनिनी कथा

कौशाची नगरीमा यज्ञदत्त नामना ब्राह्मणेने सोमदत्त अने सोमदेव नामना वे पुत्रो हता तेमणे सोमभृति नामना गुरु पासे उपदेश सामळी वैराग्यधी दीवा लीधी, अनुक्रमे ते मन्त्रे गृह्युत यथा पथी एकदा ते वन्त्रे विहार करता

काइपण जवाव आप्यो नही. त्यारे तेओ कोप पास्या, अने मुनिना मस्तकपर कादवनी पाळ करी तेमां धगधगता अंगारा भरी तेओ चाल्या गया. मुनि पण हृदयमां विचार करवा लाग्या के—“ हे कलेवर ! खेद पास्या विना आ परीपह सहन कर. फरीथी तने स्ववशपणुं मळशे नही. परवशपणे तो तें घणुं सहन कर्युं छे अने करीश, परंतु तेमां काइपण गुण थतो नथी. ” इत्यादिक शुभ ध्यान ध्यावतां ते मुनिए मन के मस्तक जरा पण हलाव्युं नही, अने ते उपसर्ग सहन करी अंतकृत केवळी थइने सिद्धिपद पास्या. आ रीते बीजा साधुओए पण नैपेधिकी (शरीर) परीपह सहन करवो.

इति नैपेधिकी परीषह उपर कुरुदत्त कथा.

हवे नैपेधिकी सहन करी स्वाध्यायादिक करी वसतिमां आवे, माटे ते वसतिनो (शय्यानो) परीपह अग्यारमो कहे छे.—
उच्चावयाहिं सिंजाहिं, तंवस्सी भिंरकु थामवं । नाइवेलं गिहसिंजा, पावंदिट्टी विहसिंइ ॥ २२ ॥

अर्थ—(थामवं) स्थामवान एटले शीत, आतप विगेरे सहन करवामां सामर्थ्यवाळा (तवस्सी) तपस्वी (भिंरकु) साधुए (उच्चावयाहिं) उच्च एटले शीत आतप विगेरे न लागे तेवी अने अवच एटले शीत आतप विगेरे लागे तेवी (सिंजाहिं) शय्यावडे एटले एवो उपाश्रय पामीने (अइवेलं) वेळाने ओळंगी एटले जे काळे जे स्वाध्यायादिक क्रिया करवानी होय ते काळने ओळंगी अथवा समतारूप मर्यादाने ओळंगी (न गिहसिंजा) स्वाध्यायादिक क्रिया अर्थात् शीतादिकथी परामव पामी बीजे स्थाने जडुं नही. अथवा सारो उपाश्रय पामी हर्षित थवुं नही अने खराब उपाश्रय

कदाच स्मशानादिकमा रहेला साधुने उपसर्ग थाय तो तेणे शु करवु ? ते कहे छे—

तंत्य से ॐचिद्रुमाणस्स, उर्वसग्गाभिधोरए । सकामीओ ने गच्छिज्जा, उट्टिता अर्धुमांसण ॥२१॥

अर्थ—(तत्य) त्या एटले स्मशानादिकमा (चिद्रुमाणस्स) रहेता एवा (से) ते साधुने कदाच (उवसग्गा) दिव्यादिक उपसर्गो प्राप्त थाय, तो ते उपसर्गोने (अभिधारये) दृढ चित्तवाळा मने आ उपसर्गो शु करी शकवाना छे ? एम विचार करी सहन करे परतु (सकामीओ) शक्यायी भय पामिने (उट्टिता) ते आतापनाना स्थानयी उठीने (अण आसण) बीजा आसन एटले बीजे स्थाने (न गच्छिज्जा) जाय नहीं.

नैयेधिकी परीपह उपर कुरुदत्त साधुनी कथा

हस्तिनागपुरमां कोई श्रेष्ठीनो पुन कुरुदत्त नामे हतो तेणे गुरुनो उपदेश सांमळी वैराग्ययी दीक्षा ग्रहण करी अशुक्रमे श्रुतनो अभ्यास करी एकाकिविहार प्रतिमा तेणे धारण करी अशुक्रमे विचरतां सांकेत नगरनी पासे रात्रिए ते मुनि प्रतिमा धारण करीने रखा ते रात्रिने छेब्रे पहारे केटलाक चोरो गाममांयी गायोनो धण चोरीने लइ जता हता, तेओ मुनि पासे यदने ज गया तेमनी पाछळ ते गायोना शोधक पुरुषो नीकळया तेओ पण मुनिनी पासे आव्या त्यांयी वे मागो जता जोड तेओए मुनिने पूछु के—“ हे मुनि ! गायोने लइने जता चोरो क्ये मागे गया ? ” ते सांमळी मुनिए

ॐ अत्यमाणस्स (आस्थीयमानस्य) इति पाठा तरप्

“ चंद्र जेवा उज्वळ चारित्र गुणवाळा गुरुने विषे षण तुं दोषनो आरोप करे छे, तेथी तारा जेवो दुर्जन बीजो कोइ नथी.” इत्यादिक घणी रीते तेनी निर्भर्त्सना करी. तेथी ते भय पामी गुरुना पगमां पळ्यो. गुरुए धीरज आपी. पळी देवी अदृश्य थइ. गुरुए तेने पोतानो नव कल्पी विहार विगोरे सर्व वृत्तांत कळ्यो. ते सांभळी दत्त निःशंक थयो. आ रीते संगमसूरिनी जेम बीजा साधुओए पण चर्या परीषह सहन करवो.

इति चर्यापरीषहे संगमसूरि कथा.

जेम ग्रामादिकमां ममता रहित थइ चर्यापरीषह सहन कराय छे तेम शरीरादिक उपर ममता रहित थइ दशमा नैषेधिकी परीषह (शरीर संबंधी कष्टनो परीषह) सहन करवो. ते कहे छे—

सुसाणे सुसंगारे वां रुक्मूले व एगंगो । अकुक्कुओ निसीएजा, नं यं वित्तासए परं ॥ २० ॥

अर्थ—(सुसाणे) स्मशानमां (सुसंगारे वा) अथवा शून्य घरमां (रुक्मूले व) अथवा वृत्तनी नीचे (एगंगो) एकलो एटले द्रव्यथी एकाकी तथा भावथी राग द्वेष रहित एवो साधु (अकुक्कुओ) अकुक्कुच एटले नट विट अने भांडनी जेवी दुष्ट चेष्टा रहित (निसीएजा) बेसे-रहे. (य) अने (परं) अन्य जनने (न वित्तासए) त्रास न उपजावे. अर्थात् साधु स्मशानादिकमां एकला रखा छतां अने भयंकर उपसर्गो थया छतां पण पोते भय पामे नहीं, तथा स्वरना के शरीरना विकार करी बीजाने भय उत्पन्न करे नहीं. २०.

मोदक वहोराव्या ते शिष्यने आपी गुरए तेने थाकी गयेलो जोइ उपाथये मोकल्यो अने पोते अत प्रात कुळोमां भिन्ना लेवा गया त्यारे शिष्ये विचार्युं के-“ घणो काळ रखडावीने छेवट मने पोतानु एकज घर बतान्यु, हवे पोते एकला बीजा मक्तना घरामां जशे. ” पछी गुरु पोताने माटे अतप्रात आहार लइ उपाथयमां आव्या वनेए आहार कर्यो सजे प्रतिक्रमण वसुते गुरए शिष्यनें कहु के-“ हे वत्स ! आजनी भिन्ना दोपनी आलोचना कर ” शिष्य बोळ्यो के-“ तमारी साथे ज हु भिन्नाचर्याए आव्यो हतो तो शी आलोचना करु ? ” गुरए कहु के-“ तें आज घात्री अने चिकित्सा पिडनो आहार कर्यो छे ” ते सामळी कोपथी ते बोळ्यो के-“ सरसव जेटला परना दोपोने तमे जुद्यो छो, अने पोताना विला जेवडा मोटा दोपोने तो जोता नथी लोकोने पोताना दोप जोवा माटे एक पण नेत्र नथी, अने परना दोप जोवा माटे लाखो नेत्रो होय छे ते वात सत्य छे ” इत्यादिक बवडतो ते दत्त साधु पोतानी ओरडीमां चाल्यो गयो गुरए तो तेना पर कांइ पण कोप कर्यो नहीं परतु नगरनी अधिप्यायक देवीए तेना पर कोप कर्यो, अने ते कुशिष्यने शिखामण आपवा माटे मध्य रात्रिए गाढ अधकार अने जळनी दृष्टि विजुर्ची, तथा वायुथी उडाडी उडाडनि काकरा सहित धूळ तेना शरीर पर नासुवा लागी. तेथी ते भय पामी गुरुने मोटे स्वरे बोलाववा लाग्यो गुरए तेने भय पामेलो जाणी कहु के-“ हे वत्स ! अहीं आव ” तेणे कहु के-“ हु काइ पण मार्ग जोइ शकतो नथी ” त्यारे गुरए पोताना हाथनी आगळी घुक वाळी करीने तेने देसाडी, तेथी दीवानी जेवो तेनो प्रकाश जोइ ते कुशिष्ये विचार्युं के-“गुरु तो रात्रे दीवो पण राखे छे ” आवो तेनो विचार अर्वाधिज्ञानवडे जाणी ते देवी तेनी ससुए आवी तेनो तिरस्कार करी कठोर वाणीथी बोली के-

वादाने जाणनार हता. तेमनुं जंघावळ चीण थवाथी ते ज नगरगां नियतवास करीने रहेला हता. एकदा त्यां दुष्काळ पड-
वाथी पोताना शिष्य सिंह नामना आचार्यने गच्छ सहित दूर देशमां मोकली पोते एकला ज त्यां रखा, तोपण ते नगरमां
नव भागनी कल्पना करी आठ मासना आठ अने चातुर्मासनां एक एम नव कल्पे करीने रहेता हता. एक ज नगरमां रखा
छतां तेमणे नगर, श्रावक, कुळ, सथ्या अने आसन विगेरे कोइ पण ठेकारणे प्रतिबंध एटले ममता करी नहोती. आना
तेमना उत्कृष्ट गुणो जोइने ते नगरनी अधिष्ठाता देवी तेमनी भक्ति करवा लागी. एकदा वर्षाकाळ पूर्ण थयो त्यारे सिंहसरिए
पोताना दत्त नामना शिष्यने गुरुपासे खबर लेवा मोकल्यो. ते गुरु पासे आब्यो, तो जे उपाश्रयमां पोताना विहार वखते
गुरु हता ते ज स्थाने आजे पण (वधे फरीने आवेला) गुरुने रहेला जोइ केवल उत्सर्गमार्गनी ज हचिवाळा तेणे
विचार्यु के—“ आ स्थविर गुरु तो एक ने एक ज ठेकारणे निरंतर रहे छे तेथी उद्युक्त विहारवाळा मारे एमनी साथे रहेवुं
योग्य नथी. ” एम विचारी ते सामेनी ओरडीमां रखो. पछी गुरु पासे जइने वांदी सुखसाता पूछी. गुरुए पण सिंहसरि
विगेरे सर्व गच्छनी सुखसाता पूछी. पछी गोचरीनो समय थयो त्यारे गुरु तेने साथे लइ भिक्षाचर्या माटे नीकळ्या.
दुष्काळने लीधे चिरकाळ सुधी फर्या तो पण ते शिष्यने इच्छित आहार मळ्यो नही, एटले शिष्ये क्रोध पामी विचार्यु के
“ गुरु मने खोटी रीते आम तेम भटकावे छे, पण पोताना भक्त गृहस्थोना घर वतावता नथी, तेथी सारो आहार क्यार्थी
मळे ? ” गुरुए तेनो भाव जाणी लीधो. तेथी कोइ गृहस्थनि घेर तेनो नानो पुत्र सर्वदा निरंतर व्यंतरना दोषथी रोतो
हतो, त्यां जइ चपटी वगाडी ते व्यंतरनो दोष दूर करी तेने रोतो बंध कर्यो. एटले ते घरना स्वामीए प्रसन्न थइ तेमने श्रेष्ठ

एक ठेकाणे रहेवायी मुनिने स्त्री साथे प्रसंग थवानो समव छे, तेथी साधुए गामेगाम विहाररूप चर्या करवी योग्य छे, माटे हवे नवमा चर्यापरीपहने चर्ताने छे—

एगें एवें चरे लोढे, अभिमूय्य परीसहे । गामे वा नंगरे वावि, निर्गमे वा रायंहाणिए ॥ १८ ॥

अर्थ—(लोढे) प्रासुक अने एणणीय आहारवडे पोतानो निर्वाह करनार साधु (परीसहे) छुषादिक परी पहोवडे (अभिमूय्य) परामव पाण्या छर्ता तेने सहन करीने (गामे वा) गामने विषे, अथवा (नंगरे वावि) नगरने विषे, अथवा (निर्गमे वा) वणिकनी वस्तीवाळा स्थानमा, अथवा (रायहाणिए) राजधानीमां (एग एव) एकला ज एटले रागादिक रहित अप्रतिबद्ध विहारे करीने (चरे) विचरे १८

अंसमाणो चरे भिंळू, नेत्र कुंजा परिगंह । अससत्तो गिहत्थेहिं, अणिकेओ परिळ्वण ॥ १९ ॥

अर्थ—(भिंळू) साधु (असमाणो) जेनी समान कोइ नथी एवो एटले गृहस्थीओ तथा अन्य तीर्थिकोयी विलक्षण एवो सतो (चरे) विचरे तथा (परिगंह) परिग्रहने एटले ग्रामादिकने विषे ममतादिकने (नेत्र कुंजा) न ज करे, तथा (गिहत्थेहिं) गृहस्थीओनी साथे (अससत्तो) सवध रहित अने (अणिकेओ) घर रहित एवो सतो (परिव्यण) सर्वत्र विचरे-विहार करे १९

चर्यापरीपह उपर सगमाचार्यनी कथा—

कोह्लाक नामना नगरमां सगम नामना आचार्य रहेता हता, ते तिनान्ना पाळयामा तत्पर तथा उत्सर्ग अने अप

धनप्राप्तिनो काँइ उपाय बताव तो ते पण हुं लावी आपुं. ” त्यारे कोशाए कहुं-“नेपाळ देशनो राजा नवीन साधुने लच-
 मूख्यवाळो रत्नकंबल आपे छे, ते मने लावी आपो. ” ते सांभळी तरत ज ते मुनि वर्षाकाळमां ज नेपाळ देशमां गया.
 त्यांथी रत्नकंबल लइ ते मार्गमां चोरनो भय होवाथी तेने वांसनी लाकडीमां गोपवीने चाल्या. आवतां मार्गमां चोरनी
 पल्ली आवी. तेमां रहेला पोपटे मुनिने आवता जोइ “ लच आवे छे ” एम कहुं. पछी ते मुनिने आवेला जोइ पल्लीपतिए
 तेनी पासे आवी तजवीज करी पण काँइ जोयुं नहीं, तेथी तेने मूकी दीधा. त्यारे ते पोपट फरीथी बोल्यो के-“ लच जाय
 छे. ” ते सांभळी साधुने पकडी पल्लीपतिए तेने पूछ्युं के-“ हे भिज्जु ! सत्य बोल, तारी पासे शुं छे ? ” त्यारे तेणे कहुं
 के-“ आ वंशनी अंदर रत्नकंबल में गोपव्यो छे, ते हुं वेश्याने माटे लइ जाउं छुं. ” ते सांभळी तेने पल्लीपतिए मूकी
 दीधा. पछी मुनिए आवी ते रत्नकंबल कोराने आप्यो. तेणीए तेना ककडा करी तेना वडे पण लुहीने घरनी खाळमां नांखी
 दीधा. ते जोइ साधुए खेद पामीने कहुं के-“ हे सुंदरी ! महा कष्टे आणेली आ अमूल्य वस्तुने तें कादवमां केम नांखी
 दीधी. ” कोशाए कहुं-“ ज्यारे आवुं तमे जाणो छो त्यारे तमे तमारा चारित्ररूपी रत्नवडे युक्त एवा आत्माने नरकरूपी
 कादवमां नांखवा केम इच्छो छो ? ” आवां तेनां वचनो सांभळी प्रतिबोध पामी तेने खमावी ते साधु गुरुपासे गया, अने
 गुरुपासे पोतानी सत्य हकिकत कही आलोचना लइ शुद्ध थया अने तप करवा लाग्या. आ प्रमाणे श्रीस्थूलभद्रनी जेम
 बीजा साधुओए पण खीपरीपह सहन करवा. परंतु सिंहगुहावासी धुनिनी जेम तेनाथी बोध पामी जहुं नहीं.

इति खीपरीपह उपर श्रीस्थूलभद्रनी कथा.

गुफावासी आव्या ते वसते गुरु काइक आसनपर उचा अइ बोल्या के-“ हे वत्स ! दुष्करकारक ! तु मले आव्यो ” ए ज रीते बीजा बेने पण कहु त्यारपछी श्रीस्थूलभद्र आव्या ते वसते तेने आवता जोइ गुरु एरुदम आसनपरथी उभा थइ बोल्या के-“ हे दुष्करदुष्करकारक ! हे तपना निधान ! वत्स ! तु मले आव्यो ” आवु गुरुनु वचन सांभळी ते तये साधुओए ईर्ष्याथी विचारुं के-“ आ मनीनो पुत्र होवाथी तेने गुरुए दुष्करदुष्करकारक कही वघारे मान आप्यु जणाय छे तो एना जेवो अभिग्रह आपणे पण आवते वषे लेशु ” एम विचारी तेमये आठ मास निर्गमन कर्यो पछी वर्षाकाळ आव्यो त्यारे सिंहगुफावासी मुनिए गुरुपासे आवी कहु के-“ हे प्रभु ! स्थूलभद्रनी जेम छ रसनो आहार करी दु आ चातुर्भास कोशाने घेर रहीश ” ते सामळी “ स्थूलभद्रनी ईर्ष्याथी आ मुनि आवो अभिग्रह करे छे ” एम जाणी तथा उपयोग आपी गुरुए कहु के-“ हे वत्स ! ईर्ष्याथी आवो अभिग्रह तु प्रहण न कर आवो अत्यंत दुष्कर अभिग्रहनो स्थूलभद्र सिवाय बीजो काइ सपूर्ण निर्वाह करी शके तेम नथी ” ए प्रमाणे घणी रीते गुरुए ना कहा छतां गुरुना वचननो अनादर करी ते मुनि कोशाने घेर गया कोशाए पण तेनी ईर्ष्यानु कारण जाणी तेने वदना करी त्यारे मुनिए निवास माटे चित्रशब्दा मागी तेणीए पण ते आपी पछी छ रसवाळो आहार कोशाने घेरथी लइ तेनो आहार करी ते मुनि बेठा हत्ता, ते वलते कोशा तेनी परीक्षा करवा माटे तेनी पासे आवी तेथीने जोतां ज ते दोभ पाग्या, अने तेनी साथे क्रीडा करवानी मागणी करी त्यारे ते बोली के “ हे स्वामी ! अमे वेदया होवाथी इदने पण घन विना अगीकार करती नथी ” मुनिए कहु के-“ हे भद्रे ! कामाग्निथी बळता आ मारा शरीरने तारा शरीरना सगरूपी अमृतवडे शात कर, अने

वडे मारो एक एक दिवस दिव्य वर्ष तुल्य गयो छे, हे विशु ! तमारो वियोग वडवानळ जेवो मने लाग्यो छे, केमके ते नेत्रनां जळ पीपीने दृढिज पाम्यो छे. माटे हवे तमारा शरीरना आलिंगन रूपी अमृतवडे मने शांत करो. कारणके हुं तमारा विरहाग्निनी ज्वाळाथी बळी रही छुं, हे स्वामी ! पहेंलां तमे संभोगना कलहथी थयेला पण मारा अल्प वियोगने सहन करी शकता नहोता, तेवो तमारो प्रेम आजे क्यां गयो ? हे नाथ ! विचित्र प्रकारना आलिंगनवडे मनोहर जे कामक्रीडा तमे मारी साथे अनुभवी छे ते शुं वधी तमे भूलीज गया ? हे प्रभु ! मारा पर दया करो, मने तमारा हृदयमां स्थापन करो, मारुं दुःखी मुख ढांको, अने मने प्रत्युत्तर आपो. ”

आवां प्रेमी अने कामने उत्पन्न करनार तेणीनां वचनो सांभळीने पण ते मुनि जरा पण क्षोभ पाम्या नहीं. शुं घणा वायुथी पण मेरु पर्वत कंपे ? आ प्रमाणे मुनिने क्षोभ पमाडवा माटे ते कोशाए जे जे उपायो कर्या ते ते सर्व निष्फळ गया. त्यांर तेणीए काम इच्छानो त्याग करी प्रणाम पूर्वक कहुं के—“ में अज्ञानने लीधे प्रथमनी जेम तमारी साथे जे क्रीडा करवानी इच्छाथी तमने क्षोभ पमाडवाना उपाय कर्या ते मारो अपराध क्षमा करो अने मने योग्य उपदेश आपो. ” आ प्रमाणे तेणींचुं केवळ शुद्ध हृदयथी कहेचुं थयुं त्यांरें सूळभद्र मुनिए तेणीने श्राद्धधर्मनो उपदेश आप्यो. ते सांभळी ते प्रतिबोध पामी, अने श्रावक धर्मनो स्वीकार करी तेणीए आ प्रमाणे अभिग्रह लीधो के—“ नंदराजाए मोकलेला पुरुष सिवाय बीजा सर्व पुरुषो मारे आजथी बंधु समान छे. ”

हवे चार मास पूर्ण थये पोतपोताना अभिग्रहो पूर्ण करी ते त्रये मुनिओ अत्रुकमे गुरुली पासे आब्या. प्रथम सिंह-

जैवी चाणविंडे ते बोली के—“ रूपवडे कामदेवने पण विरस्कार करनार हे स्वामी ! आप भले पधार्यां आज्ञे आपना आज्ञावाची मने चिंतामणि प्राप्त थयो, आज्ञे कल्पवृक्ष फळ्यो अने आज्ञे मारे घेर कामधेनु थावी एम हु मानु छु आज्ञे मारा अतराय कर्म दूर थवाची अमृतनी वृष्टि ममान आपना दर्शन थया छे तो प्रसन्न थइ मने आज्ञा आपो के हु शु करु ? आ सर्व विच, चित्त, शरीर अने घर आपनाज छे ” ते सांमळी श्रीस्थूलमद्र बोल्या के—“ तारी आ चित्रशाळा मने चार मास रहेवा माटे आप. ” ते सांमळी “ ग्रहण करो ” एम बोली चित्रशाळा तैयार करी ते मुनिने रहेवा आपी तेमा ते समाधि पूर्वक रहा पक्षी कोशाए वहोरावेलो छ रसवाळो आहार करी चारित्र्यधर्मरूपी कमळना अमर समान ते मुनि ध्यानमग्न थया ते वखते चतुराईना निधि समान अने रूप तथा लाघण्यना कोश समान कोशा सर्व शृणुगार सजी तेमनी पासे आची त्यां ते कामदेवना द्याण जेना कटावोवडे तेमने वीधवा लागी, मनोहर हावभाव वडे पोताना मननो अभिप्राय देसाडवा लागी, रासी गयेला उचरीय (थोडिला) वखने पाछु ठीक करवाना भिपथी पोताना स्तन प्रगट करवा लागी, शरीर मरडवाना भिपथी त्रण वळियाए करीने मनोहर उदर देसाडवा लागी, ठीली पडेली नाडी वाघवाना भिपथी सूक्ष्म रुवाटीवडे शोमती गभीर नाभिने प्रकाश करवा लागी, अने पूर्वे गळी नाउला कामदेवने अमृत रसनी जेवा पचम स्वरना गीत वडे पाळो जीवतो करती होय तेम ते कोशा वेणु अने वीणा विगेरे वाजिरोने वगाडती एवी सखीओ सहित ते मुनिनी पासे समग्र विश्वन मोह पमाडे तेवु नृत्य करवा लागी ते जोइने पण श्री स्थूलमद्र महामुनिए पोतानु धर्म ध्यान मूक्यु नही त्यारे ते कोशा तेनी पासे वेसीने आ प्रमाणे बोली—“ हे स्वामी ! तीम दु खने आपनार तमारा वियोग

आपी वररुचिने मदनफळवासित कमळ आप्पुं, ते सुंधवांज तेणे सभामां मदिरानुं वमन कर्युं, ते जोइ राजा विगरे सर्व लोकोए तेनो अत्यंत तिरस्कार कर्यो. पळी तेना प्रायश्चित्तेने माटे पंडितोना कहेवाथी उकाळेलो सीसानो रस तेणे पीधो, तेथी तरत ज ते मरण पाप्प्यो.

अहीं स्थूलभद्र मुनि संभूतविजय गुरुनी सेवा करता अनुक्रमे श्रुतसागरना पारगामी थया. एकदा वर्षाकाल आव्यो त्यारे त्रण मुनिओए संभूतविजय गुरुने वंदना करी जूदा अभिग्रह लीधा. तेमां पहेलाए कहुं के—“ हुं चातुर्मास उपवास करी सिंहगुहाना द्वार पासे कायोत्सर्गे रहीश. ” बीजाए कहुं—“ हुं दृष्टिविष सर्पना राफडाना द्वार पासे तेज प्रमाणे चार मासना उपवास करीने रहीश. ” त्रीजाए कहुं—“ हुं कुवाना भारवट उपर तेज प्रमाणे चार मास रहीश. ” ते सांभळी गुरुए तेमने योग्य जाणी अनुज्ञा आपी, पळी स्थूलभद्रे उभा थह बे हाथ जोडी गुरुने विज्ञप्ति करी के—“ हुं छ रसवाळो आहार करी तप कर्यो विनाज कोशाना धरमां चार मास रहीश. ” गुरुए तेने पण योग्य धारी आज्ञा आपी. एटले ते चारे मुनिओ पोतपोताने अंगीकार करेले स्थाने गया. त्यां शांत, जितेंद्रिय अने घोर तपस्यावाळा ते त्रणे मुनिओने जोइ तेमना प्रभावथी सिंह, सर्प अने आरघट्टिक ए त्रणे जण शांति पाप्प्या.

हवे स्थूलभद्र कोशावेश्याने घेर गया. तेने जोइ हर्ष पामी कोशा तेनी सामे गह, अने तेणे धार्युं के—“ जरु आ परीषहोथी उद्वेग पामी चारित्रथी अष्ट थइ अहीं आव्या जणाय छे. तेथी मारुं भाग्य हलु जागतुं छे. ” एम विचारी अमृत

१ कूवामा रेट फेरवनार.

राजानी समझ तु मारु मस्तक छेदी नोखजे, हु आगळयी मारा मुलामां ताल्लुट रिष राखीश, तेथी मने मरेलाने मारामां तने पाप लागणे नही " आ वात महा प्रयत्ने श्रीयके भगीकार करी

पथी चीजे दिवणे श्रीयके राजानी समझ ते प्रमाणे कर्णु ते जोइ राजाए मत्रमथी कर्णु के—" आ शु कर्णु ? " श्रीयके कर्णु के—" हे स्वामी ! आपनी आज्ञाथी जे विरुद्ध होय ते पितानु पण मारे कांइ प्रयोजन नथी " ते सांमळी राजा नुयी ययो पथी मत्रीनी उत्तरक्रिया समाप्त यइ त्यारे राजाए श्रीयकने कर्णु के—" आ तारा पितानी मत्रीमुद्रा तु ग्रहण कर " श्रीयक येन्यो के—" माते मोटो भाइ कोशागधिकाने घेर छे, तेने चोलानि आ मत्रीमुद्रा आपो " त्यारे राजाए सूलभदने चोलानीने मत्रीनी मुद्रा ग्रहण करवा कळु तेष जवाव आप्यो के—" हु निगारिने कहीश " पथी राजानी आज्ञाथी सूलभद अशोक राटिकामां जइ निचार करवा लाग्यो तेसां पिताना इमरणथी ममारनी अनित्य मानना तथा राज्यचित्तानु परिणाम अति दुष्ट विचारी वेण्ये ते ज ठेकांथे पच मुष्टि लोच करी राजा पासे जइ धर्मलाम आप्यो अने कळु के—" मे मस्तकनो लोच कर्या छे " एम कही ते राजसमा माथी पदार नीकळ्यो. राजाण ते कयां जाय छे ? ते जायवा माटे अगाथी उपर चडीने जोयु तो चढाळना पाढानी जेम कोशाना परनो त्याग करीने तं आगळ वाज्या गया

सूलभद्रे समृतविजय नामना आचार्य पासे जइ दीषा ग्रहण करी पथी राजाए श्रीयकने राजमुद्रा आपी. श्रीयके पितानु घेर वाळना यरुचिने कोशानी बहेन उपकोशा द्वारा मघपान करतो बनाळ्यो, अने सामां दरेक समासदोन कमळ

आश्चर्य पाय्यो. मंत्रीए राजाने कहुं के—“ तेनी खात्री आपणे जाते काले गंगानदी पर जइने करशुं. ” एम कही घेर आची पोताना खानगी माणसेने रात्रे गंगानदीए मोकल्यो. तेणे वररुचिने ग्रंथि संताडतो जोयो. एटले तेना गया पछी गुप्त रीते ते ग्रंथि लइ तेणे मंत्रीने आपी.

बीजे दिवसे राजा विगेरे सर्व जनो गंगानदीने कांठे गया. वररुचिए स्तुति करी यंत्र दवाव्यो पण कांइ मळुं नही. पछी तेणे घणी रीते ते ग्रंथि खोळी, पण हाथ लागी नही. त्यारे मंत्रीए तेने कहुं के—“ तमे जे ग्रंथि शोधो छो, ते आ रही. ” एम कही तेनो सर्व प्रपंच प्रसिद्ध करी तेने ते ग्रंथि आपी. वररुचि लज्जा पामी ते ग्रंथि लइ पोताने घेर गयो. पछी वररुचि मंत्रीनां छिद्र जोवा लाग्यो. एकदा श्रीयकना लग्न होवाथी राजाने भेट आपवा माटे मंत्री पोताने घेर छत्र, चामर, शस्त्रो विगेरे सामग्री तैयार करावतो हतो. ते तेनी दासीना मुखथी जाणी वररुचिए गामना वाळकोने एक श्लोक शीखव्यो. ते छोकराओ आखो दिवस वोल्या करता हता. ते श्लोकनो भावार्थ आ प्रमाणे हतो.—“ शकटाल मंत्री जे करे छे ते राजा जाणतो नथी. ते एबुं करे छे के जेथी ते राजाने मारी श्रीयकने राज्य आपशे. ” आ श्लोकअनुक्रमे राजाना सांभळवामां आव्यो, त्यारे तेणे खात्री करवा माटे पोतानो खानगी सेवक मंत्रीने घेर मोकल्यो. तेणे मंत्रीने घेर बधी सामग्री थती जोइ राजाने ते बात करी. एटले राजा मंत्री पर कोपायमान थयो. बीजे दिवसे मंत्री राजाने नमस्कार करवा आव्यो, त्यारे राजा क्रोधथी पराङ्मुख थयो, ते जोइ तेनो अभिप्राय जाणी मंत्रीए घेर आची श्रीयकने कहुं के—“ राजा कोइ कारणथी अत्यंत कोपायमान थयो छे. ते आपणा आखा कुंडवनो नाश करशे, तेथी सर्वनी रचा करवा माटे काले

तेने लक्ष्मीवती प्रिया हती तेमने स्थूलभद्र तथा श्रीयक नामना बे पुत्रो थया हता तथा यच्चा, यत्बद्रत्ता, मृता, मृतद्रत्ता, सेना, बेणा अने रेणा नामनी सात पुत्रीओ थद हती तेमां मोटो पुत्र स्थूलभद्र कोया नामनी बेरयाने घेर ज रहतेो हतो ते नगरमां चरुचि नामे एक पडित नाळण रहेतो हतो ते हमेशां राजसमामां आवी नया एकसो ने आठ श्लोको करी राजानी प्रशसा करतो हतो परतु ते मिथ्यात्वी होनाथी शकटाल मत्री ते पडितना श्लोकोने यसाणतो नहोतो, तेथी राजा पण तेने इनाम आयतो नहोतो ते जाणी वररुचिए ते मत्रीनी स्त्रीने सेनी प्रसन्न करी राजापासे पोताना श्लोकनी प्रशसा मत्री करे तेवी मागणी करी एटले तेणीना कहेवाथी मत्रीए राजसमामां तेना काव्यनी एकरार प्रशसा करी, त्यारथी राजा हमेशां ते पडितने एकसो ने आठ सोनामहोरानु इनाम आपना लाग्यो तेथी कोश टाली थतो जोइ एक वरत एकातमां मत्रीए राजाने कथु—“आ वररुचि जूनां काव्यो बोले छे, तेनी खात्री ए छे के मारी साते पुत्रीओने ते काव्यो आवठे छे ” ते सांभळी राजाए धीने दिवसे ते पुत्रीओने समामां बोलावी जवनिकामां राखी ते पुत्रीओमांनी मोटी पुत्रीनी बुद्धि एरी हती के जे एरज वार सांभळे ते तेणीने कठे थतु हतु, वीचीने बे वार सामळ्वाथी कठे थतु हतु ए रीते अनुक्रमे सातमीने सात वार सांभळ्वाथी कठे थतु हतु, तेथी वररुचि ज्यारे काव्यो बोल्ह्यो, त्यारे ते सांभळीने अनुक्रमे साते पुत्रीओ ते ज प्रमाणे बोली गद ते जोइ राजाए तेने इनाम आपटु वष कथु त्यारे ते वररुचि हमेशां गगानदीमां एकसो ने आठ सोनामहोरानी ग्रथि गुप्त रीतिं यत्रना प्रयोगथी गोठनी पळी मनुव्योना देखतां १०८ काव्योमडे गगानी स्तुति करतो एटले तेनी गोपेलेली ग्रंथि उरी आनती हती ते ग्रंथि ते लड लेतो हतो अनुक्रमे ते वात सांभळी राजा पण

आत्यंत आसक्तिना हेतु रूप छे तेथी अहीं स्त्री शब्द लख्यो छे. अन्यथा संगीतादिक पांच इंद्रियोना विषयो पण संगना ज हेतु रूप छे. तेथी करीने (जस्स) जे साधुने (एसा) आ स्त्री (परिष्णया) जाणवामां आवी छे एटले के ज्ञपरिज्ञाए करीने महा अनर्थकारी जाणी छे अने प्रत्याख्यान परिज्ञाए करीने तेनो सर्वथा त्याग कर्यो छे (तस्स) ते साधुए (सामखं) चारित्र (सुकंड) सारं कर्युं छे. तात्पर्य ए छे के-पापना हेतुनो त्याग करवो ते व्रत छे, अने पापना हेतु तो रागद्वेष ज छे. तेमज रागद्वेषतुं मूळ स्त्री जेबुं बीजुं कोइ पण नथी, तेथी स्त्रीनो त्याग करवाथी ज चारित्र सारं कर्युं (पाब्बुं) कहेवाय छे. १६. तेथी करीने शुं करबुं ? ते कहे छे.—

‘एअमादायं मेहावी, पंकञ्जूआ उँ इत्थीओ । नो ताहिं विण्हियेज्जा, चंरेज्जत्तंगेवेसए ॥ १७ ॥

अर्थ—(मेहावी) बुद्धिमान साधु (इत्थीओ) स्त्रीओ (पंकञ्जूआ उ) कादव रूप ज छे एटले मुक्ति मार्गमां प्रवर्तलाने विघ्न करनार होवाथी तथा मलिनतातुं कारण होवाथी पंक जेवी ज छे (एअं) ए प्रमाणे (आदाय) बुद्धिवडे ग्रहण करीने-जाणीने (ताहिं) ते स्त्रीओवडे (नो विण्हियेज्जा) पोताना आत्माने न हण्ये एटले संयम रूप जीवितना उपघातवडे आत्माने अधोगतिमां पाडे नहीं. परंतु (अत्तगंवेसए) आत्म गवेषक एटले मारे मारो आत्मा संसारथी शी रीते तारवो एवो अभिप्राय राखीने (चरेज्ज) धर्मतुं अबुछान करे. १७.

स्त्रीपरीषह उपर श्री स्थूलभद्रनी कथा.—

पाटलीपुर नगरमां नवमो नंद राजा राज्य करतो हतो. तेना राज्यनी चिता करनार शकडाल नामे तेनो मंत्री हतो.

साधुए तेने पूछु के-“तु बारवार आ प्रमाणे बोले छे, माटे तु कोण छे ?” त्यारे देवे तेने मूकनु स्वरूप देखाडी पूर्वे भवनो वृत्तांत कसो ते सांमळी साधुए कथु-“आ बायतनी खात्री शी ?” त्यारे तेने खात्री कराववा माटे ते देव तेने वंताळ्य पर्वत पर देव वदाववा लइ गयो. त्यां एक सिद्धायतनना ख्यामां ते दुर्लभनोधि देवे ज देव हवो त्यारे पोताना नामना चिन्ह्याळ कुडलयुगल रारपु हतु, अने तेणे ते वखते मूकने कथु हतु के-“हु ज्यारे कोइ रीते बोध न पासु त्यारे मने आ कुडळयुगल वतावसु ” तेथी ते मूक देवे ते वखते तेने देखाड्यु ते जोइ तेने जातिस्मरण थसु, अने तेथी ते चारित्रमां दट थयो आ साधुने प्रथम चारित्र उपर अरति हवी, पळीथी तेने रति थइ, माटे वीचा साधुओए पण समयने विषे अरति करवी नही

इति अरति परीपह उपर पुरोहित पुत्रनी कथा

हवे समयने विषे अरति थाय त्यारे स्त्रीनी इच्छा थाय छे, तेथी आठमो स्त्रीपरीसह नतावे छे -

संगो एतं मणुस्साण, जांओ लोगंमि इत्थीओ । जस्सं एंथा परिंणाया, सुंऊड तस्सं सांमण ॥ १६ ॥

अर्थ- (लोगंमि) आ ससारमां (जाओ) जे (इत्थीओ) मनुष्यणी विंगेरे स्त्रीओ छे, (एस) ए स्त्रीओ (मनु- स्साण) मनुष्यांने (संगो) सग एटले पधन रूप छे जम जाळ मृगोनु पधन छे, तेम स्त्रीओ मनुष्यांनु पधन छे तथा जेम श्लेष मारीओंने सग एटने लेग अर्थात् पधनरूप छे तेम स्त्रीओ मनुष्यांनो लेप एटले पधनरूप छे अहो मनुष्यांने बीजी गतिना जीवो कर्ता मयुनमज्ञा अधिक होय छ तेथी मनुष्य शब्द वापर्यो छे तथा स्त्रीओ ज हावमाव विंगेरेवडे मनुष्यांने

दीक्षा लउं, " त्यारे वैध तेने दीक्षा अपावी पोते स्वर्गे गयो.

देवना गया पछी ते दीक्षा मूकी दइ पाछो पाताने घेर गयो. त्यारे देवे तेने फरी जळोदरनो व्याधि उत्पन्न कर्यो, अने फरीथी वैधतुं रूप करी तेने साजो करी तेज प्रमाणे कोथळो उपटावी दीक्षा अपावी. बीजी वार पण ते दीक्षा मूकी जतो रब्यो, त्यारे त्रीजीवार पण तेज प्रमाणे व्याधि विगरे करी दीक्षा अपावी देव स्वर्गे गयो. त्रीजीवार पण ते दीक्षा मूकी घरे गयो. त्यारे पण देवे तेज प्रमाणे करी तेने दीक्षा अपावी. पछी तेने दड करवा माटे ते देववैध तेनी साथेज रब्यो. एकदा तेने स्थिर करवा माटे ते देव माथे घासनो भारो लइ एक बळता गाममां प्रवेश करवा लाग्यो, ते जोइ ते साधुए तेने कहुं के— " आ बळता गाममां केम प्रवेश करो छो ? " देवे कहुं के— " तुं पण क्रोध, मान, माया अने लोभथी बळता संसारमां निषेध कर्यो छतां पण वारंवार केम प्रवेश करे छे ? " आ प्रमाणे ते देववैध तेने कहुं तोपण ते बोध पाम्यो नहीं. एकदा ते बने अटवीमां गया. त्यां देव कांटावाळा मार्गमां चालवा लाग्यो, ते जोइ साधुए तेने कहुं के— " आ सारो मार्ग मूकीने तमे उन्मार्गे केम चालो छो ? " देव बोल्यो— " तुं पण विशुद्ध संयम मार्गनो त्याग करी आधि व्याधि रूप कंटक वडे व्याप्त एवा संसारमार्गमां केम चालवा इच्छे छे ? " आ प्रमाणे कथा छतां ते बोध पाम्यो नहीं. एकदा ते बने कोइ देवालयमां गया. त्यां रहेलो यत्न उत्तम पूजावडे पूजाता छतां पण नीचे मुखे पडतो हतो. ते जोइ साधुए कहुं के— " अहो ! आ यत्न केवो अधम छे ? केजे पूजाता छतां पण नीचे मुखे पडे छे ? " देवे कहुं— " तुं पण एवोज अधम छे, कारणके मुनिपणामां सर्व लोकोने वंध अने पूज्य छतां पण तुं वारंवार संसारमां जइने पडे छे. " ते सांभळी

अने देव गुरुने धदना करावतो परतु ते वाळक दुर्लभवोधि होवाथी ते देव तथा गुरुने जोइ सेतो हतो आ प्रमाणे बाल्या-
वस्थाधीन तेने अत्यंत यत्नपूर्वक मूक प्रतिबोध करतो हतो पण ते बोध पाम्यो नहीं त्यारे मूके कटाळीने छेवट दीक्षा
लीथी, अने चारित्र पाळीने ते स्वर्गे गयो.

तेणे अमधिज्ञानथी पूर्वनी हकीकत जासी पोताना माइने प्रतिबोध करया माटे तेने जळोदरनो व्याधि उत्पन्न
करीं घया वैधोए तेना अनेक उपायो करी तेने व्याधि न शमवाथी तजी दीधो पछी ते देव वैधनु रूप लइ तेनी याने
आब्यो, अने तेने कसु के—“ हु सर्व व्याधिअोने जलदीथी दूर करु छु ” ते बोल्यो—“ मारो जळोदरनो व्याधि दूर
करो ” वैध गेल्यो—“ तारो आ असाध्य व्याधि पण हु दूर करु, परतु सारो थया पछी तारे ज़ादगी यरंत मारो औपघोनो
कोयळो उपाडीने मारी साथे फरखु जोइये ” ते सांभळी व्याधिथी बहु हेरान होवाथी तेणे तेनी शरत कबूल करी; त्यारे
ते वैधे तेने उपचार करी सानो करीं ते स्वस्य थयो पछी वैधे तेने पोतानो कोयळो उपाडवा आप्यो, अने पोतानी साथे
लीयो ते कोयळाने उपाडी वैधनी पाछळ फरवा लाग्यो देवमायाथी ते कोयळो घणो मारे थइ गयो, तेथी तेवा
अत्यंत मारने बहन करता ते बहुन रोद पाम्यो, परतु कोयळो मूकी पाछा जवा ते शक्तिमान थयो नहीं, कारणके “ पाछो
जवाथी कदाच फरीथी व्याधि थाय ” एवो मय हतो एटले ते वैधनीज पाछळ कोयळो उपाडीने निरतर ममवा लाग्यो
फरुदा क्रोह ठेकाणे स्वाध्याय करता साधुअोने जोइ वैधे तेने कसु के—“ जो हु आ मुनिअो पासे दीक्षा ग्रहण करे तो
हु तने आ मार उपाडवामांथी मुक्त करु ” त्यारे ते मार बहन करीने अत्यंत कटाळी गयेलो होवाथी बेल्यो के—“ हु

आ गाथा सांभळी ते मूक प्रतिबोध पास्यो अने गुरु पासे जइ तेणे श्रावक धर्म अंगीकार कर्यो. अने बोलवा लाग्यो. आ अवसरे पुरोहितपुत्रां जीव जे स्वर्गमां देव हतो, ते महाविदेह चेवमां विचरता तीर्थकर पासे गयो, अने वंदन करी पूछ्युं के-“ हे भगवान ! हुं सुलभत्रोधि हुं के दुर्लभत्रोधि हुं ? तथा अर्होथी चवीनि हुं क्वां उत्पन्न थवानो हुं ? ” भगवाने कहुं के-“ तुं दुर्लभत्रोधि छे. अने स्वर्गोथी चवीनि कौशांवी नगरीमां मूकनो भाइ थवानो हुं. ते मूकथी तने प्रतिबोध थयो. ” ते सांभळी ते देव त्यांथी कौशांवी नगरीमां मूकनी पासे आव्यो, अने तेने वणुं द्रव्य आपी तेणे कहुं के-“ ज्यारे हुं तारी माताना उदरमां उत्पन्न थइश, त्यारे तेणनि आत्रफळनो दोहद थयो, तेथी में आ पासेना पर्वतपर सदा फळे तेवो आत्रवृक्ष रोप्यो छे, त्यांथी फळो लावीने तेनो दोहद पूर्ण करजे. परंतु माता पासेथी प्रथम लखाची लेजे के ते उत्पन्न थयेलो चाळक तने आपे. पळी तारे मारा जन्म्या वाद ते प्रमाणे करहुं के जेथी मने धर्मेनी प्राप्ति थाय. ” एम कहीने ते देव पोताने स्थाने गयो.

अन्यदा ते देव स्वर्गमांथी चवी मूकनी माताना गर्भमां उत्पन्न थयो. ते चलते तेणनि आत्रफळनो दोहद थयो. त्यारे मूके माताने कहुं के-“ हे माता ! जो तमे आ गर्भ जन्म्या पळी मने आपणांउं ऊखी आपो तो हुं तमारो दोहद पूर्ण करूं. ” ते सांभळी तेनी माताए ते वात कबूल करी तेने लखी आप्युं. पळी मूके देवना कला प्रमाणे आत्रफळो लावी आपी तेनो दोहद पूर्ण कर्यो. समय पूर्ण थये तेणनि पुत्र जन्म्यो. ते चाळकने मूक पोतानी पासेज राखी तेनुं पालन करवा लाग्यो. बान्यावस्थाथीज तेने चैत्यमां देववंदन करवा जतां तथा उपाश्रये साधुने वंदना करवा जतां ते पोतानी साये लइ जतो

पावता छतों पर ते द्वेषने लीधे मनमां विचार करतो हतो के-“आ मुनिए अमने बळात्कारे दीचा आपी छे ” आवा विचारथी तेणे दुर्लभमोधिपणु उपार्जन करुं अनुक्रमे ते बन्ने कालधर्म पामी स्वर्गे गया

अहीं कौशाची नगरीमा तापस नामनो श्रेष्ठी मरीने पोताना ज घर आगळ सुड थयो त्यां पोताना घर विंगेरे जोड तेने जातिस्मरण थयु पोताना पुन विंगेरे कुडुबने तेणे ओळख्या, परतु ते बोली शकतो नहोतो एकदा आदने दिवसे तेना पुत्रोए ज ते सुडने मारी नांल्यो त्यारे ते मरीने तेज घरमा सर्प थयो त्या पण जातिस्मरण पाम्यो तेने पण तेना पुत्रोए मारी नांल्यो, एटले ते पुत्रनो ज पुत्र थयो त्या पण ते जातिस्मरण पाम्यो तेथी तेणे विचार्युं के-“पूर्व भवनी पुत्रवधूने हु माता शी रीते कहु ? अने पूर्व भवना पुत्रने पिता कहीने शी रीते नोलावु ? ” एम विचारी ते मुगो ज रहो तेना मातपिताए वणा उपायो कर्पो, तो पण तेनु कृत्रिम मुगापणु गयु नहीं एकदा कोइ चार ज्ञानने धारण करनारा मुनिए ते मूक पुत्रने बोध करवा माटे पोताना वे शिष्योने एक गाथा सहित मोकल्या तेओए जइ तेनी पासे आ प्रमाणे ते गाथा कही -

“ तावस ! किमिणा मूअ -व्वएण पडिवज्ज जाणितु धम्म ।

मरिउण सूत्रोरोग, जाओ पुत्तस्स पुत्तो त्ति ॥ ”

“ हे तापस श्रेष्ठी ! धर्मेने हितकर जाणीने तेने अर्गीकार कर, मूक व्रतथी शु फळ थवावु छे ? तु मरीने सुड, सर्प अने हमणा पुत्रनो पुन थयो छे ”

उंचे स्वरे धर्मलाभ आप्यो. ते सांभळी ते बन्ने पुत्रोए तेमने हांसीपूर्वक बोलाव्या, एटले मुनि तेमनी पासे गया. तेओए
 पूछुं के—“ तमे नृत्य जाणो छो ? ” मुनि बोल्या—“ हा. जाणुं छुं; परंतु तमे ताल वगाडो तो हुं नाचुं. ” त्यारे
 तेओ ताल वगाडवा लाग्या, परंतु बराबर जाणता नहोता, तेथी मुनिए ते बन्ने कहुं के—“ तमे मूर्खशिरोमणि छो. ”
 ते सांभळी तेओ क्रोध पामी मुनिन मारवा दोडया. मुनि पण युद्धमां कुशल हता, तेथी तेणे ते बन्ने खूब कुटी तेमना
 हाथ पग विंगरे सवें अवयवो संधिमांथी जूदा करी दीया अने तेओने ते ज अवस्थामां मूकीने मुनि उपाश्रये आव्या.
 परिवारना कहेवाथी पुत्रोनी तेवी अवस्था जोइ राजा अने पुरोहित भय पामी आर्थराधाचार्य पासे गया. तेमने वांटी बन्ने
 पुत्रोने साजा करवा विनंति करी. गुरु बोल्या के—“ अमे कांइ पण जाणता नथी, परंतु एक नवा साधु आज्ञे आव्या छे,
 तेने प्रसन्न करो. ” ते सांभळी राजा अने पुरोहित युवराजर्षि पासे आवी तेमना पगमां पडी पासे वेठा. राजाए ते मुनिने
 ओळखीने कहुं के—“ हे भाइ ! तमारा भत्रीजाने सारो करो. ” मुनिए तेजुं हित विचारी कहुं के—“ ज्यारे तमे साधुने
 पीडा करनारा तमारा पुत्रोने पण शिक्षा आपी शक्ता नथी, तो तमारा आ मोटा राज्यने ज धिक्कार छे. ” राजाए कहुं—
 “ हे आता ! आ अपराध क्षमा करी बन्ने बाळकोपर दया करो. ” मुनि बोल्या के—“ जो ते बन्ने कुमारो दीक्षा ग्रहण करे
 तो तेमने साजा करुं, अन्यथा नहीं करुं. ” ते सांभळी राजाए अने पुरोहिते बन्ने पुत्रोने पूछी तेमना कहेवाथी मुनिजुं वचन
 स्वीकार्युं. पछी मुनिए प्रथम तेमनो लोच करी पछी तेमना संधि जोडी दइने हता तेवा कर्षा, अने तरत ज तेमने दीक्षा
 आपी. तेमां राजपुत्र तो निःशंकपणे चारित्र पाळवा लाग्यो, परंतु पुरोहितपुत्र वारंवार जातिमद करवा लाग्यो. दीक्षा

अर्थ—(विरए) हिसादिकृषी निवृत्ति पामेला, तथा (आयरस्किए) दुर्गतिना कारण रूप दुर्व्यानीयी रक्षण कर्यो छे आत्मा जेणे एवा, तथा (गिरारमे) असत् क्रियायी निवृत्त थयेला, तथा (उवसते) श्रौषादिक उपशम्या छे जेना ष्या (मुयी) मुनिए (अइ) अरतिने (पिट्टुओ) पाधळ (किचा) करिने एटले आ अरति धर्ममां मिघ्न करनारी छे एम जाणी तेनो अनादर करिने (धम्मारामे) धर्मरूप आरामने विये रमता थका (चरे) विचखु १५

अरति परीसह उपर पुरोहितपुत्र अने राजपुत्रनी कथा

अचलपुरमा जितयानु नामे राचा हतो तेने अपराजित नामनो युवराज पुत्र हतो तेणे प्रतिषोध पामी रथाचार्ये पामे दीक्षा लीधी एकदा रथाचार्ये त युवराज मुनि सहित विहार करी तगरा नामनी नगरीए गया ते वसते ते रथाचार्येना स्याष्यायी शिष्य (गुरुमाइ) आर्ये राधाचार्ये उज्जयिनी नगरीमां हवा त्यांथी तेना केटलाक शिष्यो तगरा नगरीमां आख्या तेमणे रथाचार्येने वदना करी आचार्ये तेमने आर्ये राधाचार्येनी निरानाथा-युवराजाता पूछी, त्यारे ते साधुओए ऋषु के—“ पूज्य प्रसादयी सर्वे सारु छे, परंतु त्यांना राजपुत्र अने पुरोहितपुत्र ए वे सर्वे मुनिओने उद्वेग पमाडे छे ” ते सांभळी युवराजर्षिए विचारुं के—“ ते राजपुत्र तो मारो भरीजो थाय छे, माटे तेने जइने हु प्रतिषोध करु ” एम विचारी गुरुनी आज्ञा लइ ते युवराजर्षि शीघ्र उज्जयिनीमां गया

त्या आर्येराधाचार्येने वदना करी तेमनी पासे रक्षा पछी तेमणे ना कथा छतां ते युवराज मुनि एक बुल्लक मुनिने धर देखाडवा माटे साथे लइ भिष्माचार्येए नीकज्या अनुक्रमे लोकोए ना कथा छतां तेओ राजकुमारले घेरज गया, अने

मारुं धोतीयुं गयुं, तेथी आ नाहुं पहेर्युं छे. ” ते सांभळी संभ्रमथी आचार्य बोल्या के—“ अरे शिष्यो ! आ पिताने माटे जलदी धोतीयुं लावो. ” ते सांभळी सोमदेवे कहुं के—“ जेनाथी लाजवानुं हनुं ते सर्वेए तो आज्ञे धोतीयुं गयुं त्यारे जोइ लीधुं, तो हवे आजथी मारे चोलपट्ट ज हो. धोतीयानी कांइ जरूर नथी. ” एम कही तेणे जावजीव पर्यंत शुद्ध वेप धारण करी चारित्र पाळ्युं. आ सोमदेव ऋषिए प्रथम अचेल परीपह सहन कर्यो नहीं, पण पाछळथी सहन कर्यो, तेम सर्व साधुए सहन करवो.

इति अचेल परीपह उपर सोमदेव ऋषिनी कथा.

हवे बखरहित अने अभ्रतिबद्ध विहार करनार साधुने शीतादिकनी पीडाथी अरति पण उत्पन्न थाय छे, तेथी अरति परीपह कहे छे.—

गामाणुगामं रीअंतं, अणुगारं अकिंचणं । अरई अणुप्पविसे, तं तितिके परीसहं ॥ १४ ॥

अर्थ—(गामाणुगामं) एक गामथी बीजे गाम (रीअंतं) विचरता एवा अने (अकिंचणं) परिग्रह रहित एवा (अणुगारं) मुनिने (अरई) संयम संबंधी अप्रीति (अणुप्पविसे) प्राप्त थाय, तो (तं) ते (परीसहं) परीपहने सहन करवो. १४. हवे ते अरतिपरीपह सहन करवानो उपाय बतावे छे.—

अरईं पिठुओ किच्चा, विरए आयरक्खिए । धम्मरामे शिरारंभे, उवसंते मुणी चरे ॥ १५ ॥

जोडा अने जनोइनों पण त्याग कराव्योः परतु बाळकोना कहेवाची तथा तेमना नहीं वादवाची पण तेणे घोतीयु मूक्यु नहीं एकदा कोइ साधु अनशन करीने काळधर्म पाम्या, ते वसते इद्धतु घोतीयु मूकाववाना हेतुथी धरिए सर्व साधुओंने एकठा करी कहु के—“ आ वोसरोवेलु साधुतु शरीर कोइ खाधे उपाडी सस्कार करवाने स्थानके लइ जाय तो तेने मोडु पुण्य थाय ” ते सामळी सोमदेवे पूछ्यु के—“ हे पुत्र ! तेम करवाची बहु निर्जरा थाय ? ” आचार्ये कहु—“ हा घणी निर्जरा थाय ” त्यार तेणे कहु—“ हु वहन करीश ” आचार्ये कहु—“ आ शय वहन करतो बाळकोना उपसर्गो थरो, ते सहन कराय तेवु होय तो वहन करजो, नहीं तो उलडु शुभने बदले अशुभ फळ प्राप्त थरो ” त्यारे सोमदेवे उपसर्ग सहन करवानु स्वीकारी ते शय पोताना स्कथपर उपाडथु सर्व साधु साध्वीओ तेनी पाळळ चाल्या ए रीते सोमदेव काइक आगळ चाल्या, थोडे दूर गया तेवामां धरिए शीखवीने मोकलेला छोकराओए आची तेनु धोतीयु खेचीने काडी नाख्यु तेथी लजा पामीने ते जेवामां स्कध उपरथी शयने नीचे मूकवा इच्छे छे तेटलामां वीना सर्वे बोल्या के— “ न मूको, न मूको ” एम कही एक साधुए तेनी केडे दोराए करीने चोलपट्ट वाधी दीघो ते वखत सोमदेवे विचार्यु के—“ पाळळ आवती पुत्रवधू अने पुत्री विगेरे मने जुए छे ” एम धारी तेने लजा आवी, तो पण “ आ उपसर्ग छे तेथी सहन करवो ” एम विचारी तेणे ते शय मूक्यु नहीं ए रीते शयने परठवानी भूमि सुधी तेने उपाडी त्यां तेने परठवी सर्व साधु साध्वी सहित पाछा वळी ते उपाश्रयमा आव्या तेने चोलपट्टवाळा जोइ धरिए पूछ्यु—“ हे पिता ! आजे नानु वस्त्र केम पहेंयुं छे ? ” तेणे कहु—“ हे पुत्र ! मार्गमा उपसर्ग धवाची

एकदा आचार्ये पिताने कहुं के--“ आ सर्वे मुनिओ चोलापट्ट धारण करे छे, परंतु तमे स्थविर ओ तेथी शाटक (घोतीयुं) भले पहरो, परंतु आ छत्रादिक वस्तुओ तमने शोभती नथी. ” ते सांभळी ते सोमदेव मुनि बोल्या के-- “ हे पुत्र ! तडकामां छत्री विना हुं चाली शकतो नथी, कमंडळ विना ठेला मात्रामां शुद्धि शी रीते थाय ? ब्राह्मणपणुं छरिए कहुं के--“ जो एम छे तो ते सर्व (पांचे) वस्तु भले राखो, परंतु ते सिवाय बीजा सर्व परिग्रहने त्याग करे. ” त्यारे ते सोमदेवे सर्व अन्य परिग्रहने त्याग कर्यो. एकदा छरि नाना बाळकोने कांइक शीखवी पोते जिनेश्वरने वांदवा गया. ते वखते ते बाळकोए आची सोमदेव सिवाय बीजा सर्व मुनिओने वांधा, अने सोमदेवने जोइ जोइने बोल्या के-- “ आ छत्रधारी स्थविर मुनिने वांदशो नहीं. ” ते सांभळी सोमदेव छरिए क्रोध पामी कहुं के--“अरे ! मारा पुत्र पौत्रादिक बाळकोने वांदो छो, अने हुं तो छरिनो पिता छुं वळी वृद्ध छुं तो मने केस वांदता नथी ? शुं में हजु प्रत्रज्या अंगीकार नथी करी ? ” त्यारे बाळको बोल्या के--“ जेणे दीजा ग्रहण करी होय तेने छत्र शी रीते होय ? सर्व मुनिओ छत्र विनाना न देखाय छे. ” ते सांभळी सोमदेवे विचार्युं के--“ छोकराओ पण मने उपदेश आपे छे, तो साधुना आचारथी विरुद्ध एवा आ छत्रनो हुं त्याग करूं. ” एम विचारी चैत्यवंदन करीने आवेला आचार्यने तेणे कहुं के-- “ सर्वने न गमता आ छत्रनी मारे कांइ जरु नथी. ” छरिए कहुं के--“ जो एम होय तो छत्रनो त्याग करे. कदाच चहुं ताप लागे तो मस्तकपर वस्त्र ओढवुं. ” एम कही छत्रनो त्याग कराव्यो. आज रीते अनुक्रमे धीमे धीमे कमंडळ,

वञ्जस्वामी पासे जवानी रजा मागी. त्यारे ते बोल्या के—“ हे वत्स ! स्वस्थ चित्ते मण, जवानी उठावळ न कर पछी यमक मणवाथी खेद पामेला आर्यरचिते फरी गुरुने पूछ्यु के—“ हे पूज्य ! दशसु पूर्व हु केटलु मण्यो अने वाकी केटलु छे ? ” गुरु बोल्या के—“ हे वत्स ! दशमा पूर्वतु एक विदु तु मण्यो छे, अने समुद्र जेटलु ह्यु वाकी छे ” ते सांमळी तेनु चित्त मणवापरथी मद थयु तेथी तेणे वञ्जस्वामीने कलु के—“ हे भगवान् ! हवे हु पूर्वतो अस्यास करवा शक्तिमान नथी ” ते सांमळी गुरुए श्रुत्वानना उपयोगथी जाण्यु के—“ दशसु पूर्व मारी पासेज रहेसो, आ जइने पाळो आवशे नहीं, अने मारु आयुष्य पण हवे थोडु छे ” एम जाणी तेणे तेने जवानी रजा आपी जती वखते तेने गुरुए आचार्यपदे स्थापन कर्या पछी आर्यरचित आचार्य फण्युराचित सहित अनुक्रमे पोताना दशपुर नगरे आब्या त्या पोतानी माताने, वहेनने, माणेजने, भत्रीजाने, नाना भादनी वहुने तथा तेना पुत्रने विगेरे सर्वने प्रतिबोध पमाडी दीचा आपी, त्यानो राजा समकित पाम्यो, तेना पिता सोमदेव पण प्रतिबोध पाम्या, परतु तेने विचार थयो के—“ पुत्री अने पुत्रनी बहु विगेरेनी पासे निरतर नग्न जेवो हु शी रीते रहु ? ” एम विचारी तेणे दीचा (साधु वेप) ग्रहण न करी तोपण स्वजन अने पुत्रना प्रेमपाशथी वधायेलो हतो. तेथी निरतर तेमनी साथेज रहेतो हतो, वजिं कोइ ठेकाये जतो नहोवो तेने आर्यरचित आचार्य वारवार कहेता हवा के—“ हे पिता ! तमे प्रव्रज्या लइने मनुष्य जन्मनु फळ ग्रहण करो ” त्यारे ते बोल्या के— “ जनेइ, जोडा, छत्री, कमडळ अने धोतीयु ए पांच वस्तु राखवानी जो अनुमति आपो तो हु दीचा लउ ” ते सांमळी तेमां पण लाभ जोइ आचार्ये तेने ते प्रमाणे राखीने दीचा आपी अनुक्रमे चरण सीतेरी अने करण सीतेरी विगेरे मणब्या

पामे तेवीं स्थिति छे. " आ प्रमाणे ते धरिनुं वचन अंगीकार करी आर्यरचित अनुक्रमे ज्यां वज्रस्वामी हता ते नगरनी वहार ते रात्रि रब्यो. ते ज रात्रिए वज्रस्वामीए कोइ वहारथी आवेला शिष्ये पोताना हाथमां दूधनुं पात्र हंतुं, तेमांथी कांइक चाकी रहुं एटलुं चहुं दूध पीधुं, एहुं स्वप्न जोधुं. पछी प्रातःकाळे आर्यरचिते श्रीवज्रस्वामी पासे आवी तेमने वंदना करी अने पूर्वनी वाचना आपवा विनंति करी. गुरुए तेने भिन्न उपाश्रयमां रहेवानुं कारण पूछ्युं त्यारे तेणे कहुं के— " मने भद्रगुप्त आचार्ये भिन्न उपाश्रयमां रहेवा कहुं छे. " ते सांभळी तेमणे श्रुतनो उपयोग दइ तेनुं कारण जाणी तेने जूदा उपाश्रयमां रहेवानी अनुज्ञा आपी. पछी ते थोडा समयमां ज नव पूर्व भणी रब्यो, त्यारे गुरुए तेने कहुं के— " हे वत्स ! हवे दशम पूर्व भणतां प्रथम तेनां यमको भण. " त्यारे आर्यरचित ते महा विषम यमकने पण भणवा लाग्या.

ते अवसरे दशपुरमां तेना विरहथी पीडा पामेला तेना मातापिताए तेने बोलाववा माटे तेना नाना भाइ फल्गुरचितने मोकब्यो. तेणे आवी आर्यरचितने कहुं के— " तमारा वियोगथी पीडा पामता मातापिता तमने बोलावे छे, माटे चालो. जो के तमे पोताना कुंडुव उपर पण मोहरहित थया छो, अथवा वैराग्यने लीधे तमने कोइ उपर राग नथी, तोपण शोकमां मग्न थयेला पोताना स्वजनोनो उद्धार करवा दयाळु थाओ. वळी तेओ प्रव्रज्या लेवाने माटे पण उत्कंठावाळा छे, तेथी त्यां आवी तेमने मुक्ति आपनारुं व्रत आपो. " ते सांभळी आर्यरचिते कहुं के— " जो तुं आ वात सत्य कहेतो होय तो प्रथम तुं ज दीक्षा ग्रहण कर. " त्यारे ते बोब्यो के— " मने दीक्षा आपो. " ते सांभळी आर्यरचिते तेने चारित्र आप्युं. पछी फरीथी फल्गुरचिते आर्यरचितने पोताने नगर बालवानुं कहुं. त्यारे आर्यरचित पण जवाने उत्सुक थया, तेथी तेणे श्री

” तेथी आ साडानव सांठा मारी माताने आपजो अने तेने कहेजो के आर्यरचितने सौथी पहेलो हु ज सामो मळयो ह्यु ”
 त्यारे ते ब्राह्मणे तेना कहेवा प्रमाणे ज क्युं ते जाणी तेनी माताए हर्ष पामी विचार क्यो के-“ मारा पुत्रे शुभ मगळ
 जायु. आ शुक्लथी ते साडानव पूर्वने अम्यास करशे ” आर्यरचित पण शुभ शकुन थया एम जाणी हर्ष पामी शेरडीने
 वाटे गयो त्या तेने विचार थयो के-“ हु शुनिओने वदन करवानो विधि जाणतो नथी, तेथी अदर शी रीते जाड? माटे
 कोइक थावक मळे तो तेनी साथे जाड ” एम ते विचार करतो हतो, तेडलामा बडुर नामनो एक थावक गुरुने वदना
 करवा आव्यो, तेनी साथे ते अदर गयो अने तेनो करेलो विधि जोइ पोते पण गुरुने ते प्रमाणे वदना करीने गुरुनी
 पासे वेढो पळी गुरुना पूछवाथी तेणे पोतानु घुचात कही दृष्टिवाद मणाववा कळु. त्यारे आचार्य महाराजे कळु के-“ जो
 अमारी पासे चारित्र ग्रहण कर तो अमे दृष्टिवाद मणावीए ” तेणे चारित्र लेवानी हा कही एटले गुरए तेने दीवा आपी
 पळी आर्यरचिते गुरने कळु के-“ अर्ही रहेवाथी अम्यास बहु थोडो थशे, तेम ज राजा तथा स्वजनो विगेरे सुखे रहेवा
 देशे नहीं माटे अर्हीथी अयत्र विहार करवो सारो छे ” ते सामळी गुरए ते प्रमाणे क्युं अनुक्रमे आर्यरचिते गुरुपासे
 उपाग सहित अग्यार अगनो अम्यास क्यो पळी आर्यरचितने पूर्वनो अम्यास करवा माटे ते तोसलीपुत्र आचार्ये
 श्रीचक्रस्वामी पासे मोकळ्यो मार्गमा जतां अवति नगरीमा श्रीभद्रगुप्त द्यरिने तेणे तेमना कहेवाथी रोकाइने
 निशामणा करावी ते द्यरिए अत समये आर्यरचितने कटु के-“ हे वत्स ! तु वज्रस्वामी पासे भणवा जाय छे, तो तारे
 तेनाथी जुदा उपाश्रयमा रहेतु कारण के जे सोपक्रम जीवितवाळो तेनी साथे एक रात्रि पण रहे ते तेनी साथे ज मरण

अर्चल परीषह उपर सोमदेव ऋषिनी कथा.
 दशपुर नगरमां सोमदेव नामे श्रेष्ठ ब्राह्मण हतो. तेने रुद्रसोमा नामनी भार्या हती. तेमने आर्यरचित अन फल्लुरचित नामना बे पुत्रो हता. तेमां मोटा आर्यरचिते पितानी पासे पूर्ण विद्या ग्रहण करी, पछी पाटलीपुत्र नगरमां अधिक विद्या भणवा माटे कोइ उपाध्यायनी पासे गयो. त्यां ते उपांग सहित चारे वेद तथा चौद विद्या शल्लियो. पछी पोताना दशपुर नगरमां आव्यो. ते वखते राजा विगेरे सर्व पुरजनेए तेनो प्रवेशोत्सव करी पूजा करी. पछी घेर जइ मातापिताने तेणे प्रणाम करी. ते वखते तेनो पिता अत्यंत हार्षित थयो, परंतु तेनी माताए जरा पण हर्ष देखाड्यो नहीं, ते जोइ आर्यरचिते कहुं—“ हे माता ! तमे मारा अभ्यासथी केम हर्ष पामता नथी ? ” ते बोली के—“ जीवहिंसादिकना निमित्तरूप घणां शास्त्रो भणथो तेमां मने शेनो हर्ष थाय ? शुं तुं दृष्टिवाद भणीनि आव्यो छे के जेथी मने हर्ष थाय ? ” त्यारे तेणे माताने पृच्छुं के—“ ते दृष्टिवाद क्यां भणाय छे ? ” माताए कहुं—“ शेरडीना वाढमां रहेला तोसलिपुत्र नामना आचार्यनी पासे ते भणाय छे. ” ते सांभळी ते बोळ्यो के—“ हे माता ! काले तेनी पासे हुं दृष्टिवाद भणवा जइश. ” एम कही रात्रे सुतां सुतां तेणे विचार कर्यो के—“ दृष्टिनो जे वाद ते दृष्टिवाद ए नामज सुंदर छे. ”

पछी प्रातःकाले ते भणवा माटे चाल्यो. मार्गमां प्रथम ज पासेना गामथी आवतो तेना पितानो मित्र ब्राह्मण शेरडीना साडानव सांठा लइने आर्यरचितने मळवा माटे ज आवतो हतो ते सामो मळ्यो. तेणे आर्यरचितने कहुं के—“ हुं तमने मळवा ज आव्यो छुं. ” ते सांभळी आर्यरचिते तेने खुशी समाचार पूछी कहुं के—“ हमणां हुं कांइ कार्यने माटे जाडं छुं,

हवे दशादिकथी पीडा पाम्या छता पण साधुए नवा वत्त मेलववा तत्पर थवु नहीं ए जणाववा माटे अचेल परी-
पह कहे छे—

परिजुषेहि वंत्येहि, होखामि त्ति अंचेलए । अंदुवा संचेलए होख, ईइ भिक्खू णं चिंतए ॥१२॥

अर्थ—(परिजुषेहि) जीर्ण एवा (वंत्येहि) वत्तोए करीने हु (अंचेलए) थोडा दिवसमां वत्त रहित (होखामि त्ति) थइ जइश, ए प्रमाणे दीनताथी चितववु नहीं. (अंदुवा) अथवा (संचेलए) वत्त सहित (होकर) हु थइश एटले के मने जीर्णवत्तवाळो जोइ कोइ दातार श्रावक मने सुदर वत्तो आपशे तेथी हु वत्त सहित थइश (इइ) ए प्रमाणे पण हर्षे पामी (भिक्खू) मुनिए (ण चितए) चितववु नहीं अर्थात् वत्त न मळवाथी दीनता धारण करवी नहीं, अने मळवाथी हर्षित थवु नहीं १२

पंगया अंचेलए होइ, संचेलेथावि एंगया । एअ धम्महिअ णंत्था, गणाणी णो परिदेवए ॥१३॥

अर्थ—(एंगया) एकदा जिनकल्पादिक अवस्थामां अथवा जीर्ण वत्तवाळी अवस्थामां (अंचेलए) वत्त रहित (होइ) होय, तथा (एंगया) एकदा एटले स्यथिरकल्पादिक अवस्थामां (संचेलेथावि) वत्त सहित पण होय तेथी करीने (एअ) आ अंचेलपणु अथवा संचेलपणु वने (धम्महिअ) साधु धर्मने उपकार करनारु छे एम (यथा) जाणीने (शाब्धी) ज्ञानी मुनि (णो परिदेवए) कोइपण वत्त दीनता पामे नहीं. १३

जीवने (ए हणे) हणवा नहीं. परंतु “ आ जीवो आहारना अर्थी छे, मारुं शरीर एओनुं भोज्य छे, वळी आ शरीर घणाने साधारण छे अर्थात् तेनी उपर घणानो हक्क छे, तेथी जो तेओ तेनुं भक्षण करे तो तेमां मारे शामाटे द्वेष करवो जोइए ? ” आ प्रमाणे विचार करवो. ११

दंशमशक परीषह उपर अमणभद्रमुनिनी कथा.

चंपा नगरीमां जितशत्रु राजा हतो. तेने अमणभद्र नामे पुत्र हतो. तेणे धर्मघोष गुरुनी पासे धर्म सांभळी शुद्ध वैराग्यथी दीक्षा लीधी. अनुक्रमे श्रुतसागरनो पार पामी तेणे एकाकीविहार नामनी प्रतिमा अंगीकार करी. एकदा शरदऋतुमां मोटी अटवीने विषे रात्रीए प्रतिमा धारण करीने रखा हता, ते वखते सोयना अग्र जेवा तीच्या सुखवाळा हजारो डांसो तेना शरीरे वळग्या अने लोही पीवा लाग्या. तेमना डंखथी ते मुनिने अत्यंत वेदना थइ, तोपण ते महात्मा विचारवा लाग्या के—“ आ डांसनी वेदना कइ गणतरीमां छे ? कांइज नथी. आथी अनंतगुणी वेदना नरकमां छे, ते आ जीवे घणीवार सहन करी छे. वळी आ शरीर भिन्न छे, अने जीव पण भिन्न छे. एम जाणनार कयो विद्वान शरीरपर ममता करे ? वळी आ नाशवंत शरीरथी जो कदाच आ डांसोने वृप्ति थती होय तो में शुं कल्याण न पाम्युं कहेवाय ? ” अर्थात् आ देहवडे अन्य जीवने तुप्त करवा ते एक प्रकारनुं पुण्यज छे. आ रीते शुभ भावना भावता ते महात्मा मुनि रात्रिमांज काळधर्म पामी स्वर्गे गया. एवीज रीते बीजा साधुओए पण दंशमशक परीषह सहन करवो.

इति दंशमशक परीषह उपर अमणभद्रमुनिनी कथा.

स्वर्गे गया आ प्रमाणे बीजा साधुञ्चोए पय उष्ण परीपह सहन करवो

इति उष्ण परीपह उपर अरहन्नकनु दृष्टात

उष्ण ऋतु पक्षी वर्षाऋतु आवे छे तेमां डांस, मन्धर घणा थाय छे, तेयी ते सबधी परीपह कहे छे --

पुट्टो अ दंसमसएहिं, संमरेव मंहामुणी । यांगो सगामसीसे वा, सूरो अभिहण्ये पंर ॥ १० ॥

अर्थ—(समरेव) शत्रु तथा मित्रने विपे सम एटले समान चित्वाळा (महामुणी) महामुनिण (दसमसएहिं) डांस, मन्धर तथा उपलक्षणी जू, माकड विगेरेवडे (पुट्टो अ) स्पर्श कराया छतां पण एटले पीडा पाम्या छतां पण (सगाम-सीसे) एण सग्रामने मोखरे रही (सूरो) शूरवीर (यांगो वा) हाथी जेम (पर) शत्रुने (अभिहण्ये) हण्ये छे तेम माव-शत्रुने हणवा जेम शूरवीर हाथी बायोधी ध्यथा पाम्या छतां पण तेने नहीं गणीने सग्रामने मोखरे रही शत्रुने हण्ये छे तेम मुनिए पण डांस, मन्धर विगेरेयी पीडा पाम्या छतां पण तेने नहीं गणीने क्रोधादिक भावशत्रुनो परामव करवो १०

भावशत्रुने शी रीते जीतवा ? ते कहे छे --

ए संतसे ण वारिजा, मंण पि णं पओसए । उवेह यं हण्ये पांण्ये, भुजते मससोण्णिअ ॥ ११ ॥

अर्थ—मुनिए दशमशकादिकधी (ण संतसे) नास पामवो नहीं तथा (ण वारिजा) तेमने वारवा-उडाडवा नहीं कमक उडाडवाधी अतराय लागे तथा (मणं पि) मनमां पण तेनी उपर (ण पओसए) द्वेष लाववो नहीं परतु (उ वेह) तेमनी उपेवा करवी-करडवा देवा तथा (मससोण्णिअ) पोतानु मांस अने रुधिरने (भुजते) खाता एवा (पाण्ये)

मुनिने अति दारुण शीत लागवाथी ते रात्रिना पहिले प्रहारे ज मरण पाव्या, उद्यानमां रहेला बीजे प्रहारे, उद्याननी समीपे रहेला त्रीजे प्रहारे अने गामनी नजीक रहेला मुनि गामनी उष्माने लीधे कांइक अल्प शीत लागवाथी चोथे प्रहारे मरण पाव्या. ते चारे साधु मृत्यु पासीने स्वर्गे गया. आ प्रमाणे बीजा साधुओए पण शीतपरीपह सहन करवो.

इति शीतपरीषह दृष्टांत.

हवे शियाळानी पछी उनाळो आवे छे तेथी उष्णपरीपहं कहे छे—

उसिण्णपरिआवेणं, परिदाहेण तर्जिण्ण । धिसु वा परिआवेणं, सायं णो परिदेवण्ण ॥ ८ ॥

अर्थ—(धिसु) ग्रीष्मऋतुमां (वा) वा शब्द छे माटे अथवा शरदऋतुमां (उसिण्णपरिआवेणं) उष्णताथी युक्त जे धूळ पत्थर विगेरे, तेना परितापे करीने, तथा (परिदाहेण) परिदाहवडे एटले बहारथी स्वेद अने मळवडे अथवा लोहकारनी शाळा पासे उभा होय तो तेना अग्निवडे अने अंदर तृषाथी उत्पन्न थयेला दाहवडे, तथा (परिआवेणं) धर्यना किरणोथी थता परितापवडे (तर्जिण्ण) तर्जित एटले अत्यंत पीडा पामेला साधुए (सायं) सुख प्रत्ये (णो परिदेवण्ण) चंद्रनी चंद्रिका अने मलयाचळनो वासु विगेरे सुखना कारणो मने क्यारे प्राप्त थशे ? एवी इच्छा पण न करवी. ८

उर्गहाभित्तो मेहावी, सिण्णणं णोवि पत्थण्ण । गांयं णो परिसिंचेज्जा, णे वीएज्जा ये अप्पंयं ॥ ९ ॥

अर्थ—(मेहावी) मेधावी एटले मर्यादासां रहेला साधुए (उर्गहाभित्तो) गरमीथी ताप पाव्या छतां पण (सिण्णणं)

शुं मे शिवायण अर्थि, द्विविंताय शुं विज्जए । अह तुं अंगि सेवामि, इंदु भिक्षू शुं चित्तिए ॥७॥
अर्थ—(मे) मारे (शिवायण) शीत, वात विंगेलेने दूर करनार घर विंगेरे (य अत्यि) काइयण नथी, तथा (द्विविंताय) छवि एटले शरीरनी चामडीनु त्राण एटले रचण करनार कवल्लादिक (य विज्जए) नथी तेथी (अह तु) इ तु (अंगि) अग्निनु (सेवामि) सेवन करु (इह) ए प्रमाणे (भिक्षू) साधुए (य चित्तिए) मनमां विचार पण करवो नहीं तो पछी सेववानु तो होय ज क्यार्थी ?

शीतपरीपह उपर भद्रयाहु स्वामीना शिज्योनी कथा —

राजगृह नगरमां चार वणिक मित्रो हता तेओए श्रीभद्रयाहुस्वामी पासे घर्मोपदेश सामळी दीछा लीधी. अनुक्रमे तेओ श्रुतना पारगामी थया पछी तेओए एकाकित्वविहार नामनी प्रतिमा अगीकार करी ते प्रतिमानो एवो कल्प-आचार छे के विहार तथा अरुनादिक सर्व श्रीजा पहोरमां ज करतु, अने चौथो प्रहर शरु थापते ज वखते ज्यां होय त्यां ज तेणे प्रतिमाए (काउस्सग ध्याने) बाकीना सात पहोर उमा रहेतु आवो कल्प पाळवां तेओ अनुक्रमे राजगृहनगरमां आब्या ते वखते शियाळानी श्रुतु हवी एकदा तेओ श्रीजे पहोरे वैभारगिरिथी उवरी राजगृहनगरमां आब्या त्याथी आहारादिक करी तेओ पाछा जूदा जूदा वैभारगिरि तरफ चान्या तेमां एक छुनि वैभारगिरिनी गुफाना द्वार पासे पहोळ्या, बीचा छुनि नगरना उद्यानमा पहोळ्या, श्रीजा उद्याननी समीये पहोळ्या अने चौथा नगरनी बहार पहोळ्या, ते वखते श्रीजो प्रहर पूर्ण थइ चौथो शरु थयो एटले तेओ ते ते स्थळे ज कायोत्सर्गे उमा रखा तेमां गुफाने द्वारे उभेला

लीधे हुं कह गतिमां जात ? माटे तेणे शत्रु जेवुं कार्य कर्तुं छे, तेथी हुं तेने नम्यो नथी.” एम कही ते देव स्वर्गे गयो. पक्षी सर्व साधुओए पण त्यांथी अन्यत्र विहार कर्यो. आ जुल्लक साधुए जेम पिपासा परीपह सहन कर्यो तेम बीजा साधुओए पण सहन करवो.

इति पिपासा परीपहे धनशर्मा मुनिनी कथा.
 लुधा तथा पिपासा सहन करवाथी मुनिनुं शरीर कृश थाय, अने तेथी करीने तेने शीयाळामां टाढ पण धणी लागे, तेथी हवे शीतपरीपह कहे छे—

चरंतं विरयं लूहं, सीअं फुसइ एंगया । गौइवेलं मुणी गच्छे, सोच्चा णं जिणसासणं ॥ ६ ॥

अर्थ—(चरंतं) एक गामथी बीजे गाम विचरता अथवा मोक्षमार्गे चालता, तथा (विरयं) अग्नि आदि सावध योगथी निवर्तेला, तथा (लूहं) तेलनुं अभ्यंग, स्नान, स्निग्ध आहार विगेरेना त्यागने लीधे रूक्ष-लूखा थयेला एवा साधुने (एगया) एकदा एटले शीतकाळे (सीअं) शीत-टाढ (फुसइ) स्पर्श करे-बाधा उपजावे, तो पण (मुणी) मुनिए (जिणसासणं) जिनेश्वरनुं शासन (सोच्चा णं) सांभळीने एटले तेमां कहलो उपदेश सांभळेलो होवाथी (अइवेलं) स्वाध्यायादिक वेळानुं उल्लंघन करीने बीजे स्थाने (ण गच्छे) जवुं नहीं. परंतु “ जीव अने शरीर जूदा छे, नरकादिकमां तीव्र शीतवेदना भोगवी छे. ” एवो विचार करी शीतपरीपह सहन करवो. ६.

वकी शीतथी पीडा पामेला साधुए आवो विचार करवो नहीं—

तेजसा तेने पती विचार गयो कः—“ हू विनेचरनी रागी जागजां छाजां आ जीयांने केम पान करु ? केमके एक जडना भिदुना विनेचरोए अगल्य जीयां कता छ आ प्रमाणे रवण कर्वां छाजां पण जे अयुक्त दिये जवानाज छे तेवा प्राणोंजु रषा कराना हेतुयी कोउ मंगेलन परजीवना प्राणोने हने ? तेयी आ मणिप नळ तो हू मर्याया नही पीउ ” एम रिचारी संगे ते नळ हाथमांयी थींमे थींमे पाहु नदीयां पूती दीपु पछी ते नदी उतरी सामे कठि गयो त्या जाली नही करुमाथी ते पडी गयो, अगे यहु धैर्य रागी पा नमन्हातु स्मरण करलो मरण पार्थनि स्वर्गे गयो.

पछी अशुभिगाथी पोगानो पूर्वमरा ज्ञानी आगळ जडने उमा रहेला पिताने जोद ते देवे पोगानाज कर्नेचरमां प्रवेश कर्यो, अने च धनमित्र मायुनी पाळ्ळ गयो वृत्रने आरतो जोद ते पण आगळ चान्या पछी वृथायी पीडा पामवा सर्व सायुभोने जोद अयुत्तयान लीधे धनरामां देवे मागमां पजां गोदुजो विदुन्यां त्यांथी छाग विगोरे लर सर्व स्वस्य थया ए रीते तेओ अरण्यने उतरी गया हेन्हा गोदुजमाथी तेओए छाग लीधी ते वगुते ते देवे एरु मायुनो उपधिनो वीटो त्यां रीमाथी दीपो वक्षी दूर गया तारें तेन ते मांमयो पटले ते मायु लेना मोटे पाछा कर्वां तेमगे ते स्थळे आरीने पोगानो वीटो नीणो पण त्यां गोदुज देग्यु नही पटले ते पाल तेये आरीने सर्व मायुभोने करी ते मांमळी सर्व सायुभो आशय पामी रितारा लाया के—“ तारेर सोद देरना प्रमाथी वनमां गोदुजो थयां हलां एम जगाय छे ” ते अवसारे ते देन प्रगट धर पोगाना पिता मियाय पीडा गं मायुआने नम्यो “ आ सायुने केम नमवा नथी ? ” एम मुनिओए तेने वृद्धपु त्यारे ते पोन्चो के—“ मने पुत्रना मोहथी साचित पाणी पीरानी शुद्धि आपी, तेथी ओं में तेना कदा प्रमाणे क्युं होव तो प्रवमगने

तृषावडे अति आकुळ व्याकुळ थयो होय तोपण "मने अहीं कोइ देखतुं नथी." एम धारी कहेली मर्यादाने ओळंगवी नही, एटले सचित्त जळनो र्परश पण करवो नही. आ रीते करवाथी तृषा परीपह सहन कर्यो कहेवाय छे. ५.

तृषा परीपह उपर धनशर्मा साधुनी कथा.

उज्जयिनी नामनी नगरीमां धनमित्र नामे एक वणिक हतो. तेने धनशर्मा नामे पुत्र हतो. एकदा गुरुनो उपदेश सांभळी वैराग्य पामी धनमित्रे पुत्र सहित दीक्षा लीधी. एकदा ते वने मुनिओ वीजा साधुओनी साथे एलगपुर नगरना मार्गमां मध्यान्ह समये जता हता, ते वखते भयंकर ग्रीष्म ऋतुना सूर्यना किरणोथी ताप पामेलो ते जुल्लक साधु तृषावडे अति आकुळ व्याकुळ थवाथी धीमे धीमे चालवा लाग्यो. वीजा साधुओ तो आगळ चाल्या, पण धनमित्र मुनि पुत्रना प्रेमने लीधे पाळळ रहा. थोडे दूर जतां मार्गमां एक नदी आवी. ते जोइ पिताए पुत्रने कळुंके—" हे वत्स ! तारी चेष्टाथी जणाय छे के तु तृषाथी अत्यंत आकुळ व्याकुळ थयो छे. परंतु मारी पासं प्राप्तुक पाणी नथी, तेथी शुं करुं ? तो हमणां आ नदीनुं सचित्त पाणी पीने तारी तृषा दूर कर. कारणके आपत्तिमां बुद्धिमान जनो निषिद्ध कार्य पण सेवे छे. तेथी आ मृत्यु आपनारी आपत्तिने कोइ पण प्रकारे ओळंगीने पळी सदगुरुनी पासे ते पापनी आलोचना करजे." एम कही ते धनमित्र साधु नदी उतरी आगळ चाल्या. पळी ते जुल्लक साधु धीमे धीमे चालता नदीए प्होंच्या. अत्यंत तृषाथी पीडा पामेला अने जेनुं मुख अने ताळबुं सुकाइ गयुं छे एवा ते जुल्लके मनमां विचार कर्यो के—" हमणां आ नदीनुं पाणी अकल्प्य छतां पण हुं पीडं, पळीथी सदगुरुनी पासे तेनुं प्रायश्चित्त लइश." एम विचारी तेणे खोचामां पाणी लइ मुख सुधी लीधुं,

जाणी बुल्लकमुनिने समजाव्या अने तेने साथे लइने तेओए विहार ऊयो जेम ते पिता पुत्रे धुधा परीसह सहन कर्यो, तम हालना मुनिओए पण सहन करवो

इति जुया परीसह दृष्टात

भिवाने माटे फरता रुपानो उदय थाय छे, तेथी ते पण सहन करवो तेने माटे बे गाथा कहे छे—
तंओ पुढी पिवोसाए, दोगुछी लज्जेसजए । सीओदग य मेविजा, विअडस्सेसंण चरे ॥ ४ ॥
अर्थ—(तयो) त्पार पछी एटले जुया परीपदनी पछी (पिवासाए) पिपासा-तृपानडे (पुढो) स्पर्श करायेला-पीढायेला तथा (दोगुछी) अनाचारथी मय पामेला, तथा लज्जेसजए) लजाथी सयमने विपे सम्यक् प्रकारे यतना करनार सायुए (सीओदग) शीतोदक एटले सचित्त जळ (य सेविजा) न सेवबु-न चापरु पालु (विअडस्स) विठ्ठ एटले अग्नि आदिक शस्त्रथी विकार पामेला-अचित्त ययेला एवा जडनी (एसण) एपणा-गवेपणा (चरे) करवी ४

छिण्णावांसु पयेसु, याउरे सुपिवासिए । परिसुक्कमुहेदीणे, तं तितिम्ले परीसह ॥ ५ ॥
अर्थ—(छिण्णावांसु) छिन एटले गयो छे आपात एटले लोकनो सचार जेने विपे एटले निर्जन एवा (पयेसु) मार्गने विपे जतो कोइ साधु (आउरे) अत्यत आकुळ व्याकुळ थयो होय, या कारणथी ? (सुपिवासिए) अत्यत तृपातुर थवाथी तथा (परिसुक्कमुहे) युरु पण नहीं हावाथी सुकाइ गयु छे मुए जेनु एवो थयो होय तोपण (अदीणे) दीनता रहित थइने तेणे (त) ते (परीसह) तृपापरीपह (तितिक्खे) सहन करवो निर्जन स्वानमा पोते एकलो होय, अने

हस्तीमित्र साधु बीजा साधुओं साथे विहार करी भोजकट नामना नगर तरफ जतां मार्गमां एक अटवीने विषे आब्या. त्यां तेना पगमां तीक्ष्ण कांटी वाग्यो. तेथी चालवानी शक्ति न होवाथी ते अटवीमांज रखा. तेनी तेवी स्थिति जोइ बीजा साधुओए कहुं के-“ अमे सर्वे वारा प्रमाणे तमने मार्गमां उपाडीने चालशुं, तमे सेद करशो नही. ” तेणे कहुं के-“ मारुं आयुष्य अल्प छे, तेथी हुं अर्हज अनशन ग्रहण करीश. तमे सर्वे जाओ. मारे माटे अर्हीं रहेवाथी बीजा साधुनो पण विनाश थरो. ” एम कही तेओने लमाची भातपाणीतुं (चारे आहारतुं) पचव्हाण करी तेमने रजा आपी. तेनो पुत्र बुद्धक साधु तेमनी साथे जतो नहोतो, अने पिताना मोहथी त्यांज रहेतो हतो, तेने पण समजावीने ते साधुओ पोतानी साथे लई चाल्या. मार्गमां सर्व साधुओने छेत्री ते बुल्लक साधु पाओ फरी पिता पासे आब्यो. ते चखते ते पितासाधु कालधर्म पामी देव थया हता, परंतु ते बुद्धक साधुए मोहने लीधे तेमने मरेला धार्या नही, तेथी तेमने सुतेला जाणी तेमनी फरतोज फरवा लाग्यो. बुधाथी पीजा पाम्या छतां पण तेणे वृत्तो परथी फळ विगेरे कांइ पण लीधुं नही. छेवटे पिता साधु जे देव थयेल ते बुल्लकपरना मोहने लीधे पोताना शरीरमां प्रवेश करी वोल्या के-“ हे वत्स ! भिच्चा लेवा जा. ” बुल्लके कहुं-“ क्यां जाउं ? ” तेणे कहुं-“ आ वृत्तोनी झाडीमां जा. त्यां रहेनारा मनुष्यो तने भिच्चा आपशे. ” ते सांभळी तहत्ति कही बुल्लक त्यां गयो, अने तेणे धर्मलाभ आप्यो. एटले ते देवे दिव्य शक्तिवडे स्त्रीपुरुषांनां रूप विकुर्वी तेने आहार पाणी आप्यां. आ रीते दिवसो निर्गमन करतां दुकाळ पूर्ण थयो, अने पेला भोजकट नगरमां गयेला साधुओ पाछा वळी विहारना क्रमे तेज अटवीमां आब्या. तेओए पेला मुनिंतुं शच जीर्ण थयेलुं जोइ तथा देवतानी शक्तिनो प्रयोग

करवी नहीं, बीजा पासे खरीद करायवी नहीं, तथा खरीद करता एवा बीजानी अनुमोदना करवी नहीं आ प्रमाये चुवायी पीडित होय तोपण साधुए नव कोटि शुद्धज आहार ग्रहण करवो २

कालीपव्वगसकासे, किंसे धर्मणिसतए । मायणे असंणपाणस्स, अदीरणमणसो चरे ॥ ३ ॥

अर्थ—(कालीपव्वगसकासे) काली एटले कागडानी जघा तेना पर्व मध्यमा पातळा अने छेडे जाडा होय छे, तेनी जेवा बाहु, जघा विगेरे अग छे जेना एवा, तथा (किंसे) कुरा शरीरवाळा, तथा (धमणिसतए) नसोए करीने व्याप्त, तथा (असंणपाणस्स) आहार पाणीना (मायणे) प्रमाणने जाखनार एटले अवि लोलुपतायी वघारे आहार न करे एवा तपस्वीए (अदीरणमणसो) दीनता रहित मनवाळा थइने (चरे) समय मार्गमां विचरवु तात्पर्य ए छे जे—साधुए चुवायी अत्यंत पीडा पामता होय तोपण नव कोटि शुद्ध आहारज ग्रहण करवो, ते पण लोलुपतायी वघारे लेवो के खावो नहीं, अने शुद्ध आहारनी प्राप्ति न थाय तो मतमां दीनपणु लाववु नहीं, परंतु तपनी वृद्धि यइ एम चित्तववु आ रीते वर्तवायी चुधापरीपह सहन कर्यो कहेवाय छे ३

चुधापरीपह उपर दृष्टत

उज्जयिनी नगरीमां हस्तीभिन्न नामे श्रेष्ठी रहेतो हतो तेने हस्तीभूत नामनो पुत्र बान्यावस्थावाळो हतो केटलेक काळे हस्तीमित्रनी मार्या मरण पामी, तेथी वैराग्य पामी हस्तीमित्रे पुत्र सहित दीबा लीधी एकदा दुकाळ पडवायी

एटले जूदा मतो सांभळ्या छतां पण समकितने निश्चयपणे धारण करतां जे सहेंतुं पडे ते. २२.

आ प्रमाणे नाम मात्रथीज परीषहो गणायी हवे तेतुं स्वरूप जणावानी इच्छायी कहे छे—

पंरीसहाणं पंविभन्ती, कासवेणं पंवेइआ । तं भे उदाहरिस्सामि, आणुपुळिं सुंणेह 'मे ॥ १ ॥

अर्थ—हे शिष्यो ! (परीसहाणं) परीषहोनी (पविभन्ती) प्रविभक्ति एटले एक एकतुं स्वरूप (कासवेणं) काश्यप गोत्री श्री महावीर स्वामीए (पवेइआ) जाणीने कहुं छे. (तं) ते स्वरूप (भे) तमने (उदाहरिस्सामि) हुं कहीश. तेने (आणुपुळिं) अनुक्रमे (मे) कहेता एवा मारी पासेथी (सुंणेह) तमे सांभळो. १.

अहीं " छुहा समा वेअणा नत्थि " एटले " छुधा जेवी बीजी कोइपण वेदना नथी. " एतुं वचन छे माटे अने सर्व परीषहोमां छुधा परीषह अति दुःसह छे, तेथी तेनेज प्रथम कहे छे—

दिगिंछापारिगए 'देहे, तंवस्सी भिंस्कु थामंवं । एं 'छिंरे ण छिंदावए, गं पंए गं पंयोंवए ॥ २ ॥

अर्थ—(तंवस्सी) छह, अष्टम, विंगेरे तप करनार, तथा (थामवं) संयमना बळवाळा अथवा मनोबळवाळा (भिंस्कु) साधुए ('देहे) पोतांतुं शरीरं (दिगिंछापारिगए) छुधाथी व्याप्त थाय-पीडाय तोपण (ण छिंदे) फळादिकने पोते छेदवां नही, (ण छिंदावए) बीजा पासे छेदाववां नही, (ए पए) पोते अभादिक रांघंतुं नही, (ण पयावए) बीजा पासे रांघावुं नही. उपलक्षणथी कोइ छेदनारनी के रांघनारनी अनुमोदना करवी नही. एज प्रमाणे पोते कांइपण वस्तु खरीद

शीत एटले शीयाळा आदि ऋतुमां ठडीने जे सहेवी ते शीत परीपह ३ (उसिणपरी०) उष्ण एटले ग्रीष्मादिक ऋतुमां तापने जे सहेवी ते उष्ण परीपह ४ (दसमसयपरी०) डांस, मञ्जर तथा उपलक्षणी जू, माकण विगेरेने सहेवानो परीपह ५ (अचेलपरी०) अचेल एटले जिनकल्पिने सर्वथा वखनो अभाव अने बीजाओने जीर्ण, अल्पमून्व्य-वाळो तथा प्रमाणोपेत वख होय ते पण अचेलन कहेवाय छे, तेना निर्वाहनो परीपह ६ (अरइपरी०) समयने विपे जे अरति-अधृति घाय ते न थवा देवानो परीपह. ७. (इत्थीपरी०) रागना कारणरूप स्त्रीनी गति, विलास, हास्य, चेष्टा, कटाक्ष अने स्तन विगेरे अवयवो जोया छर्वां पण तेनी अभिलापा न करवानो परीपह ८. (चरिआपरी०) चर्यो एटले विहार, तेनो परीपह. ९ (गिंसीहिआपरी०) नैवेधिकी एटले स्वाध्यायनी भूमि, तेनो परीपह १० (सिजापरी०) शय्या एटले वसति-उपाश्रय तेनो परीपह ११ (अक्रोसपरी०) आक्रोश एटले अपशब्द तेनो परीपह १२ (वहपरी०) वध एटले लाकडी विगेरेनो मार, ते सहन करवा सबधी वध परीपह १३. (जायथापरी०) याचना एटले आहारदिक वस्तु मागवी, तेनो परीपह १४ (अलामपरी०) अलाम एटले इच्छित वस्तुनी अप्राप्ति तेनो परीपह १५ (रोगपरी०) कुष्ठदिक रोगनो परीपह १६ (तणफासपरी०) वृण एटले डाम विगेरेना स्पर्शयी थती पीडानो परीपह १७ (जङ्घ-परी०) जङ्घ एटले मळ तेनो परीपह १८ (सकारपुरकारपरी०) सत्कार एटले वस्त्रादिकमळे पूजन अने पुरस्कार एटले उभा धइ आदर मान करवु वे, ते वत्रेनो परीपह १९ (पण्णापरी०) ग्रज्ञा एटले बुद्धि तेनो परीपह २० (अणायपरी०) अज्ञान एटले मत्यादिक ज्ञाननो अभाव तेनो परीपह २१ तथा (दसणपरीसहे) दर्शन एटले समकित ते सबधी परीपह

कार्यपगोत्री भगवंत महावीर स्वामीए जायेला छे अने कहेला छे के जे परीपहोने साधु सांभळी, जाणी, परिचित करी, सर्वथा तेमनुं सामर्थ्य हणी, भिन्नाचर्यानि विपं जतो कदाच ते परीपहो वडे स्पर्श कराय तोपण पोते हयातो नथी. हवे सुधर्मा स्वामी ते परीपहोनां नाम कहे छे—

तं जहा—दिगिंच्छापरीसहे १, पिवासापरीसहे २, सीअपरीसहे ३, उसिणपरीसहे ४, दंसमस्य-परीसहे ५, अचेलपरीसहे ६, अरइपरीसहे ७, इत्थीपरीसहे ८, चरिआ परीसहे ९, शिसीहिआप-परीसहे १०, सिज्जापरीसहे ११, अक्कोसपरीसहे १२, वहपरीसहे १३, जायणापरीसहे १४, अलाम-परीसहे १५, रोगपरोसहे १६, तणफासपरीसहे १७, जछपरीसहे १८, सक्कारपुरक्कारपरीसहे १९, अर्थ—(तं जहा) ते बावीश परीपहो आ प्रमाणे छे—(दिगिंच्छापरीसहे) दिगिंछा एटले चुधा, तेज जीवने अत्यंत आकुळ व्याकुळ करवामां कारणभूत छे, तोपण छकायना मर्दनरूप असंयमना भयने लीधे आहारनो पाक विगेरे नहीं कर-वाथी तथा प्रासुक अने एपणीय शुद्ध आहार न मळवाथी तेनुं दुःख जे सहन करतुं ते पहेलो चुधापरीपह छे. १. (पिवा-सापरी०) एज रीते पिपासा एटले वृषा, तेने जे अत्यंत सहन करवी ते पिपासापरीपह कहेवाय छे. २. (सीअपरी०)

अर्थ—(तं जहा) ते बावीश परीपहो आ प्रमाणे छे—(दिगिंच्छापरीसहे) दिगिंछा एटले चुधा, तेज जीवने अत्यंत आकुळ व्याकुळ करवामां कारणभूत छे, तोपण छकायना मर्दनरूप असंयमना भयने लीधे आहारनो पाक विगेरे नहीं कर-वाथी तथा प्रासुक अने एपणीय शुद्ध आहार न मळवाथी तेनुं दुःख जे सहन करतुं ते पहेलो चुधापरीपह छे. १. (पिवा-सापरी०) एज रीते पिपासा एटले वृषा, तेने जे अत्यंत सहन करवी ते पिपासापरीपह कहेवाय छे. २. (सीअपरी०)

आ प्रमाणे सुधर्मा स्वामीप कहु त्यारे जवू स्वामीए तेमने आ प्रमाणे प्रश्न कर्षो —

फ्यारे खलु ते वावीस परीसहा समणेण भगवया महावीरेण कासवेण पवेइआ ? जे भिखू सुचा गुाचा जिचा अभिभूय भिस्कायिरिआए परिव्यतो पुट्टो यो विहणेजा ? ॥

अर्थ—(क्यारे) कया नामना (खलु) निधे (ते) ते (वावीस) वावीश (परीसहा) परीपहो (समणेण) तपस्वी (कासवेण) काश्यपगोत्री (भगवया महावीरेण) भगवत महावीर स्वामीए (पवेइआ) जाण्या छे ? कया छे ? के (जे) जे परीपहोने (भिखू) साधु (सुचा) गुरु पासेथी सामळीने (गुाचा) यथार्थपणे जाणीने (जिचा) वावर अभ्यासवेडे परिचित कतीने (अभिभूय) सर्वथा प्रकारे तेमनु सामर्थ्य हणीने (भिस्कायिरिआए) भिच्चाचर्याने विणे (परिव्यतो) परिश्रमण करतो कदाच (पुट्टो) परीपहोवेडे स्वर्श कराय, तोपण (यो विहणेजा) न हणाय-हणायतो नथी ?

त्यारे गुरु श्री सुधर्मा स्वामी जवूस्वामीने उचर आपे छे—

इमे खलु ते वावीस परीसहा समणेण भगवया महावीरेण कासवेण पवेइआ, जे भिखू सुचा गुाचा जिचा अभिभूय भिस्कायिरिआए परिव्यतो पुट्टो यो विहणेजा ॥
अर्थ—(इमे) आ एटले मारा हृदयमा प्रत्यच रहेला (खलु) निधे (ते) जे तें पूछया ते वावीश परीपहो तपस्वी

अर्थ छे तेथी आ जिन प्रवचनमांज (अर्थात् बीजा शाक्य विगरेना दर्शनमां आ प्रमाणे नथी.) (बावीसं) बावीश (परीसहा) परीसहो कहेला छे. अथवा तो " आउसंतेयं " ए आखुं पद राखी " मे " शब्दनुं विशेषण करुं, तेम करवाथी तेनो अर्थ आ प्रमाणे थाय छे. -आगसमां कह्या प्रमाणे गुरुकुलने विषे वसता एवा में आ प्रमाणे सांभळ्युं छे. आम कहेवाथी एबुं जणव्युं के-साधुओए जावजीव पर्यंत गुरुकुलमां ज वसहुं. कहुं छे के- " जे धन्य साधुओ जाव-जीव सुधी गुरुकुलना वासने मूकता नथी, तेओ ज्ञानना भागी थाय छे, तथा दर्शन एटले समकित अने चारित्रमां अत्यंत स्थिर थाय छे. " हवे भगवंते बावीश परीषहो छे एम जे कहुं ते शुं बीजा पासेथी जाणीने कह्या ? के पोतानी मेळे जाणीने कह्या ? आ प्रमाणे शिष्यनो संशय दूर करवा कहे छे के- (समणेणं) श्रमण एटले तपस्वी, तथा (कासवेणं) काश्यप गोत्री (भगवया महावीरेणं) भगवंत महावीर एटले वर्धमान स्वामीए (पवेइआ) प्रविदिता: एटले केवळज्ञान उत्पन्न थवाथी पोते ज साक्षातपणे जाएया छे, परंतु बीजाना उपदेशथी जाएया छे एम नहीं. हवे ते परीषहो केवा छे ? ते कहे छे. - (जे) जे परीषहोने (भिक्षू) साधु (सोच्चा) गुरु पासे सांभळीने तथा (गच्चा) यथार्थपणे जाणीने, तथा (जिच्चा) जीतीने एटले वारंवार सहन करवाना अभ्यासवडे तेमने परिचित करिने, तथा (अभिभूय) सर्वथा प्रकारे तेमनुं सामर्थ्य हणीने (भिक्षायरियाए) भिक्षाचर्याने विषे (परिव्यंतो) परिश्रमण करतो कदाच (पुढो) परीषहोवडे स्पर्श कराय एटले परीषहो आवी पडे तोपण ते साधु (णो विहणोजा) न हणाय एटले संयम रूपी शरीरना उपघातवडे नाश न पामे. प्राये करीने भिचाटनमां परीषहो थाय छे, तेथी अहीं ते प्रमाणे कहुं छे.

बीजु श्री परीपह अध्ययन

पहेतु विनय नामतु अध्ययन कसु हवे परीपह नामतु बीजु अध्ययन कहे छे तेनो सबध आ प्रमाणे छे—अही पहेला अध्ययनमा विनय कसो ते विनय स्वस्तिचवाळ्याए तथा परीपहोथी पीढाताए पण करवानोज छे तो हवे ते परीपहो कया कया छे ? ते माणवानी शिष्यनी इन्द्रा यथाथी तेनु स्वरूप जगावया मोटे आ अध्ययन कहेवाय छे आ प्रमाणेना सबध करीने आवेला आ परीपह अध्ययनतु पहेलु घन कहे छे—

सुअ मे आउस तेण भगवया एउमरकाय, इह तलु चानीस परीसहा, समणेण भगवया महातीरेण कासणेण पंचइथा, जे भिक्कु सोचा णचा जिचा अभिभूय भिगयगियाण परिव्रज्यतो पुट्ठो गो विहगेजां ॥

अर्थ—सुपमा स्वामी जइस्वामीने कहे छे के—(आउस) हे आयुष्मान् शिष्य ! (मे) मे (सुअ) सामळ्युं छे के (तेने) ते त्रग जगतमा प्रगिट एण (भगवया) आठ महा प्रातिहायादिक समग्र अचर्येगळा भगवत महातीरे (पव) आगळ बहेगांते ते प्रकारे (अकयाय) कसु छे शु कसु छे ? तेन बताने छे—(इह तलु) तलु शब्दजो नियय

१ विनिहनिजा—इति पढानर

प्रकारनी चक्रवाल सामाचारी, तेनी सष्टद्विए करीने सहित (चिह्नइ) रहे छे-थाय छे. तथा (तवोसमायारिसिमाहिसंबुडे) अनशनादिक तपतुं आचरण अने समाधि एटले चितनी स्वस्थता, तेणे करीने सहित एवो ते शिष्य (पंचवयाइं) पांच महात्रतोतुं (पालिया) पालन करीने (महज्जुई) महा तपतेजोमय कांतिवाळो थाय छे. ४७. तथा—

स देवगंधव्वमणुस्सपूइए, चइत्तु देहं मलपंकपुव्वयं ।

सिद्धे वा हवइ सांसए ^१देवे वा, अंप्परए महिद्धिं ^२त्ति ^३वेमि ॥ ४८ ॥

अर्थ—(देवगंधव्वमणुस्सपूइए) देव, गंधर्व अने मनुष्योवडे पूजायेलो (स) ते विनीत शिष्य (मलपंकपुव्वयं) मल अने पंक एटले रुधिर अने वीर्य छे पूर्व एटले प्रथम कारण जेतुं एवा (देह) शरीरनो (चइत्तु) त्याग करीने (सांसए) सर्व काळ स्थायी एवो (सिद्धे वा) सिद्ध (हवइ) थाय छे. (वा) अथवा (अंप्परए) अल्पकर्मवाळो ते (महिद्धिं) महद्विक (देवे) देव थाय छे. (त्ति) ए प्रमाणे (वेमि) हुं तीर्थकर अने गणधरादिकना उपदेशे करीने कहु छुं. परंतु मारी पोतानी बुद्धिथी कहतो नथी. ४८.

इति विनयश्रुत अध्ययन. ?

पुञ्जां जस्सं पंसीअति, सत्तुद्धां पुंञ्जसथुआ । पसंषा लाभइस्सति, विउल अट्टिअ सुंअ ॥ ४६ ॥

अर्थ—(सत्तुद्धा) सारी रीति तत्त्वे जाणनारा, तथा (पुञ्जसथुआ) प्रथम एटले भयवा मांढ्या पहेलोज विनयथी परिचयमा आवेला अयवा तेना सत्य गुणोनी स्तुति करवाथी परिचित थयेला, एवा (पुञ्जा) पूज्य गुरु महारान (जस्स) जे शिष्य उपर (पंसीअति) प्रसन्न थाय छे, ते शिष्यने (पसंषा) प्रसन्न थयेला गुरु (विउल) विस्तीर्ण अने (अट्टिअ) मोच पमाडनारु (सुअ) श्रुतज्ञान (लाभइस्सति) पमाडशे एटले भणवरो. अर्थात् पूज्यनी प्रसन्नतानु अनतर फळ श्रुत ज्ञाननी प्राप्ति छे अने परपर फळ मोच छे ४६

हवे श्रुतनी प्राप्ति थवाथी तेने आलोक तथा परलोक सबधी जे फळ प्राप्त थाय छे ते वे काव्योवडे कहे छे—

सं पुञ्जसत्थे सुंविणीअससए, मणोरुई चिट्ठुई कैम्मसपया ।

तंतेोसमायारिसमाहिसत्तुडे, सहज्जुई पचमयाँई पालियां ॥ ४७ ॥

अर्थ—(सं) प्रसन्न थयेला गुरु पासेथी श्रुतज्ञान पांमेलो ते शिष्य (पुञ्जसत्थे) पूज्य एटले विनयने लीधे श्लाघा करवा लायक छे शास्त्र जेनु एवो, तथा (सुविणीअससए) प्रसन्न थयेला गुरुएज शास्त्रनु रहस्य आपनाथी दूर कर्को छे सशय जेनो एवो, तथा (मणोरुई) गुरुना मननी रुचिने अनुसरनारो, पण स्वैच्छाचारी नहीं एवो ते (कम्मसपया) क्रिया एटले दरा

आ प्रमाणेना विनीतपणाए करीने ते साधु केवो थाय ? ते वतावे छे—
वित्तो अचोइए शिच्चं, खिप्पं हवई सुचोइए । जंहोवइडुं सुक्यं, किञ्चाइं कुंवई संया ॥ ४४ ॥

अर्थ—(वित्ते) विनीत शिष्य (अचोइए) प्रेरणा कर्था विनाज (शिच्चं) निरंतर गुरुना कार्यमां प्रवर्तें छे. वली एवो सुशिष्य पोतानी मेळज गुरुना कार्यमां प्रवर्ततो होय छतां गुरु प्रेरणा करे तोपण खेद पामे नहीं. परंतु (सुचोइए) गुरु विशेष प्रेरणा करे ल्यारे ते तेमनुं कार्य करवाने (खिप्पं) उतावळो (हवई) थाय छे अने तेथी करीने (जहोवइडुं) जे प्रमाणे गुरुए कहुं होय ते प्रमाणे (सुक्यं) सारी रीते (किञ्चाइं) गुरुनां कार्यने (संया) हमेशां (कुंवई) करे. ४४.
हवे विनयने समाप्त करता कहे छे—

शंच्चा शंमइ मेहावी, लोए किंत्ती "से जायइ । हवई किञ्चाण सरणं, भूआणं जंगई जहा ॥ ४५ ॥

अर्थ—आ प्रमाणे विनयनी शिचा (शंच्चा) जाणीने (मेहावी) बुद्धिमान साधु निरंतर (शमइ) विनय करे. तेम करवाथी (लोए) लोकमां (से) ते विनयवंतनी (किंत्ती) "अहो ! आनो जन्म सफल छे, आ भवसागरने तरी गयो." एवी रीते कीर्ति (जायइ) थाय छे. तथा (जहा) जेम (भूआणं) प्राणीओनो आश्रय (जगई) पृथ्वी छे, तेम ते विनीत साधु (किञ्चाण) पुण्यक्रियाओना (सरणं) आश्रयरूप (हवई) थाय छे. ४५

अही कोइ शंका करे के-विनयनुं फल तो गुरु प्रसन्न थाय तेज छे, तो तेनी प्रसन्नताथी शं लाभ थाय ? ते उपर कहे छे—

वचनवडे योलतु ४१

हये ज रीते वर्तवायी गुल्ने कोपज उत्पन्न न थाय, ते कहे छे—

धम्मंजिअ चं वंनहार, बुद्धेहीयैरिअ सयां । तमायंरतो वंवहार, गरह गोंभिगच्छइ ॥ ४२ ॥

अर्थ—(धम्मसिअ) चाल्यादिक धर्म करीने उपार्जन करेलो (च) अने (बुद्धेहि) तत्त्वना जाण एवा मुनिओए (सदा) सदा (आयरिअ) आचरेलो एटले सेवलो (ववहार) जे व्यवहार एटले प्रत्युपेक्षणादिक साधुक्रियानो समूह (व) तेवा (ववहार) पाप कर्मनो नाश करनार व्यवहारने (आयरतो) सेवतो एवो साधु (गरह) अविनीतपण्यानी निदाने (शाभिगच्छइ) पामतो नथी आ रीते वर्तवायी गुल्ने कोप उत्पन्न जतो नथी ४२

धणु शु कहेतु ? संबंधीत निनय उतावे छे—

मणोगय वक्कंगय, जाणित्तायरिअस्स उं । 'त परिगिज्झ वांयाए, कम्मंणुणा उववांयण ॥ ४३ ॥

अर्थ—(आयरिअस्स) आचार्यनु (मणोगय) मनमा रहेतु, तथा (वक्कंगय) वचनमा रहेतु एटले वचनवडे कहेतु, तथा (उ) तु शब्दे करीने वापाने विषे रहेतु एवु कार्य (जाणित्ता) जाणीने (व) ते गुरुनु कार्य (वायाए) वाणीवडे (परिगिज्झ) आ कार्य हु करु छु एम अगीकार करीने (कम्मणुणा) कायावडे करीने एटले क्रियाए करीने (उववायण) ते कार्य करी दतु, ४३

थवाथी ते कोइएक गाममां नित्यवास करीने रखा हता. ते गामना श्रावको तेमने सारो आहार तथा औषध विगरे भक्ति पूर्वक आपता हता. केटलोक काल गया पछी तेना कुशिष्यो तेनी भक्ति करवामां भग्न परिणामवाळा थया. तेथी गुरुने मारवानी इच्छाथी तेओए गुरुना औषध विगरेनी चिंता करनारा श्रावकोने कहुं के—“ गुरु महाराज अनशन करवा इच्छे छे, तेथी औषधादिक कांइ पण लेता नथी. ” एम खोटुं समजावी अंत प्रांत आहार लावी गुरुने आपीने बोल्या के— “अहीं निरंतर रहेवाथी गृहस्थो भाव रहित थया छे, तेथी आपने योग्य एवो आहार मागता छतां पण आपता नथी. ” त्यार-पछी श्रावकोए आवी गुरुने अनशन करवातुं कारण पूछ्युं. त्यारे गुरुए पोताना मनमां शिष्योतुं कपट अने अप्रीति जाणी कांइपण कखा विना समभावे अनशनज क्युं अने देह तजी दीधो. (स्वर्गे गया.) आ आचार्यना कुशिष्योनी जेम गुरुनो उपघात करनार थनुं नही.

उपरनी गाथामां शिष्ये गुरुने कोप पमाडवो नही, एम कहुं. परंतु कोइक कारणे गुरु कोप पावे तो तेवे प्रसंगे शिष्ये शुं करतुं ? ते कहे छे—

आथरिअं कुविअं राञ्चा, पत्तिएण पसायए । विञ्जविज्ज पंजलीउडो, वईज्ज णं पुणंसि अं ॥४१॥

अर्थ—(आथरिअं) गुरुने (कुविअं) कोप पामेला (राञ्चा) जाणीने सुशिष्ये (पत्तिएण) प्रीति उत्पन्न करे तेवा वचने करीने तेमने (पसायए) प्रसन्न करवा, तथा (पंजलीउडो) बे हाथ जोडीने (विञ्जविज्ज) तेमनो कोप शांत करवो, (अ) तथा (ण पुण ति) फरीथी हुं आवो अपराध नहीं करुं, मारो अपराध चमा करो, ए प्रमाणे (वइज्ज)

स्वजननी जेम गणिने उपदेश आपे छे, अर्थात् पुत्र, माइ अने स्वजन जेवो मने गणीने उपदेश आपे छे, ए प्रमाणे (साहु) निनीत शिष्य (कब्राण) गुरुना रचनेने कल्याणकारक (मणइ) मने छे (उ) परतु (पानदिह्नी) पापदष्टिनाळो कुशिष्य (सास) उपदेश अपाता (अप्याण) पोताना आत्माने (दास लि) मने गुरु दासनी जेम आजा आपे छे, एम (मणइ) माने छे अर्थात् एम मानी गुरुनी निंदा करे छे ३६

विनयनु मर्वस एटले रहस्य कहे छे—

ए कौनए आयरिय, अर्प्याण पि ऐ कौगए । बुद्धोवघाई ऐ सिया, ऐ सियाँ तोत्तंगवेसए ॥ ४० ॥

अर्थ—सुशिष्ये (आयरिय) आचार्यने एटले गुरु महाराजने (ए कोवए) तेवा वचनवडे कोप न पमाडवो, तथा (अप्याण पि) पोताना आत्माने पण गुरुना हितकारक एवा कठोर वचनवडे पण (ए कोवए) कोप न पमाडवो, तथा (बुद्धोवघाई) कोइ प्रकारे कोप यथा छर्ता पण गुरुनो उपघात करनार (ए सिया) न थनु, तथा (तोत्तंगवेसए) चपेटादिक द्रव्यतोत्र एटले चाबुक अने जाल्यादि दोष कहेवावडे करीने गुरुने व्यथा करनार वचन रूपी भावतोत्र तेनी गवेषणा करनार (न सिया) थनु नहीं अर्थात् तेनु कदी पण न करतु ४०

गुरुनो उपघात करनार कुशिष्यनी कथा—

कोइ एक आचार्य आठ प्रकारनी गणिनी सपदाथी युक्त, बहुशुच अने प्रकृतिथीन शात हठा तेनु जघावळ चीण

जेम (वाहए) अश्वार (भइं) सुशिक्षित (हयं) अश्वने शिचा आपतां आनंद पामे छे तेम, तथा (वालं) मूर्ख शिष्यने (सासंतो) उपदेश देता एवा गुरु (सम्मइ) थाकी जाय छे-खेद पामे छे. (व) जेम (वाहए) अश्वार (गलिअस्सं) हठीला अश्वने चलावतां थाकी जाय छे तेम. ३७.

उपदेश देता गुरुने मूर्ख शिष्य केवा माने ? ते कहे छे—

खड्डुआ 'मे चवेडा 'मे, अक्रोसा र्य वंहा यं ' 'मे । कंछाणमणुसासंतो, पावदिट्टि ' 'त्ति मंणइ ॥३८॥

अर्थ—(कछाणं) आ लोक तथा परलोकमां हितकारक (अणुसासंतो) उपदेश आपता एवा गुरुने एटले गुरुना वचनने कुशिष्य जे ते (पावदिट्टि) आ पापदृष्टिवाळा गुरु (मे) मने (खड्डुआ) टकोर करे छे, (मे) मने (चवेडा) चोपटा एटले लात मारे छे, (य) तथा (अक्रोसा) मने आक्रोश करे छे, (य) तथा (मे) मने (वहा) दंडादिकवडे मारे छे, (त्ति) ए प्रमाणे (मणइ) माने छे. अर्थात् आ पापी गुरु मने केवल वचनवडे टकोर विगेरेज करे छे, बीजुं कांइ पण मारा हिततुं कहेता नथी, माटे ते मारा हितकारक नथी. एम माने छे. ३८.

हवे विनीत शिष्य गुरुने केवा धारे छे ? ते कहे छे—

पुंत्तो 'मे भाय गाइ रि, साहु कंछाण मंणइ । पावदिट्टी उ अंप्पाणं, सांसं दांसं त्ति मंणइ ॥३९॥

अर्थ—आ गुरु (मे) मने (पुत्तो) पुत्रनी जेम, तथा (भाय) आतानी जेम, तथा (गाइ त्ति) ज्ञाति एटले

अर्थ—(मुकडि चि) या अन्नादिक सारु कर्तुं छे, (सुपकि चि) आ धेवर विंगेरें सारा पकाव्या छे, (मुन्धिछण्णै) आ शाक विंगेरें मारु सुघायुं छे, (सुहडे) आ कारेला विंगेरेंनी कढवाश ठीक हरण करी छे, (मडे) आ मग विंगेरेंनी ठीक घी पायु छे, (सुणिट्टिए) आ आहार सारो निष्ठा पाम्यो छे एटले ठीक रसवाळो थयो छे, तथा (मुलठ्ट चि) आ आदंन विंगेरें अति सुदर छे एटले अखड, उज्वळ अने स्वादिष्ट छे एम न बोले ए प्रमाणे वींशु पण (सावज्ज) सावध वचन (सुणी) मुनि (वज्जए) वर्ज-न बोले अर्थात् आणे शत्रुनो प्रतिकार ठीक कर्यो, आ मासादिक ठीक पकाव्यु छे, आ धृचने ठीक छेद्यु छे, आ कृपणनु धन चोर हरी गया ते ठीक थयु, आ शासननो द्वेपी ब्राह्मण मरी गयो ते सारु ययु, आ प्रासाद के कुयो सपूर्ण थयो ते ठीक थयु, तथा आ हाथी के अश्व ठीक हृष्टपुट वन्या छे, ए प्रमाणे मामान्य रीते पण सावध वचन मुनि बोले नहीं, परतु आणे धर्मध्यानादिक ठीक कर्तुं, आनु वचन, विज्ञान विंगेरें सारु पक्व छे, आणे स्नेह रूपी बेडी सारी छेदी, चारिन मूकावी देवाने इच्छता एवा स्वजनो पासेयी आ शिष्यने लइ आव्या ते ठीक कर्तुं, पडित मरणे मरनार आनु मरण सारु ययु, आ मुनि साधुना आचारमा सपूर्ण छे ते प्रशसनीय छे तथा आ हृष्टपुट छोकरो दीचाने लायक सारो छे, आ रीते अनवध वचन बोलै तेवी रीते बोलवामा दोष नयी ३६

हवे विनीत अने अविनीत शिष्यने उपदेश देता गुरने जे आनद ने ऐद याय छे ते कहे छे—
रमंए पडिंए सांस, हंय भंइ वं वॉहए । वाल संम्मइ सांसंतो, गलिथस्स वं वाहंए ॥ ३७ ॥
अर्थ—गुरु (पडिंए) पडित एटले विनीत शिष्योने (सांस) उपदेश देता सता (रमंए) प्रसन्न थाय छे (व)

गृहस्थीए पोताने माटे करेला (पिंड) आहाराने (पडिगाहिजा) ग्रहण करवो. ३४.

फरीथी ग्रसैपणा विधि एटले आहार करवा माटे बेसवाना स्थान विगेरे संबंधी विधि कहे छे.-

अंपपपाणप्पवीअंमि, पेडिच्छसंमि संबुडे । समयं संजए भुंजे, जयं अपरिसाडिअं ॥ ३५ ॥

उपलक्षणथी सर्व एकेंद्रिय जीव रहित एवा स्थानमां, तथा (पडिच्छसंमि) संपातिम जीवनी रत्ना माटे उपरथी टांकैला बेसबुं. जो आबुं स्थान न होय तो दीनादिक आवी याचना करे तेने आपवाथी पुण्यबंध अने न आपवाथी प्रद्वेष आदि दोष थाय. माटे उपर वताव्या तेवा स्थानमां बेसी (संजए) साधुए (समयं) समकं एटले सर्व साधु साथे आहार करवो. परंतु रसलंपटपणाथी अथवा साधुसमुदाय नहीं सारो लागवाथी एकला बेसीने आहार करवो नहीं. अने ते पण (जयं) यतनावाळा थइने एटले सुरसुर चवचव विगेरे शब्द रहित, तथा (अपरिसाडिअं) दाणो पण नीचे न पडे तेम (भुंजे) आहार करवो. ३५.

उपर यतनावाळा थवाबुं कहुं. तेमां वाणीनी यतना कहे छे—

सुकडि चि सुंपक्कि चि, सुंच्छिण सुहंडे मंडे । सुंणिट्टिए सुंलट्ट चि, सांवज्जं वंज्जए सुंणी ॥ ३६ ॥

रहित (चिद्धिज) उमा रहेबु तथा (मचट्टा) भिदाने अर्थे (त) ते प्रथम आवेला भिदुने (लधिआ) ओळगीने (शाइकमे) घरमा न जवु केमके तेम करवायी तेनी अमीतिनो समय छे अर्हा पूर्व गाथामा मित भोजन करवु एम भोजनो विधि बतानी अर्ही फरीथी जे भिदाटननो विधि बतव्यो ते ग्लानादिकने कारणे अथवा पोते छुधाने सहन न करी शके तो फरीथी अटन करवामा दोप नथी एवु जणाववा माटे बतव्यो छे ३३

फरीथी तेज विधिने बतवे छे —

शाइउञ्चे वै शीए वा, शासणे शाइंदूरओ । फासुअ परकंड पिंड, पडिगाहिज संजए ॥ ३४ ॥

अर्थ—(ए अइउचे व) माळ विगरे अति उचे स्थाने उमा रहेबु नहीं त्या रहेवायी आहार के दातारने पही जवानो समव छे तथा (शीए वा) मोंयरा विगरे अति नीचे स्थाने उमा रहेबु नहीं त्या रहेवायी एपणानो असमव छे, तथा दातारने कटादिक थवानो समव छे अथवा द्रव्यथी अति उच्च एटले उची डोक राखीने उमा रहेबु नहीं अने भावथी अति उच्च एटले सारा आहारनी प्राप्ति यवाथी हु लब्धमान छु एवु अभिमान करवु नहीं एज रीते द्रव्यथी नीच एटले अत्यत नम्र डोकवाळा यइने रहेबु नहीं अने भावथी नीच एटले मने आज काइ मन्नु नहीं एम धारी दीनतावाळा एवु नहीं तथा (ए आसणे) दातानी अति समीपे रहेबु नहीं तथा (ए अइदूरगो) अति दूर-छेटे उमा रहेबु नहीं अति समीपे रहेवायी दातारने जुगुप्सा के शका उत्पन्न थवानो समव छे, अने दूर रहेवायी अनेपयादिक दोपनो समव छे आवी रीते रहेला (सजए) साधुए (फासुअ) प्रासुक एटले सहज अने ससक्त एटले जीवरहित, तथा (परकंड) बीजाए एटले

घरनी पंक्तिमां उभा न रहेबुं. केमके तेम रहेवाथी दातारना दोप जाणवामां आवता नथी. तथा (दत्तेसणं) गृहस्थी दान आपे ते वखते ते भिदानी अंदर रहेला दोपोनी अन्वेपणाने (चरे) करवी. परंतु जिव्हानी लोलताए करीने दोपवालो आहार लेवो नहीं. आ ग्रहणैपणा कही. तथा ते शुद्ध आहार पण (पडिरूवेण) पूर्व मुनिओने प्रतिकरूपे करीने एटले जेम पूर्वना आचार्यो अने स्थविरकल्पी साधुओ पात्रने विपे ग्रहण करता हता ते रीते (एसित्ता) गवेषणा करीने, एटले ग्रहण करीने पछी (कालेण) नमस्कार पूर्वक प्रत्याख्यान पारी सिद्धांतमां कहेला विधिबडे (मितं) परिमित एटले मात्र कुचि पूराय तेटलोज (भक्खाए) आहार करवो. घणो आहार करवाथी स्वाध्यायनो विघात विगरे दोपोनो संभव छे. आ ग्रहसैपणा कही. ३२.

भिचाटन करतां बीजो कोइ भिजु प्रथमथी त्यां आव्यो होय तो शुं करबुं ? ते कहे छे.—

णाइदूरमणासैसु, णैसिसिं चरकुफासओ । एंगो चिट्टिज्ज भत्तट्टा, लंघिआं तं णइंक्रमे ॥ ३३ ॥

अर्थ—(णाइदूरं) साधुए गृहस्थीने घेर भिजा लेवा जतां घणे दूर उभा रहेबुं नहीं. केमके दूर रहेवाथी प्रथम आवेल भिजु गयो के नहीं ? तेनी खबर रहे नहीं तेमज एषणानी शुद्धिनो असंभव रहे. तथा (अण्णासुं) घणुं नजीक उभा रहेबुं नहीं. केमके तेम करवाथी प्रथम आवेला भिजुने अग्रीति उत्पन्न थाय. तथा (अण्णसिं) भिजुनी अपेचाए अन्य एटले बीजा गृहस्थोनी (चक्खुफासओ) दृष्टिना विषयमां (ण) उभा न रहेबुं. परंतु “ आ भिक्षुकना जवानी राह जुए छे ” ए रीते गृहस्थो न जाणे तेम एकांतमां उभा रहेबुं. (एगो) एक एटले प्रथम आवेला भिजु उपर देप

(अप्यकुक्षुए) हाथ, पाग, मस्तक विंगेरे शरीराना अवयवोंने वारवार हलावधा नहीं (यिसीइल) ए रीते बेसबु ३०

हवे एयखासमिति सवधी विनय कहे छे—

कालेण शिंखमे भिंखू, कालेण ये पडिक्मे । अकाल चं विवज्जिता, काले काल समायेरे ॥ ३१ ॥

अर्थ—(भिक्खू) साधुए (कालेण) भिचादिने योग्य समय थये संते (शिंखमे) भिचाने माटे नीकळु, (य) तथा (कालेण) योग्य समये (पडिक्मे) आहार लहने पोताने स्थाने पाछु आवतु एटले के भिचानो लाम न थाय अथवा अन्य लाम थाय तो पण वधारे लामनी इच्छार्थी समय सिवाय पर्यटन कर्या करतु नहीं (च) तथा (अकाल) ते ते क्रियाना अयोग्य काळने (विवज्जिता) वर्जने (काले) योग्य अवसरे (काल) ते ते काळने उचित एवी प्रतिलेखना आदि क्रियाने (समायेरे) करवी, कहु छे के—“जेम कृपि कर्म विंगेरे कोळे करवाथी त बडु फळदायक थाय छे, तेम सर्व क्रियाथो पोवपोताना काळने विपे अ करवा लायक छे” ३१

भिचाने माटे नीकळेला साधुए शु करतु ? ते कहे छे—

परिवाडीए गं चिट्टेजा, भिंखू दत्तेसण धरे । पडिख्वेण एसित्ता, भिंअ कालेण भख्सेए ॥ ३२ ॥

अर्थ—(भिक्खू) साधुए (परिवाडीए) परिपाटीने विपे एटले भोजन करवा वेठेला जनोनी पक्तिमा (ए चिट्टेजा) भिचाने माटे उमा न रहेवु केमके त्या उमा रहेवाथी जमनारनी अग्गीति उत्पन्न थाय छे, अथवा परिपाटी एटले दातारोना

आ अर्थनेज फरीथी दट करे छे—

हिअं विंगयभया बुद्धा, फरुसं पि अणुसासणं । वेसं तं होइ मूढाणं, खंतिसोहिकरं पयं ॥२६॥

अर्थ—(विगयभया) आलोक, परलोक आदि सप्त भयरहित अने (बुद्धा) तत्त्वना जाण एवा सुशिष्यो (फरुसं पि) कठोर एवा पण (अणुसासणं) गुरुना अनुशासनने (हिअं) हितकारक माने छे, तथा (मूढाणं) मूर्ख एवा कुशिष्योने तो (खंतिसोहिकरं) जमा करनारुं अने शोधि एटले आत्मशुद्धिने करनारुं, तथा (पयं) ज्ञानादिकनां स्थान रूप एवं पण (तं) ते गुरुवचन (वेसं) द्रेपनुं कारण (होइ) थाय छे. २६.

फरीथी विनयने ज कहे छे—

आसणे उवचिद्विजा, अणुचे अकुए थिरे । अपुट्टाइ गिरुट्टाइ, गिंसीइज्जप्पकुक्कुए ॥ ३० ॥

अर्थ—(अणुचे) उंचा नहीं एवा एटले द्रव्यथी गुरु करंतां नीचा अने भावथी गुरुना आसन करतां अल्प मूल्य-वाळा, तथा (अकुए) शब्द न करे तेवा, शब्द करतुं आसन कामनुं अंग कहेवाय छे मोटे, तथा (थिरे) स्थिर एटले सरस्वा पायावाळा (आसणे) पीठादिक आसननी उपर चर्पा ऋतुमां (उवचिद्विजा) बेसनुं. आवा आसन उपर साधुए केवा थइने बेसनुं ? ते कहे छे—(अपुट्टाइ) अल्पोत्थायी एटले खास कार्य होय तोपण थोडुं उठवाना शीलवाळा-खास कार्य होय तोज उठनारा अर्थात् वारवार आसन उपरथी उठनुं नहीं. तथा (गिरुट्टाइ) कार्य विना उठनुं नहीं. तथा

कदाच भूल थाय अने गुरु शिखामण आपे त्यारे शिष्ये शु कखु ? ते कहे छे--

जं 'मे वुंद्धागुंसासति, सीएण फरुसेण णा। मम लाभो त्तिं पेहांए, पंयओ तं' पडिस्सुणे ॥२७॥

अर्थ--(बुद्धा) गुरु महाराज (ज) जे (मे) मने (सीएण) शीतळ एटले कोमळ वचनवडे (वा) अथवा (फरुसेण) कठोर वचन वडे (अणुसासति) उपदेश आपे छे ते (मस) मने (लाभो) लाभ छे (त्ति) ए प्रमाणे (पेहाए) जाणीने (पयओ) प्रयत्नवान थयो थको शिष्य (त) ते शिखामणने (पडिस्सुणे) करवा रूपे अगीकार करे, परतु गुरुनु कठोर वचन सामळी क्रोध करे नहीं. २७

अहीं कोइ शका करे के--गुरुनु वचन आ लोक अने परलोकमा पण परम उपकारी छे, ते शु कोइने अप्रिय लागे खरु ? के जेयी तमे आवो उपदेश आपो छो ? ते उपर कहे छे--

अणुसासणमोवाय, दुक्कडैस्स चं चोत्रयण । हिंथ्र तं मणए पंषो, वेसं' होइं असाहुणो ॥ २८ ॥

अर्थ--(पंषो) प्राज्ञ एटले बुद्धिमान शिष्य (ओवाय) कोमळ के कठोर वचन रूप उपायवाळा (अणुसासण) शिखावाज (च) तथा (दुक्कडैस्स) अरे ! तें आ शु दुक्कट कसुं ए प्रमाणे दुक्कतनी (चोअय) चोयथा एटले प्रेरणा-वाळा (त) ते गुरुवचनने (हिंथ्र) आ लोक अने परलोकमा सुखदायक (मणए) माने छे परतु (असाहुणो) कुशि-प्यने तो ते वचन (वेस) द्वेष करवा लायक एटले द्वेष उत्पन्न करनारु (होइ) थाय छे २८

ए लविजं पुंडो सावजं, ए गिरंठं ए मम्मयं । अर्पणडा परंटा वी, उभयसंतरेण वा ॥ २५ ॥
 अर्थ—साधुए (पुंडो) कोइए पूछया थका (सावजं) सावध वचन (ए लविज) बोलवुं नहीं. तथा (गिरंठं)
 अर्थ रहित निरर्थक (ए) बोलवुं नहीं. तथा (मम्मयं) कोइना मर्मतुं वचन (ए) बोलवुं नहीं. आ प्रमाणे (अर्पणडा)
 पोताने अर्थ, के (परंटा) परने अर्थ (वा) अथवा (उभयस्स) पोताने अने परने वन्नेने अर्थ (वा) अथवा (अंतरेण)
 प्रयोजन विना बोलवुं नहीं. २५.

आ प्रमाणे पोतामां रहेलो दोप दूर करवानुं कही हवे उपाधिथी थयेला दोपनो त्याग करवा कहे छे.
समरेसु अंगारेसु, संधीसु अ महापहे । एंगो एगिथिए संद्धि, शेव चिहे ए संलेवे ॥ २६ ॥

अर्थ—(समरेसु) लुहारनी शाळामां, उपलक्षथी सर्व हलका गणता स्थानोमां तथा (अंगारेसु) घरोमां, तथा
 (संधीसु) बे घरनी वच्चे (अ) तथा (महापहे) राजमार्गमां (एंगो) एकला साधुए (एगिथिए) एकली स्त्रीनी
 (सद्धि) साथे (शेव चिहे) नज उभा रहेवुं, तथा (ए संलेवे) वातचीत न करवी. अहीं एक शब्दतुं ग्रहण कर्युं छे ते
 अत्यंत दोप जणाववा माटे. अन्यथा आवा स्थानोमां अनेक साधुओए पण स्त्रीनी साथे उंछुं रहेवुं के वात करवी ते पण
 दोपने माटेज छे. केमके तेथी शासनना मलिनपणानो संभव छे. कहुं छे के—“ माता, बेन के दीकरीनी साथे पण एकां-
 तमां बेसवुं नहीं. कारणके इंद्रियोनो समूह बळवान छे, तेथी पंडित पण तेमां मोह पावे छे.” २६.

एवं विणययुत्तस्त, सुत्त अर्थ च तदुभय । पुंछ्छमाणस्स सीसस्स, वांगरेज्ज जंहासुय ॥ २३ ॥

अर्थ—(एव) आ प्रकारे (विणययुत्तस्स) विनयबडे युक्त तथा (सुत्त) कालिक उत्कालिक आदि सूत्रने, (अत्थ) तेना अर्थने (च) अने (तदुभय) सूत्र तथा अर्थ वन्नेने (पुंछ्छमाणस्स) पूछता एवा (सीसस्स) शिष्यने आचार्य महाराने (जहासुअ) गुरु परपराए जेसु सामब्बु होय तेसु (वांगरेज्ज) कहेसु पण पोतानी मातिकल्प नाथी काह पण कहेसु नहीं, २३

फरीथी शिष्यनो वाणी समधी विनय कहे छे—

मुंस परिहरे भिरकू, णं यं ओहोरिणि वंए । भासादोस परिहरे, माय च वंजए संया ॥ २४ ॥

अर्थ—(भिरकू) साधुए (मुस) मृपा एटले असत्य वाणीनो (परिहरे) त्याग करवो (य) तथा (ओहारिणि) अवधारणी एटले “ आ आम ज छे ” एम निश्चयवाली माया (ण वए) बोलवी नहीं. तथा (भासादोम) मायाना दोष एटले सावधनी अनुमोदना अथवा अपशब्दो, तेनो (परिहरे) त्याग करवो (च) तथा (माय) मायाने (सया) सदा (वजए) वर्जवी. अहीं मायानु ग्रहण करुं छे, तेणे करीने बीजा क्रोध, मान अने लोभसु पण ग्रहण समजी लेसु सर्वे कपायोनो त्याग करवाथी मृपा मायानो त्याग थइ शके छे केमके कपाय रूप कारणने अमाने असत्य वचन रूपी कार्यनो पण अभाव थाय ज छे २४

फरीथी विनयनोज उपदेश आपे छे.—

आलवंते लवंते वा, ऐ णिसीज कयाइवि । चइउंण आसणं धीरो, जओ जं 'त्तं पडिस्सुणे ॥२१॥

अर्थ—गुरु (आलवंते) एकवार बोलते छते (वा) अथवा (लवंते) बारवार बोलते छते (कयाइवि) कदापि (ए णिसीज) शिष्ये बेसी रहबुं नहीं, परंतु (धीरो) बुद्धिमान तथा (जओ) उद्यमवंत एवा शिष्ये (आसणं) आसननो (चइउंण) त्याग करी (जं) जे गुरु आदेश आपे (तं) ते तेमनी पासे जइने (पडिस्सुणे) अंगी-कार करवो. २१

हवे गुरुने पूछती बखते शिष्ये राखवानो विनय कहे छे.—

आसणगओ ऐ पुच्छिज्जा, ऐवं सिज्जागओ कया। आगम्मुकुडुओ संतो, पुच्छिज्जा पंजलीउडो ॥ २२ ॥

अर्थ—शिष्ये (आसणगओ) आसन पर बेठा बेठा (ए पुच्छिज्जा) कांइ पण सखादिक गुरु महाराजने पूछबुं नहीं. तथा (कया) कदापि एटले ग्लानादिक अवस्था विना पोते बहुश्रुत थयो होय तो पण (सिजागओ) संथारामो रखा थका गुरुने (येव) नज पूछबुं. परंतु (आगम्म) गुरुनी पासे आर्वीने (उकुडुओ संतो) उत्कटुक आसने रखा थका अथवा कारणे पादपुंछन उपर बेठा थका (पंजलिउडो) बे हाथ जोडीने (पुच्छिज्जा) सखादिक पूछबुं. २२.

आया विनीत शिष्यने गुरुए शी रीते उत्तर आपवो ? ते कहे छे.—

फरीथी वेसवानो विधिच वतावे छे—

शेनें पैल्हत्थिअ कुंजा, पक्कपिंड वं सजएं । पाए पंसारए वात्रि, शे” चिट्टे गुरंणत्तिए ॥ १६ ॥

अर्थ—(सजए) साधुए (पल्हत्थिअ) पर्यस्तिका एटले पग उपर पग चढायीने अथवा पलाठी वाळीने वेसतु (व) अथवा (पक्कपिंड) पक्कपिंड एटले केड वाधीने वेसतु अथवा वे हाथवडे शरीरने वाधी पिंडरूप करतु ए विंगेरे (शेव दुजा) नच करतु (वावि) अथवा तो (पाए) पगने (ए पसारए) लाग करीने वेसतु नहीं तथा (गुरुणत्तिए) गुरुनी अत्यंत ममीपे (ए चिट्टे) वेसतु नहीं कोइ आचार्यना मते उत्तरार्धनो एकच वाक्यार्थ छे के ‘ गुरुनी पासे पग लावा करीने वेसतु नहीं ’ १६

फरीथी पण गुरुतु वचन अगीकार करवा विपेज कहे छे—

आयेरिएहि वाहित्तो, तुसिणीओ शे कंयाइवि । पसायपेही शिआगडी, उवचिट्टे गुरु संया ॥ २० ॥

अर्थ—(आयेरिएहि) गुरुए (वाहित्तो) बोलावेला एवा शिष्ये (कयाइवि) कदापि एटले ग्लानादिक अवस्थामा रखा छता पण (तुसिणीओ) मुगा (ए) वेसी न रहेतु परतु (पसायपेही) प्रसादप्रेची एटले “ गुरुतो अमारापर प्रसाद छे के जेथी बीना साधुओ छता पण मने बोलावे छे ” ए प्रमाणे विचार करनार तथा (शिआगडी) मोचना अभिलापी एवा शिष्ये (गुरु) गुरु पासे (सया) सदा (उवचिट्टे) जतु (वेसतु) २०

लोक देखतां (जइवा) अथवा (रहस्से) एकांतमां (कयाइवि) कदापि (येव) नज (कुञ्जा) करे. १७.

हवे शुश्रूषा विनय बतावे छे एटले आसननो-गुरु पासे केम बेसतुं ? तेनो विधि कहे छे.—

शं पैरकओ शं पुरओ, शेव किंचाण पिट्टुओ । शं " जुंजे ऊरुणा ऊंरुं, संयणे 'शो पडिस्सुणे ॥१८॥

अर्थ—विनीत शिष्ये (किचाणं) गुरुनी (पक्खओ) बन्ने पडवे नजीक (ण) बेसतुं नहीं, तेवी रीते बेसवाथी पोते पण गुरुनी सरखो देखाय, तेथी ते अविनय कहेवाय, अने पाठ विगरे आपतां गुरुने तेनी सन्मुख जोती वखते चांकुं जोखुं पडे तेथी गुरुनी डोक विगरे दुःखवा आवे, तथा (पुरओ ण) गुरुनी आगळ-सन्मुख बेसतुं नहीं. तेम बेसवाथी गुरुने वांदनार लोकने गुरुना मुखजुं दर्शन थइ शके नहीं, तेथी लोकनी अप्रीति थाय. तथा (पिट्टुओ शेव) गुरुनी पाछळ न बेसतु. तेम बेसवाथी परस्पर मुखजोइ शकाय नहीं, तेथी वात विगरेमां जोइए तेवो रस आवे नहीं, तथा (ऊरुणा) पोताना साधळ साथे (ऊंरुं) गुरुना साथळनो (ण जुंजे) संघट्टो न करवो तथा उपलक्षणथी चीजां अंगोने पण स्पर्श थाय तेम न बेसतुं, तेम करवाथी अत्यंत अविनयनो प्रसंग आवे. तथा गुरु बोलावे त्यारे (संयणे) संथारासां सुता सुता के बेठा बेठा (शो पडिस्सुणे) गुरुजुं वचन सांभळुं के अंगीकार करतुं नहीं, परंतु गुरुनी समीपे आवी हाथ जोडी " आपनी शी आज्ञा छे ? " एम विनयथी बोलतुं. १८.

१ कृत्यानां आचार्यादीनाम्.

के-“ हाथीना सर्वं उत्तम लक्षणेयी युक्त एवो सेचनक नामनो हाथी वनमा विचरे छे, ते आपना राज्येने लायक छे ”
ते सामळी श्रेणिक राजाए जाते जइ मोटा प्रयत्नवडे तेने पकडी लावी पोतानी हस्तीशाळामा वाधयो एकदा ते तापसोए
आवी तेनी निर्भर्त्सना करी के-“ हे गजराज ! तारु पराक्रम क्या गयु ? अमारा अविनयनु फळ पाम्यो ? ” आ प्रमाणे
सामळी ते हाथी अत्यंत क्रोध पाम्यो अने नयननो स्वभ तोडी तेमनी पाळळ दोळ्यो अने ते सर्वे तापसोने तेणे हतप्रहत
करी नाल्या, केटलाक नाशी पण गया पछी तेणे अटनीमा आवी फरीथी तेमनो आश्रम मागी नारयो श्रेणिक राजा
पण फरीथी ते हाथीने पकडवा अरण्यमां गयो ते वसते ते हाथीने तेना पूर्वभवना मित्र देवे कहु के-“ हे वत्स ! तारे
आ भवमा पराधीनता भोगवानीज छे, तो वीजाना दमन करवा पोतानी मेळेज दमातु सारु छे ” आ प्रमाणे तेनु वचन
सामळी ते सेचनक पोतानी मेळेन आवी आलानस्वभ पासे उभो रक्षो ते जोइ राजाए तेनी पूजा करी, अने तेने पडहस्ती
ननाव्यो जेम पोतानी मेळे दमन करावाथी आ हाथीने गुण थयो तेम वीजाने पण गुण थाय छे इति सेचनक दृष्टात
हवे फरीथी पण विनयनेज उपदेश आपे छे -

पडिणीथ च बुध्धाण, वीया अटुव वंम्मुणा । आंवी वा जई वा रहस्से, रोत्रं कुंजां कयाइ नि ॥१७॥

अर्थ--(च) तथा (बुध्धाण) आचार्यार्थोदिकतु (पडिणीअ) प्रत्यनीकपणु एटले शटुपणु (वाया) वाणीविडे एटले
तमे शु जाणो छो ? इत्यादि शब्दोयी निर्भर्त्सना करावडे न करे (अटुव) अथवा (कम्मुणा) क्रियावडे एटले गुरुना
सथारानं शोळगवो तथा पगवडे सधटो करयो इत्यादिक अविनय कायावडे न करे अने तंपण (आवी वा) प्रगट एटले

आत्मदमन उपर सेचनक हाथीनी कथा.

अंक अटवीमां हाथीनुं मोडुं टोळं रहेतुं हतुं. ते यूथना स्वामीअो विचार कर्यो के—“ जो कोइ नवो जन्मेलो कलभ (वाळक) वृद्धि पामी युवावस्था पामशे तो ते मने मारीने यूथने नायक थशे, ” माटे कोइने मोटो थवाज देवो नहीं. ए प्रमाणे विचारी ते नवा जन्मेल्ला कलभोने मारी नांखतो हतो, एकदा कोइ हाथणी गर्भवती थइ. तेणे विचार्यु के—“ जो मारे कलभ थशे, तो आ नायक तेने मारी नांखशे. माटे ते न मारे एवो कांइक उपाय करुं.” एम विचारी ते हाथणी कपटथी लंगडी थइ, अने धीमे धीमे चालवाथी ते यूथनी पाछळ रहेवा लागी. यूथपति केटलेक दूर जइ तेनी राह जोवा उमो रहे, त्यारे ते एक पहारे, बे पहारे तेनी भेगी थती हती. तेज प्रमाणे कोइ वखत एक बे दिवसे पण भेगी थती हती. एवी रीते करतां तेणीए यूथपतिने विश्वास उपजाव्यो. पछी एकदा प्रसव समय आव्यो त्यारे पासेना तापसोना आश्रममां जइ त्यां तेणीए कलभ प्रसव्यो, अने तेने त्यां आश्रममांज मूकी ते यूथने जइने मळी. पछी आंतरे आंतरे आश्रममां जइ ते पोताना वाळकने स्तनपान करावती हती. ते कलभ जरा मोटो थयो त्यारे मुनिकुमारोनी साथे पोतानी सुंडमां पाणी लइ वृत्ताने सिंचवा लाग्यो. तेथी तापसोए तेनुं सेचनक नाम पाड्युं. अनुक्रमे ते जुवान थयो. एकदा फरतां फरतां तेणे यूथाधिपतिने जोयो एटले तेने मारी पोते यूथनो स्वामी थयो. पछी तेणे विचार्यु के—“ मारी मातानी जेम कदापि कोइ बीजी हाथणी पण आ आश्रममां आवी कलभने जन्म आपशे तो ते मारो शत्रु थशे.” एम विचारी तेणे ते तापसोना आश्रम भांगी नांख्यो. तेथी मुनिअो क्रोध पामी हाथमां पुष्प फळ लइ श्रेणिक राजा पासे गया. तेओए राजाने कड्युं

धे नायको रान्निभोचनना नियमनो भग याय एवा भयथी जम्या नहीं अने वीजा सेँ परस्परने आपेला विषयुक्त मास अने मदिरा लायाथी मरण पाग्या अने दुर्गतिए गया पेला वन्ने भाइओ रान्निभोचन त्यागरूप त्रवने पाळवाथी जिब्बट्टि-यना दमनने लीधे था भयमा अने परभवमा सुखी थया

इति चौरनायक कथा

हवे शु विचारिने आत्मानु दमन करवु ? ते कहे छे—

त्रै 'मे अर्पेपा दंतो, सजमेण तेनेण थं । मां 'ह परेहि दुब्भतो, वंधणेहि 'त्रेहि अं ॥ १६ ॥

अर्थ—(मे) में (मनेमेण) सत्तर प्रकारना सयमे करिने (य) तथा (तेनेण) बार प्रकारना तपे करिने (अप्या) आत्मा एटले पाच इद्रियरूप देह (दतो) दम्यो होय तो ते (वर) श्रेष्ठ छे, परतु (ह) अह-हु एटले मारो देह (परेहि) वीजा लोकोथी (बंधणेहि) लोढानी साकळो आदि बधनोए करिने (अ) अने (वहेहि) लाकडी, अयुश अने चायुक आदिए करिने (दम्मतो) दमन कराय ए (मा) सारु नहीं केमके वीजा लोको मने तर्पना, ताडना आदिबडे दमन करे तेमा मारु काह पण कल्याण थवानु नहीं कहु छे के—“ हे आत्मा ! तु सेदनी विचार कया विना दु एने सहन कर, कारण के फरीथी तने आत्मबगता दुर्लभ छे हे जीव ! पराधीनपणे तो तु वयु सहन करीश, परतु तेमा तने कांड पण गुण थवानो नी स्ववशरणे सहन करीश त्यारेज तने गुण थणे.” आवी रीते विचार करिने पोताना आत्माने वश राखवो १६

जो कीडीओ आची गइ होय तो बुद्धिनो नाश थाय छे, माखी आची होय तावमने थाय छे, जू आची होय तो जलो-
दरनो व्याधि थाय छे, करोळीयो आव्यो होय तो कुटरोग थाय छे, वाळ आव्यो होय तो स्वरनो भंग थाय छे, कांटो
के लाकडानो ककडो आव्यो होय तो गळामां लागे छे, अने भमरो आव्यो होय तो ते ताळबुं वीधी नांखे छे, वळी
रात्रिभोजन करनारा मरीने परभवमां घुवड, कागडा, धिलाडा, गीध, सुअर, सर्प, वींछी अने घो थाय छे, तथा
रात्रिए वासण घोतां कुंथुवा विगेरे जीवोनी हिंसा थाय छे. रात्रिभोजनना समय दोपोतुं वर्णन करवा कोण समर्थ छे ?
कोइ समर्थ नर्था. तेथी आ त्रत पाळवाने विपे तमारे दृढ उद्यम करवो. ”

ए प्रमाणे कही साधुओए त्यांथी विहार कर्यो. ते वन्ने नायको पण परिवार सहित साधुओने वळाववा केटलेक दूर
जइ पाछा वळ्या अने मुनिओनी सेवाथी पोताना आत्माने कृतार्थ मानवा लाग्या. एकदा ते वन्नेए चोरना सैन्यसहित
कोइ गाममां घाड पाडी अने घणी गायो भंशो विगेरे पकडी लाव्या. त्यांथी आवतां मार्गमां तेमना परिवारना माणसोए
एक पाडो मार्यो, तेतुं भोजन करवा माटे तेओ परिवार सहित त्यां रोकाणा. केटलाक परिवारना माणसो मदिरा लेवा
माटे गाममां गया. ते अत्रसरे पाडो मारनाराओए परस्पर विचार कर्यो के-“ आ मांसना अर्ध भागमां विप नांखी, जेओ
गाममां गया छे तेमने आपीए तो आपणे भागे घणी गायो भंशो आवे. ” एम विचारी तेओए ते प्रमाणे कर्यु. देवना
वशथी जेओ गाममां गया हता तेमणे पण परस्पर एवोज विचार करी अर्ध मदिरामां विप नांखुं. पछी तेओ आव्या
अने सर्व दुष्ट चित्तवाळा तेओ एकठा थया. मात्र ते बे नायको कपट रहित हता. तेटलामां खर्य अस्त पाग्यो. तेथी ते

ते ठेकाये कोई पण साधुनो भक्त हतो नहीं, तेथी ते साधुओ चोरना नायक पासे गया साधुओना दर्शनयी ते बन्ने माइओ सुशी यया, तेथी तेमणे प्रणाम करी साधुओने पूछथु के-“ आपने शु प्रयोजन छे ? ” साधुओ नोल्या के-“ वर्षाऋतुमा अमारे विहार करवो कल्पे नहीं, तेथी वर्षाऋतुमा रही शकाय तेवा उपाश्रयनी (रहेवानी जग्यानी) अम र्वाचनी करीए छीए ” ते सामळी तेओए तेमने हर्षसहित उपाश्रय आप्यो तेमा मुखेथी साधुओ रहा पछी बन्ने नायकोए साधुओने कहु के-“ अमारे घेरथीज तमारे सपूर्ण थाय तेदली भिचा हमेशा ग्रहण करवी ” त्यारे साधुओ बोण्या के-“ साधुओने एक घेरथी आहार लेवो कल्पे नहीं, तेथी अमे सर्व योग्य घोमा विचरशु उपाश्रय आपवाथी ज तमोए महा पुण्य उपार्जन करुं छे कहु छे के-तप, नियम अने योगोवडे युक्त एवा मुनिओने जे माणस उपाश्रय आपे छे, तेणे वस्त्र, अन्न, पाणी, शय्या, आसन विगेरे सर्व आप्या बरानर छे जे माणस साधुओने तप, सयम, सशाय अने ज्ञाननो अभ्यास करवा माटे उपाश्रय आपे छे, ते माणस तेमनो शय्यातर थाय छे साधुओन वसतिदान करनार गृहस्थी देव अने मनुष्यनी समृद्धि, सुकुलमा जन्म अने भोगनी समृद्धि पांमे छे, तथा ते भवसागरने तरी जाय छे ” आ प्रमाणेना साधुओना वचन सामळी ते बन्ने भाइओ बहु सुशी यया अने उपद्रवोथी रक्षण करी तेमनी विश्रामणादिक भक्ति करवा लाग्या ए रीते साधुओनो वर्षाकाळ सुरेथी निर्गमन थयो पछी विहार करती वसते साधुओए तेमनी वीजा नव लेवानी शक्ति नहीं होवाथी मान रात्रिभोजनो नियम आप्यो अने ते नियमने दृढ करवा माटे उपदेश आप्यो के-“ रात्रिने समये राबसो पृथ्वीपर विचरता होय छे, तेओ पण रात्रिभोजन करनाराओने छे छे भोजनमा

सहन करतुं. अर्थात् तैसां समभाव राखवो. कह्युं छे के—“ लाभ, अलाभ, सुख, दुःख, जीवित, मरण तथा स्तुति के निंदा ए सर्वने विपे साधुओ समान चित्तवाळा होय छे. ” अर्थात् साधु स्तुति सांभळी तेनापर राग न करे अने निंदा सांभळी तेनापर द्वेष न करे. इति मांत्रिकत्रयनी कथा.

अहीं कोई शंका करे के—क्रोधादिकने निष्फल करी पोताना आत्मानेज दमवानो केम उपदेश करो छो ? शुं सामा माणसने दमवो नहीं ? ते उपर कहे छे—

अप्या चैव दमेयव्वो, अप्या हुं खलु दुद्दमो । अप्या दंतो सुंही होई, अस्सि लोएँ परत्थ यं ॥१५॥

अर्थ—(अप्या चैव) आत्मा ज (दमेयव्वो) दमवा योग्य छे. (हु) कारण के (अप्या) आत्माज (खलु) निश्चे (दुद्दमो) दुर्दम एटले दमवो—जीतवो दुर्लभ छे. तेथी करीने ज आत्मानुं ज दमन करवानो उपदेश अपाय छे. हवे आत्माने दमन करवानुं फल कहे छे—(अप्या) आत्मा जे ते (दंतो) दम्यो थको (अस्सि लोएँ) आ लोकमां—आ भवमां (य) अने (परत्थ) परलोकमां—परभवमां (सुंही) सुखी (होई) थाय छे. कारण के आत्माने दमन करनार महर्षिओने आ भवमां ज देवो पण पूजे छे अने परभवमां तेओ मोक्ष साधे छे. परंतु आत्मानुं दमन नहीं करनारा चौर, परदारा सेवी धिगेरे जनो आ भवमां ज विनाश पामे छे अने परभवमां दुर्गति पामे छे. १५

आत्मदमन उपर बे चोरनायकनी कथा.

कोई एक पल्लीमां बे भाइओ चोरना नायक हता. त्यां एकदा सार्थनी साथे जता साधुओने वर्षा ऋतु प्राप्त थयो.

प्रियप्रिय उपर राग द्वेष न करवा प्रिये त्रण मात्रिकोनी कथा

एकदा वीतभय नामना पुरमा महा मरकी उत्पन्न थइ तेथी राजाए तेने दूर करवा माटे नगरमा पडह वगडाव्यो के ' कोइ आ मरकीने दूर करी शके तेम छे ? ' ते सामळी त्रण मात्रिको राजा पासे आची बोल्या के " हे राजा ! अमे महामारीने दूर करीए " राजाए तेमने पूछ्यु के—" तमारी पासे केवा केना उपाय छे ? ते कहो " त्यारे पहेलो मात्रिक बोल्या के—" मारी पासे एक मत्रथी सिद्ध करेलो भूत छे ते अत्यंत मनोहर रूप करी नगरमा अमे, ते वसते तेना सन्मुख जे जुए ते माणस तत्काल मरी जाय, अने तेने जोइने जे नीचु मुख राखी चाल्यो जाय, तेना सर्व रोगो नष्ट थाय " ते सामळी राजाए कह्यु के—" एवा क्रोधी भूतबडे सयुं. " पछी बीजो मात्रिक बोल्या के—" मारी पासे जे भूत छे तेनु उदर लावु छे, तेनु शरीर पवंत जेवड मोडु छे, तेनी कुचि विस्तारवाळी छे, तेने पाच माया छे, तेने पग एकन छे अने तेनु स्वरूप विकारवाळु छे ते अट्टहास करतो नगरमा फरे, त्यारे तेने जोइने जे हसे तेनु मस्तक सात प्रकारे भंदाइने फाटी जाय, पय जे मनुष्य तेने धूप, पुष्प अने स्तुति निगेरीथी पूजे ते सर्व रोगीथी मुक्त थाय. " ते सामळी राजाए कहु—" आ भूतनी पण काइ जरर नथी " पछी बीजो मात्रिक बोल्या के—" मारी पासे पण एक साधेलो भूत छे, ते पोतानु प्रिय करनार के अग्रिय करनार एवा वन्न प्रकारना मनुष्योने ते रोग रहित करे छे " ते सामळी राजाए कहु—" आ उपाय घणा मार्गे छ, ते प्रमाणे करो. " पछी तेणे ते प्रमाणे कयुं, एटले ते नगरमा महामारी नष्ट थइ पछी राजा तथा लोकोए ते बीजा मात्रिकनी पूजा करी आ दृष्टत प्रमाणे साधुए पूजा के निंदा अने प्रिय के अग्रिय सर्व

(असच्चं) निष्फळ (कुर्विजा) करवो. अर्थात् क्रोधं तुं फळ गुरु उपर अप्रीति थवा रूप वेसवा न देतुं. तथा (अप्पिञ्चं) अप्रिय एवं पण गुरुतुं वचन (पिञ्चं) प्रिय एटले आत्माने हितकारक छे एम (धारिजा) मनमां धारतुं. सारांश- अप्रिय एटले निंदा के प्रिय एटले स्तुति, ते वचने विषे द्वेष के राग करवो नहीं. १४

क्रोधने निष्फळ करवा उपर कुलपुत्रनी कथा.

कोइ कुलपुत्रना भाइने तेना बेरीए मारी नांल्यो. त्यारे तेनी माए ते कुलपुत्रने कहुं के—“ हे पुत्र ! तारा भाइने मारनार शत्रुने तुं मार. तारी शक्ति छे अने तुं केम कांइ करतो नथी ? ” ते सांभळी ते कुलपुत्र तरतज पोतानी शक्तिथी ते शत्रुने पकडी पोतानी मा पासे लाव्यो, अने तेने कहुं के—“ अरे ! मारा भाइना घातक ! आ खड्गवडे हुं तने क्यां हणुं ? ” ते बेरी पण उंचा करेला तीक्ष्ण खड्गने जोइ अत्यंत भय पामी बाल्यो के—“ शरणे आवेला जे रीते हणाय ते रीते मने तुं हण. ” ते सांभळी ते कुलपुत्रे पोतानी मानी सन्मुख जोतुं. त्यारे माताए धैर्य धारण करी दया उत्पन्न थवार्थी कहुं के—“ हे पुत्र ! शरणे आवेलाने मारवो न जोइए. कहुं छे के— शरणे आवेला जे रीते हणाय ते व्यसन (दुःख) पामेला, रोगी अने पांगळा विगेरेने सत्पुरुषो मारता नथी. ” ते सांभळी कुलपुत्र बोल्यो के—“ मारा मनमां जे क्रोध व्याप्यो छे तेने हुं शी रीते सफळ करुं ? ” माताए कहुं के—“ हे पुत्र ! सर्व ठेकाणे क्रोधने सफळ करवो न जोइए. ” ते सांभळी तेणे ते बेरीने सूकी दीधो, एटले ते बेरी माता अने पुत्रना पगमां पडी तेनो अपराध खमावी पोताने घेर गयो. आ प्रमाणे क्रोधने निष्फळ करवो. इति कुलपुत्र कथा.

—“अहो ! आ महात्माने मंत्र आबी दया पमाडी. ” आ रोते उचम मानना मातवां तेंने केरळजान उत्पन्न थपु तेथी त्वासपत्नी गाना वट्ठी ते सारती भूमिपाल चान्यो त्पोरे गुरुर तेने म्हु के—“ मार एल मार छे हेरे केरो सारतो चाले छे ? ” तेण म्हु—“ तमारा प्रसादथी मारे सरारु चालमपणु प्राप्त थपु छे ” गुरुर म्हु—“ प्रतिपाति के वीर गान उत्पन्न थपु छे ? ” तेणे म्हु—“ हा, आपना पमाथथी गान थपु छे ” गुरुर म्हु—“ एम वही तरतन अप्रतिपाति ? ” तेणे म्हु—“ अप्रतिपाति ” ते सामळी “ हा, हा ! मं केवळीनी आशातना करी ” एम वही तरतन गुरु तेना समारथी नीरे उतरी गया, अने तेना मन्मकर दांडना प्रहारथी मधिर वंहेतु हतु ते जाइ मनमा अत्यव तेंद पामी वारवार मारपुंक व केरळीने समारया लाग्या समानवां समारवान ते आचार्यने पण केरळजान प्राप्त थपु मांटे शिष्ये आरा विनमसाळा थरु

इति चन्द्रशार्य कथा

हेरे गुन्ना िगने अनुसरवानो उपाय वतारे छे—
नापुट्टो धांगरे किंचि, पुट्टो वा भालिंश्र देदे ! 'कोह अंसच कुंठिन्ना, धारिजा विथंमपिंथ्र ॥१८॥'
अर्थ—(अपुट्टा) गुरूर पुण्या विजा (किरि) कादपण (न चांगरे) बोलतु नही (वा) अथवा (पुट्टो) गुरुर एल्ले थकं (मलिम) ससल (न देदे) बोलतु तही क्या (तोह) कदार गुरुर करली निर्मलनाथी कोप थाय तो तेने

आ हकीकत उपर चंडरुद्राचार्यनी कथा.

उल्लयिनी नगरीमां चंडरुद्र नामना धरि पधार्या. ते स्वभावार्थीज क्रोधी हता, तेथी ते कोपनी उत्पत्ति न थाय एटला माटे सर्व साधुओंपासे आब्यो. तेमने वांदिने तेना भिवोए हांसीथी मुनिओंने कहुं के—“आने दीक्षा आपो.” ए रीते वारं-वार कहेवाथी मुनिओंने पोताना ध्यानमां विन्न थवा लागुं, तेथी तेओए कहुं के—“अमारा गुरु पेले स्थाने वेठा छे, त्यां तमे जाओ.” एटले तेओ गुरु पासे जइ तेज प्रमाणे बोल्या, त्यार गुरुए कहुं के—“रचा लावो.” ते सांभळी नवा परयेला ते शेठना पुत्रे हांसीथीज पोते रचा लावीने आपी. गुरुए ते लइ वळात्कारे तेना मस्तकपरथी केशनो लोच कर्यो. ते जोइ तेना मित्रो खेद पामी नाशी गया. ते शेठना पुत्रे लघुकर्मी होगाथी विचार कर्यो के—“मने गुरुए इच्छा विना पण लोच कर्यो छे, तो अत्यारथी मारे चारित्रज हो.” एवा तेना परिणाम थया. पछी तेणे गुरुने कहुं के—“रमत करतां साचुं थयुं छे. तोपण हुं तो चारित्रि पाळवा तत्पर छुं. परंतु हवे अहीं रही शकासे नहीं, तेथी अन्यत्र विहार करवो योग्य छे, नहींतो मारा कुंडुंओ आपने उपद्रव करशे.” गुरुए कहुं—“हे शिष्य ! अत्यार तो रात्रिनो समय थयो छे अने हुं रात्रिए देसतो नथी.” शिष्ये कहुं—“मारा रभापर वेसाडीने हुं आपने लइ जइश.” एम कही गुरुने पोताना खभापर वेसाडीने ते चाल्यो. मार्गमां खाडा सडीयामां चालवाथी गुरुने घसरो लागवाने लीधे कोप उत्पन्न थयो, तेथी तेणे शिष्यना साथामां दांडानो प्रहार कर्यो. परंतु शिष्ये तो मनमां एवो विचार कर्यो के

उपदेशने न इच्छे, परतु (कस) कशाने-चाबुकने (दडु) जोइनेज (आइछे व) आकीर्ण एटले मुशिचित अशनी जेम विनयवंत शिष्य गुरुना आकारादिक जोइनेज (पावग) पाप एटले अशुभ अनुष्ठाननो (परिव्रजए) त्याग करे, अर्थात् जेम आकीर्ण अश तेना रचकने चाबुक हाथमां लीधिलो जोइनेज-तेनो प्रहार यथा परेलांज अस्वारनो अभिप्राय जाणी ते प्रमाये प्रवृत्ति निवृत्ति करे छे तेम मुशिष्य पण आकारादिकवडेज गुरुनो अभिप्राय जाणीने तेमना कथा परे-लांज कोइपण कार्यमां प्रवृत्ति के निवृत्ति करे १२

गलि अने आकीर्ण जेवा शिष्यना दोष अने गुण बवावे छे—

अंणासत्रा थूलवया कुंसीला, मिंड पि चड पकरति सीसाँ ।

चिंत्ताणुआ लैहु दंखोववेआ, पॅसायए ॥ ते हे दुरासय पि ॥ १३ ॥

अर्थ—(अयासत्रा) अनाश्रम एटले गुरुना वचनमां नही रहेला तथा (थूलवया) स्पूळ वचनवाळा एटले विचार कर्पो विना चोलनारा, तथा (कुंसीला) कुरिसत एटले खराब आचारवाळा (सीसा) शिष्यो (मिंड पि) मृदु एटले शांत एता पण गुरुने (चड) कोपयुक्त (पकरति) करे छे अने (चिंत्ताणुआ) गुरुना चित्तने अनुमरनारा, तथा (दंखोववेआ) चतुराइए करीने सहित एवा (ते) ते विनीत शिष्यो (ड) निश्रे (दुरासय पि) दुराशय एटले अत्यंत कोपवाळा गुरुने पण (लडु) शीघ्रपणे (पसायए) प्रसन्न करे छे १३.

आहं च चंडालिअं कहुं, नं निणहविज्ज कयाइवि । कंडं कडिच्चि भासिज्जा, अकंडं णो कडिच्चि अं ॥११॥

अर्थ—(आहं च) कदाचित एटले कोई वखत (चंडालिअं) क्रोधादिक कपायना वशथी असत्य भाषण (कहुं) करीने एटले कयुं होय अने ते (कयाइवि) कदापि एटले कोई वखत बीजाए न जाणुं होय सोपण (नं निणहविज्ज) गुरुनी पासे ओळववुं नहीं. त्यारे शुं करवुं? ते कहे छे—(कंडं) कयुं होय ते (कडिच्चि) में कयुं छे एम (भासिज्जा) कहवुं, एम भयं लजादिके करीने नथी कयुं एम कहवुं नहीं. (अ) तथा (अकंडं) न कयुं होय ते (णो कडिच्चि) में नथी कयुं एम कहवुं, परंतु मायाथी के बीजाना अप्रहथी नहीं कर्या छतां में कयुं छे एम कहवुं नहीं. तेमं कहेवाथी मृषावाद विगरे दोषो संभवे छे, अहीं भाषार्थ ए छे जे—कोइएण प्रकारे असमां अतिचार लाग्यो होय तो लजादिक छोडीने गुरु पासे आवी जेम बालक कार्य अकार्य सर्व साची बात: मातपिता पासे कही दे छे, तेम माया अने गर्वनो त्याग करी यथार्थपणे ते शलयनी आलोचना करवी. ११.

हवे विनीत अने अविनीत शिष्यनां हटांत आपे छे—

मां गलिअस्सु ठ्वं कंसं, वयंणमिअंके पुणो पुणो । कंसं वं दंहुमाइस्से, पौवगं परिवज्जाए ॥ १२ ॥

अर्थ—जे विनयवंत शिष्य होय ते (गलिअस्सु) गलि एटले अविनीत अथ (कंसं वं) जेम कशा एटले चाबुकना प्रहारो चारंबार इक्के चारंबार तेने चाबुक मारवो पडे तेम (पुणो पुणो) चारंबार (वयणं) गुरुना प्रवृत्ति अने निवृत्तिवाळा

अर्थ—(पडिए) बुद्धिमान शिष्य (अणुसासिओ) गुरुए कठोर वाणीबले शिवा अपायो होय तोपण तेणे (न कुपिआ) कोप करवो नहीं. त्यारे शु करवु ? (खति) कठोर वचनादिक सहन करना रूप चमानेज (सेविल) सेववी तथा (खुडेहि सह) जुद्ध एटले बालको अथवा शील रहित पासत्थादिकनी साथे (ससगिग) ससर्ग एटले परिचयने, (हास) हास्यने (च) तथा (कीड) क्रीडाने (वजए) वर्तवी कारणेके हास्य अने क्रीडा ए वने, लोक अने आगमयी विरुद्ध छे तथा मोटा कर्मवधनो हेतु छे. ६

फरीयी बीजी रीते विनयनेज बताने छे—

भा ये चडालिअ काँसी, वहुँअ माँ ये अरुवे । कालेणं ये अंहिजिता, तँओ झँएज एगँगे ॥१०॥

अर्थ—(य) तथा हे शिष्य ! तु (चडालिअ) चड एटले क्रोधना वशयी अर्याव कपायना वशयी अलोक एटले असत्य भाषण (मा कासी) करीश नहीं. (य) अने (बहुअ) घणु एटले आळजाऊ रूप स्त्रीकया आदि (मा अालने) बोलीश नहीं बहु बोलवायी स्वाध्यायादिक क्रियानी हानी याय छे तथा चायु थानो सभय रहे छे त्यारे शु करवु ? ते कहे छे—(य) तथा (कालेण) पहेली पोरथी आदि काळने विये (अंहिजिता) अभ्यास करीने (तँओ) तयारपछी (एगंगो) एकलो एटले भावयी रागादि रहित अने द्रव्यथी स्त्री, पशु, पडकादि रहित वसतिमां रहेलो (झएज) ध्यान कर एटले मबेलाउ चिंतनादि कर १०

अर्थ—(कथा) ते कारण माटे (बुद्धयुव) आचार्यादिकना पुत्रनी जेवो पुत्ररूप, तथा (निभागणी) नियाग एटले सर्वसंभर तथा तेना फळश्रुत जे मोच तेनो अर्थी अर्थीव मोचनो अर्थी साधु (विषयं) विनयने (एसिजा) अंगीकार करे. (जसो) के जे विनययी (सीसं) शील एटले सम्यक् आचार (पठिसमे) प्राप्त थाय के. तेथी ते (कण्ठुर) गच्छादिक कोइ ठेकाबेथी (न निवसिजाइ) काढी मूकतो नथी. परंतु विनयने लीघे तेनो सर्वत्र आदर थाय के. ७.

विनय शी रीते करवो ? ते करे के—

निसंते सिआऽसुहरी, बुद्ध्याणं अंतिए संया । अष्टजुंताणि सिक्खिजा, निरंटाणि उं वज्जए ॥ ८ ॥

अर्थ—साधुए (निसंते) निशांत एटले अत्यंत शांत (सिष्ठा) बंधुं. अर्थात् अंधरधी क्रोधादिकनो त्याग करवो अने बहारथी शांत आकार धारण करवो. तथा (असुहरी) अवाचाल बंधुं एटले संबंध रहित बोलवुं नहीं. तथा (बुद्ध्याणं अंतिए) आचार्यादिकनी समीपे (सया) सदा (अट्टजुताणि) हेय अने उपादेय अर्थे करीने युक्त एवां आगमनां वाक्योनो (सिक्खिजा) अभ्यास करवो. (उ) परंतु (निरंटाणि) निरर्थक एटले शृंगारादिकनां शास्त्रो (वज्जए) वर्जवां-भयवां के वांभवां नहीं. ८.

अर्थयुक्त शास्त्रो केवी रीते शीलवां ? ते करे के—

अणुत्तासिपो ने कुंथियजा, अंतिए संकिं अंतिए । अणुत्तिं सह संसंगि, असं किं वज्जए ॥ ९ ॥

अर्थ—अंस (दूधरे) सुड (कण्डुकुडग) दायातु भान्न (गइचाण) तनीने (विट्ठ) मिष्टाने (भुजद) राय
छे (एर) एव प्रसाचे (मिए) मृगना चैवो मुरे आ अग्निनीत शिष्य (मील) मारा आचारने (चइजाण) तनीने
(दुम्मीने) अनानारने विपे (रसई) रमे छे एटले आनद पामे छे ५

कहेला 'पर्यने सपूर्ण' कृती हरे कर्तव्यनो उपदेय आपे छे.—

सुंणिश्राभेन साणमस, सूअरंस्त नरंस्त यं । त्रिणुण ठंविज अर्पण, इच्छंतो हिंश्रमर्षणो ॥ ६ ॥

अर्थ— (सापन्न) हूतरीनो, तथा (दूधरस) सुडनो (य) तथा (नरस) अग्निनीत मनुष्यनो (अभाप)
अशुभ मान एतल नष्ट करवा जेवा भाग्यवा दष्टांत (मुणिम) सामंजीने (अर्पणो) पोताना आत्मानु (हिम) आलो
कमा तथा परलोकमा हित (इच्छतो) इच्छतो एवो पुल (अर्पाय) पोताना आत्माने (विणए) विनयमा (ठविज)
स्थापन रे । एतए के विनयपीन आ मममां ने परमभमा हितनी प्राप्ति, थाय छे कयु छे के—

‘ त्रियया नाग नागाभो, दमण दक्षणाथो नरस्य च । नरणाहितो मोक्षगो, मोक्षेयु सुखं निरावाह ॥ ’

“ विनयपी पान प्राप्त थाए छे, पानपी दर्शन (ममकित) प्राप्त थाय छे, दर्शनपी चारित्र प्राप्त थाय छे, चारित्रपी
मोक्ष प्राप्त थाय छे अने मोक्षमा निरापाय सुख रहेतु छे ”

तस्मा त्रिययमेसिञ्जा, सील पडिलभे जंथो । बुद्धपुरा निश्रागटी, न निकंसिजइ कणहुइ ॥७॥

भांगी, (चेटक राजा कुवामां पड्या अने आराधना करीने स्वर्गे गया.) पोतानी प्रतिज्ञा प्रमाणे कोणकि गधेडावडे ते नगरीमां हळ हंकाव्या. त्यापछी ते पोतानी नगरीए गयो. आ रीते कुलवालक साधु अविनीत होवाथी चारित्र्यप्रष्ट थयो. अने मृत्यु पासीने दुर्गतिए गयो. इति कुलवालक कथा.

हवे दृष्टांत सहित अविनीतनो दोष देखाडे छे.—

जहा सुणीं पूइकणी, निक्कसिज्जइ संवसो । एवं दुस्सील पडिणीए, मुहरी निक्कसिज्जइ ॥ ४ ॥

अर्थ—(जहा) जेम (पूइकणी) सडेला कानवाळी (सुणी) कृतरी (संवसो) सर्व ठेकारोथी (निक्कसिज्जइ) काढी मूकाय छे, (एवं) तेज प्रमाणे (दुस्सील) दुःशील एटले दुष्ट आचारवाळो, तथा (पडिणीए) शासन अने गुरुनो प्रत्यनीक तथा (मुहरी) मुखर एटले घणे प्रकारे संबंध विनाहुं बोलनार एवो शिष्य (निक्कसिज्जइ) कुळ, गण अने संघ सर्व ठेकारोथी काढी मूकाय छे. ४.

अहीं कोइ शंका करे के—' दुःशीलपणुं अनर्थनो हेतु छे एम जाणता छतां अविनीत शिष्य केम दुःशीलपणामां रमतो हशे ? ' एनो जवाब ए छे के तेवा अविनीतनी मति पापवडे हणयेली होय छे, तेथी ते तेमांज प्रीति माने छे. ते वात दृष्टांतवडे सिद्ध करी देखाडे छे.—

करणकुंडगं चइत्ताणं, विटुं भुंजइ सूत्रे । एवं सीलं चइत्ताणं, दुस्सीले रंमई मिए ॥ ५ ॥

तेतु स्थान नाण्यु. पक्षी राजगृह नगरधी मागविका गणिकने बोलावी तेने सर्व वृत्तात कबो एटले तेणीए कहु के-“ हु
कूलवालक साधुने वरा करीने अहीं लह आवीश ” एम प्रविज्ञा करीने ते गणिका कपटश्रविका थइ

पक्षी सार्थ लहने ते कूलवालक मुनि पासे गइ तेने वादीने बोली के-“ हु तीर्थयात्रा करवा नीकरी छु. स्थाने स्थाने
चंत्योने तथा साधुओंने वादीने पक्षी भोजन करु छु तमे अहीं छो एम जाणी तमने वादवा माटे हु अहीं आवी छु तो
मारा पर अनुग्रह करी प्राप्तुक अने एण्णीय भात पाणी ग्रहण करो ” ते सांभळी कूलवालक साधु तेणीने उतारे गया
तेणीए प्रथमथी व नेपाळाना चूर्णथी मिश्रित मोदक बनान्या हेता ते वदोराब्या ते रावाथी साधुने अतीसारनो व्याधि
थयो एटले तेनी चाकरी करवा रहेली ते वेदयाए तेतु शरीर पखाळु, चांपडु, हेरवडु, फेरवडु विंगेरे करवाथी तेतु चित्त
भेदी नांर्यु तेथी ते साधु तेनापर आसक्त थयो ते पण तेने पोताने वरा करी कोणिक राजा पासे लह गइ तेने
कोणिके कहु के-“ हे कूलवालक मुनि ! आ विशाला नगरी जीताय तेवो उपाय वतावो ” ते सांभळी राजातु वचन
अगीकार करी ते मुनि निमिचित्यानो वेप लह नगरीमा गया त्यां फरता तेणे मुनिमुव्रतस्वामीनी स्थूम जोइ अने
“ आना प्रभावथी ज नगरीतु रक्षण थाय छे ” एम जाण्यु तेने निमिचितियो जाणी वार वार वर्षना रोथथी कायर थइ
गंयला विशाळा नगरीना लोकोए तेने पूछ्यु के-“ आ नगरीनो रोष हवे वयारे मटयो ? ” एटले ते बोल्यो के-“ ज्यारे
आ स्थूमने तमे उखेडी नांखयो त्यारे नगरीनो रोष दूर थये ” ते सांभळी लोकोए ते स्थूम उखेडी नाखी तेज ववते
कूलनालक साधु नगरी बहार गयो, अने कोणिकने सज कयो ते कोणिके तरतज स्थूमना प्रभाव रहित थयेली ते नगरी

चाण्यो. चेटक राजा पण मोटा सैन्य सहित तेनी सामा आव्या. अनुक्रमे बने सैन्यो वचे भारे जवरुं युद्ध थुं. तेमां जेनुं
 बाण मूकेलुं निष्फल थतुं नथी एवा चेटक राजाए दशो दिवस एकेक बाण मूकीने कालादिक दशो कुमारने मृत्यु पमाड्या.
 तेम बनवाथी कोणिक राजा चिंतातुर थयो के-“ मारे हवे शी रीते जय मेळवो.” पछी ते कोणिके अहम तप करी देवनी
 आराधना करी, तेथी पूर्व जन्मना मित्र शक्र इंद्र तथा चमरेंद्र तेनी पासे आव्या. तेमने कोणिके कहुं के-“ जो तमे
 मारापर प्रसन्न थया हो तो चेटक राजाने मृत्यु पमाडो.” त्यारे ते देवोए कहुं के-“ चेटक राजा श्रावक छे, तेथी अमारा
 साधमी छे, तेने अमे मारशुं नही, परंतु तारी रचा करशुं.” एम कही चमरेंद्रे ते कोणिकने महाशिलाकंटक अने रथमूसळ
 नामना बे संग्राम बताव्या. तेनी हकीकत जाणी लइ कोणिक ते रीते युद्ध करवा लाग्यो. ते वखते शक्र इंद्रे कृणिकनी
 आगळ वज्रकवच धारण कर्युं अने पाछळ चमरेंद्रे लोहकवच धारण कर्युं. तेथी चेटके कोणिकपर मूकेलुं बाण निष्फल गयुं.
 बीजे दिवसे पण तेनुं बाण निष्फल गयुं अने चमरेंद्रे बतावेला बने संग्रामवडे कोणिके चेटक राजानुं घयुं सैन्य हशी
 नांखुं, थोडुंघयुं बाकी रहुं ते नाशी गयुं, त्यारे चेटक राजा पण पाछा वळीने विशाला नगरीमां पेसी गया. एटले
 कोणिके मोटा किड्यावाळी ते नगरीने पोताना सैन्यवडे घेरी लीधी. परंतु नगरीनी अंदर श्री मुनिसुव्रतस्वामीनी महाप्र-
 भाविक स्तूभ हती, तेना प्रभावथी कोणिक ते नगरीने लइ शक्यो नही. एटले घणा काळ सुधी कोणिक चिंतातुरपणे त्यां
 पळ्यो रळो. एकदा आकाशमां रहीने कोइ देवताए कोणिकने कहुं के-“ ज्यारे मागधिका वेश्यानी साथे कूलवालक मुनि
 क्रीडा करशे, त्यारे हे कोणिक ! तुं विशाला नगरीने लइ शकीश.” ते सांभळी कोणिके कूलवालक मुनिनी शोध करावी,

” पक्षी आचार्यो तेना कुर्मर्माथी क्रोध पासो तेने शाप आब्यो के-” हे अभिनीत ! पापी ! क्षीयी तारु चारित्र नाश पास्यो ” कोइ कोइ ते सांभळी ते छुन्नके विचार्युं के-” आ आचार्यतु वचन हु भित्त्या करु ” एम विचारी गुरुथी जूदो पडी एकलो ज कोइ जो कोइ ए रीते ते निर्वन बनसां जइने एक पर्वतमाथी नीकळती नदीने कांठे रही आतापना लेवा लाग्यो तेनी समीपना मार्गसां ए रीते तेन आर्य आवे अने तेनी पासेथी शुद्ध अन्न जळ पासे तो ते लइने आहार करतो हतो, अन्यथा तप करतो हतो ए रीते तेन मासखण्यादिक दुस्त्व तप तपतो सतो त्यां रहो एकदा वर्षाच्छतुमा घणी वृष्टि यवाथी नदीसां पूर आब्यु ते वखते तेना तपना प्रभावथी नदीनी अधिष्ठायिका देवीए विचार्युं के-” आ वरसादथी आवेला पाणीना पूरसां कांठे उभेला मुनि कूलवालक जसो, मांटे तेम न थाओ ” एम विचारी ते देवीए नदीनो प्रवाह चीनी तरफ चलाब्यो ते जोइ लोकोए तेतु कूलवालक एतु नाम पाडतु

आ अयसरे श्रेणिक राजनो पुत्र कोणिक चपा नगरीभा राज्य करतो हतो तेणे एकदा पोतानी राणी पद्मावतीना वंदेवाथी पोताना माह हस्र अने विहस्र पासे पिता (श्रेणिक राजा) ए आपेलां दिव्य कुडळ, अदार सरनो हार अने सेचनक नामनो हाथी माग्यो. त्यारे ते वचे माइओ ते वस्तुओ लइने वैशाली नगरीसां पोताना मातामह (माना पिता) चेटक महाराजा पासे आव्या ते हकीकत जाथीने कोणिके मातामह चेटक महाराज पासे दूत मोकली सर्व वस्तुओ सहित हस्र विहस्रनी मागणी करी. परतु शरणे आवेलाना वज्रपजरूप विहदने घारण करनारा चेटक राजाए तेमने मोकल्या नही तेथी कोणिक क्रोधायमान थयो एटले कालादिक दश हुमारोने साथे लह मोटा सैन्य सहित ते विशाला नगरी तरफ

मोहनीय रूपी घर जेने नथी एग (भिक्कुणुणो) भिच्चावडे एटले मयुकरवृत्तिवडे आहार ग्रहण करीने शरीर धारण कर-
नार एग साधुनो (विषय) विनय एटले साधुनने सेबेलो आचार तेने (पाउकरिस्सामि) हु प्रगट करीश एटले कहीश
(आणुपुच्चि) अनुक्रमे (मे) ते विनयने प्रगट करता एग मारा यकी (सुणेह) हे शिष्यो ! तमे सभिलो ? आ सूत्र
कहेवाथी एवु जगाव्यु छे के—धर्मोपदेश करनारे प्रथम शिष्यादिक श्रोताने अवश्य पोतानी सन्मुख करवो, तेम नहीं
करवाथी वक्तानु वचन निष्फळ थाय छे श्रोताने सन्मुख करवाथी कदाच तेने लाभ थाय अथवा न थाय तोपण वक्ताने
तो अवश्य एकातपणे लाभन छे

उपरनी गाथामा विनय प्रगट करवानु कहु ते विनय तो गुणरूपे छे, अने ते निरतर जीवनी साथेज रहेलो होय छे
तेथी एकला विनयनु स्वरूप कही न सकाय माट विनयवाळा जीवनाज गुणोए करीने विनयनु स्वरूप बसावे छे.

आर्याण्हिसयरे, गुरुणमुननायकारए । इगिंआगारसपन्ने, 'से विणीय 'सि बुच्चई ॥ २ ॥

अर्थ—जे शिष्य (आर्याण्हिसयरे) आज्ञा एटले तीर्यकरनी वाणी, तेनो निर्देश एटले उत्सर्ग अने
अपवादनु कथन, तेने करनारो अथवा आज्ञा एटले “हे भद्र ! तु आ कर अने आ न कर” एवु गुरनु वचन, तेनो
निर्देश एटले “तेन प्रमाणे हु करीश” ए प्रमाणे कहेवु, तेने करनारो तथा (गुरुख) आचार्यादिक गुरुनी (उववायकारए)
समीपे रहेनारो अर्थात् गुरना आदेशनी वीकथी दूर नहीं रहेनारो तथा (इगिआगारसपन्ने) इगित एटले प्रवृत्ति निवृत्तिने
जणावनार काइक भृहुटि के सस्तकने बलाववु ते अने आकार एटले प्रयाणादिकनो अभिप्राय जणावनार दिशा सन्मुख

॥ श्री उत्तराध्ययन सूत्र. ॥

गाथाश्रोत्रो गुजराती अर्थ तथा कथाश्रोत्रुं भाषांतर.

—१५६—

१ विनय अध्ययन.

जिनेश्वरनो धर्म विनयमूळ छे, तेथी प्रथम विनय नामनुं अध्ययन कहे छे.

संजोगा विष्णुमुक्कंस्स, अणुगोरस्स भिक्खुणो । त्रिण्यं पाउकरिस्संमि, आणुपुव्विं सुणेह मे ॥१॥

अर्थ—श्री सुधर्मास्वामी जंबूस्वामीने तथा बीजा साधुश्रोत्रेने उद्देशीने कहे छे के—(संजोगा) संयोग एटले द्रव्ययी मातापितादिकनो संबंध अने भावथी विषयकपायादिकनो संबंध ते धर्की (विष्णुमुक्कंस्स) विष्णुमुक्कं एटले मूकायेला, तथा (अणुगोरस्स) अणुगार एटले द्रव्ययी पत्थर माटी त्रिगेरेनुं करेलुं घर तथा भावथी अनंतानुबंधि आदिए करेलुं कपाय-

સૂચના

આ ગ્રંથ તૈયાર કરવામાં શ્રી લક્ષ્મીવહ્નિ ટીકા તથા શ્રી ભાવવિજયની વિરચિત ટીકા-વલ્લેનો આધાર લેવામા આવ્યો છે. ઘટલે ક લક્ષ્મીવહ્નિ ટીકા ઘણી સક્ષિત છે અને ભાવવિજયની ટીકા વધારે વિસ્તૃત છે તેથી અમ્યાસીઓની અનુકૃપતા સાચવવા માટે વલ્લે ટીકામાંથી જરૂરનો ભાગ લીધો છે.

આ કાર્પમા ફેટલીઠુ આર્થિક સહાય મલેલી હોવાથી ઓછી કિંમતે આપવામા આવશે માટે સાધુસાધ્વીઓ વિગેરેને જૈનવધુઓગ આ મહાનુ સૂત્રનો લાભ આપવાનુ ધ્યાનમા રાખવા વિનતિ છે.

આલા સૂત્રનુ પ્રમાણ વહુ મોટુ થઈ જાય તેમ દોવાથી તેના વે વિભાગ કરવામા આવ્યા છે આ વિભાગમા ૧૧ અધ્યયન આપેલા છે વાર્કીના ૨૧ અધ્યયનો વીજા ભાગમા આપવામા આવશે.

પ્રસિદ્ધ કર્તા

ધી આનંદ પ્રી-ટીંગ પ્રેમ્સ શાહ ગુલાબચંદ લલ્લુભાઈ છાવ્વુ

॥ ॐ अहं ॥

श्री उत्तराध्ययन सूत्र. प्रथम विभाग.

(अध्ययन १५)

(मूळगाथा-अन्वयार्थ तथा कथा सहित गुजराती भाषांतर)

भाषान्तर कर्ता—शास्त्री जेठालाल हरिभाइ—भावनगर.

गुरुणीनी श्री शिवश्रीनी तथा गुरुणीनी श्री हेतश्रीनी तथा गुरुणीनी श्री लाभश्रीनीना उपदेशथी विविध स्थान निवासी
श्राविकावर्गनी आर्थिक सहायथी प्रयत्नपूर्वक छपावी प्रसिद्ध करनार

शाह. कुंवरजी आणंदजी. श्री जैनधर्मप्रसारक समाना प्रमुख—भावनगर.

वीर सवत् २४५१

विक्रम सवत् १९८१

६६-६

